

ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΟΥ

Bίος
καὶ
λόγοι

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΧΡΥΞΟΠΗΓΗΣ
ΧΑΝΙΑ 2003

**ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΟΥ**

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ

© Ιερά Μονή Ζωοδόχου Πηγῆς-Χρυσοπηγῆς
731 00 Χανιά, Κρήτη
τηλ. 28210 91125, fax 28210 97600
e-mail: imx@otenet.gr

A' "Εκδοση: Μάρτιος 2003
B' "Εκδοση: Απρίλιος 2003

ISBN 960-87617-0-0

**ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΧΡΥΣΟΠΗΓΗΣ
ΧΑΝΙΑ 2003**

*«Πνεύματος θείου κοσμούμενος χάριτι,
ψυχὰς ὀπάντων Πορφύριος λαμπρύνει»*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σύντομη Βιογραφία	13
Πρόλογος	17
Εἰσαγωγή	20

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

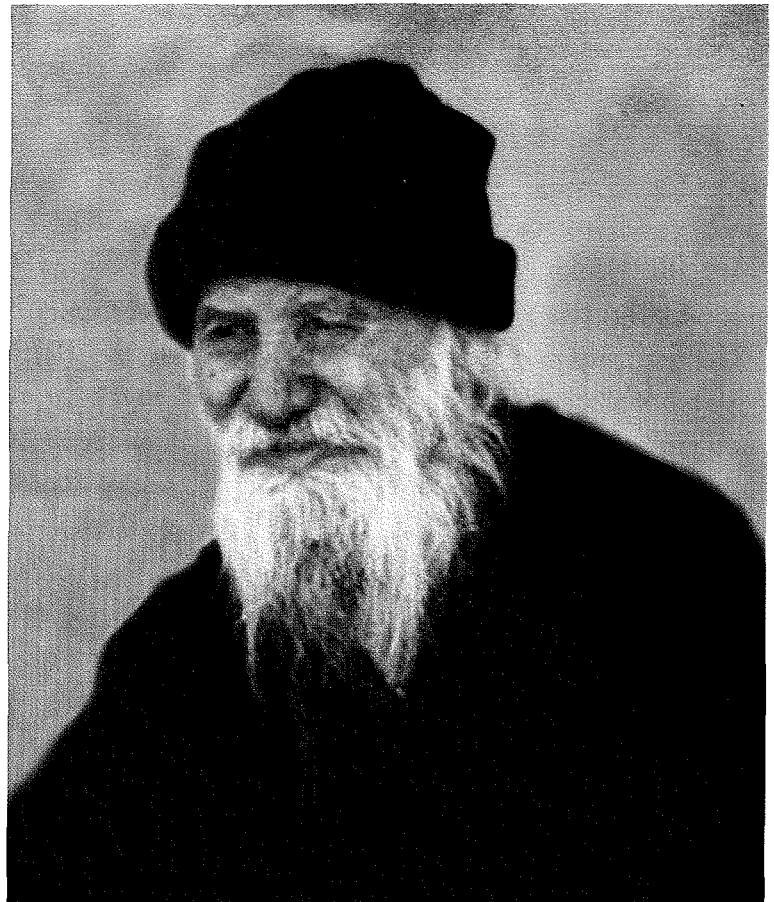
BΙΟΣ

Πορεία πρός τό "Άγιον" Όρος	29
"Άγιον" Όρος - Καυσοκαλύβια	47
Εύβοια	97
Πολυκλωική Άθηνῶν	119
"Άγιος Νικόλαος" Καλλισίων	159
Ίερά Μονή Μεταμορφώσεως - Μήλεσι	171
Καυσοκαλύβια 1991	187

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΛΟΓΟΙ

Περί Ἐκκλησίας	195
Περί τοῦ θείου ἔρωτος	215
Περί προσευχῆς	247
Περί τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος	287
Περί τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος	333
Περί τοῦ μυστηρίου τῆς μετανοίας	363
Περί τῆς ἀγάπης πρός τὸν πλησίον	379
Περί τῆς θείας προνοίας	401
Περί τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν	413
Περί λογισμῶν τῆς καρδίας	445
Περί τῆς κτίσεως	459
Περί ἀσθενείας	471
Περί τοῦ διορατικοῦ χαρίσματος	487

‘Ο Γέρων Πορφύριος

ΣΥΝΤΟΜΗ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

‘Ο δσιος Γέρων Πορφύριος, κατά κόσμον Εύάγγελος Μπαϊρακτάρης, γεννήθηκε στις 7 Φεβρουαρίου 1906, στήν Εύβοια, στό χωριό ‘Άγιος ’Ιωάννης τῆς ἐπαρχίας Καρυστίας. Οι γονεῖς του, Λεωνίδας Μπαϊρακτάρης καί ‘Ελένη, τό γένος ’Αντωνίου Λάμπρου, ήταν εύσεβεῖς καί φιλόθεοι ἀνθρωποι. Ό πατέρας του, μάλιστα, ήταν φάλτης στό χωριό καί εἶχε γνωρίσει προσωπικά τόν ‘Άγιο Νεκτάριο. Ή οἰκογένειά του ήταν πολυμελής καί οι γονεῖς, φτωχοί γεωργοί, δυσκολεύονταν νά τή συντηρήσουν. Γι’ αὐτό διαπέρας ήταν πολύτιμη η πατέρας του. Ήταν μόλις έπτα χρονῶν. Έργαστηκε δύο-τρία χρόνια σ’ ἔνα κατάστημα. Μετά πῆγε στόν Πειραιᾶ, διαπέρας δύο χρόνια στό παντοπωλεῖο ἐνός συγγενοῦς.

Στά δώδεκά του χρόνια ἔφυγε κρυφά γιά τό ‘Άγιον Όρος, μέ τόν πόθο νά μιμηθεῖ τόν ‘Άγιο ’Ιωάννη τόν Κα-

λυβίτη, τοῦ δποίου τό βίο εἶχε ἀπό παλιά διαβάσει καὶ τόν δποῖο εἶχε ἵδιαίτερα ἀγαπήσει. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τόν δδῆγησε στήν καλύβη τοῦ Ἅγίου Γεωργίου Καυσοκαλυβίων καὶ στήν ύποταγή δύο Γερόντων, ἀδελφῶν κατά σάρκα, τοῦ Παντελεήμονος, ὁ δποῖος ἦταν καὶ πνευματικός, καὶ τοῦ Ἰωαννικίου. Ἀφοσιώθηκε στούς δύο Γέροντες, πού κατά κοινή ὅμολογίᾳ ἦταν ἵδιαίτερα αὐστηροί, μέ μεγάλη ἀγάπη καὶ μέ πνεῦμα ἀπόλυτης ὑπακοῆς.

Ἐγινε μοναχός σέ ἡλικία δεκατεσσάρων ἐτῶν καὶ πῆρε τό ὄνομα Νικήτας. Μετά ἀπό δύο χρόνια ἔγινε μεγαλόσχημος. Λίγο ἀργότερα ὁ Θεός τοῦ δώρισε τό διορατικό χάρισμα.

Στά δεκαεννέα του χρόνια ὁ Γέροντας ἀρρώστησε πολύ σοβαρά, γεγονός πού τόν ἀνάγκασε νά ἐγκαταλείψει ὁριστικά τό Ἅγιον Ὄρος. Ἐπέστρεψε τότε στήν Εὔβοια, ὅπου ἐγκαταβίωσε στήν Μονή τοῦ Ἅγίου Χαραλάμπους Λευκῶν. Ἐνα χρόνο ἀργότερα, τό ἔτος 1926, σέ ἡλικία εἴκοσι ἐτῶν, χειροτονήθηκε ἱερέας στόν Ἅγιο Χαράλαμπο Κύμης ἀπό τόν Πορφύριο Γ', Ἀρχιεπίσκοπο Σινᾶ, ὁ δποῖος τοῦ ἔδωσε τό ὄνομα Πορφύριος. Στά εἴκοσι δύο του ἔγινε πνευματικός-ἔξομολόγος καὶ λίγο ἀργότερα ἀρχιμανδρίτης. Γιά ἔνα διάστημα ἐργάστηκε ὡς ἐφημέριος στούς Τσακαίους, χωριό τῆς Εὔβοιας.

Στήν Εὔβοια, στήν Ἱερά Μονή Ἅγίου Χαραλάμπους, ἔζησε δώδεκα χρόνια, διακονώντας τούς ἀνθρώπους ὡς πνευματικός καὶ ἔξομολόγος, καὶ τρία χρόνια στήν Ἀνω Βάθεια, στήν ἐγκαταλελειμμένη Μονή τοῦ Ἅγίου Νικολάου.

Στά 1940, παραμονές τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου,

ὁ Γέροντας Πορφύριος ἐγκαταστάθηκε στήν Ἀθήνα, ὅπου ἀνέλαβε καθήκοντα ἐφημερίου καὶ πνευματικοῦ στήν Πολυχλινική Ἀθηνῶν. Ὁπως ὁ ἴδιος ἔλεγε, ἔζησε ἐκεῖ τριάντα τρία χρόνια σάν μιά μέρα, ἀσκώντας ἀκαταπόνητα τό πνευματικό ἔργο καὶ ἀνακουφίζοντας τόν πόνο καὶ τήν ἀσθένεια τῶν ἀνθρώπων.

Ἄπό τό 1955 εἶχε ἐγκατασταθεῖ στά Καλλίσια, ὅπου εἶχε μισθώσει ἀπό τήν Ἱερά Μονή Πεντέλης τό ἐκεῖ εὑρισκόμενο μονύδριο τοῦ Ἅγίου Νικολάου μέ τήν ἀγροτική περιοχή πού τό περιέβαλλε, τήν δποία καλλιεργοῦσε μέ μεγάλη ἐπιμέλεια. Ἐδῶ, παράλληλα, ἔξασκοῦσε τό πλούσιο πνευματικό του ἔργο.

Τό καλοκαίρι τοῦ 1979, ἐγκαταστάθηκε στό Μήλεσι μέ τό ὄνειρο νά χτίσει μοναστήρι. Ἐκεῖ ζοῦσε στήν ἀρχή σέ ἔνα τροχόσπιτο κάτω ἀπό ἵδιαίτερα ἀντίξοες συνθῆκες καὶ μετά σέ ἔνα ἀπέριττο κελλάκι ἀπό τσιμεντόλιθους, ὅπου καὶ ὑπέμενε ἀγόγγυστα τίς πολλές δοκιμασίες τῆς ὑγείας του. Τό 1984 μεταφέρθηκε σέ κτίσμα τοῦ ὑπό ἀνεγερση μοναστηριοῦ, γιά τήν δλοκλήρωση τοῦ δποίου ὁ Γέροντας, παρόλο πού ἦταν πολύ ἀρρωστος καὶ τυφλός, ἐργαζόταν ἀκατάπαυστα καὶ ἀκαταπόνητα. Μέ τή θεμελίωση τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς τῆς Μεταμορφώσεως, στίς 26 Φεβρουαρίου 1990, ἀξιώθηκε νά δεῖ τό ὄνειρό του νά γίνεται πραγματικότητα.

Τά τελευταῖα χρόνια τῆς ἐπίγειας ζωῆς του ἀρχισε νά προετοιμάζεται γιά τήν κοίμησή του. Ἐπιθυμοῦσε νά ἀποσυρθεῖ στό Ἅγιον Ὄρος, στά ἀγαπημένα του Καυσοκαλύβια, ὅπου μυστικά καὶ ἀθόρυβα, ὅπως ἔζησε, θά ἔδιδε τήν

ψυχή του στόν Νυμφίο της. Πολλές φορές τόν ἀκουσαν νά λέει: «Ἐπιδιώκω καί τώρα πού ἐγήρασα νά πάω καί νά πεθάνω ἔκεī πάνω».

Πράγματι, τό δισιακό τέλος τόν βρῆκε στά Καυσοκαλύβια, στήν καλύβη του, τό πρωί τῆς 2ας Δεκεμβρίου 1991.

Τά τελευταῖα λόγια πού ἀκούστηκαν ἀπό τό στόμα του ἡταν ἀπό τήν ἀρχιερατική προσευχή τοῦ Κυρίου, αὐτά πού τόσο ἀγαποῦσε καί πολύ συχνά ἐπαναλάμβανε:

«Ἴνα ὥστιν ἔν».

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εἰς τούς δύσκολους καιρούς πού διανύομε ἔχομε μεγάλη ἀνάγκη ἀπό μαρτυρίες γιά τήν Ἐκκλησία, ζωντανές καί ἀληθινές, τίς ὁποῖες καταθέτουν ἀνθρωποι, πού ἐβίωσαν τήν ἀλήθεια, τήν πίστη καί τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ μέτροπο ἐγκάρδιο, προσωπικό καί ἐμπειρικό.

Ο λόγος τῶν ἀγίων Πατέρων καί Μητέρων, ὁ ὅποιος πηγάζει ἀπό τό αὐθεντικό ἐκκλησιαστικό βίωμα, ἀναπαύει καί καθοδηγεῖ, διαλύει πλάνες, βεβαιώνει τήν καρδιά, στηρίζει τήν συνείδηση, ζωντανεύει τήν πίστη, ἀνοίγει δρίζοντες καί δρόμους πρός τήν ζωή τήν αἰώνια καί πρός τήν εὐλογημένη Βασιλεία τοῦ Πατρός, τοῦ Γιοῦ καί τοῦ Ἅγιου Πνεύματος, ὅπως αὐτή βιώνεται στήν Ὁρθόδοξη Λειτουργία καί Λατρεία.

Αόγος ἀγίου Πατρός εἶναι ὁ λόγος τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος Πορφυρίου, τοῦ προορατικοῦ, τοῦ σεμνοῦ, τοῦ ταπεινοῦ, τοῦ ἀπλοῦ καί φλογεροῦ, τοῦ ὅποίου ἡ ζωή ἡταν γνήσια καί αὐθεντική μαρτυρία γιά τόν Χριστό, τήν ἀλήθεια καί τή χαρά Του. Τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὅποιος ἐστήριξε μέτρην παρουσία, τήν ἀγάπη, τήν προσευχή καί τόν λόγο του, τίς συμβουλές καί τίς νουθεσίες του πλῆθος ἀνθρώπων σέ

δύσκολες ώρες ἀσθενείας, πένθους, ὀδύνης, ἀποστασίας καὶ θανάτου.

Ο ἀοίδιμος Γέροντας εἶναι ὁ θεοφόρος Πατέρας τῶν ἡμερῶν μας, ὁ γνήσιος κληρικός καὶ διδάσκαλος, ὁ ὅποιος ἐρωτεύθηκε μέ τρόπο ἀσκητικό τὸν Χριστό καὶ ὑπηρέτησε αὐθεντικά τὸν ἄνθρωπο. Ἡ διδασκαλία του εἶναι βαθειά διαποτισμένη ἀπό τὸ ἥθος καὶ τὴν θεολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ κυριαρχεῖ σ' αὐτήν τὸ πρόσωπο καὶ ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ Σωτῆρος πάντων ἡμῶν.

Στήν Μητρόπολή μας εἶχαμε τὴν εὐλογία νά τὸν γνωρίσομε, ὅταν εἶχε ἐπισκεφθεῖ τὰ Χανιά ἀναζητώντας τόπο, γιά νά ίδρυσει τὸ μοναστήρι του. Ο λαός τοῦ Θεοῦ διασθάνθηκε βαθειά τὴν χαρισματική του παρουσία καὶ τὸν περιέβαλε μέ μεγάλη εὐλάβεια καὶ πολύ σεβασμό.

Τό βιβλίο «Γέροντος Πορφυρίου Καυσοκαλυβίτου, Βίος καὶ Λόγοι», τό δποτον ἐκδίδεται ἀπό τὴν ἀδελφότητα τῆς Μονῆς Χρυσοπηγῆς, περιέχει τό «πολυτίμητον μύρον» τοῦ βίου καὶ τοῦ λόγου τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος καὶ εἶναι σημαντική προσφορά πρός τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο.

Ο ἀοίδιμος Γέρων Πορφύριος ἔφυγε ἀπό τὸν κόσμο αὐτόν, ἀλλά ταυτόχρονα μένει καὶ διαμένει σέ αὐτόν μέ τὸν διαχρονικό του λόγο, τό παράδειγμα, τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν χάρι, τὴν ὁποία ἔλαβε ἀπό τὸν Χριστό, τὸν Νυμφίο τῆς Ἐκκλησίας.

Τίς προσευχές καὶ τὴν εὐλογία του ἐπικαλούμεθα γιά οὓς ἀνθρώπους τῆς Μητροπόλεως μας ὅλων τῶν ἡλικιῶν ιαί γιά τοὺς νέους της, γιά τὶς Ἐνορίες, τὰ Μοναστήρια, οὓς μοναχούς καὶ ὅλο τὸν εὐλογημένο λαό μας· συγχρόως δέ καὶ γιά τό πλήρωμα τῆς ὅπου γῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, στὴν ὁποίᾳ εἶναι ἡδη εύρεως γνωστός καὶ τιμᾶται ὃς ἄγιος.

† Ο Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου
Εἰρηναῖος

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Τοῖς ἀγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ
ἔθαυμάστωσεν ὁ Κύριος,
πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς»
(Ψαλμὸς 15, 3)

Ἡ ὁσιακὴ μορφὴ τοῦ Γέροντος Πορφυρίου ὑπῆρξε φῶς μέγα, πού μέ την χάρι τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἔλαμψε στίς ήμέρες μας, καταυγάζοντας τὴν ὄδό πρός τὴν ἀγιότητα ὡς τὴν μοναδικὴ ἐλπίδα, χαρά καὶ παρηγορία τῶν ἀνθρώπων.

Ο μακάριος Γέροντας ὑπῆρξε ζῶσα παρουσίᾳ τοῦ Χριστοῦ. Ἡ θερμὴ ἀγάπη του γιά τὸν Χριστό μόρφωσε τὴν φυχή, τὴ σκέψη καὶ ὅλη του τὴν προσωπικότητα, ὥστε νά μπορεῖ χωρίς δισταγμό νά ἀναφωνεῖ, ὅπως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός»¹, μία φράση πού τόσο πολύ τοῦ ἄρεσε νά ἐπαναλαμβάνει.

Ο Γέρων Πορφύριος εἶχε σέ ὅλη τῇ διάρκεια τῆς ζωῆς του ἔνοικο στὴν ἀγιασμένη του φυχή, μυσταγωγό καὶ διδάσκαλο στὴν πνευματική ζωή τοῦ "Ἀγιον Πνεύμα. Μέ τὴν χάρι Του ἔγινε εἰκόνα πραότητος καὶ χαρᾶς. Ἡ «ἄνωθεν

σοφία»² τὸν ἀνέδειξε ἀληθινό σκεῦος ἐκλογῆς, κιβωτό σπανίων χαρισμάτων. Στολισμένος μέ αὐτά, ἔγινε «στήριγμα ὑπομονῆς, ἀγάπης θύρα, διακρίσεως ὑπόθεσις... παρρήσια ἐν προσευχῇ, Πνεύματος Ἀγίου χωρίον... ὑπακοῆς συνεργός, ἀδελφότητος χαλινός, θυμουμένων ἐκκοπή, χαρᾶς χόρηγός, Χριστοῦ μίμημα, ἀγγέλων ἴδιωμα...»³.

Ἡ διδασκαλία του εἶχε ὡς πεμπτουσία τὴν ἀγάπη πρός τὸν Χριστό ὡς τὴ μοναδική ὄδό πού ὁδηγεῖ στὴν ἀληθινή χαρά, στὸ φῶς, στὴν ἐλπίδα, στὴν εὐτυχία. «Ο Χριστός εἶναι ή χαρά, τὸ φῶς τὸ ἀληθινό, ή εὐτυχία. Ο Χριστός εἶναι ή ἐλπίδα μας», ἔλεγε. Ἡ μελίρρυτος αὐτή διδασκαλία δέν ἔγινε ποτέ αὐτόνομος ἡθικοπλαστικός λόγος, ἀλλά ἡταν ἀπαύγασμα ἀγιοπνευματικῆς ζωῆς. Γι' αὐτό σταλάζει θεῖο γλυκασμό καὶ δίνει ἀπάντηση καὶ ἐλπίδα στὴν πικρία τῶν δοκιμασιῶν κάθε φυχῆς, μεταδίδοντας συγχρόνως «τὴ χαρά τοῦ Χριστοῦ τὴν πασίχαρη, πού διαρκεῖ αἰώνια, πού δίνει τὴν ἀσφαλή γαλήνη, τὴ γαλήνια τερπνότητα καὶ τὴν πάντερπνη εύδαιμονία· τὴ χαρά πού ἔπερνάει κάθε χαρά», ὅπως ἔκεινος ἔλεγε.

Γιά τὰ χαρίσματα πού τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός ὁ ὄσιος Γέροντας ποτέ δέν καυχήθηκε. Ἔζησε μέ τρόπο ἀφανή καὶ ταπεινό καὶ μέ τὴ βεβαιότητα ὅτι δέν ἔχει κανείς τίποτα νά πάρει ἀπό ἔκεινον: «Ἐγώ δέν ἔχω τίποτα, ὁ Χριστός μόνο ἔχει τὸ πᾶν». Ὁταν φανέρωνε τὶς ἐξαιρετικές ἐνέργειες τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ στὴν φυχή του, τό ἔκανε μόνο «γιά νά αἰσθανθοῦν

2. Πρβλ. Ἰαχ. 3, 17.

3. Ἰω. Σινάϊτου, Κλῆμαξ 24, 2, Περὶ πραότητος καὶ ἀπλότητος, PG 88.

1. Γαλ. 2, 20.

οἱ ἄνθρωποι τό ἀγκάλιασμα πού κάνει ὁ Χριστός σέ δὲ ὅλους, νά βοηθηθοῦν οἱ χριστιανοί καὶ νά σωθοῦν, εὑρισκόμενοι σέ κοινωνία ἀγάπης μέ τὸν Χριστό». ⁴ Ετοι ἔζησε ὡς ἄγγελος χαρᾶς, ἀγαπώντας καὶ προσφέροντας σέ δὲ ὅλους τὸν ἑαυτό του μέ ἀνιδιοτέλεια καὶ ταπείνωση.

Ο Ἀγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος ἀναφέρει ὅτι, ὅπως ἔκεινος πού κρατᾶ ἀρώματα προδίδεται, χωρίς νά τό θέλει, ἀπό τήν εὐωδία, ἔτοι καὶ ὅποιος ἔχει μέσα του τό Πνεῦμα τοῦ Κυρίου, ἀναγνωρίζεται ἀπό τά λόγια καὶ τήν ταπεινοφροσύνη του⁴. ⁴ Ετοι ἡταν ἡ ζωὴ καὶ ἡ πορεία τοῦ Γέροντος Πορφυρίου. Πέρασε ὡς δόκιμος ἀγωνιστής τό καμίνι τῆς καθάρσεως καὶ τοῦ φωτισμοῦ καὶ «εἰσῆλθεν εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου Του», φορώντας τήν διπλοΐδα τῆς τελειότητος.

Τόν Γέροντα Πορφύριο ὁδήγησε στή Μονή μας, τό ἔτος 1977, ὁ Γέροντάς μας, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κ. Εἰρηναῖος. Ο Σεβασμιώτατος εἶχε ἀπό τότε διακρίνει μέ τό ἀλάνθαστο κριτήριο του τήν ἀγιότητα τοῦ ὁσίου Πατρός. ⁴ Εκτοτε ἡ ἀδελφότητα τῆς Χρυσοπηγῆς περιέβαλε τόν Γέροντα Πορφύριο μέ μεγάλη εὐλάβεια καὶ βαθύτατο σεβασμό καὶ ἀπέκτησε μακρά πνευματική σχέση καὶ ἐπικοινωνία μαζί του. Καὶ ἔκεινος, μέχρι τό τέλος τῆς ἐπί τῆς γῆς ζωῆς του, δέν ἔπαψε μέ διαφόρους τρόπους νά συμμετέχει καὶ νά καθοδηγεῖ τή μοναστική μας ζωή. ⁴ Η πατρική του, μάλιστα, σκέπη καὶ ἀγάπη ἐκδηλώθηκε μέ τόν πλέον θαυματουργικό τρόπο, ὅταν μέ τήν προσ-

ευχή του θεραπεύτηκε τό ἔτος 1986 ἡ μακαριστή μας Γερόντισσα Θεοσέμνη ἀπό θανατηφόρο ἀσθένεια. Μέ τή δική του, ἐπίσης, προτροπή καὶ εὐλογία ἀρχισε τό ἔργο τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ νέου μοναστικοῦ συγχροτήματος τῆς Μονῆς μας, ἀφιερωμένου στή Μεταμόρφωση τοῦ Κυρίου.

Η πνευματική ἐπικοινωνία τῆς μακαριστῆς Γερόντισσας Θεοσέμνης μέ τόν ὅσιο Γέροντα ἀποθησαύρισε στή μνήμη καὶ στήν φυχή τῆς ἀδελφότητος τῆς Χρυσοπηγῆς ἐναν ἀστείρευτο πνευματικό πλοῦτο καὶ ἐμπειρία, πού φωτίσε καὶ φωτίζει τήν πορεία τῆς μοναχικῆς μας ζωῆς.

Ἐλάχιστη εὐχαριστία γιά ὅσα διά βίου καὶ λόγου μᾶς προσέφερε ὁ ὁσιος Γέροντας Πορφύριος ἀποτελεῖ ἡ ἔκδοση τοῦ παρόντος βιβλίου «Γέροντος Πορφυρίου Καυσοκαλυβίτου, Βίος καὶ Λόγοι», τό ὅποιο περιλαμβάνει τό βίο καὶ τή διδασκαλία του, ὅπως αὐτά ἔχουν παραδοθεῖ ἀπό τόν ἰδιο.

Τό περιεχόμενο τοῦ βιβλίου προέρχεται ἀπό τό ἀρχεῖο σημειώσεων καὶ μαγνητοφωνήσεων δύο πνευματικῶν του τέκνων, σημειωνῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς μας, τῶν μοναχῶν Θεολήπτης καὶ Θεοφρόνης, οἱ ὅποιες ἔζησαν κοντά στόν Γέροντα ἐπί τρεῖς δεκαετίες. Οἱ δύο ἀδελφές, ἥδη ἀπό τήν ἀρχή τῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας μαζί του καὶ ἔχοντας συνειδητοποιήσει τήν ἀγιότητα τοῦ προσώπου του καὶ τή μοναδικότητα τῆς διδασκαλίας του, διέσωσαν μέ μεγάλη ἐπιμέλεια καὶ μέ τή δική του εὐλογία τά λόγια του. Δημιουργήθηκε ἔτοι ἐνα ἀνεκτίμητο ἀρχεῖο μέ αὐθεντικό καὶ πρωτότυπο ὑλικό, πού δίνει πιστή τήν εἰκόνα τοῦ προσώπου τοῦ ὁσίου Γέροντος.

4. "Ο.π., 26, 20, Περὶ διακρίσεως Γ', PG 88.

Τό βιβλίο αύτό ἀποτελεῖται ἀπό δύο μέρη. Τό πρῶτο περιλαμβάνει τό βίο τοῦ ὁσίου Γέροντος καὶ βασίζεται σέ ἀφηγήσεις τοῦ ἴδιου. Ἐπειδὴ εἴχαμε στή διάθεσή μας περισσότερες ἀπό μία ἀφηγήσεις, δημοσιεύουμε τήν πληρέστερη, ἡ ὁποία ἔχει ἐμπλουτιστεῖ, ὅπου ἦταν ἀπαραίτητο, μέ στοιχεῖα καὶ ἀπό τίς ἄλλες.

Τό δεύτερο μέρος περιλαμβάνει τή διδασκαλία καὶ τούς λόγους του, οἱ ὁποῖοι ἔχουν πλούσια θεματική καὶ ποικίλη χρονολογική προέλευση. Οἱ λόγοι αὐτοὶ ἔχουν παρατεθεῖ αὐτούσιοι, ἐνταγμένοι ἀνάλογα μέ τό περιεχόμενό τους σέ κεφάλαια (περί Ἐκκλησίας, περί τοῦ θείου ἔρωτος, περί προσευχῆς κ.λπ.), προκειμένου νά γίνει πληρέστερη καὶ βαθύτερη ἡ κατανόηση τῆς θεολογίας τοῦ Γέροντος Πορφύρου.

Παντοῦ διατηρήσαμε μέ σεβασμό τό ἀκριβές περιεχόμενο καὶ τήμορφή τῆς προφορικῆς ὁμιλίας σέ εύθυ λόγο, γιά νά διασφαλιστεῖ ἡ ἀμεσότητα, αὐθεντικότητα καὶ τό πηγαῖον τοῦ ὄφους. Ταυτόχρονα καταβλήθηκε συστηματική προσπάθεια νά διατηρηθεῖ ἡ ἔκφραση καὶ ὁ ρυθμός τοῦ λόγου· γι' αὐτό συχνά ἀπαντοῦν διαλεκτικοί τύποι καὶ ἰδιογλωσσίες τοῦ τύπου «ἀγγάρια», «σάρα» κ.λπ., ὅρισμένοι ἰδιαίτεροι ρηματικοί τύποι (ὅπως, γιά παράδειγμα, οἱ ἀσυναίρετοι σέ -άω ἢ -έω, ὅσοι λήγουν σέ -να στό α' ἑνικό ἢ -νε στό γ' πληθυντικό πρόσωπο κ.ἄ.), καθώς καὶ πιό ἀρχαῖζοντες τύποι, στούς ὅποιούς εἶναι ἐμφανῆς ἡ ἐπίδραση τῶν κειμένων τῆς Ἐκκλησίας στό λόγο τοῦ Γέροντα (γιά παράδειγμα, «ένοῦται», «χάρις», «ἔρως», «πτωχεία» κ.ἄ).

Βαθύτατος πόθος μας εἶναι νά συμβάλουμε μέ τό βι-

βλίο αὐτό, ὥστε ὅλοι νά γίνουμε μέτοχοι τῆς ἐν Χριστῷ ἐμπειρίας τοῦ ὁσίου Γέροντος Πορφύρίου, νά ἀποκτήσουμε «νοῦν Χριστοῦ»⁵ καὶ τό Πνεῦμα τό Ἀγιον, πού μέ Αὐτό ἀνοίγουν οἱ καρδιές τῶν ἀνθρώπων, καταλύεται ἡ φυλακή τοῦ ἐγωκεντρισμοῦ καὶ κατορθώνεται ἡ θεία ἐν Χριστῷ παγκοσμιότητα.

Αὐτή τήν πορεία μποροῦμε, μέ τίς εὐχές τοῦ ὁσίου Γέροντος, νά βαδίσουμε ὅλοι θεοφρόνως καὶ ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι, προκειμένου νά γενθοῦμε καὶ ἐμεῖς, ὅπως ἔκεινος, τή θεόληπτη ζωή. Αὐτή τή ζωή πού μέ τό βίο καὶ τή διδασκαλία του μᾶς κληροδότησε ὡς ὀδοδείκτη σωτηρίας.

Ο ὁσιος Γέρων Πορφύριος ζεῖ μέσα στήν Ἐκκλησία μέ τόν ἴδιο πάντοτε δυναμικό τρόπο. Αὐτό τό ἀδιάφευστο γεγονός βιώνουμε ἀδιάκοπα, ὅσο θυμόμαστε τά λόγια του:

«Οταν μᾶς συνδέει ὁ Χριστός, ἀποστάσεις δέν ύπάρχουν. Οταν φύγω ἀπ' τή ζωή αὐτή, θά εἶναι πιό καλά. Θά εἶμαι πιό κοντά σας».

26 Φεβρουαρίου 2003,
Ἀγίου Πορφύρίου Γάζης

Ἡ Καθηγουμένη
Μοναχή Θεοξένη
καὶ αἱ σύν ἐμοί ἐν Χριστῷ ἀδελφαί

5. Πρβλ. Ρωμ. 11, 34.

Α' ΜΕΡΟΣ

**BΙΟΣ
ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
(1906-1991)**

ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

«”Ονειρό μου, νά μιμηθώ
τόν Ἀγιο Ἰωάννη τόν Καλυβίτη»

Κατάγομαι ἀπ' τό χωριό "Άγιος Ιωάννης

Σ τήν Εύβοια υπάρχει ἔνα χωριό, δ "Άγιος Ιωάννης· ἀπ' αὐτό τό χωριό κατάγομαι. Οἱ γονεῖς μου ἦταν φτωχοί, γι' αὐτό δ πατέρας μου ἔφυγε ἀπ' τό χωριό καί πήγε στήν Ἀμερική. Ἐκεῖ δούλευε ὡς ἐργάτης στή διώρυγα τοῦ Παναμᾶ. Ἐμεῖς τά παιδιά στό χωριό, ἀπό μικρά πού ἥμασταν κάναμε δουλειές. Ποτίζαμε τόν κῆπο, τά δέντρα, φέρναμε τά ζῶα, τρέχαμε παντοῦ, ὅπου μᾶς λέγανε οἱ μεγάλοι. Ἐγώ μικρός ἔβοσκα τά ζῶα στό βουνό. "Ημουνα κουτός καί ντροπαλός. Στό σχολεῖο ἐπῆγα μιά μόνο τάξη καί σχεδόν δέν ἐμάθαμε τίποτα, γιατί δάσκαλος ἦταν ἄρρωστος. Ἐκεῖ πού φύλαγα τά πρόβατα, διάβασα συλλαβιστά τό βίο τοῦ Ἅγιου Ιωάννου τοῦ Καλυβίτου κι ἀπό κεῖ μοῦ ἦλθε δ ζῆλος νά φύγω καί νά γίνω μοναχός. Χωρίς νά ξέρω τίποτα. Οὕτε μοναχό εἶχα δεῖ, οὕτε μοναστήρι. Τίποτα.

"Οταν ἔγινα ἑφτά χρονῶ, μ' ἔστειλε ἡ μητέρα μου στή Χαλκίδα νά δουλέψω σ' ἔνα κατάστημα. Πωλοῦσαν ἔκει

ἀπ' ὅλα. Εἶχαν στά καταστήματα ἔκεινη τήν ἐποχή σιδερικά, κλειδιά, βίδες, κλειδαριές καί σχοινιά, ἀλλά εἶχαν ὅμως καί ζάχαρη καί ρύζι καί καφέ καί πιπέρι καί ὅλα ὅσα ἔχει ἔνα μπακάλικο. Μεγάλο ἦταν τό κατάστημα. Καί ἦταν ἔκει ἄλλα δυό παιδιά. Ἐπῆγα κι ἐγώ. "Ο, τι μου λέγανε αὐτοί, ἐγώ τό ἔκανα. "Ολοι μέ διατάζανε ἐμένα κι ἐγώ ἔτρεχα παντοῦ. Ἐν τῷ μεταξύ οἱ ἄλλοι δυό εἶχαν κανονίσει πότε θά ποτίζανε τά βασιλικά τῆς κυρᾶς πάνω στά μπαλκόνια. Πήγαιναν ἐναλλάξ. Ο ἔνας τή μιά μέρα, ὁ ἄλλος τήν ἄλλη. Εἶχαν σειρά. "Οταν ἐπῆγα ἐγώ, ἐβάλανε ἐμένα σ' ὅλα. Καί στό σκούπισμα καί στά λουλούδια. Ἐγώ δέν πονηρευόμουνα ὅμως. Τά ἔκανα ὅλα. "Οπου μου λέγανε, πήγαινα.

Καί μιά μέρα πού σκούπιζα τό κατάστημα, στό τέλος, ἔκει πού εἶχα μάζεψει τά σκουπίδια, εἶχε χυθεῖ καφές, σπυριά ἀλεστα. Ἡταν ἔκει πέρα καμιά δεκαπενταριά σπυριά καφέ. Κι ἐγώ ἔσκυψα, τά μάζεψα καί τά ἔβαλα στό χέρι καί πήγα νά τά ρίξω στό τσουβάλι, ἔκει πού ἦταν ὁ καφές. Τ' ἀφεντικό ἦταν στό γραφεῖο του. Εἶχε τζάμια γύρω γύρω καί μέ εἶδε πού ἔσκυψα ἔκει καί μετά πήγα στό τσουβάλι νά τά ρίξω. Καί φωνάζει:

— "Αγγελε — ἐννοώντας ἐμένα, ἔτσι μέ φωνάζανε μικρό — ἔλα δῶ!

Πήγα ἔκει.

— Τί ἔχεις στό χέρι, τί εἶναι αὐτό;

Λέω:

— Καφές. Τά ηῦρα ἔκει κάτω καί τά μάζεψα.

Αρχίζει, λοιπόν:

— Τάσοο, Ἀρίστοο, Γιάννη, Γιῶργοο!!!

"Άλλος ἥταν μέσα στήν ἀποθήκη, ἄλλος ἄλλος. Φώναζε τ' ἀφεντικό. Ἡλθαν ὅλοι ἔκει. Λοιπόν, ἀνοιξε τό χέρι μου τό ἀφεντικό.

— Τά βλέπετε; τούς λέγει. Τί εἶναι αὐτά;

— Σπυριά ἀπό καφέ, λένε.

— Ποῦ τά ηῦρες, Αγγελε;

— Στό πάτωμα ἥταν σκορπισμένα, λέω, τά μάζεψα καί πήγα νά τά ρίξω στό σακί μέ τόν καφέ.

Λοιπόν, ἔκανε δλόκληρη διδασκαλία τ' ἀφεντικό μου. Ἐκεῖ τί γινόταν! Σπατάλη μέ τίς σέσουλες. Πετοῦσαν ἀπό δῶ, ἀπό κεῖ... Καί λέει:

— Ἀκοῦστε τώρα, ἀπό σήμερα θά βάλετε μία σειρά ἐδῶ μέσα. Μιά βδομάδα ὁ Ἀρίστος, μιά βδομάδα ὁ Τάσος, τήν ἄλλη ὁ Αγγελος καί γιά τά λουλούδια καί γιά ὅλα.

Μ' ἀγαποῦσαν, λοιπόν, τ' ἀφεντικά μου. Μέ καλοῦσαν πάνω, στό σπίτι τους, καί μ' ἔβαζαν κι ἔφαλλα ὅ, τι τροπάρια ἤξερα. Μέ πήραν πολύ ἀπό καλό ἔτσι. Αύτή τήν πράξη μου τήν ἔκτιμήσανε, γιατί δέν μέ ξέρανε.

Μετά δύο χρόνια ἐπῆγα στόν Πειραιᾶ, γιά νά ἐργασθῶ στό μπακάλικο ἐνός συγγενοῦς. Τό μπακάλικο ἥταν μαζί καί ταβέρνα. Ἐκεῖ ὑπῆρχε μία σοφίτα, ὅπου καί κοιμόμουνα τό βράδυ. Τό μαγαζί βρισκόταν σ' ἔνα λόφο, στήν ὁδό Τσαμαδοῦ. Ἐρχόντουσαν κάθε μέρα καί φωνίζανε καί ἀρκετοί ἀπ' τούς πελάτες καθόντουσαν κάτι νά πιοῦνε, νά τσιμπήσουνε, ἐφόσον ἥταν καί ταβέρνα.

Τό εβαλα βαθιά μέσα μου νά γίνω έρημίτης

Μιά μέρα ήλθαν στό μπακάλικο δυό γέροι. Μοῦ Ζήτησαν δυό σαρδέλες καί μισή όκα κρασί. Άμεσως τούς τά πήγα. Σέ μιά στιγμή λέει ό ξνας ἀπ' τούς δυό γέρους:

— Ποῦ νά ίδεις τό κρασί πού ήπια στό "Άγιον" Όρος! Αύτό τό κρασί πουθενά δέν τό ηύρα.

— Πήγες στό "Άγιον" Όρος; τόν ρωτάει ό ἄλλος.

— Ναι, ἔφυγα μιά φορά ἀπ' τήν πατρίδα μου, ἀπ' τή Μυτιλήνη, ἀπ' τήν Καλλονή κι ἐπῆγα στό "Άγιον" Όρος. Κι ἐπίναμε ἔκει καί κρασί μονοξυλίτικο¹. Τί κρασί ήταν αύτό!

Τόν ξαναρωτάει ό ἄλλος:

— Πήγες ν' ἀσκητέψεις;

— Ναι, ήθελα νά γίνω καλόγηρος, ἄλλα δέν μπόρεσα, δέν ἀντεξα. Πόσο μετάνιωσα πού δέν ἔμεινα ἔκει!

"Εγώ τ' ἄκουγα μέ προσοχή, γιατί πρίν ἀπό καιρό εἶχαν περάσει κάποιοι μοναχοί καί μοιράζανε φυλλάδια. "Ενα ἀπ' αύτά ἔγραφε γιά τή ζωή τοῦ Άγίου Ιωάννου τοῦ Καλυβίτου, πού τήν εἶχα διαβάσει συλλαβίζοντας, ὅταν ἔβοσκα τά πρόβατα στό χωριό μου, ὅπως σᾶς εἶπα. Τήν εἶχα διαβάσει καί πάλι στή σοφίτα μέ τή βοήθεια ἐνός κλεφτοφάναρου μέ δυσκολία, γιατί δέν ήξερα πολλά γράμματα. Τόσο μ' ἐνθουσίασε ἡ ζωή τοῦ Άγίου, πού ήθελα νά τόν μιμηθῶ· ἀλλ' ὅμως γιά τό "Άγιον" Όρος δέν ήξερα τίποτα.

1. Μονοξυλίτικο κρασί: ἀγιορείτικο κρασί, πού παράγεται στό μετόχι Μονοξυλίτης τῆς Μονῆς Διονυσίου.

'Εν τῷ μεταξύ ό γέρος συνέχισε:

— 'Επῆγα ν' ἀσκητέψω κι ἔφυγα. Τί ώραῖα πού ήταν ἔκει! Εἶδα ἀσκητές, ἔρημίτες, ἀγίους ἀνθρώπους νά προσπαθοῦν ν' ἀγαπήσουν τόν Θεό, ν' ἀγωνίζονται μέσι στήν ἔρημο μέ νηστεῖς, κακουχίες καί προσευχές. Τ' ἄφησα, ὅμως, δλ' αὐτά κι ήλθα στόν κόσμο κι ἔμπλεξα μέ χίλια βάσανα. Τά θυμᾶμαι πάντοτε καί λυπᾶμαι πού δέν ἔμεινα ἔκει πέρα, νά μήν πέσω ἐδῶ στόν κόσμο, νά βασανισθῶ τόσο πολύ μέ οἰκογένεια, μέ παιδιά καί μέ τόσες φασαρίες, πού μέ γονάτισαν οἱ στενοχώριες τῆς ζωῆς. Καί τά θυμᾶμαι...

Σέ λίγο φύγανε οἱ γέροι, ἀλλ' ἐμένανε τό μυαλό μου ἔκει. Μοῦ ήλθε ἔνας ζῆλος ἀπό ἔκείνη τή στιγμή νά πάω κι ἐγώ ἔκει πού ἔλεγε αὐτός. Μοῦ κόλλησε στό νοῦ ὅτι θά μποροῦσα νά πραγματοποιήσω τ' ὄνειρό μου, νά μιμηθῶ τόν "Άγιο Ιωάννη τόν Καλυβίτη. Μοῦ ἔγινε πόθος διακάης.

Μετά δύο ήμέρες ξαναήλθε ό γέρος· ήταν γείτονας. Τόν πλησιάζω καί κρυφά ἀπ' τούς ἄλλους τόν ρωτάω:

— Πές μου, κύρι Αντώνη, εἶναι καλά ἔκει πάνω στό "Άγιον" Όρος;

— "Ε, τ' ἄκουσες τήν ἄλλη φορά, δέν μπορῶ νά σου πῶ τίποτα τώρα.

Καί δέν μοῦ εἶπε τίποτα." Εφυγε. "Εγώ, ὅμως, στό μεταξύ δέν μποροῦσα νά σκεφθῶ τίποτ' ἄλλο. Τό εβαλα βαθιά μέσα μου νά γίνω έρημίτης. Ἀλλά πῶς; Δέν ήξερα πῶς πηγαίνουν στό "Άγιον" Όρος. Χρήματα δέν εἶχα. Ούτε ήξερα τί νά πῶ στ' ἀφεντικό.

Ξανατήλθε ό κύρ 'Αντώνης στό μπακάλικο. Κρυφά πάλι τόν ρώτησα γιά τό "Άγιον" Όρος και τότε μοῦ τά εἶπε ὅλα. 'Αλλά πῶς, ὅμως, θά ἔφευγα; Τί νά ἔλεγα;

Ἀλήτης τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ

Μέρες ὄλοκληρες ἦμουν σκυθρωπός και σκεπτικός. Τό ἀφεντικό μου μέ πρόσεξε. Μέ πλησίασε. Μοῦ λέει, λοιπόν:

— Γιατί εἶσαι ἔτσι; Τί σοῦ συμβαίνει;

"Ε, κι ἐγώ τότε ἀναγκάστηκα νά πῶ ἐνα φέμα. Εἶπα ὅτι ἔμαθα ἀπό κάποιο χωριανό μου, ὅταν εἶχα κατέβει κάτω ἀπ' τό μπακάλικο νά πάω νά πάρω διάφορα τρόφιμα, ὅτι ή μητέρα μου εἶναι ἀρρωστη και θά ήθελα νά πάω νά τήν δῶ. 'Εκεῖνος τό πίστεψε και μοῦ ἔδωσε χρήματα γιά τό εἰσιτήριο, νά πάω στήν μητέρα μου. Μοῦ ἔδωσε και τρόφιμα νά τῆς πάω και μέ συμπόνια μέ κατευόδωσε ὥς ἔξω.

"Ἐτρεξα στό καράβι. Εεκίνησα γιά τό "Άγιον" Όρος! Αρχισε νά πραγματοποιεῖται τό δύνειρό μου. Τό καράβι θά περνοῦσε ἀπό τή Χαλκίδα, τό Βόλο και μετά ἀπό Θεσσαλονίκη. "Οταν ὅμως ἐπροχώρησε λίγο, μέσα μου μ' ἔπιασε μία στενοχώρια. "Ηθελα νά φθάσω στόν προορισμό μου, ἀλλά φοβόμουνα και λυπόμουνα τούς γονεῖς μου, πού, μήν ξέροντας ποῦ εἶμαι, θ' ἀγωνιοῦσαν. Δέν ἀντεξα και, ὅταν τό καράβι ἔφθασε στή Λίμνη Εύβοίας, κατέβηκα κι ἐγύρισα πίσω μέ ἄλλο καράβι στόν Πειραιᾶ.

"Ἐκεῖ ἐπῆγα στ' ἀφεντικά μου και τούς εἶπα ὅτι ἔγινε καλά ή μητέρα μου. "Ετσι συνέχισα τή δουλειά, ὅπως πρῶ-

τα. 'Αλλά ὅχι ἀκριβῶς ὅπως πρῶτα. "Ημουν σκεπτικός, προσευχόμουνα συνέχεια, ἔτρωγα λίγο, ἔκανα μετάνοιες. 'Αλλ' ὅμως ἀπ' τή ζωή αὐτή ἀδυνάτισα, ἄλλαξα.

— Τί ἔχεις, "Άγγελε, μέ ρωτοῦσαν, τί ἔχεις; Σέ βλέπομε πού εἶσαι σκεπτικός κι ἀδυνάτισες πολύ, παιδί μου. 'Εμεῖς σ' ἀγαπᾶμε και σέ θέλομε νά εἶσαι ἐδῶ, ἀλλά μήπως θέλεις νά πάεις στούς γονεῖς σου;

— Ναι, τούς λέω, θέλω νά πάω.

— Πήγαινε, ἀν θέλεις, νά τούς δεῖς κι ὅταν ἔλθεις, βρές νά μᾶς φέρεις και κανένα καλό παιδί σάν ἐσένα γιά τό μαγαζί. "Ετσι μοῦ ἔδωσαν πάλι χρήματα, τρόφιμα, γλυκά, κάτι μπουκάλες μέ λικέρ πίπερμαν κι ἄλλα διάφορα, και μ' ἔφερε τ' ἀφεντικό μου στό καράβι και μοῦ ἔβγαλε εἰσιτήριο γιά τή Χαλκίδα.

"Ηταν ἐνα καράβι πού ἔφευγε γιά Χαλκίδα, Αἰδηφό, Βόλο, Θεσσαλονίκη, "Άγιον" Όρος, Δάφνη. Αύτό τό καράβι λεγόταν «'Αθῆναι». Μπήκα μέσα. Τό καράβι ἔφυγε. Ήταν νύκτα, ὅταν ξεκινήσαμε. Ταξίδεύαμε ὅλη τή νύκτα. Κάποια ὥρα ἐφθάσαμε στή Χαλκίδα. "Οταν τό καράβι σταμάτησε, οί ναῦτες φωνάζανε:

— Ποιός γιά Χαλκίδα; Ποιός γιά Χαλκίδα;

— Έγώ μιλιά, δέν ἔλεγα τίποτα. Εἶχα ριζώσει σέ μιά γωνιά και δέν μιλοῦσα. Τό καράβι ἔφυγε ἀπ' τή Χαλκίδα. "Οταν, ὅμως, ἐφθάσαμε στήν Αἰδηφό, οί ναῦτες μέ βρήκανε, γιατί ἔξετάζανε ἔκετ τά εἰσιτήρια.

— Γιατί δέν ἔβγηκες στή Χαλκίδα; μοῦ λένε.

— Κοιμόμουνα, ἀπάντησα.

— Τώρα τί θά γίνει; μέ ρωτᾶνε. Πρέπει νά πληρώσεις.

— "Α, λίγα λεφτά έχω, τούς λέω.

— Καλά, μου ἀπαντᾶνε.

Μέ τραβήξανε ἔτσι, χωρίς λεφτά. Τότε τά λεφτά ἦταν πεντάρες, δεκάρες. Καμιά δραχμή θά εἶχα ὅλα ὅλα ἔκει πέρα.

"Οταν ἐβγήκαμε στό Βόλο, μ' ἔπιασε μεγάλη μελαγχολία. "Εκλαιγα, ἔκλαιγα πολύ. Σκεπτόμουν ὅτι θά ἔφευγα γιά πάντα ἀπό τόν κόσμο κι οἱ γονεῖς μου θά μέ χάνανε κι ὅτι θά στενοχωριόντουσαν. Σκεπτόμουν τ' ἀδέλφια μου. Κάτι μ' ἔπινιγε στό λαιμό, ἥθελα νά γυρίσω πίσω. Στό Βόλο ἔμεινε μερικές ὥρες τό καράβι κι ἐβγήκαμε ἔξω. Σφύριξε καί κίνησε γιά Θεσσαλονίκη. 'Έγω ἔμεινα ἔξω, μέ σκοπό νά γυρίσω πίσω. Τή νύκτα τήν ἐπέρασα σ' ἔνα βουνό. "Εκλαιγα καί προσευχόμουνα.

Τήν ἄλλη μέρα βρῆκα τό καράβι πού ἐπήγαινε στήν Ἰδια γραμμή γιά Θεσσαλονίκη. Μπῆκα μέσα. 'Άλλα τά χρήματά μου εἶχαν τελειώσει καί γι' αὐτό χωρίς εἰσιτήριο χρυβόμουνα στήν πρύμνη, γιά νά μή μέ κατεβάσουν. Σέ κάποια στιγμή μου ζήτησαν οἱ ναῦτες εἰσιτήριο. Δέν εἶχα καί μέ μάλωσαν.

Καθόμουνα σ' ἔναν πάγκο ἀπ' τό ἀριστερό μέρος τοῦ καραβιοῦ κι ἔκοιταζα τό πέλαγος. "Ελεγα ἔναν είρμο πού μέ εἶχε μάθει ὁ πατέρας μου, πού ἦταν φάλτης, καί τόν ἐλεγε ὅταν γινότανε τό Ψυχοσάββατο. Καί ὁ είρμος αὐτός ἐλεγε: «Τοῦ βίου τήν θάλασσαν ὑφουμένην καθορῶν τῶν πειρασμῶν τῷ κλύδωνι, τῷ εὔδιῷ λιμένι Σου προσδραμών, βοῶ Σοι· ὀνάγαγε ἐκ φθορᾶς τήν ζωήν μου, Ποιουέλεε»². "Ελεγα: «Θεέ μου, ἡ ζωή εἶναι μιά θάλασσα φουρτουνια-

σμένη καί Σοῦ ζητάω, ὅπως εἶμαι κι ἐγώ ταξιδιώτης αὐτῆς τῆς φουρτουνιασμένης θαλάσσης, νά οίκονομήσει ἡ θεία Σου πρόνοια νά πάω σ' ἔνα λιμάνι, νά ἡσυχάσει ἡ φυχή μου ἔκει, στό λιμάνι πού θά εἶσαι 'Εσύ, ἡ εἰρήνη». Καί τά ἐλεγα αὐτά, μάλλον τά ἔφαλλα σιγανά, κι ἔκλαιγα, διότι τό αἰσθημά μου ἦταν βαθύ, πού ἄφηνα τόν κόσμο, δηλαδή ἄφηνα τούς γονεῖς μου. Δέν μέ πείραζε γιά τόν κόσμο, δέν εἶχα ἔγνοια ἐγώ γιά τόν κόσμο. Μόνο γιά τούς γονεῖς· ἥμουνα μικρός καί μόνο τούς γονεῖς θυμόμουνα καί λυπόμουνα πού τούς ἄφηνα.

"Εφθασε μεσημέρι κι ἐτρώγανε στό κατάστρωμα· κείνη τήν ἐποχή ἔτσι γινότανε. Εἴχανε καθίσει οίκογένειες οίκογένειες. 'Απέναντί μου ἦταν μία γυναίκα μέ τόν ἄνδρα της καί τά τρία τους παιδιά. 'Έγώ ἥμουνα ἔκει κι ἔκοιταζα τή θάλασσα. Σέ μιά στιγμή ἔρχεται μία κυρία —ἐπειδή εἶχαν ἔλθει οἱ ναῦτες καί μου εἶχανε ζητήσει εἰσιτήριο καί δέν εἶχα, εἰδανε ὅτι εἶμαι φτωχό παιδί— μέ τραβάει ἀπ' τόν ὄμο καί μου δίνει ἔνα κομμάτι φωμί καί πάνω σ' αὐτό εἶχε τρία μάτσα μαρίδες. Παλιά στό τηγάνι φήνανε τίς μαρίδες τρεῖς τρεῖς ἐνωμένες μέ σκουπόχορτο, πού τό περνοῦσαν ἀπ' τά ματάκια τους, τίς ἀλευρώνανε καί τίς τηγανίζανε. Δέν ξέρω ἂν ἐσεῖς τό κάνετε.

Τής λέω:

— Εύχαριστῶ, εύχαριστῶ πολύ!

Κάποιες ἄλλες κυρίες, πού ἦταν δίπλα, τῆς λένε:

— Μπράβο, πολύ καλά! Πῶς τό σκέφθηκες; 'Εμεῖς δέν τό σκεφθήκαμε.

2. Ἀναστάσιμος Κανὼν ἥχου πλ. Β', είρμος 5' ὧδης.

Ἐκείνη, ὅμως, γυρίζει καί τούς λέει:

— Τέτοια παιδιά, ἀλητόπαιδα, δέν πρέπει νά τά κοιτάζει κανείς, οὕτε νά τούς προσφέρει τίποτα, ἀλλά τί νά κάνομε; Εἴμαστε κι ἄνθρωποι.

Ἐγώ ὁ καημενούλης, ὅταν ἀκουσα τή λέξη «ἀλητόπαιδα», μές στήν φυχούλα μου ἔχαρηκα, διότι σκέφθηκα ὅτι ὅντως ἀλητόπαιδο είμαι. "Ἐγινα ἀλήτης τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Κι ἔλεγα:

— Χριστέ μου, σῶσε με, ὁδήγησέ με!

Ἐφθάσαμε κάποια ὥρα στή Θεσσαλονίκη. Βγήκαμε ἀπ' τό καράβι. Δέν ἥξερα ποῦ νά πάω. Πήγα στόν "Αγιο Δημήτριο, προσκύνησα. Γονάτισα κι ἔκλαιγα καί τόν παρακαλοῦσα τόν "Αγιο νά μέ βοηθήσει νά πάω νά γίνω ἐρημίτης· αὐτό ἦταν τό ὄνειρό μου. Μετά πήγα φηλά, σ' ἔνα λόφο, κι ἔφθασα σ' ἔνα ἔκκλησάκι, σ' ἔνα ξωκλήσι. "Ηταν κλειστό. "Ἐξω, ὅμως, εἶχε ἔνα παγκάκι. 'Ἐκεῖ ἔμεινα ὅλη τή νύκτα." Εκλαιγα πολύ, ἥθελα πάλι νά γυρίσω στό σπίτι, στούς γονεῖς μου. "Ηταν πειρασμός γιά μένα αὐτό. Τρεῖς φορές ἔγύρισα πίσω. 'Ἐκεῖ πού ἔκλαιγα, ἔλεγα καί λόγια τῆς παρακλήσεως τῆς Παναγίας μας, πού μέ εἶχε μάθει δι πατέρας μου. Συνέχεια ἐπαναλάμβανα: «Μὴ μοῦ παρίδῃς τήν δέησιν, τὸ συμφέρον ποίησον...»³. Τό ἔλεγα συνέχεια κι ἔκλαιγα. "Ετσι μέ πήρε δύπνος.

Ἐξέχοσα νά σᾶς πῶ ὅτι τά δῶρα πού μοῦ ἔδωσαν τ' ἀφεντικά μου, γιά νά πάω στό σπίτι μου τάχα, τά μοίρασα σέ κάτι φαντάρους μές στό καράβι. Μοίρασα τίς σοκολάτες,

3. Παρακλητικὸς Κανὼν εἰς τήν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, τροπάριον μετά τήν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου.

μοίρασα τά μπουκάλια πού εἴχανε τριαντάφυλλο καί πίπερμαν κι ἔτσι τά ξεφορτώθηκα. 'Ἐκεῖνοι ἀπορούσανε πῶς τούς τά ἔδωσα —μικρούλης ἡμουνα. Τά πήρανε ὅμως.

Λοιπόν, ὅπως σᾶς εἶπα, μέ πήρε δύπνος ἔξω ἀπό τό ξωκλησάκι. 'Ἐξύπνησα τό πρωί, κατέβηκα στή θάλασσα, ἐπήρα τό καράβι —δέν ἄντεξα στόν πειρασμό— κι ἔγύρισα πάλι στόν Πειραιᾶ. Τί νά σᾶς πῶ, μεγάλη ιστορία!

Πήρα θετική ἀπόφαση νά φύγω χωρίς γυρισμό

"Ἐπειτα ἀπ' ὅλες αὐτές τίς περιπλανήσεις καί τά πισωγυρίσματα, ἀφοῦ πέρασε λίγος καιρός, πήρα θετική ἀπόφαση νά φύγω χωρίς γυρισμό. 'Αποφάσισα νά μήν ξαναβγῶ ἀπ' τό καράβι. Ξεκίνησα πάλι ἀπ' τόν Πειραιᾶ, χωρίς ἐπιστροφή, γιά τό "Άγιον" Όρος. "Ηταν ἡ τρίτη φορά πού πήγαινα, ἡ τελευταία μετά τίς τόσες ταλαιπωρίες.

"Οταν ἔφθάσαμε στή Θεσσαλονίκη, ἦταν Σάββατο. 'Η Θεσσαλονίκη τότε ἦταν ἐβραιοχρατούμενη. Οι ἄνθρωποι δέν δουλεύανε τό Σάββατο. "Ηταν πραγματική νέκρα, ὅλα κλειστά. Οὕτε καράβια, οὕτε ταξίδια. Εἶχαμε φθάσει ἀπ' τό βράδυ. "Ολοι βγήκανε ἀπ' τό καράβι νά φωνίσουν κάτι νά φάνε. 'Ἐγώ δέν ἔβγηκα, φοβόμουνα τόν πειρασμό. Φοβόμουνα μήπως κάτι μοῦ συμβεῖ καί δέν φθάσω στόν προορισμό μου. "Ἐδωσα, ὅμως, κι ἔγω σέ κάποιον δεκαπέντε λεπτά καί μοῦ ἔφερε φωμί καί σκουμπρί κι ἔφαγα. "Ολοι περίμεναν δλόκληρη τήν ἡμέρα στό λιμάνι, ἀφοῦ, ὅπως εἶπαμε, δέν δουλεύανε.

Τό απόγευμα ἄρχισαν νά ἔρχονται καί νά μπαίνουν στό καράβι καλόγηροι. Τούς ἐκοίταζα μέ θαυμασμό. Πρώτη φορά ἔβλεπα μοναχούς μέ τά ράσα. Ἐγώ ἥμουνα στή σκάλα. Ἐκεῖ πού ἥμουνα, τούς ἔβλεπα ὅλους πού περνοῦσαν. Σέ μιά στιγμή ἀνέβηκε ἔνας φηλός γέρος, σεβάσμιος, μέ μακριά γενειάδα, φορτωμένος τά δισάκια του. Μέ πλησίασε. Κάθισε σ' ἔναν πάγκο καί μοῦ εἶπε νά καθίσω κι ἐγώ.

- Ποῦ πᾶς, παιδί μου; μοῦ λέγει.
 - Πάω στό "Αγιον" Ορος, τοῦ ἀπάντησα.
 - Καί τί πάεις νά κάνεις ἐκεῖ;
- 'Εγώ τοῦ ἔκρυψα τήν ἀλήθεια καί τοῦ λέγω:
- Πάω νά δουλέψω.

— "Ελα στά Καυσοκαλύβια, μοῦ λέει. Ἐκεῖ μένω μέ τόν ἀδελφό μου σ' ἔνα καλύβι στήν ἔρημο. "Ελα, παιδί μου, ἐκεῖ, νά δοξάζομε ὅλοι μαζί τόν Χριστό μας. Τί βιβλία διαβάζεις, παιδί μου; μέ ρωτησε.

Κι ἐγώ τοῦ ἀπάντησα:

— Τήν ἐπιστολή τοῦ Χριστοῦ, τήν ἐπιστολή τῆς Παναγίας, τό βίο τοῦ Αγίου Ιωάννου τοῦ Καλυβίτου. Δέν ξέρω πολλά γράμματα.

'Εκεῖνος δέν εἶπε τίποτα γιά τά βιβλία, ἀν ἦταν καλά ἢ ὄχι.

— "Ελα μαζί μου, μοῦ λέει, κι ἔχομε δουλειά ἐκεῖ καί θά σέ πληρώνομε. Καί... μπορεῖ νά σέ κάνομε καί καλόγηρο!

Μόλις ἀκουσα αὐτή τή λέξη, ἐμειδίασα λίγο, ἔχαμογέλασα. Μετά μοῦ λέγει:

- "Ακουσε, παιδί μου, μή στενοχωρηθεῖς γι' αὐτό πού

θά σοῦ πῶ. Στό "Αγιον" Ορος δέν δέχονται μικρά παιδιά. Εἶσαι μικρούλης κι ἀπαγορεύεται νά σέ ἀφήσουν νά ἔλθεις.

'Εσκυθρώπασε τό πρόσωπό μου.

— Μή φοβᾶσαι, ὅμως, μοῦ λέει, θά ποῦμε ἔνα μικρό φέμα κι ὁ Θεός θά μᾶς τό συγχωρέσει. Μπροστά στόν Θεό δέν θά εἶναι φέμα, θά εἶναι μία ἀλήθεια, διότι ἐσύ ἀγαπάεις τόν Χριστό καί θέλεις νά πάεις στό "Αγιον" Ορος νά λατρέψεις τόν Χριστό. Λοιπόν, ὅποιος σέ ρωτάει, «τί τόν ἔχεις τόν Γέροντα;», θά τοῦ λέεις, «εἶναι θεῖος μου». Κι ἐγώ θά λέω ὅτι εἶσαι ἀνεψιός μου, τῆς ἀδελφῆς μου παιδί.

'Ανέβηκαν στό καράβι κι ἄλλοι καλόγηροι πολλοί. Ἡλθε βράδυ. Κάθισαν ὅλοι οἱ καλόγηροι κοντά κοντά κι ὁ καθένας ἔβγαλε τό φαγητό του. Κοντά ἐκεῖ καθίσαμε κι ἐμεῖς. Μοῦ ἔδωσε καί φωμί ὁ Γέροντας νά φάω.

— Τί τό ἔχεις τό παιδί, ἄγιε Πνευματικέ; ρωτοῦσαν ὅλοι.

— Εἶναι τῆς ἀδελφῆς μου παιδί, εἶναι ἀνεψάκι μου. Πέθανε ἡ ἀδελφή μου κι ἐπειδή εἶναι ὄρφανό, τό πῆρα μαζί μου.

"Ἐγινε ἔνα μεγάλο θαῦμα τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ

"Ολη τή νύκτα ταξιδεύαμε. Τό πρωί, κατά τίς δέκα ἡ ὥρα, ἐφθάσαμε στή Δάφνη. "Ολοι οἱ καλόγηροι πῆραν τά δισάκια τους μέ τά φώνια πού εἶχαν κάνει στή Θεσσαλονίκη γιά τά ἔργοχειρά τους. Κατεβήκαμε τή σκάλα τοῦ πλοίου. 'Η βάρκα μᾶς περίμενε. Τόν Γέροντά μου τόν ἐπροτίμησαν,

ἐπειδή ἦταν πνευματικός. Μπήκαμε πρῶτοι στή βάρκα κι ἐφθάσαμε στή σκάλα τῆς Δάφνης. Βγήκαμε ἔξω. Ἀλλά τί ἔγινε ἐκεῖ; Ὁ Γέροντας ἀπομακρύνθηκε λίγο, ν' ἀκουμπήσει πιό κεῖ τά δισάκια του κι ἐκείνη τή στιγμή ἔρχεται ἔνας φυλός φουστανελάς, πού εἶχε καί κόκκινο φέσι μέ μαύρη φούντα στό κεφάλι, μέ ἀρπάζει καί μέ πετάει πάλι στή βάρκα πού ἔφευγε, γιά νά φέρει κι ἄλλους καλογήρους.

— Τί δουλειά ἔχεις ἐδῶ; μοῦ λέει. Ἀπαγορεύεται στά παιδιά! Πήγαινε γιά τό καράβι. Νά φύγεις!

Ἐγώ ἔκλαιγα· ἡ βάρκα ἀρχισε νά φεύγει. Ἐκείνη, ὅμως, τή στιγμή πῆρε εἰδῆση ὁ Γέροντάς μου κι ἔτρεχε καί φώναζε:

— Σταμάτα, γύρισε πίσω τό παιδί, εἶναι δικό μου!

Γύρισε ἡ βάρκα πίσω. Ἐλευθερώθηκα.

Καί τότε τοῦ λέει ὁ Σερδάρης —ἔτσι ἔλεγαν τόν φουστανελά, τόν φύλακα τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Ἐκείνη τήν ἐποχή ἦταν ντυμένοι μ' ἀσπρες φουστανέλες καί μέ κόκκινο φέσι. Λεβέντηδες. Παρίσταντο παντοῦ, σ' ὅλες τίς τελετές. Τοῦ λέει, λοιπόν, ὁ Σερδάρης:

— Γέροντα, τό παιδί ἀπαγορεύεται νά τό πάρεις μαζί σου.

— Ἐγώ θά τό πάρω. Εἶναι ἀνεφάκι μου, τοῦ λέει ὁ Γέροντας. Εἶναι τῆς ἀδελφῆς μου παιδί καί δέν μπορῶ νά τ' ἀφήσω. Εἶναι ὀρφανό, θά χαθεῖ.

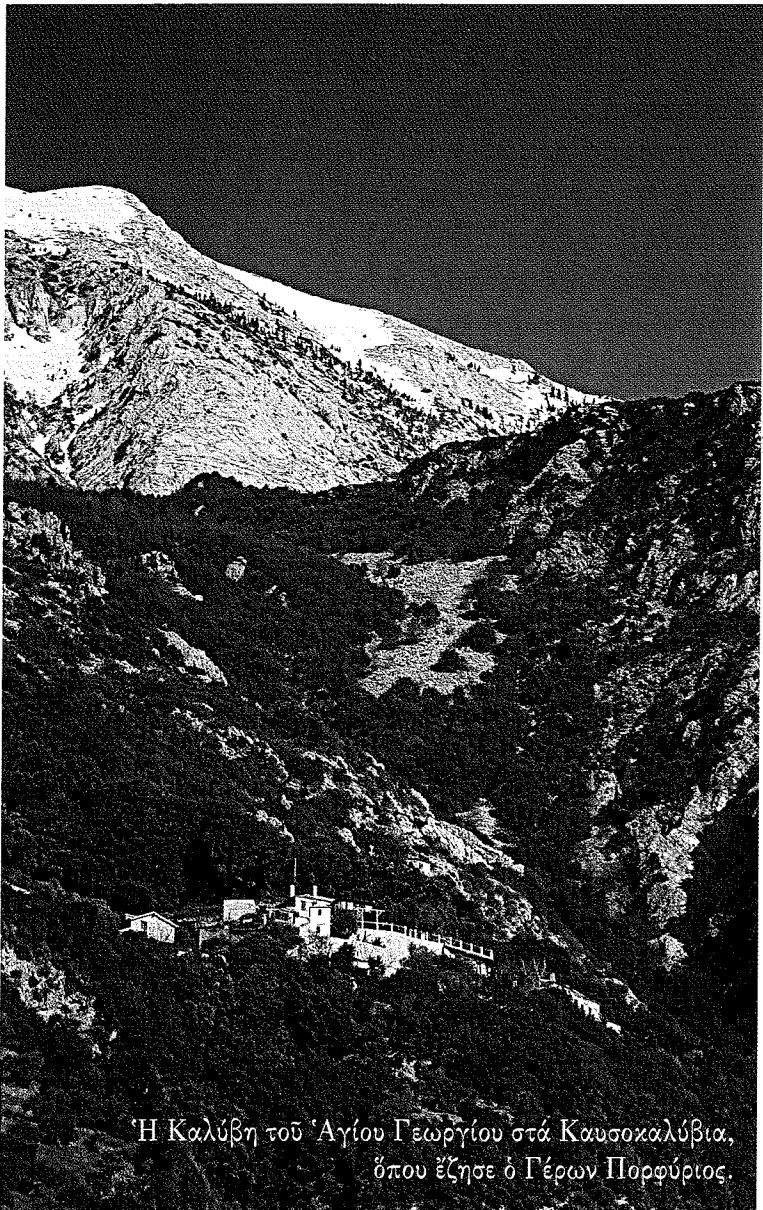
— Ναί, ἀλλ' ἐμένανε θά μέ τιμωρήσουν, πού θά πάρω τό παιδί.

— Ὁχι. “Ο, τι σοῦ τύχει, σ' ἐμένανε. Ἐγώ θά μιλήσω στούς Γέροντες νά μήν τιμωρηθεῖς.

”Ετσι μέ τόν Γέροντα «θεῖο μου», πού αὐτός ἔγινε καί Γέροντάς μου —Παντελεήμων ἦταν τό ὄνομά του— ἀνεβήκαμε στή σκήτη. Θέλω νά πῶ μ' αὐτό ὅτι ὁ Θεός ἔκανε πολλά θαύματα σ' ἐμένανε τόν ταπεινό. Τό χέρι Του ὀλοφάνερο μέ προστάτευε παντοῦ. ”Ετσι καί σ' αὐτή τήν περίπτωση τό χέρι τοῦ Θεοῦ μ' ἔφερε στά χέρια ἐνός ἀγίου γέροντα καί πνευματικοῦ, πού αὐτός θά μέ προστάτευε. Ὁ Θεός τόν εἶχε στείλει κι αὐτός δέ γέροντας μ' ἔσωσε. ”Ἐγινε ἔνα μεγάλο θαῦμα τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ. Σέ πολλά μέ βοήθησε, ἀλλά προπάντων ἡ μεγάλη βοήθεια ἦταν πού κατόρθωσα νά πάω στό Ἀγιον Ὅρος τόσο μικρός, ἐνῶ δέν ἐπιτρεπόταν. Οὕτε ἀπό καλογερική ἥξερα. Ὁ Θεός, ὅμως, μέ βοήθησε⁴.

”Οπως σᾶς εἶπα, ἐφθάσαμε στή σκήτη. Ἀπό κεῖ κι ἐπειτα ἄλλη ζωή. Ζωή ἐν Χριστῷ. Ἀκολουθίες, ἀπόδειπνα, ὅρθροι, ἐσπερινοί, ἀγρυπνίες. Ζωή χαρισάμενη!

4. Ὁ ὅσιος Γέροντας πάντοτε τόνιζε ὅτι ἡ εἰσοδός του στό Ἀγιον Ὅρος σέ τόσο μικρή ἡλικία ἦταν ἔνα ἔξαιρετικό καί σπάνιο γεγονός, θαυματουργική ἐπέμβαση τῆς προνοίας καί τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ στή ζωή του.

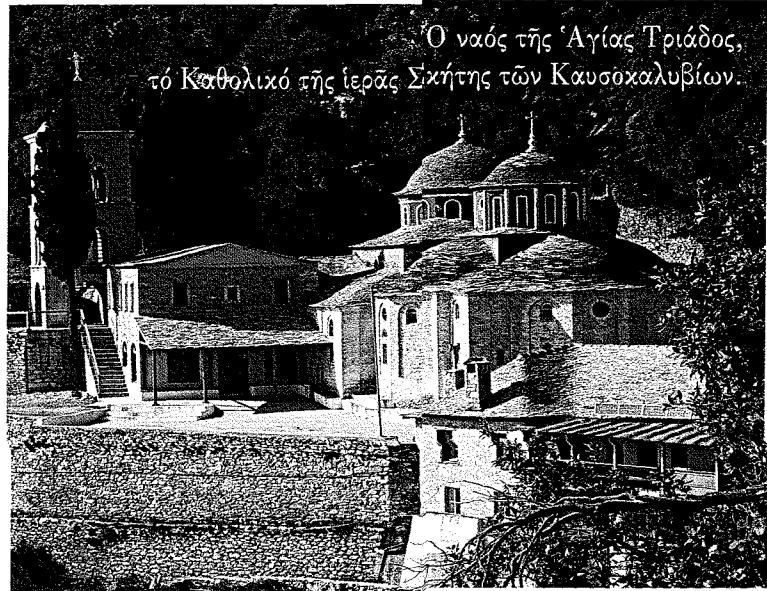

Η Καλύβη του Αγίου Γεωργίου στά Καυσοκαλύβια,
όπου έζησε ὁ Γέρων Πορφύριος.

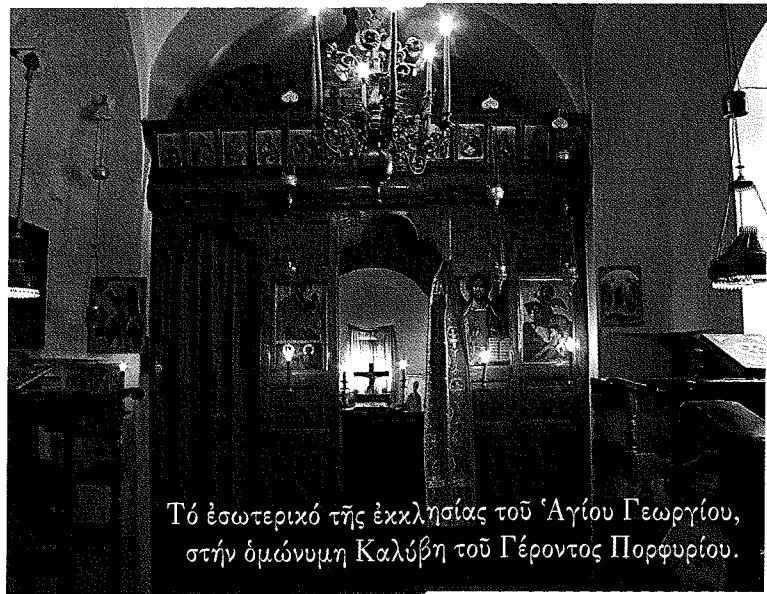
ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ
ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΑ

(1918-1925)

«Ἡ ζωὴ μου στὸ "Αγιον" Ὄρος
ἥταν προσευχῆ, χαρά,
ὑπακοή στούς Γέροντές μου»

Ο ναός τῆς Ἅγιας Τριάδος,
τὸ Καθολικό τῆς Ἱερᾶς Σκήτης τῶν Καυσόκαλυβίων.

Τό εσωτερικό τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἅγιου Γεωργίου,
στήν δύμώνυμη Καλύβη τοῦ Γέροντος Πορφύριου.

*"Οταν ἐπῆγα στό "Άγιον" Όρος,
ἡμουνα μικρός κι ἀγράμματος*

An σᾶς πῶ τή ζωή μου στό "Άγιον" Όρος, τήν ἀγάπη μου, τήν ἀφοσίωσή μου, «ἐπιλείψει με διηγούμενον ό χρόνος...»⁵. Ἡ ἀγάπη μου γιά σᾶς μέ παρακινεῖ νά σᾶς διηγηθῶ ὅσα θυμᾶμαι.

"Οταν, λοιπόν, ἐπῆγα στό "Άγιον" Όρος, ἡμουνα, ὅπως σᾶς εἶπα, μικρός ἀλλά κι ἀγράμματος. Δέν ἥξερα νά διαβάσω, συλλάβιζα. Οι Γέροντές μου —ἥταν αὐτάδελφοι, γέρων Παντελεήμων, ὁ πνευματικός, καὶ παπα'-Ιωαννίκιος— μέ ρώτησαν:

- Ξέρεις νά διαβάζεις;
- "Ε, λίγο ξέρω, τούς ἀπάντησα.

"Ηταν Σάββατο βράδυ. Μέ βάλανε νά διαβάσω τό Ψαλτήρι. Ἀρχισα ντροπαλά νά διαβάζω τόν πρῶτο φαλμό:

— «Μα...μα...χά...χα...ρι...ρι...ος ἀ...νήρ...»⁶.

Συλλόγιζα.

— Καλά, παιδί μου, όσε νά διαβάσω ἐγώ, λέει ὁ παπα-Ίωαννίκιος, καί ἄλλη μέρα διαβάζεις ἐσύ. Ἐφόρεσε τά γυαλιά του κι ἀρχισε:

— «Μακάριος ἀνήρ, ὃς οὐκ ἐπορεύθη...».

Καταλαβαίνετε τήν ντροπή μου. Αύτό μοῦ ἔγινε μά-θημα. «Πρέπει νά μάθω νά διαβάζω», σκέφθηκα.

“Ετσι τό ἔβαλα γρήγορα σ’ ἐφαρμογή. “Οταν ἔβρισκα καιρό καί εἶχα πολύ χρόνο ἐλεύθερο, ἐπαιρνα καί διάβαζα Ψαλτήρι, Καινή Διαθήκη, κανόνες, γιά νά ξετρίψει ἡ γλώσσα μου κι ἔτσι, ἀπ’ τίς πολλές φορές πού διάβαζα, ἔμαθα τό Ψαλτήρι ἀπ’ ἔξω. Μελετοῦσα καί τή νύκτα.

*Ἐνιωσα ὅτι δέν θρίσκομαι στή γῆ,
ὅτι βρέθηκα στόν οὐρανό*

“Ενα βράδυ ἔγινε ἀγρυπνία στό Κυριακό⁷, στήν Αγία Τριάδα. Ἡταν τίς πρῶτες ἡμέρες πού εἶχα πάει. Γιόρταζε ἡ σκήτη μας. Ἀποβραδίς οἱ Γέροντές μου ἔφυγαν γιά τήν ἐκκλησία κι ἐμένα μ’ ἀφησαν στό κελλί νά κοιμηθῶ. Μικρούλης ἦμουν καί σκέφθηκαν μήπως δέν ἀντέξω ὃς τό πρωί, πού θά τελείωνε ἡ ἀγρυπνία.

6. Ψαλμ. 1, 1.

7. Κυριακό: ὁ κεντρικός ναός τῆς σκήτης, ὅπου ἐκκλησιάζονται οἱ πατέρες τίς Κυριακές καί τίς μεγάλες ἑορτές.

Μετά τά μεσάνυκτα, ἔρχεται ὁ παπα-Ίωαννίκιος καί μέ ξυπνάει.

— Ξύπνα, μοῦ λέει, ντύσου, νά πᾶμε στήν ἐκκλησία.

‘Αμέσως συμμορφώθηκα. Σέ τρία λεπτά ἐφθάσαμε στήν Αγία Τριάδα. Μέ πέρασε πρῶτο στό ναό. Ἡταν ἡ πρώτη φορά πού ἔμπαινα μέσα. Τά ἔχασα! Γεμάτη ἡ ἐκκλησία μέ καλογήρους νά στέκονται ὅρθιοι μέ εὐλάβεια καί προσοχή. Οἱ πολυέλαιοι ἔριχναν τό φῶς τους παντοῦ, φώτιζαν τίς εἰκόνες στούς τοίχους, στά προσκυνητάρια. “Ολα ἔλαμπαν. Τά καντηλάκια ἀναμμένα, τά λιβάνια νά ευωδιάζουν, οἱ φαλμωδίες νά ἥχοῦν κατανυκτικά μέσα στήν ἀπόκοσμη ὄμορφιά τῆς νύκτας. Δέος μέ κατέλαβε ἄλλα καί φόβος. ”Ενιωσα ὅτι δέν βρίσκομαι στή γῆ, ὅτι βρέθηκα στόν οὐρανό. Μοῦ κάνει νόημα ὁ παπα-Ίωαννίκιος νά προχωρήσω καί νά προσκυνήσω τίς εἰκόνες. Ἐγώ τίποτα.

— Τσάκωσέ με, τσάκωσέ με! ἀρχισα νά φωνάζω. Φοβάμαι!

Μέ πῆρε ἀπ’ τό χέρι κι ἐγώ κρατώντας τον σφιχτά πλησίασα καί προσκύνησα. Ἡταν ἡ πρώτη μου ἐμπειρία. Χαράχθηκε μέσα μου. Δέν θά τήν ξεχάσω ποτέ.

Γιά ἔνα διάστημα ἐπέρασα ἔναν πειρασμό...

“Ημουν πολύ χαρούμενος κι ἐνθουσιασμένος ἀπ’ τή ζωή μου ἐκεῖ. Γιά ἔνα διάστημα στήν ἀρχή, ὅμως, ἐπέρασα ἔναν πειρασμό. Ἀρχισα νά σκέπτομαι τούς γονεῖς μου. Τούς εἶχα πονέσει· τούς λυπόμουνα πού δέν ἥξεραν ποῦ

βρισκόμουνα. Σκεπτόμουνα κι ἔναν ἐξάδελφό μου τῆς ἡλικίας μου. Μοῦ γεννήθηκε, λοιπόν, ἡ ἐπιθυμία νά πάω γιά λίγο στό χωριό μου καί νά τόν φέρω τόν ἐξάδελφό μου στό "Αγιον" Όρος, γιά νά ζήσει κι αύτός αύτή τήν ὥραία ζωή. "Ενιωθα ὅτι εἶχα χρέος νά τόν φέρω στόν Χριστό. Άλλα δέν ἔλεγα τίποτα στόν Γέροντά μου. "Αρχισα, λοιπόν, νά μήν ἔχω ὅρεξη γιά φαγητό, νά κιτρινίζω στό πρόσωπο, νά μελαγχολῶ.

"Ο Γέροντας τό πρόσεξε. Μέ κάλεσε μιά μέρα καί μοῦ λέει μέ στοργή:

— Τί ἔχεις, παιδί μου; Τί σου συμβαίνει;

Τοῦ τά εἶπα ὅλα. Αύτό ήταν, ἔλευθερώθηκα! 'Ο πειρασμός πέρασε. "Ηλθε πάλι ἡ ὅρεξη, ἡ χαρά πλημμύρισε τήν καρδιά μου.

Συνέχισα μέ τήν ὑπακοή στούς Γέροντές μου. "Ελαμψε τό πρόσωπό μου, ἔγινα πιό ώραῖος καί πιό ἔμορφος. 'Ενω πρῶτα ἦμουν ἀδύνατος, μετά ἔγινα ώραῖος. Τό πρόσωπό μου ἔγινε ἀγγελικό. Καί πῶς τό εἶδα; Εἶχα πάει στόν Γέροντά μου κι ὅπως χτύπαγε ὁ ἥλιος στό παράθυρό του, αύτό μοῦ ἔγινε καθρέπτης. Κι ὅταν εἶδα τό πρόσωπό μου, εἶπα μέσα μου: «Πώ, πώ! Πῶς μέ ἄλλαξε ἡ χάρις». Πρίν σκεπτόμουν τούς γονεῖς μου, ἡ σκέψη τους μέ βασάνιζε. Μετά δέν τούς σκεπτόμουν. Μόνο στήν προσευχή μου τούς εἶχα, νά τούς σώσει ὁ Κύριος. Πρίν τούς λαχταροῦσα. Μετά λαχταροῦσα τούς Γέροντές μου. Τούς ἐμνημόνευα τούς γονεῖς μου, ἀλλά διαφορετικά, μόνο μέ ἀγάπη Χριστοῦ. "Αρχισα νά νηστεύω πιό πολύ καί πιό πολύ ν' ἀγωνίζομαι, ἀλλά καί πιό μεγάλη τρέλα εἶχα κι ἐνθουσιασμό. 'Επιθυ-

μοῦσα νά βρίσκομαι στήν ἐκκλησία συνεχῶς κι ἥθελα νά κάνω ὅ, τι ἥθελαν οἱ Γέροντες, γιά νά τούς εύχαριστήσω. Νά ἡ ἀλλαγή, ἡ μεταβολή, ἡ μεταστοιχείωσις πού κάνει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ.

Τούς Γέροντές μου τούς ἀγαποῦσα

"Οπως ἥδη εἶπα, οἱ Γέροντές μου ἦταν ὁ πατήρ Παντελεήμων κι ὁ παράδελφός του, ὁ πατήρ Ιωαννίκιος. Τούς ἀγαποῦσα, ἐνῷ ἦταν πολύ αὐστηροί. 'Εγώ τότε δέν τό καταλάβαινα αύτό. 'Επειδή τούς ἀγαποῦσα, νόμιζα ὅτι δέν μοῦ φέρονται αὐστηρά. Τούς εἶχα μεγάλο σεβασμό κι εὐλάβεια κι ἀγάπη. 'Η εὐλάβειά μου ἦταν... πῶς ἔβλεπα τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ; Μέ τέτοιο δέος καί μέ τέτοια εὐλάβεια. "Επειτα ἀπό τόν Θεό τούς Γέροντες. "Ηταν ιερεῖς κι οἱ δύο. "Ηταν ἀπ' τά μέρη τῆς Καρδίτσας. 'Από ἔνα χωριό, πού εἶναι φηλά. Κάπως τό λένε τό χωριό. "Εχει ἀξία νά τό θυμηθοῦμε... Τό θυμηθηκα! Εἶναι τό χωριό Μεσενικόλας Καρδίτσας. 'Από κεῖ εἶχα τή βελέντζα μου, πού κοιμόμουν μέχρι πρόσφατα. Τούς ἔκανα ἄκρα ὑπακοή.

"Υπακοή! Τί νά σᾶς πῶ, τήν ἥξερα! 'Επιδόθηκα σ' αὐτή μέ χαρά, μέ ἀγάπη. Αύτή ἡ ἀπόλυτη ὑπακοή μ' ἔσωσε. 'Εξαιτίας της μοῦ ἔδωσε ὁ Θεός τό χάρισμα. Ναί, σᾶς ἔκαναλέω, ἔκανα ἄκρα ὑπακοή στούς Γέροντές μου. 'Υπακοή ὅχι ἀναγκαστική ἀλλά μέ χαρά καί ἀγάπη. Τούς ἀγαποῦσα ἀληθινά. Κι ἐπειδή τούς ἀγαποῦσα, αύτή ἡ ἀγάπη μ' ἔκανε νά νιώθω καί νά καταλαβαίνω τί ἥθελαν. Γνώριζα,

πρίν μοῦ τό ποῦν, τί ἥθελαν καὶ πῶς τό ἥθελαν τό κάθε πράγμα. Πήγαινα δῶ, πήγαινα κεῖ. "Ημουν ἀφοσιωμένος σ' αὐτούς. Γι' αὐτό ἡ φυχὴ μου πετοῦσε ἀπό χαρά κοντά τους. Δέν σκεπτόμουν κανένα. Πᾶνε οἱ γονεῖς, πᾶνε οἱ γνωστοί, πᾶνε οἱ φίλοι, πάει ὁ κόσμος. Ἡ ζωὴ μου ἦταν προσευχὴ, χαρά, ὑπακοή στούς Γέροντές μου.

Μιά φορά μοῦ λέγανε κάτι κι ἐγώ τό τηροῦσα. Παράδειγμα, μοῦ εἶπε μιά φορά ὁ Γέροντας:

— Παιδί μου, νά πλένεις τά χέρια σου καὶ πρίν ἀπό τό φαγητό, ἀλλά καὶ κάθε φορά πού πρόκειται νά πᾶμε στήν ἐκκλησία, γιατί μπαίνομε σέ ἄγιο χῶρο καὶ πρέπει ὅλα νά εἶναι καθαρά. Κι ἐμεῖς εἴμαστε παπάδες καὶ οἱ δύο καὶ λειτουργᾶμε· πρέπει νά ἔχομε καθαρά τά χέρια μας, ἀλλά νά ἔχομε καὶ καθαριότητα σέ ὅλα μας.

"Ετσι ἐγώ κάθε τόσο ἔπλενα μέ σαπούνι τά χέρια μου. Δέν χρειάσθηκε νά μοῦ τό ποῦνε δεύτερη φορά. Πρίν νά φάω, τά σαπούνιζα. Στήν ἐκκλησία, ὃν θέλαμε κάτι, τά σαπούνιζα. "Επιανα κάτι, τά σαπούνιζα. Στό ἐργόχειρο, ὅταν ἦταν λεπτοδουλειά, τά σαπούνιζα. Αὐτό ἔκανα μ' ὅλα τά πράγματα, χωρίς νά ἀντιδρῶ ἀπό μέσα μου. Σημειώστε ὅτι εἶχα δύο Γέροντες καὶ πολλές φορές μοῦ ζητοῦσαν κι ἀντίθετα πράγματα.

Μιά μέρα ὁ παπα-Ίωαννίκιος μοῦ λέει:

— Πάρε ἀπό δῶ αὐτές τίς πέτρες καὶ πήγαινέ τις ἔκει.

Τίς πῆγα στή θέση πού μοῦ ὑπέδειξε. "Ερχεται ὁ μεγάλος Γέροντας. Μόλις τίς εἶδε, θύμωσε καὶ μέ μάλωσε καὶ μοῦ εἶπε:

— Τόν στραβό τόν ἄνθρωπο! Γιατί τό ἔκανες αὐτό;

'Εκεῖ τίς θέλομε τίς πέτρες; Νά τίς πάεις πάλι ἔκει, ὅπου τίς βρῆκες!

Τόν «στραβό τόν ἄνθρωπο»· μ' αὐτή τή φράση μέ μάλωνε, ὅταν θύμωνε.

Τήν ἄλλη μέρα πέρασε ἀπό κεῖ ὁ παπα-Ίωαννίκιος. Βλέπει τίς πέτρες στήν πρώτη θέση, θύμωσε καὶ μοῦ λέει:

— Δέν σου εἶπα νά μεταφέρεις τίς πέτρες ἔκει;

'Εγώ ντράπηκα, ἐκοκκίνησα, τοῦ ἔβαλα μετάνοια καὶ τοῦ λέω:

— Γέροντα, συγχώρα με, τίς εἶχα μεταφέρει σχεδόν ὅλες, ἀλλά ὁ Γέροντας τίς εἶδε καὶ μοῦ εἶπε: «Νά τίς πάεις πάλι ἔκει· ἔκει τίς χρειαζόμαστε». Καί τίς ξαναπῆγα.

Μιλιά τώρα ὁ παπα-Ίωαννίκιος.

"Οπως αὐτό, πολλά ἄλλα τέτοια γυμνάσια μοῦ κάνανε. Ἀλλά δέν εἶχα πονηριά. Δέν ἔλεγα: «Θέλεις νά μοῦ τό κάνουνε γιά δοκιμή;». Δέν εἶχα, ὅμως, διαπιστώσει ὅτι μέ δοκιμάζανε. Ἀλλά κι ὃν μέ δοκιμάζανε, τά πράγματα ἦταν τόσο φυσικά, πού δέν τό καταλάβαινα. Αὐτό ἔχει ἔννοια, γιατί, ὅταν ἔνας ξέρει ὅτι τόν δοκιμάζουνε, τήν πιό σκληρή δουλειά μπορεῖ νά τήν κάνει, γιά νά φανεῖ ὅτι κάνει ὑπακοή. "Οταν, ὅμως, δέν ξέρει ὃν τόν δοκιμάζει κάποιος καὶ θυμώνει κιόλας ὁ ἄλλος, τότε δέν μπορεῖ νά μήν κλωτήσησει μέσα του καὶ νά πεῖ: «Πώ, πώ, τί εἶναι αὐτά τώρα; Τόσα χρόνια καλόγερος ἐδῶ καὶ νά ἔχει θυμό; Μά πάει αὐτό τό πράγμα; Μπορεῖ μοναχός νά εἶναι θυμώδης καὶ νά προσεύχεται; Νά μήν ἔχει ἀπαλλαγεῖ ἀπό τό θυμό; Εἶναι πολύ ἀτελεῖς οἱ ἄνθρωποι αὐτοί...».

'Εγώ, ὅμως, δέν σκεπτόμουνα ἔτσι, οὔτε ἤξερα ὃν μέ

δοκιμάζανε. Ἐντίθετα, τάχαιρόμουνα πολύ αὐτά, γιατί τούς ἀγαποῦσα. Ἀλλά κι ἐκεῖνοι πολλή ἀγάπη μοῦ εἶχαν, ἂν καί δέν μοῦ τό ἔδειχναν. Ἀγαποῦσα καί τούς δύο Γέροντές μου, ἀλλά ἴδιαίτερα ἀκουμποῦσα στόν πνευματικό, τόν γέροντα Παντελεήμονα. Ὅπως λέει ὁ Δαβίδ, «ἐκολλήθη ἡ φυχὴ μου ὅπισω Σου, ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιά Σου»⁸, ἔτσι κολλήθηκε ἡ φυχὴ μου στόν Γέροντά μου. Ἀλήθεια σᾶς λέγω! Κι ἡ καρδιά μου ἦταν μαζί μέ τήν καρδιά του. Τόν ἔβλεπα, τόν αἰσθανόμουνα. Μ' ἔπαιρνε ἔξω καί πηγαίναμε στό Κυριακό κι ἀπό κεῖ γιά δουλειές μαζί. Πώ, πώ, πώ, τόν αἰσθανόμουνα! Αὐτό μ' ἀγίασε πολύ. Πού κολλήθηκα πάνω του, μ' ἀγίασε. Μέ ωφέλησε πολύ αὐτό, πού κολλήθηκε ἡ καρδιά μου πάνω στήν καρδιά του. Πολύ μεγάλος ἄγιος ἦταν!

Κι ὅμως δέν μοῦ ἔλεγε τίποτα δέ Γέροντας. Ὅχι μόνο δέν ἔλεγε ἀπό ποῦ κατάγεται, ἀλλ' οὔτε τό ἐπίθετό του, οὔτε, οὔτε, οὔτε... Ποτέ δέν εἶπε, «στήν πατρίδα μου» ἢ «οἱ γονεῖς μου, τ' ἀδέλφια μου» κ.λπ. Πάντα ἦταν σιωπηλός καί πάντα προσηγόριζε καί πάντα ἦταν πράος. Ἄν θύμωνε καμιά φορά, δέ θυμός του κι ὅ,τι ἔλεγε, ὅλα ἦταν πλαστά. Τόν ἀγαποῦσα καί πιστεύω ὅτι μέ τήν ὑπακοή πού τοῦ ἔκανα καί μέ τήν ἀγάπη πού τοῦ εἶχα μ' ἐπισκέφθηκε κι ἐμένα ἡ χάρις.

Τόν πρόσεχα, νά πάρω κάτι, νά τόν μιμηθῶ. Τόν ἀγαποῦσα, τόν εὐλαβόμουνα, τόν ἔβλεπα καί ὡφελιόμουνα. Μοῦ ἀρκοῦσε μόνο πού τόν ἔβλεπα. Βαδίζαμε ὄλοκληρο δρόμο. Ἀνεβαίναμε ἀπ' τά Καυσοκαλύβια πρός τά πάνω

8. Ψαλμ. 62, 9.

στό βουνό, γιά νά κόφομε πουρνάρια. Ὅλο τό δρόμο τίποτα, οὔτε μιά μιλιά. Θυμᾶμαι τόν Γέροντά μου πού μοῦ ἔδειχνε ποιά πουρνάρια νά κόφω. Μόλις ἔκοβα τό ἔνα, φώναζα μέ χαρά:

— Γέροντα, τό ἔκοφα!

“Ελεγε:

— “Ελα δῶ, πήγαινε κεῖ μ' ἔνα πριόνι.

Καθάριζα γύρω γύρω, γιά νά μπορεῖ νά χωράει τό πριόνι. Πήγαινε ἔκεινος νά μοῦ βρεῖ ἄλλο. Λέγαμε καί μία λέξη, «μονοφύσι», δηλαδή ἀπνευστί, μ' ἔνα φύσημα. Ἀμέσως φώναζα:

— Γέροντα, τό ἔκοφα!

Μέ χαρά. Δέν ἦταν αὐτά φυσικά πράγματα. Ἡταν ἡ ἀγάπη μου, ἦταν ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ πού ἔξεπέμπετο ἀπ' τόν Γέροντα σ' ἐμένανε τόν ταπεινό.

Δικαιώνω αὐτό πού λένε, ὅτι πηγαίνανε μοναχοί καί ἔκυκλωναν ἔναν ἐρημίτη καί τόν ρωτοῦσαν διάφορα. “Ἐνας ἀπ' αὐτούς καθόταν ἔτσι καί δέν μιλοῦσε.” Εβλεπε στό πρόσωπο τόν Γέροντα. “Ολοι ρωτοῦσαν, ἔκεινος δέν μιλοῦσε. Καί τοῦ λέγει δέ ἐρημίτης:

— Γιατί ἐσύ, τέκνον μου, δέν μέ ρωτᾶς; Ἐσύ δέν ἔχεις καμία ἀπορία;

Τοῦ ἀπαντάει:

— ‘Εγώ δέν θέλω τίποτ' ἄλλο· μοῦ ἀρκεῖ μόνο νά σέ βλεπω, Γέροντα⁹.

Δηλαδή αὐτός τόν ἀπολάμβανε χαριτωμένα, τόν «ρουφοῦσε», δηλαδή ἔπαιρνε τήν χάρι τοῦ Θεοῦ μέσω αὐτοῦ.

9. Ἀββᾶς Ἀντώνιος: Τὸ Γεροντικόν, ἐκδ. «Ἀστήρ», Ἀθήνα 1961, σ. 4.

Κι ό Ἀγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος τά ἴδια λόγια λέγει.
‘Ομολογεῖ ὅτι πῆρε κι αὐτός τήν χάρι ἀπ’ τὸν Γέροντά του.

“Ο,τι ἔκανα, τό ἔκανα μέ γαρά

Οι Γέροντές μου δέν μέ βάζανε σέ βαριές δουλειές. Πότιζα μόνο τόν κῆπο κι ἔκανα τό ἐργόχειρο, δηλαδή τά ξυλόγλυπτα. Ούτε μοῦ ἔκαναν διδασκαλίες. Τόν πρῶτο καιρό πήγαινα μαζί τους στίς ἀκολουθίες. Τίποτ’ ἄλλο.

Μετά ἀπό μέρες μέ κάλεσε δ Γέροντας, μοῦ ἔδωσε ἔνα κομποσχοίνι καί μοῦ εἶπε νά λέω κάθε βράδυ τήν εὐχή: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Τίποτ’ ἄλλο. Καμία διδασκαλία, καμία ἐξήγηση. Προτοῦ μοῦ δώσει τό κομποσχοίνι, μοῦ λέει:

— Πρόσεχε! Βάλε μετάνοια, φίλησέ μου τό χέρι, φίλησε τό σταυρό πού ἔχει πάνω, γιά νά σ’ εὐλογήσω νά σέ βοηθήσει δ Θεός.

Κι ἀπό κεῖ ἔμαθα νά κάνω κομποσχοίνι.

Ἐξω ἀπ’ τό κελλί μας, δηλαδή γιά ἔξωτερικές δουλειές, δέν μέ στέλνανε στήν ἀρχή. “Ο,τι ἔκανα ἀπό δουλειές, τίς ἔκανα μέσ στό σπίτι. Πήγαινα μετά καί στόν κῆπο.” Εσκαβα, πότιζα, ξεχορτάριαζα, δ,τι μποροῦσα.”Επειτα ἔπιανα τό ἐργόχειρο. Μετά τίς δουλειές μέ βάζανε νά διαβάσω Ψαλτήρι κι οι ἴδιοι δουλεύανε. ”Ημουν ἐπιμελής καί δέν ἥθελα νά τούς στενοχωρῶ σέ τίποτα. Τό μόνο πού μ’ ἀπασχολοῦσε ἦταν πῶς θά ὑπηρετήσω, πῶς θά εὐχαριστήσω τούς Γέροντές μου σ’ ὅλα. “Ο,τι μοῦ λέγανε, τό ἔκανα. Τό

τηροῦσα ἐπακριβῶς. Γιά νά είμαι σίγουρος, δ,τι μοῦ λέγανε, τό ξανασκεπτόμουν καί τό μάθαινα σάν μάθημα. Τό ἔβαζα στό μυαλό μου καί τό δούλευα. Παραδείγματος χάριν, τό ἐργόχειρό μου ἦταν τά ξυλόγλυπτα. Πρόσεχα πῶς τό κάνανε οι Γέροντες καί τό βράδυ πού ἔπεφτα νά κοιμηθῶ νοερῶς ἔλεγα τό «μάθημα»: παίρνομε τό ξύλο, τό κόβομε, τό βάζομε στό νερό νά μουσκέψει· μετά τό βγάζομε ἔξω καί τό ἀφήνομε νά στεγνώσει· ἔπειτα τό πελεκᾶμε· τό ροκανίζομε μέ τό ξυλοφάϊ· τό σιάζομε μέ γυαλόχαρτο· παίρνομε τή ράσπα, τό κάνομε ἔτσι, ἔτσι, ἔτσι... μετά τό περνᾶμε μέ μία πέτρα τής θαλάσσης, πού είναι κρυσταλλιζέ καί κάνει τό ξύλο νά γυαλίζει —ἀδαμαντίνη τή λέγανε· μετά περνᾶμε τό σχέδιο κ.λπ. ”Ολο τό ἐργόχειρο σκεπτόμουν μέ τό μυαλό μου, γιά νά μήν ξεχάσω τό παραμικρό καί νά τό κάνω ἀκριβῶς, ὅπως τό ἥθελαν. Φοβόμουνα μήπως κάνω κανένα λάθος καί τούς στενοχωρήσω. Γι’ αὐτό δ,τι μοῦ λέγανε, τό μάθαινα ἀπ’ ἔξω.

Μοῦ ἔξηγοῦσαν καί τό γιατί ἔπρεπε νά μάθω τό ἐργόχειρο. Μοῦ λέγανε:

— Κοίτα νά μάθεις τό ἐργόχειρο. ’Εδω δέν μπορεῖς νά μείνεις. ’Εδω δέν είναι μοναστήρι, δηλαδή κοινόβιο, γιά νά ἔχομε πολλά κηπευτικά, ἀμπέλια, σταφίδες, φρούτα. Πρέπει νά ἐργασθεῖς, γιά νά ἀγοράσεις τό παξιμάδι.

Αὐτά μοῦ λέγανε καί μοῦ δείχνανε τό ἐργόχειρο. Καί γιά νά μήν τούς στενοχωρήσω, τά μελετοῦσα καί τή νύκτα, ὅπως σᾶς εἶπα, μόλις ἔπεφτα γιά ὑπνο. ”Ετσι τό πρωί ἥμουν ἔτοιμος γιά τήν ἐργασία. ”Ο,τι ἔκανα, τό ἔκανα μέ χαρά. Εἶπα: «Θά γίνω μοναχός! Αὐτό πρέπει νά τό μάθω,

τί ξννοια ἔχει». Εἶχα τήν περιέργεια νά μαθαίνω τό καθετί σ' ὅλο τό βάθος καί τό πλάτος. "Ηθελα ὅλα νά τά μαθαίνω. "Οχι ὅτι σκεπτόμουν πώς θά γίνω ιεροκήρυκας ἀργότερα καί θά μοῦ χρειασθοῦν νά τά χρησιμοποιήσω ἀλλά ἀπό ἔρωτα στόν Χριστό. Πῆρα τήν εὐλογία ἀπ' τόν Γέροντα νά διαβάσω τήν Ἀκολουθία τῆς Κουρᾶς καί μέσα σέ δεκαπέντε ήμέρες τά εἶχα μάθει ὅλα ἀπ' ἔξω.

**Συνήθιζα νά μήν ἀφήνω τό μυαλό μου ἐλεύθερο,
γιά νά ἔχω καθαρότητα νοός**

'Εκεῖ πού ἐργαζόμουνα, ἐκεῖ πού ἔφτιαχνα τά ξυλόγλυπτα, εἶχα καί τήν Ἅγια Γραφή. Τήν ἄνοιγα κι ἐδιάβαζα. Εἶχα τό Εὐαγγέλιο κι ἐδιάβαζα ἀπό τήν ἀρχή τό κατά Ματθαῖον: «Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, Γεν. Δαυΐδ, Γεν. ...»¹⁰. Τό ἐδιάβαζα, ἐργαζόμουν καί τό ἔλεγα μέσα μου. Πολλές φορές τά ἔλεγα τά λόγια τοῦ Εὐαγγελίου καί τά θυμᾶμαι μάλιστα καί τώρα. Μ' ἐνδιέφερε νά ἔχω στό νοῦ μου ἄγια λόγια. Δέν μέ κούραζε πού τά ἔλεγα πολλές φορές. Ἀγαποῦσα τά θεῖα λόγια, τά ἔνιωθα, ἐμβάθυνα. Δέν ἔχόρταινα νά τά λέω ὅλη τήν ήμέρα. Καί κάθε μέρα νά τά ἔλεγα, δέν κουραζόμουνα.

Εἶχα μεγάλη λαχτάρα κι ὅταν οἱ Γέροντές μου φεύγανε τό πρωί κι ἐρχόντουσαν τό βράδυ, ἐγώ, ἐλεύθερος πιά, πήγαινα στό ἐκκλησάκι, στόν Ἅγιο Γεώργιο, καί δινόμουν

10. Ματθ. 1, 1.

στήν προσευχή. Καί πήγαινα ἐκεῖ. Ναί... Τό τί γινόταν! Τόσο πολύ εύφραινόμουν, πού δέν ἔτρωγα. Δέν μοῦ ἄρεσε ν' ἀποσπασθῶ. Καταλάβατε; "Ελεγα τήν εύχή, ἔφαλλα, ἐδιάβαζα. Πήγαινα ἐκεῖ μόνος μου. Εἶχα πολύ καλή φωνή. Μά σᾶς λέω, εἶχα πάρα πολύ καλή φωνή! Δέν σᾶς λέω τώρα, γιά νά ἐπαινέσω τόν ἑαυτό μου, ἀλλ' ἔτσι τό αἰσθανόμουν ἐγώ. Εἶχα πολύ καλή φωνή καί, ὅπως τά ἔφαλλα, ἐμοιαζαν μέ μοιρολόγια. "Ηταν ἐρωτικά τραγούδια, ηταν γιά τόν Χριστό, ὅτι θέλεις... Καταλάβατε; Πώ, πώ! Τί νεκρώσιμες ἀκολουθίες, τί, τί... "Ο, τι θέλεις! Τέτοια ἐδιάβαζα. "Ε, τί νά σᾶς κάνω... νά! Τέτοια σᾶς λέω. Κάτι πού τό ἔχω περάσει. Καταλάβατε;

"Οταν ἐπέρασε ὁ πρῶτος καιρός καί μεγάλωσα λίγο καί δυνάμωσα, ἀρχίσανε καί μέ στέλνανε οἱ Γέροντές μου κι ἔχω ἀπό τό κελλί. Στό κελλί, στά Καυσοκαλύβια, δέν εἶχαμε χῶμα καί τό φέρναμε ἀπό μακριά, κουβαλώντας το στόν ὄμο. "Οταν ἐπήγαινα νά κουβαλήσω χῶμα κάνοντας ὑπακοή καί βάδιζα πρός τή σπηλιά τοῦ Ἅγιου Νήφωνος, συνήθιζα νά μήν ἀφήνω τό μυαλό μου ἐλεύθερο, ἀλλά ν' ἀποστηθίζω τήν Ἅγια Γραφή, τό Ψαλτήρι, τούς κανόνες. Αύτό τό ἔκανα, γιά νά ἔχω καθαρότητα νοός. Ούτε ποτέ φαντάσθηκα νά χρησιμοποιήσω αὐτή τήν ἀποστήθιση, ὅπως συνήθως κάνουν οἱ ιεροκήρυκες, γιά νά τά πῶ στόν κόσμο, νά κάνω διμιλίες καί κηρύγματα. Ποτέ δέν φαντάσθηκα ὅτι θά ἔβγαινα ἀπ' τήν ἔρημο. Ποτέ δέν μοῦ ἥλθε ἔνα τέτοιο πράγμα στό νοῦ. Αἰσθανόμουν ὅτι ἐκεῖ θά ἔμενα κι ἐκεῖ θά ἀπέθηκα. 'Αλλ' ὅμως, χωρίς νά τό καταλάβω, χωρίς νά τό θέλω, ἔβγηκα ἔξω ἀπ' τό Ἅγιον "Ορος.

”Απλωσα τό χέρι μου κι ἔκανα κήρυγμα

Κάποια μέρα μέ στείλανε οι Γέροντές μου νά φέρω χῶμα στή σκήτη. ”Οταν ἔκανα πέρα, πρός τόν ”Άγιο Νήφωνα, ὅπως συνήθιζα, ἐλεγα μέ τό μυαλό μου τό κατά ’Ιωάννην Εὐαγγέλιο καί κοίταξα τό Αἴγατον Πέλαγος, πού ἀπλωνότανε χωρίς δρίζοντα. Στάθηκα γιά μιά στιγμή σ’ ἔνα βράχο, μύριζα τό θυμάρι κι ἔτσι, ὅπως ἥμουν ἐνθουσιασμένος ἀπ’ τή φύση, ἀρχισα νά φωνάζω. ”Απλωσα μάλιστα καί τό χέρι μου κι ἔκανα κήρυγμα. Ναί, ἀλήθεια σᾶς λέγω! ”Απλωσα πάνω στό βράχο τό χέρι μου κι ἀφησα κάτω τό τσουβάλι πού θά γέμιζα μέ χῶμα. ”Αρχισα, λοιπόν, μέ φωνή δυνατή καί μέ νόημα: «Αὕτη δὲ ἔστιν ἡ κρίσις, ὅτι τό φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἡγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ πιονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα· πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ...»¹¹. Τό εἶπα μέχρι τό τέλος. Ποῦ τό εἶπα τό κήρυγμα αὐτό; Στό κενό, στή θάλασσα, σ’ ὅλο τόν κόσμο. Χωρίς κανείς ν’ ἀκούει, τό εἶπα μές στήν ἔρημιά.

”Ε, τί νά σᾶς πῶ; Σᾶς λέγω αὐτά πού ἀγάπησα καί τά θυμᾶμαι τόσο ζωντανά!

11. ’Ιωάν. 3, 19-20.

”Ἐτρεχα, δέν περπατοῦσα

Δέν ἥθελα καθόλου νά κάθομαι. ”Ηθελα νά πάω ἐδῶ, νά πάω ἐκεῖ, νά ποτίσω, νά κόψω ἥγια. Κι ὅλ’ αὐτά μέ μία μετάνοια κάθε φορά. Εἶχα πολλή χαρά κι ἀγαλλίαση. ”Ἐνιωθα γεμάτος κι ἔτρεχα.” Ετρεχα, δέν περπατοῦσα. Ντρεπόμουνα, ὅμως, νά μέ βλέπουν οι Γέροντες νά τρέχω, γι’ αὐτό περπατοῦσα σιγά σιγά στήν ἀρχή κι ὅταν ἀπομακρυνόμουν, ἔτρεχα. Φτερά ἔκανα νά πάω γρήγορα καί νά γυρίσω γρήγορα στούς Γέροντές μου. Ζωή χαρισάμενη, τί νά σᾶς πῶ! Αύτή ἡ ζωή εἶναι ὄντως ἀγγελική. Εἶχε κι ἐκεῖνος δι εὐλογημένος δι Γέροντάς μου πολλή προθυμία. Μοῦ ἔλεγε: «Πήγαινε ἐδῶ, πήγαινε ἐκεῖ...». ”Ε, εἶχαμε βέβαια καί πολλές δουλειές. Μοῦ εἶχανε δώσει τήν ἐπίβλεψη τοῦ κελλιοῦ. Εἶχαμε σπίτι νοικοκυρεμένο. Εἶχαμε ἐλιές, εἶχαμε λίγα δέντρα, εἶχαμε καί κηπευτικά.

”Απ’ τίς δουλειές, φυσικά, κουραζόμουνα. Πήγαινα σέ πολλές δουλειές. Πήγαινα στό βουνό. Τά πόδια μου συχνά κοβόντουσαν. ”Ε, ποῦ νά ἥξεραν οι Γέροντές μου, παιδί μέ βλέπανε. ”Οταν κατέβαινα ἀπ’ τό βουνό μετά ἀπό τρεῖς ώρες δρόμο, μοῦ ἔλεγε δι παπα-’Ιωαννίκιος:

— Αὔριο θά ζυμώσομε, γι’ αὐτό τώρα ἐτοιμάσου νά πάεις νά φέρεις κλαδιά.

”Επαιρνα τό σχοινί κι ἐπήγαινα στό βουνό γιά κλαδιά. ”Επήγαινα σέ βατό δρόμο ἀλλά καί σ’ ἀπότομο. ”Οχι μόνον αὐτά θυμᾶμαι, ἀλλά πολλές φορές οι Γέροντές μου μέ στέλνανε νά φέρω κούτσουρα ἢ ἥγια καί τά ἔβαζα πάνω μου σάν γαϊδουροφόρτωμα. Κι ὅπως ἥμουν φορτωμένος κι

εἶχε πάθει ή μέση, καθόμουν στό πεζούλι νά ξεκουραστῶ. "Αν καμιά φορά μέ πείραζε πολύ τό βάρος, ἔλεγα στόν ἑαυτό μου: «Θά σοῦ δείξω ἐγώ, παλιογάιδουρο!». Τήν τεμπελιά δέν τήν ἐγνώριζα." Ε, πραγματικά, δέν λυπόμουν τό σῶμα μου. 'Επειδή τά γόνατά μου πονούσανε, ἐγώ ἥθελα ἔκδίκηση. Δηλαδή, ὅσο διαμαρτύρονταν καί πονούσανε, ἐγώ ὅλο καί πιό μεγάλο φορτίο ἔπαιρνα. «Θά σοῦ δείξω ἐγώ, παλιογάιδουρο!», ξαναέλεγα. 'Εκδικιόμουνα, ἔκδικιόμουνα τόν κακό ἑαυτό μου. 'Απίστευτο, ὅτι φορτωνόμουνα, ἐνώ ἥμουν δεκαεφτά χρονῶ παιδί, ἔβδομήντα ὀκάδες βάρος ἀπό ἀπόσταση, γιά παράδειγμα, ἀπ' τήν 'Ομονοια νά τό πάω στήν κορφή, στό Λυκαβητό.

Δέν ὑπῆρχε καθόλου τεμπελιά. Μ' εὐχαριστοῦσε νά προσεύχομαι, κι ὅταν ἀκόμη ἥμουν κουρασμένος. Μές στήν κούραση ἀναζητοῦσα πιό πολύ τόν Θεό. Αύτό πρέπει νά τό πιστέφετε καί νά καταλάβετε πράγματι ὅτι εῖναι κατορθωτό. Εἶναι θέμα ἀγάπης. Δέν εἶναι ἀπλῶς ὅτι πηγαίνεις γρήγορα. Κάνεις τή δουλειά, ἀρχίζεις μετά ἄλλη, ἐπιστρέφεις, κάνεις ἄλλη δουλειά καί κοιτᾶς ὅλες νά τίς τελειώσεις, νά ποτίσεις, νά σκαλίσεις, νά φέρεις χῶμα καί κλαριά, νά πάεις στό βουνό, νά φέρεις ξύλα γιά τό ἐργόχειρο. Μέ τήν ἀγάπη γίνεσαι ἀεικίνητος. Νά ἰδεῖς τότε ποῦ πᾶνε οἱ ἀμαρτίες! Κοιμοῦνται ὅλα. 'Ακοῦτε; Αύτή εἶναι πραγματικά ξένη ζωή, ζωή δσία, ἀγία, ζωή παραδεισένια.

"Ημουν ἐνα ἀγρίμι του δάσους

Δέν μπορῶ νά σᾶς φέρω παράδειγμα τί εἶναι πραγματική ὑπακοή. Δέν εἶναι τώρα νά μιλᾶμε περί ὑπακοῆς κάποια στιγμή καί νά σοῦ πῶ, «πήγαινε, κάνε μιά τούμπα», καί νά ὑπακούσεις. Δέν εἶναι αὐτό ὑπακοή. Πρέπει νά 'σαι ξένοιαστος, δηλαδή νά μή σκέπτεσαι καθόλου τό θέμα περί ὑπακοῆς, καί ξαφνικά νά σοῦ ζητήσουν κάτι καί νά εἶσαι ἐτοιμος νά τό κάνεις μέ χαρά. Νά εἶσαι πάνω στή δουλειά, νά μήν εἶσαι σ' ἐγρήγορση κι ἐτοιμότητα καί τότε νά σέ ταπεινώσουν. Μέ τή στάση σου τότε θά δείξεις ἀν κάνεις ὑπακοή ή ὄχι.

Τηροῦσα κατά γράμμα τίς ἐντολές τῶν Γερόντων μου.
Μοῦ λέγανε:

— Δέν θά μιλάεις, δέν θά λέεις τί κάνομε καί τί τάξη ἔχομε στό κελλί. "Αν συναντήσεις στό δρόμο κανένα καλόγηρο καί σοῦ πεῖ «εὐλόγησον», θά ἀπαντήσεις «εὐλογεῖτε» μέ εὐλάβεια κι ἀγάπη Χριστοῦ. Μάλιστα, ἀν εἶναι Γέροντας, νά τοῦ φιλήσεις καί τό χέρι. "Αν σέ ρωτήσει, «τί κάνουν οἱ Γέροντές σου?», νά πεῖς, «καλά, δι' εὐχῶν σας», καί νά προχωρήσεις ἀμέσως. "Οχι ἄλλη κουβέντα. Κι ἀν ἔρχεται ἀπό πίσω καί σέ πλησιάσει καί σέ ρωτήσει κάτι, μή σταθεῖς καί μήν ἀποκριθεῖς, γιατί ὅλοι οἱ καλόγηροι δέν εἶναι καλοί καί χρειάζεται προσοχή. "Ο, τι θά σέ ρωτοῦν, θά λέεις: «Δέν ξέρω, ρωτήστε τόν Γέροντα, δέν ξέρω». Νά λέεις «εὐλόγησον» καί νά φεύγεις. Μή σοῦ ποῦν: «Τό ἐργόχειρό σας, ή ξυλογλυπτική, δέν εἶναι τόσο καλό, ἔλα νά μάθεις ἀγιογραφία, μουσική κ.λπ.». Μήν ἀκούεις τίποτα, τράβα τό δρόμο σου.

Καί μοῦ συνέβηκε μιά φορά νά μέ στείλουν στόν "Άγιο Νήφωνα. Καί στό δρόμο, λοιπόν, ἀπάντησα τρεῖς κοσμικούς — ἔτσι τούς λένε στό "Άγιον" Όρος αὐτούς πού δέν εἶναι μοναχοί — καί κατά τή συνήθειά μου, δταν τούς πλησίασα, τούς εἶπα «εὔλογεῖτε» καί πέρασα. "Οπως ἡμουν ἔτσι «ἄγριος» ἄνθρωπος, εἶπε ἔνας ἀπό τήν παρέα:

— Τό καημένο τό παιδί, δέν φαίνεται νά εἶναι καί τόσο καλά.

'Εγώ εἶχα προσπεράσει, ἀλλ' εἶχα πολύ δυνατή ἀκοή. 'Ακούγοντας αὐτά, χάρηκα γι' αὐτή τήν ταπείνωση. 'Εμειδίασα μέσα μου. «"Έχει δίκιο, εἶπα, μεγάλο δίκιο ἔχει, ἀλά ποῦ νά ἥξερε τήν τρέλα μου!".

Δέν ἔβγαινα συχνά ἔξω, ούτε σέ πανηγύρια μέ πηγαίνωνε οί Γέροντές μου. Δηλαδή, δταν γιόρταζε κάποιος ἄγιος, ἔκεινοι πηγαίνανε κι ἐμένα μ' ἀφήνανε στό σπίτι.

Στό "Άγιον" Όρος οι Γέροντες ἀνάβανε φωτιά στό κελλί. 'Εγώ δέν ἥθελα νά εἶμαι κοντά. Στή φωτιά δέν ἔζύγωνα καθόλου. Οι γέροι καθόντουσαν κοντά στή φωτιά, ἔγω καθόμουν πιό πέρα. Φοβόμουνα. Φοβόμουνα τή φωτιά νά μή μέ χαλάσει καί τό ἔλεγα στούς Γέροντές μου καί μ' ἀφήνωνε οί καημένοι. Εἶναι καί θέμα συνήθειας. "Άν συνηθίσεις μιά φορά νά κάθεσαι κοντά στή φωτιά, δέν μπορεῖς μετά νά σκληραγγηθεῖς. "Όταν καμιά φορά μ' ἔπιανε συνάχι, ἔπινα ἔνα τσάϊ ζεστό, ἔκανα πεντακόσιες-έξακόσιες μετάνοιες, ίδρωνα, ὅλαζα. Μετά ἔπεφτα στό στρῶμα καί γινόμουν καλά.

'Εγώ ἡμουν, πράγματι, ἔνας «ἄγριος» ἄνθρωπος. "Ημουν ἔνα ἀγρίμι τοῦ δάσους. Σᾶς λέγω εἰλικρινά. "Ετρεχα

μές στά χιόνια, μές στά βράχια ξυπόλυτος. Νά 'βλεπες πῶς ἐκοκκινίζανε ἐδῶ οί φτέρνες μου, τά πόδια μου! 'Εκοκκινίζανε μές στά χιόνια. Οι Γέροντές μου δέν μοῦ ἐπέβαλλαν νά εἶμαι ξυπόλυτος ούτε ἔκεινοι ἥταν ξυπόλυτοι. 'Εγώ μόνος μου τό ἥθελα. 'Άλλ' ούτε μοῦ λέγανε νά μή βγάζω τά παπούτσια. Στήν ἐκκλησία, δύμως, καί στό Κυριακό φοροῦσα καί τίς κάλτσες καί τά παπούτσια — ὅχι τά τσαρούχια. Θυμάμαι κάτι πολύ ώραῖο. "Ήταν ἀνοιξη καί μ' εἶχε στείλει δι Γέροντας νά πάω στήν Κερασιά. Καθώς ἔτρεχα, ἔβγαλα τά τσαρούχια μου, γιατί ἥθελα τά πόδια μου νά κάνουνε «τσαρούχια», «πάτους», μές στό χιόνι καί στήν παγωνιά.

'Επειδή οι Γέροντές μου μέ βλέπανε ἔτσι, μέ χαιρόντουσαν κι ἔκεινοι. Μπορεῖ νά μέ ταπεινώνανε, νά μέ μαλώνανε· ἀκόμη κι δταν ἔκανα καλό, μοῦ λέγανε δτι ἔκανα κακό. "Οχι βέβαια πάντοτε, ἀλλά θέλανε νά μέ «βροῦνε», δηλαδή νά μέ πιάσουνε ἔκει πού δέν τό καταλάβαινα.

Οι Γέροντές μου ἥταν ἀγιότατοι. Μέ ἐκπαιδεύανε μέ πολλούς τρόπους, καί μάλιστα αύστηρούς. Ποτέ δέν μοῦ εἶπαν «μπράβο» ούτε «ώραῖα τό ἔκανες». Ποτέ δέν μ' ἐπαίνεσαν. Πάντα μέ συμβουλεύανε πῶς ν' ἀγαπήσω τόν Θεό καί πῶς νά ταπεινώνομαι. Νά ἐπικαλοῦμαι τόν Θεό νά μ' ἐνισχύει στήν φυχή μου καί νά Τόν ἀγαπάω πολύ. Αύτό ἔμαθα. Τό «μπράβο» δέν τό ἥξερα ούτε ποτέ τό ζήτησα. Ούτε στό σπίτι μου μέ εἶχανε μάθει νά μοῦ λένε, «μπράβο, τί ώραῖα τό ἔχεις κάνει». "Η μάνα μου μέ μάλωνε. 'Ο πατέρας μου ἔλειπε, ἥταν στήν Αμερική, ἐργαζόταν χρόνια στή διώρυγα τοῦ Παναμᾶ. Αύτό μέ ὀφέλησε πολύ. Αύτός πού μαθαίνει στήν ταπείνωση ἐλκύει τήν χάρι

τοῦ Θεοῦ. "Αμα δέν μέ μαλώνανε οἱ Γέροντες, στενοχωριόμουνα κι ἔλεγα μέσα μου: «Νά πάρει ἡ εὐχή, δέν ηῦρα Γέροντες καλούς». "Ηθελα νά μέ παιδεύουνε, νά μέ μαλώνουνε, νά μοῦ φέρονται σκληρά. Τώρα καταλαβαίνω πόσο αὔστηροί ἦταν. Τότε δέν το καταλάβαινα, ἐπειδή τούς ἀγαποῦσα. Ποτέ δέν θά ἥθελα νά τούς ἀποχωρισθῶ.

'Απ' τό μεγάλο μου ζῆλο μερικές φορές ξέφευγα

'Απ' τό μεγάλο μου ζῆλο, ὅμως, μερικές φορές ξέφευγα. 'Ο ζηλος μέ δόηγοῦσε σέ υπερβολές. "Εκανα κι ἀσκήσεις χωρίς εύλογία. 'Άλλ' αὐτό εἶναι ἐγωισμός. Νά σᾶς δώσω ἔνα παράδειγμα. 'Ακοῦστε με.

Οι Γέροντες μου λείπανε ὅλη τήν ἡμέρα σέ δουλειές καί μ' ἄφηναν μόνο μου στό κελλί. 'Εγω ἔκανα ἐργόχειρο. Τό ἐργόχειρό μας ἦταν, ὅπως σᾶς εἶπα, τά ξύλινα σκαλιστά. 'Εμένα δέν μοῦ τήν εἶχαν δείξει ἀκόμη τή δουλειά ὀλόκληρη. Φοβόντουσαν μήπως φύγω.

Μιά μέρα, λοιπόν, παίρνω ἔνα ὡραῖο ἀσπρο ξύλο καί πέρασα πάνω σ' αὐτό ἔνα σχέδιο. "Ἐφτιαξα ἔνα κοτσυφάκι πολύ ὡραῖο, μέ κίνηση καί μέ τά φτερά του πίσω νά τοιμπάει ἔνα σταφύλι. Τό σταφύλι κρεμόταν ἀπό ἔνα κλαδί κληματαριᾶς, πού εἶχε καί δυό-τρία φύλλα. 'Από κάτω ὁ κότσυφας εἶχε κολλήσει τό ράμφος του. "Έγινε πολύ ὡραῖο. Τό εἶχα περάσει καί μέ γυαλόχαρτο. "Οταν οι Γέροντες μου ἐπέστρεψαν, πῆγα νά βάλω μετάνοια. Τό παίρνω μαζί μου καί λέω στόν παπα-Ίωαννίκιο:

— Κοίτα τί ἔφτιαξα!

Μόλις τό εἶδε, γούρλωσε τά μάτια κι ἔβαλε τίς φωνές:

— Ποιός σοῦ εἶπε νά τό φτιάξεις, ρώτησες κανέναν;

Τό ἀρπάζει, τό πετάει κάτω, τό κάνει χίλια κομμάτια, πού λέει δύ λόγιος.

— Νά πάεις γρήγορα νά τό πεῖς στόν Γέροντα, μοῦ λέγει.

'Εγώ πολύ στενοχωρήθηκα καί ζήτησα συγγνώμη. Δέν τό ζέερα καί τούς στενοχώρησα.

— Γιατί κάνεις πράγματα καί δέν ρωτάεις; Πήγαινε γρήγορα στόν Γέροντα, δεῖξε τά κομμάτια κι ἐξομολογήσου.

Πήγα ἀμέσως στόν Γέροντα, τοῦ ἔδειξα τά κομμάτια καί μοῦ λέει:

— Παιδί μου, δέν ἔπρεπε νά τό κάνεις αὐτό. Χωρίς εύλογία δέν γίνεται τίποτα. "Ετσι μπορεῖ νά πλανηθεῖς καί νά χάσεις τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. "Εβαλα μετάνοια, ζήτησα συγγνώμη μέ ἀπλότητα κι ἀπάθεια. "Οχι μόνο δέν μέ πειραξε τό μάλωμα, ἀλλά μέσα μου ἔλεγα: «Οι Γέροντες μου ἔπρεπε νά μοῦ φερθοῦνε πιό αὔστηρά, νά μέ τιμωρήσουν».

Κάποια ἄλλη φορά, ὅμως, ἔκανα καί μία ἀνυπακοή ἐνσυνέδητη. Μιά μέρα, προτοῦ φύγουν οἱ Γέροντες γιά δουλειά, μοῦ λέει δύ μεγάλος Γέροντας:

— Βλέπεις ἔκει πάνω στό ράφι φηλά αὐτό τό βιβλίο; Δέν θά τό πειράξεις. Δέν κάνει, εἶσαι μικρός. Πιό πέρα, πού θά γίνεις πιό καλός, πιό ταπεινός, θά τό διαβάσεις.

Αὐτό γιά μένα ἦταν νόμος. Καθόλου δέν κοίταζα πρός τά κεῖ. 'Άλλα μιά μέρα πού ἔφυγαν οἱ Γέροντες γιά τήν

Κερασιά, μοῦ ἥλθε περιέργεια. Ἐπῆγα καί στάθηκα ἐκεῖ ἀ-
πέναντι καί τό κοίταζα. Ἡταν φηλά. Ἐγώ, μικρός, δέν τό
ἔφθανα, καί τό ὑφερα, λοιπόν, γύρω, τό ὑφερα γύρω... «”Ε,
λέω μέσα μου, τουλάχιστον νά δῶ τί λέει». Λοιπόν, ἔβαλα
ένα σκαμνί, ἀνέβηκα πάνω, τό ἔφθασα, τό κατέβασα. Τί κρί-
μα! Τά γράμματα ἥταν ὅλα μπερδεμένα, σάν ξένη γλώσσα.
Ἡταν μέ τό χέρι γραμμένα. Μέ τό χέρι. Μεγάλο βιβλίο,
πολύ μεγάλο βιβλίο, χοντρό. Δέν μποροῦσα νά καταλάβω
ἐκεῖνο τό «διά», τό «γάρ» κ.λπ., μετά τά ἔμαθα. Ἀλλά
καί κάτι γράμματα... Κάτι σίγμα, κάτι... πώ, πώ, πώ!
Πῶς νά σᾶς τό πῶ πῶς ἥταν! ቩταν χειρόγραφα. ቩταν
τό βιβλίο τοῦ Ἀγίου Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου. Ἀλλά
πολύ μεγάλο βιβλίο καί χοντρά τά φύλλα. Πώ, πώ, πώ!
Πήγαινε πολλά κιλά. Λοιπόν, ἔλα τώρα νά τό διαβάσω!
Δέν μποροῦσα. Τό ἔβαλα πάλι πάνω.

Ἀλλά μετά ἀπ' αὐτό μ' ἔπιασε στενοχώρια, ταραχή,
λύπη. Οὔτε δουλειά, οὔτε προσευχή. Τίποτα. Ἀλλες φο-
ρές, ὅταν λείπανε οι Γέροντές μου, πήγαινα μές στήν ἐκ-
κλησία, κατανυγόμουνα κι εἶχα κι ὠραία φωνή, γι' αὐτό
καί ἔφαλλα. Ἐλεγα τά τροπάρια, μοιρολογοῦσα τρόπον
τινά. ቩταν κατανυκτικά καί μοῦ ἄρεσαν καί συγχινιόμου-
να. Δέν ἐπῆγα, ὅμως, στήν ἐκκλησία αὐτή τή φορά μετά
τήν παρακοή. Ἐβγήκα ἔξω, ἐκάθισα στό πεζούλι καί στε-
νοχωρημένος ἀντίκριζα τό Αἰγατον Πέλαγος. Ἐκάθισα κι
ἐκοίταζα τή θάλασσα. Δέν ἥθελα νά πῶ οὔτε τό «Κύριε Ἰ-
ησοῦ Χριστέ». Ὡχ, μέ καταλάβατε; Κατήφεια μεγάλη.
Πάει, λοιπόν, δέν ἐπῆγα στήν ἐκκλησία, δέν ἔλεγα τό «Κύ-
ριε Ἰησοῦ Χριστέ». Μ' ἔπιασε μελαγχολία. Ἐ, εἶχα πί-

στη στόν Θεό, ἀλλά δέν ἥθελα νά παραβῶ καί τήν ἐντολή
τῶν Γερόντων. Τόν Θεό Τόν αἰσθανόμουνα, ἀλλά δέν ἥ-
θελα νά στενοχωρήσω κι ἄνθρωπο. Δέν ἥθελα νά γίνω αἰ-
τία νά λυπηθεῖ κανείς. Τί νά κάνω... Ὡχ!...

Ἐτσι τό βραδάκι ἥλθαν οἱ Γέροντες. Τί νά κάνω ό κα-
ημένος; Εἶπα νά τούς τό πῶ. Δέν μπόρεσα. Στήν ἐκκλησία
πῆγα, ἐπειδή ἔπρεπε νά πάω μέ τούς Γέροντες. Διαβάσαμε
έσπερινό, διαβάσαμε ἀπόδειπνο. Δέν τό εἶπα. Ἐπῆγα πά-
νω στό κελλί, στήν «κάβια» — ἔτσι λέγανε τά δωμάτια.
Δέν ἔκανα μετάνοιες οὔτε κανόνα, δέν ἔκανα κομποσχοίνι.
Ξαπλώθηκα κι ἔβλεπα πῶς θά εἶμαι, δταν πεθάνω, μές
στήν κάσα. Ἐ, καί στενοχωρέθηκα. Καί πάλι τό πρωί χτύ-
πησε τό κουδουνάκι. Κατεβήκαμε, διάβασα ἐκεῖ, τελειώ-
σαμε τόν ὅρθρο. Ἐ, εἴπαμε τό «δι' εὐχῶν». Ἐβγήκαμε ἔ-
ξω. Φύγαμε ἀπ' τήν ἐκκλησία, γιά νά πάμε στήν τραπεζα-
ρία. Κι ἔγω δέν ἄντεξα περισσότερο. Τράβηξα λίγο ἀπ' τό
μανίκι τόν Γέροντά μου, τόν ἔξομολόγο, καί τοῦ λέω:

— Σέ θέλω λίγο, Γέροντα.

Κι ἀμέσως ἐκεῖνος ἐγύρισε πίσω κι ἐπήγαμε πάλι στήν
ἐκκλησία καί τοῦ τό εἶπα.

— Εἶμαι στενοχωρημένος, τοῦ λέω. Ἐκανα παρακοή.
Μοῦ εἶχες πεῖ νά μήν ἀγγίξω τό βιβλίο κι ἔγω τό εἶδα κι
ἀπό τή στιγμή αὐτή δέν μπορῶ νά βρῶ ἡσυχία. Οὔτε «Κύ-
ριε Ἰησοῦ Χριστέ», οὔτε κανόνα, οὔτε προσευχή, οὔτε με-
τάνοιες.

— Ἐ, μοῦ λέει, παιδί μου, δέν σου εἶπα; Γιατί τό ἔ-
κανες αὐτό;

— Γέροντα, συγχώρα με, μ' ἔβαλε ό πειρασμός καί

πάρα πολύ στενοχωρέθηκα. Συγχώρα με καί μέ τήν εύχή σου στό έξης θά προσέχω νά μή σου κάνω παρακοή.

Καί μοῦ διάβασε εύχή. "Ωπ! Καί ξέρετε; Μοῦ 'ψυγαν ὅλα! Εἶχα ἔνα καλό· μόλις ἔξομολογιόμουνα στόν Γέροντά μου —δόξα Σοι ὁ Θεός!— μοῦ περνοῦσαν ὅλα ἀμέσως. Κάθε φορά πού ἔξομολογιόμουνα, μοῦ ἐρχόταν μία μεγάλη χαρά κι ἔδινα πολύ τόν ἑαυτό μου σέ προσευχή. Πίστευα ὅτι τά εἶπα στόν Θεό. "Οτι πάλι εἶμαι μέ τόν Θεό. "Ε, πόσο δυνατό τό εἶχα αὐτό τό πράγμα μέσα μου! Δέν τό φαντάζεσθε! Καί βλέπω τώρα κάποιους νά λένε: «Πρόσεξε μήν τό μάθει ὁ Γέροντας!». Καταλάβατε... 'Ενω σ' ἐμᾶς μέχρι τά μύχια τῆς καρδιᾶς μας ηταν ὁ Γέροντας.

Τούς ἀγαποῦσα πολύ τούς Γέροντες, ἀν καί ἔκεινη τήν ἐποχή ὅλοι οἱ δόκιμοι κι οἱ ὑποτακτικοί ἀγαποῦσαν τούς Γέροντές τους. "Επειτα ἀπό τόν Θεό ηταν ἡ γνώμη τοῦ Γέροντα. "Αμα ἔκανες κάτι ἀντίθετο, παρακοή, δέν ἔπρεπε οὕτε νά μεταλάβεις, οὕτε, οὕτε...

Tό μυστικό τῆς πνευματικῆς ζωῆς εἶναι ή ὑπακοή

Πολλοί στό "Άγιον" Ορος ζήσανε μυστικά. Πεθάνανε χωρίς κανείς νά τούς γνωρίζει. Κι ἐγώ ηθελα νά ζήσω ἔτσι μυστικά. Οὕτε ιεροκήρυκας ηθελα νά γίνω οὕτε κάτι ἄλλο. Οὕτε εἶχα ποτέ σκεφθεῖ νά βγῶ ἔξω ἀπ' τό "Άγιον" Ορος. Παιδάκι μικρό μέσα σέ τέλεια ἐρημιά! Γιά νά καταλάβω τό ἐρημον καί τό ἀβοήθητον, ἀνέβαινα στό βουνό, ἔμενα ὥρες ἔκει κι ηθελα νά ζῶ σάν ἐρημίτης. "Εβρισκα ἀγριάδες

καί τίς ἔτρωγα. Τό ἔκανα γιά ἀσκηση. "Ηθελα νά ζήσω μόνος μου, ὅπως ὁ ἄγιος πού ἀγάπησα ἀπό μικρούλης, ὁ "Άγιος" Ιωάννης ὁ Καλυβίτης. Αύτός εἶναι ὁ ἀγαπητός μου ἄγιος. Αύτόν ἐγώ μιμήθηκα. Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση πῶς ἀντεξε νά μένει ἔκει, κοντά στούς γονεῖς του, κι ἔστησε τήν καλύβα του δίπλα τους χωρίς νά ἀποκαλυφθεῖ καί τους ἐνίσχυε συνεχῶς: «"Επηξας τήν καλύβην πρὸ πυλῶν σῶν γονέων». "Ετσι λέει τό τροπάριο του:

«Ἐκ βρέφους τὸν Κύριον ἐπιποθήσας θερμῶς,
τὸν κόσμον κατέλιπες καὶ τὰ ἐν κόσμῳ τερπνὰ
καὶ ἡσκησας ἄριστα·

ἔπηξας τήν καλύβην πρὸ πυλῶν σῶν γονέων,
ἔθραυσας τῶν δαιμόνων τὰς ἐνέδρας, παμμάκαρ·
διό σε, Ιωάννη, Χριστὸς ἀξίως ἐδόξασεν».

Καί τό ἔξαποστειλάριο:

«Πτωχός, ὡς ἄλλος Λάζαρος, προσεκαρτέρεις, "Οσιε,
τῶν γεννητόρων πυλῶσι, στενοχωρούμενος, Πάτερ,
μικρῷ καλύβῃ, πάνσοφε· ἀλλ' εὗρες νῦν εὐρύχωρον
τήν μετ' Ἀγγέλων σκήνωσιν καὶ τῶν ἀγίων ἀπάντων
ἐν οὐρανοῖς, Ιωάννη».

Στόν Γέροντά μου τά ἔλεγα ὅλα. Ναί, ὅλα ὅσα σκεπτόμουν κι ἔκεινος κάπου μοῦ ἔλεγε, ὅταν ἔβλεπε ὑπερβολές:

— Πλάνη, παιδί μου.

"Ολη μου ἡ ζωή ηταν ἔνας παράδεισος. Προσευχή,
λατρεία, ἐργόχειρο, ὑπακοή στούς Γέροντές μου. 'Αλλά ἡ
ὑπακοή μου ηταν ἀποτέλεσμα ἀγάπης, ὅχι ἀναγκαστική.
Αύτή ἡ εὐλογημένη ὑπακοή πολύ μέ ὠφέλησε. Μέ ἄλλαξε.

"Εγινα ξύπνιος, γρήγορος, πιό γερός στό σῶμα καί στήν ψυχή. Μ' ἔκανε νά τά γνωρίζω ὅλα. Πρέπει μέρα-νύκτα νά δοξάζω τόν Θεό, πού μέ αξίωσε νά ζήσω ἔτσι σ' αὐτή τή ζωή.

Πάνω στήν ύπακοή εἶχα σκύψει καί ἐγκύψει. Τά ύπόλοιπα, πού δ Θεός ἔφερε στή ζωή μου, ἥλθαν μόνα τους. Καί τό χάρισμα τό προορατικό μοῦ δόθηκε ἀπ' τόν Θεό ἑξαιτίας τῆς ύπακοής. Ἡ ύπακοή δείχνει τήν ἀγάπη πρός τόν Χριστό. Κι δ Χριστός ίδιαίτερα ἀγαπάει τούς ύπάκουους. Γι' αὐτό λέει: «Ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ, οἱ δὲ ἐμὲ ζητοῦντες εὑρήσουσι χάριν»¹². Μές στήν Ἀγία Γραφή ὅλα εἶναι γραμμένα ἀλλά κεκαλυμμένα.

Εἶχα πολύ ζῆλο γιά τά πνευματικά

Οι Γέροντές μου δέν μέ διέταξαν ποτέ τί νά κάνω. Μοῦ ἔδωσαν ἔνα κομποσχοίνι καί μοῦ εἶπαν:

— Νά λέεις τήν εὐχή.

Τίποτ' ἄλλο. Μ' ἔβλεπαν φανατικό καί δέν μοῦ ἔλεγαν πολλά, οὔτε τί νά διαβάσω. Δέν μ' ἄφηναν νά διαβάζω τίποτα ἀπ' τούς μεγάλους Πατέρες, πού ἔχουν αὐστηρότητες. Δηλαδή δέν μ' ἄφηναν νά διαβάσω τόν Ἀγιο Ἐφραίμ, τόν Ἀγιο Ἰσαάκ, τόν Ἀγιο Ἰωάννη τῆς Κλίμακος, τόν Ἀγιο Συμεών τόν Νέο Θεολόγο, τόν Εὐεργετινό κ.ά. Μοῦ τό εἶχαν ἀπαγορεύσει. "Ετσι, κάνοντας ύπακοή, διά-

βαζα μόνο βίους ἀγίων, τό Ψαλτήρι, τήν Παρακλητική, τά Μηναῖα, κι ἀπό κεῖ ἔμαθα νά διαβάζω, γιατί δέν ἥξερα. Ἄλλα εἶχα πολύ ζῆλο γιά τά πνευματικά. Κάθε τόσο πήγαινα στόν Ἀγιο Γεώργιο, πού βοήθησα κι ἐγώ νά χτισθεῖ, κι ἔφαλλα πολλά φαλτικά. Πιό πολύ μοῦ ἀρεσαν οι Τριαδικοί Κανόνες. Καί μοῦ ἀρεσαν αὐτά πού ἔχουν θεῖο ἔρωτα. Ἡταν μοιρολόϊ, ἐρωτικό τραγούδι, ὅπως θέλετε πέστε το. Κι ἔχλαιγα μέ δάκρυα πολλά, ἀλλά δέν ἥταν δάκρυα λύπης, ἥταν δάκρυα χαρᾶς, θείας χαρᾶς. Συγκινιόμουνα. Τά ἔλεγα ωραῖα! Ἡταν ή ζωή μου αὐτή. Ζοῦσα μέ τήν χάρι τοῦ Κυρίου, δχι μέ τή δική μου δύναμη. "Ολ' αὐτά ἥταν ἀπ' τή θεία χάρι, δέν ἥταν οὕτε ἀπ' τήν ἐξυπνάδα μου, οὕτε ἀπ' τήν ἐπιστήμη μου —πού δέν εἶχα— οὕτε, οὕτε... Ἡταν ἀπ' τήν χάρι τοῦ Θεοῦ.

Κάποιες φορές, ὅμως, ξέφευγα. Χωρίς νά ρωτήσω τούς Γέροντές μου ἔπαιρνα κάτι πρωτοβουλίες. Ἀκοῦστε με. Γιά τήν καθαρότητα τοῦ νοῦ ἀρχισα νά μαθαίνω ἀπ' ἔξω τήν Ἀγία Γραφή. "Αρχισα ἀπ' τήν ἀρχή, ἀπ' τόν Εὐαγγελιστή Ματθαῖο. Μιά μέρα δόθηκε μία ἀφορμή καί τούς εἶπα ἀπ' ἔξω τό πρῶτο κεφάλαιο τοῦ Ἰωάννου. "Οταν τ' ἄκουσαν, μέ μάλωσαν πού τό ἔκανα χωρίς εὐλογία.

Περίμενα μέ λαχτάρα αὐτή τήν ὥρα

Τί νά σᾶς πρωτοπῶ, παιδιά μου, γιά τό πῶς ἔγινα μοναχός. Είναι μεγάλη ιστορία ή ζωή μου στό Ἀγιον "Ορος.

12. *Παροιμ.* 8, 17.

"Οταν ήμουνα πιά δεκατεσσάρων χρονῶ, δ Γέροντάς μου μέ κάλεσε καί μοῦ εἶπε:

- Τί θά κάνεις, τί πρόγραμμα ἔχεις; Θά μείνεις ἐδῶ;
- Θά μείνω! εἶπα γεμάτος εὐχαρίστηση καί χαρά.
- Βάλε μετάνοια.

"Εβαλα μετάνοια. Τότε μοῦ ἔφερε ἔνα ράσο δικό του, πού ήταν παλιό γιά τίς δουλειές. "Ηταν μπαλωμένο τόσο, πού δέν φαινόταν τό ἀρχικό του ὑφασμα καί στό λαιμό ἀπ' τόν ἴδρωτα πολύ λιγδιασμένο. Εἶχα δεῖ τά καλογεράκια πού ήταν στό Κυριακό καί πού ήταν ὡραῖα ντυμένα κι εἶχα φαντασθεῖ ἔνα τέτοιο ράσο. Ποῦ νά σᾶς τά λέω! Περίμενα μέ λαχτάρα αὐτή τήν ὥρα. Καί σάν παιδί πού ήμουν, σκεπτόμουνα καί τά ράσα πού θά μοῦ φοροῦσαν, πόσο ὡραῖα, πόσο καινούργια θά ήταν. 'Αλλ' ὅταν ήλθε ή ὥρα, τί νά δῶ! Κουρελιασμένα, μπαλωμένα. Στενοχωρέθηκα λίγο, γιά πέντε λεπτά. "Ε, ήμουνα καί μικρός, δεκατεσσάρων χρονῶ. Δέν ἐμίλησα ὅμως, δέν παραπονέθηκα. "Οταν τό εἶδα τό ράσο, αἰσθάνθηκα μία δυσκολία, ὅπως σᾶς εἶπα, ἀλλά ἀμέσως τό γύρισα στό καλό.

- Νά 'ναι εὐλογημένο! εἶπα καί τό πῆρα.

Δέν ξανασκέφθηκα τίποτα. Σκέφθηκα τούς ἀσκητάς, πού φοροῦσαν τρίχινα ζωστικά καί ποτέ δέν τά ἔβγαζαν οὔτε τά ἔπλεναν. 'Ο Θεός μοῦ ἔδωσε γι' αὐτό μεγάλη παρηγορία. Πῆγα στό φαλτήρι. Μοῦ ἔπεσε ή 'Επιστολή τοῦ 'Ιωάννου. Καί τήν ἴδια ήμέρα, Θεέ μου, μοῦ μίλησες! Θεέ μου, μοῦ μίλησες πολύ...

Δυό-τρία χρόνια ἀργότερα ἔγινα μεγαλόσχημος

Δυό-τρία χρόνια ἀργότερα ἔγινα μεγαλόσχημος.

Τήν προηγούμενη ἡμέρα εἶχα καί μία ἀκόμη ξεχωριστή εὐλογία. "Επρεπε νά πᾶμε μέ τόν Γέροντά μου στή Μεγίστη Λαύρα, γιά νά πάρομε ἀδεια γιά τήν κουρά. 'Ο ήγούμενος πού ἔδωσε τήν ἀδεια ήταν πολύ ἄγιος. 'Εκεῖ πού πηγαίναμε ἀπ' τό ἀσκητήριο τοῦ Άγίου Νείλου τοῦ Μυροβλύτου στή Λαύρα, κατά τή διαδρομή γιά πρώτη φορά ἀκουσα τό ἄρωμα τό οὐράνιο. Μέ πλημμύρισε ἡ μυρωδιά καί τό εἶπα στόν Γέροντά μου. 'Εκεῖνος μέ ἀπλότητα τό ἀκουσε, δέν εἶπε τίποτα κι ἐπροχώρησε. "Ετοι πρέπει νά τά βλέπομε, ἀπλά. Γιά δεύτερη φορά ἀκουσα τό ἄρωμα στά ὅστά τοῦ Άγίου Χαραλάμπους.

Τό βράδυ τῆς κουρᾶς μου ὅλοι οἱ πατέρες συγκεντρώθηκαν στήν ἐκκλησία τῆς Άγίας Τριάδος, στό Κυριακό, ἔχαναν ἀγρυπνία, εἶπαν ὡραῖα κατανυκτικά φάλματα κι ἐγώ ήμουν μέ λευκές κάλτσες, ἀνυπόδητος, καί γεμάτος κατάνυξη. "Εβαλα σ' ὅλους μετάνοια, προσκύνησα τίς εἰκόνες καί ὁ προεστώς μοῦ ἀπηγήθυνε τίς εἰδικές ἐρωτήσεις τοῦ μεγαλοσχήμου. Τά μάτια μου ήταν γεμάτα δάκρυα ἀπ' τή συγκίνηση. 'Αφοῦ τελείωσε ή ἀγρυπνία, ἐπήγαμε στό κελλί. "Ημουν πολύ χαρούμενος ἀλλά καί σιωπηλός. "Ηθελα νά εἴμαι μόνος μόνω Θεῷ. "Οταν εἴσαι σ' αὐτή τήν κατάσταση, δέν θέλεις οὔτε νά φάλλεις, οὔτε νά μιλᾶς. Ζητᾶς τή σιγή, γιά ν' ἀκούεις καθαρά τή φωνή τοῦ Χριστοῦ.

Στό "Άγιον" Όρος πολύ μοῦ ἄρεσαν οἱ ἀγρυπνίες

Ἡ ζωή τοῦ Ἅγίου Όρους εἶναι ζωή ἀγρυπνίας. Στήν ἀγρυπνίᾳ, ὅταν γίνεται σωστά, ὅταν, δηλαδή, αὐτοί πού συμμετέχουν εἶναι ἐνωμένοι στήν κοινή λατρεία, δημιουργεῖται μία ἀτμόσφαιρα πνευματική, πού ὅλοι μπαίνουν εὔχολα μέσα σ' αὐτή κι ἐπέρχεται μεγάλη πνευματική ὡφέλεια. Λεπτύνεται ἡ ψυχή καί δημιουργοῦνται οἱ πιό κατάλληλες προϋποθέσεις γιά πνευματική ἀνάταση καί βαθιά ἐπικοινωνία μέ τὸν Κύριο. Στό "Άγιον" Όρος δύο ἡ ὥρα γίνεται ξεσηκωμός. Αἰσθανόμουνα δέος τήν ὥρα ἔκεινη. Ἡ προσευχή ἔσειε τὸν τόπο, τὸν πνευματικό κόσμο. Νά ποιά εἶναι ἡ ἀγάπη στὸν Χριστό.

Ἐμένα στό "Άγιον" Όρος πολύ μοῦ ἄρεσαν οἱ ἀγρυπνίες. Γινόμουνα ἄλλοις ἀνθρώποις. Ἡμουνα πάντα πολύ προσηλωμένος. Διέθετα μεγάλη ἀγάπην ν' ἀκούσω τά λόγια. Τό μυαλό μου οὕτε μία στιγμή δέν ἥθελα νά τό κλέψει ὁ ὅπνος. Δέν νύσταζα, παρακολουθοῦσα μέ ἔρωτα. "Οταν καμιά φορά καθόμουν στό στασίδι, δέν ἀκουμποῦσα τή ράχη μου πίσω στό στασίδι, γιά νά μην ἀποκομηθῶ. Καί μετά τήν Θεία Λειτουργία πάλι δέν ἥθελα νά κοιμηθῶ. Κυριαρχοῦσε ἡ ἀγάπη, γι' αὐτό ἔμενα ξάγρυπνος.

Ἡ χάρις πού εἶχε ἔκεινος ὁ ἄγιος ἀκτινοβόλησε καί στή δική μου ψυχή

Στό Κυριακό, πού πήγαινα γι' ἀγρυπνίες κι ἀκολουθίες, ἐγνώρισα ἀγίους ἀνθρώπους. Ακοῦστε νά σᾶς πῶ γιά ἔναν κρυφό ἄγιο.

Πάνω ἀπ' τήν καλύβα μας, πολύ φηλά, ζοῦσε ἔνας Ρῶσος, ὁ Γερο-Δημᾶς, σέ μία πρωτόγονη καλύβα, μόνος του. Ἡταν πολύ εὐλαβής. Ὁ Γερο-Δημᾶς ἔμεινε σχεδόν ἄγνωστος σ' ὅλη του τή ζωή. Κανείς δέν ἀναφέρει τ' ὄνομά του ἢ γιά τό χάρισμά του. Νά φύγει ἀπ' τή Ρωσία! Ποιός ξέρει πόσες ἡμέρες διαδρομή ἔκανε. Τ' ἀφησε ὅλα, γιά νά ἔλθει σέ μία ἄκρη τοῦ κόσμου, στά Καυσοκαλύβια, κι ἔζησε ὅλη τή ζωή του ἔκει. Καί πέθανε ἄγνωστος. Δέν ἦταν κανείς ἐγωιστής. "Οχι, ὅχι, ἀγωνιστής ἦταν. Καί νά μήν ἔχει κανένα δίπλα του νά τοῦ πεῖ: «Πεντακόσιες μετάνοιες ἔκανα σήμερα. Αὐτό αἰσθάνθηκα...». Ἡταν μυστικός ἀγωνιστής.

Ναί, ναί, εἶναι ἔνα τέλειο πράγμα αὐτό. Ἔνα τέλειο, ἔνα ἀνιδιοτελές. Ἀνιδιοτέλεια, λατρεία, ἀγιοσύνη, ἐνώπιος ἐνωπίω, χωρίς ἀνθρωπαρέσκεια. Ὁ δοῦλος τῷ δεσπότῃ. Τίποτ' ἄλλο ἀπολύτως. Οὕτε ἡγούμενος, οὕτε «μπράβο», οὕτε «γιατί αὐτό εἶναι ἔτσι». Εἶδα ἔναν ἄγιο ζωντανό. Ναί, ἔναν ἄγνωστο ἄγιο. Ὁ καημένος, περιφρονημένος. Ποιός ξέρει, ὅταν πέθανε, ἔπειτα ἀπό πόσες ἡμέρες θά τό μάθαμε κι ἵσως μῆνες, ἀν ἦταν καί χειμώνας. Ποῦ νά πήγαινε ἀνθρωπος ἔκει φηλά στή λίθινη καλύβα του! Δέν τόν ἔβλεπε κανείς. Πολλές φορές αὐτούς τούς ἐρημίτες τούς βρίσκανε ἔπειτα ἀπό ἔνα-δυό μῆνες μετά τήν κοιμησή τους.

Τό ἔκχείλισμα καί τό περίσσευμα τῆς χάριτος ἥλθε σ' ἐμένανε τόν ταπεινό, ὅταν εἶδα αὐτόν, τόν Γερο-Δημᾶ, στό Κυριακό νά κάνει τίς μετάνοιες του καί ν' ἀναλύεται σέ λυγμούς στήν προσευχή του. Μέ τίς μετάνοιες αὐτουνοῦ, τό-

σο πολύ τόν ἐπεσκίασε ἡ χάρις, ὥστε ἀκτινοβόλησε καὶ σ' ἐμένα. Τότε ξέσπασε καὶ σ' ἐμένα ὁ πλοῦτος τῆς χάριτος. Δηλαδὴ ὑπῆρχε καὶ πρίν, μέ τήν ἀγάπην πού εἶχα στὸν Γέροντά μου. Ἀλλά τότε αἰσθάνθηκα κι ἐγώ τήν χάρι πάρα πολύ ἔντονα. Νά σᾶς πῶ πῶς μοῦ συνέβηκε.

Ἐνα πρωί, κατά τίς τρεισήμισι, ἐπῆγα στὸ Καθολικό, στήν Ἀγία Τριάδα, γιά τήν ἀκολουθία. Ἡταν νωρίς ἀκόμη. Δέν εἶχε χτυπήσει ἀκόμη τό σήμαντρο. Κανείς δέν ἦταν μές στήν ἐκκλησία. Κάθισα στὸν πρόναο, κάτω ἀπό μία σκάλα. Ἡμουν ἀθέατος καὶ προσευχόμουν. Σέ μιά στιγμή ἀνοίγει ἡ πόρτα τῆς ἐκκλησίας καὶ μπαίνει ἔνας φηλός κι ἡλικιωμένος μοναχός. Ἡταν ὁ Γερο-Δημᾶς. Μόλις μπῆκε, κοίταξε δεξιά-ἀριστερά· δέν εἶδε κανένα. Τότε, λοιπόν, κρατώντας ἔνα μεγάλο κομποσχοίνι, ἄρχισε τίς μετάνοιες τίς στρωτές, πολλές καὶ γρήγορες, κι ἔλεγε συνεχῶς: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με... Ὑπεραγία Θεοτόκε, σῶσον ἡμᾶς». Σέ λίγο ἐπεσε σ' ἔκσταση. Δέν μπορῶ, δέν βρίσκω λόγια νά σᾶς περιγράφω τή συμπεριφορά του ἀπέναντι στὸν Θεό· κινήσεις ἀγάπης καὶ λατρείας, κινήσεις θείου ἔρωτος, θείας ἀγάπης κι ἀφοσιώσεως. Τόν εἶδα νά στέκεται, ν' ἀνοίγει τά χέρια του ὅρθιος, σέ σχῆμα σταυροῦ, ὅπως ἔκανε ὁ Μωυσῆς στή θάλασσα, κι ἔκανε ἔνα πράγμα: «Οὕουουουου!...». Τί ἦταν αὐτό; Ἡταν μέσα στήν χάρι. Ἔλαμπε μέσα στό φῶς. Αὐτό ἦταν! Ἀμέσως μοῦ μετέδωσε τήν εὐχή. Ἀμέσως μπῆκα στή δική του ἀτμόσφαιρα. Δέν μέ εἶχε δεῖ. Ἀκοῦστε με. Συγκινήθηκα κι ἄρχισα νά κλαίω. Ἡλθε σ' ἐμένανε τόν ταπεινό κι ἀνάξιο ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. Πῶς νά σᾶς τό πῶ; Μοῦ μετέδωσε τήν χάρι. Δηλα-

δή ἡ χάρις πού εἶχε ἐκεῖνος ὁ ἄγιος ἀκτινοβόλησε καὶ στή δική μου τήν φυχή. Μοῦ μετέδωσε τά χαρίσματά του τά πνευματικά.

Λοιπόν, εἶχε πάθει ἔκσταση ὁ Γερο-Δημᾶς. Χωρίς νά τό θέλει τό ἔκανε. Δέν μποροῦσε νά κρατήσει τό βίωμά του. Οὔτε κι αὐτό πού λέω εἶναι σωστό. Δέν μπορῶ νά τό ἐκφράσω. Αὐτό εἶναι κατάληψις ὑπό τοῦ Θεοῦ. Αὐτά δέν ἔξηγοῦνται. Καθόλου δέν ἔξηγοῦνται κι ἄμα τά ἔξηγήσεις, πέφτεις πολύ ἔξω. "Οχι, δέν ἔξηγοῦνται, οὔτε στά βιβλία ἀποδίδονται, οὔτε γίνονται καταληπτά. Πρέπει νά είσαι ἄξιος νά τά καταλάβεις.

‘Ο Γερο-Δημᾶς μοῦ μετέδωσε τό χάρισμα τῆς εὐχῆς καὶ τό διορατικό

Στίς τέσσερις ἡ ὥρα χτύπησαν οἱ καμπάνες. Ὁ Γερο-Δημᾶς μόλις ἀκούσε τίς καμπάνες, ἔκανε μερικές μετάνοιες καὶ σταμάτησε νά προσεύχεται. Κάθισε στό πεζούλι — νομίζω πῶς εἶναι κτιστό τό πεζούλι στὸν πρόναο — κι ἔρχεται ὁ Μακαρούδας — ἔτσι τόν ἔλεγαν τόν Μακάριο χαϊδευτικά. Ἡταν γρήγορος καὶ γλυκομίητος. Ἀγγελούδι ἦταν. Τί ὥραῖα πού ἀναβε τά καντήλια! Τί ὥραῖα πού ἀναβε τόν πολυέλαιο! Τί ὥραῖα πάλι πού τά ἔσβηνε ἔνα ἔνα! Τί ὥραῖα πού ἔκανε τίς μετάνοιες! Ζητοῦσε συγγνώμη δεξιά-ἀριστερά, γιά νά πάρει τά βιβλία νά κανοναρχήσει. Πώ, πώ, πώ, τόν ἀγαποῦσα! "Αξιές, γιατί εἶχε χάρι Θεοῦ.

Λοιπόν, μπῆκε μέσα ὁ Μακάριος, ὁ Μακαρούδας,

στόν κυρίως ναό. Πίσω του ἄνοιξε τήν πόρτα ὁ Γερο-Δημᾶς καί μπῆκε κι αὐτός μέσα. Στάθηκε λίγο νά τακτοποιηθεῖ στό στασίδι του γιά τήν ἀκολουθία, νομίζοντας πώς κανείς δέν τόν εἶχε δεῖ. Κι ἐγώ χάθηκα μέσα ἀπ' τή σκιά τῆς σκάλας καί κρυφά καί δειλά μπῆκα μέσι στόν κυρίως ναό. Ἐπῆγα κι ἐπροσκύνησα τήν Ἅγια Τριάδα. Μετά ἐγύρισα καί στάθηκα παράμερα. Στό «Μετὰ φόβου Θεοῦ...» πολλοί πατέρες κοινώνησαν. Ἐβαλα κι ἐγώ μετάνοια καί μετέλαβα. Ἀπό τή στιγμή πού μετέλαβα, μοῦ ἥλθε μία χαρά ὑπερβολική, ἔνας ἐνθουσιασμός.

Μετά τήν ἀκολουθία ἔφυγα στό δάσος μόνος μου, γεμάτος χαρά κι ἀγαλλίαση. Τρέλα! Νοερῶς ἔλεγα τήν Εὐχαριστία πηγαίνοντας γιά τήν καλύβα. Μέ πάθος ἔτρεχα μέσι στό δάσος, πηδοῦσα ἀπ' τή χαρά μου, ἄνοιγα σ' ἔκταση τά χέρια μ' ἐνθουσιασμό, δυνατά καί φώναζα: «Δόξα Σοι ὁ Θεοοός! Δόξα Σοι ὁ Θεοοός!». Ναί, τά χέρια μου μείνανε ξερά, γίνανε κόκκαλο, ξύλο, κι ἀνοιγμένα τσια σχημάτιζαν μέ τό σῶμα μου σταυρό. Δηλαδή, ἀν μέ ἔβλεπες ἀπ' τό πίσω μέρος, θά ἔβλεπες ἔνα σταυρό. Τό κεφάλι μου σηκωμένο πρός τόν οὐρανό, τό στέρνο ἐτέντωνε μέ τά χέρια νά φύγει γιά τόν οὐρανό. Τό μέρος πού εἶναι ἡ καρδιά ἐπήγαινε νά πετάξει. Αὐτό πού σᾶς λέω εἶναι ἀλήθεια, τό εἶχα πάθει. Πόση ὥρα ἥμουν σ' αὐτή τήν κατάσταση δέν ξέρω. «Οταν συνῆλθα, ἔτσι ὅπως ἥμουν, κατέβασα τά χεράκια μου καί σιωπηλός μέ δάκρυα προχώρησα πάλι μέ βρεγμένα τά μάτια μου.

Ἐφθασα στό κελλί. Δέν ἐκολάτσισα κατά τή συνήθειά μου. Νά μιλήσω δέν μποροῦσα. Πῆγα στήν ἐκκλησία, ἀλ-

λά, ὅπως συνήθιζα νά φάλλω διάφορα κατανυκτικά, δέν ἔφαλα. Κάθισα στό στασίδι κι ἔλεγα τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Συνέχιζε ἔκεινη ἡ κατάσταση ἀλλά πιό ἥρεμα. Μ' ἔπνιγε ἡ συγκίνηση. Ἄναλύθηκα σέ δάκρυα. Ἐφευγαν ἀβίαστα ἀπ' τά μάτια μου, μόνα τους. Δέν τά ἥθελα, ἀλλά ἥταν συγκίνηση γιά τήν ἐπίσκεψη τοῦ Θεοῦ. Δέν σταμάτησαν ὡς τό βράδυ. Δέν μποροῦσα νά φάλλω, νά σκέπτομαι, νά μιλῶ. Κι ἀν βρισκόταν ἄλλος ἔκει, δέν θά τοῦ μιλοῦσα. Θά ἔφευγα, νά είμαι μόνος.

Ἐνα εἶναι βέβαιο. Ὁ Γερο-Δημᾶς μοῦ μετέδωσε τό χάρισμα τῆς εὐχῆς καί τό διορατικό, τήν ὥρα πού ὁ ἵδιος προσευχόταν στό νάρθηκα τῆς Ἅγιας Τριάδος, τοῦ Καθολικοῦ τῶν Καυσοκαλυβίων. Αὐτό πού ἔπαθα, ποτέ δέν τό εἶχα σκεφθεῖ, οὔτε ποτέ ἐπιθυμήσει, οὔτε τό περίμενα. Οι Γέροντες δέν μοῦ εἶχαν μιλήσει ποτέ γι' αὐτά τά χαρίσματα. Αὐτή τήν παράδοση εἶχαν. Δέν μέ δίδασκαν μέ λόγια. Μόνο μέ τή στάση τους. Διαβάζοντας τούς βίους τῶν ἀγίων καί τῶν ὁσίων, ἔβλεπα τά χαρίσματα πού τούς ἔδιδε ὁ Θεός. Οι Πατέρες δέν ἔκαναν ἐκβιασμούς, δέν ζητοῦσαν σημεῖα, δέν ζητοῦσαν χαρίσματα. Ἐγώ δέν εἶπα ποτέ μου —πιστέφτε με— νά ἔπαιρνα κάποιο χάρισμα ἀπ' τόν Θεό. Ποτέ δέν τό σκέψηκα. Κι αὐτό πού ποτέ δέν σκέψηκα παρουσιάσθηκε ξαφνικά κι ἐγώ ποτέ δέν τοῦ ἔδωσα σημασία.

Κατά τό ἀπογευματάκι τῆς ἵδιας ἡμέρας ἐβγῆκα ἀπό τήν ἐκκλησία. Κάθισα στό πεζούλι καί κοίταζα κατά τή θάλασσα. Πλησίαζε ἡ ὥρα πού συνήθως ἐρχόντουσαν οἱ Γέροντές μου. Ἐκεῖ πού κοίταζα μήπως ἔλθουν, τούς εἶδα νά προβάλλουν. Τούς εἶδα νά κατεβαίνουν κάτι μαρμάρινα

σκαλιά. Αὐτός ὅμως ὁ τόπος ἡταν μακρινός, δέν ἔπρεπε κανονικά νά τόν βλέπω. Τούς εἶδα μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἐνθουσιάσθηκα. Ἡταν ἡ πρώτη φορά πού μοῦ συνέβηκε αὐτό. Πετάγομαι ἔξω, τρέχω καί τούς φθάνω. Παίρνω τά δισάκια.

— Πῶς τό ἥξερες ὅτι ἐρχόμαστε; λέει ὁ Γέροντας.

Ἐγώ δέν μίλησα. "Οταν ἐφθάσαμε ὅμως στό κελλί, πλησιάζω τόν μεγάλο Γέροντα, τόν πατέρα Παντελεήμονα, μυστικά καί χρυφά ἀπ' τόν παπα-Ιωαννίκιο, καί τοῦ λέω:

— Γέροντα, δέν ξέρω πῶς νά σου τό ἔξηγήσω. Ἐνῶ ἥσασταν πίσω ἀπ' τό βουνό, ἐγώ σᾶς εἶδα φορτωμένους κι ἔτρεξα. Τό βουνό ἡταν σάν τζάμι κι ἔβλεπα πίσω.

— Καλά, καλά, λέει ὁ Γέροντας, μή δίνεις σημασία σ' αὐτά, οὔτε νά τό πεῖς πουθενά, γιατί ὁ πονηρός παρακολουθεῖ.

Ζοῦσα μές στ' ἄστρα, μές στό ἄπειρο, στόν οὐρανό

Τό χάρισμα τῆς διοράσεως, ὅπως σᾶς εἶπα, ποτέ δέν τό εἶχα ἐπιθυμήσει. Οὔτε ὅταν τό ἔλαβα, προσπάθησα νά προχωρήσω, δηλαδή νά τό καλλιεργήσω. Δέν τοῦ ἔδωσα σημασία. Οὔτε ζήτησα ποτέ, οὔτε ζητῶ ἀπ' τόν Θεό νά μοῦ ἀποκαλύψει κάτι, γιατί νομίζω ὅτι αὐτό εἶναι ἀντίθετο μέ τό θέλημά Του. Ἀλλά μετά τό γεγονός μέ τόν Γερο-Δημᾶ ἄλλαξα ἐντελῶς. Ἡ ζωή μου ὅλο χαρά καί ἀγαλλίαση. Ζοῦσα μές στ' ἄστρα, μές στό ἄπειρο, στόν οὐρανό. Πρῶτα δέν ἥμουν ἔτσι.

Από τότε πού αἰσθάνθηκα τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, ὅλα τά χαρίσματα πολλαπλασιάσθηκαν. Ἔγινα ἔξυπνος. Ἐμαθα τριαδικούς κανόνες, τόν Κανόνα τοῦ Ἰησοῦ, ἄλλους κανόνες. Μόνο πού τούς διαβάζανε καί τούς φάλλανε στήν ἐκκλησία, τούς μάθαινα ἀπ' ἔξω. Τό Ψαλτήρι τό ἔλεγα ἀπ' ἔξω. Πρόσεχα κι δρισμένους φαλμούς πού ταιριάζανε τά λόγια τους νά μήν τούς μπερδεύω. Οντως ἄλλαξα. «Ἐβλεπα» πολλά πράγματα, ἄλλα δέν μιλοῦσα· δηλαδή δέν εἶχα τό δικαίωμα νά τό πῶ, δέν εἶχα «πληροφορία». Όλα τά ἔβλεπα, ὅλα τά πρόσεχα, ὅλα τά ἥξερα. Ἀπ' τή χαρά μου δέν πατούσα στή γῆ. Τότε ἄνοιξε ἡ μύτη μου καί μύριζα τά πάντα, ἄνοιξαν τά μάτια μου, ἄνοιξαν τ' αὐτιά μου. Ἀπό μακριά τά καταλάβαινα. Τά ζῶα, τά πουλιά, τά ξεχώριζα ὅλα. Ἡξερα ἀπ' τό κελάνδημα ἀν εἶναι κότσυφας, ἀν εἶναι σπουργίτι, ἀν εἶναι σπίνος, ἀν εἶναι ἀηδόνι, ἀν εἶναι κομπογιάννηδες, ἀν εἶναι τσίχλες. Όλα τά πουλάκια τά καταλάβαινα ἀπ' τή φωνή τους. Τή νύκτα, ξημερώντας, χαιρόμουνα τή συναυλία πού ἔκαναν τ' ἀηδόνια, τά κοτούφια, ὅλα, ὅλα...

Ἐγινα ἄλλος, καινούργιος, διαφορετικός. "Ο, τι ἔβλεπα, τό ἔκανα προσευχή. Τό γύριζα στόν ἑαυτό μου. Γιατί τό πουλί φάλλει καί δοξολογεῖ τόν Πλάστη; "Ηθελα νά τό κάνω κι ἐγώ. Τό ἔδιο καί μέ τά λουλούδια. Τά λουλούδια τά καταλάβαινα ἀπ' τίς μυρωδιές καί τό ἄρωμά τους τό ἀκούγα ἀπό μισή ὥρα μακριά. Παρατηροῦσα τά χόρτα, τά δέντρα, τά νερά, τά βράχια. "Α! μέ τά βράχια μιλοῦσα. Πόσα εἶχαν δεῖ αὐτά! Τά ρωτοῦσα καί μοῦ λέγανε ὅλα τά μυστικά τῶν Καυσοκαλύβιων. Κι ἐγώ συγκινιόμουν καί

κατανυγόμουν. Τά ξβλεπα δόλα μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. "Ε-βλεπα, ἀλλά δέν μιλοῦσα. Συχνά πήγαινα στό δάσος. Πολύ μ' ἐνθουσίαζε νά περπατῶ ἀνάμεσα ἀπ' τίς πέτρες καί τά σχοῖνα, τά μικρά καί τά μεγάλα δέντρα.

Tό ἀγάπησα τό ἀηδόνι καί μ' ἐνέπνευσε

Μιά μέρα, ἔνα πρωινό ἐπροχώρησα μόνος μου στό παρθένο δάσος. "Ολα, δροσισμένα ἀπό τήν πρωινή δροσιά, λαμπύριζαν στόν ἥλιο. Βρέθηκα σέ μία χαράδρα. Τήν πέρασα. Κάθισα σ' ἔνα βράχο. Δίπλα μου χρύα νερά κυλούσαν ἡσυχα κι ἔλεγα τήν εὐχή. 'Ησυχία ἀπόλυτη. Τίποτα δέν ἀκουγόταν. Σέ λίγο, μέσα στήν ἡσυχία ἀκούω μία γλυκιά φωνή, μεθυστική, νά φάλλει, νά ὑμνεῖ τόν Πλάστη. Κοιτάζω, δέν διακρίνω τίποτα. Τελικά, ἀπέναντι σ' ἔνα κλαδί βλέπω ἔνα πουλάκι· ἥταν ἀηδόνι. Κι ἀκούω τό ἀηδονάκι νά κελαηδάει, νά σχίζεται· μάλλιασε, πού λέμε, ἡ γλώσσα του, φούσκωσε ἀπ' τούς λαρυγγισμούς ὁ λαιμός του. Αύτό τό πουλάκι τό μικροσκοπικό νά κάνει κατά πίσω τά φτερά του, γιά νά ἔχει δύναμη καί νά βγάζει αύτούς τούς γλυκύτατους τόνους, αύτή τήν ώραία φωνή καί νά φουσκώνει δ λάρυγγάς του! Πώ, πώ, πώ! Νά 'χα ἔνα ποτηράκι μέ νερό, γιά νά πηγαίνει νά πίνει καί νά ξεδιψάει!

Μοῦ ἦλθαν δάκρυα στά μάτια. Τά ἵδια ἐκεῖνα δάκρυα τῆς χάριτος πού κυλοῦσαν ἀβίαστα καί τά ὅποια ἀπέκτησα ἀπ' τόν Γερο-Δημᾶ. "Ήταν ἡ δεύτερη φορά πού τά δοκίμαζα.

Δέν μπορῶ νά σᾶς μεταφέρω αύτά πού ἔνιωσα. Αύτά πού αἰσθάνθηκα. Σᾶς φανέρωσα, ὅμως, τό μυστήριο. Καί σκεπτόμουν: «Γιατί τό ἀηδονάκι νά βγάζει αύτούς τούς λαρυγγισμούς; Γιατί νά κάνει αύτές τίς τρίλιες; Γιατί νά φάλλει αύτό τό ὑπέροχο ἄσμα; Γιατί, γιατί, γιατί... γιατί νά ξελαρυγγιάζεται; Γιατί, γιατί, γιά ποιό σκοπό; Μήπως περιμένει νά τό ἐπαινέσει κανείς; "Οχι, βέβαια, ἐκεῖ κανείς δέν θά τό κάνει αύτό». Μόνος μου φιλοσοφοῦσα. Αύτο τ' ἀπέκτησα μετά τό γεγονός μέ τόν Γερο-Δημᾶ. Πρίν ἀπ' αύτό δέν τό ἔκανα. Πόσα δέν μοῦ εἶπε τό ἀηδονάκι! Καί πόσα τοῦ εἶπα μέσ στή σιωπή: «'Αηδονάκι μου, ποιός σοῦ εἶπε ὅτι ἐγώ θά περνοῦσα ἀπό δῶ; 'Εδῶ κανείς δέν πλησιάζει. Εἶναι τόσο ἀπρόσιτο τό μέρος. Πόσο ώραῖα κάνεις χωρίς διακοπή τό καθῆκον σου, τήν προσευχή σου στόν Θεό! Πόσα μοῦ λέεις, ἀηδονάκι μου, πόσα μέ διδάσκεις! Θεέ μου, συγκινοῦμαι. 'Αηδόνι μου, μοῦ δείχνεις μέ τό κελάηδημά σου πῶς νά ὑμνῶ τόν Θεό, μοῦ λές χίλια, πολλά, πάρα πολλά...».

Δέν εἶμαι καλά ἀπό ὑγεία, νά τά πῶ ὅπως τά νιώθω. Θά μποροῦσε νά γραφεῖ ἔνα ὀλόκληρο πεζογράφημα. Τό ἀγάπησα πολύ τό ἀηδόνι. Τό ἀγάπησα καί μ' ἐνέπνευσε. Σκέφθηκα: «Γιατί ἐκεῖνο κι ὅχι κι ἐγώ; Γιατί ἐκεῖνο νά κρύβεται καί ὅχι κι ἐγώ;». Καί μοῦ ἤλθε στό νοῦ ὅτι πρέπει νά φύγω, πρέπει νά χαθῶ, πρέπει νά μήν ὑπάρχω. Εἶπα: «Γιατί; Εἶχε αύτό κόσμο μπροστά του; "Ηξερε ὅτι ἦμουνα ἐγώ καί τ' ἄκουγα; Ποιός τ' ἄκουγε πού ξελαρυγγιάζόταν; Γιατί πήγαινε σέ τέτοια χρυφά μέρη; 'Άλλα κι ἐκεῖνα τ' ἀηδονάκια μέσ στό λόγγο, μέσ στή ρεματιά πού βρισκόντου-

σαν τή νύκτα καί τήν ήμέρα, τό βράδυ καί τό πρωί, ποιός τ' ἄκουγε πού ξελαρυγγιαζόντουσαν ὅλα; Καί γιατί τό κάνανε αὐτό τό πράγμα; Καί γιατί πηγαίνανε σέ τέτοια κρυφά μέρη; Γιατί σπάζανε τό λάρυγγά τους; 'Ο σκοπός ήταν ή λατρεία, τό φάλσιμο στόν Δημιουργό τους, ή λατρεία στόν Θεό». "Ετσι τά ἔξηγοῦσα.

"Ολ' αὐτά τά θεώρησα ὅτι ήταν τοῦ Θεοῦ ἄγγελοι, δηλαδή πουλάκια πού δοξάζανε τόν Θεό, τόν Πλάστη τῶν ἀπάντων καί δέν τ' ἄκουγε κανείς. Ναί, κρύβονταν, νά μήν τ' ἄκούει κανείς, πιστέφτε με! Δέν τά ἐνδιέφερε νά τ' ἄκοῦνε, ἀλλά ποθοῦσαν μές στή μοναξία, μές στήν ήσυχία, μές στήν ἐρημιά, μές στή σιωπή νά τ' ἄκούει ποιός ἄλλος; 'Ο Πλάστης τῶν ἀπάντων, ὁ Δημιουργός τοῦ παντός. Αὐτός πού τούς χάρισε ζωή καί πνοή καί φωνή. Θά ρωτήσετε: «Εἶχανε μυαλό?». Τί νά πῶ, δέν ξέρω ἀν τό ἔκαναν συνειδητά ή ὅχι. Δέν ξέρω. Γιατί αὐτά εἶναι πουλάκια. Μπορεῖ τώρα νά εἶναι στή ζωή καί μετά νά μήν ὑπάρχουν, ὅπως λέει ή 'Αγια Γραφή. Δέν πρέπει ἐμεῖς νά σκεπτόμαστε διαφορετικά ἀπ' ὅτι λέει ή 'Αγια Γραφή. 'Ο Θεός μπορεῖ νά μᾶς παρουσιάσει ὅτι ὅλοι αὐτοί ήταν ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ. 'Εμεῖς δέν τά ξέρομε αὐτά. Πάντως κρύβονταν, νά μήν ἀκούσει κανείς τή δοξολογία τους.

"Ετσι καί γιά τούς μοναχούς ή ζωή ἔκει, στό 'Αγιον Όρος, εἶναι ἄγνωστη. Ζεῖς μέ τόν Γέροντα, τόν ἀγαπάεις. Οἱ μετάνοιες, οἱ ἀσκήσεις, ὅλα γίνονται, ἀλλ' οὔτε τίς θυμᾶσαι, οὔτε κανείς λέει γιά σένα: «Τί εἶναι αὐτός?». Ζεῖς τόν Χριστό, εἶσαι τοῦ Χριστοῦ. Ζεῖς μέσα σ' ὅλα καί ζεῖς τόν Θεό, ἐν ὡς τά πάντα ζοῦν καί κινοῦνται· ἐν τῷ ὅποιώ καί

διά τοῦ ὅποιού¹³ —εἶναι δικές μου ἐλληνικοῦρες αὐτές. Μπαίνεις μές στήν ἄκτιστη 'Εκκλησία καί ζεῖς ἐκεῖ ὡς ἄγνωστος. Κι ἐνῶ ἀναλύεσαι γιά τούς συνανθρώπους σου προσευχόμενος, μένεις ἄγνωστος σ' ὅλους τούς ἀνθρώπους, χωρίς ἵσως ποτέ νά σέ γνωρίσουν.

*Μοῦ μπῆκε στό νοῦ νά φύγω στήν ἔρημο,
μόνος μόνῳ Θεῷ*

'Εγώ ἔκει! Τό νοῦ μου νά φύγω. Νά ζητήσω ἀπ' τόν Γέροντα ἄδεια κι ἔνα σακί μέ παξιμάδια καί νά χαθῶ, γιά νά ὑμνῶ καί νά δοξάζω ἀδιαλείπτως τόν Θεό. 'Άλλα σκεπτόμουν: «Ποῦ νά πάω; Δέν ἔχω μάθει καλά τό ἔργοχειρο». Δέν μοῦ τό εἶχανε διδάξει. "Ισως φοβόντουσαν νά μή φύγω. Αὐτός ὁ φόβος κυριαρχοῦσε στό 'Αγιον Όρος. Δέν τοῦ μαθαίνανε τοῦ ὑποτακτικοῦ νά τελειώνει τό ἔργοχειρο, γιά νά μήν τούς φύγει. 'Ενῶ εἶναι ἀέρας γιά τόν μοναχό νά ξέρει ἔργοχειρο, γιατί ἔχει τρόπο νά πάρει τό παξιμάδι του.

Μοῦ μπῆκε, λοιπόν, στό νοῦ αὐτό τό πράγμα, νά φύγω στήν ἔρημο, μόνος μόνῳ Θεῷ. 'Ανιδιοτελῶς. Χωρίς ὑπερηφάνεια, χωρίς ἐγωισμό, χωρίς κενοδοξία, χωρίς, χωρίς, χωρίς... Τό πιστεύετε; 'Από κεῖ μοῦ γεννήθηκε τό ἀνιδιοτελές. Τό ἀκραιφνές, τό τέλειο ἐπέτυχαν μερικοί ἀσκηταί πού χάθηκαν μές στήν ἔρημο. Δέν ἐπεδίωκαν οὔτε κό-

13. Πρβλ. α' ἀντίφωνον ἀναβαθμῶν "Ορθρου Κυριακῆς γ' ἥχου.

σμο ούτε τίποτα, τίποτα, τίποτα... Ἀνελύοντο σέ δάκρυα πρός τόν Θεό καὶ προσηγοριζοντο ὅλοι γιά τήν Ἐκκλησία. "Ολοι ἐκόπτοντο πρῶτα γιά τόν κόσμο καὶ τήν Ἐκκλησία καὶ μετά γιά τόν ἑαυτό τους.

Λοιπόν, ἐμένα, ὅπως σᾶς εἶπα, μοῦ καρφώθηκε ὁ σκοπός τοῦ ἀηδονιοῦ. Ποιός ὁ σκοπός νάξελαρυγγιάζεται μέσ στήν ἐρημιά; Ἡ λατρεία, ή ὑμνωδία, ή δοξολογία στόν Θεό, τόν Δημιουργό. Γιατί, λοιπόν, νά μήν πάω στήν ἔρημο, νά λατρεύω τόν Θεό ἐν σιωπῇ, χαμένος ἀπ' τόν κόσμο κι ἀπ' τήν κοινωνία; Ὑπάρχει τελειότερο πράγμα; "Ολ αὐτά τά νοήματα τά εἶχα βγάλει ἀπ' τό ἀηδόνι. Πώ, πώ, πώ, σχέδια πού ἔκανα! Πώς θά πήγαινα στήν ἐρημιά, πῶς θά χαιρόμουνα, πῶς θά πέθαινα! Πώ, πώ, πώ, θά ἔτρωγα τά χόρτα, θά ἔκανα τό ἔνα, τό ἄλλο! Θά πήγαινα ὡς ρακένδυτος κι ὡς ἄγνωστος σέ κανένα μοναστήρι, νά μοῦ δίνανε κανένα παξιμάδι καὶ θά τό ἔτρωγα, χωρίς νά λέω ποῦ κάθομαι καὶ ποῦ μένω καὶ ποιός εἶμαι. Εἶχα κάνει δλόκληρο σχέδιο. Αύτό ἦταν τό μυστικό μου.

Ἐγύρισα στό κελλί γεμάτος ἀπ' ὅλ' αὐτά τά συναισθήματα καὶ τά ὅνειρα. Τό ἐξομολογήθηκα στόν Γέροντα. 'Ο Γέροντας ἐμειδίασε.

— Πλάνη, μοῦ λέει, βγάλ' τα ἀπ' τό μυαλό σου, ούτε καὶ νά τό ξανασκεφθεῖς, γιατί θά σου κόφουνε καὶ τήν προσευχή αὐτά τά πράγματα.

Κι ὅπως σᾶς ἔχω πεῖ πολλές φορές, εἶχα ἔνα μεγάλο καλό. "Ο, τι ἐξομολογίόμουνα στόν Γέροντα, τελείωνε τήν ἴδια στιγμή κι ἔνιωθα μέσα μου μία μεγάλη χαρά. Ἡταν, φαίνεται, ή εὐχή τοῦ Γέροντα.

"Ἐτσι ζοῦσα σάν υποτακτικός μέσα στόν ἐπίγειο παράδεισο τοῦ Ἅγιου Ὄρους. Ποτέ δέν θά ἥθελα νά φύγω ἀπό κεῖ. Ἀλλά τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ ἦταν διαφορετικό.

Ο Θεός μέ γλίτωσε

"Ἡταν μιά μέρα βροχερή. "Οταν σταμάτησε ἡ βροχή, βλέπομε ἀπ' τό ἔργαστήρι πού ἔργαζόμασταν πολλούς πατέρες ἀπό ἄλλα κελλιά νά πηγαίνουν κατά τόν Ἅγιο Νήφωνα, νά μαζέψουν σαλιγκάρια. 'Ο παπα-Ιωαννίκιος ἐβλεπε τούς πατέρες πού περνούσανε καὶ στενοχωριότανε. "Ηθελε νά πάω νά μαζέψω κι ἐγώ. Τοῦ λέω:

— 'Ο Γέροντας μοῦ εἶπε νά μήν πάω. Ξεκίνησα καὶ μέ γύρισε πίσω. "Αμα ὅμως θέλεις νά πάω, ἐγώ θά κάνω υπακοή καὶ θά πάω.

Τότε κι ἐκεῖνος μοῦ λέει:

— Πήγαινε. Σήμερα ἔχει πολλά σαλιγκάρια.

"Ε, κι ἐγώ ἀρπάζω τόν τουρβά¹⁴ καὶ τρέχω. Στήν ἀρχή δέν ἔτρεχα, γιά νά μή μέ δοῦνε οι Γέροντές μου. Μετά πού ξεμάκρυνα, τό βαλα στό τρέξιμο. "Εφθασα φηλά, σέ κάτι ἀπότομα βράχια, πού δέν πήγαιναν ούτε ἀγριογούρουνα, διότι τά ἀγριογούρουνα, ὅταν βρέξει, μαζεύονται ὅλα μαζί καὶ τρέχουν νά φανε τά σαλιγκάρια. Τρεῖς ὥρες μάζευα. Μάζεψα πολλά, τόν γέμισα τόν τουρβά. "Ημουνα καταϊδρωμένος καὶ καθώς κατηφόριζα — ἦταν ἀπόγευμα

14. Τουρβάς καὶ ντορβάς: εἶδος μικροῦ σάκου γιά τόν ώμο.

κι εἶχε δροσίσει ἡ ἀτμόσφαιρα— μέ πάγωσε ἔνας παγωμένος ἀέρας, πού κατέβαινε ἀπ’ τὸν Ἀθω στὴ θάλασσα. Ὁ τουρβάς στὸν ώμο μούσκεψε καί πάγωσε ὅλη ἡ πλάτη μου ἀπ’ τὰ σάλια τῶν σαλιγκαριῶν.

Καθώς κατέβαινα μέσ’ ἀπό δύσβατα μέρη, ἔπρεπε νά περάσω μία σάρα —σάρες εἶναι τ’ ἄγρια μέρη πού ἔχουν λιανολίθαρα. Ὅταν ἔφθασα στά μισά, ἀρχισε ἡ σάρα ὀλόχληρη νά φεύγει σάν ποταμός ἀπ’ τὴν κορυφή τοῦ βουνοῦ καί νά παρασέρνει πέτρες, βράχια κι ἄλλα. Τό πλάτος ἥταν περίου δεκαπέντε-εἴκοσι μέτρα. Τά πόδια μου βυθίστηκαν μέχρι τό γόνατο. Ἀδύνατον νά προχωρήσω. Φορτωμένος ὅπως ἥμουνα, μέ κίνδυνο νά σκοτωθῶ, φώναξα: «Παναγίτσα μου!». Στή στιγμή πετάχθηκα ἀπό μία ἀόρατη δύναμη εἴκοσι μέτρα πιό πέρα, στήν ἀπέναντι πλευρά τῆς χαράδρας πάνω σέ κάτι μεγάλα βράχια, ἔτοιμα κι αὐτά νά κυλήσουν πρός τά κάτω. Τήν ἴδια στιγμή ἀπό κάτω περνοῦσαν οἱ πατέρες, πού ἐπέστρεφαν ἀπ’ τὸν Ἀγιο Νήφωνα κι ἐκεῖνοι μέ τά σαλιγκάρια. Εἶδαν τή σάρα, ὅλο τό κακό, κι ἀρχισαν νά φωνάζουν: «”Εεε! μήπως ἥταν κανείς ἐκεῖ;». Ἐγώ βρέθηκα μακριά ἀπ’ τὸν κίνδυνο, χωρίς νά πάθω τίποτα. Μόνο τά παπούτσια μου, τά τσαρούχια μου δηλαδή, ἔμειναν στή σάρα καί τά πόδια μου ἥταν γεμάτα αἷματα. Οἱ πατέρες φωνάζανε πάλι, ἀλλ’ ἐγώ δέν μιλοῦσα. Ἡθελα νά μιλήσω, ἀλλά δέν μποροῦσα. Εἶχα πάθει φοβία. Τούς ἄκουγα, ἀλλά δέν ἀποκρινόμουν. Ὁ τουρβάς, ἀπείρακτος στήν πλάτη μου, θά ἥταν πάνω ἀπό ὅγδόντα ὀχάδες. Ὅταν συνῆλθα, ἀρχισα νά σκαρφαλώνω στόν ἔνα βράχο, στόν ἄλλο, μέχρι πού ἔφθασα κάτω. Μόλις κατέ-

βηκα κάτω, ἄλλος κίνδυνος. Βλέπω ἔνα φίδι, πού τό λένε γαλατά. Πολύ τρόμαξα...

‘Ο Θεός μέ γλίτωσε.’ Ἐφθασα στό κελλί κατατρομαγμένος. Ὑπεσα κάτω. Διηγήθηκα στούς Γέροντες ὅσα μοῦ συνέβησαν. Εἶχα πάθει τρόμο. Διηγήθηκα γιά τή σάρα; γιά τά παπούτσια μου πού χαθήκανε, γιά τά πόδια μου τά γεμάτα αἷματα, γιά τό φίδι. ‘Ο Γέροντας πολύ στενοχωρέθηκε καί τιμώρησε τόν παπα-Ιωαννίκιο. Τοῦ ἔβαλε κανόνα νά μή λειτουργήσει γιά πολλούς μῆνες κι ἐκεῖνος ἔχλαιγε γιά ὅσα συνέβησαν.

Μέ φίλησε στό μέτωπο καί χωρίσαμε κλαίγοντας

Μ’ ἐκεῖνο, ὅμως, τό χρυολόγημα ἐγώ ἔπαθα ὑγρά πλευρίτιδα καί πονοῦσα πολύ. Δέν εἶχα διάθεση, δέν ἥθελα νά φάω. Είδοποίησαν οἱ Γέροντες κι ἥλθε ἔνας φηλός, ἀγιότατος ἀσκητής, ὁ πατήρ Ἀντώνιος. Ἡταν ὁσιοπατερίτης. ‘Η ἐκκλησία τοῦ κελλιοῦ του ἥταν ἐπ’ ὄνόματι τῶν Ὀσίων Πατέρων τῶν ἐν Ἀγίῳ’ Ὁρει τῷ Ἀθω ἀσκησάντων, τῶν ἐν ἀσκήσει λαμφάντων. Αὐτός ἔκανε καί λίγο τόν γιατρό. Ἡλθε, μέ εἶδε, πάει στήν καλύβη του καί μοῦ φέρνει ἔνα εἶδος δέρματος, πού τό λένε ἐκδόριον, καί μοῦ τό βάζει πάνω στήν πλάτη μου. Αὐτό ὅλη τή νύκτα βύζαινε τό ὑγρό τῆς πλάτης μου. Τήν ἄλλη μέρα, κατά τίς δέκα ἡ ὥρα, παίρνει ἔνα φαλίδι, τό ἀπολυμαίνει μέ οἰνόπνευμα καί μοῦ κόβει τό ἐκδόριον, πού εἶχε γεμίσει ὑγρό κι ἔγινε σάν μαξιλαράκι μαζί μέ τό δέρμα μου. ‘Ο πόνος μου ἐκείνη τή

στιγμή ήταν ἀφόρητος. Ἡ ἐξάντλησή μου πολύ μεγάλη. Λιποθύμησα. Κι ὅταν συνῆλθα λίγο, ἔνιωσα μεγάλη χαρά μέσα μου, γιατί μποροῦσα καὶ προσευχόμουνα. Ἀρχισα τότε νά φάλλω: «Ἀπὸ τῶν πολλῶν μου ἀμαρτιῶν ἀσθενεῖ τὸ σῶμα, ἀσθενεῖ μου καὶ ἡ φυχή...»¹⁵. Ἔτσι πού μ' ἀκουσε ὁ παπα-Ἰωαννίκιος, ἔρχεται κοντά μου, μ' ἀγκαλιάζει, μέ φιλεῖ στό μέτωπο καὶ μοῦ λέει:

— Παιδί μου, νά μέ συγχωρέσεις!

Ἐρχεται ὁ Γέροντας. Τοῦ λέγει ἄγρια:

— "Α, τόν στραβό τόν ἀνθρωπο!

Ἐγώ δέν εἶχα ὅρεξη, δέν ἦθελα νά φάω, ἔτρωγα πολύ λίγο καὶ κάθε μέρα καὶ χειροτέρα· πήγαινα γιά θάνατο. Φοβηθήκανε οι Γέροντες μήπως πεθάνω, τό ἵδιο κι ὁ πατήρ Ἀντώνιος, πού ἔκανε τόν γιατρό.

— Νά φύγει τό παιδί, λέει ὁ πατήρ Ἀντώνιος, δέν θ' ἀντέξει, χρειάζεται φάρμακα, πού ἐδῶ δέν ἔχομε. Δέν τρώγει κι ὀπωσδήποτε, δσο κάθεται, τόσο χειροτερεύει.

Σκεφθεῖτε ὅτι ἔφαγα μία γουλιά ἀπό ἀμύγδαλα κοπανισμένα καὶ μέ πείραξε. Τόσο τό στομάχι μου εἶχε ἐξασθενήσει.

Οι Γέροντές μου μέ θέλανε πάρα πολύ, ἀλλά βρεθήκανε στήν ἀνάγκη νά μέ στείλουν ἔξω στόν κόσμο, γιατί ἔκει ούτε γάλα ούτε κρέας ὑπῆρχε. Κι ἔτσι μοῦ ἔδωσαν ἄδεια, ἔβγαλαν χαρτιά ἀπό τόν Δικαῖο, νά γυρίσω στό χωριό μου γιά δύο μῆνες περίπου, ὥσπου νά συνέλθω. Κι ἔφυγα. Μέ πῆρε ὁ παπα-Ἰωαννίκιος, μέ πῆγε στή Δάφνη μέ βάρκα μέ

κουπιά. Δέν εἶχαμε μηχανή τότε καθόλου. Τότε δέν εἶχαμε ούτε μουλάρια ούτε μηχανές. Οι ἀσκηταί ὅτι κουβαλούσαν ἔκει πάνω, τό κουβαλοῦσαν στόν ὄμο, στήν πλάτη. Ἐφθάσαμε, λοιπόν, στή Δάφνη. Δέν μποροῦσα νά σταθώ ὅρθιος· μέ ξαπλώσανε σ' ἔνα δωμάτιο. Ἐκεῖ στεγαζόταν τό ταχυδρομεῖο. Σέ λίγο μέ πιάσανε φρικτοί πόνοι στά νεφρά. Ἐκλαιγα ἀπ' τόν πόνο. Ἐκλαιγε κι ὁ παπα-Ἰωαννίκιος.

Ἐγώ μές στόν πόνο βρῆκα τή δύναμη νά τόν παρηγορήσω:

— Μήν κλαίεις, Γέροντα, θά γίνω καλά, δέν ἔχω τίποτα.

Κι ἔκεινος παρηγοροῦσε ἐμένα μές στό κλάμα λέγοντας:

— Μήν κλαίεις, παιδί μου, θά γίνεις καλά.

Ἡλθε τό καράβι, μ' ἔβαλε μέσα, μ' ἐφίλησε στό μέτωπο καὶ χωρίσαμε κλαίγοντας.

15. Μικρὸς Παρακλητικὸς Κανὼν, μεγαλυνάριον.

EYBOIA

(1925-1940)

«Μαλάκωσαν οἱ καρδιές τους
καὶ μόνοι τους ζητοῦσαν νά υηστεύουν,
ν' ἀγωνίζονται καὶ νά θέλουν
νά γνωρίσουν τὸν Χριστό»

*Ποτέ δέν εἶχα φαντασθεῖ
ὅτι θά γύριζα στόν κόσμο*

Ποτέ δέν εἶχα φαντασθεῖ ὅτι θά γύριζα στόν κόσμο. Πατρίδα μου ἦταν τά Καυσοκαλύβια. Εἶχα, βέβαια, παρακαλέσει τόν Θεό νά μου δώσει μία ἀρρώστια. Καί μου ἔδωσε ἀρρώστια. Ἀλλά λέω: «Καλά, Θεέ μου, μου τήν ἔδωσες· ὅχι καί νά μέ βγάλεις ἀπ' τό "Αγιον" Όρος». Ἀλλά μ' ἔβγαλε. Ἀπ' τήν ἀρρώστια ἔφυγα. Μέ διώξανε δηλαδή. Ἀκουσε ὁ Θεός ἀλλ' ὅχι καί καλά τό θέλημά μου. Μου ἔδωσε καί κάτι πού δέν τό ἥθελα. Διότι ἐξαιτίας τῆς ἀρρώστιας μου ἔφυγα ἀπ' τό "Αγιον" Όρος. Κι ἔτσι μετά ἀπό τόσα χρόνια γύριζα πάλι στό σπίτι μου!... Μές στό καράβι ἀτελείωτες οἱ ὥρες. "Ολα γιά μένα ἦταν παράξενα. Παιδάκια, γυναῖκες εἶχα χρόνια νά δῶ.

Στό χωριό ἐπῆγα μέσω Χαλκίδος. Πέρασα τ' Ἀλιβέρι. "Εφθασα στόν "Άγιο Ιωάννη, τό χωριό μου. Πρῶτα ἐπέρασα ἀπ' τά Περιβόλια. Βρίσκω κάποιον, συγκεκριμένα τόν γαμπρό μου, τόν Νικόλα, τόν πατέρα τῆς Ἐλένης. Τόν ρωτάω:

— Ποιοί ἄλλοι βρίσκονται ἐδῶ;

— "Ε, λέει, λίγο πιό κεῖ εἶναι δὲ Λεωνίδας δὲ Μπαϊράκτάρης — δὲ πατέρας μου — καὶ πιό κάτω ἄλλοι — εἶπε τά δύναματα.

Ἐγώ τώρα μέχτυποκάρδι ἔχεινησα νά συναντήσω τόν πατέρα μου. Εἶχα πολλά χρόνια νά τόν δῶ. "Οπως σᾶς ἔχω πεῖ, ἔλειπε χρόνια στήν Ἀμερική. "Οταν τόν ἀντίκρισα, τόν γνώρισα ἀμέσως. Ἐκεῖνος ποῦ νά μέ καταλάβει! Καλόγερος, τά μαλλιά, τά γένια ὡς κάτω. Ντρεπόμουνα κι ὅπως φοροῦσα τό ζωστικό, τά εἶχα ἀπό μέσα χρύψει. Πετσί καὶ κόκκαλα ἀπ' τήν ἀρρώστια!...

Τόν καλημέρισα. Μοῦ λέει:

— Ποιός εἶσαι; Κι ἀπό ποῦ;

— Καλόγερος, τοῦ ἀπαντάω. Ἐσύ ἔχεις οἰκογένεια, παιδιά; Πόσα παιδιά ἔχεις;

— Τέσσερα εἶχα, ἀλλά δὲ ἔνας γιός μου χάθηκε πρίν ἀπό χρόνια. Τόν χόσαμε. Δούλευε στόν Πειραιᾶ καὶ χάθηκε.

— Στόν Πειραιᾶ; Πῶς τόν λέγανε;

— Βαγγέλη.

— Βαγγέλη; Ήταν φύλος μου παλιά.

— Πέές μου, ξέρεις ποῦ βρίσκεται;

— "Α, δυστυχῶς πέθανε...

— Πέθανε;

Ράγισε ἡ καρδιά τοῦ πατέρα μου. "Αρχισε νά κλαίει. Τότε δέν ἄντεξα. Κι ἀπό σίδερο νά ἥμουνα, θά ἔλιωνα. Κλάματα κι ἔγω. Χτύπαγε ἡ καρδιά μου. Δέν ἄντεξα νά τόν βλέπω νά σπαράζει ἡ πατρική του καρδιά καὶ τοῦ ἀποκαλύφθηκα:

— 'Εγώ εἶμαι, πατέρα! 'Ο Εὐάγγελος.

Τί ἔγινε ἔκεινη τή στιγμή! Χαρά καὶ κλάμα σμίξανε. Ἀγκαλιαστήκαμε καὶ συγκινημένοι κινήσαμε γιά τό σπίτι νά βροῦμε τήν μητέρα μου. 'Η μητέρα μου, ὅμως, ήταν σκληρή. "Οταν μέ εἶδε, μέ μάλωσε πολύ. Τό θεώρησε πολύ μεγάλη προσβολή νά γίνει τό παιδί της καλόγερος.

'Ερχόντουσαν ὁ κόσμος γιά νά μέ δοῦνε

‘Ο κόσμος τό ἔμαθε. 'Έρχόντουσαν διάφοροι νά μέ δοῦνε. "Ημουν νέο παλικάρι. Πρίν ἀρρωστήσω, ήμουν πάρα πολύ ὅμορφος καὶ κόκκινος. Ἀλλά τό πρόσωπό μου εἶχε ὅμορφιά ὅχι κοσμική. Θεία ὅμορφιά. Κι ἐδῶ πού ηλθα στόν κόσμο, ὅλοι κάνανε λόγο γιά μένα καὶ γιά τά μαλλιά μου. 'Απ' τήν ήμέρα πού ἐπῆγα στό "Ορος, δέν εἶχα κόφει τά μαλλιά μου. Εἶχαν μεγαλώσει κι ἔφθαναν κάτω ἀπ' τή μέση. "Έγινε πολύς θόρυβος στό χωριό. Γι' αὐτό κι ἔγω, γιά νά μήν τά κόφω, ἔβρασα μία κατσαρόλα μέ νερό καὶ τά ἔβαλα μέσα καὶ τά ἔβρασα πολύ. Τότε χαλάσανε καὶ μοῦ πέσανε. "Έκανα φαλάκρα.

Κι ἔρχόντουσαν, ὅπως σᾶς εἶπα, γιά νά μέ δοῦνε στό χωριό μου. Διαδόθηκε ἔκει ὅτι δὲ γιός τοῦ Λεωνίδα τοῦ Μπαϊράκτάρη, πού τόν εἴχανε χάσει καὶ τόν εἴχανε γιά πεθαμένο, γύρισε ἀπ' τό "Ορος, πού ηταν ἀσκητής. Κι ἔρχόντουσαν ὁ κόσμος ἀπό περιέργεια, γιά νά μέ δοῦνε. 'Εγώ δέν μιλοῦσα· ντρεπόμουνα κιδλας πάρα πολύ. Πήγα στήν ἐκκλησία τοῦ χωριού. "Όλοι μέ κοροϊδεύανε. 'Η μητέρα μου

ντρεπόταν. "Εκλαιγε καί θρηνοῦσε. Δέν ἥθελε οὔτε νά μέ δεῖ· δέν μέ ἥθελε ἡ καημένη καί μ' ἔδιωξε ἀπ' τό σπίτι.

Στήν ἀρχή μέ μάζεψε ἡ θεία μου. 'Εκεῖ ἄρχισα καλό φαγητό, γάλα, τυρί, αὐγά, χρέας, γιά νά συνέλθω ἀπ' τήν ἀρρώστια. "Ομως δέν μπόρεσα νά καθίσω ἐκεῖ πέρα, γιατί ἐγώ ἥθελα ἔτσι... ἀλλο περιβάλλον. Τί νά ἔκανα στό σπίτι; "Ε, ντρεπόμουνα κιόλας, διότι ἐγώ δέν εἶχα προσφέρει καί τίποτα στούς δικούς μου... Καί τώρα νά θελήσω νά μέ περιποιηθοῦν αὐτοί;

*"Οταν αἰσθάνθηκα καλά,
ἔτρεξα πάλι στό "Άγιον" Όρος*

Τέσσερις-πέντε ὥρες μέ τά πόδια μακριά ἀπ' τό χωριό μου ἦταν ἔνα μοναστήρι, ὁ "Άγιος Χαράλαμπος. Εἶπα μιά μέρα στόν πατέρα μου νά μέ πάει ἐκεῖ, ὅχι γιά νά μείνω. 'Εγώ δέν ἤξερα κιόλας τί θά εἶναι ἐκεῖ κι ἀν μέ θέλανε. 'Εν τῷ μεταξύ στό Ἀλιβέρι κατά σύμπτωση συναντήσαμε τόν παπα-Γιάννη Παπαβασιλείου. Αύτός τηλεφώνησε στόν δεσπότη — ὑπῆρχε τότε τηλεφωνική γραμμή ἀπ' τ' Ἀλιβέρι στήν Κύμη — ὅτι ἔχει ἔλθει ἔνας μοναχός ἀπ' τό "Άγιον" Όρος. Τοῦ λέει ὁ δεσπότης:

— Παπα-Γιάννη, νά τόν φυλάξεις, μή μᾶς φύγει!

'Ο δεσπότης τῆς Κύμης, ὁ Παντελεήμων Φωστίνης, ἀγαποῦσε τούς καλογήρους.

'Ο πατέρας μου μέ πῆρε, πήγαμε, φίλησα τῆς μάνας μου τό χέρι, ἀλλά ἡ καημένη τό τράβηξε πίσω, δέν μοῦ τό

ἔδωσε. Μέ πῆρε, λοιπόν, ὁ πατέρας μου καί μέ πῆγε στόν "Άγιο Χαράλαμπο. 'Ο ἡγούμενος μέ δέχθηκε μ' εὐχαρίστηση, μ' ἀγάπησε καί μοῦ μίλησε. "Οταν τοῦ εἶπα τίς δυσκολίες, λέει:

— Νά μείνεις ἔδω. "Έχομε κι αὐγά καί γάλα, κοτόπουλα, ἔχομε ἀπ' ὄλα.

Κι ἔμεινα ἐκεῖ. 'Ο ἡγούμενος μ' ἀγάπησε τόσο, πού μοῦ μαγείρευε κι ἴδιαίτερα φαγητά. Στήν ἀρχή δέν εἶχα ὄρεξη νά φάω, ἀλλά σιγά σιγά συνῆλθα. 'Ο πατέρας μου κάθισε κι ἐκεῖνος τόν πρῶτο καιρό, γιά νά μέ περιποιεῖται. 'Ο πατέρας μου ἦταν φάλτης κι ἀξιώθηκε νά γνωρίσει καί τόν "Άγιο Νεκτάριο. Εἶχε πολλή πίστη κι εὐλάβεια.

"Οταν αἰσθάνθηκα καλά, ἔτρεξα πάλι στό "Άγιον" Όρος. 'Επῆγα ἐκεῖ. Χαρά οἱ Γέροντές μου! 'Αλλά σέ δέκα μέ δεκατρεῖς ἡμέρες πάλι κάτω. Κόπηκε ἡ ὄρεξη μου. Χλώμιασα, ἀδυνάτισα, ἔξαντλήθηκα μέ τό φιδέ καί τά παρόμοια. Εἶχα, βλέπετε, ἀρρωστήσει βαριά. Πάλι τώρα καινούργια ἄδεια καί ἀναχώρηση γιά τό Μοναστήρι τοῦ 'Άγιου Χαραλάμπους. 'Εκεῖ πάλι αὐγά, τυρί, βούτυρο καί λοιπά, δπως πρίν. Συνῆλθα πάλι, δυνάμωσα. Μετά τρεῖς μῆνες πάλι στό "Άγιον" Όρος. Τρεῖς φορές ἐπῆγα καί ἐγύρισα, ἀλλά πάνω στίς δέκα μέ δεκατρεῖς ἡμέρες ξανά τά ἴδια.

Τήν τρίτη φορά οἱ Γέροντές μου μοῦ λένε:

— "Έχομε εὐθύνη γιά τήν ὑγεία σου, δέν μποροῦμε νά σέ κρατήσομε. Σ' ἀγαπᾶμε, σέ θέλομε, ἀλλά ὁ Θεός δείχνει ὅτι πρέπει νά φύγεις, γιά νά μήν πεθάνεις.

Μάλιστα προσθέσανε:

— 'Εμεῖς σέ ἀγαπᾶμε καί ἂν ποτέ δὲ Θεός σέ ἀξιώσει — καί τό πιστεύουμε ὅτι θά σέ βοηθήσει νά γίνεις καλά — καί θελήσεις νά ἔλθεις ἐδῶ, νά βρεῖς καί κανένα ἄλλο παιδί, ἔτσι σάν κι ἐσένα. Σέ θέλομε.

Καί μ' ἔστειλαν μέ ἄδεια. Μοῦ εἶπαν:

— Φοβόμαστε μή μᾶς κατακρίνουν οἱ ἀδελφοί, ἂν πεθάνεις ἐδῶ, πού εἶσαι νέο παιδί. Δέν μᾶς ὀρέσει πού σέ στέλνομε ἔξω, ἀλλά δέν μποροῦμε νά κάνομε ἀλλιῶς. Βλέπεις ὅτι ἔχαντλήσαμε κι ἐμεῖς τήν ἀγάπη μας. Τρεῖς φορές πῆγες καί ἥλθες καί δέν μπόρεσες νά κάνεις ἐδῶ.

Μοῦ ἔδωσαν καί μία κουβέρτα, βελέντζα, γιά τό δρόμο, τήν ὁποία ἔχω φυλάξει κι εἶναι ἡ πιό καλή μου κουβέρτα. Αὐτή τήν εἶχα στό κελλί μου κι ἔκανα τίς μετάνοιες κι ἔκει ἔκαναν καπλωνόμουνα κι ἔκει στεκόμουνα ὅρθιος, γιά ν' ἀποκοιμηθῶ καθιστός. Δηλαδή κοιμόμουνα ξύπνιος! Σ' αὐτή τήν κουβέρτα ἔκανα ὅλες τίς πνευματικές μου ἀσκήσεις.

"Ετσι ἔφυγα πλέον ἀπ' τό "Άγιον" Όρος χωρίς ἐπιστροφή. Πήγα στόν "Άγιο Χαράλαμπο. Ἐκεῖ ὅλοι μέ θέλανε, μ' ἀγαποῦσαν καί χάρηκαν πού ἐπέστρεψα. Πάλι ἄρχισα κι ἔτρωγα γάλα, ἔτρωγα βούτυρο, ἔτρωγα αὔγα.

Νά σᾶς πῶ κι ἔνα σπουδαῖο πού θυμήθηκα. "Ἐνας καλόγηρος τοῦ "Άγιου" Όρους λεγότανε πατήρ Ιωακείμ κι ἔμενε στόν "Άγιο Νεῖλο. ζοῦνε τώρα οἱ ὑποτακτικοί του. Αύτός, λοιπόν, ἔγραψε στήν μητέρα μου ἔνα γράμμα καί πολύ τήν ἐτσάκισε, πάρα πολύ. Τῆς ἔγραψε πώς καί τ' ἄγρια θηρία ἀκόμη ἀγαποῦν τά παιδιά τους. Πολλά, πολύ ὡραῖα πράγματα, ἀλλά χτυπητά ὅμως, πολύ βαριά. "Ετσι ἡ μητέρα μου πολύ συντρίφθηκε.

'Αργότερα, ὅμως, ἡ καημένη ἄλλαξε. Ἀφοσιώθηκε στήν 'Εκκλησία. "Οταν λειτουργοῦσα, ἔκεινη καθότανε ἀπέναντι. Σταύρωνε τά χέρια καί προσευχότανε. "Ολο μέ κοίταζε. Δέν μ' ἄφηνε καθόλου. «'Ο παπάς μου!», ἔλεγε μέ καμάρι. Σέ κάποιο χωριό, στούς Τσακαίους, πού εἶχα πάει κι ἔμεινα λίγο μετά τή χειροτονία μου, τήν λέγανε παπαδιά. Τῆς φιλούσανε τό χέρι κι ἔκεινη καμάρωνε ἡ καημένη. Καί πέθανε κοντά μου. «Μωρέ, ὅλους καλογέρους νά τους ἔκανα! μοῦ ἔλεγε. Τό εἶχα πάρει στραβά στήν ἀρχή. "Ολα τά παιδιά μου καλόγεροι νά γινόντουσαν!».

Ο Πορφύριος δ Γ' μέ ἔκανε ἱερέα

Στόν "Άγιο Χαράλαμπο ζοῦσα σάν καλόγερος· τήν ἴδια τακτική. Μοῦ ἄρεσε πολύ νά διαβάζω βίους ἀγίων, κανόνες κ.ἄ. Ἀποστήλιζα Καινή Διαθήκη, προσευχές. Τό Ψαλτήρι ἀπό χρόνια τό εἶχα μάθει ἀπ' ἔξω. "Ηξερα ὅλους τούς φαλμούς. "Ηξερα νά συνδυάζω τά ἐδάφια. Τό Ψαλτήρι ἦταν ἡ τροφή τῆς σκέψεώς μου. "Οπως σᾶς εἶπα, ζοῦσα στό μοναστήρι καλόγερος, καλογεράκος μέ κάτι παλιόρασα ἔκει κι ἔξακολουθοῦσα νά βγαίνω ἔξω τή νύκτα, ὅπου ἔλεγα τό Ψαλτήρι, γιατί δέν διαβάζανε μέσα στό μοναστήρι. Βοηθοῦσα στίς δουλειές τοῦ μοναστηριοῦ. "Ετρεχα πάνω κάτω. Μοῦ εἶχαν δώσει καί τά κλειδιά τοῦ τυροκομείου τοῦ μοναστηριοῦ, γιατί εἶχε δυό-τρετς καλογήρους γέρους κι ἥθελαν βοήθεια. Μοῦ ἔδωσαν πολλή ἐμπιστοσύνη οἱ καημένοι... Ἀλλά καί στίς δουλειές τό μυαλό δέν τό ἄφηνα·

τό παίδευα. Δέν τό παίδευα δηλαδή, αὐτός ήταν ό ἔρωτάς μου. Πῶς νά σᾶς πῶ, σάν ένα κορίτσι, ἄς ποῦμε, πού, ἐνῶ ἀρρώστησε, ἔπαθε πλευρίτιδα, ἐκεῖ, στό νοῦ της ό ἔρωμένος. Καταλάβατε; 'Ο ἀγαπημένος. Ἀφοσίωση στόν ἔραστή, στόν Χριστό. "Εγινα καί ιερέας ἐκεῖ. Ἀκοῦστε νά σᾶς πῶ τήν ιστορία.

'Ο δεσπότης, ό Φωστίνης, περιποιόταν πολύ τούς θεολόγους καί τούς περιέθαλπε. Πῆγε, λοιπόν, στήν Κύμη κοντά στόν δεσπότη ένας θεολόγος, φοιτητής τελειόφοιτος, γιά νά μελετήσει, μέ σκοπό νά δώσει τίς πτυχιακές. Ἐκεῖ πού τρώγανε στήν τραπέζαρια ό δεσπότης μ' ὅλους τούς καλογήρους ἡ μετά τό φαγητό, πιάνανε συζήτηση γιά διάφορα πνευματικά πράγματα. Δηλαδή, ένα παράδειγμα νά σᾶς πῶ. Ρωτοῦσε ό δεσπότης:

— Παιδιά, πέστε μου ποιά εἶναι ἡ πιό μεγάλη ἀρετή;

"Επειτα λέγονταν οί γνῶμες τῶν μοναχῶν. Εἶχε καμιά δεκαπενταριά στό τραπέζι. Τά θέματα ήταν διάφορα, πάνω στή Γραφή, στή Θρησκεία, στό μοναχισμό.

"Ενα βράδυ, πού ἔτυχε ἐκεῖ στή συζήτηση τό θέμα γιά τό μοναχισμό, ό δεσπότης ἀναστέναξε καί εἶπε:

— "Αχ, φέρτε μου μοναχούς! Τίποτ' ἄλλο δέν θέλω. Μοναχούς καλούς, πιστούς, ύπομονετικούς. Τίποτ' ἄλλο δέν θέλω. Αὐτό μόνο. Καί μπορῶ πολλά νά κάνω.

Στό σημεῖο αὐτό πετάχθηκε ό θεολόγος — ήταν ἀπ' τά Κόκλα τῶν Θηβῶν — καί τοῦ λέγει:

— Δεσπότη μου, τί νά σοῦ πῶ... Φωνάζεις γιά καλογέρους κι ένας καλόγερος σιγοπεθαίνει πάνω στόν "Άγιο Χαράλαμπο καί δέν τό 'χεις πάρει εἰδῆση.

— Τί λές; τοῦ λέει ό δεσπότης.

— Ναί, ἔχει ἔλθει ένα παιδάκι, τό καημένο, ἀπ' τό "Άγιον" Ορος. Εἶναι πάρα πολύ καλό, ἀλλά εἶναι ἀδύνατο, πετσί καί κόκκαλα. Κι ό ήγούμενος τό βάζει καί κάνει καί δουλειές.

— "Α! Θά κατέβεις κάτω ἀμέσως, νά πάεις νά μου τόνε φέρεις ἐδῶ.

"Ἐρχεται κάτω μ' ἐπιστολή στόν ήγούμενο ζητώντας τόν Νικήτα — τότε ἐμένα μέ λέγανε Νικήτα, αὐτό ήταν τό καλογερικό μου ὄνομα. 'Επηγα, λοιπόν, ἀμέσως στόν δεσπότη κι ὅταν ἔφθασα κοντά του, ἔβαλε τό χέρι του πάνω ἀπ' τό κεφάλι μου, λέγοντας:

— Παιδί μου, πῶς εἶσαι;

Μέ πῆρε καί καθίσαμε μαζί.

— Άπο ποῦ εἶσαι; Πῶς ηλθες ἐδῶ;

Κι ἔγω ἐν δλίγοις τοῦ εἶπα πόσο ἀγαποῦσα τόν Χριστό καί τήν ἀσκητική ζωή καί ἐπῆγα ἀπό μικρός στό "Άγιον" Ορος. Πῶς ἀρρώστησα κι οί Γέροντές μου μέ στείλανε ἔξω στόν κόσμο, γιά νά γίνω καλά. Πώ, πώ, τό τί ἔγινε! "Εφερε τόν ἀνώτερο γιατρό τής Κύμης. Μέ ἐπισκέφθηκε, μέ ἔξετασε, μοῦ ἔδωσε ένα φορτίο φάρμακα. Κι ηθελε νά μέ βαστήξει ἐκεῖ. 'Αλλ' ἔγω ντρεπόμουν νά μείνω ἐκεῖ μέ τόν δεσπότη. 'Εμένα μοῦ ἄρεσε τό δάσος, ή σιωπή, ή ἀπλότητα. 'Εγύρισα πίσω στόν "Άγιο Χαράλαμπο.

"Ο δεσπότης ἐπισκεπτόταν συχνά τό μοναστήρι. Ήταν ἀγιότατος ό καημένος. 'Εγω τόνε γνώρισα μέ τό χαρισμα. Κάποια μέρα εἶχε ἔλθει στόν "Άγιο Χαράλαμπο. Τόν ἄκουσα πού μίλησε καί πολύ μοῦ ἄρεσαν τά λόγια του.

Δέν εἶχα ἀκούσει Ἱεροκήρυκα ποτέ μου. Αὐτός ὁ δεσπότης εἶχε φτιάξει ἔνα ἰδρυμα κοντά στὴν Κύμη, πού τό λέγανε «Ἴερόν Τάγμα τοῦ Ἅγιου Παντελεήμονος». Στό μοναστήρι ἐρχόντουσαν καμιά φορά ὁ δεσπότης μέ τά παιδιά τοῦ τάγματος.

Μιά ἄλλη φορά ὁ δεσπότης ἥλθε στό μοναστήρι μαζί μέ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο τοῦ "Ορους Σινᾶ, τὸν Πορφύριο Γ'. Κι αὐτοὶ βαλθήκανε τότε νά μέ κάνουνε παπά. Ἐγώ δέν τό ἥθελα, καταλάβατε; "Ηξερα ὅτι τό σωστό εἶναι νά θέλεις νά γίνεις μοναχός, ἀλλ' ὅχι νά κυνηγᾶς νά γίνεις παπάς καί δεσπότης. Πρέπει νά σου λένε καί νά φεύγεις. Αὔτο ἥξερα. Τελικά ὁ Πορφύριος ὁ Γ' μέ ἔκανε Ἱερέα καί μοῦ ἔδωσε τό ὄνομά του. "Ε, τόν εἶχα ἐνθουσιάσει. Κάτι προσωπικό του τοῦ ἀπεκάλυφα μέ τήν χάρι πηγαίνοντας κατά τό βουνό κι εἶπε στόν δεσπότη:

— Αὐτόν νά μήν τόν χάσεις.

"Ημουνα τότε εἴκοσι χρονῶ. Δέν τό ἥθελα νά γίνω παπάς, ἀλλά δέν γινόταν. Ὁ δεσπότης ἐπέμεινε πολύ κι ὁ δεσπότης εἶναι εἰς τύπον Χριστοῦ. Δέν μπορεῖς νά ἀρνεῖσαι στόν ἐπίσκοπο μ' ἐπιμονή. Δέν μπορεῖς νά χαλάσεις τίς σχέσεις σου μέ τόν ἐπίσκοπο, γιατί ἡ προσευχή σου δέν ἀνεβαίνει στόν οὐρανό, μένει ἄκαρπη." Ετσι μέ κάνανε διάχο τήν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς τῆς Ἅγιας Παρασκευῆς καί Ἱερέα τήν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἅγιου Παντελεήμονος.

Ἐξομολογοῦσα ἀσταμάτητα νύκτα-μέρα

Μετά ἀπό δύο χρόνια μέ κάνανε καί πνευματικό. Σέ μία μεγάλη πανήγυρη, πού ἦταν κόσμος, μέ πήγανε στό δεσποτικό καί μοῦ διαβάσανε ἐπίσημα εὐχή πνευματικοῦ. "Ημουνα σέ νεαρή ἡλικία. Ποῦ νά ἔξερα?" Ημουνα καί κουτός ὁ μαῦρος... Δέν ἥξερα γράμματα ἀκόμη, δέν ἥξερα τούς κανόνες. Τί νά πῶ, πολύ κουτός... Τί νά σου κάνω; "Εκλινα τό κεφάλι μου στήν ὑπακοή. Τώρα τό καταλαβαίνω. Τότε δέν τό καταλάβαινα καί τόσο.

Πόσο μ' ἀγαποῦσαν κι οἱ μοναχοί κι ὁ κόσμος πού ἐρχόταν γιά ἐξομολόγηση! Ἔκει ἐξομολογοῦσα ἀσταμάτητα νύκτα-μέρα. Δηλαδή ἄρχιζα πρωί πρωί, συνέχιζα ὅλη τήν ἡμέρα, στή συνέχεια ὅλη τή νύκτα καί τήν ἐπόμενη ἡμέρα καί τήν ἄλλη νύκτα χωρίς διακοπή. Δηλαδή δύο είκοσιτετράωρα χωρίς φαγητό. Εύτυχως, ὅμως, ὁ Θεός μέ φρόντιζε καί φώτιζε τήν ἀδελφή μου καί μοῦ ἔφερνε λίγο γάλα κι ἐπινα. Ὑπῆρχε μία σκάλα μέ πολλά σκαλιά πρός τό ἐξομολογητήριο καί τήν ἀνέβαιναν οἱ ἀνθρωποι, γιά νά ἐξομολογηθοῦν. "Ολη τή νύκτα περίμεναν νά πάρουν σειρά. "Οταν ἔφευγαν, ἔλεγαν ὁ ἔνας στόν ἄλλο: «Πώ, πώ, ἔνας παπάς καρδιογνώστης!». Τό ἔλεγαν ἀρβανίτικα, δηλαδή ἔνας «πρίφτης» καρδιογνώστης. "Εμεινα ἐκεῖ δεκαπέντε χρόνια.

"Οταν ἐρχόντουσαν, εἶχα τή συνήθεια νά ρωτάω. Δηλαδή ρωτοῦσα: «Πόσο χρονῶν εἶσαι; Μέ ποιόν μένεις?». "Άλλος ἔλεγε: «Μέ τήν γυναίκα μου». "Άλλος ἔλεγε: «Μέ τούς γονεῖς μου». "Άλλος ἔλεγε: «Μένω μόνος μου». Καί

συνέχιζα: «Τί έχεις σπουδάσει; Τί έργασία κάνεις; Πόσο καιρό έχεις νά έξομολογηθεῖς; Πόσο καιρό έχεις νά μεταλάβεις;». Κάτι τέτοια. Καί μετά, ἀνάλογα μέ τό τί θά μου εἶχε πεῖ, τοῦ μιλοῦσα λίγο κι ἐπειδή ἔξω ήταν ούρά πού περίμενε, τοῦ ἔλεγα:

— Παιδί μου, τί ἐνθυμεῖσαι τώρα; Τί αἰσθάνεσαι νά βαρύνει τήν φυχή σου, τήν συνείδησή σου; Τί παραπτώματα έχεις κάνει, τί ἀμαρτίες; Κι ἄρχιζε αὐτός σιγά σιγά νά δημολογεῖ τά λάθη του καί κάπως ἐγώ τόν βοηθοῦσα, ἐνῶ ἔλεγα πρωτύτερα ὅτι ὅντως πρέπει νά τά πεῖ, ὅπως τά αἰσθάνεται.

Αὐτούς πού ἐρχόντουσαν νά έξομολογηθοῦν τούς «έξεματοῦσα» στήν ἀρχή, τόν πρῶτο καιρό. «Οποιος ἐρχόταν νά έξομολογηθεῖ, εἶχα δίπλα μου τό Έξομολογητάριον τοῦ Ἅγιου Νικοδήμου. »Ελεγε, γιά παράδειγμα, μία ἀμαρτία βαριά· κοίταξα ἐκεῖ, στό βιβλίο, ἔγραφε «Δεκαοκτώ χρόνια νά μή μεταλάβει». Δέν ήξερα, δέν εἶχα πείρα. Τούς ἔβαζα ἀνάλογα τόν κανόνα. «Ο, τι ἔγραφε μές στό βιβλίο ήταν νόμος. Σιγά σιγά ἐρχόντουσαν καί τόν ἄλλο χρόνο· κι ἐρχόντουσαν ἀπό διάφορα μέρη, ἀπό διάφορα χωριά, ἀπό μακρινά, ἀπό κοντινά. »Οταν, ὅμως, τούς ρωτοῦσα:

— Πόσο καιρό έχεις νά έξομολογηθεῖς; καί μου ἔλεγαν:

— Νά, πέρυσι τέτοιο καιρό έξομολογήθηκα σ' ἐσένα, τούς ρωτοῦσα:

— Τί σου εἶχα πεῖ;

— «Ε, μου εἶχες πεῖ νά κάνω ἑκατό μετάνοιες κάθε βράδυ.

— Τίς ἔκανες;

— «Οχι.

— Γιατί;

— «Ε, μου εἶπες, «δεκαοκτώ χρόνια γιά νά μεταλάβω». Έγώ σκέφθηκα, «κολασμένος καί κολασμένος εἶμαι», κι ἔτσι τά παράτησα ὅλα.

Καταλάβατε; Μετά ἐρχότανε ἄλλος. Τά ἴδια. Λέω, τί κάνω ἐδῶ πέρα; Τότε σωφρονίσθηκα. Ό πνευματικός ἔχει τήν ἔξουσία πού δένει καί λύνει. Καί θυμᾶμαι ἔναν κανόνα τοῦ Ἅγιου Βασιλείου ἀπ' ἔξω. Έκεῖ πάνω βασίσθηκα καί ἄλλαξα ταχτική στήν ἔξομολόγηση. Λέει ἔκει:

«Ο τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἔξουσίαν λαβών, οὗτινος οὖν τῶν ἡμαρτηκότων ὁ μεγάλην δρῶν συντριβήν, ἐλαττῶσαι τὸν χρόνον τῶν ἐπιτιμίων. Μὴ χρόνῳ χρῖναι ἀλλὰ τρόπῳ τὰ ἐπιτίμια»¹⁶.

Ἐτσι ἄρχισα νά παροτρύνω τούς ἀνθρώπους νά διαβάζουν κανόνες ἀγίων, προσευχοῦλες, νά κάνουν μετάνοιες, νά διαβάζουν τήν Ἅγια Γραφή. Κι ἔτσι ἄρχισαν νά δίνουν σημασία στά τῆς θρησκείας μας. Μαλάκωσαν οἱ καρδιές τους καί μόνοι τους ζητοῦσαν νά νηστεύουν, ν' ἀγωνίζονται κι ἥθελαν νά γνωρίσουν τόν Χριστό. Κι ἔνα ἔχω καταλάβει, ὅτι, ὅταν κανείς γνωρίσει τόν Χριστό καί Τόν ἀγαπήσει καί ἀγαπηθεῖ ἀπό τόν Χριστό, ὅλα μετά εἶναι καλά καί ἄγια καί χαρούμενα κι ὅλα εὔκολα.

16. Πρβλ. Κανόνα ΠΔ' Μεγάλου Βασιλείου, εἰς τὸ Ιεροὶ Κανόνες, ἐκδ. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου, ἐν Ἀθήναις 1949, σ. 384.

**Μπροστά σ' αύτό τό μεγαλεῖο
γονάτισα σάν ἀνάξιος**

’Απ’ τή ζωή μου στόν “Άγιο Χαράλαμπο θυμᾶμαι πολλά περιστατικά. Νά σᾶς πῶ κάτι ώραῖο. Τό χω ξαναπεῖ δτι μοῦ ἄρεσε πολύ τό δάσος. Εἶχα συνηθίσει στή μοναξιά κι ἥθελα νά εἶμαι μόνος. ”Ηθελα νά ζῶ ἔξω, καί πιό πολύ τή νύκτα. Γι’ αύτό τό λόγο ἀνέβαινα πάνω σ’ ἔναν πρίνο, φηλά, πάνω ἀπό δυόμισι μέτρα. ”Εφτιαξα ἐκεῖ ἔνα κρεββάτι μέ σχίνους. ”Έκοφα σχίνα καί τά ἔπλεξα μέ τά κλαδιά τοῦ πρίνου. ”Εβαλα ἀπό πάνω μία κουβέρτα καί τυλιγόμουνα. ”Ηταν πολύ ώραῖο. ’Ανέβαινα μέ μία σκάλα, πού τήν εἶχα φτιάξει μόνος μου, κι ὅταν ἔφθανα πάνω, τήν τραβοῦσα καί κανείς δέν μ’ ἐνοχλοῦσε. Τό κρεββάτι τό εἶχε ζώσει μία ἀγράμπελη, πού εύωδίαζαν πολύ ώραῖα τ’ ἄφθονα ἄνθη τής. Κάτω ἀπ’ τόν πρίνο ἦταν ἔνας πλούσιος σχίνος. ’Απετχε ἀπ’ τόν πρίνο, ἀπ’ τή ρίζα τοῦ πρίνου, κάναδυό μέτρα μέ τρία. ’Ανέβαινα στό κρεββάτι σκαρφαλώνοτας. ’Εκεῖ ἥμουν ὅλο προσευχή. ”Ημουν ἀγιορείτης. ”Ηθελα μοναξιά καί Ψ’αλτήρι. ’Αλλά καί τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...». Προσευχόμουν ώρες ἐκεῖ στόν πρίνο, μέσ στά λουλούδια τής ἀγράμπελης, πάνω στό σχινένιο κρεββάτι μου.

”Ενα βράδυ πού σκαρφάλωσα στό κρεββάτι αύτό, τό γεμάτο λουλούδια, ἔκανα τήν προσευχή μου. ”Ηταν νύκτα, μέσ στήν ἐρημιά. Τό φεγγάρι ἔλουξε τήν πλάση. Μέ συνόδευαν τ’ ἀηδόνια, πού μόλις εἶχαν ξυπνήσει καί κελαηδούσαν. Εἶπα πολλά ἀπ’ τό Ψ’αλτήρι καί κυρίως τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Σέ μιά στιγμή σηκώθηκα ὅρθιος

κι εἶπα νοερῶς τό ἀπόδειπνο. Τήν ὥρα πού ἄρχισα νά λέω τήν εὐχή τῆς Παναγίας, ἔφτιαξα μία εἰκόνα νοερή τῆς Παναγίας: Πάνω σέ ἔναν ώραῖο, θεῖο καί ὑψηλό θρόνο ή Υπεραγία Θεοτόκος καί γύρω γύρω τά τάγματα τῶν ἀγγέλων, ἀρχαγγέλων, χερουβείμ, σεραφείμ, τῶν μαρτύρων, τῶν ἀγίων, τῶν ὁσίων, τῶν προφητῶν. Μπροστά σ’ αύτό τό μεγαλεῖο γονάτισα σάν ἀνάξιος κι ἄρχισα νά λέω δυνατά: «”Ασπιλε, ἀμόλυντε, ἄφθορε, ἄχραντε, ἀγνή Παρθένε Θεόνυμφε Δέσποινα...». Δέος, τρόμος μέ κατέλαβε, ὅταν μία ἀκτίνα φωτεινή, πού ἐρχόταν ἀπ’ τήν Παναγία μας, χτυποῦσε τό κεφάλι μου, πού εἶχα σκύψει ταπεινά ταπεινά γιά τή μεγάλη μου ἀναξιότητα.

Τή στιγμή πού τελείωσα τήν εὐχή τῆς Παναγίας καί σώπασα, ἀκούω κάτω ἀπ’ τό δέντρο καί βγαίνει ἔνας ἄνθρωπος. ”Ηταν ἔνας ἄνδρας. Μοῦ λέει:

— ”Ανθρωπε τοῦ Θεοῦ, κατέβα κάτω, σέ θέλω.

Κατέβηκα κάτω, μέ χαιρέτησε. Μοῦ λέει:

— Πεινάω πολύ.

— Τρέχω νά σοῦ φέρω, τοῦ λέω.

— ”Ακου νά σοῦ πῶ, μοῦ λέει. ”Εγώ ἥλθα ἀπ’ τήν Αμερική καί σκότωσα τήν γυναίκα μου. Μέ κυνηγήσανε κι ἐγώ πῆρα τά βουνά, μή μέ συλλάβουνε, ἀλλά πεθαίνω τής πείνας.

Πῆγα καί τοῦ ἔφερα τρία πρόσφορα. Μοῦ ἐξήγησε, βέβαια, ὅτι ἡ γυναίκα του εἶχε πιάσει φίλο κι αύτός, ὅταν τ’ ἀκουσε, ἥλθε κι ἔκανε τό κακό. Τό εἶχε μετανιώσει, ἀλλά ὅμως τό ἔκανε.

— Σέ παρακαλῶ, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, μήν πεῖς που-

θενά τίποτα γιά μένα, μοῦ λέει καί χάθηκε στό σκοτάδι.

“Οταν ξημέρωσε, ήλθε ἡ ἀστυνομία κι ἔφαχνε. Μέ ρωτησαν ἄν εἶδα κάποιον ἔτσι κι ἔτσι. Μοῦ τόν περιέγραφαν.

— “Οχι, λέω, δέν εἶδα τίποτα.

Αύτό πού ἔξομολογήθηκε σ' ἐμένα αὐτός ὁ ἀνθρωπος ἔγινε ἀπ' τήν χάρι τῆς Παναγίας μας.

‘Αλήθεια σᾶς λέγω, ήταν μπροστά μου ἡ ‘Υπεραγία Θεοτόκος κι ἔστελνε τή φωτεινή ἀκτίνα της σ' ἐμένα τόν ταπεινό! Καλογεράκι ἥμουνα, παπάς βέβαια, κάπου ἔκει εἴκοσι ἓνα χρονῶ.

«”Ελα νά κάνομε ἀγιασμό»

Γιά κάποιο διάστημα εἶχα διορισθεῖ σ' ἓνα χωριό τῆς Εύβοιάς. Ἀπ' τά πολλά θά σᾶς διηγηθῶ ἓνα περιστατικό. Μιά φορά στήν ἐκκλησία πού ἥμουνα ἔφημέριος ἔρχεται μία γυναίκα καβάλα στό γάϊδαρό της. Μόλις μέ εἶδε, κατέβηκε, μέ πλησίασε καί μοῦ λέει:

— Παππούλη, ἔχω τό παιδί μου ἄρρωστο.

— Τί ἔχει;

— Κόπηκε ἡ φωνή του.

— “Έχει καιρό ἔτσι;

— Ναί. Δέν μιλάει καθόλου.

‘Ηταν ἓνα ἀγόρι περίπου δεκαοχτώ χρονῶ. Λοιπόν, παίρνω τό πετραχήλι καί κατεβαίνω μαζί της στό χωριό. Ἐφθασα στό σπίτι της. Εἶδα τό παιδί, πού πράγματι δέν μιλοῦσε. Τῆς λέω:

— ”Ελα νά κάνομε ἀγιασμό.

Μοῦ ἔβαλε μία καρέκλα καί πάνω σ' αὐτήν ἔνα πιάτο μέ νερό καί μία πετσέτα. Ἀρχισα νά διαβάζω. Τό παιδί ἀμίλητο ἔκει. Λοιπόν, τελείωσα τόν ἀγιασμό κι ἀρχισα νά ραντίζω λέγοντας τό «Σῶσον Κύριε τὸν λαόν Σου...». Ὁταν μετά τοῦ χτύπησα τό μέτωπο μέ τό Σταυρό καί τό βασιλικό, μοῦ λέει:

— Σ' εὐχαριστῶ πολύ!

Αύτό τό παιδί στή συνέχεια μ' ἀγάπησε πολύ. Πιό ἐπειτα ἔβαπτισε ἓνα παιδάκι καί τό ἔβγαλε Πορφύριο. Ἡλθε μετά καί μοῦ λέει:

— ”Εβγαλα τ' ὄνομά σου.

Τοῦ λέω:

— Μέ ρωτησες;

— Ἐγώ, λέει, σ' ἀγαπάω κι ἥθελα νά βγάλω τ' ὄνομά σου.

‘Ακοῦστε κι ἓνα ἄλλο σχετικό. Συνέβηκε κι αὐτό στήν Εύβοια.

Κάποια φορά ήλθε καί μέ βρῆκε μία κυρία μέ τήν κόρη της. Ἡ κόρη ήταν βουβή. Μοῦ λέει ἡ μάνα:

— Παππούλη, ἔχω μεγάλη θλίψη μέ τήν κόρη μου.

‘Εδῶ κι ἓνα μήνα δέν μιλάει.

Τῆς λέω:

— Πῶς τό ἔπαθε αὐτό;

— Εἶχαμε δέσει μία κατσίκα στό ρέμα. Ἐκεῖ εἶχε πολλά βάτα. Πῆγε, λοιπόν, ἡ κόρη μου νά τήν πάρει ἀπό κεῖ τήν κατσίκα. Ἡταν νύκτα. Κι ὅταν γύρισε, ήταν βουβή.

Πῆγα καί τῆς ἔκανα ἀγιασμό. Ἡ μητέρα, μάλιστα, ήταν καί παπαδιά.

Τῆς λέω:

- Ποιανοῦ παπᾶ εἶσαι;
- Εἴμαι τοῦ παπᾶ ἀπό...
- "Α, εἶσαι τοῦ παπα-Χρήστου;
- Ναί, παππούλη.

Καί διαβάζω τὸν ἀγιασμό καὶ γίνεται χαλά ἢ παπαδοπούλα· βέβαια, μέ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ.

*Πῆγα στή Βάθεια Εύβοίας,
στό Μοναστήρι τοῦ Ἅγιου Νικολάου*

Μετά ἀπό χρόνια κι ἐνῶ βρισκόμουν στήν Εύβοια, ἀναζητοῦσα ἔναν καινούργιο τόπο περισυλλογῆς, σάν το κατατρεγμένο πουλάκι πού ποθοῦσε νά πάει στούς κόλπους τοῦ Θεοῦ μέ τή νοερά προσευχή. "Ημουνα μόνος καὶ ἔρημος.

Πῆγα στή Βάθεια Εύβοίας, στό Μοναστήρι τοῦ Ἅγιου Νικολάου, κι ἔμεινα δέκα ἡμέρες. Εἶχε κάτι κελλιά ἔρειπωμένα, γεμάτα ποντικούς μεγάλους. Ἄλλα τί συνέβη; Γιά δύο ἡμέρες ἔκανε μεγάλη θύελλα καὶ θαλασσοταραχή. "Εβρεχε ἀδιάκοπα κι ἡ βροχή χτυποῦσε στά ντουβάρια, χτυποῦσε στά τζάμια, σάν νά ἥταν χαλάζι. Ὁ ἄνεμος φυσοῦσε μέ μανία πάνω στό μεγάλο πλάτανο. "Ακουγα τά χλαδιά του νά χτυπᾶνε. Χαλασμός κόσμου μέσ στήν τέλεια ἔρημια. "Ολα τά στοιχεῖα τῆς φύσεως ἐμούγκριζαν. Κι ἐγώ μέσ στό ἐκκλησάκι τοῦ Ἅγιου Νικολάου τό φτωχό, τό ἀγιογραφημένο, τό πολυαγιασμένο πρίν χρόνια ἀπό φυχοῦ-

λες, πού «ἔβλεπα» κι αἰσθανόμουνα νά σκύβουνε μπροστά στούς ἀγίους καὶ νά ξεχλειδώνουν τίς καρδιές τους.

"Εμοιαζα μέσα κεῖ στήν ἔρημιά, στό ξεροβόρι, σάν ἔνα πουλάκι τ' ούρανοῦ κατατρεγμένο. Σκέφου, ἔνα πουλάκι μέσα σέ μία τέτοια θύελλα τί θά ἔκανε; Δέν θά ἔφαχνε νά βρεῖ μία φωλίτσα, μία σπηλιά νά τρυπώσει; Τό ἴδιο ἔκανα κι ἐγώ μέσ στό θόρυβο καὶ τή θύελλα, κατατρομαγμένος ἀπ' τά στοιχεῖα τῆς φύσεως. "Ετρεξα νά βρῶ καταφύγιο, ἔτρεξα νά χρυφθῶ στήν ἀγκαλιά τοῦ ἐπουρανίου Πατέρα μου."Ενιωθα τή θαλπωρή τοῦ Χριστοῦ, τήν ἔνωσή μου μέ τόν Θεό. Αισθάνθηκα μεγάλη χαρά κι ἀγαλλίαση κι ἀνακούφιση τρυπώνοντας μέσα στό θεῖον. Δέν μ' ἔνοιαζε γιά τή φουρτούνα, τήν καταιγίδα, πού εἶναι αὐτοῦ τοῦ κόσμου. "Η φυχή μου ζητοῦσε κάτι πιό ύψηλό, πιό τέλειο. "Ενιωθα ἀσφαλής, παρηγορημένος κι ἀναπαυμένος. Πέρασα χρυσές ἡμέρες. 'Εκμεταλλεύθηκα μία μεγάλη κακοκαιρία.

"Ετσι νά σκεπτόμαστε πάντα. Κι ἔτσι νά ζοῦμε τή δυσκολία καὶ τή δυστυχία. "Ολα νά τά θεωροῦμε εὐκαιρίες γιά προσευχή, γιά πλησίασμα στόν Θεό. Αὐτό εἶναι τό μυστικό· πῶς ὁ ἀνθρωπος τοῦ Θεοῦ θά τά κάνει ὅλα προσευχή. Κι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος αὐτό θά ἐννοεῖ, δταν λέγει, «χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου»¹⁷, γιά ὅλες τίς θλίψεις πού τοῦ συνέβησαν. "Ετσι γίνεται ὁ ἀγιασμός. Νά μᾶς ἀξιώσει ὁ Θεός. 'Εγώ πολύ τό ζητάω στήν προσευχή μου.

Στή Βάθεια, στόν Ἅγιο Νικόλαο, ἔμεινα ἀρκετά — τρία ὅλοκληρα χρόνια. "Εφυγα, πρίν ξεσπάσει ὁ ἵταλικός πόλεμος.

ΠΟΛΥΚΛΙΝΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ
(1940-1973)

«Ἐζησα ἐκεῖ τριάντα τρία χρόνια.
Χρόνια εὐλογημένα,
δοσμένα στόν ἄφρωστο καί στόν πόνο»

*"Εζησα ἐκεὶ τριάντα τρία χρόνια,
σάν νά είχε περάσει μιά μέρα*

Ηλθα μέ τήν κήρυξη τοῦ πολέμου στήν Ἀθήνα. Διορίσθηκα ἐφημέριος τοῦ Ἅγιου Γερασίμου, παρεκκλησίου τῆς Πολυκλινικῆς Ἀθηνῶν, ἀκριβῶς μέ τήν κήρυξη τοῦ πολέμου, τό 1940. Εἶχα μέσα μου μεγάλη ἐπιθυμία νά ἔργασθῶ σέ ἴδρυμα. Ὁ Θεός μοῦ ἐκπλήρωσε αὐτό τόν πόθο καὶ διορίσθηκα στό ναϊδριο τῆς Πολυκλινικῆς Ἀθηνῶν πρός μεγάλη μου χαρά. Ἔπειδὴ τό ἔχω συνηθίσει πάντοτε νά λέω κάτι ἀπ' τή ζωή μου, ὅπως τό ἔχω ζήσει καί αἰσθανθεῖ, ἀκοῦστε νά σᾶς πῶ τήν ιστορία ἀπ' τήν ἀρχή.

Μιά φορά πού ἥμουν στή σκήτη τῶν Καυσοκαλυβίων, ἀκούσα στό Κυριακό νά διαβάζεται ἡ ἑρμηνεία τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη πάνω στό Εὐαγγέλιο τῆς Κυριακῆς. "Ἐλεγε, λοιπόν, ἐκεῖ ὁ Θεοτόκης τό πόσο μεγάλο καλό μπορεῖ νά κάνει ἔνας ἀνθρωπος, ὅταν παρηγορήσει πονεμένες φυχές, ἀνθρώπους πού πάσχουν ἀπό καρκίνο, λέπρα, φυματίωση. Ἔγώ, ὅταν τ' ἀκούσα, συγκινήθηκα καί μοῦ ἤλθε

ένας ζῆλος, όπως τά ̄λεγε πολύ ζωηρά διαβαστής κι όπως έμπνεόμουν πάντοτε ἀπ' τό καθετί. Κι ἄρχισα τά ̄νειρα. Νά μποροῦσα νά είχα σπουδάσει, νά ήξερα νά μιλάω και νά πάω σ' ̄να ̄δρυμα! Σ' ̄να ̄δρυμα λεπρών, σ' ̄να σανατόριο πού νά ̄χει φυματικούς... Περίπου αύτά σκεπτόμουνα. Κι ὅταν ἐπιθυμοῦσα κάτι, ήθελα νά τό ζήσω. "Οσες φορές μοῦ ̄ρχότανε ζῆλος νά πάω στήν ̄ρημο, ζοῦσα τήν ̄ρημο ἐκεῖ ὅπου βρισκόμουνα. Ματαιοπονία ̄ταν, ἀλλά ̄μως τήν ζοῦσα. Δηλαδή αἰσθανόμουνα ὅτι βρισκόμουνα πάνω ἐκεῖ στό Καρμήλιον, πάνω ἀπ' τήν Κερασιά, πού εἶναι ὁ Ἀγιος Βασίλειος, τό ήσυχαστικότερο μέρος τοῦ Ἀγίου" Ορους. Κι αἰσθανόμουνα ὅτι ̄μουνα ̄ρημίτης κι ̄λεγα: «Ἐτσι θά διαβάζω, ἔτσι θ' ἀνάβω τό λυχνάρι μου, ἔτσι τή νύκτα θά λέω τό "Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ", τόσες μετάνοιες θά κάνω, θά τρώω παξιμάδι και χόρτα». Κι ̄κανα τό ̄νειρο πραγματικότητα. Ματαιοπονία! Ἀλλ' ̄μως ̄κανοποιόμουν και μετά μοῦ ̄φευγε. Καί στίς ὥρες τῆς ἀδυναμίας μου —πού συνήθως στίς ἀδυναμίες του δ' ἀνθρωπος δέχεται λογισμούς ̄χι τόσο καλούς— σκεπτόμουνα τέτοια πράγματα, πού ή φυχή μου τά ̄ρεγότανε και τά ζοῦσα.

"Ἐτσι ̄ζησα και τότε: Πήγα σ' ̄να νησί πού είχανε λεπρούς και μιλοῦσα μέ τους λεπρούς, λειτουργοῦσα ἐκεῖ και τους περιποιόμουν, τους βοηθοῦσα, αύτους πού ̄ταν πολύ ἀνάπηροι. Κι ̄ζησα, ἀς ποῦμε, μέ τους λεπρούς φανταστικά. Αύτό ̄πειτα τό ̄έχασα. Συνέβηκε, ̄μως, ν' ἀρρωστήσω κι ̄γώ κι οι Γέροντές μου μ' ̄στειλαν τρεῖς φορές στόν κόσμο νά γίνω καλά. Ἀλλά δέν γινόμουνα καλά και στό τέλος μοῦ δώσανε τήν εύχή τους νά ζήσω ̄ξω ἀπ' τό Ἀγιον

"Ορος, όπως σᾶς τά ̄χω διηγηθεῖ, ἐκεῖ πού θά είχαν και γάλα κι αύγά και κρέας κι ὅλα ἐκεῖνα πού χρειαζόντουσαν γιά τήν ἀρρώστια μου. Γι' αὐτό τό σκοπό πήγα στόν Ἀγιο Χαράλαμπο Εύβοίας κι ̄μεινα γύρω στά δεκαπέντε χρόνια. Μετά ἄρχισαν νά μέ κατακλύζουν πάλι οι ̄δέες πού είχα και στό Ἀγιον" Ορος, δηλαδή νά πάω νά ̄ργασθω σ' ̄να σανατόριο. Καί σκέφθηκα νά πάω στήν Πεντέλη. Κάποιος γνωστός μου μοῦ εἶπε ὅτι ἐκεῖ είχαν ἀνάγκη ἀπό ̄ναν ̄ερέα. Ἡταν γεμάτη φυματικούς τότε ή Πεντέλη, τό σανατόριο τῆς Πεντέλης. Επήγα στόν διευθυντή και μοῦ λέει:

— 'Επήραμε, πάτερ, ̄πήραμε ̄ερέα.

Τοῦ εἶπα τόν πόθο μου και μοῦ λέγει:

— "Α, κι ̄γώ τέτοιον πόθο είχα! Κι ὁ Θεός μ' ̄έφερε ̄δῶ.

Μετά κατέβηκα στήν Αθήνα. Ἐκεῖ ηῦρα ̄ναν ἀγιορείτη, πού λειτουργοῦσε στά Σπάτα, στό Σταυρό. Τοῦ λέω:

— Πάτερ Ματθαῖε, ̄χω αύτό τό ζῆλο. Τί νά κάνω;

— "Α, μοῦ λέει, ̄άκου νά σου πῶ. Ἐμένα θέλανε νά μέ βάλουν σ' ̄να νοσοκομεῖο, στήν Πολυκλινική Αθηνῶν, ἀλλά δέν ̄πήγα. Προτίμησα ̄δῶ πέρα στό Σταυρό. Θέλεις νά μιλήσω στόν κύριο Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτο¹⁸, νά σέ πάρουν ̄κεῖ;

Λέω:

— Πᾶμε νά ̄δοῦμε.

18. Ἀμίλκας Ἀλιβιζάτος (+1969): ἀκαδημαϊκός, καθηγητής τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου και τῆς Ποιμαντικῆς στή Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Αθηνῶν και πρόεδρος τῆς Πολυκλινικῆς Αθηνῶν.

Ἐπῆγα, εἶδα. Πώ, πώ! Εἶδα κόσμο, εἶδα θόρυβο, εἶδα...

— Πάτερ Ματθαῖε, τοῦ λέω, δέν θά κάνω ἐδῶ μέσα.

— Γιατί νά μήν κάνεις; μοῦ λέει.

"Ετσι πήγαμε στόν κύριο Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτο, τοῦ τό εὕπαμε." Εφυγε ὁ πατήρ Ματθαῖος. Μοῦ λέει ὁ κύριος καθηγητής, ὁ Ἀλιβιζάτος:

— "Ελα αὔριο.

Ἐπῆγα τήν ἄλλη μέρα καί περίμενα τόν καθηγητή στό σπίτι του. Μέ εἶχε βάλει ἡ ὑπηρέτρια στό σαλόνι καί τόν περίμενα νά ἔλθει, γιατί εἶχε βγεῖ ἔξω. "Εβγαλα τήν Καινή Διαθήκη, πού εἶχα σέ σχημα μικρό, καί διάβαζα, γιά νά μήν πάει ὁ καιρός μου χαμένος. Κι ὅταν παρουσιάστηκε ὁ κύριος καθηγητής, ἐγώ τήν ἔκλεισα. Μέ πλησίασε, τόν χαιρέτησα καί λέει:

— Τί βιβλίο ἦταν αὐτό, παπά;

Τοῦ λέω:

— Κύριε καθηγητά, ἡ Καινή Διαθήκη.

Μοῦ λέει:

— Θεολόγος εἶσαι;

— "Οχι, τοῦ λέω.

— Τί γράμματα ξέρεις;

— Πρώτης δημοτικοῦ κι αὐτά δέν τά πέρασα καλά. Τά γράμματα τά ἔμαθα στήν ἔρημο τοῦ Ἅγιου Ὁρους, στά Καυσοκαλύβια. Εἶχα δύο Γέροντες, πού ἔζησα μαζί τους.

— Ξέρεις καί φάλλεις;

— Ξέρω καί φάλλω.

— "Εχω, λέει, μία ἐκκλησία καί δέν ἔχω παπά." Ολο παίρνω καί μοῦ φεύγουν.

Τοῦ λέγω:

— Κύριε καθηγητά, δέν ξέρω, ὅπως θέλεις. Ἐγώ ἔχω μία ἐπιθυμία, νά ὑπηρετήσω σέ ίδρυμα. Αύτή τήν ἐπιθυμία τήν εἶχα ἀπό τότε πού ἥμουνα στήν ἔρημο. Κι ὅταν εἶχα αὐτή τήν ἐπιθυμία τότε, δέν εἶχα σκοπό νά φύγω ἀπ' τό "Άγιον" Ὁρος. Στό λέγω εἰλικρινά! Δέν σκέφθηκα νά βγω ἀπ' τό "Άγιον" Ὁρος, γιά νά ἐργασθῶ σ' ἐνα λεπροκομεῖο. Μόνο ἐπειδή μοῦ ἀρεσε ὡς ίδεα πού τήν ἀκουσα, ἥθελα νά τή ζήσω καί τήν ἔζησα ἔτσι φανταστικά. Κι ὅμως ὁ Θεός μ' ἀξίωσε καί τώρα μπορῶ νά τήν κάνω πράξη αὐτή τή φανταστική ὑπόθεση πού ἐπιθύμησα.

Καί τότε ὁ καθηγητής πήγε ἀπ' τό μέσα μέρος καί τηλεφώνησε στή Μητρόπολη Κύμης, γιατί μέ ρώτησε:

— Σέ ποιόν δεσπότη έχεις κάνει;

Τοῦ εἶπα:

— Στόν δεσπότη Κύμης.

Κι ὁ δεσπότης, ὅπως ἔμαθα ἀπό τόν πρωτοσύγκελλο Σπυρίδωνα πού ἀνήκε σ' αὐτή τή Μητρόπολη καί πού παρευρίσκετο ἐκεῖ, ὅταν τηλεφώνησε ὁ καθηγητής, εἶπε γιά μένα στόν Ἀλιβιζάτο:

— "Α, ἡ Πολυκλινική βρῆκε τόν παπά της!"

Κι ὁ Ἀμίλκας μοῦ λέει:

— Πρέπει νά πᾶμε νά λειτουργήσεις.

Τοῦ λέγω:

— Κύριε καθηγητά, δέν μπορῶ νά λειτουργήσω, γιατί φοβάμαι. Δέν μπορῶ νά λειτουργήσω χωρίς ἄδεια τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Μοῦ λέει:

— Αύτό εἶναι δική μου δουλειά! Καί δική σου δουλειά εἶναι νά λειτουργήσεις.

Τοῦ λέγω:

- Πρέπει νά έχομε ἄδεια ἀπό τήν Ἀρχιεπισκοπή.
- "Οχι, λέει, θά λειτουργήσεις. Δέν θά πάρομε ἄ-

δεια.

Μέ στενοχώρησε, ἀλλά στό τέλος ὑπάκουσα.

Μέ βάλανε κάθε μέρα κι ἔκανα Θεία Λειτουργία στόν "Αγιο Γεράσιμο, στήν Πολυκλινική.

— Θά σέ πάρομε παπά, εῖπε στό τέλος.

Κι ἔτσι ἔγινε. Ἄλλα τί συνέβηκε! Στόν "Αγιο Γεράσιμο ἦθελε νά πάει ἔνας θεολόγος, ιερέας ἀρχιμανδρίτης, κι εἶχε σπουδάσει στό Λονδίνο, ἀλλά ὁ κύριος Ἀμίλκας φρόντισε κι ἔβαλε ἐμένανε. Ἐκεῖνος, ὁ Βελέτζας, θύμωσε. Τό εἶχε πεῖ νωρίτερα στόν πρωτοσύγκελλο, στόν πατέρα Γερβάσιο Παρασκευόπουλο, κι εἶχε δρισθεῖ νά πάει ἐκεῖνος. Μετά, ὅμως, ἔμαθαν ὅτι ἐγώ λειτούργησα ἐκεῖ καί τότε ὁ πατέρος Γερβάσιος μέ κάλεσε στήν Ἀρχιεπισκοπή. Μόλις μέ εἶδε, ἀρχίζει τίς φωνές.

— 'Εξορία θά σέ κάνω, μοῦ λέει. Τί ἡταν αὐτό πού ἔ-
χανες; Ἀγράμματος εἶσαι; Δέν ξέρεις ὅτι πρέπει νά ἔχεις
ἄδεια ἀπ' τήν προϊσταμένη ἀρχή;

Μέ μάλωσε πάρα πολύ καί πῆγα στόν Ἀμίλκα καί τοῦ λέω:

— Πολύ μέ μάλωσε ὁ πρωτοσύγκελλος.

Μοῦ λέει:

— "Ελα δῶ.

Μέ παίρνει ὁ Ἀμίλκας καί μέ πάει πάνω, στόν Ἀρχι-

επίσκοπο. Ἡταν ὁ Τραπεζοῦντος Χρύσανθος τότε. Τό 1940. Τότε πού ἄρχισε ὁ ἀλβανικός πόλεμος. Κι ὁ Μακαριώτατος μοῦ λέει:

— Τί γράμματα ξέρεις;

Τοῦ λέω:

— Μακαριώτατε, δέν ξέρω γράμματα. Στήν ἔρημο ἔ-
μαθα καί διαβάζω.

— Μέχρι ποῦ πῆγες σχολεῖο;

— Μέχρι πρώτη δημοτικοῦ.

Κοίταξε τόν καθηγητή.

— "Ε, τοῦ λέει, κύριε καθηγητά, εἶναι 'Ομόνοια ἐκεῖ
πέρα, τί νά κάνομε; Θά μᾶς παρεξηγήσει ὁ κόσμος.

— "Οχι, λέει ὁ Ἀμίλκας, ἐγώ τόν θέλω, αὐτόν θέλω.

Τοῦ λέει:

— Πῶς θά γίνει;

Μοῦ λέγει ὁ Μακαριώτατος:

— Ξέρεις νά φάλεις, παπά μου;

— Ξέρω, ἔτσι πρακτικά.

— "Ακου, μοῦ λέει, παιδί μου, σ' αὐτό τό μέρος θέλο-
με νά βάλομε ἔνα μορφωμένο, ἔναν κληρικό νά διμιλεῖ, διό-
τι ἐκεῖ εἶναι τό κέντρον τῆς διαφθορᾶς καί πρέπει νά εἶναι
ἔνας πού νά διμιλεῖ, νά διδάσκει τόν κόσμο. "Ομως ὁ κύ-
ριος καθηγητής σέ θέλει. Ἐγώ θά ἔλεγα, δέν εἶσαι μορφω-
μένος, τουλάχιστον ὃν μπορέσεις καί τηρήσεις ἔνα ὄφος ἔ-
τσι καλό, μπορῶ νά πῶ ὅτι ἵσως τό ὄφος σου νά εἶναι κα-
λύτερο ἀπό ἐνός θεολόγου, πού θά κήρυττε μέ ρητορικά λό-
για στόν κόσμο.

Τοῦ λέω:

— Μακαριώτατε, μέ τήν εύχή σου!

”Ετσι κι ἔγινε. Τοῦ ἔβαλα μετάνοια κι ἔφυγα.” Εμεινε δὲ καθηγητής μέ τόν Μακαριώτατο.

Τήν ἀλλη μέρα εἶχαμε Λειτουργία. Βρῆκα μπελάδες καί πάλι, γιατί ἔτυχε νά ἔχουν μνημόσυνο. Τό ἔμαθε καί αὐτό ὁ πατήρ Γερβάσιος, θύμωσε πού ἔκανα τό μνημόσυνο, διότι δέν ἐπιτρεπόταν χωρίς γραπτό διορισμό. Ιστορία μεγάλη... “Ολ’ αὐτά, δμως, δέν μέ πειράζανε, τά ξεπερνούσα. Τό ἀξεπέραστο ἥταν αὐτό πού θα σᾶς διηγηθῶ ἀργότερα.

Πολύ ἀγάπησα τόν “Αγιο Γεράσιμο ἀλλά καί τούς ἀσθενεῖς. Πράγματι, δέν ἄφηνα κανένα. ”Ολους τούς ἀσθενεῖς τούς ἐπισκεπτόμουνα. Μετά τήν Θεία Λειτουργία γύριζα σ’ ὅλους τούς θαλάμους. ”Οταν πάλι δέν εἶχα Θεία Λειτουργία τό πρωί, ἔξομολογοῦσα αὐτούς πού περιμένανε. Στή συνέχεια πήγαινα νά ἐπισκεφθῶ τούς ἀρρώστους. ”Ἐκεῖ ἔζησα τριάντα τρία χρόνια, σάν νά εἶχε περάσει μιά μέρα. Πέρασα ζωή χαρισάμενη. Τόσο ἥμουν ἀγνωστος καί ὀφανής ἔκει στήν Πολυκλινική, πού τό μεσημέρι, ὅταν ἥμουν πολύ κουρασμένος κι εἶχα τ’ ἀπόγευμα πολλή δουλειά καί γι’ αὐτό δέν πήγαινα στό σπίτι, παρέμενα ἔκει καί κανείς δέν μοῦ ἔδινε σημασία. Κρυψόμουν σ’ ἔνα καμαράκι, ἔβαζα καρέκλες στή σειρά κι ἔπεφτα μπρούμυτα, γιά νά μήν κρυώσω, καί κοιμόμουνα λίγο, χωρίς νά μέ πάρει κανείς εἰδηση. Δέν εἶχα δώσει πουθενά γνωριμία, γι’ αὐτό ἥμουν πολύ πειριφρονημένος. ”Αγράμματος ἥμουν, ἀσημος, φτωχός. Στήν ”Εκκλησία ἄλλοι κυβερνοῦσαν, ἔγω δέν ἤξερα τίποτα. Κι δμως ἔζησα ἔκει τριάντα τρία χρόνια. Χρό-

νια εύλογημένα, δοσμένα στόν ἀρρωστο, στόν πόνο. Διαδόθηκε δτι εἶμαι καλός πνευματικός, γι’ αὐτό ἐρχόντουσαν πολλοί νά ἔξομολογηθοῦν. ”Ερχόντουσαν πολλές τσακισμένες ψυχές, γιά νά χύσουν ἔκει, στόν ”Αγιο Γεράσιμο, τό δάκρυ τῆς ψυχῆς τους. Καί μέ τί πίστη ἔξομολογοῦντο!

”Οπως σᾶς ἔχω πεῖ, ἔξομολογῶ πάνω ἀπό πενήντα χρόνια. ”Αφηνα τόν ἔξομολογούμενο νά πεῖ δτι ἦθελε ἐπί πολλή ὥρα καί στό τέλος ἔλεγα κι ἔγω κάτι. Τήν ὥρα πού ἔκεινος ἔλεγε πολλά κι δχι μόνο προσωπικά του, ἔγω ἔβλεπα τί ψυχή εἶναι αὐτή. ”Απ’ δλη του τή στάση καταλάβαινα τήν κατάστασή του καί στό τέλος τοῦ ἔλεγα κάτι, γιά νά τόν ὀφελήσω. Κι ἔκεινα ἀκόμη πού δέν ἥταν προσωπικά του, εἶχανε κι αὐτά κάποια σχέση μ’ ἔκεινον, μέ τήν ψυχική του ὑπόσταση. Κι δλοι μ’ ἀγαποῦσαν, ἐπειδή δέν τούς μιλοῦσα καί λέγανε ἔλεύθερα δτι θέλανε. Κι ἀν ἐρχόταν καί κανείς πού δέν εἶχε σχέση μέ τή θρησκεία ἡ μοῦ ἔλεγε κανένα παράπτωμα λίγο πισ σοβαρό, δέν τοῦ τόνιζα πολύ αὐτό τό πράγμα. ”Οταν κάνεις τόν ἀνθρωπο νά τό αἰσθανθεῖ πολύ τό παράπτωμα, τοῦ ἔρχεται μία ἀντίδραση, γιά νά μήν μπορεῖ νά τό κόφει μετά. Κι ἔλεγα στό τέλος τῆς ἔξομολογήσεως κάτι σχετικό μέ τό σοβαρό παράπτωμά του, γιά τό δποτο κι αὐτός εἶχε πιέσει τόν ἔαυτό του νά τό πεῖ. ”Ετσι κι ἔγω δέν ἀδιαφοροῦσα τελείως, ἀλλά ούτε καί τό τόνιζα. ”Ανάλογα. Μπορεῖ καί ν’ ἀδιαφοροῦσα.

Καί στό τέλος ἔλεγα:

— Παιδί μου, ὅλ’ αὐτά πού εἶπες, ὅλα τά συγχώρεσε δτι Κύριος. ”Ε, πρόσεχε εἰς τό ἔξης, προσεύχου κιόλας ἔτσι νά σ’ ἔνισχύσει δτι Κύριος κι ἔπειτα ἀπό τόσες ἡμέρες νά πάεις νά μεταλάβεις.

Χωρίς νά τονίσω αύτό τό συγκεκριμένο. "Εχει μεγάλη άξια αύτό." Άλλωστε δέν εύθύνεται μονάχα αύτός ό άνθρωπος γιά τό λάθος του.

Μές στό θόρυβο τής Ὁμονοιας ζοῦσα ὅπως στήν ἔρημο τοῦ Ἅγιου Ὀρούς

Μές στό πλῆθος, στόν κόσμο καί στό θόρυβο τής Ὁμονοιας ἐγώ ὑψωνα τά χέρια στόν Θεό καί ζοῦσα μέσα μου δπως στήν ἔρημο τοῦ Ἅγιου Ὀρούς. «Α, ἔλεγα μέσα μου, ἐγώ δέν είμαι γιά τόν κόσμο, είμαι γιά τήν ἔρημο. Ἔκει δ, τι κάνεις, δέν σέ ξέρει κανείς». Κι δμως ἔμεινα στόν κόσμο. Ἔμεινα ἔκει. Ἔκει δπου μέ είχε φέρει ό Θεός.

"Ολους τούς ἀγαποῦσα, γιά δλους πονοῦσα, δλα μέ συγκινοῦσαν. Αύτό μοῦ τό είχε δώσει ή θεία χάρις." Εβλεπα τίς νοσοκόμες μέ τίς λευκές τους στολές, σάν λευκοφορεμένους ἀγγέλους, νά κατεβαίνουν στήν ἐκκλησία καί δάκρυζα πού τίς ἔβλεπα. Πολύ τίς ἀγαποῦσα τίς ἀδελφές νοσοκόμες. Καί σκεπτόμουν, δταν ἔβλεπα ἀδελφή μέ στολή, δτι είναι ἀδελφή τοῦ ἐλέους, είναι ἀδελφή τής ἀγάπης, πού πάει νά λειτουργήσει στό ναό τής ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, δηλαδή στό νοσοκομεῖο, νά ὑπηρετήσει τούς ἀσθενεῖς, τούς ἀδελφούς. "Ο ἄγγελος, δ λευκός ἄγγελος. Πόσα πράγματα ἀφήνουμε ἀπαρατήρητα!" Οταν πάλι ἔβλεπα μία μάνα νά βυζαίνει τό μωρό της, συγκινιόμουν. "Οταν ἔβλεπα μία γυναίκα ἔγκυο, δάκρυζα." Εβλεπα τίς δασκάλες πού πήγαιναν τά παιδιά στήν ἐκκλησία καί δάκρυζα γιά τό ἔργο τής ἀγάπης.

Τήν πιό μεγάλη εὐχαρίστηση, βέβαια, ἐνιωθα κατά τήν ὥρα τῆς Θείας Λειτουργίας. "Οταν διάβαζα, κάτω στό ἐκκλησίασμα ἀπνοια. Ἐγώ σέ ἔξαρση. Λειτουργοῦσα πολύ ἀφοσιωμένα, γιατί μοῦ ἄρεσε νά λειτουργῶ. Άλλα κι οι ἀνθρωποι ἐμπνέονταν ἀπό τήν ἀπλή Λειτουργία πού ἔκανα.

'Επειδή δέν ἤξερα γράμματα, ἔκανα πολλές προσπάθειες. 'Ερχόντουσαν κι ἔφαλλαν ἀνθρωποι ἐπιστήμονες στόν "Άγιο Γεράσιμο. Πολλοί ἦταν καθηγητές Πανεπιστημίου, δπως οι ἀδελφοί 'Αλιβιζάτοι, δ θρησκειολόγος Λεωνίδας Φιλιππίδης κ.ά. 'Έκει, δίπλα στήν Πολυκλινική, ἦταν τό 'Ωδεῖον Αθηνῶν. 'Ερχόντουσαν κι ἀπό κεῖ οι καθηγητές κι οι οἰκογένειές τους καί ἐκκλησιάζονταν. 'Η χορωδία τής ἐκκλησίας ἦταν τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου. Ήταν, δμως, δύσκολο νά συμβαδίσω στούς ἥχους κ.λπ. Γι' αύτό ἀπεφάσισα κι ἐπῆγα στό 'Ωδεῖον. 'Ωρες πού μοῦ μένανε, δέν τίς ἔχανα. Πήγαινα καί μάθαινα μουσικά μ' ἐπιμονή καί μέ ζῆλο ἐπί ὥρες. Τό ἔκανα γιά νά διευκολύνω τούς φάλτες. Δέν ἤθελα νά στενοχωρῶ τή χορωδία τής ἐκκλησίας. Κι ἦταν, δπως σᾶς εἶπα, κι ἐπίσημη ή χορωδία." Ήθελα νά παίρνω καλά τή βάση, γιά νά μήν τούς κουράζω καί τούς ταλαιπωρῶ. 'Αναγκάσθηκα, λοιπόν, νά πάω στό 'Ωδεῖον, γιά νά μάθω μουσικά. 'Ακοῦστε, δμως, τήν τρέλα μου.

"Ηθελα νά μάθω κι ἀρμόνιο καί μ' ἔναν ἀπώτερο σκοπό. "Οταν θά ἔφτιαχνα μοναστήρι, νά είχαμε κι ἀρμόνιο στ' ἀρχονταρίκι, ώστε, δταν θά βρισκόμασταν ἔκει καί θά λέγαμε διάφορες διδασκαλίες ή μεταξύ μας θά συζητούσαμε κάτι καλό κι ὥρατο, νά παίρναμε καί τό ἀρμόνιο καί νά

τό χρησιμοποιούσαμε στά φάλματα. Άρμόνιο, όμως, δέν εἶχαν στό 'Ωδεῖον καί μέ βάλανε στό πιάνο. "Εμαθα λοιπόν πιάνο, ἀλλά ως δργανο ἀγαποῦσα τό ἀρμόνιο. Πῶς τά φέρνει ὁ Θεός ὅλα! Μά τί νά σᾶς πῶ! Στό 'Ωδεῖον μ' ἀγαπήσανε καί μοῦ δώσανε μία δασκάλα, που ἦταν ἀγιοτάτη.

Μιά μέρα, λοιπόν, που λειτούργησα, εἶχα πάρει ἔνα ὡραῖο πρόσφορο που μοῦ εἶχανε φέρει. Καί τί ἀλλο πιό πολύτιμο δῶρο τότε που πεινούσαμε —κατοχή ἦταν· τῆς τό πῆγα καί μέ μειδίαμα τῆς λέω:

— Μοῦ φέρανε ἔνα ὡραῖο πρόσφορο.
— "Οχι, ὄχι, μοῦ λέει, δέν μπορῶ, δέν μπορῶ, δέν θά τό φάω!

— Σέ παρακαλῶ, τῆς λέω.
— "Οχι, μοῦ λέει, δέν κάνει.

Κι ἐγώ ἐντροπιάστηκα. Μοῦ ἔκανε μάθημα πάνω στά πληκτρα καί στό τέλος τῆς λέω:

— "Εχω στενοχωρηθεῖ.
Καί τό πῆρε ἡ καημένη τό πρόσφορο.

"Ηθελα, όμως, κι αὐτή νά μήν τήν στενοχωρῶ γιά τά μαθήματα. Τί σκέφθηκα κι ἐγώ; "Οταν τό βράδυ ἔκανα τήν ταπεινή μου προσευχή, μετά, ὡσπου ν' ἀποκοιμηθῶ, ἔβαζα τά χέρια σάν σέ πιάνο καί μετά ἔκανα τό μάθημα, «ντό, σί, λά, σόλ, σόλ, σόλ, μί», νοερῶς. Κι ἔτσι μάθαινα τό μάθημα. Γιατί τό ἔκανα; Νά μή στενοχωρήσω τήν δασκάλα μου. Αύτό τό πράγμα τό εἶχα μάθει στό "Αγιον" Ορος. Δηλαδή δέν μπορῶ νά στενοχωρῶ τόν ἀλλο, γιατί ἔχω μάθει ἀπό μικρός νά κάνω ὑπακοή. "Ετσι ἔχω κάνει καί λάθη στή ζωή μου. "Οταν βλέπω, δηλαδή, κάποιον νά

στενοχωριέται καί νά μέ πιέζει καί νά μέ παρακαλεῖ νά κάνω κάτι ἥ νά πῶ κάτι, τόν λυπᾶμαι καί τό κάνω, ἀκόμη κι ἀν δέν τό θέλω.

**Στήν ἀρχή που διορίσθηκα ἐκεῖ,
δοκίμασα ἔναν πειρασμό μεγάλο**

Δέν σᾶς εἶπα, όμως, ἀκόμη ὅτι, στήν ἀρχή που διορίσθηκα ἐκεῖ, ἐδοκίμασα ἔναν πειρασμό μεγάλο, ἀλλά μέ βοήθησε ὁ Θεός.

Τήν πρώτη Κυριακή ἐπῆγα νά λειτουργήσω μέ πολλή χαρά. Οι πόθοι μου νά ἐργασθῶ σέ ἵδρυμα θά ἐκπληρώνονταν. Μοῦ τό ἔδωσε ὁ Θεός αὐτό τό δῶρο. 'Αλλά τί ἔπαθα! Τήν ὥρα που πῆγα ν' ἀρχίσω, ἔξω ἀπ' τόν "Αγιο Γεράσιμο ἀκούω στή διαπασῶν ἔνα γραμμόφωνο μέ τραγούδια ἐρωτικά: «Σ' ἀγαπῶ, σ' ἀγαπῶ...» κ.λπ. Προχωρῶ... τίποτα, τά ἴδια. 'Εγώ τίς εύχές, τήν Θεία Λειτουργία. "Εξω τά τραγούδια. Μέσα ἡ ἐκκλησία γεμάτη κόσμο. "Εβγαινα στήν 'Ωραία Πύλη κι ἔλεγα, «Εἰρήνη πᾶσι», ἀλλά ἡ Λειτουργία ἦταν πολύ ταραγμένη. "Οταν τελείωσα ἀπελπισμένος, κατέλυσα τά ἀχραντα μυστήρια, πῆρα τά ἱερά μου, τά δίπλωσα κι ἀμέσως βγῆκα ἔξω. 'Απέναντι ἀπ' τήν ἐκκλησία ὑπῆρχε ἔνα κατάστημα, που διαφήμιζε γραμμόφωνα καί πλάκες γραμμοφώνου. Πῆγα μ' εύγένεια στόν καταστηματάρχη, στόν κύριο Κουρέτα —ἔτσι ὀνομαζόταν— καί τόν παρακάλεσα, ἀν εἶναι δυνατόν, τουλάχιστον τίς ὥρες τής Θείας Λειτουργίας νά σταματάει τό γραμμόφωνο.

Μοῦ λέει:

- Έγώ θέλω νά βγάζω τό φωμί μου. Δέν γίνεται αύτό πού λέεις. "Έχω παιδιά, πληρώνω ἐνοίκιο.
- Σέ παρακαλῶ, τοῦ λέγω, στενοχωροῦμαι, εἶναι ἀμαρτία αύτό πού γίνεται.
- Παπά, ἐσύ τή δουλειά σου! μοῦ λέει.

"Έγώ τώρα τί νά κάνω; Σκέφθηκα νά φύγω ἀπ' τήν ἐκκλησία, ν' ἀναζητήσω ἄλλη. Νά, ὅμως, πού εἶχα ὑποχρεωθεῖ καί μου ἔδωσαν αὐτή τή θέση, ἐνῶ δέν εἶχα τά τυπικά προσόντα, δηλαδή δέν εἶχα ἀπολυτήριο δημοτικοῦ ἦστω ἐνδεικτικό κάποιας τάξεως. Τί νά πῶ στόν Μαχαριώτατο, πού ἔδωσε συγκατάθεση καί μ' ἔβαλε ἐκεῖ ἀπό ἀγάπη; Τί νά πῶ στόν κύριο Ἄλιβιζάτο, πού ἔκανε τό πᾶν γιά νά μέδιορίσει; Κι ἔπεσα ἔτσι σέ στενοχώρια μεγάλη. Κάθισα στό ιερό καί σκεπτόμουνα. Τί νά κάνω; "Ελεγα ὅτι πρέπει νά φύγω, δέν μποροῦσα νά μείνω πιά. Πῶς νά ζήσω ἐγώ ἐκεῖ μέσα, πῶς νά λειτουργήσω; Καί μάλιστα ἔνας ἀνθρωπος πού ἥλθε ἀπ' τήν ἔρημο, μέσ' ἀπό μία ἀπόλυτη ἡσυχία, σ' ἔνα θόρυβο ἔτσι σατανικό; Περνοῦσαν ἀπ' ἔξω ὅλα τά λεωφορεῖα ἀπό τή Νίκαια, ἀπό τό Περιστέρι, ἀπό τόν Πειραιά. "Εξω ἀπ' τήν πόρτα τῆς ἐκκλησίας περνούσανε. Κι ἄκουγες ἐκεῖ τά κλάξον πού πηγαίνανε κι ἔρχόντουσαν. Καί σκέφθηκα νά φύγω. "Ομως πῶς νά τό ἔλεγα; 'Εγύρισα στό σπίτι λυπημένος, δέν ἥξερα τί νά κάνω...

"Εμενα τότε στό Λυκαβητό, στήν ὁδό Δοξαπατρῆ. 'Εγύρισα ἐκεῖ καί σκεπτόμουνα, σκεπτόμουνα... Δέν ἥθελα οὔτε νά φάω. Εἶχα στενοχωρεθεῖ. Τί θά κάνω; Κι εἶχα χαρεῖ πού πῆγα σέ νοσοκομεῖο καί θά ἔβλεπα ἀσθενεῖς ἐκεῖ, νά

τούς περιποιοῦμαι, νά τούς μιλάω, νά τούς ἔξομολογῶ, νά τούς μεταλαμβάνω... Τώρα τί νά κάνω; Μόνον ὁ Θεός θά μποροῦσε νά μέ βγάλει ἀπ' τή δύσκολη θέση. Κι εἶπα μέσα μου σ' αύτό τό φοβερό πρόβλημα πού μ' ηὗρε: «"Ο, τι πεῖ δι Θεός». Λέω: «Θεέ μου, δέν θέλω νά μοῦ μιλήσεις. Δέν θέλω νά μοῦ δείξεις σημεῖο. "Ετσι, μέ τή δική Σου τήν ἀγάπη φανέρωσε κάτι ἀπλό, πού νά καταλάβω ὅτι πρέπει νά φύγω ἢ ὅτι πρέπει νά καθίσω. Πολύ ἀπλό. Δέν ζητῶ κάποιο θαῦμα. Ντρέπομαι». Κι ἀποφασίζω νά νηστέψω τρεῖς ἡμέρες χωρίς νά βάλω οὔτε νερό στό στόμα μου καί νά ζήσω τρεῖς ἡμέρες μέ τέλεια σιωπή καί προσευχή, περιμένοντας ἀπάντηση ἀπ' τόν Θεό.

Κι ἡ ἀπάντηση ἥλθε. 'Ενω βρισκόμουν στόν "Αγιο Γεράσιμο, ἔρχόντουσαν διάφοροι προσκυνητές κι ἀναβαν τό κεράκι τους. Σέ μιά στιγμή μπαίνει μία γυναίκα μέ τό παιδί της. Τό παιδί θά ἥταν μάλλον στήν πρώτη γυμνασίου. Κρατοῦσε στό χέρι του τά σχολικά του βιβλία. "Ενα ἀπ' αύτά ἥταν τό βιβλίο τῆς Φυσικῆς. Τοῦ τό ζήτησα νά ρίξω μιά ματιά, ἔτσι ἀπό φιλομάθεια. Κάτι πού τό συνήθιζα. Καθώς ξεφύλλιζα τό βιβλίο, ἀνοίγω σέ μία σελίδα πού ἔδειχνε κάποιο πείραμα. Τό ἔξῆς: ἀν σέ μία ἥρεμη λίμνη ρίξω μία μικρή πετρούλα, βλέπω τό νερό νά κάνει τήν ἥρεμία του καί νά κάνει «ρυτίδες» σέ μία μικρή ἔκταση· ἀν στή συνέχεια ρίξω μία πιό μεγάλη πέτρα, οἱ «ρυτίδες» σχηματίζονται πιό μεγάλες καί σέ μεγαλύτερη ἔκταση, ὡστε νά ὑπερφαλαγγίσουν τίς πρώτες. 'Εκείνη τή στιγμή ἥλθε μέσα μου ἡ ἀπάντηση στό δίλημμά μου. "Ηταν φώτιση ἀπό τόν Θεό. Σκέφθηκα τό ἔξῆς: οἱ μικρές «ρυτίδες» τῶν

τραγουδιῶν ἔξω ἀπ' τήν ἐκκλησία μποροῦν νά ύπερφαλαγγισθοῦν ἀπό τίς μεγάλες σέ πνευματική ἔνταση εύχες πού θά λέγονται μές στήν ἐκκλησία. Τήν ίδια στιγμή μοῦ ἥλθε ἀμέσως στό νοῦ ἔντονα, πολύ ἔντονα: «Κι ἂν ἐσύ λειτουργεῖς ἐδῶ κι ἔχεις τό νοῦ σου στόν Θεό, ποιός μπορεῖ νά σέ βλάψει;».

Ἐτοιμάσθηκα, λοιπόν, ἔτσι νά τό κάνω. Στήν Λειτουργία μου νά δοθῶ πολύ στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, νά ἐκτελέσω μέ μεγάλο ζῆλο καί μέ μεγάλη πνευματική ἔνταση τό δράμα τῆς Θείας Λειτουργίας, τό δράμα τό φρικτό τοῦ Γολγοθᾶ. Ἡ χαρά μου ἦταν πολύ μεγάλη. Πίστευσα ὅτι ὁ Θεός μοῦ βρῆκε τή λύση. Πράγματι, τήν Κυριακή τό πρωί ἔφθασα στήν ἐκκλησία γεμάτος ἐλπίδα. "Ἐβαλα «Ἐύλογητός...». Ὁ νοῦς μου ἦταν συγκεντρωμένος στή θεία λατρεία καί μόνο. Αἰσθανόμουν ὅτι εἶμαι στόν οὐρανό καί κάτω καί κοντά σ' ἐμένα τό ἐκκλησίασμα, τά λογικά πρόβατα τοῦ Θεοῦ. "Ενιωθα μές στή θεία χάρι ὅλους μας. "Ἐξω μανιακῶς ἔπαιζε τό γραμμόφωνο. Δέν ἄκουγα τίποτα. Πρώτη φορά ἔζησα τέτοια Θεία Λειτουργία. Ἡταν ἡ ώραιότερη τῆς ζωῆς μου. Κι ἀπό τότε ὅλες οἱ Θεῖες Λειτουργίες ἦταν ίδιες.

*"Ηθελα ὅλα νά τά μαθαίνω
μέχρι τό βάθος καί τό πλάτος*

Πολλά ἔζησα ἐκεῖνα τά χρόνια πού ἥμουν στήν Πολυχλινική. Ἡ Ἑλλάδα, καί κυρίως ἡ Ἀθήνα, ύπέφερε ἀπ'

τίς ταλαιπωρίες τοῦ πολέμου, τήν κατοχή, τήν πείνα καί τό θάνατο, πού θέριζε καθημερινά τούς ἀνθρώπους. Μοιραζόμουν μαζί τους τά πρόσφορα κι ὅ, τι ὅλο μοῦ φέρνανε. Ἄλλα κι ὁ φυχικός πόνος μ' ἔκανε νά συμπάσχω, βλέποντας τά βάθη τῶν φυχῶν τους μέ τό χάρισμα τῆς διοράσεως. "Οποιος ἐρχόταν καί μοῦ ἔλεγε γιά ἔνα σωματικό πόνο, τό ἔκανα θέμα προσευχῆς. Αὐτό πάλι τό γεγονός μέ παρακινοῦσε σέ μελέτη. «Βλέποντας» ἔνα ἀρρωστο μέλος τοῦ σώματος, ἥθελα νά γνωρίσω τήν ἐπιστημονική του ὀνομασία ἀλλά καί τή θέση πού ἔχουν ὅλα τά ὅργανα τοῦ σώματος, ἡ χολὴ, τό πάγκρεας κ.λ.π. Γι' αὐτό ἀγόρασα βιβλία τῆς ιατρικῆς, ἀνατομίας, φυσιολογίας κ.ἄ., ὥστε νά μελετήσω καί νά κατατοπισθῶ. Γιά ἔνα, μάλιστα, διάστημα παρακολούθησα καί παραδόσεις στήν Ιατρική Σχολή γιά μεγαλύτερη κατάρτιση. Τή φιλομάθεια αὐτή τήν εἶχα γιά ὅλα τά πράγματα. "Ηθελα ὅλα νά τά μαθαίνω μέχρι τό βάθος καί τό πλάτος. Πήγαινα σ' ἔνα ἐργοστάσιο; "Ηθελα νά μάθω καί τίς λεπτομέρειες, πῶς λειτουργεῖ. Ἐπισκεπτόμουν ἔνα μουσεῖο; "Επί δρες περιεργαζόμουν τά γλυπτά. Ἐδῶ θά σᾶς ἀναφέρω ἔνα περιστατικό.

Μιά Κυριακή, πρός τό μεσημέρι, περνοῦσα ἔξω ἀπ' τό Ἀρχαιολογικό Μουσεῖο. Εἶχα λίγο χρόνο καί σκέφθηκα νά μπω μέσα. Προχωροῦσα στίς αἴθουσες κοιτάζοντας τ' ἀγάλματα. Σέ μία αἴθουσα ἦταν ἔνα γκρούπ. Μιά ξεναγός τούς ἔξηγοῦσε. "Ηταν ἀπόλυτη ἡσυχία. Πλησίασα λίγο. "Οταν, δμως, μέ εἶδε ἡ ξεναγός, τούς εἶπε φιλυριστά:

— "Ηλθε ἔνας παπάς. Ἐγώ τούς παπάδες δέν τούς χωνεύω, ἀλλ' αὐτός δέν μοῦ φαίνεται σάν τούς ἄλλους.

Πλησίασα πιό πολύ. Εἶπα:

- Καλημέρα.
- Καλημέρα, ἀπάντησε ἡ ξεναγός.

— Μπορῶ, τῆς εἶπα, νά παρακολουθήσω αὐτά πού λέτε;

— Μάλιστα, εἶπε.

Πηγαίναμε ἀπ' τό ἔνα ἄγαλμα στό ἄλλο. Σέ μιά στιγμή σταθήκαμε μπροστά στό ἄγαλμα τοῦ Διός. Ὁ Δίας ἦταν στό θρόνο του κι ἔριχνε τόν κεραυνό στούς ἀνθρώπους. Ἀφοῦ τούς εἶπε ὅσα ἤξερε ἡ ξεναγός, γυρίζει σ' ἐμένα καί μοῦ λέει:

— Εσεῖς τί λέτε, παππούλη; Πῶς βλέπετε τό ἄγαλμα;

— Ἐγώ δέν ξέρω ἀπ' αὐτά, εἶπα. Μόνο ἔτσι ὅπως τό βλέπω, θαυμάζω τό ἔργο τοῦ καλλιτέχνη ἀλλά καί τό πλάσμα τοῦ Θεοῦ, πού τόσο τέλεια τό δημιούργησε. Καί καταλαβαίνω ὅτι ὁ καλλιτέχνης πού τό ἔφτιαξε εἶχε μεγάλη αἰσθηση τοῦ θείου. Βλέπετε τόν Δία· ἐνῶ ρίχνει τόν κεραυνό στούς ἀνθρώπους, τό πρόσωπό του εἶναι γαλήνιο. Δέν εἶναι ὀργισμένος. Εἶναι ἀπαθής.

Πολύ εὐχαριστήθηκε ἡ ξεναγός μέ τή δική μου ἐξήγηση ἀλλά καί ὅλο τό γχρούπ. Τί μᾶς λέει αὐτό; Τί λέει; Ὁτι ὁ Θεός δέν ἔχει πάθος, κι ὅταν ἀκόμη τιμωρεῖ.

Εἶχα μεγάλη φιλομάθεια σ' ὅλα, ὅπως σᾶς εἶπα. "Ετσι κάποτε εἶχα πάει νά σπουδάσω πτηνοτροφία. Ναί, ἀλήθεια σᾶς λέγω! "Αλλοτε πάλι ἐπῆγα σέ καθηγητή πού ἐδίδασκε μελισσοκομία. Ὁ καθηγητής, μάλιστα, ἦταν Κερκυραῖος. Ἡταν διάφοροι μές στήν τάξη, ἀγόρια, κορίτσια,

νέοι, γέροι. "Οταν τελείωσε τό μάθημα, μέ πλησιάζει ὁ καθηγητής καί μοῦ λέει:

— Παπά, ξέρεις τί κατάλαβα; "Οτι θά πετύχεις ἄριστα στή μελισσοκομία.

Λέω:

— Πῶς τό κατάλαβες;

— Σέ εἶδα, μοῦ λέει, ἀπ' τόν τρόπο πού κοίταζες, ἀπ' τήν προσοχή σου, ὅτι κάνεις γιά μελισσοκόμος. Θά διαπρέφεις. Ἐσύ θά συνεννοεῖσαι μέ τίς μέλισσες, θά τούς μιλάεις καί θά σου μιλᾶνε.

Τοῦ λέω:

— "Ἐτσι εἶναι. Θά μιλάω μέ τίς μέλισσες, θά πηγαίνω στήν κυψέλη, θά τίς ἀκούω, θά τίς καταλαβαίνω, θά τρελαίνομαι μαζί τους, ἀλλά θά «χάσω» τό ράσο καί τό καλυμμαύχι!

"*Ηθελα ν' ἀσκητεύω, ἔστω καί μές στήν Ἀθήνα*

Τό κύριό μου, ὅμως, ἔργο ὅλα τά χρόνια, ἀφότου ἔγινα πνευματικός, ἥταν ἡ ἐξομολόγηση. "Ωρες ἀτέλειωτες, ἡμέρες καί νύκτες, εἰκοσιτετράωρα, ἐξομολογοῦσα, εἴτε βρισκόμουνα στόν "Αγιο Χαράλαμπο, στήν Εύβοια, εἴτε στόν "Αγιο Γεράσιμο, εἴτε στόν "Αγιο Νικόλαο, στά Καλλίσια, εἴτε τώρα, ἐδῶ στό μοναστήρι. Ἀκόμη κι ὅταν εἶχα τίς ἀρρώστιες μου —καί ἥταν πάρα πολλές καί πολυχρόνιες— δεχόμουνα μέ ἀγάπη Χριστοῦ τίς φυχές πού μοῦ ἔστελνε ὁ Θεός.

"Ηθελα ν' ἀσκητεύω, ἔστω καί μές στήν Ἀθήνα, γι' αὐτό κρύφθηκα στά Τουρκοβούνια. Ζούσαμε ἐκεῖ μέ τούς γονεῖς μου, μέ τήν ἀδελφή μου καί τήν ἀνεψιά μου σέ μία καλυβούλα μέ τσιμεντόλιθους. Τίς νύκτες δουλεύαμε ἐν σιωπῇ καί προσευχῇ. Εἶχαμε μηχανές καί πλέκαμε φανέλες καί πουλόβερ καί τά πουλούσαμε. Μ' αὐτές τίς οἰκονομίες εἶχαμε σκοπό νά χτίσομε μοναστήρι.

'Επίσης φτιάχναμε καί λιβάνι. Λιβάνι ἀξίας. Δικῆς μου κατασκευῆς, μέ δικές μου συνταγές, δικές μου συνθέσεις, μέ πενήντα ούσιες ἀρωματικές. Γνώριζα ἀπ' τή μυρωδιά τά λιβάνια ἀλλά καί τήν ὁξύτητα. Εἶχα γεμίσει ἔνα τετράδιο μέ συνθέσεις πού ἔχανα. "Ἐνα τετράδιο γεμάτο ἀπό συνταγές, πού ἔφτιαχνα ἀρώματα γιά τό λιβάνι." Εβαζα στή σειρά ἀπ' ὅλες τίς ὅλες τίς ἀρωματικές πού εἶχα. Καμιά πενηνταριά φιαλίδια, ρουτινόλ, ρινανόλ, ριναλίλ κ.ἄ. Κι ἔνα πράγμα μυστήριο! "Ολ' αὐτά τά φιαλίδια τά ἥξερα. "Ηξερα τή μυρωδιά τοῦ καθενός καί τήν ἔνταση καί τήν ὁξύτητα. "Ηξερα ὅτι, ἀν ἀπό κεῖνο ἥθελε δέκα μέρη, ἀπό τοῦτο ἥθελε δύο ἡ τρία ἡ ἔνα κι ἔφτιαχνα κάτι συνθέσεις πάρα πολύ ὡραίες, σπάνιες. Τά εἶχα ὅλα γραμμένα σέ τετράδιο, ὅπως σᾶς εἶπα, ἀλλά μου τό κλέφανε. Ξέρω ποιός μου τό ἔκλεψε, ἀλλά δέν θέλω νά πῶ, δέν λέγεται...

"Ημουνα πολύ ἀπλός

"Ημουνα καί πολύ ἀπλός καί χωρίς γνώση τῶν ἐγκομίων καί τῆς κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς. Δέν γνώριζα ἀπό τρόπους συμπεριφορᾶς, γιατί εἶχα μεγαλώσει στό βουνό.

Εἶχα κάνει καί λίγο στόν νονό μου, στόν Πειραιᾶ, ἀλλά κι ἐκεῖ συγυριζόμουνα μόνος μου. Μοῦ βάζανε φαγητό τά κορίτσια του κι ἔτρωγα μόνος καί κοιμόμουνα στή σοφίτα. "Ετσι δέν ἥξερα πῶς βαστοῦν στό τραπέζι τό πιρούνι, τό κουτάλι κ.λπ. Κι ἀκοῦστε νά σᾶς πῶ κάτι. 'Εγώ δέν πήγαινα ὅπου μέ καλοῦσαν. 'Αλλά μιά φορά μέ καλέσανε νά διαβάσω παράκληση σέ μία ἄρρωστη, ἡ ὁποία ἐργαζόταν δίπλα ἀπ' τήν Πολυκλινική, κοντά στή Δημαρχία. Πολύ καλή κυρία, εύσεβεστάτη. 'Αλλά μέχρι νά φθάσομε στό σπίτι της καί μέχρι νά διαβάσομε, πέρασε ἡ ὥρα καί μοῦ ἐπιμένανε:

— Κάθισε νά φᾶμε.
— "Οχι, λέγω, δέν μπορῶ. 'Εγώ πρέπει νά φύγω.
'Ο ἄνδρας της λέει:
— Τό παίρνομε γιά μεγάλη περιφρόνηση, ἐφόσον εἶσαι νηστικός. Θά στενοχωρεθοῦμε, παπά μου. Κάνε μας τή χάρη." Εχομε καί τήν κορούλα μας.

Εἶχαν ἔνα κοριτσάκι. "Ηταν νεοπανδρεμένοι. "Ἐνα κοριτσάκι πολύ καλό.

Λοιπόν, δέχθηκα. "Ἐκανα τήν προσευχή, εὐλόγησα τό τραπέζι κι ἀρχίσαμε νά τρωμε. Κι ἡ κορούλα ἡ μικρή, βλέποντάς με πῶς ἔτρωγα:

— Μαμά, δέν τό βαστάει καλά τό κουτάλι.

Κι ἐκεῖνοι:

— Σώπα, σώπα, σώπα!

Σέ λίγο:

— Δέν βαστάει τό κουτάλι καλά.

Βρέ, τί ἔπαθα κι ἐγώ ὁ κακομοίρης! Κοίταζα αὐτούς πῶς τό εἶχανε καί τό ἔστρωσα. Μετά δέν ξέρω τί μοῦ βά-

λανε καί τό ἔτρωγα μέ τό πιρούνι.

”Ε, πετάγεται ή μικρή:

— Δέν τό βαστάει καλά τό πιρούνι.

”Ω, τί ἔπαθα! Θέλω νά σᾶς πῶ πόσο ἀπλός ήμουνα...

Τό μπαστούνι του Ἀγίου Γερασίμου

Στά Τουρκοβούνια πού μέναμε, ή τοποθεσία ήταν πολύ κατηφορική. Σηκωνόμουν πολύ πρωί, ἔφευγα γιά τήν ἐκκλησία, τόν Ἀγιο Γεράσιμο, καί γύριζα τό βράδυ. Ό δρόμος ἔξω ἀπ' τό σπίτι μας ήταν ἔνας δρόμος δύσκολος κι εἶχε μεγάλη κατωφέρεια. Κάποιο πρωινό ἔπεσα κάτω κι ἐσπασα τό πόδι μου. Ἡταν Κυριακή πρωί, δέν εἶχε καλά καλά ξημερώσει κι υπῆρχε ήσυχία. Ἔτσι ἄκουσαν τά βογγητά μου κάποιοι ἄνθρωποι, βγῆκαν ἔξω κι ἀμέσως κάλεσαν ἀσθενοφόρο. Ἡλθε τό ἀσθενοφόρο, μέ πῆγε στό νοσοκομεῖο. Εἶχα σπάσει τό ἀριστερό μου πόδι στήν κνήμη. Όλα τά κόκκαλα εἶχαν γίνει θρύψαλα. Οι πόνοι μου ήταν ἀφόρητοι. Όταν μ' ἔφθασαν στήν Πολυκλινική, μέ κατέβασαν ἀπ' τό ἀσθενοφόρο καί μ' ἔβαλαν σ' ἔνα κρεβάτι. Οι γιατροί ἀπεφάσισαν νά βάλουν τό πόδι μου στό γύφο. Ό κόσμος περίμενε νά λειτουργήσω. Ἀναγκάσθηκαν νά φύγουν.

Μετά δεκαπέντε ήμέρες, πού ἔμεινα ξάπλω στό κρεβάτι, ἐνῶ ἔκανα τήν προσευχή μου, ἔριξα αὐθόρυμητα καί μιά ματιά στό πόδι μου. Βλέπω λοιπόν, μέ τήν χάρι του Θεοῦ, ὅτι τό πόδι μου τό εἶχαν βάλει στραβά στό γύφο.

Τότε ζήτησα ἀπ' τούς γιατρούς ν' ἀνοίξουν τό γύφο. Ό καθηγητής, πού τό ἔμαθε, εἶπε γελώντας:

— Ό παπάς ἀντί νά κοιτάξει τήν ἐκκλησία του, γιά τήν δοπία εἶναι ἀρμόδιος, θέλει ἔμας νά μᾶς ἐλέγξει, τή στιγμή πού ἔμεται κάναμε τή δουλειά μας σωστά καί περάσαμε τό πόδι του ἀπό ἀκτίνες. Τί θέλει τώρα, νά μᾶς παιδεύει;

Δέν ἔδειξε κανείς ἐνδιαφέρον. Έγώ ἐπέμεινα νά δοῦνε τό πόδι μου. Ἐκεῖνοι τίποτα. Όπότε φέρνουν φαγητό τό μεσημέρι, δέν τό ἔφαγα, λέγοντας ὅτι ζητῶ νά μέ πᾶνε στίς ἀκτίνες. Ἐπιμένω νά γίνει αὐτό, διότι θά δέσει τό πόδι μου στραβά καί θά μενει ἔτσι γιά πάντα. Ό καθηγητής ἔστειλε μήνυμα:

— Νά κοιτάξει τήν ιεροσύνη του! Τό πόδι του εἶναι καλά.

Ἡλθε τό βράδυ. Μοῦ φέρανε φαγητό, πάλι δέν τό ἔφαγα, ἐπιμένοντας νά δοῦνε τό πόδι μου. Τήν ἄλλη μέρα τό πρωί ἥλθε δ καθηγητής καί λέει θυμωμένος:

— Τί εἶναι αὐτά, βρέ παπά; Τί εἶναι αὐτά, νά μᾶς παιδεύεις ἐδῶ πέρα;

Μέ τά πολλά μέ κατεβάζουν στίς ἀκτίνες. Βλέπουν ὅτι ὄντως τό πόδι μου τό εἶχαν βάλει στραβά κι εἶχε θρέψει κιόλας. Ό καθηγητής ἔβαλε τά γέλια.

— Ρέ παπά, λέει, εἶσαι πολύ ἀμαρτωλός. Τώρα τό κατάλαβα κι ἔγώ. Θά δεῖς τώρα τί θά τραβήξεις! Πρέπει νά σου τό σπάσομε τό πόδι καί νά τό ξαναβάλομε καλά.

Ἄρχισαν μέ δύναμη νά χτυποῦν τό γύφο, γιά νά σπάσει. Έγώ δέν μιλοῦσα, μόνο ἔκανα τήν ταπεινή μου προσευχή.

— "Α, δέν μιλάεις τώρα, μου λέγει. Άλλα τώρα έγώ θά σου συγχωρέσω τίς άμαρτίες σου.

Σέ μια στιγμή τραβούνε, βγάζουνε τό γύφο. Έγώ πονοῦσα πολύ. Δύο γιατροί μου τραβούσανε τό πόδι κι ό καθηγητής μέ τή γροθιά του τό χτυπούσε στήν κνήμη δυνατά, για νά σπάσει.

— "Ε, ρέ παπά, ξλεγε, θά σου συγχωρέσω όλες τίς άμαρτίες, άλλα κοντά σ' έσενα θά μου συγχωρεθούν κι οι δικές μου.

Μου σπάγανε τό κόκκαλο· είχε λίγο θρέψει κι έγώ πονοῦσα άφορητα." Εσφιγγα τά χείλη μου. Τέλος μου τό σπάσανε. Μέ ξάπλωσαν πάλι κάτω άπ' τίς άκτινες, τεντώσανε τό πόδι και τό έφεραν στόν άξονά του. Μετά μου έβαλαν πάλι τό γύφο προσεκτικά και μ' έστειλαν στό κρεββάτι.

'Επι δυό-τρεις μήνες —δέν θυμάμαι άκριβῶς— έμεινα ξάπλα στό κρεββάτι. Μετά άπ' αύτό τό διάστημα μέ σήκωσαν καθιστό και μου έδωσαν νά κρατῶ δυό πατερίτσες, γιά νά περπατῶ. Έγώ δέν τίς ήθελα. Μου λέει ό καθηγητής:

— Νά τίς πάρεις, γιά νά σηκωθεῖς, γιατί σ' έφαγε τό ξάπλα.

Δέν κράτησε πολύ αύτό μέ τίς πατερίτσες, γιατί άρχισα νά ίσορροπῶ μόνος μου. Φοβόμουνα τίς πατερίτσες, μήπως συνηθίσω και μετά δέν μπορέσω νά τίς άφήσω.

Τότε ό καθηγητής μου λέει:

— Νά φροντίσεις ν' άγοράσεις ένα μπαστούνι.

— "Οχι, τοῦ λέω, δέν τό θέλω.

— Είσαι και παπάς, μου λέει, κι είσαι άνυπότακτος; Νά άκούσεις, γιατί θά πέσεις και θά σπάσεις όλα τά κόκκαλά σου.

Άναγκασθηκα τότε νά πῶ στήν άδελφή μου:

— Νά μου άγοράσετε ένα μπαστούνι. Φτωχοί είμαστε, άλλα πρέπει νά μου άγοράσεις ένα μπαστούνι. Νά πετάξω τοῦτα, γιατί στενοχωρούμαι.

Ήταν ένδεκα ή ώρα πρωινή και κατέβηκα μέ τίς πατερίτσες στήν έκκλησία τοῦ νοσοκομείου.

Άμεσως ή άδελφή μου έτοιμασθηκε γιά τήν όδό Αιόλου, γιά ν' άγοράσει τό μπαστούνι. Ένω ξεκινοῦσε, νά σου μία κυρία, κρατώντας ένα μπαστούνι στό χέρι, μπήκε μές στήν έκκλησία.

— Ό "Άγιος Γεράσιμος είναι έδω; λέει.

— Ναι, παιδί μου, έδω είναι, τῆς λέει ή νεωκόρος.

— Και ποῦ βρίσκεται ή είκόνα τοῦ 'Άγίου;

— Νά την, άπαντάει και τῆς δείχνει τήν είκόνα.

Τότε αύτή ή άγνωστη κυρία πέφτει κάτω στήν είκόνα τοῦ 'Άγίου και μέ δάκρυα τοῦ ξλεγε δυνατά κι άκούγαμε θλοι:

— "Άγιέ μου, έγώ δέν σέ ήξερα. Ούτε είχα άκούσει ποτέ γιά σένα. Ούτε τό ονομά σου είχα άκούσει κι ζμως μέ τίμησες και μ' έπισκεφθηκες και μου ζήτησες τό μπαστούνι πού άγόρασα άπ' τά 'Ιεροσόλυμα νά τό φέρω στό σπίτι σου. Και νά, τό έφερα, "Άγιέ μου. Μου είπες: «Τό μπαστούνι τό θέλω αύριο τό πρωί νά μου τό φέρεις!」 Έγώ δέν ήξερα ποῦ βρίσκεσαι και ρωτώντας έμαθα και σέ βρηκα.

Έγώ μέ τήν άδελφή μου και τήν νεωκόρο καθόμασταν

στά στασίδια δίπλα στό παγκάρι. Μᾶς ἐπλησίασε καί μᾶς εἶπε:

— Τί πράγμα ἦταν αὐτό; Γιατί μοῦ ζήτησε ὁ Ἅγιος τό μπαστούνι; Τί τό ἥθελε;

Κι ἡ νεωκόρος εἶπε:

— "Ακουσε νά δεῖς τί τό θέλει ὁ Ἅγιος τό μπαστούνι. Ὁ ίδιος δέν τό χρειάζεται, ἀλλά ὁ Ἅγιος ἔχει καί τόν ὑπηρέτη του κι ὁ ὑπηρέτης του εἶναι ἀπό δῶ δ παπάς πού βλέπεις. Εἶχε στάσει τό πόδι του καί μῆνες ὑπέφερε πολλά, ἀλλά σήμερα σηκώθηκε κι οἱ γιατροί τοῦ εἶπαν νά κρατήσει μπαστούνι. Καί νά, ἡ ἀδελφή του ἦταν ἔτοιμη νά πάει στήν ὁδό Αἰόλου, νά τοῦ ἀγοράσει τό μπαστούνι." Έλα, λοιπόν, πάρε τό μπαστούνι ἀπό τόν Ἅγιο καί φέρε το ἐδῶ στόν ὑπηρέτη του.

Συγκινημένη ἡ κυρία μοῦ ἔφερε τό μπαστούνι καί μοῦ φίλησε τό χέρι.

— Πάρε το, μοῦ λέγει, πάτερ μου, καί συγχώρεσέ μου τίς ἀμαρτίες. Τό ἀγόρασα στά Ιεροσόλυμα. Εἶναι ἀπ' τόν Πανάγιο Τάφο. "Ερχομαι, μοῦ λέγει, ἀπ' τό συνοικισμό Προμπονᾶ, τέρμα Πατήσια. 'Εκεῖ πέρα μένω. 'Έκει εἶδα τόν Ἅγιο στόν ὑπνο μου.

Τήν εὐχαρίστησα. Πῆρα τό μπαστούνι καί τό χρησιμοποίησα ἀμέσως, ἀφοῦ πέταξα τίς πατερίτσες. Αὐτό τό μπαστούνι τ' ὄνόμασα «τοῦ Ἅγιου Γερασίμου» καί τ' ἀγάπησα πολύ. Τό προσέχω νά μήν τό χάσω. Ἀλλά εἶναι καί πολύ θαυμαστό, γιατί, ὅταν κανείς πονάει κάπου στό σῶμα του, τόν χτυπῶ λίγο μέ τό μπαστούνι καί γίνεται καλά. Πράγματι, εἶναι πολύ θαυμαστό. Τί ἦταν αὐτό τό πράγ-

μα! Ὁ Ἅγιος νά φροντίσει γιά μένα τόν ἐλάχιστο! Ὁλοζώντανος παρουσιάστηκε στήν κυρία, ἡ ὁποία οὔτε γιά τόν Ἅγιο Γεράσιμο εἶχε ἀκούσει οὔτε γιά μένα. Πολύ θαυμαστά ἔργα κάνουν οἱ ἄγιοι, γι' αὐτό πρέπει νά τούς τιμᾶμε. Κι ἐγώ προσκυνῶ τόν Ἅγιο Γεράσιμο, πού εἶναι ἡ βακτηρία τῶν ἀσθενῶν μέ τήν ἀγιοσύνη καί τήν χάρι του.

«Βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους»

Στήν ἐκκλησία τοῦ Ἅγιου Γερασίμου, στήν Πολυκλινική, ἐρχόντουσαν πολλοί προσκυνητές ν' ἀνάφουν τό κεράκι τους. Μερικοί ἔμεναν γιά ἔξομολόγηση, ἀλλοι ἔπαιρναν ἀπλῶς εὐχή, ἐνῶ ἄλλοι ἀναβαν τό κερί τους, ἔκαναν τό σταυρό τους κι ἔφευγαν. Ἐρχόντουσαν κάθε λογῆς ἀνθρωποι, ἄνδρες, γυναῖκες, μικροί, μεγάλοι, μορφωμένοι, ἀπλοίκοι κ.λ.π. Στήν περιοχή τῆς Ὁμόνοιας ἔμεναν ἀνθρωποι κάθε κατηγορίας.

Παλαιά συνηθίζαμε, κατά τήν ἑορτή τῶν Θεοφανείων, ν' ἀγιάζομε τά σπίτια. Κάποια χρονιά ἐπῆγα κι ἐγώ κι ἀγίαζα. Χτυποῦσα τίς πόρτες τῶν διαμερισμάτων, μοῦ ἀνοίγανε κι ἔμπαινα μέσα φάλλοντας: «Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου Σου Κύριε...»¹⁹. "Οπως πήγαινα στήν ὁδό Μαΐζωνος, βλέπω μία σιδερένια πόρτα. Ἀνοίγω, μπαίνω μέσα στήν αὐλή, πού ἦταν γεμάτη ἀπό μανταρινιές, πορτοκαλιές, λεμονιές, καί προχωρῶ στή σκάλα. Ἡταν μία σκάλα

19. Ἀπολυτίκιον Θεοφανείων.

ξέωτερική, πού ἀνέβαινε πάνω καί κάτω εἶχε ὑπόγειο. Ἀνέβηκα τή σκάλα, χτυπάω τήν πόρτα καί παρουσιάζεται μία κυρία. Ἀφοῦ μοῦ ἄνοιξε, ἐγώ ἄρχισα κατά τή συνήθειά μου τό «Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου Σου, Κύριε...». Μέ σταματάει ἀπότομα. Ἐν τῷ μεταξύ μέ ἀκούσανε καί δεξιά κι ἀριστερά στό διάδρομο βγαίνανε κοπέλες ἀπ' τά δωμάτια. «Κατάλαβα, ἔπεσα σέ οίκο ἀνοχῆς», εἶπα μέσα μου. Ἡ γυναίκα μπῆκε μπροστά μου νά μ' ἐμποδίσει.

— Νά φύγεις, μοῦ λέει. Δέν κάνει αὐτές νά φιλήσουν τό Σταυρό. Νά φιλήσω ἐγώ τό Σταυρό καί νά φύγεις, σέ παρακαλῶ.

Ἐγώ τώρα πῆρα σοβαρό κι ἐπιτιμητικό ὕφος καί τῆς λέω:

— Ἐγώ δέν μπορῶ νά φύγω! Ἐγώ εἶμαι παπάς, δέν μπορῶ νά φύγω! Ἡλθα ἐδῶ ν' ἀγιάσω.

— Ναί, ἀλλά δέν κάνει νά φιλήσουν τό Σταυρό αὐτές.

— Μά δέν ξέρομε ἂν κάνει νά φιλήσουν τό Σταυρό αὐτές ἡ ἐσύ. Διότι ἂν μέ ρωτήσει ὁ Θεός καί ζητήσει νά Τοῦ πῶ ποιός κάνει νά φιλήσει τό Σταυρό, οἱ κοπέλες ἡ ἐσύ, μπορεῖ νά ἔλεγα: «Οἱ κοπέλες κάνει νά τόν φιλήσουν καί ὅχι ἐσύ. Οἱ φυχές τους εἶναι πιό καλές ἀπό τή δική σου».

Ἐκείνη τή στιγμή ἔκοκκινησε λίγο. Τῆς λέω λοιπόν:

— Ἄσε τά κορίτσια νά φιλήσουν τό Σταυρό.

Τούς ἔκανα νόημα νά πλησιάσουν. Ἐγώ πιό μελωδικά ἀπό πρῶτα ἔφαλλα τό «Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου Σου Κύριε...», διότι εἶχα μία χαρά μέσα μου, πού ὁ Θεός οίκονύμησε τά πράγματα νά πάω καί σ' αὐτές τίς φυχές.

Φιλήσανε ὅλες τό Σταυρό. Ἡταν ὅλες περιποιημένες,

μέ τίς πολύχρωμες φοῦστες κ.λπ. Καί τούς εἶπα:

— Παιδιά μου, χρόνια πολλά. Ὁ Θεός μᾶς ἀγαπάει ὅλους. Εἶναι πολύ καλός καί «βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους»²⁰. Ὅλοι Τόν ἔχομε Πατέρα καί γιά ὅλους μᾶς ἐνδιαφέρεται ὁ Θεός. Μόνο νά φροντίσομε νά Τόν γνωρίσομε καί νά Τόν ἀγαπήσομε κι ἐμεῖς καί νά γίνομε καλοί. Νά Τόν ἀγαπήσετε καί θά δεῖτε πόσο εύτυχισμένες θά εἶστε.

Κοιτάζανε ἀπορημένες. Κάτι πῆρε ἡ φυχούλα τους ἡ ταλαιπωρημένη.

— Χάρηκα, τούς λέω τέλος, πού μ' ἀξίωσε ὁ Θεός νά ἔλθω σήμερα καί νά σᾶς ἀγιάσω. Χρόνια πολλά!

— Χρόνια πολλά, εἶπαν κι ἐκεῖνες κι ἔφυγα.

Ἡ εὐχὴ αὐτή ἦταν πολύ μεγαλοπρεπής

Μερικές φορές, ἐκτός τῶν Θεοφανείων, μέ φωνάζανε νά κάνω ἀγιασμό στά σπίτια μέ διάφορες εύκαιριες. Μιά φορά μοῦ συνέβηκε τό ἔξτης.

Ἡταν κατοχή κι ἐγώ ἥμουν στήν Πολυκλινική. Ἡλθε κάποιος ἐκπρόσωπος τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, νά μέ πάρει νά πάμε γιά ἀγιασμό.

— Ἄ, τοῦ λέω, πρέπει νά πάρετε παπά ἀπ' τόν Ἀγιο Κωνσταντīνο — αὐτή ἦταν ἡ ἐνορία του.

— Ὁχι, λέει, θά ἔλθεις ἐσύ. Υπάρχει λόγος καί, θέλεις δέν θέλεις, θά ἔλθεις στήν 3ης Σεπτεμβρίου!

20. *Ματθ. 5, 45.*

Κι ἐγώ δὲ καημένος τόν ἀκολούθησα, παίρνοντας μαζί μου τό Σταυρό, τό ἐπανωκαλύμμαυχο καὶ τό καλό τό ράσο. "Οταν ἐφθάσαμε, τά ἔχασα! Βρέθηκα μπροστά σέ κόσμο μορφωμένο, κυρίες, κυρίους, στόν πρύτανη τοῦ Πανεπιστημίου, πού δίδασκε τή φιλοσοφία —Βένης, νομίζω, ἡταν τό ὄνομά του. Μόλις μπῆκα μέσα, παρουσιάστηκα μέθάρρος καὶ χαιρέτησα. Ἀλλά βιβλίο δέν εἶχα πάρει, κι ἐγώ ἀγράμματος.

— Νά κάνομε ἀγιασμό, τούς λέω.

Μ' ἔπιασε τρεμούλα πού τούς εἶδα καλοντυμένους, μέτούς δίσκους γεμάτους ἐπιδόρπια σ' ἐποχή κατοχῆς.

Φόρεσα τό ράσο, τό ἐπανωκαλύμμαυχο, πῆρα τό Σταυρό. Ἀρχισα τόν ἀγιασμό χωρίς βιβλίο, πῆρα θάρρος καὶ τά ἔλεγα καθαρά, μία μία τίς λέξεις. Μετά τά ἔλεγα καλύτερα, ἀλλά κοίταζα μόνο στή λεκάνη.

«Εἰρήνη πᾶσι», «Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν», «Κλῖνον, Κύριε, τὸ οὖς Σου καὶ ἐπάκουοντον ἡμῶν, δὲν Ἰορδάνη βαπτισθῆναι καταδεξάμενος καὶ ἀγιάσας τὰ ὅδατα· καὶ εὐλόγησον πάντας ἡμᾶς, τοὺς διὰ τῆς κλίσεως τοῦ ἑαυτῶν αὐχένος σημαίνοντας τὸ τῆς δουλείας πρόσχημα· καὶ καταξίωσον ἡμᾶς ἐμπλησθῆναι τοῦ ἀγιασμοῦ Σου διὰ τῆς τοῦ ὅδατος τούτου μεταλήψεώς τε καὶ ῥαντισμοῦ· καὶ γενέσθω ἡμῖν, Κύριε, εἰς ὑγείαν ψυχῆς τε καὶ σώματος. Σὺ γὰρ εἶ δὲ ἀγιασμὸς τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν καὶ Σοὶ τὴν δόξαν καὶ εὐχαριστίαν καὶ προσκύνησιν ἀναπέμπομεν, σὺν τῷ ἀνάρχῳ Σου Πατρί, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι...»²¹.

21. Εὐχὴ Ἀγιασμοῦ.

Τά ἔλεγα σάν δεσπότης. "Οταν τελείωσα τόν ἀγιασμό, δέν ἐπῆγα νά τούς ἀγιάσω —πολλοί δέν τό θέλουν αὐτό— ἀλλά βάστηξα τό Σταυρό στό χέρι καὶ κοίταγα ποιός θά ἔλθει. Κι ἦλθε πρῶτος δέ οὐπουργός καὶ μετά οἱ ἄλλοι. Εἶπα καὶ εὐχές: «Ο Θεός νά εὐλογεῖ, νά φωτίζει καὶ νά δυναμώνει». Εἶχα, ὅμως, τό αἰσθημα συνέχεια ὅτι εἶμαι ἀγράμματος. Πρίν φύγω, ἔκανα κι ἔνα σταυρό στόν ἀέρα, τούς εὐλόγησα, εἶπα, «καλημέρα, παιδιά!». Καί ἦταν καὶ καθηγητάι τοῦ Πανεπιστημίου!

— Ή εὔχῃ αὐτή ἦταν πολύ μεγαλοπρεπής, εἶπε ὁ κύριος πρύτανης, πολύ εὐχαριστήθηκα. Χάρηκα πολύ μέ τόν ἀγιασμό, πού τά εἶπες δλα τόσο καλά κι ἀπ' ἔξω. Θεολόγος εἶσαι; "Ἐκανες, ὅμως, ἔνα λάθος στό Εὐαγγέλιο. Εἶπες «ἄγιης ἐγένετο», ἐνῶ εἶναι «ἐγίνετο».

— Σᾶς εὐχαριστῶ, τοῦ λέω. Εἶμαι ἀγράμματος.

Τό Εὐαγγέλιο αὐτό τό διαβάζομε τήν Κυριακή τοῦ Παραλύτου, πού ἐορτάζομε τό σχετικό θαῦμα. Τό Εὐαγγέλιο εἶναι τό ἔξῆς:

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρᾳ, ἡ ἐπιλεγομένη ἐβραϊστὶ Βηθεσδά, πέντε στοάς ἔχουσα. Ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ἔηρῶν, ἔκδεχομένων τὴν τοῦ ὅδατος κίνησιν. Ἀγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ καὶ ἐτάραχσε τὸ ὅδωρ· δὲ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὅδατος ὄγιης ἐγίνετο, ὡς δήποτε κατείχετο νοσήματι»²².

22. Ἰωάν. 5, 1-3.

Σᾶς θυμίζω καὶ τό κοντάκιο τῆς ἡμέρας. Μᾶς λέει: «Τὴν φυχήν μου, Κύριε, ἐν ἀμαρτίαις παντοῖαις καὶ ἀτόποις πράξει δεινῶς παραλελυμένην ἔγειρον τῇ θεῖκῃ Σου ἐπιστασίᾳ, ὥσπερ καὶ τὸν παράλυτον ἥγειρας πάλαι, ἵνα κράζω σεσωσμένος, Οἰκτίρμον, δόξα, Χριστέ, τῷ κράτει Σου»²³. Αὐτό τό κοντάκιο εἶναι καλό νά τό θυμόμαστε καὶ νά τό λέμε ώς προσευχή.

Τόν ἔβλεπα τόν Χριστό πολύ ζωντανά

Στήν ἐκκλησία, ἐννοῶ στόν "Αγιο Γεράσιμο, πολύ συγκινιόμουνα." Ακουγα τό Εὐαγγέλιο καὶ συγκινιόμουνα. Τό πάθαινα αύτό, ἐπειδή «ἔβλεπα» τήν εἰκόνα, τόν Χριστό τόν ἴδιο.

Μιά Μεγάλη Παρασκευή κάναμε τήν ἀκολουθία. 'Η ἐκκλησία ἦταν γεμάτη κόσμο. Τί ἔπαθα ἐκεῖ! Διάβαζα τό Εὐαγγέλιο κι ὅταν ἔφθασα στή φράση: «'Ηλί, 'Ηλί, λιμᾶ σαβαχθανί· τοῦτ' ἔστι Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνατί με ἐγκατέλιπες;»²⁴, δέν μπόρεσα νά τήν τελειώσω. Δέν εἶπα τό «ἵνατί με ἐγκατέλιπες;». Μέ πλημμύρισε ἡ συγκίνηση. Κόπηκε ἡ φωνή μου. Μπροστά μου εἶχα ὅλη τήν τραγική σκηνή. Εἶδα ἐκεῖνο τό πρόσωπο. "Ακουσα ἐκείνη τή φωνή. Τόν

23. Κυριακή τοῦ Παραλύτου, κοντάκιον.

24. Ματθ. 27, 46.

ἔβλεπα τόν Χριστό πολύ ζωντανά. 'Ο κόσμος κάτω περίμενε. 'Εγώ τίποτα, ἀδύνατον νά προχωρήσω. 'Αφήνω τό Εὐαγγέλιο στό τετράποδο καὶ γυρίζω μέσα στό Ιερό. Κάνω τό σταυρό μου, ἀσπάζομαι τήν Αγία Τράπεζα. "Εβαλα μία ἄλλη εἰκόνα, πιό ώραία, μέσα μου. "Οχι πιό ώραία. Πιό ώραία ἀπό κείνη δέν ὑπῆρχε, ἀλλά ἥλθε στό νοῦ μου ἡ Ἀνάσταση. 'Αμέσως γαλήνευσα. Μετά βγῆκα στήν 'Ωραία Πύλη καὶ εἶπα:

— Συγχωρέστε με, παιδιά μου, παρασύρθηκα.

Μετά πῆρα τό Εὐαγγέλιο καὶ τό εἶπα ἀπ' τήν ἀρχή. 'Εκείνη, ὅμως, τήν ὥρα ὅλο τό ἐκκλησίασμα πέταξε δάχρυα.

"Ηταν κακό αύτό. 'Ο καθένας μπορεῖ νά σκέπτεται ὅ, τι θέλει. Δέν εἶναι, ὅμως, καλό ν' ἀφηνόμαστε. Πρέπει νά εἴμαστε συγκρατημένοι.

Τί κάνει ἡ ἀγάπη κι ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ

Τά χρόνια μετά τόν πόλεμο ἦταν πολύ δύσκολα κι οἱ ἀνθρωποι ἀγωνίζονταν, γιά νά ζήσουν. 'Εγώ, ὅπως σᾶς εἶπα, τήν ἐποχή ἐκείνη ἥμουν στήν Πολυκλινική. Πολλά περιστατικά θυμάμαι ἀπ' τά χρόνια ἐκεῖνα. 'Ακοῦστε ἔνα ἀπ' αύτά.

'Η "Εφη ἦταν δεκαεφτά χρονῶ κι ἔμενε τό καλοκαίρι μέ τούς γονεῖς της καὶ τόν ἀδελφό της στό Μπογιάτι. Είχαν περιβόλι μέ κηπευτικά καὶ τά πουλοῦσαν. "Ενα βράδυ ἡ μητέρα τῆς "Εφης τήν ἔστειλε σ' ἔνα μαγαζάκι ἐκεῖ κοντά,

ν' ἀγοράσει πετρέλαιο γιά τή λάμπα. Σημειώστε ότι δέν είχαν τότε ρεῦμα. Ἐπιστρέφοντας πρός τό σπίτι ή "Ἐφη συναντάει στό δρόμο ἔνα ἀγόρι, συμμαθητή της. Μιλούσαν γιά τά μαθήματα. Τό σημεῖο, ὅμως, πού εἶχαν σταματήσει βρισκόταν πίσω ἀπό ἔνα φορτηγό αὐτοκίνητο. Τή στιγμή ἐκείνη πέρασε ὁ ἀδελφός τῆς" Ἐφης καί τούς εἶδε νά κουβεντιάζουν. Τό παρεξήγησε, γιατί πίστεψε ότι πονηρά κουβεντιάζουν καί τό εἶπε στήν μητέρα τους.

— "Ἡ" Ἐφη μᾶς ντροπιάζει, εἶπε, κουβεντιάζει στό δρόμο μ' ἔνα ἀγόρι.

"Οταν ἔφθασε στό σπίτι ή "Ἐφη, ή μητέρα της τήν μάλωσε πολύ καί τήν ἔδειρε. Τότε οἱ ἀρχές ἡταν πολύ αὐστηρές. ቩ" Ἐφη πικράθηκε πολύ. Ἐπαναστάτησε γιά τήν ἀδικία καί τήν καχυποφία τοῦ ἀδελφοῦ της.

Τήν ἄλλη μέρα γύρισε στό σπίτι ὁ πατέρας, πού ἔλειπε. Ἐκεῖνος τῆς φέρθηκε διαφορετικά, δηλαδή μέ κατανόηση καί καλό τρόπο.

— Ἐγώ δέν τά πιστεύω αὐτά, τῆς λέει. "Ἐλα, πᾶμε νά ποτίσομε τό περιβόλι. Ἐσύ θά κάθεσαι κι ὅπου βλέπεις πώς ποτίζεται μία βραγιά, θά μοῦ λέεις νά γυρίζω τό νερό σ' ἄλλη βραγιά.

"Ετσι ἔγινε. ቩ" Ἐφη, ὅμως, δέν εἶχε κοιμηθεῖ καθόλου τήν προηγούμενη νύκτα. ቩ στενοχώρια κι ἡ ἀδικία τήν πνίγανε. Ἀπελπίσθηκε κι ἀποφάσισε νά θέσει τέρμα στή ζωή της. Τήν ὥρα, λοιπόν, πού ἔκεινούσαν μέ τόν πατέρα της γιά τό περιβόλι ἔκανε ἔνα σχέδιο. Νά πάρει ἔνα γεωργικό φάρμακο καί τό βραδάκι, μετά τό πότισμα, κρυφά νά τό πιεῖ καί νά πεθάνει. Σκεπτόταν: «Νά δῶ τότε,

θά μέ ὀγαποῦν;». Πήρε λοιπόν τό φάρμακο, τό ἔβαλε στήν τσέπη της καί περίμενε νά βραδιάσει, γιά νά τό πάρει. Δέν ἄργησε νά ἔλθει ἡ δύσκολη ὥρα. Ὁ πατέρας ἀμέριμνος τῆς λέει:

— Πήγαινε στήν ἄκρη τοῦ περιβολιοῦ νά κλείσεις τό νερό.

Πήγε γρήγορα. Ἡταν ἀθέατη. Κανείς δέν ὑπῆρχε γύρω της. Ὁ πατέρας ἀρκετά μέτρα μακριά κι ἐκείνη τρέμοντας ἔβαλε τό χέρι στήν τσέπη. Ἐκείνη ἀκριβῶς τή στιγμή ἀκούει βήματα. Δέν πρόλαβε νά κουνηθεῖ κι ἐμφανίζεται μπροστά της κάποιος ἄγνωστος Ἱερέας. Τήν χαιρετάει καί τῆς λέει:

— "Ἐφη μου, ξέρεις πόσο ὡραῖος εἶναι ὁ Παράδεισος! Φῶς, χαρά, ἀγαλλίαση. Ὁ Χριστός εἶναι ὅλος φῶς καί σκορπάει τή χαρά καί τήν ἀγαλλίαση σέ ὅλους. Μᾶς περιμένει στήν ἄλλη ζωή, γιά νά μᾶς χαρίσει τόν Παράδεισο. Ὑπάρχει ὅμως κι ἡ κόλαση, πού εἶναι ὅλο σκοτάδι, λύπη, στενοχώρια, ἀγωνία, κατάθλιψη. "Αν πάρεις αὐτό πού ἔχεις στήν τσέπη σου, θά πάεις στήν κόλαση. Πέταξέ το, λοιπόν, ἀμέσως, γιά νά μή χάσομε τήν ὁμορφιά τοῦ Παραδείσου.

Ἡ" Ἐφη τά ἔχασε στήν ἀρχή, ἀλλά μετά ἀπό λίγο λέει στόν Ἱερέα, ἀφοῦ, χωρίς νά τό καταλάβει, εἶχε πετάξει τό φάρμακο:

— Περιμένετε νά φωνάξω καί τόν πατέρα μου νά σᾶς δεῖ.

Τρέχει μές στό περιβόλι. Χάθηκε περνώντας τίς φηλές καλαμποκιές, γιά νά βρεῖ τόν πατέρα της. Τόν ηὗρε καί τοῦ λέει:

— Πατέρα, ἔλα γρήγορα νά δεῖς ἐναντίον Ἱερέα, που ήλθε στήν ἄκρη του περιβολείου μας!

“Οταν, δμως, ἐφθάσανε στό σημεῖο που ἔπρεπε νά περιμένει διάκονος, δέντι υπῆρχε κανείς ἔκει.

Γιά πολύ καιρό ή “Εφη δέν μποροῦσε νά ἔξηγήσει ὅλα δια τῆς συνέβησαν ἔκεινο τό βράδυ. Δέν μποροῦσε νά ἔξηγήσει τήν ἔξαφάνιση του Ἱερέα. Ἐπιθυμοῦσε νά τόν ξαναβρεῖ. Τῆς εἶχε σώσει τή ζωή.

Ἐν τῷ μεταξύ, κάθε χειμώνα κατέβαιναν στήν Ἀθήνα ὅλη η οἰκογένεια. Ἡ “Εφη ἐπήγανε πολλές φορές στήν νονά της, που ήταν πολύ θρήσκα, κι ἔμενε μεγάλο διάστημα κοντά της. Ἡ νονά της συνήθιζε νά δέχεται στό σπίτι της καί νά φιλοξενεῖ θεολόγους, Ἱερεῖς, μοναχούς. Κάποια φορά, λοιπόν, που ή “Εφη πήγε στήν νονά της, στό σαλόνι εἶχε μία ἐπίσκεψη. Ἡ “Εφη δέν ἐγνώριζε ποιός ήταν. Ἡ νονά σέ μιά στιγμή ἔρχεται στήν κουζίνα καί λέει τῆς “Εφης:

— “Εφη, ἑτοίμασε γλυκό καί καφέ καί φέρε τα στό σαλόνι γιά τόν ἐπισκέπτη.

Ἡ “Εφη τά ἑτοίμασε. Καθυστέρησε, δμως, λίγο καί τήν ὥρα που τά πήγανε, ή νονά τήν πρόλαβε. Τῆς λέει λοιπόν:

— “Οχι αὐτό τό δίσκο. Βάλε τόν ἀσημένιο, γιατί ή ἐπίσκεψη εἶναι ἐπίσημη.

Γύρισε ή “Εφη στήν κουζίνα, ἀλλαξε τό δίσκο καί τόν πήγε στό σαλόνι. Ἄλλα τί νά δεῖ! Πήγε νά τῆς πέσει δίσκος ἀπ’ τά χέρια. Βλέπει μπροστά της τόν Ἱερέα που εἶχε ἐμφανισθεῖ ἔκεινο τό δύσκολο γι’ αὐτήν βράδυ στό περιβόλι τους.

— Εἶμαι δι πατήρ Πορφύριος, τῆς λέω χαμογελώντας.

“Ετοι ἐγνωρισθήκαμε μέ τήν ”Εφη κι ἀπό τότε ἔχομε μεγάλη φιλία. Ἐκανε οἰκογένεια μέ πολλά παιδιά. Τήν εὐλόγησε ὁ Θεός. Βλέπετε τί τρόπους μπορεῖ νά μεταχειρίσθει ὁ Θεός, ὅταν θέλει νά σώσει ἐναντίον ἄνθρωπο;

**ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
ΚΑΛΛΙΣΙΩΝ**
(1955-1979)

«Κάποιος μεγάλος πόνος,
κάποιο πρόβλημα τους ἀνάγκαζε
νά πάρουν τό χωματόδρομο
γιά τόν "Άγιο Νικόλαο»

‘Ο Γέρων Πορφύριος στόν ‘Αγιο Νικόλαο στά Καλλίσια.

Ανέβηκε πάνω σε μεγάλη βράχου πλατφόρμα

Ἐγκατασταθήκαμε γιά πάνω ἀπό είκοσι χρόνια
μές στήν ἐρημιά

Ο Θεός μου ἐκπλήρωσε τήν ἐπιθυμία νά ἔργασθῶ σέ
ἴδρυμα. Ἔκανα τριάντα τρία χρόνια στήν Πολυκλι-
νική. Εἶχα, δύμας, μέσα μου καί μία ἄλλη βαθιά ἐπιθυμία.
Νά βρῶ ἔνα κτῆμα καί νά χτίσω μοναστήρι. Ψάχνοντας,
βρῆκα τόν ‘Αγιο Νικόλαο Καλλισίων στήν Πεντέλη. Ἡταν
μετόχι τῆς Ιερᾶς Μονῆς Πεντέλης.

Πῆγα, λοιπόν, ἐκεῖ μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ κάποια μέ-
ρα. Τό ἐκκλησάκι ἔπροβαλε ἀπό μακριά. Ὁταν ἔφθασα,
μπῆκα μέσα. Ἡταν κατανυκτικό, παλαιό, μέ λιγοστές εἰ-
κόνες. Ἔξω λίγα μικρά κελλάκια καπνισμένα. Ἐν τῷ με-
ταξύ νύκτωσε. Ήμουν μόνος. Δέν γινόταν νά ἐπιστρέψω
στήν Ἀθήνα. Ἔπεσα νά κοιμηθῶ μές στήν ἐκκλησία. Σέ
λιγο ἀκούω ἔνα χαρακτηριστικό χτύπο —ἔρχόταν ἀπ’ τόν
τοῖχο πού ἦταν πάνω ἀπ’ τό κεφάλι μου. Ἐκεῖ ἦταν κρε-
μασμένη ἡ εἰκόνα τοῦ Ἅγιου Νικολάου. Ὁ χτύπος ἦταν
ἀπ’ τήν εἰκόνα. Τό αἰσθάνθηκα ὅτι ὁ Ἅγιος μέ θέλει νά ἐγ-
κατασταθῶ ἐκεῖ.

Πήγα, έφερα τούς γονεῖς μου, τήν ἀδελφή μου, τήν ἀνεψιά μου. Ἐγώ, σάν καλόγερος πού ἥμουνα, καταλάβαινα ὅτι καλόγεροι πού μένανε μόνοι τους στόν «κόσμο» χανόντουσαν. Ἐκεῖ εἶχαμε ἡσυχία. Ζούσαμε πολύ ὡραῖα, ἐστω καί με συνθῆκες πρωτόγονες. Ἐγκατασταθήκαμε γιά πάνω ἀπό εἴκοσι χρόνια μές στήν ἐρημιά. Τότε ἦταν πραγματική ἔρημος. Ὁλη ἡ περιοχή γύρω ἀπ' τόν Ἀγιο Νικόλαο ἦταν κατάφυτη. Πεῦκα γέρικα καί νέα, πλατάνια, θάμνοι τόπους τόπους, θυμάρια νά σκορποῦν τήν εὐωδιά τους, κυκλάμινα νά ξεπροβάλλουν ἀπ' τίς σχισμές τῶν βράχων, ἀνεμῶνες κι ἄλλα ἀγριολούλουδα, ἀνάλογα σέ κάθε ἐποχή. Ἡταν ἔνας παράδεισος· πολύ ὅμορφα. Ἐκεῖ ἦθελα νά φτιάξω τό μοναστήρι. Ὁ Θεός, ὅμως, δέν τό ἐπέτρεψε.

Ἀπ' τήν Πεντέλη καί συγκεκριμένα ἀπ' τό Π.Ι.Κ.Π.Α. δέν ἀπέχει πολύ ὁ Ἀγιος Νικόλαος, ἄλλα τότε δέν ὑπῆρχε δρόμος. Ἔπρεπε νά βαδίσεις μέ τά πόδια ἡ μέ τό γαιδουράκι μία ὥρα σέ δύσβατο δρόμο καί μετά ἄλλα εἴκοσι περίπου λεπτά τῆς ὥρας νά χρησιμοποιήσεις ἔναν κατσικόδρυμο, γιά νά βρεθεῖς στόν Ἀγιο Νικόλαο, πού ἦταν χτισμένος πάνω σ' ἔνα λοφίσκο βραχώδη. Σιγά σιγά ἀνοίξαμε ἔνα δρομάκι, γιά νά μετακινούμαστε καί νά κουβαλάμε τ' ἀναγκαῖα πρός τό ζῆν, ὅτι ἦταν ἀδύνατον νά ἔχομε ἀπ' τόν κῆπο.

Μοῦ ἄρεσε ὁ κῆπος. Ἀγόρασα κι ἔνα τραχτέρ χειροκίνητο, γιά νά γίνεται ἡ δουλειά ὅσο πιό τέλεια μποροῦσε. Ὁ κῆπος εἶχε ἀπ' ὅλα, ντομάτες, μελιτζάνες, κολοκύθια, κρεμμύδια, σκόρδα κ.ἄ. Ἡ μεγάλη ἀγάπη μου ἦταν τά δέντρα. Εύφραινόμουν νά τά βλέπω. Ἐφύτευσα τετρακό-

σια δέντρα· καρυδιές, κορομηλιές, ἀχλαδιές, μηλιές, ροδακινιές, ἀμυγδαλιές, φουντουκιές, μουσμουλιές, ροδιές. Ἡθελα τήν ἐργασία πολύ. Γι' αὐτό ἔλεγα πάντα καί τό λέγω καί τώρα: «Νά ἐργάζεσαι ὡς ἀθάνατος καί νά ζεῖς ὡς ἑτομοθάνατος». Δηλαδή νά εἰσαι ἐνενήντα χρονῶ καί νά φυτεύεις καρυδιές, συκιές ἢ ἐλιές. Εἶναι νά μή σκιρτήσει ἡ καρδιά σου, τήν ὥρα πού φυτεύεις! «Οποιος περνάει καί σέ βλέπει πού κουράζεσαι νά λέει: «Ο ἄμοιρος!».

Γιά νά προφυλάσσουμε ἀπό ἀσθένειες τά δέντρα, τά θειαφίζαμε μέ θειάφι καί θειοχαλκίνη. Μέ τό τσουβάλι στήν πλάτη ἐρχόμουν ἀπ' τήν Πεντέλη μέ τά φυτώρια. Πολύ τά περιποιόμουν. Δηλαδή χρησιμοποιοῦσα κι ἐργάτες, διότι δέν εἶχα πολύ χρόνο· ἐργαζόμουν ἀκόμη στήν Πολυκλινική. Τό καθῆκον μου ἦταν νά βρίσκομαι στόν Ἀγιο Γεράσιμο πρωί πρωί, γι' αὐτό ἔφευγα ἀποβραδίς γιά τήν Ἀθήνα. «Οταν, ὅμως, ἐρχόταν κάποιος γιά νά συζητήσουμε καί μέ κρατοῦσε ὡς ἀργά, ἔφευγα τά μεσάνυκτα ἀπ' τόν Ἀγιο Νικόλαο.

Νερό εἶχαμε ἀφθονο γιά τά κηπευτικά στόν Ἀγιο Νικόλαο. Ἡταν χαμηλά σέ μία ρεματιά γεμάτη πλατάνια μία πηγή κι ἔβαλα ἐκεῖ μία πομόνα, γιά νά σηκώνει τό νερό φηλά στό λόφο, ὅπου ἔφτιαξα δεξαμενή καί τό συγκέντρωνα ἐκεῖ. Ἡταν καί πόσιμο, βέβαια, τό νερό. Καί τό καλοκαίρι, ἐπειδή θέλαμε λίγο δροσερό νερό κι ἐκεῖ φυγεῖο δέν εἶχαμε, εἶχα πάει στήν Αἴγινα καί πῆρα ἔνα σταμνάκι μέ μακρύ λαιμό, πού διατηροῦσε τό νερό δροσερό.

Ἐκανα καί ἐμπόριο μέ κοτόπουλα. Εἶχα νοικιάσει ἔνα κτήμα τῆς Ιερᾶς Μονῆς Πεντέλης ἀπέναντι ἀπ' τό Ἀστε-

ροσκοπεῖται κι ἔβαλα ἐκεῖ περί τίς χίλιες κότες. Δέν μποροῦσα νά ἔχω περισσότερες, γιατί ήταν μικρό τό κτήμα. Εἶχα στό νοῦ μου νά φτιάξω μοναστήρι, δύπως σᾶς εἶπα, γι' αὐτό ἔβρισκα τρόπους νά συγκεντρώνω χρήματα.

Στά Καλλίσια ἥμασταν ἀπομονωμένοι, γι' αὐτό θέλαμε ἐκεῖ στήν ἐρημιά ν' ἀκοῦμε ἀπό κάποιο ραδιοφωνικό σταθμό Ἀθηνῶν κάποια ἀκολουθία ἡ Θεία Λειτουργία, καθώς ἐπίσης καί γιά τόν καιρό, τίς εἰδήσεις, νά μαθαίνομε τί γίνεται στόν κόσμο, γιά νά προσευχόμαστε. "Ετσι ἀπεφάσισα κι ἔκανα ἔνα ραδιόφωνο, δική μου ἐφεύρεση." Εἶβαλα καί μία κεραία πάνω σ' ἔνα πεῦκο, πού ήταν δεκαπέντε μέτρα φηλό, καί στήριξα ἔνα καλώδιο στόν τοῖχο τῆς ἐκκλησίας καί τό ἔδεσα σέ μία γκορτσιά. Τό πρωτόγονο αὐτό ραδιόφωνο δέν εἶχε κουμπί νά τό κλείνεις. Λειτουργοῦσε ὅλο τό είκοσιτετράωρο χωρίς διακοπή, ἀλλά τό εἶχα ρυθμίσει ν' ἀκούγεται σιγά, γιά νά μή μᾶς ἐνοχλεῖ.

"Οταν δέν ἔμουν ἀπαραίτητος στόν Ἀγιο Γεράσιμο, λειτουργοῦσα στόν Ἀγιο Νικόλαο. Σιγά σιγά ἀρχισαν νά ἔρχονται κάποιοι ἄνθρωποι γιά νά ἐκκλησιασθοῦν ἡ καί νά ἔξιμολογηθοῦν. Μ' ὅλους αὐτούς γίναμε μία μεγάλη οἰκογένεια, ἡ οἰκογένεια τῶν Καλλισίων.

Δοξάζανε τόν Θεό γιά τό θαῦμα

Ἐρχόντουσαν, δύμως, κι ἄλλοι ἄνθρωποι περιστασιακοί. Κάποιοις μεγάλος πόνος, κάποιο πρόβλημα τούς ἀνάγκαζε νά πάρουν τό χωματόδρομο γιά τόν Ἀγιο Νικόλαο.

"Ετσι μιά μέρα ἔρχεται μία κυρία μέ τόν σύζυγό της καί τά τέσσερα παιδάκια τους. Νέοι ἄνθρωποι, εἶχαν λίγα χρόνια παντρεμένοι καί στήν ἀρχή δέν ἥθελαν νά κάνουν παιδί. Μετά ἀπεφάσισαν, «ἄς κάνομε». Καί κάνει μία γέννα δύο παιδιά καί ἀργότερα ἀκόμη μία κι ἄλλα δύο κι ἔτσι ἔγιναν τέσσερα παιδιά. Αύτοί, λοιπόν, εἶχαν ἔλθει ἐκεῖ καί ἡ νέα —ήταν τριάντα χρονῶ— μοῦ λέγει:

— Γέροντα, ὑποφέρω πάρα πολύ, δέν εἶμαι καλά.

"Οπως μοῦ μίλαγε, τήν ἐκοίταξα προσεκτικά καί τῆς ἔβαλα τό χέρι κάτω ἀπ' τό λαιμό της.

— 'Εδῶ, τῆς λέγω, αἰσθάνεσαι ἔνα σφίξιμο ἔτσι κι ἔτσι.

— Ναί, μοῦ λέει.

— Καί σέ πιάνει μία λύπη, πού ἐκείνη ἀποτελειώνει τό ἔργο της. Δηλαδή, στήν ἀρχή σέ πιάνει ἔνα σφίξιμο καί μετά σοῦ ἔρχεται ἡ θλίψη καί δέν μπορεῖς νά κουνηθεῖς. Κουνιέσαι, μπορεῖς καί νά γελάσεις, ἀλλά μέσα σου ζεῖς αὐτή τήν κατάσταση.

— Ναί, μέ βεβαίωσε.

Λοιπόν, τής τά ζωγράφισα ὅλα τόσο ώραῖα! Ἐκείνη εύχαριστιόταν. Μετά τής ξανάέβαλα τό χέρι στό λαιμό.

— Μή νομίσεις, λέω, ὅτι ἔχεις τίποτα. Τίποτα δέν ἔχεις τώρα ἀπ' ὅλα αὐτά.

Τό χέρι μου τό εἶχα ἐκεῖ καί ξαφνικά τής λέω.

— Νά, σοῦ ἔφυγαν ὅλα!

Γιατί τό εἶδα. "Οπως ἔβλεπα, ὁ λαιμός της δέν εἶχε τίποτα.

Μοῦ λέει κι αὐτή:

— Μοῦ ἔφυγαν ὅλα κι αἰσθάνομαι μία χαρά μέσα μου.

Λοιπόν, μετά τῆς λέω:

— Γονάτισε.

Γονάτισε, τῆς ἔβαλα τό ἔνα χέρι μπροστά στό λαιμό καί τ' ἄλλο πίσω ἀπ' τό κεφάλι ἀρχίζοντας μέ τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με» καί συνεχίζοντας μέ λίγη σιωπή. Μετά, ὅπως ήταν ἐκεῖ γονατισμένη, φωνάζει «ἄχ!» ἀπό ἀνακούφιση.

— Λοιπόν, πήγαινε, πήγαινε, σήκω, τῆς λέω, γιατί τώρα περιμένουνε κι ἄλλοι.

Μοῦ φίλησε τό χέρι κι ἔψυγε. Πάει πιό πέρα καί τούς ἀναστάτωσε ὅλους. Κι ὁ ἄνδρας της, ὅλο χαρά κι αὐτός. Δοξάζανε τόν Θεό γιά τό θαῦμα.

Νά δεῖτε πόνο πού ἔχουν μερικοί ἄνθρωποι!

Μιά ἄλλη φορά ἥλθαν ἀπ' τό Ξυλόκαστρο οἱ γονεῖς τοῦ Κώστα. Νά δεῖτε πόνο πού ἔχουν μερικοί ἄνθρωποι! Αὐτοί εἶναι καλοί ἄνθρωποι, ἀλλά καί τά δύο τους παιδιά, ὁ Κώστας κι ἡ Μαρία, ἔγιναν φανατικοί ὀπαδοί τοῦ Σάι-Μπάμπα τῶν Ἰνδιῶν. Ο Κώστας ήταν φοιτητής τῆς Ιατρικῆς. Ἐφυγε μέ τήν ἀδελφή του ἀπ' τό σπίτι παραμονές τοῦ Πάσχα. Τήν ὥρα πού θά φεύγανε, λέει ὁ πατέρας στήν κόρη του:

— Καλή Ἀνάσταση, Μαρία μου!

— Ή ἀνάσταση ἥλθε, πατέρα μου, κι ὁ κόσμος δέν τήν ἐγνώρισε, τοῦ ἀπάντησε ἐκείνη.

Ἐν τῷ μεταξύ οἱ γονεῖς τούς δίνανε συνέχεια χρήματα. Τώρα τό κόφανε αὐτό, γιατί τά χρησιμοποιοῦσαν γιά τόν... θεό τους. Ο Κώστας πήγε στή Θεσσαλονίκη, γιά νά κάνει προπαγάνδα, καί τόν ἐδείρανε κιόλας ἐκεῖ πάνω. Πήγε νά προσελκύσει κάποια παιδιά, οἱ γονεῖς τῶν ὄποιων τόν ἐπιάσανε καί τόν ἔχτυπήσανε.

Αὐτοί, λοιπόν, οἱ καλοί ἄνθρωποι μοῦ φέρανε ἔνα περιοδικό καί θά μοῦ στείλουνε κι ἄλλα. Στό ἔξωφυλλο ἔχει μία φωτογραφία αὐτοῦ τοῦ Σάι-Μπάμπα. Ἐχει φτιάξει μία καινούργια θρησκεία, πού πιστεύουν ὅτι αὐτός εἶναι ὁ νέος Χριστός, πού ἥλθε στόν κόσμο γιά νά τόν σώσει, νά τόν ὁδηγήσει στήν ἀλήθεια. Λένε ὅτι εἶναι ὁ «καινούργιος Θεός». Ο Σάι-Μπάμπα ζεῖ τώρα, εἶναι ἄνδρας παντρεμένος, ἔχει δίπλα τήν γυναίκα του καί δύο παιδάκια. Στό κάτω μέρος τῆς φωτογραφίας βλέπομε πολλούς νέους νά τόν ἀκολουθοῦν, καί μάλιστα πολλοί εἶναι καί μορφωμένοι. Πῶς ἐπήγανε ἐκεῖ αὐτά, παιδιά μορφωμένα; Σέ μία ἄλλη σελίδα τοῦ φιλᾶνε τά πόδια. «Ἐκεῖνος ὁ Χριστός —δηλαδή ὁ ἀληθινός— πάει τώρα», ἔτσι τούς λέει. Ἀλλη ἐποχή, σοῦ λέει. «Ολα ἀλλάζουν. Μοιάζει μέ παραμύθι. Μπορεῖ ὁ Σάι-Μπάμπα νά εἶναι τρελός. Λένε ὅτι ἔχει συγκεντρώσει καί χρήματα πολλά.

Νά σᾶς πῶ κι ἔνα ἄλλο σχετικό περιστατικό.

Μιά μέρα ἔνας πλωτάρχης μέ πήγε στόν Ὁρωπό, στήν παραλία. Μπήκαμε στό λιμενοβραχίονα κι ἐκεῖ ἔνας φάρευε. Λέω στόν πλωτάρχη:

— Πήγαινε νά μοῦ φέρεις ἔνα φάρι ἀπ' αὐτά πού φαρεύει αὐτός ὁ ἄνθρωπος.

‘Ο φαράς, ὅμως, ἀπαντάει:
— Τό καλάθι εἶναι ἄδειο. Ἀπ’ τό πρωί προσπαθῶ, τί-
ποτα δέν ἔκανα. Φύγετε, ἀφῆστε με ἥσυχο...

Τοῦ λέω:

- Ρίξε τ’ ἀγκίστρι στή θάλασσα.
- Φύγετε! μᾶς λέει στενοχωρημένα.

Ξεκινήσαμε καί φεύγαμε. Ἐκείνη τή στιγμή, καθώς ὁ φαράς ἔβαλε τ’ ἀγκίστρι στή θάλασσα, αἰσθάνθηκε ὅτι κάτι
ἔπιασε. Τό σήκωσε κι ἔνα μεγάλο φάρι σπαρταροῦσε στ’
ἀγκίστρι. Μᾶς φωνάζει:

— Μή φεύγετε! Ἐλάτε, μή φεύγετε. Ἔπιασα φάρι!

‘Ο πλωτάρχης εἶπε:

— Ξέρω, παππούλη, γιατί ἔγινε αὐτό. “Ἐγινε, γιά νά
πιστεύσω σ’ ἐσᾶς, πού εἶστε τοῦ Θεοῦ, καί νά πιστεύσει κι
ὁ φαράς.” Ως τώρα πίστευα στόν νέο Χριστό, τόν Σάι-
Μπάμπα τῶν Ἰνδιῶν. Τώρα πιστεύω στόν ἀληθινό.

Μείναμε ὥρες στό θεῖο φῶς...

Στόν Ἀγιο Νικόλαο, στά Καλλίσια, τίς πιό πολλές ὥ-
ρες τίς διέθετα γιά ἔξομολόγηση. Ὑπῆρχε, βέβαια, καί πο-
λύς χρόνος γιά προσευχή, ἴδιαίτερα τό βράδυ. Θά σᾶς πῶ
κι ἔνα σχετικό περιστατικό.

Μιά φορά —βράδυ ἡταν— συμφωνήσαμε μέ τήν ἀ-
δελφή μου νά πᾶμε στήν ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Νικολάου οἱ
δυό μας, γιά νά προσευχηθοῦμε. Εἴπαμε νά φᾶμε πρῶτα,
νά ἥσυχάσουν ὅλοι καί μετά σηκωθήκαμε κι ἐπήγαμε στήν

ἐκκλησία χρυφά. Κλείσαμε τήν πόρτα. Ἀρχίσαμε τήν προσ-
ευχή, τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ». Μετά ἀπό λίγη ὥρα μᾶς
πλημμύρισε ἔνα φῶς, θεῖο φῶς. Συνεχίσαμε τό «Κύριε
Ἰησοῦ Χριστέ...» καί νιώθαμε μία χαρά, μία ἀρρητη χα-
ρά. Μείναμε ὥρες ἐκεῖ στό θεῖο φῶς καί μετά, πού σιγά σι-
γά αὐτό ἔψυγε, συνεχίσαμε τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέη-
σόν με». Μετά ἐγυρίσαμε στό κελλί. Ἡ μητέρα μᾶς περί-
μενε ξάγρυπνη καί μόλις ἀνοίξαμε τήν πόρτα, λέει:

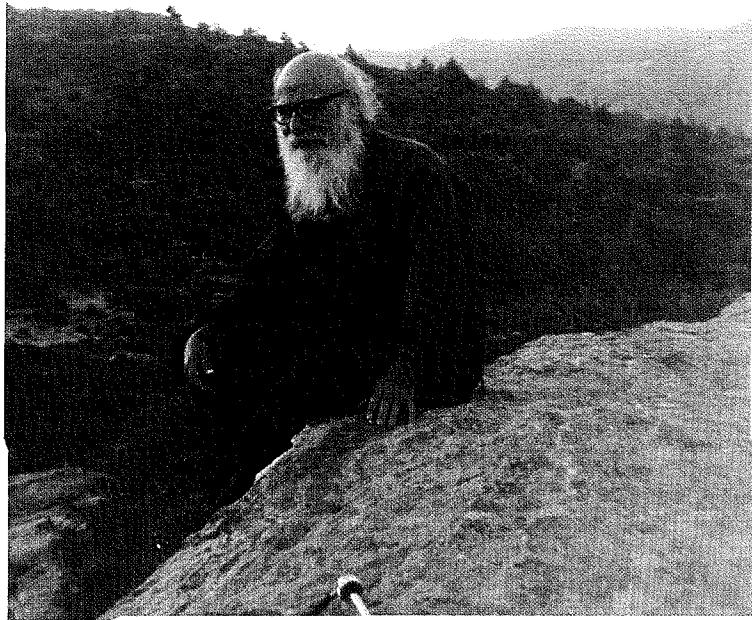
— Ποῦ ἐπήγατε; Γι’ αὐτό μέ βάλατε στόν ὕπνο; Νο-
μίσατε πώς δέν σᾶς εἶδα; Σᾶς εἶδα ἀπ’ τό παράθυρο. Τά
εἶδα ὅλα. Εἶδα ἔνα φῶς, ἔνα φῶς πού κατέβηκε ἀπ’ τόν ού-
ρανό καί μπῆκε μές στήν ἐκκλησία. Τό κοίταζα κι ἔκλαιγα.
Νά, τά μάτια μου εἶναι γεμάτα δάκρυα.

Ἡ γριά ἡταν στενόχωρη ἀλλά εύσεβεστάτη. Ἐνώ ἡ
πόρτα ἡταν κλειστή, εἶδε τό φῶς. Τό φῶς εἶχε πλημμύρισει
τήν ἐκκλησία.

“Αλλη μιά φορά πού κατοικούσαμε στήν Πεντέλη —ἡ-
ταν μεγάλη γιορτή, Χριστούγεννα ἢ Πάσχα, δέν θυμᾶ-
μαι — σηκώθηκε ἡ γριά καί λέει:

— Θά πάω στόν Ἀγιο Νικόλαο, εἶναι σβηστά τά κα-
ντήλια του, ἔτσι αἰσθάνομαι.

Μιάμιση ὥρα νά πάει κι ἄλλη τόση νά ἐπιστρέψει μέ
τά πόδια. Πήγε καί ηὗρε τήν ἐκκλησία ὅλη φῶς καί τά
καντήλια ἀναμμένα.

‘Ο Γέρων Πορφύριος στά Καλλίσια (1971).

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ
ΜΗΛΕΣΙ
(1979-1991)

«Θά ήθελα τό μοναστήρι
νά είναι τό κέντρο που θά καταφεύγουν
πονεμένοι και ταλαιπωρημένοι ἀνθρώποι
και θά βρίσκουν παρηγοριά
κι ἐνίσχυση και θεραπεία»

*Eī̄χα τὴν ἐπιθυμία μέσα μου
νά φτιάξω ἐνα μοναστήρι*

Ονειρό μου παλιό, ὅπως σᾶς ἔχω πεῖ, ήταν νά φτιάξω ἐνα μοναστήρι. Νά είναι ἐνα πνευματικό ἔργαστήριο, ὅπου θ' ἀγιάζονται καί θά καλλιεργοῦνται ψυχές καί θά δοξάζουν ἀδιαλείπτως τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Θά ήθελα νά εῖναι τό κέντρο πού θά καταφεύγουν πονεμένοι καί ταλαιπωρημένοι ἀνθρώποι καί θά βρίσκουν παρηγοριά κι ἐνίσχυση καί θεραπεία.

Ἐπί χρόνια, λοιπόν, ὅταν μέναμε στά Τουρκοβούνια μέ τὴν ἀδελφή μου καί τὴν ἀνεψιά μου, εἴχαμε μηχανές καί δουλεύαμε. Ναί, πλέκαμε φανέλες. Τά χρήματα τά μαζεύαμε γι' αὐτό τό σκοπό. Κάναμε μεγάλη οἰκονομία στό φαγητό, στά ροῦχα, σ' ὅλα. Ἔτσι τά πρώτα χτήματα τά πήραμε μ' αὐτά τά χρήματα. Στή συνέχεια, δώσανε καί δίνουν οἱ χριστιανοί, πού ἔχουν ἐκτιμήσει αὐτό τό ἔργο, χρήματα ἀλλά καί προσωπική ἔργασία.

’Από χρόνια, λοιπόν, ἔψαχνα νά εῦρω τόν κατάλληλο τόπο. Ποτέ δέν ἥθελα νά καταφεύγω σέ μεσίτες γιά κτήματα. Πήγα σέ διάφορα μέρη. ”Ηθελα νά είναι υπήνεμο τό μέρος ἀλλά καί μέ θέα. Προσευχόμουν, κατά τή συνήθειά μου, νά μέ δόδηγήσει ὁ Θεός. ”Ηθελα νά μέ βεβαιώσει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ γι’ αὐτό. ”Ελεγα συνεχῶς τήν εύχή: «Κύριε Ιησοῦ Χριστέ...». Τελικά ὁ Θεός ἔδειξε τή γνωστή τοποθεσία στό Μήλεσι, πάνω στό λόφο, νά χτίσομε τό μοναστήρι. ”Ενας τσομπάνος μέ πληροφόρησε ὅτι ὁ τόπος αὐτός ὄνομάζεται «Άγια-Σωτήρα». Μοῦ ἄρεσε αὐτή ἡ τοποθεσία. Ρώτησα ἀν πουλιέται.

— Νάι, μοῦ λέγει, είναι τοῦ Μπαλόκα ἀπ’ τό Μήλεσι, πού τά ’χει γραμμένα στίς κόρες του, ‘Ελένη καί Σπυριδούλα. Σ’ αὐτές πρέπει νά καταφύγεις.

Τότε πήγα κοντά στό κτῆμα καί προσευχήθηκα. Εἶχα τήν ἐπιθυμία νά μάθω ἀν εἶχε νερό. «Βλέπω» ὅτι εἶχε νερό καί πολύ καλό μάλιστα. Αὐτό πολύ μέ χαροποίησε. ’Αλλά τό «εῖδα» πολύ βαθιά στή γῆ καί σκέφθηκα: «Πῶς νά βγάλει κανείς αὐτό τό νερό;». «Εἶδα» καί σ’ ἀλλα σημεῖα νερό· ἦταν τό ἴδιο νερό. Χαμηλότερα, σέ ἀπόσταση ἑνάμισι χιλιόμετρο ἀπ’ τήν κορυφή τοῦ λόφου, τό νερό δέν ἦταν τόσο βαθιά. ’Οπότε σκέφθηκα ν’ ἀγοράσω κι ἐκεῖ ἔνα οἰκόπεδο, ν’ ἀνοίξω ἔνα πηγάδι, γιά ν’ ἀνεβάσω τό νερό στό κτήμα πού θά ἔχτιζα στό μοναστήρι. ’Εξασφάλισα, λοιπόν, τό νερό μέ τή φώτιση τοῦ Θεοῦ.

Μετά πρόσεξα ἀν ἐκεῖ μπορεῖ ν’ ἀνοίξει δρόμος, νά πάει ρεῦμα, τηλέφωνο. Κοίταξα ἀν είναι μεσημβρινό, ἀν είναι υπήνεμο, ἀν δέν τό χτυπάει ὁ βοριάς, ἀν ἔχει ύγρα-

σία. ”Ηθελα νά δῶ τή διαδρομή τοῦ ἥλιου, ὥστε τό χειμώνα νά μήν ύπάρχουν ἀνήλιαγα δωμάτια. ’Επί μῆνες πήγαινα καί παρατηροῦσα πῶς ἦταν τήν ἀνατολή τοῦ ἥλιου, πῶς τό μεσημέρι, πῶς τή δύση, ὥστε νά τό χτίσομε μέ τέτοιο τρόπο πού νά τό βλέπει ὁ ἥλιος ἀνατέλλοντας καί δύοντας· ἡ τελευταία του ἀκτίδα νά πέφτει πάνω στό μοναστήρι. ”Ολ’ αὐτά ἦταν εύνοϊκά. ’Αμέσως ἔβαλα μπρός νά τ’ ἀγοράσω. Τ’ ἀγοράσαμε κι ἀρχίσαμε τίς ἐργασίες.

”Εσκυψα κι ἥπια νερό νοερῶς

Ξεκινήσαμε τό σκάφιμο καί τό χτίσιμο χωρίς νερό. Δέν ἦταν εὔκολο ν’ ἀρχίσομε ἀπό κεῖ. Φτιάξαμε γι’ αὐτό τό λόγο μία μεγάλη δεξαμενή, πού ἔπαιρνε ἑξακόσια σαράντα κυβικά βρόχινο νερό. Παρόλ’ αὐτά τό νερό τῆς δεξαμενῆς δέν μᾶς ἔφθανε κι ἀγοράζαμε ἀπ’ τήν Κηφισιά ἐπί πέντε-ἕξι χρόνια. Πολλά χρήματα ἐδίναμε κάθε χρόνο γιά τό νερό. Εἶχαμε φυτεύσει καί δέντρα, τά δόποια ποτίζαμε μέ ἀγοραστό νερό. ”Ηταν, λοιπόν, ἀνάγκη ν’ ἀνοίξομε τό νερό πού «ἔβλεπα» στό κτῆμα. ”Ομως χρειάζονταν πολλά χρήματα, γιατί ἦταν σέ μεγάλο βάθος κι ἔπρεπε νά βρεθεῖ ὁ κατάλληλος ἀνθρωπος. Μ’ ἀπασχολοῦσε τό θέμα. ”Επρεπε νά βρεθεῖ λύση. ’Ο Θεός τή βρῆκε τή λύση. ’Ακοῦστε τί συνέβηκε.

Κάποια μέρα ἥλθε νά μέ συμβουλευθεῖ γιά κάποιο θέμα ἔνας κύριος. Γι’ αὐτόν ὁ Χριστός μοῦ ἀπεκάλυψε ὁρισμένα οἰκογενειακά πράγματα. ’Εκεῖνος ἔξεπλάγη, συγκινήθηκε καί μοῦ λέγει:

— Αύτά πού μοῦ λέγεις κανείς ἄλλος, ἐκτός ἀπ' τήν γυναίκα μου, δέν τάξέρει. Εἶναι πολύ μυστικά.

Μές στόν ἐνθουσιασμό του μοῦ λέει:

- Τί θέλεις νά σου φέρω, Γέροντα;
- Τίποτα.
- Νερό ἔχετε στό μοναστήρι; λέει.
- "Οχι, δέν ἔχομε.
- Τότε θά σᾶς βγάλω νερό. "Εχω γεωτρύπανο.
- Τί θά στοιχίσει; τόνε ρωτάω.
- Τίποτα, μοῦ ἀπαντάει. 'Εγώ θά κάνω ὅλα τά ἔξοδα τῆς γεωτρήσεως, θά φέρω τρόμπα κ.λπ.
- "Ε, τοῦ λέω, ἐντάξει, μπροστά στόν Χριστό τά λέεις αὐτά.

Κι ἔφυγε.

Φέρνει, λοιπόν, μετά ἀπό λίγες ἡμέρες ἔνα μηχάνημα. Βάρεσε μέχρι τριάντα ὀχτώ μέτρα βάθιος, ἀλλά βρῆκε ἔνα σκληρό βράχο καί δέν ἦθελε νά προχωρήσει. Τόν παρακάλεσα κι ἔφερε ἔνα ἄλλο μηχάνημα πιό καλό καί πηγε μέχρι τά ὀγδόντα μέτρα βάθιος. Νερό δέν βρέθηκε. Πάλι βράχος σκληρός καί τό γεωτρύπανο δέν προχωροῦσε. Μοῦ λέγει ἀπελπισμένος:

- Γέροντα, δέν βρίσκω νερό! θά φύγω.
- Δέν πρέπει νά φύγεις! τοῦ λέω.
- Πρέπει νά φύγω, ἐπανέλαβε.

Τότε κι ἔγω, ἐπειδή ἥμουν τυφλός, παρακάλεσα μία ἀδελφή καί μέ πηγε κάτω, πίσω ἀπ' τό σημεῖο πού τρυποῦσαν, καμιά εἰκοσιπενταριά μέτρα μακριά ἀπ' τό σημεῖο τῆς γεωτρήσεως, μέσα στά πεῦκα κρυφά, ὥστε νά μή μέ

βλέπουν. 'Εκεῖ ἔκανα προσευχή κι ἐπῆγα καί ηὗρα τό ρεῦμα τοῦ νεροῦ νοερῶς. "Έκανα τό σταυρό μου καί προσευχόμουν. 'Από κεῖ μέτρησα νοερῶς πόσο βαθιά εἶναι τό νερό, κατά τή συνήθειά μου. Γιατί καί ἄλλοτε, ὅταν ἥμουν πιό νέος, εἶχα βρεῖ νερό σ' ἀνθρώπους πού τό ζητοῦσαν καί ὅχι μόνο τό ἔβρισκα, ἀλλά καί τό δοκίμαζα νοερῶς, ἀν εἶναι καλό τό νερό, ἀν εἶναι γλυφό, ἀλμυρό ή γλυκό κ.λπ. Πῆρα ἔνα μέτρο καί μετροῦσα πρός τά κάτω, νοερῶς δηλαδή. Μέτρησα, «ἔνα, δύο, τρία...». Τό νερό ἦταν πολύ βαθιά, γι' αὐτό ἀρχισα νά ὑπολογίζω δέκα μέτρα σ' ἔνα ξύλο, πάλι νοερῶς, κι ἔλεγα: «Δέκα, εἴκοσι, τριάντα, σαράντα, πενήντα, ἔκατό...». Αἰσθάνθηκα μεγάλη ἀγαλλίαση. Τό ηὕρα τό νερό ἔστω καί τόσο βαθιά! Αἰσθάνθηκα μία χαρά ἀνείπωτη. Αμέσως σκέφθηκα νά τό δοκιμάσω, ἀν εἶναι καλό. "Εσκυφα κι ἥπια νερό νοερῶς. "Ηταν πάρα πολύ ώραῖο! Εύχαριστημένος κι ἐνθουσιασμένος γυρίζω στό κελλί μου. Σέ λίγο καλῶ τόν Νικόλα τόν Μυτᾶ —αὐτό ἦταν τό ὄνομα αὐτοῦ πού εἶχε τό γεωτρύπανο— καί τοῦ λέω:

— Θά πάεις πάρα πολύ βαθιά.

Μοῦ λέει:

— Θά εἶναι βράχος, Γέροντα, δέν θά ὑπάρχει νερό.

Δέν ἔχω τόσες σωλῆνες. Θά φύγω!

— Δέν θά φύγεις, τοῦ λέω. Νά πάεις νά βρεῖς σωλῆνες. Δέν σ' ἀφήνω νά φύγεις!

Τήν ἄλλη μέρα ἔφερε σωλῆνες καί πηγε βαθιά, ἐκεῖ πού τοῦ εἶχα πεῖ. 'Εκεῖ βρῆκε πηγάδι, νερό ἀφθονο, χωνευτικό κι ώραῖο. Χάρηκε κι ὁ ἴδιος. Κι ἐμεῖς χαρήκαμε ὅλοι μας. "Ηταν εὐλογία Κυρίου. 'Αγίασμα. Κάναμε παρά-

κληση στή Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος, γιά νά εύχαριστήσομε τόν Κύριο γιά τό μεγάλο θαῦμα. Ἡταν θαῦμα τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου.

Στό «Πανεπιστήμιο τῆς Ἐκκλησίας»

Ἐγώ τότε πού σκεπτόμουν νά φτιάξω τό μοναστήρι τό γυναικεῖο, πολλές σκέψεις ἐρχόντουσαν στό νοῦ μου. Πάρα πολλές. Ἡ πιό σπουδαία σκέψη μου ἦταν νά μαζέψω μερικές ἀδελφές μοναχές καί νά εἶναι ὅλες κοντά μου, νά μέ ἀγαπᾶνε ἐν Χριστῷ καί νά τίς ἀγαπάω ἐν Χριστῷ. Θά ἤθελα ὅλες νά εἶναι μοναχές ἀληθινές, νά ἔχουνε πνεῦμα μοναχικῆς ζωῆς, χωρίς ζήλειες, χωρίς τέτοια πράγματα πού συνήθως ἔχουν οἱ γυναῖκες. Νά ἔχουν ἀγάπη μεταξύ τους καί τάξη. Ἐπίσης θά ἤθελα νά κάναμε κι ἔνα ἐργόχειρο, μία τέχνη, πού νά κρατάει δυό-τρεῖς ὥρες τήν ήμέρα, τίς πρωινές.

Τό κέντρο τοῦ βάρους, ὅμως, θά ἤθελα νά τό ρίξομε στό «Πανεπιστήμιο τῆς Ἐκκλησίας». Κι ἐννοῶ στούς ὄμνους, κανόνες, μεσονυκτικά, μεσωρια, Ψαλτήρι, Παρακλητική, Μηναῖο, Θεοτοχάριο, Τριώδιο, Πεντηκοστάριο. Ἡθελα νά τά διαβάζομε ὅλα, εἰ δυνατόν, δσα γράφει τό Τυπικό. Καί τά φαλτήρια νά τά διαβάζομε ἀκόμη πρίν τό μεσημέρι, γιά οἰκονομία. Νά μήν τά διαβάζομε τή νύκτα καί κουράζονται οἱ ἀδελφές. Ἡ ἀφοσίωση, ἡ ἀπασχόληση μέ τούς ὄμνους καί τ' ἀναγνώσματα εἶναι μεγάλο πράγμα γιά μένα, πολύ μεγάλο, διότι ἀγιάζεται ὁ ἀνθρωπος χωρίς

νά τό καταλάβει. Ἀποκτάει καί ἀγάπη καί ταπείνωση καί ὅλα, ἀκούγοντας τῶν ἀγίων τά λόγια, τοῦ Μηναίου, τῆς Παρακλητικῆς κ.λπ. Νά ἐνδιατρίφομε ἐκεῖ. Αὐτό πρέπει νά εἶναι καθημερινό ἐντρύφημά μας μές στήν ἐκκλησία. Καί μετά πάλι καθημερινῶς, σέ μία ὥρα πρό τοῦ φαγητοῦ ἢ τό ἀπόγευμα, νά καθίσομε μία ὥρα ἢ μιάμιση καί νά διαβάζομε ἀπ' τούς μεγάλους Πατέρες. Καταλάβατε; Τό ἀπόγευμα, ἀνάγνωση πάλι ὅλοι μαζί. Καί στό κελλί, πάλι ὁρισμένη ὥρα. Πρέπει νά γίνει ὥραριο.

Πολλοί ἔχουν μία συνήθεια. Ὁρισμένη ὥρα καλεῖ ἡ καμπάνα τρεῖς φορές κι ἐπί δέκα λεπτά, ὅπου καί νά βρίσκεται κανείς, γονατίζει καί λέγει τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...». Εἶναι δύσκολο αὐτό στήν πράξη. Ὅμως, ξέρετε τί ὥρατο εἶναι νά ποτίζεις τόν κῆπο καί, μόλις ἀκούσεις τήν καμπάνα, νά γονατίζεις; Ἡ οἱ πάντες νά βγαίνουν ἔξω καί νά γονατίζουν ἐν σιωπῇ; Δηλαδή νά λέμε δέκα λεπτά ἐντονα τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...» ὅλοι μαζί, ὅπου κι ἀν βρισκόμαστε, σάν ἔνας ἀνθρωπος, νά ἐνούμεθα στή νοερά προσευχή μέ τόν Χριστό καί μετά νά συνεχίζεται ἡ ἐργασία. Πρέπει νά γίνει σχολή, δέν γίνεται ἀλλιῶς. Σχολή, ξέρετε τί θά πεῖ σχολή;

Νά ἔχομε ἐνδιαφέρον. Δέν μποροῦμε νά κοιμόμαστε. Κι ἀγράμματη, κι ὅ,τι νά εῖσαι, θά ἔλθεις ἐκεῖ, στήν ἀναγνωση. Μιά, δύο, τρεῖς, πέντε, δέκα... θά ξυπνήσεις. Ἔ, σιγά σιγά θά μάθεις τό «Πάτερ ἡμῶν», τό «Πιστεύω». Θά ἔχεις μία ἀλλη ἀδελφή νά σοῦ δείχνει. Σ' ἔνα, δύο, τρία χρόνια πρέπει νά μάθεις. Θά ἤθελα, ὅμως, νά διαβάζανε ὅλες ὥραῖς, δηλαδή καθαρά καί μέ τήν καρδιά τους.

**Πιστεύω ὅτι πολλά θαύματα
θά εκανε ὁ Κύριος μέ τήν ἀγάπην μας**

Γιά τό μοναστήρι ἔχω ὄνειρευθεῖ μία παραδεισιακή κατάσταση. Νά γίνονται ἀκολουθίες καί ἔξομολόγηση ὅλο τό εἰκοσιτετράωρο. Νά ὑπάρχουν πολλοί ιερεῖς καί ἔξομολόγοι, γιά νά ἐναλλάσσονται, ὅπως στά νοσοκομεῖα πού ἐφημερεύουν. Νά μποροῦν ἔτσι νά καταφεύγουν δποιαδήποτε ὥρα τῆς ἡμέρας καί τῆς νύκτας ἀνθρώποι τραυματισμένοι ἀπό διάφορες θλίψεις, σωματικές ἢ ψυχικές, κι ἀπ' τήν ἀμαρτία. Νά ὑπάρχει ἐπίσης τηλέφωνο, πού κι ἐκεῖνο νά λειτουργεῖ μέρα-νύκτα ἀπό ἀδελφές, πού μποροῦν νά παρηγοροῦν τόσους ἀπελπισμένους τῆς ζωῆς ἀπ' τά διάφορα τραύματα καί νά τούς ὀδηγοῦν μέ τά λόγια τους στόν μεγάλο Παρηγορητή, τόν Χριστό, καί νά σώζονται ἔτσι οι ψυχές καί νά γεμίζουν φῶς οὐράνιο, πού θα τούς δίδει ἡ θεία χάρις.

Κι ἐγώ θά ἥθελα νά ἔξομολογῶ κόσμο πού θά ἔρχεται. "Οταν θά ἔρχεται κανείς ἀσθενής, καί προπάντων ἀπό πειρασμικά, νά τόν ἔξομολογῶ καί μετά νά ἔρχονται οι ἀδελφές καί νά τοῦ φάλλουνε παράκληση μ' εὐλάβεια. Δηλαδή νά τόν ἔβαζα γονατιστό τόν ἀσθενή κι ἐγώ καθιστός στήν καρέκλα μέ τό ἐπιτραχήλιο νά τοῦ διάβαζα, ἐνῶ ὅλες οι μοναχές μ' εὐλάβεια καί μ' ἔνα στόμα νά ἔφαλλαν παράκληση. Πιστεύω ὅτι πολλά θαύματα θά εκανε ὁ Κύριος μέ τήν ἀγάπην μας αὐτή. Πολλοί ἀσθενεῖς, μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, θά γινόντουσσαν καλά." Ερχεται, γιά παράδειγμα, ἐνας πονεμένος πατέρας καί λέει: «Τό παιδί μου τό πιάνει

ζάλη καί πέφτει κάτω». Τό κρατᾶς κάμποση ὥρα στό μοναστήρι. Ἐκεῖ γονατίζουν ὅλες οι ἀδελφές, πού εἶναι ἔνα πνεῦμα, μία ψυχή, μία καρδιά μέ τόν γέροντα, καί ἡ προσευχή ὅλων ἐπηρεάζει τήν κατάσταση. Μία σύναξη ἀδελφῶν πού προσεύχονται ἐπηρεάζει, θαύματα κάνει, κι αὐτό εἶναι πού ζητάω καί λαχταρά. Αύτό θέλω νά κάνω μές στό μοναστήρι.

Κι ἔνα ἄλλο θά ἥθελα γιά τό μοναστήρι. Θά ἥθελα νά φτιάξω μία καλή καί μεγάλη ἐκκλησία. Μιά μέρα μπορεῖ ἐδῶ νά ἔρχονται πολλοί νά ἔξομολογοῦνται, νά κοινωνοῦν, νά προσεύχονται, νά σπουδάζουν τή νοερά προσευχή. Καί τ' ὄνειρό μου εἶναι κάτω ἀπό τό ναό, στά ὑπόγεια, νά ἔρχονται ἀγιορεῖτες πνευματικοί πατέρες, πού ἔχουν ἀσχοληθεῖ μέ τή μυστική θεολογία πολύ, πολύ ἔτσι σθεναρά, μές στήν ἔρημο, γιά νά διδάσκουν τή νοερά προσευχή. Νά ἔρχονται ἔστω γιά μιά μέρα. Βέβαια, εἶναι καί πολλοί πού δέν θέλουν οὕτε ν' ἀνοιχθοῦν, οὕτε νά φανερωθοῦν. Μποροῦμε κι αὐτούς νά τούς φέρομε τή μιά μέρα καί τήν ἄλλη νά φεύγουν. Πόση ἀνακούφιση θά ἔβρισκαν ἔτσι ὅλες οι ψυχές πού βασανίζονται ἀπό τά πάθη καί τ' ἄλλα βάσανα τῆς ζωῆς!

Τό μοναστήρι πρέπει μετά φόβου Θεοῦ νά δέχεται τίς ψυχές καί νά ἐμπνέει ὅχι μέ τή διδασκαλία καί μέ τά κηρύγματα, ἀλλά μέ τήν προσευχή, τό φόβο τοῦ Θεοῦ καί τό παράδειγμα. Αύτό εἶναι ἔνα πάρα πολύ λεπτό πράγμα. "Ερχεται, γιά παράδειγμα, ἔνας στό μοναστήρι; Νά τόν φιλοξενοῦμε. Δέν εἶναι, ὅμως, ἀνάγκη νά πολυλογοῦμε. 'Η φιλοξενία νά γίνεται μέ τήν Ἐκκλησία· δηλαδή θά πᾶμε

τόν φιλοξενούμενο στήν προσευχή, στόν έσπερινό, στό ἀπόδειπνο. Θά διαβάσομε πολύ καθαρά τά γράμματα. Θά φάλομε σεμνά, θά κυριαρχεῖ ἡ τάξη κι ἡ σιωπή. Θά ποῦμε καί λίγα λόγια οἰκοδομῆς. Θά προσφέρομε καί τά ὑλικά, κάποιο ρόφημα κ.λπ., ἀλλά θά κυριαρχεῖ ἡ σιωπή καί θά μιλάει τό παράδειγμα. Πιό πολλά θά τόν διδάξει ὁ τρόπος μας. Δέν χρειάζεται νά φύγομε ἀπ' τήν τακτική μας. Πιό πολύ θά ὡφεληθεῖ ἀπ' αὐτή κι ὅχι ἀπ' τά λόγια. "Αν ἔχομε καλή τάξη κι εἴμαστε δοσμένοι στόν Χριστό, ὅλο τό μοναστήρι θά εἶναι ἀγιασμένο. Αὐτό βέβαια θά γίνεται ἀπέριττα, χωρίς σφίξιμο καί προσπάθεια ἀπό τίς μοναχές. Αὐτό, νομίζω, εἶναι ἡ καλύτερη ιεραποστολή.

Στό μοναστήρι πολύ σύντομα θ' ἀρχίσουν νά ἔρχονται καί πουλιά. Θ' ἀκοῦνε τό καμπανάκι καί θά ἔρχονται νά τρωνε. Θά κάθονται ἔξω καί θ' ἀκοῦνε τόν έσπερινό. Εἶναι οἱ σύντροφοί μας τοῦ δάσους, πού θά ἔρχονται νά συμμετέχουν στήν προσευχή μας.

«Χριστός Ἀνέστη!»

Μέ ἐπισκέψθηκαν στό κελλί μου σήμερα²⁵ μερικά πνευματικοπαΐδια μου καί φάλαμε μαζί τρεῖς φορές τό «Χριστός Ἀνέστη». Τούς εύχήθηκα: «Εὔχομαι ἡ Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ν' ἀναστήσει μέσα στίς ψυχές μας κάθε εὐγενές καί ὡραῖο συναίσθημα. Νά μᾶς ὀδηγήσει

ὅλους πρός ἀγιοσύνη καί νά νικήσει τόν παλαιό ἄνθρωπο "σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις"²⁶. Αὐτό ζητάει ὁ Κύριος. Γι' αὐτό εύχόμαστε ἡ Ἀνάστασή Του νά βοηθήσει, νά εύδοκήσει νά κατατροπώσομε καί νά θανατώσομε τόν "παλαιὸν ἡμῶν ἄνθρωπον"²⁷, νά γίνομε ἄξιοι τῆς Ἐκκλησίας Του. "Ετοι εύχόμαστε ὁ Κύριος νά μᾶς βοηθήσει. Τό μεγαλύτερο θαῦμα πού ἔκανε ὁ Χριστός εἶναι ἡ Ἀνάστασή Του. Αὐτό ποτέ νά μήν τό ξεχνᾶμε. Χρόνια πολλά!».

Κάποιος ἔλεγε ὅτι σήμερα ὅλα προσεύχονται, ἡ γῆ, ὁ οὐρανός, τ' ἀστέρια, τά λουλούδια πού μοσχοβολοῦν, τά ρυάκια πού κελαρύζουν, τά γάργαρα νερά, τ' ἀηδονάκια πού κελαηδοῦν, οἱ πεταλοῦδες πού πετοῦν, ὅλα φάλουν τό «Χριστός Ἀνέστη». Καί τόσο εἶχε ἐνθουσιασθεῖ πού φώναζε ἀπό χαρά δυνατά τό «Χριστός Ἀνέστη!».

Λοιπόν, αὐτό τό 'χω πάθει κι ἐγώ στό "Ἄγιον" Όρος. "Ηταν Πάσχα. Ἀνέβηκα μόνος μου στό βουνό πρός τόν Ἀθω, περίπου στά δύτακόσια μέτρα. Εἶχα μαζί μου τήν Παλαιά Διαθήκη κι ἔβλεπα τό γαλάζιο καί καθαρό οὐρανό, τήν ἀπέραντη θάλασσα, πού δέν εἶχε τέλος, τά δέντρα, τά πουλιά, τίς πεταλοῦδες, τίς ὄμορφιές καί φώναξα δυνατά, γεμάτος ἐνθουσιασμό: «Χριστός Ἀνέστη!». Καθώς τό ἔλεγα —χωρίς νά τό καταλάβω— ἀπ' τή λαχτάρα μου ἀνοιξα τά χέρια. Ξεράθηκαν ἔκει. Εἶχα πάθει τρέλα! Ἀνοίγω σέ λίγο τήν Παλαιά Διαθήκη. "Ἐπεσα πάνω σ' αὐτά τά λόγια τῆς Σοφίας Σολομῶντος:

«Θεὲ πατέρων καὶ Κύριε τοῦ ἐλέους, ὁ ποιήσας τὰ πάν-

25. Τό γεγονός συνέβη τό Πάσχα τοῦ ἔτους 1989.

26. Γαλ. 5, 24.

27. Ρωμ. 6, 6.

τα ἐν λόγῳ Σου καὶ τῇ σοφίᾳ Σου κατασκευάσας ἀνθρώπον, ἵνα δεσπόζῃ τῶν ὑπὸ Σοῦ γενομένων κτισμάτων καὶ διέπῃ τὸν κόσμον ἐν δισιότητι καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν εὐθύτητι φυχῆς κρίσιν κρίνῃ, δός μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πάρεδρον σοφίαν καὶ μὴ μὲ ἀποδοκιμάσης ἐκ παιδῶν Σου. "Οτι ἐγὼ δοῦλος Σὸς καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης Σου, ἀνθρωπος ἀσθενής καὶ ὀλιγοχρόνιος καὶ ἐλάσσον ἐν συνέσει κρίσεως καὶ νόμων»²⁸.

Δόθηκα ὀλόψυχα σ' αὐτά τὰ θεῖα λόγια. Ξεχάστηκα ὥρες, μέχριστη...

Ἄκοῦστε παρακάτω τόν σοφό Σολομῶντα:

«...καὶ μετὰ Σοῦ ἡ σοφία, ἡ εἰδυῖα τὰ ἔργα Σου καὶ παροῦσα, ὅτε ἐποίεις τὸν κόσμον, καὶ ἐπισταμένη τί ἀρεστὸν ἐν ὄφθαλμοῖς Σου καὶ τί εὐθὺς ἐν ἐντολαῖς Σου. Ἐξαπόστειλον αὐτὴν ἐξ ἀγίων οὐρανῶν καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης Σου πέμφον αὐτήν, ἵνα συμπαροῦσά μοι κοπιάσῃ καὶ γνῷ τί εὐάρεστόν ἐστι παρὰ Σοί. Οἶδε γὰρ ἐκείνη πάντα καὶ συνίει καὶ ὀδηγήσει με ἐν ταῖς πράξεσί μου σωφρόνως καὶ φυλάξει με ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς»²⁹.

28. «Θεέ τῶν πατέρων μου καὶ πολυεύσπλαγχνε Κύριε, Ἐσύ πού δημιούργησες τά πάντα μέ τό λόγῳ Σου κι ἔπλασες μέ τή σοφίᾳ Σου τόν ἀνθρώπο, γιά νά κυριαρχεῖ στά δημιουργήματά Σου, νά κυβερνάει τόν κόσμο μέ ἀγιότητα καὶ δικαιοσύνη καί ν' ἀποδίδει τό δίκαιο μέ ἀμεροληφία, δῶσ' μου τή σοφία πού κάθεται δίπλα στό θρόνο Σου καὶ δέξου με γιά παιδί Σου. Διότι ἐγώ εἶμαι δοῦλος Σου, γιός τῆς δούλης Σου, ἀνθρωπος ἀδύναμος καὶ ὀλιγόχρονος καὶ μειονεκτῶ στήν ὄρθη κρίση καὶ στή γνώση τῶν νόμων Σου». Βλ. Σοφ. 9, 1-5.

Καταλάβατε τί σημασία εἶχαν αὐτά γιά μένα;

«Ἐπισταμένη τί ἀρεστὸν ἐν ὄφθαλμοῖς Σου» καὶ «τί εὐάρεστόν ἐστι παρὰ Σοί». Αὐτά νά ζητᾶτε, σ' αὐτά νά ἐντρυφᾶτε, αὐτά νά λαχταρᾶτε. Χωρίς νά τό καταλάβετε, θά ἐρωτευθεῖτε τόν Χριστό.

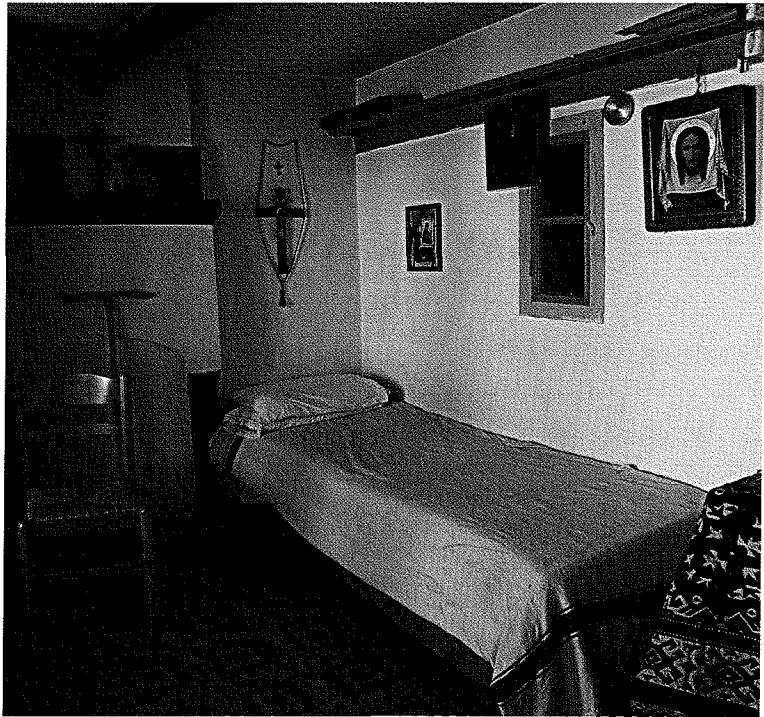

29. «Μαζί Σου εἶναι ἡ σοφία, πού γνωρίζει τά ἔργα Σου, γιατί ήταν παρούσα, ὅταν δημιουργοῦσες τόν κόσμο· αὐτή γνωρίζει τί Σέ εὐχαριστεῖ καί τί εἶναι σύμφωνο μέ τίς ἐντολές Σου. Στεῖλε την ἀπό τούς ἀγίους οὐρανούς, κατάπεμφέ την ἀπό τόν ἔνδοξο θρόνο σου, γάρ νά ἔλθει κοντά μου καί νά μέ βοηθήσει στά ἔργα μου, ὥστε νά μάθω τί εἶναι ἐκείνο πού Σέ εὐχαριστεῖ. Διότι ἐκείνη γνωρίζει καὶ κατανοεῖ τά πάντα, γ' αὐτό θά μέ ὀδηγήσει ὀρθά στά ἔργα μου καὶ θά μέ διαφυλάξει μέ τή λαμπρή δόξα της ἀπό τά παραστρατήματα». "Ο.π., 9, 9-11.

ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΑ

1991

«Παρακαλῶ ὅλους σας νά μέ συγχωρέσετε
γιά ὅ,τι σᾶς στενοχώρησα»

Τό κελλί στήν Καλύβη του Αγίου Γεωργίου στά Καυσοκαλύβια,
όπου ὁ Γέρων Πορφύριος ἔκοψε θη.

«Ἐν Καυσοκαλύβιοις,
τῇ 4ῃ/17ῃ Ιουνίου 1991»

Ἄγαπητά πνευματικά μου παιδιά,

Tώρα πού ἀκόμη ἔχω τάς φρένας μου σώας, θέλω νά
σᾶς πῶ μερικές συμβουλές.

Ἄπο μικρό παιδί ὅλο στίς ἀμαρτίες ἤμουνα. Καί ὅταν
μέ ἔστελνε ἡ μητέρα μου νά φυλάξω τά ζῶα στό βουνό —
γιατί δι πατέρας μου, ἐπειδή ἤμασταν πτωχοί, εἶχε πάει
στήν Ἀμερική γιά νά ἐργασθεῖ — ἐκεῖ πού ἔβοσκα τά ζῶα,
συλλαβιστά διάβαζα τό βίο τοῦ Αγίου Ιωάννου τοῦ Καλυ-
βίτου καί πάρα πολύ ἀγάπησα τόν "Αγιο" Ιωάννη καί ἔκανα
πάρα πολλές προσευχές σάν μικρό παιδί πού ἤμουνα —
δώδεκα-δεκαπέντε χρόνων, δέν θυμᾶμαι ἀκριβῶς καλά—
καί θέλοντας νά τόν μιμηθῶ, μέ πολύν ἀγώνα ἔφυγα ἀπό
τούς γονεῖς μου κρυφά καί ἥλθα στά Καυσοκαλύβια τοῦ Α-
γίου Ορους καί ὑποτάχθηκα σέ δύο γέροντες αὐταδέλ-
φους, Παντελεήμονα καί Ιωαννίκιο. Μοῦ ἔτυχε νά εἶναι
πολύ εὔσεβεῖς καί ἐνάρετοι καί τούς ἀγάπησα πάρα πολύ

καί γι' αὐτό, μέ την εύχή τους, τούς ἔκανα ἄκρα ὑπακοή. Αὐτό μέ βοήθησε πάρα πολύ· αἰσθάνθηκα καί μεγάλη ἀγάπη καί πρός τὸν Θεό· καί πέρασα πάρα πολύ καλά. Ἀλλά, κατά παραχώρηση Θεοῦ γιά τίς ἀμαρτίες μου, ἀρρώστησα πολύ καί οἱ Γέροντές μου μοῦ εἶπαν νά πάω στούς γονεῖς μου, στό χωριό μου, τὸν Ἅγιο Ιωάννη Εὐβοίας.

Κι ἐνῶ ἀπό μικρό παιδί εἶχα κάνει πολλές ἀμαρτίες, ὅταν ξαναπῆγα στόν κόσμο, συνέχισα τίς ἀμαρτίες, οἱ ὁποῖες μέχρι σήμερα ἔγιναν πάρα πολλές. Ὁ κόσμος, ὅμως, μέ πῆρε ἀπό καλό καί ὅλοι φωνάζουνε ὅτι εἶμαι ἀγιος. Ἔγω, ὅμως, αἰσθάνομαι ὅτι εἶμαι δι πιό ἀμαρτωλός ἀνθρωπος τοῦ κόσμου. "Οσα ἀμαρτήματα ἐνθυμόμουνα, βεβαίως, τά ἔξομολογήθηκα καί γνωρίζω ὅτι γι' αὐτά πού ἔξομολογήθηκα μέ συγχώρησε δι Θεός· ἀλλά, ὅμως, τώρα ἔχω ἔνα συναίσθημα ὅτι καί τά πνευματικά μου ἀμαρτήματα εἶναι πάρα πολλά καί παρακαλῶ, ὅσοι μέ ἔχετε γνωρίσει, νά κάνετε προσευχή γιά μένα, διότι καί ἐγώ —ὅταν ζοῦσα— πολύ ταπεινά ἔκανα προσευχή γιά σᾶς· ἀλλά ὅμως τώρα, πού θά πάω γιά τὸν οὐρανό, ἔχω τό συναίσθημα ὅτι δι Θεός θά μοῦ πεῖ: «Τί θέλεις ἐσύ ἐδῶ;». Ἔγω ἔνα ἔχω νά τοῦ πῶ: «Δέν εἶμαι ἀξιος, Κύριε, γιά ἐδῶ, ἀλλ' δι, τι θέλει ή ἀγάπη Σου ἃς κάνει γιά μένα». Ἀπό κεῖ καί πέρα δέν ξέρω τί θά γίνει. Ἐπιθυμῶ, ὅμως, νά ἐνεργήσει ή ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Καί πάντα εὔχομαι τά πνευματικά μου παιδιά νά ἀγαπήσουν τὸν Θεό, πού εἶναι τό πᾶν, γιά νά μᾶς ἀξιώσει νά μποῦμε στήν ἐπίγειο ἀκτιστο Ἐκκλησία Του. Γιατί ἀπό ἐδῶ πρέπει νά ἀρχίσομε.

Ἐγώ πάντα εἶχα τήν προσπάθεια νά προσεύχομαι καί νά διαβάζω τούς ὅμιλους τῆς Ἐκκλησίας, τήν Ἅγια Γραφή καί τούς βίους τῶν ἀγίων μας· καί εὔχομαι κι ἐσεῖς νά κάνετε τό ἴδιο.

Παρακαλῶ ὅλους σας νά μέ συγχωρέσετε γιά δι, τι σᾶς στενοχώρησα.

Ίερομόναχος Πορφύριος

Ἐν Καυσοκαλυβίοις,
τῇ 4/17 Ιουνίου 1991³⁰

30. Ο δσιος Γέροντας διαισθανόμενος τό τέλος του πῆγε τό ἔτος 1991 στό "Άγιον" Όρος, ὅπου στίς 2 Δεκεμβρίου ἐκοιμήθη στήν καλύβη του, στόν Ἅγιο Γεώργιο Καυσοκαλυβίων. Τήν παραπάνω ἐπιστολή, τήν ὅποια ἀφησε ὡς πνευματική παρακαταθήκη, ὑπαγόρευσε τόν Ιούνιο σέ ἔναν ἀπό τούς μοναχούς τῆς συνοδείας του.

В' МЕРОΣ

ΛΟΓΟΙ
ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Περί Ἐκκλησίας

«Μπαίνοντας στήν ἄκτιστη Ἐκκλησία,
έρχόμαστε στὸν Χριστό, μπαίνομε στό ἄκτιστον»

«Μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον»

Η'Εκκλησία εἶναι ἀναρχη, ἀτελεύτητη, αἰώνια, ὅπως ὁ Ἰδρυτής της, ὁ Τριαδικός Θεός, εἶναι ἀναρχος, ἀτελεύτητος, αἰώνιος. Ἡ 'Εκκλησία εἶναι ἄκτιστη, ὅπως καὶ ὁ Θεός εἶναι ἄκτιστος. Υπῆρχε πρό τῶν αἰώνων, πρό τῶν ἀγγέλων, πρό τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου. «Πρὸ καταβολῆς κόσμου»¹, λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Εἶναι θεῖο καθίδρυμα καὶ σ' αὐτήν «κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος»². Εἶναι ἔκφραση τῆς πολυποίκιλης σοφίας τοῦ Θεοῦ. Εἶναι τό μυστήριο τῶν μυστηρίων. «Υπῆρξε ἀφανέρωτο καὶ ἐφανερώθη «ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων»³. Ἡ 'Εκκλησία παραμένει ἀπαρασάλευτη, γιατί εἶναι ριζωμένη στήν ἀγάπη καὶ στή σοφή πρόνοια τοῦ Θεοῦ.

Τήν αἰώνια 'Εκκλησία ἀποτελοῦν τά τρία πρόσωπα τῆς Ἅγιας Τριάδος. Στή σκέψη καὶ στήν ἀγάπη τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ ὑπῆρχαν ἀπ' ἀρχῆς καὶ οἱ ὄγγελοι καὶ οἱ ἀνθρωποι. Ἐμεῖς οἱ ἀνθρωποι δέν γεννηθήκαμε τώρα, μέσα στήν παντογνωσία τοῦ Θεοῦ ὑπήρχαμε πρό τῶν αἰώνων.

1. Ἐφ. 1, 4.

2. Κολ. 2, 9.

3. Α' Πέτρ. 1, 20.

‘Η ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μᾶς ἔπλασε κατ’ εἰκόνα καὶ καθ’ ὄμοιώσιν Του. Μᾶς συμπεριέλαβε στήν ’Εκκλησία παρ’ ὅτι ἐγνώριζε τὴν ἀποστασία μας. Μᾶς ἔδωσε τά πάντα, γιά νά μᾶς κάνει κι ἐμᾶς θεούς κατά χάριν καὶ δωρεάν. ’Ἐν τούτοις ἐμεῖς, κάνοντας κακή χρήση τῆς ἐλευθερίας μας, ἔχάσαμε τό ἀρχέγονον κάλλος, τὴν ἀρχέγονη δικαιοσύνη καὶ ἀποκοπήκαμε ἀπ’ τὴν ’Εκκλησία. ’Ἐξω ἀπ’ τὴν ’Εκκλησία, μακριά ἀπ’ τὴν Ἀγία Τριάδα, ἔχάσαμε τόν Παράδεισο, τό πᾶν. ’Ἐξω, ὅμως, ἀπ’ τὴν ’Εκκλησία δέν ὑπάρχει σωτηρία, δέν ὑπάρχει ζωή. Γι’ αὐτό ἡ σπλαγχνική καρδιά τοῦ Θεοῦ-Πατέρα μᾶς δέν μᾶς ἀφησε ἔξω ἀπ’ τὴν ἀγάπη Του. ’Ανοιξε γιά μᾶς πάλι τίς πύλες τοῦ Παραδείσου, ἐπ’ ἐσχάτων τῶν χρόνων καὶ ἐφανερώθη ἐν σαρκί.

Μέ τή θεία σάρκωση τοῦ μονογενοῦς Γίοῦ τοῦ Θεοῦ φανερώθηκε πάλι στούς ἀνθρώπους τό προαιώνιο σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιά τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στόν Τιμόθεο: «Καὶ ὅμοιογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον. Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδίκαιωθη ἐν Πνεύματι, ὥφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ»⁴. Τά λόγια τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἶναι λόγια πυκνά σέ νοήματα, θεῖα λόγια, οὐράνια!

‘Ο Θεός ἐν τῇ ἀπείρῳ ἀγάπῃ Του μᾶς ἔνωσε πάλι μέ τὴν ’Εκκλησία Του στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Μπαίνοντας στήν ἄκτιστη ’Εκκλησία, ἐρχόμαστε στόν Χριστό, μπαίνομε στό ἄκτιστον. Καλούμαστε, δηλαδή, κι ἐμεῖς οἱ πιστοί νά γίνομε ἄκτιστοι κατά χάριν, νά γίνομε μέτοχοι

4. Α' Τιμ. 3, 16.

τῶν θείων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ, νά μποῦμε μέσα στό μυστήριο τῆς θεότητος, νά ξεπεράσουμε τό κοσμικό μας φρόνημα, νά ἀποθάνουμε κατά «τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον»⁵ καὶ νά γίνομε ἔνθεοι. ’Οταν ζοῦμε στήν ’Εκκλησία, ζοῦμε τόν Χριστό. Αὐτό εἶναι πολύ λεπτό θέμα, δέν μποροῦμε νά τό καταλάβομε. Μόνο τό Ἀγιον Πνεῦμα μπορεῖ νά μᾶς τό διδάξει.

Μέσα στήν ’Εκκλησία είμαστε ὅλοι ἔνα καὶ ὁ Χριστός κεφαλή

Κεφαλή τῆς ’Εκκλησίας εἶναι ὁ Χριστός καὶ σῶμα ἐμεῖς οἱ ἀνθρώποι, οἱ χριστιανοί. Λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς ’Εκκλησίας»⁶. ’Η ’Εκκλησία καὶ ὁ Χριστός εἶναι ἔνα. Τό σῶμα δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει χωρίς τήν κεφαλή του. Τό σῶμα τῆς ’Εκκλησίας τρέφεται, ἀγιάζεται, ζεῖ μέ τόν Χριστό. Αὐτός εἶναι ὁ Κύριος, ὁ παντοδύναμος, ὁ παντογνώστης, ὁ πανταχοῦ παρών καὶ τά πάντα πληρῶν, ὁ στηριγμός μας, ὁ φίλος μας, ὁ ἀδελφός μας. ’Ο στύλος καὶ τό ἐδραίωμα τῆς ’Εκκλησίας. Αὐτός εἶναι τό Α καὶ τό Ω, ἡ ἀρχή καὶ τό τέλος, ἡ βάσις, τό πᾶν. Χωρίς Χριστό, ’Εκκλησία δέν ὑπάρχει. Νυμφίος, ὁ Χριστός· νύμφη, ἡ καθεμία ψυχή.

‘Ο Χριστός ἔνωσε τό σῶμα τῆς ’Εκκλησίας μέ τόν οὐρανό καὶ τή γῆ. Μέ τούς ἀγγέλους, τούς ἀνθρώπους καὶ

5. Βλ. Κολ. 3, 9· Ρωμ. 6, 6· Ἐφ. 4, 22.

6. Κολ. 1, 18.

ὅλα τά δημιουργήματα, μέ ολη τήν κτίση τοῦ Θεοῦ, μέ τά ζῶα καί τά πουλιά, μέ κάθε μικρό ἀγριολούλουδο, μέ κάθε μικρό ἔντομο. Ἔγινε ἔτσι ἡ Ἐκκλησία «πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου»⁷, δηλαδή τοῦ Χριστοῦ. «Ολα ἐν Χριστῷ καί σύν Χριστῷ, μέσα καί μαζί μέ τὸν Χριστό. Αὐτό εἶναι τὸ μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας.

‘Ο Χριστός φανερώνεται μέσα στήν ἐνότητα τή μεταξύ μας καί στήν ἀγάπη Του, τήν Ἐκκλησία. Ἐκκλησία δέν εἶμαι μόνος ἐγώ, ἀλλά μαζί κι ἐσεῖς. Ἐκκλησία εἴμαστε ὅλοι. Μέσα στήν Ἐκκλησία ὅλοι ἐνσωματώνονται. Εἴμαστε ὅλοι ἐνα καί ὁ Χριστός κεφαλή. “Ἐνα σῶμα, σῶμα Χριστοῦ: «‘Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους»⁸. Εἴμαστε ὅλοι ἐνα, γιατί ὁ Θεός εἶναι Πατέρας μας κι εἶναι παντοῦ. “Οταν τό ζήσομε αὐτό, εἴμαστε μέσα στήν Ἐκκλησία. Αὐτή εἶναι ἡ εὐχή τοῦ Κυρίου μας στήν Ἀρχιερατική Του Προσευχή, «ἴνα ὄσιν ἐν», γιά ὅλα τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας. ‘Ε, αὐτό μόνο διά τῆς χάριτος τό καταλαβαίνει κανείς. Ζοῦμε τή χαρά τῆς ἐνότητος, τῆς ἀγάπης. Καί γινόμαστε ἐνα μ’ ὅλους. Δέν ὑπάρχει πιό ὠραῖο πράγμα!

Τό σπουδαῖο εἶναι νά μποῦμε στήν Ἐκκλησία. Νά ἐνωθοῦμε μέ τούς συνανθρώπους μας, μέ τίς χαρές καί τίς λύπες ὅλων. Νά τούς νιώθομε δικούς μας, νά προσευχόμαστε γιά ὅλους, νά πονᾶμε γιά τή σωτηρία τους, νά ξεχνᾶμε τούς ἑαυτούς μας. Νά κάνομε τό πᾶν γι’ αὐτούς, δπως ὁ Χριστός γιά μᾶς. Μέσα στήν Ἐκκλησία γινόμαστε ἐνα μέ κάθε δυστυχισμένο καί πονεμένο κι ἀμαρτωλό.

7. Ἐφ. 1, 23.

8. Α' Κορ. 12, 27.

9. Ἰωάν. 17, 11·22.

Κανείς δέν πρέπει νά θέλει νά σωθεῖ μόνος του, χωρίς νά σωθοῦν καί οἱ ἄλλοι. Εἶναι λάθος νά προσεύχεται κανείς γιά τόν ἑαυτό του, γιά νά σωθεῖ ὁ ἴδιος. Τούς ἄλλους πρέπει ν’ ἀγαπᾶμε καί νά προσευχόμαστε νά μή χαθεῖ κανείς· νά μποῦν ὅλοι στήν Ἐκκλησία. Αὐτό ἔχει ἀξία. Καί μ’ αὐτή τήν ἐπιθυμία πρέπει νά φεύγει κανείς ἀπ’ τόν κόσμο, γιά νά πάει στό μοναστήρι ἢ στήν ἔρημο.

“Οταν ξεχωρίζομε τόν ἑαυτό μας, δέν εἴμαστε χριστιανοί. Ἀληθινοί χριστιανοί εἴμαστε, ὅταν αἰσθανόμαστε βαθιά ὅτι εἴμαστε μέλη τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, τῆς Ἐκκλησίας, μέ μία συνεχή σχέση ἀγάπης. “Οταν ζοῦμε ἐνωμένοι ἐν Χριστῷ, δηλαδή ὅταν ζοῦμε τήν ἐνότητα μέσα στήν Ἐκκλησία Του μέ τό αἰσθημα τοῦ ἐνός. Γι’ αὐτό δ’ Χριστός προσεύχεται στόν Πατέρα Του λέγοντας, «ἴνα ὄσιν ἐν». Τό λέει καί τό ξαναλέει κι οἱ ἀπόστολοι παντοῦ τό τονίζουν. Αὐτό εἶναι τό μεγαλύτερο βάθος, ἢ μεγαλύτερη ἔννοια πού ἔχει ἡ Ἐκκλησία. Ἐκεī βρίσκεται τό μυστήριο· νά ἐνωθοῦν ὅλοι σάν ἐνας ἀνθρωπος ἐν Θεῷ. Ἀλλη τέτοια θρησκεία δέν ὑπάρχει. Καμία θρησκεία δέν λέει τέτοια. Κάτι λένε, ἀλλά ὅχι αὐτό τό μυστήριο, αὐτή τή λεπτότητα τοῦ μυστηρίου πού ζητάει ὁ Χριστός καί μᾶς λέει ὅτι ἔτσι πρέπει νά γίνομε, ὅτι θέλει νά εἴμαστε δικοί Του.

Εἴμαστε ἐνα ἀκόμη καί μέ τούς ἀνθρώπους πού δέν εἶναι κοντά στήν Ἐκκλησία. Εἶναι μακριά ἀπό ἄγνοια. Νά κάνομε προσευχή, ὁ Θεός νά τούς φωτίσει καί νά τούς ἀλλάξει, νά ἔλθουν κι αὐτοί στόν Χριστό. ‘Εμεῖς τά βλέπομε ἀνθρώπινα, κινούμαστε μ’ ἄλλον τρόπο καί νομίζομε ὅτι

ἀγαπᾶμε τὸν Χριστό. Ὁ Χριστός, ὅμως, ὁ ὅποῖς «βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους»¹⁰ μᾶς λέγει: «Ἄγαπᾶτε τοὺς ἔχθρους ὑμῶν»¹¹. Νά εὐχόμαστε νά εἴμαστε ὅλοι μαζί, ὅλοι μαζί στὸν Θεό. Τότε, ἂν τὸ ζοῦμε αὐτό, θά ἔχομε τά ἀνάλογα ἀποτελέσματα, θά εἴμαστε ὅλοι ἀγαπημένοι καὶ ἐνωμένοι.

Γιά τούς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ δέν ὑπάρχει ἀπόσταση, ἔστω κι ἂν εἶναι χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά. «Οπου κι ἂν βρισκόμαστε, εἴμαστε ὅλοι μαζί». Οσο μακριά κι ἂν βρίσκονται οἱ συνάνθρωποί μας, πρέπει νά τούς συμπαραστεκόμαστε. Ἐμένα μέ παίρνουνε κάποιοι συνάνθρωποί μας στὸ τηλέφωνο ἀπό μία πολιτεία, πού εἶναι στίς ὅχθες τοῦ 'Ινδικοῦ 'Ωκεανοῦ· λέγεται Ντέρμπαν —ἄν το λέγω καλά— εἶναι στὴ Νότιο Αφρική, δύο ὥρες ἔξω ἀπ' τὸ Γιοχάνεσμπουργκ. Μάλιστα αὐτές τίς ἡμέρες ἥλθαν ἐδῶ, γιά νά συνοδεύσουν κάποιον ἀρρωστο στὴν Ἀγγλία καὶ περάσανε νά τοῦ διαβάσω μιά εὐχή. Συγκινήθηκα πολύ.

«Οταν μᾶς συνδέει ὁ Χριστός, ἀποστάσεις δέν ὑπάρχουν. «Οταν φύγω ἀπ' τὴ ζωή αὐτή, θά 'ναι πιό καλά. Θά εἶμαι πιό κοντά σας.

Μέσα στὴν Ἐκκλησία προχωροῦμε πρός τὴν ἀθανασία

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι νέα ζωή ἐν Χριστῷ. Στὴν Ἐκκλησία δέν ὑπάρχει θάνατος, δέν ὑπάρχει κόλασις. Λέει ὁ Εὐ-

10. *Ματθ. 5, 45.*

11. *Ματθ. 5, 44.*

αγγελιστής Ἰωάννης: «Ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσηται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα»¹². Ὁ Χριστός καταργεῖ τὸ θάνατο. «Οποιος μπαίνει στὴν Ἐκκλησία, σώζεται, γίνεται αἰώνιος. Μία εἶναι ἡ ζωή, εἶναι ἀτελείωτη συνέχεια, δέν ἔχει τέλος, δέν ὑπάρχει θάνατος. «Οποιος ἀκολουθεῖ τίς ἐντολές τοῦ Χριστοῦ, δέν πεθαίνει ποτέ. Πεθαίνει κατά τὴ σάρκα, κατά τὰ πάθη καὶ ἀξιώνεται νά ζει ἀπ' τὴν ἐδῶ ζωή μές στὸν Παράδεισο, στὴν Ἐκκλησία μας, καὶ κατόπιν στὴν αἰώνιότητα. Μέ τὸν Χριστό ὁ θάνατος γίνεται ἡ γέφυρα, πού θά τὴν περάσομε σέ μιά στιγμή, γιά νά συνεχίσομε νά ζοῦμε ἐν τῷ ἀνεσπέρῳ φωτί.

Κι ἐγώ, ἀφότου ἔγινα μοναχός, πίστευσα ὅτι δέν ὑπάρχει θάνατος. «Ἐτσι ἔνιωθα καὶ νιώθω πάντα, ὅτι εἶμαι αἰώνιος καὶ ἀθάνατος. Τί ὥρατα!

Μέσα στὴν Ἐκκλησία, πού ἔχει τά μυστήρια πού σώζουν, δέν ὑπάρχει ἀπελπισία. Μπορεῖ νά εἴμαστε πολύ ἀμαρτωλοί. Ἐξομολογούμαστε, ὅμως, μᾶς διαβάζει ὁ παπάς κι ἔτσι συγχωρούμαστε καὶ προχωροῦμε πρός τὴν ἀθανασία, χωρίς καθόλου ἄγχος, χωρίς καθόλου φόβο.

«Οταν ἀγαπήσομε τὸν Χριστό, ζοῦμε τὴ ζωή τοῦ Χριστοῦ. Ἄμα αὐτό, μέ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ, τὸ κατορθώσομε, τότε βρισκόμαστε σέ μιά ἄλλη κατάσταση, ζοῦμε μιά ἄλλη κατάσταση ζηλευτή. Γιά μᾶς δέν ὑπάρχει καμιά φοβία. Οὔτε θάνατος, οὔτε διάβολος, οὔτε κόλασις. «Ολ' αὐτά ὑπάρχουν γιά τούς ἀνθρώπους πού εἶναι μακράν τοῦ Χριστοῦ, γιά τούς μή χριστιανούς. Γιά μᾶς πού εἴμαστε χρι-

12. *Ἰωάν. 8, 52.*

στιανοί καί κάνομε τό θέλημά Του, ἔκει, ὅπως τό λέει, δέν ὑπάρχουν αὐτά τά πράγματα. 'Υπάρχουν δηλαδή, ἀλλ' ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀποκτείνει τόν παλαιό ἄνθρωπο «σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις»¹³, δέν δίδει σημασία στόν διαβόλο ούτε καί στό κακό. Δέν τόν ἀπασχολεῖ. 'Εκεῖνο πού τόν ἀπασχολεῖ εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ λατρεία στόν Χριστό καί στόν συνάνθρωπό του. "Αμα φθάσομε στό βαθμό νά αἰσθανόμασθε τή χαρά, τήν ἀγάπη, τή λατρεία τοῦ Θεοῦ χωρίς καμία φοβία, φθάνομε νά λέμε: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός»¹⁴. Κανείς δέν μᾶς ἐμποδίζει νά μποῦμε μέσα στό μυστήριο.

Ἡ Ἔκκλησία εἶναι ὁ ἐπί γῆς Παράδεισος

Μέ τή λατρεία τοῦ Θεοῦ ζεῖς στόν Παράδεισο. "Αμα γνωρίσεις καί ἀγαπήσεις τόν Χριστό, ζεῖς στόν Παράδεισο. 'Ο Χριστός εἶναι ὁ Παράδεισος. 'Ο Παράδεισος ἀρχίζει ἀπό δῶ. 'Η Ἔκκλησία εἶναι ὁ ἐπί γῆς Παράδεισος, ὁ μοιότατος μέ τόν ἐν οὐρανοῖς. 'Ο Παράδεισος, πού εἶναι στόν οὐρανό, ὁ ἴδιος εἶναι κι ἐδῶ στή γῆ. 'Έκει ὅλες οἱ φυχές εἶναι ἔνα, ὅπως ἡ Ἁγία Τριάδα εἶναι τρία πρόσωπα, ἀλλά εἶναι ἐνωμένα κι ἀποτελοῦν ἔνα.

Κύριο μέλημά μας εἶναι νά ἀφοσιωθοῦμε στόν Χριστό, νά ἐνωθοῦμε μέ τήν Ἔκκλησία. "Αν μποῦμε στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, μπαίνομε στήν Ἔκκλησία. "Αν δέν μποῦμε στήν

13. Γαλ. 5, 24.

14. Γαλ. 2, 20.

'Ἐκκλησία, ἂν δέν γίνομε ἔνα μέ τήν ἐδῶ, τήν ἐπίγεια 'Ἐκκλησία, ὑπάρχει φόβος νά χάσομε καί τήν ἐπουράνια. Κι ὅταν λέμε ἐπουράνια, μή νομίζομε ὅτι θά βροῦμε στήν ἄλλη ζωή κήπους μέ λουλούδια, βουνά καί νερά καί πουλιά. Δέν ἔχει ἔκει τίς ἐπίγειες ὁμορφιές· εἶναι κάτι ἄλλο, κάτι πολύ ὑφηλό. 'Άλλα γιά νά πάμε στό κάτι ἄλλο, πρέπει νά περάσομε ἀπ' αὐτά, ἀπ' τίς γήινες εἰκόνες κι ὁμορφιές.

"Οποιος ζεῖ τόν Χριστό, γίνεται ἔνα μαζί Του, μέ τήν Ἔκκλησία Του. Ζεῖ μιά τρέλα! 'Η ζωή αὐτή εἶναι διαφορετική ἀπ' τή ζωή τῶν ὄλλων ἀνθρώπων. Εἶναι χαρά, εἶναι φῶς, εἶναι ἀγαλλίαση, εἶναι ἀνάταση. Αὐτή εἶναι ἡ ζωή τῆς Ἔκκλησίας, ἡ ζωή τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. «'Η Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ἡμῶν ἐστίν»¹⁵. "Ερχεται μέσα μας ὁ Χριστός κι ἐμεῖς εἴμαστε μέσα Του. Καί συμβαίνει ὅπως μ' ἔνα κομμάτι σίδηρο πού τοποθετημένος μέ στή φωτιά γίνεται φωτιά καί φῶς· ἔξω ἀπ' τή φωτιά, πάλι σίδηρος σκοτεινός, σκοτάδι.

Στήν Ἔκκλησία γίνεται ἡ θεία συνουσία, γινόμαστε ἔνθεοι. "Οταν εἴμαστε μέ τόν Χριστό, εἴμαστε μέσα στό φῶς· κι ὅταν ζοῦμε μέσα στό φῶς, ἔκει δέν ὑπάρχει σκότος. Τό φῶς, ὅμως, δέν εἶναι παντοτινό· ἔξαρταται ἀπό μᾶς. Συμβαίνει ὅπως μέ τό σίδηρο, πού ἔξω ἀπ' τή φωτιά γίνεται σκοτεινός. Σκότος καί φῶς δέν συμβιβάζονται. Ποτέ δέν μπορεῖ νά ἔχομε σκοτάδι καί φῶς συγχρόνως. "Η φῶς ἡ σκότος. "Οταν ἀνάφεις τό φῶς, πάει τό σκότος.

15. Πρβλ. Λουκ. 17, 21.

N' ἀγαπᾶμε πολύ τήν Ἐκκλησία

Γιά νά διατηρήσομε τήν ένότητά μας, θά πρέπει νά κάνομε ύπακοή στήν Ἐκκλησία, στούς ἐπισκόπους της. Ὑπακούοντας στήν Ἐκκλησία, υπακούομε στόν ἴδιο τόν Χριστό. Ὁ Χριστός θέλει νά γίνομε μία ποίμνη μ' ἐναν ποιμένα¹⁶.

Νά πονᾶμε γιά τήν Ἐκκλησία. Νά τήν ἀγαπᾶμε πολύ. Νά μή δεχόμασθε νά κατακρίνουν τούς ἀντιπροσώπους της. Στό Ἀγιον Ὁρος τό πνεῦμα πού ἔμαθα ἡταν ὄρθοδοξο, βαθύ, ἄγιο, σιωπηλό, χωρίς ἔριδες, χωρίς καυγάδες και χωρίς κατακρίσεις. Νά μήν πιστεύομε τούς ἱεροκατηγόρους. Καί μέ τά μάτια μας νά δοῦμε κάτι δρυητικό νά γίνεται ἀπό κάποιον ἱερωμένο, νά μήν τό πιστεύομε, οὔτε νά τό σκεπτόμαστε, οὔτε νά τό μεταφέρομε. Τό ἴδιο ισχύει και γιά τά λαϊκά μέλη τῆς Ἐκκλησίας και γιά κάθε ἀνθρωπο. Ὁλοι εἴμαστε Ἐκκλησία. Ὅσοι κατηγοροῦν τήν Ἐκκλησία γιά τά λάθη τῶν ἐκπροσώπων της, μέ σκοπό δῆθεν νά βοηθήσουν γιά τή διόρθωση, κάνουν μεγάλο λάθος. Αὐτοί δέν ἀγαποῦν τήν Ἐκκλησία. Οὔτε, βέβαια, τόν Χριστό. Τότε ἀγαπᾶμε τήν Ἐκκλησία, ὅταν μέ τήν προσευχή μας ἀγκαλιάζομε κάθε μέλος της και κάνομε ὅ,τι κάνει ὁ Χριστός. Θυσιαζόμαστε, ἀγρυπνοῦμε, κάνομε τό πᾶν, ὅπως Ἐκεῖνος, δ' ὁ ποτοῖς «λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἥπείλει»¹⁷.

Νά προσέχομε και τό τυπικό μέρος. Νά ζοῦμε τά μυστήρια, ἰδιαίτερα τό μυστήριο τῆς Θείας Κοινωνίας. Σ' αὐ-

τά βρίσκεται ἡ Ὁρθοδοξία. Προσφέρεται ὁ Χριστός στήν Ἐκκλησία μέ τά μυστήρια και κυρίως μέ τήν Θεία Κοινωνία. Νά σᾶς πῶ γιά μία ἐπίσκεψη τοῦ Θεοῦ σ' ἐμένανε τόν ταπεινό, γιά νά δεῖτε τήν χάρι τῶν μυστηρίων.

'Από καιρό εἶχα βγάλει στήν πλάτη μου ἕνα σπυράκι, τό ὅποιο μέ πονοῦσε πάρα πολύ. Ἡταν πολύ μικρό, σάν μιά κεφαλή καρφίτσας. Ὁ πόνος ἀπλωνόταν σέ μεγάλη περιφέρεια τῆς ἀριστερῆς πλευρᾶς τῆς πλάτης. Ἡταν ἀφόρητος. Στό κελλί μου στό Μήλεσι εἴχαμε κάνει εὐχέλαιο. Ἔτσι ὅπως πονοῦσα, μοῦ σταυρώσανε τό σπυράκι μέ εὐχέλαιο κι ἀμέσως ἔσβησε ὁ πόνος. Καί τόσο πολύ εἶχα εὐχαριστηθεῖ μέ τήν ἐπίσκεψη αὐτή τοῦ Θεοῦ, ὥστε, ὅποιος ἐρχότανε, τοῦ ἔλεγα:

— Πάρε ἀπ' αὐτό τό εὐχέλαιο. "Ο, τι πόνο ἔχεις, ἀπ' αὐτό νά βάζεις.

Συγγνώμη πού τό λέγω, ἀλλά εἶναι πρός δόξαν Θεοῦ.

«...ἐπλήσθησαν ἀπαντες Πνεύματος Ἀγίου»

Τήν Πεντηκοστή ἐξεχύθη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ὅχι μόνο στούς ἀποστόλους ἀλλά και σ' ὅλο τόν κόσμο πού βρισκόταν γύρω τους. Ἐπηρέασε πιστούς και ἀπίστους. Πῶς τό λένε οι Πράξεις; «Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τήν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἦσαν ἀπαντες δόμοθυμαδὸν ἐπὶ τό αὐτό· και ἐγένετο ἀφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἥχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας... και ἐπλήσθησαν ἀπαντες Πνεύματος Ἀγίου και ἤρξαντο λαλεῖν ἐτέραις γλώσσαις, καθὼς τό Πνεύμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι... συνῆλθε τό πλῆθος και

16. Πρβλ. Ἰωαν. 10, 16.

17. Α' Πέτρ. 2, 23.

συνεχύθη, ὅτι ἥκουον εἰς ἔκαστος τῇ ἴδιᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν»¹⁸.

Ἐνῶ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ὀμιλοῦσε τῇ δικῇ του γλώσσα, ἡ γλώσσα του μετεποιεῖτο ἐκείνη τὴν ὄρα στό νοῦ τῶν ἀκροατῶν. Μέ τρόπο μυστικό τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τούς ἔκανε νά καταλαβαίνουν τά λόγια του στή γλώσσα τους, μυστικά, χωρίς νά φαίνεται. Αὐτά τά θαυμαστά γίνονται μέ τήν ἐπενέργεια τοῦ Ἅγιου Πνεύματος. Παραδείγματος χάριν, ἡ λέξη «σπίτι» σ' αὐτόν πού ἥξερε γαλλικά θ' ἀκουγόταν «la maison». Ἡταν ἔνα εἶδος διοράσεως· ἀκουγαν τήν ἴδια τους τή γλώσσα. Ο ἥχος χτυποῦσε στό αὐτί, ἀλλά ἐσωτερικά, μέ τή φώτιση τοῦ Θεοῦ, τά λόγια ἀκούγονταν στή γλώσσα τους. Οι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας αὐτή τήν ἐρμηνεία τῆς Πεντηκοστῆς δέν τήν ἀποκαλύπτουν πολύ φανερά, φοβοῦνται τή διαστρέβλωση. Τό ἵδιο συμβαίνει καί μέ τήν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου. Οι ἀμύητοι δέν μποροῦν νά καταλάβουν τό νόημα τοῦ μυστηρίου τοῦ Θεοῦ.

Παρακάτω λέγει, «ἐγένετο δὲ πάσῃ φυχῇ φόβοι...»¹⁹, δηλαδή κατέλαβε φόβος τήν κάθε φυχή. Αὐτός ὁ «φόβος» δέν ἥταν φόβος. Ἡταν κάτι ἄλλο, κάτι ξένο, κάτι ἀκατανόητο, κάτι, κάτι πού δέν μποροῦμε νά τό ποῦμε. Ἡταν τό δέος, ἥταν τό γέμισμα, ἥταν ἡ χάρις. Ἡταν τό γέμισμα ὑπό τῆς θείας χάριτος. Στήν Πεντηκοστή, οι ἄνθρωποι βρέθηκαν ξαφνικά σέ μία τέτοια κατάσταση θεώσεως, πού τά χάσανε. Ἔτσι, ὅταν ἡ θεία χάρις τούς ἐπεσκίαζε, τούς ἐτρέλαινε ὅλους —μέ τήν καλή ἔννοια— τούς ἐνθουσίαζε.

18. Πράξ. 2, 1-6. 19. Πράξ. 2, 43.

Αὐτό μοῦ ἔχει κάνει μεγάλη ἐντύπωση. Ἡτανε αὐτό πού λέγω ἔγω καμιά φορά «κατάστασις». Ἐνθουσιασμός ἥταν. Κατάσταση τρέλας πνευματικῆς.

«Κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. Ο δὲ Κύριος προσείθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν τῇ Ἐκκλησίᾳ»²⁰.

Ἡ «κλάσις τοῦ ἄρτου» ἥταν ἡ Θεία Κοινωνία. Καί συνεχῶς αὐξάνονταν οἱ σωζόμενοι, ἐφόσον ἔβλεπαν ὅλους τούς χριστιανούς νά εἶναι «ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας αἰνοῦντες τὸν Θεόν». Τό «ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι» εἶναι ὅμοιο μ' ἐκεῖνο τό «ἐγένετο δὲ πάσῃ φυχῇ φόβοις». Αὐτό εἶναι ἐνθουσιασμός κι αὐτό πάλι τρέλα. Ἔγω ὅταν τό ζῶ αὐτό, τό αἰσθάνομαι καί κλαίω. Πηγαίνω στό γεγονός, ζῶ τό γεγονός, τό αἰσθάνομαι κι ἐνθουσιάζομαι καί κλαίω. Αὐτό εἶναι θεία χάρις. Αὐτό εἶναι καί ἡ ἀγάπη πρός τόν Χριστό.

Αὐτό πού ζοῦσαν οἱ ἀπόστολοι μεταξύ τους κι αἰσθανόντουσαν ὅλη αὐτή τή χαρά, στή συνέχεια ἔγινε μέ ὅλους κάτω ἀπό τό ὑπερῶν. Δηλαδή ἀγαπιόντουσαν, χαιρόταν ὁ ἔνας τόν ἄλλον, ὁ ἔνας μέ τόν ἄλλον εἶχαν ἐνωθεῖ. Ἀκτινοβολεῖ αὐτό τό βίωμα καί τό ζοῦνε κι ἄλλοι.

«Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ φυχὴ μία καὶ οὐδὲ εἶς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἵδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἄπαντα κοινά»²¹. Οι Πράξεις ὀμιλοῦν γιά κοινοβιακή ζωή. Ἔδω εἶναι τό μυστήριο τοῦ

20. Πράξ. 2, 46-47. 21. Πράξ. 4, 32.

Χριστοῦ. Εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Τά πιό καλά λόγια γιά τήν πρώτη Ἐκκλησία ἐδῶ ὑπάρχουν.

*Ἡ χριστιανική θρησκεία
μεταβάλλει τὸν ἀνθρωπὸν καὶ τὸν θεραπεύει*

Ἡ θρησκεία μας εἶναι ἡ θρησκεία τῶν θρησκειῶν, ἡ ἐξ ἀποκαλύψεως, ἡ πραγματική, ἡ ἀληθινή θρησκεία. Οἱ ἄλλες θρησκεῖες εἶναι ἀνθρώπινες, κούφιες. Δέν γνωρίζουν τὸ μεγαλεῖο τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Δέν γνωρίζουν ὅτι ὁ σκοπός μας, ὁ προορισμός μας, εἶναι νά γίνομε θεοί κατά χάριν, νά δομοιωθοῦμε μέ τὸν Θεό τὸν Τριαδικό, νά γίνομε ἔνα μέ 'Ἐκεῖνον καί μεταξύ μας. Αὐτά οἱ ἄλλες θρησκεῖες δέν τὰ γνωρίζουν. Ὁ ἀπώτερος σκοπός τῆς θρησκείας μας εἶναι τὸ «ἴνα ὥσιν ἔν». Ἐκεῖ ὀλοκληρώνεται τό ἔργο τοῦ Χριστοῦ. Ἡ θρησκεία μας εἶναι ἀγάπη, εἶναι ἔρωτας, εἶναι ἐνθουσιασμός, εἶναι τρέλα, εἶναι λαχτάρα τοῦ θείου. Εἶναι μέσα μας ὅλ' αὐτά. Εἶναι ἀπαίτηση τῆς φυχῆς μας ἡ ἀπόκτησή τους.

Γιά πολλούς, ὅμως, ἡ θρησκεία εἶναι ἔνας ἀγώνας, μία ἀγωνία κι ἔνα ἄγγος. Γι' αὐτό πολλούς ἀπ' τοὺς «θρῆσκους» τοὺς θεωροῦνε δυστυχισμένους, γιατί βλέπουνε σέ τί χάλια βρίσκονται. Κι ἔτσι εἶναι πράγματι. Γιατί ἂν δέν καταλάβει κανείς τό βάθος τῆς θρησκείας καί δέν τή ζήσει, ἡ θρησκεία καταντάει ἀρρώστια καί μάλιστα φοβερή. Τόσο φοβερή, πού δ ἀνθρωπος χάνει τὸν ἔλεγχο τῶν πράξεών του, γίνεται ἀβουλος κι ἀνίσχυρος, ἔχει ἀγωνία κι ἄγ-

χος καί φέρεται ὑπό τοῦ κακοῦ πνεύματος. Κάνει μετάνοιες, κλαίει, φωνάζει, ταπεινώνεται τάχα, κι ὅλη αὐτή ἡ ταπείνωση εἶναι μιά σατανική ἐνέργεια. Ὁρισμένοι τέτοιοι ἄνθρωποι ζοῦνται τῇ θρησκείᾳ σάν ἔνα εἶδος κολάσεως. Μέσα στήν ἐκκλησία κάνουν μετάνοιες, σταυρούς, λένε, «εἴμαστε ὀμαρτωλοί, ἀνάξιοι», καί μόλις βγοῦντες ἔξω, ἀρχίζουν νά βλασφημᾶνται τά θεῖα, ὅταν κάποιος λίγο τούς ἐνοχλήσει. Φαίνεται καθαρά ὅτι ὑπάρχει στό μέσον δαιμόνιο.

Στήν πραγματικότητα, ἡ χριστιανική θρησκεία μεταβάλλει τὸν ἀνθρωπὸν καὶ τὸν θεραπεύει. Ἡ κυριότερη, ὅμως, προϋπόθεση, γιά νά ἀντιληφθεῖ καί νά διακρίνει ὁ ἀνθρωπος τήν ἀλήθεια, εἶναι ἡ ταπείνωση. Ὁ ἐγωισμός σκοτίζει τό νοῦ τοῦ ἀνθρώπου, τόν μπερδεύει, τόν δόδηγεται στήν πλάνη, στήν αἵρεση. Εἶναι σπουδαῖο νά κατανοήσει ὁ ἀνθρωπος τήν ἀλήθεια.

Παλαιά οἱ ἀνθρωποι, πού ἦταν σέ μία κατάσταση πρωτόγονη, δέν εἶχαν οὕτε σπίτια οὕτε τίποτα. Μπαίναντε μές στίς σπηλιές χωρίς παράθυρα, κλείναντε καί τήν εἰσοδο μπροστά μέ πέτρες καί μέ κλαδιά, ὥστε νά μήν μπαίνει ὁ ἀέρας. Δέν καταλάβαιναν ὅτι ἔξω ὑπάρχει ἡ ζωή, τό δέξιγόνο. Μές στή σπηλιά ὁ ἀνθρωπος φθείρεται, ἀρρωσταίνει, καταστρέφεται, ἐνῶ ἔξω ζωογονεῖται. Μπορεῖς νά καταλάβεις τήν ἀλήθεια; Τότε εἶσαι στόν ἥλιο, στό φῶς, βλέπεις ὅλα τά μεγαλεῖα· ἀλλιῶς εἶσαι σέ μιά σπηλιά σκοτεινή. Φῶς καί σκότος. Ποιό εἶναι τό πιό καλό; Νά εἶσαι πράος, ταπεινός, ἡσυχος, νά ἔχεις μέσα σου ἀγάπη ἡ νά εἶσαι νευρικός, στενόχωρος, νά διαπληκτίζεσαι μέ τούς πάντες; Ἀσφαλῶς τό ἀνώτερο εἶναι ἡ ἀγάπη. Ἡ θρησκεία μας ἔχει

ὅλ' αὐτά τά καλά καί εἶναι ἡ ἀλήθεια. "Ομως πολλοί πᾶνε σέ κάτι ἄλλο.

"Οσοι ἀρνοῦνται αὐτή τήν ἀλήθεια, εἶναι ἄρρωστοι φυχικά. Εἶναι σάν τά ἄρρωστα παιδιά, πού, ἐπειδή τούς ἔλειφαν οἱ γονεῖς ἢ χώρισαν ἢ μάλωσαν, ἔγιναν ἀπροσάρμοστα. Καί στίς αἱρέσεις πᾶνε ὅλοι οἱ μπερδεμένοι. Μπερδεμένα παιδιά μπερδεμένων γονέων. "Ομως ὅλοι αὐτοί οἱ μπερδεμένοι καί ἀπροσάρμοστοι ἔχουν ἔνα σθένος καί μία ἐπιμονή καί κατορθώνουν πολλά πράγματα. Ὑποτάσσουν τούς νορμάλ καί τούς ἡσυχους ἀνθρώπους, διότι ἐπηρεάζουν κι ἄλλους ὁμοίους τους καί ὑπερτεροῦν καί στόν κόσμο, γιατί αὐτοί εἶναι πιό πολλοί καί βρίσκουν ὄπαδούς. Ὑπάρχουν κι ἄλλοι, πού, ἐνῶ δέν ἀρνοῦνται τήν ἀλήθεια, ἐν τούτοις εἶναι μπερδεμένοι κι ἄρρωστοι φυχικά.

Ἡ ἀμαρτία κάνει τόν ἄνθρωπο πολύ μπερδεμένο φυχικά. Τό μπέρδεμα δέν φεύγει μέ τίποτα. Μόνο μέ τό φῶς τοῦ Χριστοῦ γίνεται τό ἔεμπέρδεμα. Τήν πρώτη κίνηση τήν κάνει ὁ Χριστός. «Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες...»²². Μετά ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἀποδεχόμαστε αὐτό τό φῶς μέ τήν ἀγαθή μας προαίρεση, πού τήν ἐκφράζομε μέ τήν ἀγάπη μας ἀπέναντί Του, μέ τήν προσευχή, μέ τή συμμετοχή στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας, μέ τά μυστήρια.

Πολλές φορές οὕτε ὁ κόπος, οὕτε οἱ μετάνοιες, οὕτε οἱ σταυροί προσελκύουν τήν χάρι. Ὑπάρχουν μυστικά. Τό οὔσιαστικότερο εἶναι νά φεύγεις ἀπ' τόν τύπο καί νά πηγαίνεις στήν ούσια. "Ο, τι γίνεται, νά γίνεται ἀπό ἀγάπη.

22. *Ματθ. 11, 28.*

'Η ἀγάπη ἐννοεῖ πάντα νά κάνει θυσίες. Σ' ὅ, τι κάνεις ἀγγάρια²³, κλωτσάει ἡ φυχή, ἀντιδρᾶ. 'Η ἀγάπη ἐλκύει τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. "Οταν ἔλθει ἡ χάρις, ἔρχονται τά χαρίσματα τοῦ Ἅγιου Πνεύματος. «'Ο δὲ χαρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια»²⁴. Αὐτά εἶναι πού πρέπει νά ἔχει μία ὑγιής φυχή ἐν Χριστῷ.

'Ο ἄνθρωπος μέ τόν Χριστό γίνεται χαριτωμένος καί ζεῖ ἔτσι πάνω ἀπ' τό κακό. Τό κακό γι' αὐτόν δέν ὑπάρχει. 'Υπάρχει μόνο τό ἀγαθό, ὁ Θεός. Δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει κακό. Δηλαδή, ἐφόσον ἔχει τό φῶς, δέν μπορεῖ νά ἔχει σκοτάδι. Ούτε μπορεῖ νά τόν καταλάβει τό σκοτάδι, διότι ἔχει τό φῶς.

23. Ἀγγάρια: ὡς ἀγγαρεία.

24. *Γαλ. 5, 22-23.*

Περί τοῦ θείου ἔρωτος

«Οποιος ἀγαπᾷ λίγο, δίνει λίγο.
Οποιος ἀγαπᾷ περισσότερο,
δίνει περισσότερο
κι ὅποιος ἀγαπᾷ πάρα πολύ,
τί ἔχει ἀντάξιο νά δώσει;
Δίνει τόν ἑαυτό του!»

‘Ο Χριστός εἶναι ἡ ἀγάπη μας, ὁ ἔρωτάς μας

Ο Χριστός εἶναι ἡ χαρά, τό φῶς τό ἀληθινό, ἡ εύτυχία.
‘Ο Χριστός εἶναι ἡ ἐλπίδα μας. Ἡ σχέση μέ τόν Χρι-
στό εἶναι ἀγάπη, εἶναι ἔρωτας, εἶναι ἐνθουσιασμός, εἶναι
λαχτάρα τοῦ θείου. ‘Ο Χριστός εἶναι τό πᾶν. Αὐτός εἶναι ἡ
ἀγάπη μας, Αὐτός ὁ ἔρωτάς μας. Εἶναι ἔρωτας ἀναφαίρε-
τος ὁ ἔρωτας τοῦ Χριστοῦ. Ἀπό κεῖ πηγάζει ἡ χαρά.

‘Η χαρά εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Εἶναι μία χαρά, πού
σέ κάνει ἄλλο ἄνθρωπο. Εἶναι μία πνευματική τρέλα, ἀλ-
λά ἐν Χριστῷ. Σέ μεθάει σάν τό κρασί τό ἀνόθευτο, αὐτό
τό κρασί τό πνευματικό. “Οπως λέγει ὁ Δαβίδ: «Ἐλίπανας
ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου καὶ τὸ ποτήριόν σου μεθύσκον
με ὥσει κράτιστον»¹. ‘Ο πνευματικός οἶνος εἶναι ἄκρατος,
ἀνόθευτος, πολύ δυνατός κι ὅταν τόν πίνεις, σέ μεθάει. Αὐ-
τή ἡ θεία μέθη εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ, πού δίδεται στούς
«καθαροὺς τῇ καρδίᾳ»².

1. Ψαλμ. 22, 5.

2. Πρβλ. Ματθ. 5, 8.

“Οσο μπορεῖτε νά νηστεύετε, θσες μετάνοιες μπορεῖτε νά κάνετε, θσες ἀγρυπνίες θέλετε ν' ἀπολαμβάνετε· ἀλλά νά εἶστε χαρούμενοι. Νά ἔχετε τή χαρά του Χριστοῦ. Εἶναι ή χαρά πού διαρκεῖ αἰώνια, πού ἔχει αἰώνια εὐφροσύνη. Εἶναι ή χαρά του Κυρίου μας, πού δίνει τήν ἀσφαλή γαλήνη, τή γαλήνια τερπνότητα καί τήν πάντερπνη εύδαιμονία. Ἡ χαρά ή πασίχαρη, πού ξεπερνᾶ κάθε χαρά. Ὁ Χριστός θέλει κι εὐχαριστεῖται νά σκορπάει τή χαρά, νά πλουτίζει τούς πιστούς Του μέ χαρά. Εὔχομαι, «ἴνα ή χαρὰ ὑμῶν η πεπληρωμένη»³.

Αύτή εἶναι ή θρησκεία μας. Ἐκεῖ πρέπει νά πᾶμε. Ὁ Χριστός εἶναι δι Παράδεισος, παιδιά μου. Τί εἶναι Παράδεισος; Ὁ Χριστός εἶναι. Ἀπό δῶ ἀρχίζει δι Παράδεισος. Εἶναι ἀκριβῶς τό ίδιο· θσοι ἐδῶ στή γῆ ζοῦν τόν Χριστό, ζοῦν τόν Παράδεισο. Ἔτσι εἶναι, πού σᾶς τό λέγω. Εἶναι σωστό, ἀληθινό αύτό, πιστέψτε με! Ἔργο μας εἶναι νά προσπαθοῦμε νά βροῦμε ἔναν τρόπο νά μποῦμε μέσα στό φῶς του Χριστοῦ. Δέν εἶναι νά κάνει κανείς τά τυπικά. Ἡ οὐσία εἶναι νά εἴμαστε μαζί μέ τόν Χριστό. Νά ξυπνήσει ή ψυχή καί ν' ἀγαπήσει τόν Χριστό, νά γίνει ὁγία. Νά ἐπιδοθεῖ στό θεῖο ἔρωτα. Ἔτσι θά μᾶς ἀγαπήσει κι Ἐκεῖνος. Θά εἶναι τότε ή χαρά ἀναφαίρετη. Αύτό θέλει πιό πολύ δι Χριστός, νά μᾶς γεμίζει ἀπό χαρά, διότι εἶναι ή πηγή τῆς χαρᾶς. Αύτή ή χαρά εἶναι δῶρο του Χριστοῦ. Μέσα σ' αὐτή τή χαρά θά γνωρίσομε τόν Χριστό. Δέν μποροῦμε νά Τόν γνωρίσομε, ἀν Ἐκεῖνος δέν μᾶς γνωρίσει. Πῶς τό

3. Α' Ιωάν. 1, 4.

λέγει δι Δαβίδ; «Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες· ἐὰν μὴ Κύριος φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἡγρύπνησεν δι φυλάσσων»⁴.

Αύτά ή ψυχή μας θέλει νά ἀποκτήσει. Ἄν προετοιμασθοῦμε ἀνάλογα, ή χάρις θά μᾶς τά δώσει. Δέν εἶναι δύσκολο. Ἄν ἀποσπάσομε τήν χάρι, ὅλα εἶναι εὔκολα, χαρούμενα κι εὐλογία Θεοῦ. Ἡ θεία χάρις διαρκῶς κρούει τήν πόρτα τῆς ψυχῆς μας καί περιμένει ν' ἀνοίξομε, γιά νά ἔλθει στήν διψάσαν καρδίαν μας καί νά τήν πληρώσει. Τό πλήρωμα εἶναι δι Χριστός, ή Παναγία μας, ή Ἅγια Τριάς. Τί ὥρατα πράγματα!

Ἄμα ἀγαπάεις, ζεῖς στήν Όμόνοια καί δέν ξέρεις δτι βρίσκεσαι στήν Όμόνοια. Ούτε αύτοκίνητα βλέπεις, ούτε κόσμο βλέπεις, ούτε τίποτα. Εἶσαι μέσα σου μέ τό πρόσωπο πού ἀγαπάεις. Τό ζεῖς, τό εὐχαριστιέσαι, σ' ἐμπνέει. Δέν εἶναι ἀληθινά αύτά; Σκεφθεῖτε αύτό τό πρόσωπο πού ἀγαπᾶτε νά εἶναι δι Χριστός. Ὁ Χριστός στό νοῦ σου, δι Χριστός στήν καρδιά σου, δι Χριστός σ' ὅλο σου τό εἶναι, δι Χριστός παντοῦ.

‘Ο Χριστός εἶναι ή ζωή, ή πηγή τῆς ζωῆς, ή πηγή τῆς χαρᾶς, ή πηγή τοῦ φωτός τοῦ ἀληθινοῦ, τό πᾶν. ‘Οποιος ἀγαπάει τόν Χριστό καί τούς ἄλλους, αύτός ζεῖ τή ζωή. Ζωή χωρίς Χριστό εἶναι θάνατος, εἶναι κόλαση, δέν εἶναι ζωή. Αύτή εἶναι ή κόλαση, ή μή ἀγάπη. Ζωή εἶναι δι Χριστός. Ἡ ἀγάπη εἶναι ή ζωή του Χριστοῦ. ‘Η θά εἶσαι στή ζωή ή στό θάνατο. Ἀπό σένα ἔξαρτάται νά διαλέξεις.

4. Ψαλμ. 126, 1.

“Ενας νά είναι ό στόχος μας, ή ἀγάπη στόν Χριστό, στήν Ἐκκλησία, στόν πλησίον. Ἡ ἀγάπη, ή λατρεία πρός τόν Θεό, ή λαχτάρα, ή ἔνωση μέ τόν Χριστό καί μέ τήν Ἐκκλησία είναι ό ἐπί γῆς Παράδεισος. Ἡ ἀγάπη στόν Χριστό είναι κι ἀγάπη στόν πλησίον, σ' ὅλους, καί στούς ἔχθρούς. Ο χριστιανός πονάει γιά ὅλους, θέλει ὅλοι νά σωθοῦν, ὅλοι νά γευθοῦν τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Αὐτός είναι ό χριστιανισμός. Μέσω τῆς ἀγάπης πρός τόν ἀδελφό θά κατορθώσουμε ν' ἀγαπήσουμε τόν Θεό. Ἐνώ τό ἐπιθυμοῦμε, ἐνῶ τό θέλομε, ἐνῶ εἴμαστε ἄξιοι, ή θεία χάρις ἔρχεται μέσω τοῦ ἀδελφοῦ. Ὁταν ἀγαπᾶμε τόν ἀδελφό, ἀγαπᾶμε τήν Ἐκκλησία, ἄρα τόν Χριστό. Μέσα στήν Ἐκκλησία εἴμαστε κι ἔμετς. Ἅρα ὅταν ἀγαπᾶμε τήν Ἐκκλησία, ἀγαπᾶμε καί τόν ἔαυτό μας.

*Ἐνα θέλω, ἐνα ἐπιθυμῶ, ἐνα ζητῶ,
Χριστέ μου, νά είμαι μαζί Σου*

Ν' ἀγαπᾶμε τόν Χριστό καί μόνη ἐλπίδα καί φροντίδα μας νά είναι Αὐτός. Ν' ἀγαπᾶμε τόν Χριστό μόνο γι' Αὐτόν. Ποτέ γιά μᾶς. Ἀς μᾶς βάλει ὅπου θέλει. Ἀς μᾶς δώσει ὅ, τι θέλει. Νά μήν Τόν ἀγαπᾶμε γιά τά δῶρα Του. Είναι ἐγωισμός νά λέμε: «Θά μέ βάλει ό Χριστός σέ μία ωραία μονή, πού ἔχει φτιάξει. Τήν ἔχει ἔτοιμάσει ό Χριστός, τό λέει τό Εὐαγγέλιο: “Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρός μου μοναὶ πολλαὶ εἰσίν... ἵνα ὅπου εἴμι ἔγώ καὶ ὑμεῖς ἥτε”⁵. Τό σωστό είναι νά λέμε: «Χριστέ μου, ὅ, τι θέλει ή ἀγάπη Σου· ἀρκεῖ νά ζῶ στήν ἀγάπη Σου».

‘Ἐγώ ό καημένος, τί νά σᾶς πῶ... είμαι πολύ ἀδύνατος. Δέν ἔχω κατορθώσει ν' ἀγαπήσω τόσο πολύ τόν Χριστό, νά Τόν λαχταρήσει ή φυχή μου. Αἰσθάνομαι ὅτι είμαι πολύ πίσω. Ἐτσι τό αἰσθάνομαι. Δέν ἔχω φθάσει ἐκεῖ πού θέλω, δέν ζῶ αὐτή τήν ἀγάπη. Ἀλλά δέν ἀποθαρρύνοματ. Ἐμπιστεύομαι τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Λέω στόν Χριστό: «Τό ξέρω, δέν είμαι ἄξιος. Στεῖλε με ὅπου θέλει ή ἀγάπη Σου. Αὐτό ἐπιθυμῶ, αὐτό θέλω. Στή ζωή μου πάντα Σέ λάτρευα».

“Οταν ἡμουν ἄρρωστος βαριά καί θά ἔφευγα γιά τούς οὐρανούς, δέν ἥθελα νά σκέπτομαι τίς ἀμαρτίες μου. Ἡ-θελα νά σκέπτομαι τήν ἀγάπη τοῦ Κυρίου μου, τοῦ Χριστοῦ μου, καί τήν αἰώνια ζωή. Δέν ἥθελα νά ἔχω φόβο. ”Ἡθελα νά πάω στόν Κύριο καί νά σκέπτομαι τήν ἀγαθότητά Του, τήν ἀγάπη Του. Καί τώρα, πού πλησιάζει τό τέλος τῆς ζωῆς μου, δέν ἔχω ἄγχος, ἀγωνία, ἀλλά σκέπτομαι ὅτι, ὅταν παρουσιασθῶ στή Δευτέρα Παρουσία καί μοῦ πεῖ ό Χριστός: «Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὡδε, μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου»⁶, θά σκύφω τό κεφάλι καί θά πῶ: «Ο, τι θέλεις, Κύριε μου, ὅ, τι θέλει ή ἀγάπη Σου. Τό ξέρω, δέν είμαι ἄξιος. Στεῖλε με ὅπου θέλει ή ἀγάπη Σου. Γιά τήν κόλαση είμαι ἄξιος. Καί στήν κόλαση νά μέ βάλεις, ἀρκεῖ νά είμαι μαζί Σου. ”Ἐνα θέλω, ἐνα ἐπιθυμῶ, ἐνα ζητῶ, νά είμαι μαζί Σου, ὅπου καί ὅπως θέλεις ’Εσύ».

Προσπαθῶ νά δοθῶ στήν ἀγάπη καί στή λατρεία τοῦ Θεοῦ. Ἐχω τή συναίσθηση τῆς ἀμαρτωλότητος, ἀλλά ζῶ

5. Ἰωάν. 14, 2-3.

6. Ματθ. 22, 12.

μέ τήν ἐλπίδα. Εἶναι κακό ν' ἀπελπίζεσαι, διότι ὁ ἀπελπι-
σμένος πικραίνεται καὶ χάνει τήν προθυμία καὶ τήν δύναμή
του. Ἐνῶ αὐτός πού ἐλπίζει, προχωρεῖ πρός τά ἐμπρός.
Ἐπειδὴ αἰσθάνεται ὅτι εἶναι φτωχός, προσπαθεῖ νά πλου-
τίσει. Τί κάνει ὁ φτωχός; "Οταν εἶναι ἔξυπνος, προσπαθεῖ
νά βρεῖ ἔναν τρόπο νά πλουτίσει.

Παρόλο πού νιώθω ἔτσι ἀδύναμος καὶ δέν ἔχω κατορ-
θώσει αὐτό πού ποθῶ, ἐν τούτοις δέν ἀπελπίζομαι. Μέ πα-
ρηγορεῖ, ὅπως σᾶς εἶπα, ὅτι δέν παύω ἀπό τοῦ νά προσπα-
θῶ διαρκῶς. "Ομως δέν κάνω αὐτό πού θέλω. Κάνετε
προσευχή καὶ γιά μένα. Τό θέμα εἶναι ὅτι δέν μπορῶ ν' ἀ-
γαπήσω ἀπόλυτα τόν Χριστό χωρίς τήν χάρι Του. Ὁ Χρι-
στός δέν ἀφήνει νά ἐκδηλωθεῖ ἡ ἀγάπη Του, ἀν ἡ ψυχή μου
δέν ἔχει κάτι πού νά Τόν τραβήξει.

Κι ἵσως αὐτό τό κάτι μοῦ λείπει, γι' αὐτό παρακαλῶ
τόν Θεό καὶ λέω: «Πολύ ἀδύνατος εἰμαι, Χριστέ μου. Μό-
νον Ἐσύ θά κατορθώσεις μέ τήν χάρι Σου νά μ' ἀξιώσεις
ἔτσι, σάν τόν Ἀπόστολο Παῦλο πού χαιρόταν καὶ καυχιό-
ταν, νά λέγω κι ἐγώ μαζί του: "Ζῶ δὲ ούκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ
ἐν ἐμοὶ Χριστός"».

Μ' αὐτά ἀσχολοῦμαι. Προσπαθῶ νά βρίσκω τρόπους
ν' ἀγαπήσω τόν Χριστό. Δέν χορταίνεται αὐτή ἡ ἀγάπη.
"Οσο ἀγαπάεις τόν Χριστό, τόσο νομίζεις ὅτι δέν Τόν ἀγα-
πάεις κι ὅλο λαχταράεις περισσότερο νά Τόν ἀγαπήσεις.
Χωρίς, ὅμως, νά τό καταλαβαίνεις, πηγαίνεις πιό φηλά,
πιό φηλά!

7. Γαλ. 2, 20.

"Οταν ἔλθει ὁ Χριστός στήν καρδιά,
ἡ ζωή ἀλλάζει

"Οταν βρεῖς τόν Χριστό, σοῦ ἀρκεῖ, δέν θέλεις τίποτ'
ἄλλο, ἡσυχάζεις. Γίνεσαι ἄλλος ἀνθρωπος. Ζεῖς παντοῦ,
ὅπου ὑπάρχει ὁ Χριστός. Ζεῖς στά ἀστρα, στό ἀπειρο, στόν
οὐρανό μέ τούς ἀγγέλους, μέ τούς ἀγίους, στή γῆ μέ τούς
ἀνθρώπους, μέ τά φυτά, μέ τά ζῶα, μέ ὄλους, μέ ὄλα. "Ο-
που ὑπάρχει ἡ ἀγάπη στόν Χριστό, ἔξαφανίζεται ἡ μονα-
ξιά. Εἶσαι εἰρηνικός, χαρούμενος, γεμάτος. Οὕτε μελαγχο-
λία, οὕτε ἀρρώστια, οὕτε πίεση, οὕτε ἄγχος, οὕτε κατή-
φεια, οὕτε κόλαση.

"Ο Χριστός εἶναι σ' ὅλες σου τίς σκέψεις, σ' ὅλα σου τά
ἔργα. "Εχεις τήν χάρι καὶ μπορεῖς ὅλα νά τά ὑποφέρεις γιά
τόν Χριστό. Ἀκόμη μπορεῖς νά πάσχεις καὶ ἀδίκως. Νά ὑ-
ποφέρεις ἀδικίες γιά τόν Χριστό, καὶ μάλιστα μέ χαρά.
"Οπως ἔπαθε Ἐκεῖνος, τό ἴδιο κι ἐσύ μπορεῖς νά πάσχεις ἀ-
δίκως. Διάλεξες τόν Χριστό, γιά νά μήν πάθεις; Τί λέεις δ'
Ἀπόστολος Παῦλος; «Χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου»⁸. Αὐ-
τή εἶναι ἡ θρησκεία μας. Νά ξυπνήσεις ἡ ψυχή καὶ ν' ἀγα-
πήσει τόν Χριστό, νά γίνει ἀγία. Νά ἐπιδοθεῖ μόνο στό θεῖο
ἔρωτα. "Ετσι θά τήν ἀγαπήσει κι Ἐκεῖνος.

"Οταν ἔλθει ὁ Χριστός στήν καρδιά, ἡ ζωή ἀλλάζει.
"Ο Χριστός εἶναι τό πᾶν. "Οποιος ζεῖ μέσα του τόν Χριστό,
ζεῖ πράγματα πού δέν λέγονται ἀγια καὶ ιερά. Ζεῖ ἐν ἀ-
γαλλιάσει. Αὐτά εἶναι ἀληθεια. Τά ἔχουνε ζήσει ἀνθρωποι,

8. Κολ. 1, 24.

άσκητές στό "Άγιον" Όρος. Συνεχῶς μέ λαχτάρα φιθυρίζουν τήν εύχή: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...».

"Οταν μπεῖ ὁ Χριστός στήν καρδιά, τά πάθη ἔξαφανίζονται. Δέν μπορεῖς οὔτε νά βρίσεις, οὔτε νά μισήσεις, οὔτε νά ἐκδικηθεῖς, οὔτε, οὔτε, οὔτε... Ποῦ νά βρεθοῦν τά μίση, οἱ ἀντιπάθειες, οἱ κατακρίσεις, οἱ ἐγωισμοί, τά ἄγχη, οἱ καταθλίψεις; Κυριαρχεῖ ὁ Χριστός. Καὶ ἡ λαχτάρα τοῦ ἀνεσπέρου φωτός. Αὐτή ἡ λαχτάρα σέ κάνει νά αἰσθάνεσαι ὅτι ὁ θάνατος εἶναι ἡ γέφυρα, πού θά τήν περάσεις σέ μιά στιγμή, γιά νά συνεχίσεις τή ζωή τοῦ Χριστοῦ. Ἐδῶ στή γῆ ἔχεις ἔνα ἐμπόδιο, γι' αὐτό χρειάζεται ἡ πίστη. Αὐτό τό ἐμπόδιο εἶναι τό σῶμα. Ἐνῶ μετά τό θάνατο ἡ πίστη καταργεῖται καί βλέπεις τόν Χριστό, ὅπως βλέπεις τόν ἥλιο. Στήν αἰώνιότητα, βέβαια, θά τά ζεῖς ὅλα πιό ἔντονα.

"Οταν, ὅμως, δέν ζεῖς μέ τόν Χριστό, ζεῖς μές στή μελαγχολία, στή θλίψη, στό ἄγχος, στή στενοχώρια· δέν ζεῖς σωστά. Τότε παρουσιάζονται πολλές ἀνωμαλίες καί στόν ὄργανισμό. Ἐπηρεάζεται τό σῶμα, οἱ ἐνδοχρινεῖς ἀδένες, τό συκώτι, ἡ χολή, τό πάγκρεας, τό στομάχι. Σου λένε: «Γιά νά εἶσαι ὑγιής, πάρε τό πρωί τό γάλα σου, τό αὐγούλακι σου, τό βουτυράκι σου μέ δυό-τρία παξιμάδια». Κι ὅμως, ἀν ζεῖς σωστά, ἀν ἀγαπήσεις τόν Χριστό, μ' ἔνα πορτοκάλι κι ἔνα μῆλο εἶσαι ἐντάξει. Τό μεγάλο φάρμακο εἶναι νά ἐπιδοθεῖ κανείς στή λατρεία τοῦ Χριστοῦ. "Ολα θεραπεύονται. "Ολα λειτουργοῦν κανονικά. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ὅλα τά μεταβάλλει, τά μεταποιεῖ, τά ἀγιάζει, τά διορθώνει, τά ἀλλάζει, τά μεταστοιχειώνει.

Πολύ θά παρηγορηθεῖ ἡ ψυχούλα μας, ὅταν λαχταρή-

σομε τόν Κύριο. Δέν θ' ἀσχολούμαστε τότε μέ τά καθημερινά καί τά χαμερπή. Θ' ἀσχολούμαστε μέ τά πνευματικά καί τά ἀνώτερα, θά ζοῦμε στόν κόσμο τόν πνευματικό. "Οταν ζεῖς στόν κόσμο τόν πνευματικό, ζεῖς σέ ἄλλον κόσμο, σ' αὐτόν πού ἀρέσκεται καί λαχταράει ἡ ψυχή σου. Δέν ἀδιαφορεῖς, ὅμως, καί γιά τόν ἀνθρωπο· θέλεις κι αὐτός νά βρεῖ τή σωτηρία, τό φῶς, τόν ἀγιασμό. Νά μποῦν ὅλοι στήν Ἐκκλησία.

Ἡ ἀγάπη στόν Χριστό δέν χορταίνεται

"Ο Χριστός εἶναι τό ἄκρον ἐφετόν, τό ἄκρον ἐπιθυμητόν, δέν ὑπάρχει ἀνώτερο. "Ολα τά αἰσθητά ἔχουν κόρο, ἄλλα ὁ Θεός δέν ἔχει κόρο. Αὐτός εἶναι τό πᾶν. Ὁ Θεός εἶναι τό ἄκρον ἐφετόν. Καμιά ἄλλη χαρά, κανένα ἄλλο κάλλος, τίποτα δέν μπορεῖ νά παραβγεῖ μ' Αὐτόν. Τί ἄλλο ἀπό τό ἀνώτατον;

"Ο ἔρωτας πρός τόν Χριστό εἶναι κάτι ἄλλο. Δέν ἔχει τέλος, δέν ἔχει χορτασμό. Δίνει ζωή, δίνει σθένος, δίνει ὑγεία, δίνει, δίνει, δίνει... Κι ὅσο δίνει, τόσο πιό πολύ ὁ ἀνθρωπος θέλει νά ἐρωτεύεται. Ἐνῶ ὁ ἀνθρώπινος ἔρωτας μπορεῖ νά φθείρει τόν ἀνθρωπο, νά τόν τρελάνει. "Οταν ἀγαπήσομε τόν Χριστό, ὅλες οἱ ἄλλες ἀγάπες ὑποχωροῦν. Οἱ ἄλλες ἀγάπες ἔχουν κορεσμό. Ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ δέν ἔχει κορεσμό. Ἡ σαρκική ἀγάπη ἔχει κορεσμό. Μετά μπορεῖ ν' ἀρχίσει ἡ ζήλεια, ἡ γκρίνια, μέχρι κι ὁ φόνος. Μπορεῖ νά μεταβληθεῖ σέ μίσος. Ἡ ἐν Χριστῷ ἀγάπη δέν

ἀλλοιώνεται. Ἡ κοσμική ἀγάπη λίγο διατηρεῖται καὶ σιγά σιγά σβήνει, ἐνῶ ἡ θεία ἀγάπη ὀλοένα μεγαλώνει καὶ βαθαίνει. Κάθε ἄλλος ἔρωτας μπορεῖ νά φέρει τόν ἄνθρωπο σ' ἀπελπισία. Ὁ θεῖος ἔρωτς, ὅμως, μᾶς ἀνεβάζει στή σφαίρα τοῦ Θεοῦ, μᾶς χαρίζει γαλήνη, χαρά, πληρότητα. Οἱ ἄλλες ἥδονές κουράζουν, ἐνῶ αὐτή διαρκῶς δέν χορταίνεται. Εἶναι μία ἥδονή ἀκόρεστος, πού δέν τή βαριέται κανείς ποτέ. Εἶναι τό ἄκρον ἀγαθόν.

Μόνο σ' ἔνα σημεῖο σταματάει ὁ κορεσμός· ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐνωθεῖ μέ τόν Χριστό. Ἀγαπάει, ἀγαπάει, ἀγαπάει κι ὅσο ἀγαπάει, τόσο βλέπει ὅτι θέλει ἀκόμη ν' ἀγαπήσει. Τό βλέπει ὅτι δέν ἔχει ἐνωθεῖ, δέν ἔχει δοθεῖ στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ἔχει συνεχῶς τήν ἔφεση, τήν ἐπιθυμία, τή χαρά, γιά νά κατορθώσει νά φθάσει στό ἄκρον ἐφετόν, στόν Χριστό. Ὁλο νηστεύει κι ὅλο κάνει μετάνοιες κι ὅλο προσεύχεται κι ὅμως ὅλο δέν ίκανοποιεῖται. Δέν τό καταλαβαίνει ὅτι ἔφθασε ἥδη σ' αὐτή τήν ἀγάπη. Αὐτό πού ἐπιθυμεῖ, δέν τό νιώθει ὅτι τόν γέμισε, ὅτι τό πῆρε, ὅτι τό αἰσθάνεται, ὅτι τό ζει. Αὐτό τό θεῖο ἔρωτα, αὐτή τή θεία ἀγάπη λαχταροῦν καὶ ποθοῦν ὅλοι οἱ ἀσκηταί. Μεθοῦν μέ τή θεία μέθη. Μ' αὐτή τή θεία μέθη τό μέν σῶμα μπορεῖ νά γηράσκει, νά παρέρχεται, τό πνεῦμα, ὅμως, νεάζει καὶ ἀνθεῖ.

Οἱ ὄμνοι καὶ τά τροπάρια τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι γεμάτα μέ θεῖο ἔρωτα. Ἀκοῦστε τί λέει στόν κανόνα τοῦ Ἀγίου Ἀποστόλου Τιμοθέου:

«Ποθήσας θερμῶς τῶν ἐφετῶν τὸ ἀκρότατον
καὶ δι' ἀγάπης συγκραθείς,

πόθῳ κατάλληλον ζωὴν μετῆλθες, θεόληπτε,
διὰ παντὸς σοῦ κατοπτεύων τὸν ἔρωτα
καὶ τῆς αὐτοῦ θεωρίας πιμπλάμενος»⁹.

«Συγκραθείς» σημαίνει γίνεσαι ἔνα, ἐνώνεσαι μέ τόν ἔρωμένο. Καί «πιμπλάμενος», ἀπό τό «πίμπλημι», σημαίνει γεμίζω, χορταίνω. «Ω, λέξεις σπουδαῖες! Νά κάνετε συλλογή ἀπό τέτοιες λέξεις, πού δείχνουν τή θεία ἀγάπη, τή θεία τρέλα. Δέν τίς χορταίνεις! Ναί, δέν χορταίνεται ή ἀγάπη στόν Χριστό. «Οσο Τόν ἀγαπάεις, νομίζεις
ὅτι δέν Τόν ἀγαπάεις κι ὅλο θέλεις πιό πολύ νά Τόν ἀγαπάεις. Συγχρόνως, ὅμως, πλημμυρίζει ἡ ψυχή σου ἀπ' τήν παρουσία Του καὶ τήν ἐν Κυρίω χαρά τήν ἀναφαίρετο. Δέν θέλεις τότε τίποτα νά ἐπιθυμήσεις. Κάτι παρόμοιο γράφει δ' Ἀββᾶς Ἰσαάκ δ Σύρος:

«Ἡ χαρά, ἥτις πηγάζει ἀπό τὸν Θεόν, ὑπάρχει δυνατωτέρα τῆς ἐνταῦθα ζωῆς καὶ ὅστις γευθῇ αὐτήν, ὅχι μόνον δέν θέλει προσέχει εἰς τὰ πάθη, ἀλλ' οὐδὲ τήν ἐνταῦθα ζωὴν αὐτοῦ θέλει ἐπιθυμήσει, οὔτε ἄλλο τί αἰσθητὸν θέλει προτιμήσει αὐτῆς τῆς χαρᾶς, ἐὰν αὕτη ὑπάρχῃ ἀληθής καὶ ὅχι πλάνη. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι γλυκυτέρα τῆς προσκαίρου ζωῆς... εἶναι γλυκυτέρα ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον· δέν λυπεῖται ἡ ἀγάπη νὰ δεχθῇ μέγαν θάνατον ὑπὲρ τῶν ἀγαπώντων αὐτήν... καὶ εἰς ἔκείνην τήν καρδίαν, ἥτις δέχεται αὐτήν, πᾶσα γλυκύτης τούτου τοῦ κόσμου θεωρεῖται περιττή· διότι κανέν εἴλοτε πρᾶγμα δέν δύναται νὰ ἔξομοιωθῇ μὲ τήν γλυκύτητα τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Θεοῦ»¹⁰.

9. Κανὼν Ἀγ. Ἀποστόλου Τιμοθέου, γ' τροπάριον δ' ψδῆς.

10. Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, Ἀσκητικά, Λόγος ΛΗ', ἔκδ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1989.

Καί στό Κεκραγάριον τοῦ Ἱεροῦ Αύγουστίνου διαβάζομε:

«Σέ ἀγαπῶ, Κύριε ὁ Θεός μου, κι ἐπιθυμῶ
νά Σ' ἀγαπῶ πάντα καὶ πιό πολύ.
Γιατί Ἐσύ 'σαι πράγματι
ἀπ' τό καλύτερο μέλι γλυκύτερος,
ἀπ' τό ἔκλεκτότερο γάλα θρεπτικότερος
κι ἀπ' ὅλο τό φῶς ἀστραφτερότερος.
Γι' αὐτό εἶσαι γιά μένα κι ἀπό τό χρυσάφι
κι ἀπό τ' ἀσήμι κι ἀπ' τά πολύτιμα πετράδια
πολυτιμότερος...»

»Ω ἀγάπη, πού πάντα εἶσαι παραπάνω ἀπό δλόθερμη
καὶ δέν καταπέφτεις ποτέ σέ χλιαρότητα!
Περίφλεξέ με!...

»Θά Σ' ἀγαπήσω, Κύριε, γιατί Σύ πρῶτος μ' ἀγάπησες.
Καί ποῦ νά 'βρω λόγια ἀρκετά, ὥστε νά περιγράψω
ὅλα τά δείγματα τῆς μεγίστης ἀγάπης Σου γιά μένα;...

»Μέ καταλάμπρυνες προσέτι
καὶ μέ τοῦ προσώπου Σου τό φῶς,
πού τό βαλες ἐπιγραφή
πάνω στό ἀνώφλι τῆς καρδιᾶς μου...»¹¹.

11. «Φλογερός πόθος φυχῆς, πού ἐπιθυμεῖ ν' ἀγαπᾶ τὸν Θεό»: Ἱεροῦ Αύγουστίνου, *Κεκραγάριον*, κεφ. Ιθ', ἔκδ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1973.

*Μέ τή θεία ἀγάπη γίνονται ὅλα Χριστός,
γίνονται Παράδεισος*

Γιά τή θεία ἀγάπη πολύ ὥρατα μιλάει καὶ ὁ κανόνας τοῦ Ἅγιου Παχωμίου, πού τόν ἔχει γράψει ὁ Θεοφάνης.

«Ἀπαθείας ἔρωτι θερμῷ, πάτερ, κατεχόμενος
τὰς ὑλικὰς τῶν παθῶν κατεμάρανας ἀφορμάς,
Παχώμιε, καὶ κατέλαβες δι' ἀγάπης πτερούμενος
πᾶσαν τὴν πηγαίαν Ἕλλαμψιν,
πομπάκαρ, τῆς θεότητος.

»Ἀγάπη Θεοῦ διδαχαῖς ὄμιλήσας τοῦ Πνεύματος,
ἔξ ὧν φωτιζόμενος ἀρετῆς ἀκρότητα κατείληφας,
τῶν παθῶν ἀπαλλάξας τὴν τῆς φυχῆς κατάστασιν.

»Νυττόμενος τοῦ δεσπότου τῷ πόθῳ,
κατέσβεσας σαρκὸς τὴν εὐπάθειαν δι' ἐγκρατείας,
Παχώμιε, ὅλον δὲ τὸν βίον σου
ώς εὐώδεστατον θῦμα καθιέρωσας¹².

»Α, αὐτό εἶναι θησαυρός, εἶναι πολύ ἀκριβά αὐτά, εἶναι σπουδαῖος ποιητής ὁ Θεοφάνης! «Ἀκρότης ἀρετῆς» εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι τελεία καὶ ἀπόλυτη. «Νυττόμενος». «Οταν νυγεῖ ἡ φυχή μας, ὅταν τρωθεῖ ἀπό τό θεῖο πόθο, ἡ εὐπάθεια τῆς σαρκός μαρακίνεται. Ὁ θεῖος πόθος νικάει κάθε πόνο κι ἔτσι κάθε πόνος μεταποιεῖται καὶ γίνεται ἀγάπη Χριστοῦ. Ἀγαπῆστε τόν Χριστό καὶ θά σᾶς ἀγαπήσει κι Ἐκεῖνος. »Ολοι οἱ πόνοι θά περάσουν, θά νικηθοῦν, θά μεταποιηθοῦν. Τότε γίνονται ὅλα Χριστός, γίνον-

12. Κανῶν Ἅγιου Παχωμίου, τροπάρια α', ε' καὶ δ' ψδῆς.

ται Παράδεισος. Ἀλλά γιά νά ζοῦμε στόν Παράδεισο, πρέπει νά ἀποθάνομε, νά ἀποθάνομε γιά ὅλα, νά εἴμαστε σάν νεκροί. Τότε θά ζοῦμε πραγματικά, θά ζοῦμε στόν Παράδεισο. "Αν δέν νεκρωθοῦμε κατά τόν παλαιό ἄνθρωπο, δέν γίνεται τίποτα.

Αγαπῶ πολύ τό ποίημα τοῦ Βερίτη, Συντροφιά μέ τόν
Χριστό.

«Συντροφιά μέ τόν Χριστό λαχτάρησα νά ζήσω,
τήν ἀγάπη Του θερμή στά στήθια μου νά κλείσω.

Καί τά στήθια εἰν' στενά κι ἀνοίγουν καὶ πλαταίνουν
κι ὅσο πιό πολύ ἀγαποῦν, τόσο καὶ δέν χορταίνουν»¹³

Τόσο καί δέν χορταίνεις. "Οσο πίνεις χρασί, τόσο καί πιό πολύ θέλεις νά πίνεις. "Οσο πιό πολύ δίνεσαι στήν ἀγάπη του Χριστοῦ, τόσο καί πιό πολύ θέλεις νά δίνεσαι. Αύτόν πρέπει νά ἀγαπήσομε μέ δῆλη μας τήν φυχήν, τήν καρδιά, τήν ἰσχύ, τήν δύναμη, τήν διάνοια. Νά βάλομε τήν πρίζα τῆς καρδιᾶς μας στήν ἀγάπη Του, γιά νά ἐνωθοῦμε μαζί Του. Αύτό ζητάει δι Κύριος ὅχι γιά τόν ἔαυτό Του, ἀπό ἐγωισμό, ἀλλά γιά μᾶς, γιά νά μᾶς χαρίσει τό πᾶν, τή χαρά, τήν εύτυχία.

‘Ο ποιητής τό πέτυχε αύτό. ’Αγάπησε τόν Χριστό καί
ἀγαπήθηκε ἀπ’ Αὐτόν. Εἶχε βρεῖ τό μυστικό τῆς θείας ἀ-
γάπης. Δέν εἶναι δύσκολο, ἀντίθετα εἶναι τόσο εύκολο νά
το ἀνακαλύψουμε. ’Εξαρτᾶται ἀπό τόν τρόπο καί τήν προε-
τοιμασία, θέλει ὁρθόδοξο πνεῦμα.

Αύτή ή ἀγάπη καί αὐτός ὁ ἔρωτας καί αὐτός ὁ ἐνθου-
σιασμός σέ φέρνει καί στό μαρτύριο ἀκόμη. Σέ κάνει νά θυ-
σιάζεσαι, νά μή λογαριάζεις τίποτα. Νά μή φοβᾶσαι τίπο-
τα. Νά φεύγεις μακριά, στά σπήλαια καί στίς ὀπές τῆς
γῆς. Αύτή τή θεία τρέλα εἶχε καί ὁ Ἀγιος Ἰωάννης ὁ Κα-
λυβίτης, ὁ Ἀγιος πού μ' ἐνέπνευσε. Ἀπ' τή θεία τρέλα ξε-
κινώντας οι ἄγιοι καί οι μάρτυρες, δέν ἐδίσταζαν σέ τίπο-
τα, ἔτρεχαν στό μαρτύριο μέ χαρά κι ἐνθουσιασμό. "Οποι-
ος ἀγαπάει λίγο, δίνει λίγο. "Οποιος ἀγαπάει περισσότε-
ρο, δίνει περισσότερο κι ὅποιος ἀγαπάει πάρα πολύ, τί ἔ-
χει ἀντάξιο νά δώσει; Δίνει τόν ἔαυτό του!

Ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς ἀγάπης τους πρός τὸν Χριστό οἱ ἄγιοι δέν αἰσθανόντουσαν τούς πόνους τῶν μαρτυρίων, ὅσο σκληρά κι ἄν ἦταν. Θυμηθεῖτε τούς τρεῖς Παῦλας ἐν τῇ καμίνῳ· ὑμνοῦντες καί δοξολογοῦντες ἐδροσίζοντο στήν κάμινον τοῦ πυρός. Θυμηθεῖτε τὸν Ἀγιο Δημήτριο, τὸν Ἀγιο Γεώργιο, τὴν Ἀγία Αἰκατερίνα, τὴν Ἀγία Βαρβάρα, τὴν Ἀγία Παρασκευή, τοὺς Σαράντα Μάρτυρες μέσα στήν παγωμένη λίμνη. «Νέφος μαρτύρων», ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος¹⁴.

“Ολοι αύτοί οι ἄγιοι καί οι μάρτυρες, δύπως ἐδῶ στή γῆ, ἔτσι καί πολύ περισσότερο τώρα στόν οὐρανό ὑμνοῦν καί δοξάζουν τὸν Κύριο. Εἶναι στόν Παράδεισο καί βλέπουν τό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ «πρόσωπον πρὸς πρόσωπον»¹⁵. Κι αὐτό εἶναι τό πᾶν. Πῶς τό λέει στήν Εὐχαριστία μετά τήν Θεία Μετάληψη ἡ πρώτη εὐχή; Δέν λέει κάπου, «τῶν

13. «Ο Γαληνηφόρος»: Γ. Βερίτη, *'Η Ωδή τοις Ἀγαπητοῖς*, Αθήνα 1947, σ. 11. 'Ο Γέροντας ἐδῶ παραλλάσσει τὸν τίτλο τοῦ ποιήματος.

14. *Eβρ.* 12, 1.

15. *A'Kop.* 13, 12

καθορώντων τοῦ Σοῦ προσώπου τὸ κάλλος τὸ ἄρρητον»¹⁶; Νά ό Παράδεισος! Παράδεισος εἶναι τό νά βλέπει κανείς διά παντός τό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἀνώτερο ἀπ' τά λουλούδια κι ἀπ' τά ἔξωτικά πουλιά κι ἀπ' τά γάργαρα νερά κι ἀπ' τά τριαντάφυλλα κι ἀπ' ὅλα τά ὥρατα πού ὑπάρχουν στή γῆ, ἀπ' ὅλες τίς μικρές ἀγάπες.

“Οταν ἀγαπάεις τόν Χριστό, παρόλες τίς ἀδυναμίες καί τή συναίσθηση πού ἔχεις γι' αὐτές, ἔχεις τή βεβαιότητα ὅτι ξεπέρασες τό θάνατο, γιατί βρίσκεσαι στήν κοινωνία τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Πάνω σ' αὐτά ἀγωνίζομαι κι ἐγώ — ἀλλά ό Θεός νά μ' ἐλεήσει! Πάνω σ' αὐτά, ὅντως, καταγίνομαι μέρα καί νύκτα.” Ετσι εἶναι, ὅταν ἀγαπήσεις τόν Χριστό, θέλεις νά ὑποφέρεις γιά τόν Χριστό.

Νά εὐχόμαστε νά μᾶς ἀξιώσει ό Θεός νά δοῦμε τό πρόσωπο τοῦ Κυρίου κι ἀπό δῶ, ἀπ' τή γῆ.

Ο Χριστός εἶναι φίλος μας

Τόν Χριστό νά Τόν αἰσθανόμαστε φίλο μας. Εἶναι ό φίλος μας. Τό βεβαιώνει ό ἴδιος, ὅταν λέει: «Τοιμεῖς φίλοι μου ἐστέ...»¹⁷. Σάν φίλο νά Τόν ἀτενίζομε καί νά Τόν πλησιάζομε. Πέφτομε; Άμαρτάνομε; Μέ οἰκειότητα, ἀγάπη κι ἐμπιστοσύνη νά τρέχομε κοντά Του· ὅχι μέ φόβο ὅτι θά μᾶς τιμωρήσει ἀλλά μέ θάρρος, πού θά μᾶς τό δίδει ή αἴ-

16. Εὐχαριστία μετὰ τήν Θείαν Μετάληφιν, α' εὐχὴ ἀνωνύμου.

17. Ἰωάν. 15, 14.

σθηση τοῦ φίλου. Νά Τοῦ ποῦμε: «Κύριε, τό ἔκανα, ἔπεσα, συγχώρεσέ με». Ἀλλά συγχρόνως νά αἰσθανόμαστε ὅτι μᾶς ἀγαπάει, ὅτι μᾶς δέχεται τρυφερά, μέ ἀγάπη καί μᾶς συγχωρεῖ. Νά μή μᾶς χωρίζει ἀπ' τόν Χριστό ό ἀμαρτία. “Οταν πιστεύομε πώς μᾶς ἀγαπάει καί Τόν ἀγαπᾶμε, δέν αἰσθανόμαστε ξένοι καί χωρισμένοι ἀπ' Αὐτόν, οὔτε ὅταν ἀμαρτάνομε.” Εχομε ἔξασφαλίσει τήν ἀγάπη Του κι ὅπως καί νά φερθοῦμε, ξέρομε ὅτι μᾶς ἀγαπάει.

“Αν ἀγαπᾶμε τόν Χριστό πραγματικά, δέν ὑπάρχει φόβος νά χάσομε τό σεβασμό μας σ' Ἐκεῖνον. Ἐδῶ ἵσχυει ἐκεῖνο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θλῖψις ἢ στενοχωρία... πέπεισμαι γάρ ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωή... οὔτε ὅφωμα, οὔτε βάθος... δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν»¹⁸. Εἶναι μία σχέση ἀνώτερη, μοναδική, ἡ σχέση τῆς φυχῆς μέ τόν Θεό, πού δέν τή διασπᾶ τίποτα καί δέν τή φοβίζει, οὔτε τήν κλονίζει τίποτα.

Τό Εὐαγγέλιο, βέβαια, λέει μέ συμβολικές λέξεις γιά τόν ἄδικο ὅτι θά βρεθεῖ ἐκεῖ, ὅπου ὑπάρχει «ὅ τριγμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὁδόντων»¹⁹, διότι μακράν τοῦ Θεοῦ ἔτσι εἶναι. Καί ἀπό τούς νηπτικούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας πολλοί διμιοῦν γιά φόβο θανάτου καί κολάσεως. Λένε: «Ἐχε μνήμην θανάτου διηνεκῶς». Αὐτές οι λέξεις, ἀν τίς ἐξετάσομε βαθιά, δημιουργοῦν τό φόβο τῆς κολάσεως. Ό ἄνθρωπος, προσπαθώντας ν' ἀποφύγει τήν ἀμαρτία, κάνει

18. Ρωμ. 8, 35·38-39.

19. Πρβλ. Ματθ. 8, 12 καί 13, 42.

αὐτές τίς σκέψεις, γιά νά κυριευθεῖ ἡ ψυχή του ἀπ' τό φόβο τοῦ θανάτου, τῆς κολάσεως καί τοῦ διαβόλου.

“Ολα ἔχουν τή σημασία τους, τό χρόνο καί τήν περίστασή τους. Ἡ ἔννοια τοῦ φόβου εἶναι καλή γιά τά πρῶτα στάδια. Εἶναι γιά τούς ἀρχαρίους, γι' αὐτούς πού ζεῖ μέσα τους ὁ παλαιός ἄνθρωπος. Ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀρχάριος, πού δέν ἔχει ἀκόμη λεπτυνθεῖ, συγκρατεῖται ἀπ' τό κακό μέ τό φόβο. Καί ὁ φόβος εἶναι ἀπαραίτητος, ἐφόσον εἴμαστε ὑλικοί ἄνθρωποι καί χαμερπεῖς. Ἄλλ' αὐτό εἶναι ἔνα στάδιο, ἔνας χαμηλός βαθμός σχέσεως μέ τό θεῖον. Τό πᾶμε στή συναλλαγή, προκειμένου νά κερδίσομε τόν Παράδεισο ἢ νά γλιτώσομε τήν κόλαση. Αὐτό, ἀν τό καλοεξετάσομε, δείχνει κάποια ἴδιοτέλεια, κάποιο συμφέρον. Ἐμένα δέν μοῦ ἀρέσει αὐτός ὁ τρόπος. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος προχωρήσει καί μπεῖ στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, τί τοῦ χρειάζεται ὁ φόβος; Ὁ, τι κάνει, τό κάνει ἀπό ἀγάπη κι ἔχει πολύ μεγαλύτερη ἀξία αὐτό. Τό νά γίνει καλός κάποιος ἀπό φόβο στόν Θεό κι ὅχι ἀπό ἀγάπη δέν ἔχει τόση ἀξία.

Προχωρώντας, καί τό Εὐαγγέλιο μᾶς δίνει νά καταλάβομε πώς ὁ Χριστός εἶναι ἡ χαρά, ἡ ἀλήθεια, πώς ὁ Χριστός εἶναι ὁ Παράδεισος. Πῶς τό λέει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης; «Φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει· ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ»²⁰. Προσπαθώντας διά τοῦ φόβου μπαίνομε σιγά σιγά στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Πάει τότε ἡ κόλαση, πάει ὁ φόβος, πάει ὁ θάνατος. Ἔνδια-

φερόμαστε μόνο γιά τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Κάνομε τό πᾶν γι' αὐτή τήν ἀγάπη. “Ο, τι ὁ γαμπρός γιά τήν νύφη.

“Αν θελήσομε καί Τόν ἀκολουθήσομε, καί τούτη ἡ ζωή μέ τόν Χριστό εἶναι χαρά, ἔστω καί μέσα σέ δυσκολίες. Ὁ πως τό λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου». Αὐτή εἶναι ἡ θρησκεία μας, ἐκεῖ πρέπει νά πάμε. Δέν εἶναι τά τυπικά, δόσο εἶναι νά ζεῖ κανείς μέ τόν Χριστό. Ὅταν αὐτό τό πετύχεις, τί ἄλλο θέλεις; Κέρδισες τό πᾶν. Ζεῖς τόν Χριστό καί ὁ Χριστός ζεῖ μέσα σου. “Ολα μετά εἶναι πολύ εὔκολα, ἡ ὑπακοή, ἡ ταπείνωση, ἡ εἰρήνη.

‘Ο Χριστός εἶναι ὁ Νυμφίος τῆς ψυχῆς

‘Από αὐτή τή λατρεία γιά τόν Χριστό προῆλθε τό Ἀσμα ἀσμάτων τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος. Αὐτό τό βιβλίο καλλιεργεῖ τό θεῖο πόθο, τή θεία ἀγάπη, τή λατρεία καί τήν ἐγρήγορση στή σχέση μέ τόν οὐράνιο Νυμφίο. Τί ώρατα λόγια, ἔρωτικά, γεμάτα ἀγάπη, πάθος, ἔρωτα θεῖο! Φαίνονται σάν ἀνθρώπινα, εἶναι ὅμως θεῖα. «Ὅτι τέτρωμαι τῆς σῆς ἀγάπης ἐγώ»²¹, λέει ἔνα τροπάριο. Δηλαδή «πάσχω, ὑποφέρω, Σέ ζητάει ἡ ψυχή μου, θέλει Ἐσένα πού εἶσαι τό φῶς, ἡ ζωή, ὁ Θεός, ὁ Κύριός μου καί ὁ Θεός μου».

Κατεξοχήν στό Ἀσμα ἀσμάτων βλέπομε τόν Χριστό ως Νυμφίο. ‘Ο Χριστός εἶναι ὁ Νυμφίος τῆς ψυχῆς μας. ‘Η ψυχή μας, νύμφη Του, Τόν ἀκολουθεῖ σ' ὅλα. Καί στό

20. Α' Ἰωάν. 4, 18.

21. Δοξαστικὸν αἰνῶν Ἀγίας Εὐφημίας.

μαρτύριο καί στό Γολγοθᾶ καί στή Σταύρωση ἀλλά καί στήν Ἀνάσταση. "Οταν φθάσομε σ' αὐτή τήν ἀγάπη, τότε ὁ Χριστός θά ἐγκύψει μέσα μας καί θά γεμίσει τήν φυχή μας.

Διαρκῶς ν' ἀτενίζετε πρός τά ἄνω, πρός τόν Χριστό, νά ἔξοικειώνεσθε μέ τόν Χριστό, νά ἐργάζεσθε μέ τόν Χριστό, νά ζεῖτε μέ τόν Χριστό, ν' ἀναπνέετε μέ τόν Χριστό, νά πονᾶτε μέ τόν Χριστό, νά χαίρεσθε μέ τόν Χριστό. Νά εἶναι τό πᾶν γιά σᾶς ὁ Χριστός. "Η φυχή σας νά ζητάει, νά φωνάζει τόν Νυμφίο της: «Σέ, Νυμφίε μου, ποθῶ...»²². 'Ο Χριστός εἶναι ὁ Νυμφίος, εἶναι ὁ Πατέρας, εἶναι τό πᾶν. Δέν ὑπάρχει ἀνώτερο πράγμα στή ζωή ἀπό τό ν' ἀγαπᾶμε τόν Χριστό. "Ο, τι θέλομε εἶναι στόν Χριστό. 'Ο Χριστός εἶναι τό πᾶν. "Ολη ἡ χαρά, ὅλη ἡ εὐφροσύνη, ὅλη ἡ παραδεισιακή ζωή. "Ολα τά μεγαλεῖα ἔχομε, ὅταν ἔχομε τόν Χριστό μέσα μας. 'Η φυχή πού εἶναι ἐρωτευμένη μέ τόν Χριστό εἶναι πάντα χαρούμενη κι εύτυχισμένη, ὅσους κόπους καί θυσίες κι ἄν τῆς κοστίσει αὐτό.

Κανείς δέν μπορεῖ ν' ἀρνηθεῖ ὅτι τό πλήρωμα εἶναι ὁ Χριστός. "Οσοι ἀρνοῦνται αὐτή τήν ἀλήθεια εἶναι ἄρρωστοι φυχικῶς, κατέχονται ὑπό τοῦ κάκου πνεύματος. Ἀρνοῦνται αὐτό πού τούς λείπει. "Ετσι βρίσκει κενή τήν φυχή τους καί μπαίνει ὁ διάβολος μέσα τους. Κι ὅπως τό παιδί πληγώνεται πολύ βαθιά, ἀν στερηθεῖ στή ζωή του τόν πατέρα καί τήν μητέρα του, ἔτσι, καί πολύ περισσότερο, ἀν στερηθεῖ ὁ ἀνθρώπος τόν Χριστό καί τήν Παναγία.

Λέει στό Ἄσμα ἀσμάτων ἡ νύμφη γιά τόν Νυμφίο

Χριστό: «'Ἐγώ καθεύδω καὶ ἡ χαρδία μου ἀγρυπνεῖ. Φωνὴ ἀδελφιδοῦ μου κρούει ἐπὶ τὴν θύραν»²³.

'Η νύμφη ἀγρυπνεῖ καί ὀνειρεύεται Αὐτόν. "Αν καί κοιμᾶται, στρέφεται ἡ φυχή της πρός Αὐτόν. 'Ἐκφράζει, ἔτσι, τήν ἀγάπη της καί τήν πλήρη ἀφοσίωσή της. Τόν ἔχει συνεχῶς στό νοῦ της, στήν χαρδιά της, ἀκόμη καί στόν ὕπνο. Τόν λατρεύει. Καταλάβατε; 'Η λατρεία νά γίνεται ἐξ ὅλης τῆς φυχῆς καί ἐξ ὅλης τῆς χαρδίας. Τί θά πετ αὐτό; 'Η μόνη σας ἔννοια νά εἶναι ὁ Θεός. "Οχι ὅπως οἱ ἄλλες ἔννοιες. Αὐτή ἡ ἔννοια νά εἶναι διαφορετική. Εἶναι ἔνα εἶδος λατρείας πρός τόν Χριστό. Αὐτή εἶναι ἡ ἔννοια πού θέλγει καί εὐχαριστεῖ. Δέν εἶναι κάτι πού γίνεται ἀγγάρια. Νιώθετε εὐχαρίστηση καί ἡδονή πνευματική. Δέν εἶναι ὅπως τό μάθημα πού διαβάζει τό παιδί, γιά νά πάει στό σχολεῖο. Εἶναι ὅπως ὁ ἔρωτας μεταξύ δύο ἀνθρώπων ἀλλά ἀνώτερος, πνευματικός.

«Καὶ ὡς ἡ ὡδίνουσα ἐγγίζει τοῦ τεκεῖν καὶ ἐπὶ τῇ ὡδῖνι αὐτῆς ἐκέχραξεν, οὕτως ἐγενήθημεν τῷ ἀγαπητῷ σου διὰ τὸν φόβον σου, Κύριε. 'Ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ὡδιήσαμεν καὶ ἐτέκομεν», λέγει στόν Ἡσαΐα²⁴.

"Ετσι κι ἡ φυχή μας φωνάζει στόν Θεό ἐξαιτίας τῆς ὁδύνης πού νιώθει, ὅταν Τόν ἀναζητάει. Καί κάνει καί κάποιο κόπο, κάποια προσπάθεια. Τί σημαίνει ὁ κόπος τῆς τικτούσης καί τό κλάμα; Δέν εἶναι ὁ πόνος κι ἡ ὁδύνη, ὥσπου νά ἔλθει μέσα μας ὁ Χριστός; Αὐτή ἡ ὁδύνη εἶναι ἡ πιό μεγάλη. Τή γνωρίζουν ὅσοι τήν ἐδοκίμασαν. Εἶναι μαρτύριο ἀφόρητο...

22. Μαρτυρικὸν ἀπολυτίκιον, «Ἡ ἀμνάς Σου Ἰησοῦ...».

23. Ἄσμα 5, 2.

24. Ἡσ. 26, 17-18.

“Οποιος θέλει νά γίνει χριστιανός,
πρέπει πρῶτα νά γίνει ποιητής

‘Η φυχή του Χριστιανοῦ πρέπει νά εἶναι λεπτή, νά εἶναι εὐαίσθητη, νά εἶναι αἰσθηματική, νά πετάει, δόλο νά πετάει, νά ζεῖ μές στά ὅνειρα. Νά πετάει μές στ’ ἄπειρο, μές στ’ ἀστρα, μές στά μεγαλεῖα του Θεοῦ, μές στή σιωπή.

“Οποιος θέλει νά γίνει χριστιανός, πρέπει πρῶτα νά γίνει ποιητής. Αὐτό εἶναι! Πρέπει νά πονάεις. Ν’ ἀγαπάεις καί νά πονάεις. Νά πονάεις γι’ αὐτόν πού ἀγαπάεις. ‘Η ἀγάπη κάνει κόπο γιά τόν ἀγαπημένο. “Ολη νύκτα τρέχει, ἀγρυπνεῖ, ματώνει τά πόδια, γιά νά συναντηθεῖ μέ τόν ἀγαπημένο. Κάνει θυσίες, δέν λογαριάζει τίποτα, οὕτε ἀπειλές οὕτε δυσκολίες, ἔξαιτίας τῆς ἀγάπης. ‘Η ἀγάπη πρός τόν Χριστό εἶναι ἀλλο πράγμα, ἀπείρως ἀνώτερο.

Καί ὅταν λέμε ἀγάπη, δέν εἶναι οἱ ἀρετές πού θ’ ἀποκτήσομε ἀλλά ἡ ἀγαπῶσα καρδία πρός τόν Χριστό καί τούς ἄλλους. Τό καθετί ἔκει νά τό στρέφομε. Βλέπομε μιά μητέρα νά ἔχει τό παιδάκι της στήν ἀγκαλιά, νά τό φιλάει καί νά λαχταράει ἡ φυχούλα της; Βλέπομε νά λάμπει τό πρόσωπό της, πού κρατάει τ’ ἀγγελούδι της; “Ολ’ αὐτά ὁ ἀνθρωπος τοῦ Θεοῦ τά βλέπει, τοῦ κάνουν ἐντύπωση καί μέ δίφα λέει: «Νά εἶχα κι ἐγώ αὐτή τή λαχτάρα στόν Θεό μου, στόν Χριστό μου, στήν Παναγίτσα μου, στούς ἀγίους μας!». Νά, ἔτσι πρέπει ν’ ἀγαπήσομε τόν Χριστό, τόν Θεό. Τό ἐπιθυμεῖς, τό θέλεις καί τό ἀποκτᾶς μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ.

Ἐμεῖς, ὅμως, ἔχομε φλόγα γιά τόν Χριστό; Τρέχο-

με, ὅταν εἴμαστε κατάκοποι, νά ξεκουρασθοῦμε στήν προσευχή, στόν Ἀγαπημένο ἥ τό κάνομε ἀγγάρια καί λέμε: «”Ω, τώρα ἔχω νά κάνω καί προσευχή καί κανόνα...»; Τί λείπει καί νιώθομε ἔτσι; Λείπει ὁ θεῖος ἔρως. Δέν ἔχει ἀξία νά γίνεται μία τέτοιά προσευχή. ”Ισως μάλιστα κάνει καί κακό.

“Αν στραπατσαρισθεῖ ἥ φυχή καί γίνει ἀνάξια τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, διακόπτει ὁ Χριστός τίς σχέσεις, διότι ὁ Χριστός «χοντρές» φυχές δέν θέλει κοντά Του. ‘Η φυχή πρέπει νά συνέλθει πάλι, γιά νά γίνει ἄξια τοῦ Χριστοῦ, νά μετανοήσει «ἔως ἐβδομηκοντάκις ἐπτά»²⁵. ‘Η μετάνοια ἥ ἀληθινή θά φέρει τόν ἀγιασμό. ”Οχι νά λέεις, «πᾶνε τά χρόνια μου χαμένα, δέν εἶμαι ἄξιος» κ.λπ., ἀλλά μπορεῖς νά λέεις, «θυμᾶμαι κι ἐγώ τίς μέρες τίς ἀργές, πού δέν ζούσα κοντά στόν Θεό...». Καί στή δική μου τή ζωή κάπου θά ὑπάρχουν ἀδειες μέρες. ”Ημουν δώδεκα χρονῶν, πού ἔφυγα γιά τό “Ἄγιον” Όρος. Δέν ἦταν αὐτά χρόνια; Μπορεῖ βέβαια νά ἦμουν μικρό παιδί, ἀλλά ἔζησα δώδεκα χρόνια μακράν τοῦ Θεοῦ· τόσα πολλά χρόνια!...

‘Ακοῦστε τί λέει ὁ Ἰγνάτιος Μπριαντσιανίνωφ στό βιβλίο του Γιέ μου, δός μοι σήν καρδίαν:

«Πᾶσα γάρ ἐργασία σωματική τε καὶ πνευματική, μὴ ἔχουσα πόνον ἥ κόπον, οὐδέποτε καρποφορεῖ τῷ ταύτην μετερχομένω, ὅτι βιαστή ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ “βιασταὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν”, βίαν εἰπὼν τὴν τοῦ σώματος ἐν πᾶσιν ἐπίπονον ἀσκησιν»²⁶.

25. Ματθ. 18, 22.

26. Ἰγν. Μπριαντσιανίνωφ, Γιέ μου, δός μοι σήν καρδίαν, ἔκδ. Ὁρόδοξος Κυφέλη, Θεσσαλονίκη 1978, σ. 161.

“Οταν ἀγαπάεις τόν Χριστό, κάνεις κόπο, ἀλλά εὐλογημένο κόπο. Υποφέρεις, ἀλλά μέ χαρά. Κάνεις μετάνοιες, προσεύχεσαι, διότι αὐτά εἶναι πόθος, θεῖος πόθος. Καί πόνος καί πόθος καί ἔρωτας καί λαχτάρα καί ἀγαλλίαση καί χαρά καί ἀγάπη. Οἱ μετάνοιες, ἡ ἀγρυπνία, ἡ νηστεία εἶναι κόπος, πού γίνεται γιά τόν Ἀγαπημένο. Κόπος, γιά νά ζεῖς τόν Χριστό. Ἄλλ’ αὐτός ὁ κόπος δέν γίνεται ἀναγκαστικά, δέν ἀγανακτεῖς. “Ο, τι κάνεις ἀγγάρια, δημιουργεῖ μεγάλο κακό καί στό εἶναι σου καί στήν ἔργασία σου. Τό σφίξιμο, τό σπρώξιμο φέρνει ἀντίδραση. Ὁ κόπος γιά τόν Χριστό, ὁ πόθος ὁ ἀληθινός εἶναι Χριστοῦ ἀγάπη, εἶναι θυσία, εἶναι ἀνάλυσις. Αὐτό ἔνιωθε καί ὁ Δαβίδ: «Ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ φυχὴ μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου»²⁷. Ποθεῖ μέ λαχτάρα καί λιώνει ἡ φυχὴ μου ἀπ’ τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Αὐτό τοῦ Δαβίδ ταιριάζει μέ τό στίχο τοῦ Βερίτη πού μ’ ἀρέσει:

«Συντροφιά μέ τόν Χριστό λαχτάρησα νά ζήσω,
ώς νά φθάσει κι ἡ στερνή στιγμή νά ξεψυχήσω».

Χρειάζεται προσοχή καί προσπάθεια, γιά νά κατανοεῖ κανείς αὐτά πού μελετάει καί νά τά ἐνστερνίζεται. Αὐτός εἶναι ὁ κόπος πού θά κάνει ὁ ἀνθρωπος. Στήν κατάνυξη, στή ζέση, στά δάκρυα θά μπεῖ μετά χωρίς νά κοπιάσει. Αὐτά ἀκολουθοῦν, εἶναι δῶρα Θεοῦ. Ὁ ἔρωτας θέλει προσπάθεια; Μέ τήν κατανόηση τῶν τροπαρίων καί κανόνων καί τῶν Γραφῶν ἔλκεσαι εὐφραινόμενος, μπαίνεις μέσα στήν ἀλήθεια εὐφραινόμενος. «Ἐδωκας εὐφροσύνην εἰς

τὴν καρδίαν μου», δπως λέγει ὁ Δαβίδ²⁸. Ἐτσι αὐθόρμητα μπαίνεις στήν κατάνυξη, ἀναίμακτα. Καταλάβατε;

Ἐγώ ὁ καημένος ἐπιθυμῶ ν’ ἀκούω τά λόγια τῶν Πατέρων, τῶν ἀσκητῶν, τά λόγια τῆς Παλαιᾶς καί τῆς Καινῆς Διαθήκης. Σ’ αὐτά θέλω νά ἐντρυφῶ. Αὐτά καλλιεργοῦν τό θεῖο ἔρωτα. Τά ἐπιθυμῶ καί προσπαθῶ, ἀλλά δέν μπορῶ. Ἀρρώστησα καί «τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σάρξ ἀσθενής»²⁹. Δέν μπορῶ νά κάνω μετάνοιες. Τίποτα. Ἐπιθυμῶ, ἔχω ζῆλο καί ἔρωτα νά είμαι στό “Ἄγιον” Όρος καί νά κάνω μετάνοιες, νά προσεύχομαι, νά λειτουργῶ καί νά είμαι μ’ ἔναν ἀκόμη ἀσκητή. Εἶναι καλύτερο νά είναι δύο. Τό εἶπε ὁ Ἰδιος ὁ Χριστός: «Οὓς γὰρ εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἔκεī είμι ἐν μέσῳ αὐτῶν»³⁰.

Ταπείνωση καί ἀνιδιοτέλεια στή λατρεία τοῦ Θεοῦ

‘Ο Χριστός κάθεται ἔξω ἀπ’ τή θύρα τῆς φυχῆς μας καί κρούει γιά νά Τοῦ ἀνοίξομε, μά δέν μπαίνει μέσα. Δέν θέλει νά ἐκβιάσει τήν ἐλευθερία, πού ὁ Ἰδιος μᾶς ἔχει δώσει. Τό λέει στήν Ἀποκάλυψη: «Ἴδοὺ ἔστηκα ἐπὶ τήν θύραν καὶ κρούω· ἔάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τήν θύραν, εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ δειπνήσω μετ’ αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ’ ἐμοῦ»³¹. ‘Ο Χριστός εἶναι εὐγενής. Στέ-

28. Ψαλμ. 4, 8.

31. Ἀποκ. 3, 20.

29. Ματθ. 26, 41.

30. Ματθ. 18, 20.

27. Ψαλμ. 83, 3.

κει ἔξω ἀπ' τή θύρα τῆς φυχῆς μας καί χτυπάει ὅπαλά. "Αν τοῦ ἀνοίξομε, θά ἔλθει μέσα μας καί θά μᾶς δώσει τά πάντα, τόν ἑαυτό Του, μυστικά, ἀθόρυβα.

Τόν Χριστό δέν θά μπορέσομε νά Τόν γνωρίσομε, ἀν Ἐκεῖνος δέν μᾶς γνωρίσει. Δέν μπορῶ νά τά ἐξηγήσω ἀκριβῶς αὐτά, εἶναι μυστήρια. Ἀκοῦστε τόν Ἀπόστολο Παῦλο: «Νῦν δὲ γνόντες Θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ»³². Οὕτε μποροῦμε νά Τόν ἀγαπήσομε, ἀν διδιος δέν μᾶς ἀγαπήσει. Ὁ Χριστός δέν θά μᾶς ἀγαπήσει, ἡματές δέν εἴμαστε ἄξιοι νά μᾶς ἀγαπήσει. Γιά νά μᾶς ἀγαπήσει, πρέπει νά βρεῖ μέσα μας κάτι τό ιδιαίτερο. Θέλεις, ζητάεις, προσπαθεῖς, παρακαλεῖς, δέν παίρνεις ὅμως τίποτα. Ἐτοιμάζεσαι ν' ἀποκτήσεις ἐκεῖνα πού θέλει ὁ Χριστός, γιά νά ἔλθει μέσα σου ή θεία χάρις, ἀλλά δέν μπορεῖ νά μπει, ὅταν δέν ὑπάρχει ἐκεῖνο πού πρέπει νά ἔχει ὁ ἄνθρωπος. Ποιο εἶναι αὐτό; Εἶναι ή ταπείνωση. "Αν δέν ὑπάρχει ταπείνωση, δέν μποροῦμε ν' ἀγαπήσομε τόν Χριστό. Ταπείνωση καί ἀνιδιοτέλεια στή λατρεία τοῦ Θεοῦ. «Μὴ γνώτω ή ἀριστερά σου τί ποιεῖ ή δεξιά σου»³³.

Κανείς νά μή σᾶς βλέπει, κανείς νά μήν καταλαβαίνει τίς κινήσεις τῆς λατρείας σας πρός τό θεῖον. "Ολ' αὐτά χρυφά, μυστικά, σάν τους ἀσκητές. Θυμάστε πού σᾶς ἔχω πει γιά τ' ἀηδονάκι; Μές στό δάσος κελαηδάει. Στή σιγή. Νά πεις πώς κάποιος τ' ἀκούει, πώς κάποιος τό ἐπαινεῖ; Κανείς. Πόσο ὥρατο κελάηδημα μές στήν ἐρημιά! "Εχετε δεῖ πῶς φουσκώνει ὁ λάρυγγας του; "Ετσι γίνεται καί μ' αὐτόν

32. Γαλ. 4, 9.

33. Ματθ. 6, 3.

πού ἐρωτεύεται τόν Χριστό. "Αμα ἀγαπάει, «φουσκώνει ὁ λάρυγγας, παθαίνει, μαλλιάζει ἢ γλώσσα». Πιάνει μιά σπηλιά, ἔνα λαγκάδι καί ζεῖ τόν Θεό μυστικά, «στεναγμοῖς ἀλαλήτοις»³⁴. Σημεῖον ὅτι ζεῖ τόν Θεό, «ἐν ᾧ τὰ πάντα ζῆ καὶ κινεῖται»³⁵. διότι «ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν»³⁶.

"Ε, ὅταν φθάσεις σέ μία τέτοια ταπείνωση κι ἔξαναγκάσεις τήν χάρι τοῦ Θεοῦ νά κατοικήσει μέσα σου, τότε τά κέρδισες ὅλα. "Οταν ἔχεις τήν ταπείνωση, ὅταν γίνεις αἰχμάλωτος τοῦ Θεοῦ, αἰχμάλωτος μέ τήν καλή ἔννοια, δηλαδή δοχεῖο τῆς θείας χάριτος, τότε μπορεῖς νά πεῖς μέ τόν Ἀπόστολο Παῦλο: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός». Εἶναι πάρα πολύ εὔκολο νά πραγματοποιηθεῖ αὐτό, νά κάνομε, δηλαδή, αὐτά πού θέλει ὁ Θεός. "Οχι ἀπλῶς εὔκολο ἀλλά εύκολότατο. Ἀρκεῖ νά κάνομε τό ἄνοιγμα. "Οταν κάνομε τό ἄνοιγμα, γιά νά δεχθοῦμε τό θεῖον, γινόμαστε ἄξιοι τοῦ Θεοῦ, γιά νά ἐγκύψει μέσα μας ὁ Χριστός. Καί ἀν ἐγκύψει μέσα μας ὁ Χριστός, μᾶς χαρίζει τήν ἐλευθερία. Ποῦ νά βρεῖς λέξεις γι' αὐτά τά μυστήρια!... "Ολοτό μυστικό εἶναι ή ἀγάπη, δι ἔρωτας στόν Χριστό. Τό δόσιμο στόν κόσμο τόν πνευματικό. Οὕτε μοναξιά νιώθει κανείς, οὔτε τίποτα. Ζεῖ μέσα σ' ἄλλον κόσμο. "Εκεῖ πού ή φυχή χαίρεται, ἐκεῖ πού εύφραίνεται, πού ποτέ δέν χορταίνει.

34. Ρωμ. 8, 26.

35. Α' ἀντίφωνον ἀναβαθμῶν "Ορθρου Κυριακῆς γ' ἦχου.

36. Πράξ. 17, 28.

*Ἡ Ἀγία Γραφή καὶ οἱ Πατέρες
καλλιεργοῦν τό θεῖο ἔρωτα*

Μέσα ἀπ' τὴν Ἀγία Γραφή βγαίνουν δλα. Πρέπει νά τή διαβάζετε συνεχῶς, γιά νά μάθετε τά μυστικά τοῦ ἀγώνα τοῦ πνευματικοῦ. Στήν ἀγαπημένη μου Σοφία Σολομῶντος, στό ἔνατο κεφάλαιο, λέει:

«Θεὲ πατέρων καὶ Κύριε τοῦ ἐλέους, δ ποιήσας τὰ πάντα ἐν λόγῳ Σου καὶ τῇ σοφίᾳ Σου κατασκευάσας ἀνθρώπον, ἵνα δεσπόζῃ τῶν ὑπὸ Σοῦ γενομένων κτισμάτων καὶ διέπῃ τὸν κόσμον ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν εὐθύτητι φυχῆς κρίσιν κρίνῃ, δός μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πάρεδρον σοφίαν καὶ μὴ μὲ ἀποδοκιμάσῃς ἐκ παίδων σου, ὅτι ἐγὼ δοῦλος σὸς καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου, ἀνθρώπος ἀσθενής καὶ ὀλιγοχρόνιος καὶ ἐλάσσων ἐν συνέσει κρίσεως καὶ νόμων»³⁷.

Βλέπομε ἐδῶ τὸν σοφό Σολομῶντα νά ζητάει μέ τόσο ταπεινό τρόπο ἀπ' τὸν Θεό τή σοφία Του. Κι δ Θεός τοῦ τήν ἔδωσε πλουσιοπάροχα. «Ολ' αὐτά τά σοφά πράγματα πού γράφει δέν εἶναι δικά του. Ἐμπνέονται ἀπό τό αὐτό πνεῦμα μέ τά λόγια τῶν κανόνων, πού ἔγραφαν οἱ ὑμνογράφοι. Γι' αὐτό κι ἐγώ πολύ τ' ἀγαπάω. Αὐτά νά διαβάζετε, σ' αὐτά νά ἐντρυφᾶτε. Ἔτσι θ' ἀποκτήσετε τό θεῖο ἔρωτα. Ἀκοῦστε κάτι ἀπ' τὸν Τριαδικό Κανόνα:

«Τρεῖς ὑποστάσεις ὑμνοῦμεν θεαρχικάς,
ἐνιαίας φύσεως ἀπαράλλακτον μορφήν,

37. Γιά τή νεοελληνική ἀπόδοση τοῦ ἀποσπάσματος, βλ. παραπ. σ. 184, σημ. 28.

ἀγαθὸν φιλάνθρωπον Θεόν,
τῶν πταισμάτων ἴλασμὸν ἡμῖν δωρούμενον»³⁸.

Πέξ μου, πῶς τά ξέρω; «Ἐχω τρέλα, μέθη, θεία μέθη. Δέν τά χορταίνω. Λέει καί στήν Ἀκολουθία τῆς Θείας Μεταλήψεως: «Καὶ οὗτω τοῦ τῆδε βίου ἀπάρας ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, εἰς τὴν ἀΐδιον καταντήσω ἀνάπταυσιν, ἔνθα δ τῶν ἑορταζόντων ἥχος δ ἀκατάπταυστος καὶ ἡ ἀπέραντος ἥδονή τῶν καθορώντων τοῦ Σοῦ προσώπου τὸ κάλλος τὸ ἄρρητον. Σὺ γάρ εἶ τὸ δύντως ἐφετὸν καὶ ἡ ἀνέκφραστος εύφροσύνη τῶν ἀγαπώντων Σε, Χριστὲ δ Θεὸς ἡμῶν, καὶ Σὲ ὑμνεῖ πᾶσα ἡ Κτίσις εἰς τοὺς αἰῶνας»³⁹.

Εἶναι μία πανήγυρις καὶ τό κέντρο δλης τῆς χαρᾶς εἶναι τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Τί εἶναι ἀκριβῶς, δέν μποροῦμε στό βάθος νά τό καταλάβομε, διότι δ Θεός εἶναι ἀπειρος, εἶναι μυστήριο, εἶναι σιωπή. Ο Θεός εἶναι πολύ μυστικός, ἀλλά ὑπάρχει παντοῦ. Θεό ζοῦμε, Θεό ἀναπνέομε, ἀλλά δέν μποροῦμε νά αἰσθανθοῦμε τό μεγαλεῖ Του, τήν πρόνοιά Του. Συχνά κρύβει τίς ἐνέργειες τῆς Θείας Του προνοίας. «Οταν, ὅμως, ἀποκτήσομε τήν ἀγία ταπείνωση, τότε τά βλέπομε ὅλα κι ὅλα τά ζοῦμε· ζοῦμε τόν Θεό ὄλοφάνερα κι αἰσθανόμαστε τά μυστήριά Του. Τότε πιά ἀρχίζομε νά Τόν ἀγαπᾶμε. Κι αὐτό εἶναι κάτι πού τό ζητάει Ἐκεῖνος. Εἶναι τό πρῶτο πού ζητάει γιά τή δική μας εύτυχία, ὅπως λέει: «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ φυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ δια-

38. Τριαδικὸς Κανὼν ἥχου πλ. β', α' τροπάριον α' φόδης.

39. "Ο.π., σ. 232, σημ. 16.

νοίᾳ σου· αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή»⁴⁰.

Μιά τέτοια ἀγάπη εἶχαν οἱ ἄγιοι. Τέτοια ἀγάπη εἶχε καὶ ὁ ἄγιος τοῦ ὄποιου φέρω τό ὄνομα, ὁ Ἀγιος Πορφύριος, Ἐπίσκοπος Γάζης. Τό πρῶτο τροπάριο τῆς ἔκτης ὡδῆς στόν κανόνα του λέγει:

«Ἐφέσεως ἀληθοῦς ἐπέτυχες,
ἐγκρατείᾳ ταπεινώσας τὰ πάθη·
καὶ πρὸς Θεὸν προσεχώρησας χαίρων,
καὶ ὀρεκτῶν ἀκροτάτῳ παρίστασαι, Πορφύριε,
ἱεραρχῶν καὶ ποιμένων κανὼν ἀκριβέστατος»⁴¹.

«Ἐφέσεως ἀληθοῦς ἐπέτυχες ... καὶ πρὸς Θεὸν προσεχώρησας χαίρων»: Ἀπό τό ἐπιθυμητό στό ἀνώτερο· ἀγάπησες τό ἄκρον ἐφετόν. Τό ἄκρον ἐφετόν εἶναι ὁ Θεός, ὁ Πατέρας, ὁ Γιός, τό Ἀγιον Πνεῦμα. «Ολα τά πρόσωπα εἶναι ἔνα μεταξύ τους καὶ εἶναι ἔνα καὶ μέ τήν Ἐκκλησία.

Χριστέ μου, εῖσαι ἡ ἀγάπη μου!

Δέν σκέπτομαι τό θάνατο. «Ο, τι θέλει ὁ Κύριος. Ἐγώ θέλω νά σκέπτομαι τόν Χριστό. Ἀνοῖξτε καὶ σεῖς τά χέρια σας καὶ ριχθεῖτε στήν ἀγκαλιά τοῦ Χριστοῦ. Τότε ζεῖ μέσα σας. Κι δόλο νομίζετε δτι δέν Τόν ἀγαπᾶτε πολύ καὶ θέλετε πιό πολύ νά Τόν πλησιάσετε καὶ νά εἶστε ἔνα μαζί Του. Περιφρονῆστε τά πάθη, μήν ἀσχολεῖσθε μέ τόν διάβολο. Στραφεῖτε στόν Χριστό. Γιά νά γίνουν αὐτά, χρειάζεται νά ἔλθει ἡ χάρις. «Ἡ θεία χάρις, ἡ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα»⁴².

Περί προσευχῆς

«Νά προσεύχεσθε στόν Θεό
μέ λαχτάρα κι ἀγάπη,
μέσα σέ ἥρεμία, μέ πραότητα,
μαλακά, χωρίς ἐκβιασμό»

40. *Ματθ. 22, 37-38.*

41. Κανὼν Ἀγίου Πορφύριου Γάζης, α' τροπάριον ζ' ὡδῆς.

42. *Εύχὴ ἐπὶ χειροτονίᾳ.*

‘Ο ίδιος ὁ Κύριος θά μᾶς διδάξει τήν προσευχήν

Ο ἀνθρωπος ζητάει στόν οὐρανό τή χαρά καί τήν εύτυχία. Ζητάει τό αἰώνιο μακριά ἀπ' ὅλους κι ἀπ' ὅλα, ζητάει νά βρεῖ τή χαρά στόν Θεό. Ὁ Θεός εἶναι μυστήριο. Εἶναι σιωπή, εἶναι ἀπειρος, εἶναι τό πᾶν. Τήν τάση τῆς φυχῆς γιά τόν οὐρανό τήν ἔχει ὅλος ὁ κόσμος· ὅλοι ζητῶνται τό οὐράνιο. Σ' Αὔτόν στρέφονται ὅλα τά ὄντα, ἔστω καί ἀσυνειδήτως.

Σ' Αὔτόν νά στρέφετε διαρκῶς τό νοῦ σας. Ἀγαπῆστε τήν προσευχήν, τήν κουβέντα μέ τόν Κύριο. Τό πᾶν εἶναι ἡ ἀγάπη, ὁ ἔρωτας μέ τόν Κύριο, τόν Νυμφίο Χριστό. Γίνετε ἀξιοι τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Γιά νά μή ζεῖτε στό σκοτάδι, γυρίστε τό διακόπτη τῆς προσευχῆς, ὥστε νά ἔλθει τό θεῖο φῶς στήν φυχή σας. Στό βάθος τοῦ εἶναι σας θά φανεῖ ὁ Χριστός. Ἐκεῖ, στό βάθος, εἶναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. «Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν»¹.

1. Λουκ. 17, 21.

‘Η προσευχή γίνεται μόνο μέ τό Ἀγιον Πνεῦμα. Αὐτό διδάσκει τήν ψυχή πῶς νά προσεύχεται. «Τὸ γὰρ τί προσευξόμεθα, καθ' ὁ δεῖ, οὐκ οἶδαμεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις»². Ἐμεῖς δέν χρειάζεται νά κάνομε καμία προσπάθεια. Ν' ἀπευθυνόμασθε στόν Θεό μέ ὑφος ταπεινοῦ δούλου, μέ φωνή παρακλητική καί ἰκετευτική. Τότε ἡ προσευχή μας εἶναι εὐάρεστη στόν Θεό. Νά στεκόμαστε μέ εὐλάβεια ἐνώπιον τοῦ Ἐσταυρωμένου καί νά λέμε: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Αὐτό τά λέει ὅλα. “Οταν κινηθεῖ γιά προσευχή ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου, στό δευτερόλεπτο τοῦ δευτερολέπτου ἔρχεται ἡ θεία χάρις. Τότε ὁ ἀνθρωπος γίνεται χαριτωμένος καί βλέπει μέ ἄλλα μάτια τά πάντα. Τό πᾶν εἶναι νά ἀγαπήσομε τόν Χριστό, τήν προσευχή, τή μελέτη. Παιρνομε ἔνα ἔκατομμύριο καί τό κόβομε κομματάκια. Τοῦ ἀνθρώπου ἡ προσπάθεια εἶναι τό ἔνα ἔκατομμυριοστό.

Πρίν ἀπ' τήν προσευχή ἡ ψυχή πρέπει νά προετοιμάζεται μέ προσευχή. Προσευχή γιά τήν προσευχή. Ἄκοῦστε τί εὔχεται ὁ Ἱερέας μυστικά, τήν ὥρα πού διαβάζεται ὁ Ἀπόστολος κατά τήν Θεία Λειτουργία:

«Ἐλλαμφον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, φιλάνθρωπε Δέσποτα, τὸ τῆς Σῆς θεογνωσίας ἀκήρατον φῶς καὶ τοὺς τῆς διανοίας ἡμῶν διάνοιξον ὀφθαλμοὺς εἰς τήν τῶν εὐαγγελικῶν Σου κηρυγμάτων κατανόησιν. Ἔνθες ἡμῖν τὸν τῶν μακαρίων Σου ἐντολῶν φόβον, ἵνα τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας πάσας καταπατήσαντες πνευματικὴν πολιτείαν μετέλθω-

2. *Pwμ. 8, 26.*

μεν, πάντα τὰ πρὸς εὐαρέστησιν τήν σὴν καὶ φρονοῦντες καὶ πράττοντες. Σὺ γὰρ εἶ ὁ φωτισμὸς τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, Χριστὲ ὁ Θεός, καὶ Σοὶ τήν δόξαν ἀναπέμπομεν σὺν τῷ ἀνάρχῳ Σου Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι, νῦν καὶ δεῖ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων»³.

Στήν προσευχή μπαίνομε χωρίς νά τό καταλάβομε. Χρειάζεται νά βρεθοῦμε καί σέ κατάλληλο κλίμα. Ἡ ἀναστροφή μέ τόν Χριστό, ἡ συζήτηση, ἡ μελέτη, ἡ φαλιτική, τό καντηλάκι, τό θυμίαμα γίνονται τό κατάλληλο κλίμα, ὥστε ὅλα νά γίνουν ἀπλά, «ἐν ἀπλότητι καρδίας»⁴. Διαβάζοντας τίς φαλμωδίες, τίς ἀκολουθίες μέ ἔρωτα, χωρίς νά τό καταλάβομε γινόμαστε ἀγιοι. Εὐφραινόμαστε μέ τά θεία λόγια. Αὐτή ἡ εὐφροσύνη, αὐτή ἡ χαρά εἶναι ἡ δική μας προσπάθεια, γιά νά μποῦμε εὔκολα στήν ἀτμόσφαιρα τῆς προσευχῆς, ἡ προθέρμανση, ὅπως λέμε. Μποροῦμε καί νά φέρομε στό νοῦ μας ὡραῖες εἰκόνες ἀπό τοπία πού εἴδαμε. Αὐτή ἡ προσπάθεια εἶναι ἀπαλή, ἀναίμακτη. Ἄλλα μήν ἔχηναι αὐτό πού εἶπε ὁ Κύριος: «Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν»⁵.

‘Ο ἴδιος ὁ Κύριος θά μᾶς διδάξει τήν προσευχή. Δέν θά τή μάθομε μόνοι μας, οὕτε ἄλλοις κανείς θά μᾶς τή μάθει. Μή λέμε, «ἔκανα τόσες μετάνοιες, ἔξασφάλισα τώρα τήν χάρι», ἀλλά νά ζητᾶμε νά λάμψει ἐντός μας τό ἀκή-

3. Θεία Λειτουργία Ἅγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, εὐχὴ τοῦ Εὐαγγελίου.

4. *Σοφ. Σολ. 1, 13.*

5. *Ιωάν. 15, 5.*

ρατον φῶς τῆς θείας γνώσεως καί νά ἀνοίξει τά πνευματικά μας μάτια, γιά νά κατανοήσομε τά θεῖα Του λόγια.

Μέ τόν τρόπο αύτό, χωρίς νά τό καταλάβομε, ἀγαπᾶμε τόν Θεό χωρίς σφιξίματα, προσπάθεια κι ἀγώνα. Αύτά πού είναι δύσκολα στούς ἀνθρώπους γιά τόν Θεό είναι πολύ εὔκολα. Τόν Θεό θά Τόν ἀγαπήσομε ἔχαφικά, δταν ἡ χάρις θά μᾶς ἐπισκιάσει. "Αν ἀγαπήσομε πολύ τόν Χριστό, ἡ εὐχὴ θά λέγεται μόνη της. 'Ο Χριστός θά είναι συνεχῶς στό μυαλό μας καί στήν καρδιά μας.

Γιά νά μένομε, ὅμως, σ' αύτή τήν κατάσταση καί νά μήν τή χάνομε, θέλει ἔρωτα θεῖο, θέλει θεία, φλογερή ἀγάπη στόν Χριστό. 'Ο ἔρως ἀπευθύνεται σέ ἔνα ὄν ἀνώτερο. 'Ο ἔραστής, ὁ Θεός, ποθεῖ τόν ἔρωμενο καί ὁ ἔρωμενος θέλει νά φθάσει τόν ἔραστή. 'Ο ἔραστής ἀγαπάει τόν ἔρωμενο μέ μία θεία καί τελεία ἀγάπη. 'Ο Θεός, πού ἀγαπάει τόν ἀνθρωπο, είναι ἀνιδιοτελής.

'Η ἀγάπη πρός τόν Θεό είναι ἀνώτερη, δταν ἐκφράζεται ώς εὐγνωμοσύνη. Είναι ἀνάγκη ν' ἀγαπᾶμε, ὅχι ώς καθηκον, ἀλλ' ὅπως είναι ἡ ἀνάγκη νά τρῶμε. Πολλές φορές ἔμεις πλησιάζομε στόν Θεό ἀπό ἀνάγκην' ἀκουμπήσομε, ἐπειδή δέν μᾶς ἀναπαύουν δλα γύρω μας καί νιώθομε ἐργατικά.

*Γιά νά ἔλθει ὁ Χριστός μέσα μας,
πρέπει ἡ καρδιά νά είναι καθαρή*

'Η θεία χάρις μᾶς διδάσκει τό δικό μας χρέος. Γιά νά τήν προσελκύσομε, θέλει ἀγάπη, λαχτάρα. 'Η χάρις τοῦ

Θεοῦ θέλει θεῖο ἔρωτα. 'Η ἀγάπη ἀρκεῖ, γιά νά μᾶς φέρει στήν κατάλληλη «φόρμα» γιά προσευχή. Μόνος Του θά ἔλθει ὁ Χριστός καί θά ἐγκύψει στήν φυχή μας, ἀρκεῖ νά βρεῖ δρισμένα πραγματάκια πού νά Τόν εύχαριστοῦν ἀγαθή προσάρεση, ταπείνωση καί ἀγάπη. Χωρίς αύτά δέν μποροῦμε νά πούμε τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με».

"Ἐχομε, ἐπί παραδείγματι, ἐνα ραδιόφωνο. "Οταν ἔχομε στραμμένη τήν κεραία του στό σημεῖο «1», ἀς ποῦμε, ὅπου βρίσκονται οἱ πιό πολλοί πομποί, τότε ἀκούγεται ἡ ἐκπομπή καλύτερα. Στό σημεῖο «2» δέν ἔχει τόσους πομπούς καί ἀκούγεται κάπως λιγότερο. Στό σημεῖο «3» δέν ἀκούγεται καθόλου καλά. Τό ἴδιο γίνεται καί στήν ἐπικοινωνία μέ τό θεῖον. "Οταν ἡ φυχή είναι στραμμένη στό «1», ἡ ἐπικοινωνία γίνεται πολύ καλά. Αύτο ὀφείλεται, βέβαια, σέ δύο βασικές προϋποθέσεις, στήν ἀγάπη καί στήν ταπείνωση. Μέ τίς προϋποθέσεις αύτές ἡ φυχή ἐπικοινωνεῖ μέ τόν Θεό, ἀκούει τή φωνή Του, δέχεται τό λόγο Του, παίρνει δύναμη καί χάρι θεϊκή, μεταμορφώνεται. Στρέφεται στόν Θεό μέ ἀπαλό τρόπο καί κατανύσσεται. "Οταν ὑπάρχει λιγότερη ἀγάπη καί ταπείνωση —θέση «2»— ἐπικοινωνοῦμε λιγότερο καλά μέ τό θεῖον. "Οταν πάρει ἡ φυχή τή θέση «3», δέν γίνεται καθόλου καλή ἐπικοινωνία, διότι είναι γεμάτη ἀπό πάθη, μίση, ἐχθρότητες καί δέν μπορεῖ νά ἀνέλθει.

Γιά νά ἔλθει ὁ Χριστός μέσα μας, δταν Τόν ἐπικαλούμασθε μέ τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ», πρέπει ἡ καρδιά νά είναι καθαρή, νά μήν ἔχει κανένα ἐμπόδιο, νά είναι ἐλεύθερη ἀπό μίσος, ἀπό ἐγωισμό, ἀπό κακία. Πρέπει νά Τόν

ἀγαπᾶμε καί νά μᾶς ἀγαπάει. "Αν, ὅμως, ἔχομε μέσα μας κάποιο κατάκριμα, πάλι ὑπάρχει κάποιο μυστικό. Καί τό μυστικό εἶναι νά ζητήσομε συγγνώμη ή νά τό ποῦμε στόν πνευματικό. Ἀλλ' αὐτό θέλει ταπείνωση, ὅπως εἴπαμε. "Αμα συμμορφωθεῖς ἐφαρμόζοντας τά λόγια τοῦ Θεοῦ καί δέν ἔχεις τύφεις στή συνείδησή σου καί ἔχεις ἡρεμία καί κάνεις καλά ἔργα, μπαίνεις στήν προσευχήν ἀπαλά, χωρίς νά τό καταλάβεις. "Επειτα περιμένεις ὀπλά, σιγά σιγά, μέχρι νά ἔλθει ή χάρις.

Σέ καθετί πού συμβαίνει, νά ρίχνετε τό βάρος στόν ἑαυτό σας. Νά προσεύχεσθε μέ ταπείνωση, νά μήν αὐτοδικαιώνεσθε. Βλέπετε, γιά παράδειγμα, ἀντιζηλία ἀπό ἀπέναντι; Προσευχή ἐσεῖς μέ ἀγάπη, γιά νά ρίξετε ἀγάπη στήν ἀντιζηλία. Ἀκοῦτε συκοφαντία ἐναντίον σας; Προσευχηθεῖτε. Προσέχετε, γιατί «καὶ θροῦς γογγυσμῶν οὐκ ἀποχρύπτεται»⁶. Ὁ παραμικρός γογγυσμός κατά τοῦ πλησίον ἐπηρεάζει τήν φυχήν σας καί δέν μπορεῖτε νά προσευχηθεῖτε. Τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, ὅταν βρίσκει ἔτσι τήν φυχή, δέν τολμάει νά πλησιάσει.

*Νά ζητᾶμε ἀπ' τόν Θεό νά γίνει
τό θέλημά Του στή ζωή μας*

Οἱ προσευχές μας δέν εἰσακούονται, διότι δέν εἴμαστε ἄξιοι. Πρέπει νά γίνεις ἄξιος, γιά νά προσευχηθεῖς. Δέν εί-

6. Σοφ. Σολ. 1, 10.

μαστε ἄξιοι, διότι δέν ἀγαπᾶμε τόν πλησίον μας ὡς ἑαυτόν. Τό λέει ὁ ἴδιος ὁ Χριστός: «Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάκεῖ μνησθῆς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σου, ἀφες ἔκει τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ὑπαγε πρῶτον, διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου»⁷. Νά πάεις πρῶτα νά συμφιλιωθεῖς μέ τόν ἀδελφό σου, νά συγχωρεθεῖς, γιά νά γίνεις ἄξιος. "Αν δέν γίνει αὐτό, δέν μπορεῖς νά προσευχηθεῖς. "Αν δέν εἰσαι ἄξιος, δέν μπορεῖς νά κάνεις τίποτα. "Οταν τακτοποιήσεις ὅλες τίς ἔκκρεμότητες καὶ ἐτοιμασθεῖς, τότε πάεις καὶ προσφέρεις τό δῶρο σου.

"Ἄξιοι γίνονται ὅσοι ἐπιθυμοῦν καὶ λαχταροῦν νά γίνουν τοῦ Χριστοῦ, ὅσοι δίνονται στό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Νά μήν ἔχεις κανένα θέλημα, αὐτό ἔχει μεγάλη ἄξια, εἶναι τό πᾶν. 'Ο σκλάβος δέν ἔχει κανένα θέλημα. Τό νά μήν ἔχομε κανένα θέλημα μπορεῖ νά γίνει μ' ἔναν τρόπο ἀπαλό· μέ τήν ἀγάπη στόν Χριστό καὶ τήν τήρηση τῶν ἐντολῶν Του. «Ο ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἔκεινός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρός μου καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν»⁸. Χρειάζεται ἀγώνας. "Έχομε νά παλέψομε «πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου»⁹. "Έχομε νά παλέψομε μέ τόν «λέοντα τὸν ὠρυόμενον»¹⁰. Δέν ἐπιτρέπεται στόν ἀγώνα νά ἐπιτύχει ὁ πολυμήχανος.

Αὐτό προϋποθέτει δάκρυα, μετάνοια, προσευχή, ἐλεη-

7. Ματθ. 5, 23-24.

8. Ἰωάν. 14, 21.

9. Ἔφ. 6, 12.

10. Πρβλ. Α' Πέτρ. 5, 8

μοσύνη, αἴτηση μέ συνοδεία τήν ἐμπιστοσύνη στόν Χριστό καὶ ὅχι τήν ὀλιγοπιστία. Μόνον ὁ Χριστός μπορεῖ νά μᾶς βγάλει ἀπ' τόν κλοιό τῆς ἑρημιᾶς. Προσευχή καί μετάνοια καί ἐλεημοσύνη. Δῶστε ἔστω κι ἔνα ποτήρι νερό, ὃν δέν ἔχετε χρήματα. Καί νά ξέρετε ὅτι ὅσο ἀγιάζεσθε, τόσο εἰσακούονται οἱ προσευχές σας.

Νά μήν ἔκβιάζομε μέ τίς προσευχές μας τόν Θεό. Νά μή ζητᾶμε ἀπ' τόν Θεό νά μᾶς ἀπαλλάξει ἀπό κάτι, ἀσθένεια κ.λπ., ἢ νά μᾶς λύσει τά προβλήματά μας, ἀλλά νά ζητᾶμε δύναμη καί ἐνίσχυση ἀπό Ἐκεῖνον, γιά νά τά ὑπομένομε. "Οπως Ἐκεῖνος κρούει μέ εὐγένεια τήν πόρτα τῆς ψυχῆς μας, ἔτσι κι ἐμεῖς νά ζητᾶμε εὐγενικά αὐτό πού ἐπιθυμοῦμε κι ὃν ὁ Κύριος δέν ἀπαντάει, νά σταματᾶμε νά τό ζητᾶμε. "Οταν ὁ Θεός δέν μᾶς δίδει κάτι πού ἐπίμονα ζητᾶμε, ἔχει τό λόγο Του. "Έχει κι ὁ Θεός τά «μυστικά» Του. 'Εφόσον πιστεύομε στήν ἀγαθή Του πρόνοια, ἐφόσον πιστεύομε ὅτι Ἐκεῖνος γνωρίζει τά πάντα ἀπ' τή ζωή μας κι ὅτι πάντα θέλει τό ἀγαθόν, γιατί νά μή δείχνομε ἐμπιστοσύνη; Νά προσευχόμαστε ἀπλά καί ἀπαλά, χωρίς πάθος καί ἔκβιασμό. Ξέρομε ὅτι παρελθόν, παρόν καί μέλλον, ὅλα εἶναι γνωστά, γυμνά καί τετραχηλισμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. "Οπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, «...οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανῆς ἐνώπιον Αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καί τετραχηλισμένα τοῖς ὄφθαλμοῖς Αὐτοῦ»¹¹. 'Εμεῖς νά μήν ἐπιμένομε· ἡ προσπάθεια κάνει κακό ἀντί γιά καλό. Μήν κυνηγᾶμε ν' ἀποκτήσομε αὐτό πού θέλομε, ἀλλά νά τ' ἀφήνομε

στό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Γιατί, ὅσο τό κυνηγᾶμε, τόσο αὐτό ἀπομακρύνεται. "Αρα, λοιπόν, ὑπομονή καί πίστη καί γαλήνη. Κι ἂν τό ξεχάσομε ἐμεῖς, ὁ Κύριος ποτέ δέν ξεχνάει κι ἂν εἶναι γιά τό καλό μας, θά μᾶς δώσει αὐτό πού πρέπει κι ὅταν πρέπει.

Νά ζητᾶμε στήν προσευχή μόνο τή σωτηρία τῆς φυχῆς μας. Δέν εἶπε ὁ Κύριος: «Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ... καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν»;¹² Εὔκολα, εὔκολότατα ὁ Χριστός μπορεῖ νά μᾶς δώσει ὅτι ἐπιθυμοῦμε. Καί κοιτάξτε τό μυστικό. Τό μυστικό εἶναι νά μήν τό ἔχετε στό νοῦ σας καθόλου νά ζητήσετε τό συγκεκριμένο πράγμα. Τό μυστικό εἶναι νά ζητάτε τήν ἐνωσή σας μέ τόν Χριστό ἀνιδιοτελῶς, χωρίς νά λέτε, «δῶσ' μου τοῦτο, ἔκεινο...». Εἶναι ἀρχετό νά λέμε, «Κύριε Ἰησοῦ, ἐλέησόν με». Δέν χρειάζεται ὁ Θεός ἐνημέρωση ἀπό μᾶς γιά τίς διάφορες ἀνάγκες μας. 'Εκεῖνος τά γνωρίζει ὅλα ἀσυγκρίτως καλύτερα ἀπό μᾶς καί μᾶς παρέχει τήν ἀγάπη Του. Τό θέμα εἶναι ν' ἀνταποκριθοῦμε σ' αὐτή τήν ἀγάπη μέ τήν προσευχή καί τήν τήρηση τῶν ἐντολῶν Του. Νά ζητᾶμε νά γίνει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ· αὐτό εἶναι τό πιό συμφέρον, τό πιό ἀσφαλές γιά μᾶς καί γιά ὅσους προσευχόμαστε. 'Ο Χριστός θά μᾶς τά δώσει ὅλα πλούσια. "Οταν ὑπάρχει ἔστω καί λίγος ἐγωισμός, δέν γίνεται τίποτα.

11. Ἔθρ. 4, 13.

12. Ματθ. 6, 33· Λουκ. 12, 31.

**Πρέπει νά πᾶμε μόνοι στόν Θεό
ἐν ἀπλότητι καὶ ἀφελότητι καρδίας**

“Οταν ἔχομε μέ τόν Χριστό σχέση ἀπολύτου ἐμπιστο-
σύνης, εἴμαστε εὐτυχισμένοι, ἔχομε χαρά. ”Έχομε τή χα-
ρά τοῦ Παραδείσου. Αὐτό εἶναι τό μυστικό. Καί τότε φω-
νάζομε μέ τόν Ἀπόστολο Παῦλο: «Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χρι-
στὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος»¹³ καί: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ,
ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός»¹⁴. ”Ω, τί εἶναι αὐτά! Τρέλα! ”Ολα
νά γίνονται ἀπλά, ἀπαλά.

Πρέπει νά πᾶμε μόνοι στόν Θεό ἐν ἀπλότητι καὶ ἀφε-
λότητι. Τί λέγει ὁ σοφός Σολομών; Χρειάζεται ἀπλότητα.
«Φρονήσατε περὶ τοῦ Κυρίου ἐν ἀγαθότητι καὶ ἐν ἀπλότητι
καρδίας ζητήσατε Αὐτόν· ὅτι εὑρίσκεται τοῖς μὴ πειράζου-
σιν Αὐτόν, ἐμφανίζεται δὲ τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν Αὐτῷ»¹⁵. Ἡ
ἀπλότητα εἶναι ἀγία ταπείνωση, δηλαδή ἀπόλυτη ἐμπι-
στούνη στόν Χριστό. Νά δίνομε στόν Χριστό ὅλη μας τή
ζωή. Λέμε στήν Θεία Λειτουργία, «...πᾶσαν τήν ζωὴν ἡ-
μῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα»¹⁶· καί σέ ἄλλο σημεῖο,
«Σοὶ παρακατιθέμεθα τήν ζωὴν ἡμῶν ἀπασχαν καὶ τήν ἐλ-
πίδα, Δέσποτα φιλάνθρωπε, καὶ παρακαλοῦμέν Σε καὶ δε-
όμεθα καὶ ἴκετεύομεν»¹⁷.

13. *Φιλ.* 2, 1.

14. *Γαλ.* 2, 20.

15. *Σοφ.* *Σολ.* 1, 1-2.

16. Μικρὰ καὶ Μεγάλη Συναπτή, καταληκτήριος προτροπή.

17. Θεία Λειτουργία Ἅγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, εὐχὴ πρὸ τῆς Κυρια-
κῆς Προσευχῆς.

Εἶχε ἔλθει ἔνας δεσπότης πρίν ἀπό καιρό νά μιλήσομε.
Λέγαμε γιά τήν προσευχήν. Τοῦ λέγω:

— Τί θά πεῖ νά προσευχόμαστε «ἐν ἀπλότητι καρδίας
καὶ ἀφελότητι»;

— Μέ ἀπλότητα.

— Τό καταλαβαίνεις αὐτό, Σεβασμιώτατε;

— Τό καταλαβαίνω.

— ”Ε, ἐγώ δέν τό καταλαβαίνω, εἶναι μυστήριο. Αύ-
τό γίνεται μόνο μέ τή θεία χάρι.

— ”Α, ούτε ἐγώ τό καταλαβαίνω, μοῦ λέει. Σ’ εὐχα-
ριστῶ πού μοῦ λέεις ὅτι μόνο μέ τή θεία χάρι κατανοεῖται
καὶ κατορθοῦται ἡ ἀπλότητα καὶ ἀφελότητα.

”Ετσι ν’ ἀγωνίζεσθε στήν πνευματική ζωή, ἀπλά, ἀπα-
λά, χωρίς βία. Τό ἀπλό καὶ ἀπαλό εἶναι ἔνας ἀγιότατος
τρόπος τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ἀλλά δέν εἶναι δυνατό νά τό
μάθεις ἔτσι ἀπ’ ἔξω. Πρέπει μυστικά νά μπεῖ μέσα σου, ὕ-
στε ἡ φυχή σου νά ἐνστερνίζεται τόν τρόπο αὐτόν μέ τήν
χάρι τοῦ Θεοῦ. ”Ομως πολλές φορές, ἐνῶ θέλομε νά τόν ἐ-
πιτύχομε, τό παίρνει εἰδῆση δ ἀντίθετος καί μᾶς ἐμποδίζει.
Νά ἐφαρμόζετε τό «μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δε-
ξιά σου»¹⁸. ”Οταν τό θέλεις, ὅταν ἐκβιάζεις τό θεῖον, δέν
ἔρχεται. Θά ἔλθει «ἐν ἡμέρᾳ ἥ οὐ προσδοκᾶς καὶ ἐν ὥρᾳ ἥ
οὐ γινώσκεις»¹⁹. ”Εδῶ ὑπάρχει μυστήριο· δέν μπορῶ νά σᾶς
τό ἔξηγήσω. ”Οπως μοῦ συνέβηκε στήν Πάτμο²⁰.

18. *Ματθ.* 6, 3.

20. *Βλ.* σ. 520-522.

19. *Πρβλ. Ματθ.* 24, 50 · *Λουκ.* 12, 46.

“Οταν χάνετε τή θεία χάρι, νά μήν κάνετε τίποτα. Νά συνεχίζετε τή ζωή σας καί τόν ἀγώνα σας ἀπλά, ἀπαλά, ὥσπου χωρίς ἀγωνία νά ἔλθει πάλι ἡ ἀγάπη καί ὁ ἔρωτας καί ἡ λαχτάρα στόν Χριστό. Καί τότε ὅλα πᾶνε καλά. Καί τότε ἡ χάρις σᾶς γεμίζει καί χαιρόσαστε. “Ἐνα μυστικό εἶναι οἱ ἀκολουθίες. Νά ἐπιδίδεσθε σέ αὐτές καί ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μυστικά θά ἔλθει.

Τό κλειδί γιά τήν πνευματική ζωή είναι ἡ εύχη

Νά προσεύχεσθε στόν Θεό μέ ἀνοικτά τά χέρια. Αύτο είναι τό μυστικό τῶν ἀγίων. Μόλις ἀνοιγαν τά χέρια τους, τούς ἐπεσκέπτετο ἡ θεία χάρις. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας χρησιμοποιοῦν ὡς πιό ἀποτελεσματική τή μονολόγιστη εύχή: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Τό κλειδί γιά τήν πνευματική ζωή είναι ἡ εύχη. Τήν εύχή δέν μπορεῖ κανείς νά τή διδάξει, οὔτε τά βιβλία, οὔτε ὁ γέροντας, οὔτε χανείς. Ὁ μόνος διδάσκαλος είναι ἡ θεία χάρις. Ἀν σᾶς πῶ ὅτι τό μέλι είναι γλυκό, είναι ρευστό, είναι ἔτσι κι ἔτσι, δέν θά καταλάβετε, ἀν δέν τό γευθεῖτε. Τό ἴδιο καί στήν προσευχή, ἀν σᾶς πῶ, «είναι ἔτσι, νιώθεις ἔτσι» κ.λπ., δέν θά καταλάβετε, οὔτε θά προσευχηθεῖτε, «εἰ μὴ ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι»²¹.

Μόνο τό Πνεῦμα τό Ἀγιον, μόνο ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νά ἐμπνεύσει τήν εύχη. Δέν είναι δύσκολο νά πεῖτε

τήν εύχη: ἀλλά δέν μπορεῖτε νά τήν πεῖτε σωστά, γιατί κλωτσάει ὁ παλαιός ἔαυτός σας. Ἀν δέν μπεῖτε στήν ἀτμόσφαιρα τῆς χάριτος, δέν θά μπορέσετε νά κάνετε τήν εύχη. Μόλις ἀκούσετε προσβλητικό λόγο, λυπᾶσθε καί μόλις σᾶς ποῦν καλό λόγο, χαίρεσθε καί λάμπετε; Μ' αὐτό δείχνετε ὅτι δέν εἶστε ἔτοιμοι, δέν ἔχετε τίς προϋποθέσεις. Γιά νά ἔλθει ἡ θεία χάρις, πρέπει ν' ἀποκτήσετε τίς προϋποθέσεις, τήν ἀγάπη καί τήν ταπείνωση, διαφορετικά δημιουργεῖται ἀντίδραση. Γιά νά μπεῖτε σ' αὐτή τήν «φόρμα», θά ξεκινήσετε ἀπ' τήν ὑπακοή. Πρέπει πρῶτα νά δοθεῖτε στήν ὑπακοή, γιά νά ἔλθει ἡ ταπείνωση. Βλέποντας τήν ταπείνωση, ὁ Κύριος στέλνει τή θεία χάρι κι ἔπειτα ἔρχεται μόνη, ἀβίαστα, ἡ προσευχή. Ἀν δέν κάνετε ὑπακοή καί δέν ἔχετε ταπείνωση, ἡ εύχη δέν ἔρχεται καί ὑπάρχει καί φόβος πλάνης. Νά ἔτοιμάζεσθε σιγά σιγά, ἀπαλά ἀπαλά καί νά κάνετε τήν εύχη μέσα στό νοῦ. «Ο, τι είναι στό νοῦ, είναι καί στήν καρδιά.

“Οταν ἔλθει ἡ χάρις, λέεις τό ὄνομα «Χριστός» καί γεμίζει ὁ νοῦς, γεμίζει κι ἡ καρδιά

Μόνο μέ τή θεία χάρι μπορεῖς νά προσευχηθεῖς. Καμία προσευχή δέν μπορεῖ νά γίνει χωρίς τή θεία χάρι. Θυμηθεῖτε τή Σοφία Σειράχ: «Ἐν γὰρ σοφίᾳ ὁηθήσεται αἷνος καί Κύριος εύοδώσει αὐτήν»²². Δηλαδή μόνον Αὐτός πού

21. Α' Κορ. 12, 3.

22. Σοφ. Σειρ. 15, 10.

κατέχει τήθεια σοφία μπορεῖ νάδιος ογήσει, καθώς πρέπει, τόν Θεό. Καί δέ Κύριος μόνο δίδει χάρι πρός τοῦτο. "Οταν ἔλθει ἡ χάρις, ὅταν ἔλθει ἡ ἀγάπη, λέεις τό δόνομα «Χριστός» καὶ γεμίζει ὁ νοῦς, γεμίζει κι ἡ καρδιά. Ἡ ἀγάπη αὐτή, ἡ λαχτάρα αὐτή ἔχει καὶ βαθμούς. "Οταν ζεῖς αὐτή τήν ἀγάπη, ἐπιθυμεῖς ν' ἀποκτήσεις τά πνευματικά, ὅταν εἶσαι ξύπνιος, ἀλλά τά ἴδια βλέπεις καὶ στά δύνειρα. Τά πάντα νά τά κάνεις μέσα στήν ἀγάπη. Νά κινεῖσαι μέσα στήν ἀγάπη. Ἀπό ἀγάπη στόν Θεό νά κάνεις τόν κόπο, τόν κάθε κόπο. Νά αἰσθάνεσαι ἀγάπη, εὐγνωμοσύνη πρός τόν Θεό, χωρίς νά ἔχεις στό νοῦ σου νά ἐπιτύχεις κάτι. Ἄξια ἔχει νά λέεις τήν εὐχή μέτρυφερότητα φυχῆς, μέτρης, μέτρη λαχτάρα, καὶ τότε δέν θά σου φαίνεται κουραστική· δύπως ὅταν λέεις, «μητέρα μου... πατέρα μου», καὶ νιώθεις πλήρη ἀνάπταυση.

"Οχι λοιπόν βία, γιά ν' ἀποκτήσεις τήν εὐχή. "Οχι, «θ' ἀγωνισθῶ, γιά ν' ἀποκτήσω τήν εὐχή καὶ νά κερδίσω τόν Παράδεισο». Νά μή σκέπτεσαι διτό στόν ούρανό θά λάβεις ἔκατον ταπλασίονα. Νά λέεις τήν εὐχή χωρίς ὑπολογισμούς, χωρίς ὑστεροβουλίες, δχι γιά νά κερδίσεις κάτι. Κι ἀν κάνεις χίλιες μετάνοιες, γιά νά μπεις στόν Παράδεισο, δέν ἔχει ἀξία. Νά τό κάνεις ἀπό ἀγάπη κι ἀν δέ Θεός θέλει νά σέ βάλει στήν κόλαση, διτι θέλει ἀς κάνει. Αύτό σημαίνει ἀνιδιοτέλεια. Δέν ἔχει ἀξία νά κάνεις ἔκατο μετάνοιες καὶ νά μή νιώθεις τίποτα. "Ἄς κάνεις εἴκοσι μόνο ἡ δεκαπέντε, ἀλλά νά γίνονται μέσυναίσθηση καὶ ἀγάπη στόν Κύριο καὶ μέσυναίσθηση στίς θεῖες ἐντολές Του. "Ἐτσι σιγά σιγά φεύγουν τά πάθη, ὑποχωροῦν οἱ ἀμαρτίες καὶ ἀ-

παλά ἀπαλά, χωρίς νά σφιγγόμαστε, μπαίνομε στήν προσευχή. "Αμα εἰσαι ἄδειος, πού σημαίνει διτι δέν ἔχεις ἀγάπη, καὶ μετάνοιες καὶ προσευχή νά κάνεις, τίποτα δέν κάνεις. Καὶ διταν γιά δόπιονδήποτε λόγο ἔρχεσαι σέ κατάνυξη, νά μή κάνεις τήν εύκαιρία νά λέεις τήν εὐχή κι ἔτσι σιγά σιγά σου γίνεται βίωμα. "Οταν προχωρήσεις, δέν εἶναι δισέφη τῆς εὐχῆς, πού ἀκούγεται στό νοῦ, ἀλλά εἶναι κάτι ἄλλο. Εἶναι κάτι πού τό αἰσθάνεσαι μέσα σου, ἀλλά χωρίς ἐσύ νά κάνεις προσπάθεια. Αύτό τό «κάτι» εἶναι ἡ θεία χάρις, πού σου χαρίζει ὁ Χριστός.

"Η κατάνυξη εἶναι πάθος ιερό· ὑποφέρεις χωρίς νά σφίγγεσαι. Ἔγω ὅλα τά ἔξηγῶ μέτρην Ἁγία Γραφή: «Ἀλλ' εῖς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τήν πλευρὰν ἔνυξε καὶ εὐθέως ἔξηλθεν αἷμα καὶ ὅδωρ»²³. Κέντησε μέτρο βέλος, μέτρη λόγχη, κι ἔκανε πληγή. Αύτη τή ρίζα ἔχει ἡ λέξη «κατάνυξη», ἀπό τό ρῆμα «νύττω, κατανύττω». Ἀκοῦστε με: «Κατανύττω» μέτρη μαχαίρι σημαίνει «πληγώνω πολλές φορές». Κι διταν πρόκειται γιά τήν φυχή, τό «κατανύττομαι» σημαίνει διτι καταπληγώνομαι ἀπ' τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. «Κατατιτρώσκω», τί πάει νά πεῖ; «Τέτρωμαι τῆς σῆς ἀγάπης ἐγώ»²⁴. «Ωρκισα ὑμᾶς, θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ· ἐδὲν εὔρητε τόν ἀδελφιδόν μου, τί ἀπαγγείλητε αὐτῷ; διτι τετρωμένη ἀγάπης ἐγώ εἰμι»²⁵. Δηλαδή λέει ἡ νύμφη, πού φάχνει νά

23. Ἰωάν. 19, 34.

24. Ἁγίας Εὐφημίας, δοξαστικὸν αἰνων.

25. Ἀσμα 5, 8.

εύρει τόν Νυμφίο Χριστό: «Εἶμαι καταπληγωμένη ἀπ' τήν ἀγάπη μου γι' Αὐτόν. Πῶς νά Τόν ξεχάσω; Πῶς νά ζήσω δίχως Αὐτόν; 'Υποφέρω βαθιά, ὅταν Ἐκεῖνος εἶναι μακριά». Ἀρα κατάνυξη εἶναι ἔνας βαθύς πόνος. Πάθος ἰερό.

Ἄς πάρομε μία εἰκόνα ἀπ' τά ἀνθρώπινα. Ὁ ἐρωμένος δέν μπορεῖ νά ζήσει μακριά ἀπ' τό ἀγαπώμενο πρόσωπο, οὕτε χρειάζεται νά φέρει τό πρόσωπο ἀπ' τό νοῦ στήν καρδιά, ἀλλά μόλις δεῖ τήν ἐρωμένη, σκιρτάει ἡ καρδιά του. Ὅταν εἶναι μακριά καί τήν σκέπτεται, πάλι σκιρτάει ἡ καρδιά του. Δέν χρειάζεται νά κάνει καμία προσπάθεια. Ἔτσι καί μέ τόν Χριστό. Ἄλλα, βέβαια, ἔκεī εἶναι ὅλα θεῖα. Θεῖος ἔρως, θεία ἀγάπη, ὅχι σαρκική. Εἶναι ἥρεμη, ἀλλά καί πιό ἔντονη, πιό βαθιά. Κι ὅπως στήν φυσική ἀγάπη, ὅταν δέν βλέπεις τό ἀγαπώμενο πρόσωπο, ὑποφέρεις, ἔτσι ὑποφέρεις κι ἐδῶ. Ἄλλα κι ὅπως, ὅταν είσαι κοντά στό ἀγαπώμενο πρόσωπο, ὑποφέρεις ἀπό ἀγάπη καί δακρύζεις, ἔτσι κι ἐδῶ ὑποφέρεις ἀπό ἀγάπη καί, χωρίς νά τό καταλάβεις, ἀναλύεσαι σέ δάκρυα ἀγάπης, κατανύξεως, χαρᾶς. Αὐτό εἶναι κατάνυξη. Δέν εἶναι, ὅμως, πάντα τά δάκρυα ἡ ἔνδειξη. Αὐτά εἶναι συχνά γυναικεία ἀδυναμία.

Μέ ἀπαλό τρόπο νά βάλομε στό νοῦ μας τόν Χριστό λέγοντας τήν εὐχή

Ἡ νοερά προσευχή γίνεται μόνο ἀπό ἔκεῖνον πού ἔχει ἀποσπάσει τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Δέν πρέπει νά γίνεται μέ τή σκέψη, «νά τή μάθω, νά τήν καταφέρω, νά τή φθάσω»,

γιατί μπορεῖ νά ὀδηγηθοῦμε στόν ἐγωισμό καί στήν ὑπερφάνεια. Χρειάζεται πείρα, λαχτάρα, ἀλλά καί σύνεση, προσοχή καί φρόνηση, γιά νά εἶναι ἡ προσευχή καθαρή καί θεάρεστη. Ἔνας λογισμός, «εἶμαι προχωρημένος», τά χαλάει ὅλα. Τί νά ὑπερηφανευθοῦμε; Δέν ἔχομε τίποτα δικό μας. Αὐτά τά θέματα εἶναι λεπτά.

Νά προσεύχεσθε χωρίς νά σχηματίζετε στό νοῦ σας εἰκόνες. Νά μή φαντάζεσθε τόν Χριστό. Οι Πατέρες ἐτόνιζαν τό ἀνεικόνιστον στήν προσευχή. Μέ τήν εἰκόνα ὑπάρχει τό εύόλισθον, διότι ἐνδέχεται στήν εἰκόνα νά παρεμβληθεῖ ἄλλη εἰκόνα. Ἐνδέχεται καί ὁ πονηρός νά κάνει παρεμβολές καί νά χάσομε τήν χάρι.

Ἡ εὐχή νά γίνεται μέσα μας μέ τό νοῦ καί ὅχι μέ τά χεῖλη, γιά νά μή δημιουργεῖται διάσπαση καί ὁ νοῦς νά πηγαίνει ἀπό δῶ κι ἀπό κεῖ. Μέ ἔναν ἀπαλό τρόπο ἐμεῖς νά βάλομε στό νοῦ μας τόν Χριστό, λέγοντας ἀπαλά ἀπαλά: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Νά μή σκέπτεσθε τίποτα, παρά μόνο τά λόγια «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Τίποτ' ἄλλο. Τίποτα. Ἡρεμα, μέ τά μάτια ἀνοικτά, γιά νά μήν κινδυνεύετε ἀπό φαντασίες καί πλάνες, μέ προσοχή καί ἀφοσίωση νά στρέφεσθε στόν Χριστό. Νά λέτε τήν εὐχή μέ τρόπο ἀπαλό καί ὅχι συνέχεια, ἀλλά ὅταν ὑπάρχει διάθεση καί ἀτμόσφαιρα κατανύξεως, ἡ ὅποια εἶναι δῶρο τῆς θείας χάριτος. Χωρίς τήν χάρι αὐτούπνωτίζεσαι καί μπορεῖ νά πέσεις σέ φῶτα καί πλάνη καί παράκρουση.

Νά μή γίνεται ἡ εὐχή ἀγγάρια. Ἡ πίεση μπορεῖ νά φέρει μία ἀντίδραση μέσα μας, νά κάνει κακό. Ἔχουν ἀρωστήσει πολλοί μέ τήν εὐχή, γιατί τήν ἔκαναν μέ πίεση.

Κάτι γίνεται, βέβαια, κι ὅταν τό κάνεις ἀγγάρια, ἀλλά δέν εἶναι ὑγιές. Οὔτε νά χρησιμοποιεῖτε τεχνητούς τρόπους. Δέν χρειάζεται οὕτε μικρό σκαμνάκι, οὕτε σκύψιμο τῆς κεφαλῆς, οὕτε κλείσιμο τῶν ματιῶν. Λένε πολλοί: «Κάτσε σ' ἔνα μικρό σκαμνάκι, σκύψε καί στύφου καί συγκεντρώσου». Ἀλλά ποῦ... Δοκιμάστε νά δεῖτε. Δέν εἶναι ἀνάγκη νά συγκεντρωθεῖτε ἴδιαίτερα, γιά νά πεῖτε τήν εὐχή. Δέν χρειάζεται καμία προσπάθεια, ὅταν ἔχεις θεῖο ἔρωτα. "Ο-που βρίσκεσθε, σέ σκαμνί, σέ καρέκλα, σέ αὐτοκίνητο, παντοῦ, στό δρόμο, στό σχολεῖο, στό γραφεῖο, στή δουλειά μπορεῖτε νά λέτε τήν εὐχή, τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», ἀπαλά, χωρίς πίεση, χωρίς σφίξιμο. Νά μή δένεσθε μέ τόν τόπο. Τό πᾶν εἶναι ὁ ἔρωτας στόν Χριστό. "Αμα ἡ φυχή σας ἐπαναλαμβάνει μέ λατρεία, μέ πόθο τίς πέντε λέξεις, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», δέν χορτάνει. Εἶναι λέξεις ἀχόρταστες! Σ' ὅλη σας τή ζωή νά τίς λέτε. Κρύβουν τόσους χυμούς!

Τό νοῦ νά ἔχεις στόν Θεό
κι ἡ καρδιά αὐθόρμητα σκιρτάει ἀπό χαρά

Άκοῦστε νά σᾶς πῶ καί κάτι πού μοῦ συνέβηκε πρίν ἀπό λίγες μέρες. Εἶχε ἔλθει ἐδῶ ἀπ' τό "Ἄγιον" Όρος ἔνας μοναχός, πού ἀσχολεῖται μέ τή νοερά προσευχή. Μοῦ λέει, λοιπόν:

— Πῶς κάνεις τήν εὐχή; Κάθεσαι σέ χαμηλό σκαμνάκι, σκύβεις τό κεφάλι σου καί συγκεντρώνεσαι;

— "Οχι. Μές στό νοῦ μου λέω τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...» καθαρά καί προσέχω τίς λέξεις. «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με... Κύριε Ἰησοῦ...». ἔτσι τό κάνω μές στό νοῦ μου καί προσέχω μόνο τίς λέξεις.

— Γέροντα, δέν τά λέεις καλά, πολύ πλανεμένα τά λέεις. Πρέπει ό νοῦς νά εἶναι μές στήν καρδιά· γι' αὐτό λέγεται «καρδιακή προσευχή».

— Νά σοῦ πῶ καί κάτι ἄλλο. Μερικές φορές πού τύχαινε νά ἔχω κανέναν πειρασμό, ἔβαζα στό νοῦ μου τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ τοῦ Ἐσταυρωμένου, μέ καρφωμένα τά χέρια καί τά πόδια νά στάζουν αἷμα, μέ τό ἀκάνθινο στεφάνι νά τοῦ τρυπάει τό μέτωπο κι ἐγώ, γονατισμένος στά πόδια Του, Τοῦ ἔλεγα: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με».

— Καί δέν ἔβαζες τό νοῦ στήν καρδιά;

— "Οχι, τοῦ λέω.

— "Εχεις πλάνη, μοῦ λέει. Πρέπει ό νοῦς νά εἶναι στήν καρδιά, γι' αὐτό καί λέγεται «καρδιακή προσευχή». Πλάνη!

— Επῆγε νά φύγει.

— Γέροντα, τοῦ λέω, ἄκου νά σοῦ πῶ. Ἐκεῖ ὅπου λέω τήν εὐχή στό νοῦ μου, καμιά φορά ἡ χαρά μου δυναμώνει κι ὅταν δυναμώσει ἡ χαρά μου λέγοντας τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...», αἰσθάνομαι τό νοῦ μου νά σκιρτάει μαζί μέ τήν καρδιά. Δηλαδή αἰσθάνομαι τό νοῦ μου νά πέφτει στήν καρδιά κι ἔκει νιώθω ὅλη αὐτή τή χαρά, λέγοντας τήν εὐχή. Ἀρχίζω νοερά καί μετά πηγαίνει μόνος του ό νοῦς μου, ὅταν ἔλθει ἡ χαρά.

— "Α, έτσι, αύτό εἶναι! μου λέει. Μέ συγχωρεῖς πού εἶπα «πλάνη».

Ό νοῦς εἶναι πού σκέπτεται. Ή καρδιά δέν σκέπτεται. Τό νοῦς νά ἔχετε στόν Θεό καί ή καρδιά σκιρτάει ἀπό χαρά αὐθόρμητα. Κατανύσσεται. Γιά νά ἔλθει ὁ Χριστός στήν καρδιά, πρέπει νά Τόν ἀγαπήσετε. Γιά νά Τόν ἀγαπήσετε, πρέπει νά σᾶς ἀγαπήσει πρῶτα Ἐκεῖνος. Πρέπει πρῶτα ὁ Θεός νά σᾶς γνωρίσει καί μετά ἐσεῖς. Θά ἐγκύφει καί Αὔτος, ἢν ἐσεῖς πρῶτα Τοῦ τό ζητήσετε. Γιά νά σᾶς ἀγαπήσει, πρέπει νά εἰστε ἄξιοι. Γιά νά εἰστε ἄξιοι, πρέπει νά κάνετε προετοιμασία.

Πρῶτα ἀπ' ὅλα, μακριά ή ἴδιοτέλεια. Ή προσευχή πρέπει νά εἶναι ἀνιδιοτελής. "Ολα νά γίνονται μυστικά, ἀνιδιοτελῶς. Δηλαδή νά μή σκέπτεσθε πώς, ἢν συγκεντρωθεῖτε μέ τό νοῦ, ή χάρις θά ἔλθει καί στήν καρδιά καί θά ἔχετε καί σκίρτημα. Νά μήν προσεύχεσθε μ' αὐτόν τόν ὑπολογισμό ἀλλά μέ ἀπλότητα καί ταπείνωση. Ν' ἀποβλέπετε πάντοτε στή δόξα τοῦ Θεοῦ. Τί σᾶς εἶπα γιά τ' ἀηδόνι; Ἐκεῖνο φάλλει, χωρίς νά τό βλέπει κανείς. "Ετσι νά είστε, ἀνιδιοτελεῖς. Νά δίδεσθε στή λατρεία τοῦ Θεοῦ μυστικά.

Προσέχετε ὅμως! "Οπως εἴπαμε, «μή γνώτω ή ἀριστερά σου τί ποιεῖ ή δεξιά σου». Νά μήν παίρνει εἰδῆση ὁ κακός ἔαυτός. Νά ζεῖτε τόν Παράδεισο καί νά μήν τό γνωρίζει ὁ κακός ἔαυτός σας καί τό φθονήσει. Μήν ξεχνᾶτε ὅτι ὑπάρχει κι ὁ φθόνος τοῦ ἀντιθέτου.

Προετοιμασία εἶναι ἀκόμη νά μάθετε νά τηρεῖτε τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ. Νά διώχνετε τά πάθη, κατάκριση, θυμό κ.λπ. μ' ἔναν τρόπο μαλακό. Δηλαδή νά μή χτυπᾶτε ἀπ-

ευθείας τό κακό, ἀλλά περιφρονώντας τό πάθος νά στρέψεσθε μέ ἀγάπη πρός τόν Θεό. Ν' ἀσχολεῖσθε μέ τούς ὕμνους, τά τροπάρια τῶν ἀγίων, τῶν μαρτύρων καί τούς φαλμούς τοῦ Δαβίδ. Νά μελετᾶτε τήν Ἀγία Γραφή καί τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Μ' αὐτό τόν τρόπο ή ψυχή σας θ' ἀπαλύνεται, θ' ἀγιάζεται, θά θεοῦται, θά εἶναι ἔτοιμη ν' ἀκούσει τοῦ Θεοῦ τά μηνύματα.

Σιγά σιγά θά σᾶς ἐπισκέπτεται ή χάρις. Θά μπαίνετε μέστη χαρά. Θ' ἀρχίσετε νά ζεῖτε στήν εἰρήνη, δόποτε μετά θά γίνετε πιό δυνατοί μέ τή θεία χάρι. Δέν θά θυμώνετε, δέν θά ἔκνευροίζεσθε, δέν θά παρεξηγεῖτε, δέν θά καταχρίνετε, θά τούς δέχεσθε ὅλους μέ ἀγάπη. Θά ἔχετε ἐκεῖνο πού λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται... οὐκ ἀσχημονεῖ... οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει»²⁶. Ἡ εὐχή καθαρίζει τήν ψυχή καί κρατάει τό νοῦ. Τό τελειότερο ἔργο γίνεται στ' ἀδυτα τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, πού εἶναι κλεισμένα ἔρμητικά, γνωστά μόνο στόν Θεό. "Ετσι βλέπομε κάτι τό συγκλονιστικό: ἀνθρώπους πού μεταβάλλονται σέ παιδιά τοῦ Θεοῦ, ἢν καί ἔφθασαν στά βάθη τῆς αὐτοκαταστροφῆς τους.

Κι ἐγώ ὁ καθημένος, σαράβαλο εἶμαι, αὐτή τήν προσπάθεια κάνω. Δέν ἀναλύομαι σέ προσευχές ἔτσι φανερά, ἀλλά μυστικά προσεύχομαι. Καταλάβατε; "Ερχεται ή χάρις τοῦ Θεοῦ κι ἐπισκιάζει κι ἐσᾶς. Δίδει μιά δροσιά, μιά

26. *A' Kōp. 13, 4-8.*

χάρι καί σ' ἐσᾶς, πού μένομε μαζί, πού τρῶμε μαζί, πού συζητοῦμε, πού προσευχόμαστε, πού ἀναστρεφόμαστε ἀπλά. Καταλάβατε; Μόνον ἔνας ἀπερίσκεπτος, ἔνας «χοντρός», πού δέν μπόρεσε ἡ προσευχή νά τόν συγκινήσει, μένει ξένος ὡς πρός τήν χάρι. Νά προσεύχεσθε νά σᾶς φανερώσει ὁ Θεός τά ἄδηλα. Εἶναι πολλά πού δέν τά ξέρομε. Νά λέτε στόν Χριστό: «Ο, τι θέλεις Ἐσύ, ὅ, τι θέλεις ή ἀγάπη Σου, Κύριε». Ἐκεῖνος θά σᾶς ὀδηγήσει. Σέ Αὐτόν ν' ἀτενίζετε.

Η νοερά προσευχή δέν γίνεται χωρίς πνευματικό ὀδηγό

Γιά ν' ἀσχοληθεῖτε μέ τή νοερά προσευχή ἀποκλειστικά, πρέπει νά ἔχετε τήν καθοδήγηση τοῦ πνευματικοῦ. Ἡ νοερά προσευχή δέν γίνεται χωρίς πνευματικό ὀδηγό. Ὑπάρχει κίνδυνος ἡ φυχή νά παραπλανηθεῖ. Θέλει προσοχή. Ἐκεῖνος θά σᾶς διδάξει νά μπεῖτε στή σειρά γιά τήν εύχη, γιατί, ἀν δέν μπεῖτε στή σειρά, ὑπάρχει φόβος νά δεῖτε τό φῶς τό ἀντίθετο, νά ζεῖτε στήν πλάνη καί νά σκοτισθεῖτε, δόποτε τότε ἀγριεύει κανείς, ἀλλάζει τό ὄφος του κ.λπ. Αὐτός εἶναι ὁ διχασμός τῆς προσωπικότητος. Εἴδατε πῶς δημιουργεῖται ἡ πλάνη; Ἀν, ὅμως, προχωρεῖτε στήν εύχη μέ τίς συμβουλές τοῦ γέροντα, θά δεῖτε τό ἀληθινό φῶς.

Πρέπει ὁ πνευματικός νά εἶναι ἔμπειρος στή νοερά προσευχή. Δέν μπορεῖ, ἀν προσεύχεται ἔτσι μηχανικά καί δέν ἔχει αἰσθανθεῖ τήν προσευχή μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, νά

πεῖ στόν ἄλλο πῶς νά προσεύχεται. Θά τό πεῖ, βέβαια, ὅπως τό ἔχει διαβάσει στά βιβλία καί ὅπως τό λένε οἱ Πατέρες. Ὁλόκληρα βιβλία ἔχουν γραφεῖ πού δμιλοῦν περί προσευχῆς. Καί τόσοι τά διαβάζουν καί κανείς δέν ξέρει νά προσευχηθεῖ. Θά πεῖς: «Τά διαβάζομε, μαθαίνομε τόν τρόπο, προετοιμαζόμαστε κι ὁ Θεός εὐλογεῖ καί μᾶς στέλνει τήν χάρι Του καί τά καταλαβαίνομε». Ναί, ἀλλά εἶναι μυστήριο. Μυστήριο ἡ προσευχή καί προπάντων ή νοερά προσευχή.

Φοβερή πλάνη μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ μέ τή νοερά προσευχή. Τίς ἄλλες τίς προσευχές τίς κάνομε κάπως μέ τό μυαλό μας. Ἀπλά τίς λέμε καί τίς ἀκοῦνε τ' αὐτιά μας· ἔχουν ἄλλο τρόπο. Ἀλλά ή νοερά προσευχή εἶναι κάτι ἄλλο. Κάτι ἄλλο πού, ἀν σ' αὐτό τό νοερό ἀναφθεῖ ἡ ἔφεσις ὅχι ἀπ' τόν καλό ἔαυτό σου ἀλλά ἀπ' τόν ἄλλο, τόν ἐγωιστή, δύπωσδήποτε θ' ἀρχίσεις νά βλέπεις τά φῶτα, ὅχι τό φῶς τοῦ Χριστοῦ, δύπωσδήποτε θ' ἀρχίσεις νά αἰσθάνεσαι μία φευτοχαρά. Ἀλλά ἔξω στή ζωή σου, στίς συναναστροφές σου θά είσαι πιό ἄγριος καί πιό θυμώδης καί πιό ὀργίλος καί πιό ἀγχώδης. «Ε, νά λοιπόν τό γνώρισμα τοῦ πλανεμένου. Ο πλανεμένος δέν δέχεται τήν πλάνη του. Εἶναι φανατισμένος καί κάνει κακό.» Οπως συμβαίνει μέ τούς ζηλωτές, ἀλλά μέ ζῆλο οὐ κατ' ἐπίγνωσιν. Ακοῦστε ἔνα παράδειγμα.

Ο Γέροντας, ὁ Ἅγιος Μακάριος, θά πήγαινε σέ κάποια πανήγυρη μέ τόν ὑποτακτικό του. Ο ὑποτακτικός πήγαινε μπροστά. Ἡταν ἀκόμη ἀρχάριος κι εἶχε τό ζῆλο τόν ἀρχαρίτικο. Λοιπόν, ἔκει πού πήγαινε, συναντάει ἔναν

εἰδωλολάτρη, ιερέα τῶν εἰδώλων. Τοῦ κακομίλησε, τοῦ εἶπε:

— Ποῦ πάεις, πλανεμένε;

Τότε ἐκεῖνος θύμωσε καὶ τὸν ἔδειρε καὶ τὸν ἄφησε σχεδόν ἀναίσθητο.

Ἐπειτα ἀπό κάμποση ὥρᾳ συναντάει τὸν Γέροντα. Ὁ Ἀββᾶς Μακάριος, θεοφόρος πού ἦταν, καθὼς τὸν εἶδε ἔτσι ταραγμένο, τοῦ λέει:

— Ἀνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ποῦ πάεις;

Αὐτός, μόλις ἀκουσε αὐτά τὰ λόγια, μαλάκωσε, κοντοστάθηκε καὶ τοῦ λέει:

— Ὁ λόγιος σου μέ γλύκανε.

— Ναί, τοῦ λέει ὁ πατήρ Μακάριος. Σέ βλέπω πού τρέχεις, μόνο πού δέν ξέρεις ποῦ τρέχεις.

Ἄλλα τά εἶπε μ' ἔναν ταπεινό κι ἀδελφικό τρόπο ἀγάπης.

Λέει ὁ εἰδωλολάτρης:

— Τά λόγια σου, ὅταν δμιλεῖς, μοῦ ἀνοίγουν τὴν καρδιά, ἐνῶ ἔνας ἄλλος ἐδῶ, πρὶν λίγο, μοῦ εἶπε τ' ἀντίθετα καὶ τὸν ξυλοφόρτωσα.

Τοῦ μίλησε τόσο ὥραῖα ὁ Ἀγιος Μακάριος, πού σιγά σιγά ἄλλαξε αὐτός τὴν πίστη του, ἔγινε καὶ μοναχός καὶ σώθηκε. Μέ τὸν καλό τρόπο μετέδωσε τό πνεῦμα τό καλό. Μετέδωσε τὴν ἀκτιστο ἐνέργεια καὶ μπῆκε στὴν φυχή τοῦ εἰδωλολάτρη. Ἐνῶ ὁ ἄλλος, ὁ ὑποτακτικός, μετέδωσε τό πνεῦμα τό θυμῶδες, τό ταραχῶδες, ἀπ' αὐτό πού εἶχε μέσα του²⁷.

27. Ἀββᾶς Μακάριος: *Τὸ Γεροντικόν*, ἐκδ. «Ἀστήρ», Ἀθήνα 1961, σ. 71.

Εἶδατε τί θά πεῖ πλάνη; "Οταν ἔχεις γέροντα, δέν διατρέχεις τὸν κίνδυνο τῆς πλάνης. "Οταν ἔχεις γέροντα καλό, θεοφόρο, μαθαίνεις τὰ μυστικά τῆς προσευχῆς. Συμπροσεύχεσαι μέ τὸν γέροντα καὶ σιγά σιγά ἀρχίζεις νά μπαίνεις στὴν πνευματική ζωή καὶ νά μαθαίνεις πῶς προσεύχεται ὁ γέροντας. Ἐκεῖνος δέν μπορεῖ νά σου πεῖ: «Κάνε ἔτσι κι ἔτσι...». "Ο, τι δεῖς ἀπό ἐκεῖνον, κάνε το κι ἐσύ. Πηγαίνεις στὸν γέροντα, σου λέγει γιά τή νοερά προσευχή. Πρέπει νά γνωρίζεις ὅτι, ἀν δέν τη ζεῖ δ ἴδιος, τίποτα δέν θά κάνει. "Οταν, ὅμως, τὴν ἔχει ζήσει τή νοερά προσευχή καὶ τή ζεῖ, ὑπάρχει ἔνα μυστήριο. Τό μυστήριο εἶναι ὅτι τά λόγια του τ' ἀκούει διδασκόμενος, ἀλλά βλέπει καὶ τὸν τρόπο, πῶς ἡ καρδιά του ἀνοίγει καὶ πῶς μιλάει μέ τὸν Θεό νοερῶς. Τόν βλέπει ἡ φυχούλα του. "Οχι μόνον, ἀλλά ἐπικοινωνεῖ φυχή μέ φυχή καὶ αἰσθάνεται ἡ μία φυχή τὴν ἄλλη. Νιώθει πῶς δημιουργεῖται ἡ «φόρμα», πῶς δημιουργεῖται ἡ κατάστασις αὐτή διά τῆς θείας χάριτος.

Δέν εἶναι ἀπλό πράγμα. Αὐτό εἶναι ἡ διδασκαλία. Διότι λέμε ὅτι ἡ προσευχή δέν διδάσκεται, ἀλλά ὅντως διδάσκεται, ὅταν ζήσεις κοντά σέ κάποιον, δόποιος ὅντως προσεύχεται. "Οταν πάρεις καὶ διαβάσεις ἔνα βιβλίο περὶ προσευχῆς, ἵσως δέν καταλάβεις τίποτα. "Οταν, ὅμως, ἔχεις τὸν γέροντα κοντά σου πού προσεύχεται, ὅ, τι σου πεῖ γιά τὴν προσευχή, τά καταλαβαίνεις, τά ἐνστερνίζεσαι, μπαίνεις μέσα στὴν προσευχή, προσεύχεσαι κι ἐσύ χωρίς νά τό καταλάβεις, ἐπικοινωνεῖς. Δέν εἶναι τό βιβλίο, δέν εἶναι ἡ γνώση, εἶναι τό αἰσθημα, εἶναι ὁ τρόπος, εἶναι τό ἀνοιγμα, εἶναι τό ἀγκάλιασμα.

Μήπως κι αύτό πού γίνεται καί σᾶς μιλάω, δέν εἶναι κι αύτό μία προσευχή; Ἐπειδή τά λέγω ἀπ' τήν καρδιά μου καί νιώθομε αύτό τό σκίρτημα κι αύτή τή λαχτάρα. "Αν δέν εἶναι ἔτσι, πῶς ἐξηγεῖται πού ἔχομε τόση λαχτάρα;

*Ἡ πλημμύρα τῆς θείας ἀγάπης
γεμίζει τήν ψυχή ἀπό χαρά κι ἀγαλλίαση*

Ν' ἀγαπήσομε τόν Χριστό. Τότε ἀπό μέσα μας θά βγαίνει μέ λαχτάρα, μέ θέρμη, μέ θεῖο ἔρωτα τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, θά φωνάζομε τό ὄνομά Του μυστικά, ἀλάλητα. Νά στεκόμαστε ἀπέναντι στόν Θεό μέ λατρεία, ταπεινά, πάνω στά χνάρια τοῦ Χριστοῦ. Νά μᾶς ἐλευθερώσει ὁ Χριστός ἀπό κάθε πτυχή τοῦ παλαιοῦ μας ἀνθρώπου. Νά παρακαλοῦμε νά μᾶς ἔλθουν δάκρυα πρὸ τήν προσευχή. Ἀλλά προσοχή! «Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου». Νά προσεύχεσθε μέ συντριβή: «Εἴμαι ἀξιος νά μοῦ δώσεις τέτοια χάρι, Χριστέ μου»; Καί τότε τά δάκρυα αὐτά γίνονται δάκρυα εὐγνωμοσύνης. Συγκινοῦμαι· δέν ἔκανα τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ζητῶ τό ἔλεός Του.

Νά προσεύχεσθε στόν Θεό μέ λαχτάρα κι ἀγάπη, μέσα σέ ἡρεμία, μέ πραότητα, μαλακά, χωρίς ἐκβιασμό. Κι ὅταν λέτε τήν εὐχή, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», νά τή λέτε ἀργά, ταπεινά, ἀπαλά, μέ θεῖο ἔρωτα. Μέ γλυκύτητα νά λέτε τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Νά λέτε μία μία τίς λέξεις, «Κύριε... Ἰησοῦ... Χριστέ... ἐλέησόν με», ἀπαλά, τρυφερά, ἀγαπητικά, σιωπηλά, μυστικά, νοερά, ἀλλά καί μέ

ξαρση· μέ λαχτάρα, μέ ἔρωτα, δίχως ἔνταση, βία ἢ ἀπρεπη ἔμφαση, χωρίς σφιξίματα καί σπρωξίματα. Πῶς ἐκφράζεται ἡ μάνα, πού ἀγαπάει τό παιδί της; «Παιδάκι μου!... κορούλα μου!... Παναγιωτάκη μου!... Χρηστάκη μου!». Μέ λαχτάρα. Λαχτάρα! Αύτό εἶναι ὅλο τό μυστικό. Ἐδῶ μιλάει ἡ καρδιά. «Παιδάκι μου, φυχή μου!». «Κύριε μου, Ἰησοῦ μου, Ἰησοῦ μου, Ἰησοῦ μου!...». Αύτό πού ἔχεις στήν καρδιά σου, στό νοῦ σου, αύτό ἐκφράζεις «ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς φυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἴσχυος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου»²⁸.

Κάποιες φορές καλό εἶναι νά λέτε δυνατά τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», γιά νά τ' ἀκοῦνε καί οἱ αἰσθήσεις, ν' ἀκούει καί τ' αὐτί! Εἴμαστε φυχή καί σῶμα καί ὑπάρχει ἀλληλεπίδραση.

«Οταν, ὅμως, ἔρωτευθεῖς τόν Χριστό, προτιμάεις τή σιωπή καί τή νοερά προσευχή. Τότε παύουν τά λόγια. Είναι ἡ ἐσωτερική σιωπή, ἡ σιγή, πού προηγεῖται, συνοδεύει καὶ ἀκολουθεῖ τή θεία ἐπίσκεψη, τή θεία ἔνωση καὶ σύγκραση τῆς φυχῆς μέ τό θεῖον. «Οταν βρεθεῖς σ' αὐτή τήν κατάσταση, δέν χρειάζονται λόγια. Αύτό εἶναι κάτι πού τό ζεῖς. Κάτι πού δέν ἐξηγεῖται. Μόνο αὐτός πού τή ζεῖ αὐτή τήν κατάσταση τήν καταλαβαίνει. Τό αἰσθημα τῆς ἀγάπης σέ πλημμυρίζει, σέ ἐνώνει μέ τόν Χριστό. Γεμίζεις ἀπό χαρά κι ἀγαλλίαση, πού δείχνει ὅτι ἔχεις μέσα σου τή θεία ἀγάπη, τήν τελεία ἀγάπη. Ἡ θεία ἀγάπη εἶναι ἀνιδιοτελής, ἀπλή, ἀληθινή.

28. Λουκ. 10, 27.

‘Ο τελειότερος τρόπος προσευχῆς εἶναι ὁ σιωπηλός. Ή σιγή. «Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία»²⁹. Έκεῖ γίνεται ἡ θέωση. Μές στή σιγή, στή σιωπή, στό μυστήριο. Έκεῖ γίνεται ἡ πιό ἀληθινή λατρεία. Γιά νά τό ζήσετε ὅμως αὐτό, πρέπει νά φθάσετε σέ μέτρα. Τότε τά λόγια ὑποχωροῦν. Θυμηθεῖτε: «Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία». Αὐτός δ τρόπος, τῆς σιγῆς, εἶναι ὁ πιό τέλειος.” Ετσι θεοῦσαι. Μπαίνεις στά μυστήρια τοῦ Θεοῦ. Δέν πρέπει ἐμεῖς νά μιλᾶμε πολύ. Ν’ ἀφήνομε νά μιλάει ἡ χάρις.

“Ελεγα τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με» καί νέοι ὄριζοντες ἀνοιγαν. Δάκρυα χαρᾶς κι εὐφροσύνης κυλούσαν ἀπ’ τά μάτια μου γιά τήν ἀγάπη καί τή σταυρική θυσία τοῦ Χριστοῦ. Λαχτάρα! Έδω κρύβεται τό μεγαλεῖο, ὁ Παράδεισος. Έπειδή ἀγαπάεις τόν Χριστό, λέεις τά λόγια αὐτά, αὐτές τίς πέντε λέξεις λαχταριστά, μέ καρδιά. Καί σιγά σιγά τά λόγια χάνονται. Εἶναι τόσο γεμάτη ἡ καρδιά, πού ἀρκεῖ νά πεῖς μία λέξη, «Ἰησοῦ μου!», καί τέλος καμία λέξη. Ή ἀγάπη ἔχφράζεται καλύτερα χωρίς λόγια. “Οταν μία φυχή ὄντως ἐρωτευθεῖ τόν Κύριο, προτιμᾶ τή σιωπή καί τή νοερά προσευχή. Ή πλημμύρα τῆς θείας ἀγάπης γεμίζει τήν φυχή ἀπό χαρά κι ἀγαλλίαση.

Αὐτή ἡ φυχή προηγουμένως εἶχε διαπρέψει στό Ψαλτήρι, στήν Παρακλητική, στά Μηναῖα κ.λπ. Τώρα ἔπαυσαν τά λόγια. Βιώνει μέσα της βαθιά τή θεία ταπείνωση. “Έχει ἐγκύψει ὁ Χριστός μέσα της κι αἰσθάνεται τή θεία φωνή. Εἶναι μέσα στόν κόσμο κι ἐκτός τοῦ κόσμου, μέσα

στόν Παράδεισο, δηλαδή στήν Ἐκκλησία, στόν ἄκτιστο Παράδεισο. Λέει ὁ Ἰγνάτιος Μπριαντσιανίνωφ:

«Πολύ ἐπιθυμητή εἶναι ἡ προσευχή τῆς καρδιᾶς, πολύ ἐπιθυμητή ἡ σιωπή τῆς καρδιᾶς, πολύ ἐπιθυμητό εἶναι νά ζοῦμε στήν πιό ἀπομονωμένη ἔρημο, γιατί αὐτές οἱ συνθῆκες εἶναι ίδιαιτέρα εύνοϊκές για τήν προσευχή τῆς καρδιᾶς καί τή σιωπή τῆς καρδιᾶς»³⁰.

‘Η σιωπή τῆς καρδιᾶς εἶναι νά μή σέ ἀποσπάει τίποτα. Νά ζεις μόνος μόνω Θεῷ.

‘Ο Θεός εἶναι πανταχοῦ παρών καί τά πάντα πληρῶν. Προσπαθῶ νά πετάξω μές στ’ ἄπειρο, μές στ’ ἄστρα. ‘Ο νοῦς μου πελαγώνει μές στό μεγαλεῖο τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ, ἀναλογιζόμενος τίς ἀποστάσεις τῶν ἔκατομμυρίων ἐτῶν φωτός. Τόν παντοδύναμο Θεό Τόν αἰσθάνομαι ἐνώπιόν μου κι ἀνοίγω τά χέρια κι ἀνοίγω τήν φυχή μου, νά ἐνωθῶ μαζί Του. Νά μεταλάβω τῆς θεότητος...

Στήν προσευχή σημασία ἔχει ἡ ἔνταση

Σημασία στήν προσευχή ἔχει ὅχι ἡ χρονική διάρκεια ἀλλά ἡ ἔνταση. Νά προσεύχεσθε ἔστω καί πέντε λεπτά, ἀλλά δοσμένα στόν Θεό μέ ἀγάπη καί λαχτάρα. Μπορεῖ ἔνας μία νύκτα ὀλόκληρη νά προσεύχεται κι ὁ ἄλλος μονάχα πέντε λεπτά κι αὐτή ἡ προσευχή τῶν πέντε λεπτῶν νά εἶναι ἀνώτερη. Μυστήριο εἶναι αὐτό βέβαια, ἀλλά ἔτσι εί-

29. Χερουβικὸν Μεγάλου Σαββάτου.

30. Ἰγν. Μπριαντσιανίνωφ, σ. 121.

ναι. Ἐκοῦστε με, παιδιά μου, νά σᾶς πῶ ἔνα παράδειγμα.

Ἐνας μοναχός ἐβάδιζε στήν ἕρημο κι ἐκεῖ ἀπάντησε ἔναν ἄλλο μοναχό. Χαιρετίσθηκαν.

— Ἀπό ποῦ ἔρχεσαι; τοῦ λέει.

— Ἀπό τό χωριό τάδε.

— Πῶς περνάτε ἐκεῖ πέρα;

— Ἔχομε φοβερή ἀνομβρία. Ἔχομε στενοχώρια.

— Ἔ, καί τί κάνατε; Προσευχήκατε;

— Ναί.

— Ἐβρεξε;

— Δέν ἔβρεξε.

— Φαίνεται, λέει, δέν θά προσευχήκατε ἔκτενῶς.

Ἄς κάνομε καί μιά προσευχούλα ἐδῶ στόν Θεό νά βοηθήσει.

Κι ὅπως ήταν ἐκεῖ, ἀρχισαν νά προσεύχονται. Ἄμεσως ἥλθε ἔνα μικρό σύννεφο πού μεγάλωσε, μαύρισε, κατέβηκε κάτω καί νά! Ἔριξε πολλή βροχή. Τί ἔγινε ἐδῶ; Ἔγινε ἔκτενής προσευχή. Λίγη προσευχή ἐκάνανε κι ἔβρεξε. Ἀλλά σημασία εἶχε ἡ ἔνταση.

«Ἐμπόνως καί ἐντόνως», πού λέγει ὁ Ἅγιος Μακάριος. Ὁ Ἅγιος Μακάριος προσευχόταν ἔκτενῶς ἐξ ὅλης ψυχῆς καί ἐξ ὅλης καρδίας καί ἐξ ὅλης διανοίας. Εἶχε δοθεῖ ψυχῇ τε καί σώματι στή λατρεία. Μπορεῖ ἔτσι νά σήκωνε τό χέρι του καί νά ἔμενε ἕερό ἀπό τήν ὑπερένταση. Τό ἴδιο καί αὐτός πού κάνει μία κατάρα καί σηκώνει τό χέρι ἐναντίον κάποιου μπορεῖ νά μεταδώσει τό κακό.

Κάποιος μοῦ εἶπε:

— Θέλομε νά μᾶς κάνεις προσευχή.

Τοῦ ἀπάντησα:

— Θά προσευχηθῶ μέ τήν καρδιά μου, μέ ταπείνωση στόν Κύριο. Θά προσευχηθῶ «συνετῶς».

Λέει:

— Τί θά πεῖ «συνετῶς»;

— Δηλαδή προσευχή ἐνσυνείδητη, μέ συγκεντρωμένο τό νοῦ. Νά! Μιά φορά εἶχε μαζευθεῖ κόσμος σέ μία πλατεία καί ζητοῦσαν τόν προφήτη Δαβίδ νά τούς μιλήσει, γιατί εἶχε συμβεῖ κάποιο γεγονός σπουδαῖο κι ὅλος ὁ κόσμος ἐφώναζε. Κι ἐβγῆκε ὁ προφήτης καί τούς λέγει:

«Ψάλατε τῷ Θεῷ ἡμῶν, φάλατε·

φάλατε τῷ Βασιλεῖ ἡμῶν, φάλατε·

ὅτι Βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς ὁ Θεός·

φάλατε συνετῶς»³¹.

Εὐχαριστήθηκε καί μοῦ εἶπε:

— Ποῦ βρίσκεται στήν Ἅγια Γραφή, νά πάω νά τό βρῶ; Ποιός φαλμός εἶναι;

— Νομίζω, τοῦ λέω, ὅτι ἀρχίζει ἔτσι:

«Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας,
ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως...»³².

Ο ἄνθρωπος τοῦ Χριστοῦ ὅλα τά κάνει προσευχή

“Ολα τά προβλήματά μας, τά ὄλικά, τά σωματικά, τά πάντα, νά τ’ ἀναθέτομε στόν Θεό.” Οπως λέμε στήν Θεία

31. Ψαλμ. 46, 7-8.

32. Ψαλμ. 46, 1.

Λειτουργία, «... καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα». «Ολη τῇ ζωῇ μας σ' Ἐσένα, Κύριε, ἀφήνομε. Ὁ, τι θέλεις Ἐσύ. «Γενηθήτω τὸ θέλημά Σου, ώς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς».

‘Ο ἀνθρωπος τοῦ Χριστοῦ ὅλα τὰ κάνει προσευχή. Καὶ τὴ δυσκολία καὶ τῇ θλίψῃ, τίς κάνει προσευχή. ‘Ο, τι καὶ νά τοῦ τύχει, ἀμέσως ἀρχίζει: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...». Ἡ προσευχή ὠφελεῖ σέ ὅλα, καὶ στά πιο ἀπλά. Γιά παράδειγμα, πάσχεις ἀπό ἀϋπνία· νά μή σκέπτεσαι τὸν ὕπνο. Νά σηκώνεσαι, νά βγαίνεις ἔξω καὶ νά ἔρχεσαι πάλι μέσα στό δωμάτιο, νά πέφτεις στό κρεββάτι σάν γιά πρώτη φορά, χωρίς νά σκέπτεσαι ἀν θά κοιμηθεῖς ή οχι. Νά συγκεντρώνεσαι, νά λέεις τῇ δοξολογίᾳ καὶ μετά τρεῖς φορές τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...» κι ἔτσι θά ἔρχεται ὁ ὕπνος.

‘Ολα μέ τὴν προσευχή ταχτοποιοῦνται. Ἀλλά πρέπει νά ἔχεις ἀγάπη, φλόγα στὴν προσευχή. Νά μήν ἔχεις ἄγχος ἀλλά ἐμπιστοσύνη στὴν ἀγάπη καὶ στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. ‘Ολα εἶναι μέσα στὴν πνευματική ζωή. ‘Ολα ἀγιάζονται, καὶ τὰ καλά καὶ τὰ δύσκολα καὶ τὰ ὑλικά καὶ τὰ πνευματικά καὶ ὅσα ἀν ποιῆτε, πρός δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. Πῶς τό λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος; «Εἴτε οὖν ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τὶ ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε»³³. ‘Οταν εἶσαι ἐν προσευχῇ, ὅλα γίνονται ὅπως πρέπει. Παραδείγματος χάριν, πλένεις πιάτα καὶ δέν σπάζεις κανένα, δέν κάνεις ζημιές. ‘Ερχεται μέσα σου ή χάρις τοῦ Θεοῦ. ‘Οταν ἔχεις τὴν χάριν, ὅλα γίνονται μέ χαρά, χωρίς κόπο.

33. *A' Kōp.* 10, 31.

“Οταν κάνομε συνέχεια προσευχή, θά μᾶς φωτίζει ὁ Θεός τί νά κάνομε κάθε φορά καὶ στίς πιό δύσκολες καταστάσεις. Θά τό λέει ὁ Θεός μέσα μας. Θά βρίσκει τρόπους ὁ Θεός. Μποροῦμε, βέβαια, νά συνδυάζομε τὴν προσευχή καὶ μέ νηστεία. Δηλαδή, ὅταν ἔχομε ἓνα σοβαρό πρόβλημα ή δίλημμα, νά προηγεῖται πολλή προσευχή καὶ νηστεία. Κι ἐγώ ἔτσι ἔκανα πολλές φορές.

“Οταν πάλι ἔχομε αἰτήματα γιά τὸν κόσμο, νά τά λέμε μυστικά· μέ τὴν προσευχή πού γίνεται «ἐν τῷ κρυπτῷ»³⁴ καὶ δέν φαίνεται. Ἡ πολλή περίσπαση δέν διευκολύνει τὴν προσευχή. Ἀφῆστε τά τηλέφωνα, τίς ἐπικοινωνίες καὶ τά πολλά λόγια μέ τούς ἀνθρώπους. “Αν ὁ Κύριος δέν βοηθήσει, τί νά κάνουν οἱ δικές μας προσπάθειες;” Αρα προσευχή, προσευχή μέ ἀγάπη. Καλύτερα τούς βοηθᾶμε ἀπό μακριά μέ τὴν προσευχή. Τούς βοηθᾶμε μέ τὸν πιό καλό, μέ τὸν πιό τέλειο τρόπο.

“Οταν προσευχόμαστε γιά τοὺς ἄλλους, νά λέμε:
«Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με»

Νά προσεύχεσθε γιά τὴν Ἐκκλησία, γιά τὸν κόσμο, γιά ὅλους. “Ολη ἡ χριστιανοσύνη εἶναι μέσα στὴν εὐχή. “Αν προσεύχεσθε μόνο γιά τὸν ἑαυτό σας, αὐτό κρύβει ἴδιοτέλεια. Ἐνῶ, ὅταν προσεύχεσθε γιά τὴν Ἐκκλησία, μέσα στὴν Ἐκκλησία εἶστε κι ἐσεῖς. Στὴν Ἐκκλησία εἶναι ὁ

34. *Ματθ.* 6, 6.

Χριστός ένωμένος μέ τήν Ἐκκλησία ἀλλά καὶ μέ τὸν Πατέρα καὶ μέ τὸ Ἀγιον Πνεῦμα. Ἡ Ἁγία Τριάδα καὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἔνα. Ἡ λαχτάρα σας πρέπει νά εἶναι πάνω σ' αὐτό, στό νά ἀγιάσει ὁ κόσμος, νά γίνουν ὅλοι τοῦ Χριστοῦ. Τότε μπαίνετε στήν Ἐκκλησία, ζεῖτε στή χαρά τοῦ Παραδείσου, στόν Θεό, γιατί ὅλο τό πλήρωμα τῆς θεότητος κατοικεῖ στήν Ἐκκλησία.

Εἴμαστε ὅλοι ἔνα σῶμα μέ κεφαλή τόν Χριστό. "Ολοι εἴμαστε Ἐκκλησία. Ἡ θρησκεία μας αὐτό τό μεγαλεῖο ἔχει, ἐνώνει τόν κόσμο νοερῶς. Ἡ δύναμη τῆς προσευχῆς εἶναι μεγάλη, πολύ μεγάλη, κυρίως ὅταν γίνεται ἀπό πολλούς ἀδελφούς. Στήν κοινή προσευχή ἐνοῦνται ὅλοι. Νά νιώθομε τόν πλησίον μας σάν τόν ἑαυτό μας. Αὐτό εἶναι ἡ ζωή μας, τό ἀγαλλίαμά μας, ὁ θησαυρός μας. "Ολα εἶναι εὔκολα ἐν Χριστῷ. Ὁ Χριστός εἶναι τό κέντρο· ὅλοι συντρέχουν πρός τό κέντρο καὶ ἐνώνονται ἐν ἐνί πνεύματι καὶ μιᾶ καρδία. Κάτι τέτοιο συνέβη κατά τήν Πεντηκοστή. "Οταν ὅλοι ἀκροῶνται τήν ἴδια ὥρα, στόν ἴδιο χῶρο τό Ψαλτήρι κι ὅλα τ' ἀναγνώσματα, ἐνοῦνται στήν ἀκρόαση μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, γιατί αὐτό πού λέει ὁ ἀναγνώστης, τ' ἀκοῦνε καὶ συμμετέχουν ὅλοι. Ἡ δύναμη τῶν πολλῶν πολλαπλασιάζεται, σάν νά βλέπουν ἔνα ὥρατο πράγμα καὶ τό κοιτάζουν ὅλοι μαζί μέ λαχτάρα. "Ε, ἡ ὥρασή τους, πού σηγει σ' αὐτό τό ὥρατο, τούς ἐνώνει. Παράδειγμα, ἡ λύτρωση τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ἀπ' τή φυλακή: «Προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας»³⁵. Αὐτή ἡ προσευχή ἔβγαλε τόν Πέτρο ἀπ' τά δεσμά τῆς φυλακῆς.

35. Πράξ. 12, 5.

Ἡ ἀγάπη, ἡ λατρεία πρός τόν Θεό, ἡ λαχτάρα, ἡ ἐνωσις μετά τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐνωσις μετά τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ ἐπί γῆς Παράδεισος. Ἄν ἀποσπάσομε τή θεία χάρι, ὅλα εἶναι εὔκολα, χαρούμενα καὶ εὐλογία Θεοῦ. Ἄντε νά μου βρεῖς μιά θρησκεία νά κάνει τόν ἄνθρωπο τέλειο κι εύτυχισμένο. Κι αὐτό τό μεγαλεῖο χρίμα νά μήν τό καταλαβαίνομε!

"Οταν ἔχομε κάποιο πρόβλημα ἐμεῖς ἡ κάποιοις ἄλλοις, νά ζητᾶμε κι ἀπό ἄλλους προσευχές καὶ νά παρακαλοῦμε ὅλοι τόν Θεό μέ πίστη καὶ ἀγάπη. Νά είστε σίγουροι ὅτι ὁ Θεός εὐαρεστεῖται σ' αὐτές τίς προσευχές καὶ ἐπεμβαίνει κάνοντας θαύματα. Αὐτό δέν τό ἔχομε καταλάβει καλά. Τό πήραμε ἔτσι ἀπλά καὶ λέμε: «Κάνε μιά προσευχή γιά μένα».

Πιό πολύ θά προσεύχεσθε γιά τούς ἄλλους παρά γιά τόν ἑαυτό σας. Θά λέτε τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με» καὶ θά ἔχετε μέσα σας πάντοτε καὶ τούς ἄλλους. "Ολοι εἴμαστε παιδιά τοῦ ἴδιου Πατέρα, εἴμαστε ὅλοι ἔνα· γι' αὐτό, ὅταν προσευχόμαστε γιά τούς ἄλλους, λέμε, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», καὶ ὅχι, «ἐλέησέ τους». Τούς κάνομε ἔτσι ἔνα μέ τόν ἑαυτό μας.

Ἡ προσευχή γιά τούς ἄλλους, πού γίνεται ἀπαλά καὶ μέ βαθιά ἀγάπη, εἶναι ἀνιδιοτελής κι ἔχει μεγάλη πνευματική ὡφέλεια. Χαριτώνει τόν προσευχόμενο, ἀλλά χαριτώνει κι ἔκεινον γιά τόν ὅποιο προσεύχεται, τοῦ φέρνει τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. "Οταν ἔχετε μεγάλη ἀγάπη καὶ αὐτή ἡ ἀγάπη σας κινεῖ σέ προσευχή, τότε τά κύματα τῆς ἀγάπης σας πηγαίνουν καὶ ἐπηρεάζουν αὐτόν γιά τόν ὅποιο προσ-

εύχεσθε καί δημιουργεῖτε γύρω του μία ἀσπίδα προστασίας καί τὸν ἐπηρεάζετε, τὸν ὁδηγεῖτε πρός τὸ ἀγαθόν. Βλέποντας τὴν προσπάθειά σας ὁ Θεός δίδει πλούσια τὴν χάριν Του καὶ σ' ἐσᾶς καὶ σ' ἔκεινον. Ἀλλά πρέπει ν' ἀποθάνομε γιὰ τὸν ἑαυτό μας. Καταλάβατε;

Ἐσεῖς στενοχωρεῖσθε, δταν οἱ ἄλλοι δέν εἶναι καλοί, ἐνῶ πρέπει νά ἐπιδίδεσθε σέ προσευχές, γιά νά ἔλθει τὸ ποθούμενον μέ τὴν χάρι του Θεοῦ. Ἐσεῖς μέ τὴ σοφία σας ὑποδεικνύετε, ἐνῶ αὐτό δέν εἶναι καί τόσο σωστό. Τό μυστικό εἶναι ἄλλο, ὅχι αὐτό πού θά ποῦμε, πού θά ὑποδείξομε στούς ἄλλους. Τό μυστικό εἶναι ἡ ἀφοσίωσή μας, ἡ προσευχή μας στὸν Θεό, γιά νά ἐπικρατήσει αὐτό πού πρέπει στούς ἀδελφούς μας μέ τὴν χάρι του Θεοῦ. Αὐτό εἶναι. Αὐτό πού ἐμεῖς δέν μποροῦμε νά τό κάνομε, θά τό κάνει ἡ χάρις Του.

Στὴ ζωή μου τὴν πρώτη θέση ἔχει ἡ προσευχή. Δέν φοβοῦμαι τὴν κόλαση καί δέν σκέπτομαι τὸν Παράδεισο. Ζητῶ μόνο ἀπ' τὸν Θεό νά ἔλεησει ὅλο τὸν κόσμο κι ἐμένα. Ἀν λέγω τὸ «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με» ἔντονα, ἀκόμη κι ὅταν ἔχω κόσμο, δέν ἀποσπῶμαι ἀπ' τὴν προσευχή. Τό ἴδιο εἶναι. Προσεύχομαι, τούς δέχομαι ὅλους μέ Πνεῦμα Χριστοῦ καί εἶμαι πρόθυμος νά εὔχομαι γιά τὸν κόσμο. Προσπαθῶ ν' ἀγαπήσω τὸν Χριστό. Αὐτό εἶναι ἡ ἐπιδίωξή μου. Λόγω τῶν πολλῶν μου ἀσθενειῶν, δέν μπορῶ νά μιλάω πολύ. Περισσότερο, ὅμως, βοηθάει ἡ προσευχή παρά τὰ λόγια.

Προσεύχομαι γιά τὰ θέματά σας, ἀλλ' αὐτό δέν ἀρκεῖ. Πρέπει ἡ προσευχή μου νά βρίσκει κι ἀπό σᾶς μία ἀνταπό-

χριση. Ὁ Θεός, πού στέλνει τὴν χάριν Του σ' ἐμάς, πρέπει νά βρεῖ τὴν ἀγκαλιά μας ἀνοικτή, ὥστε νά τῇ δεχθεῖ. Κι ὅτι ἐπιτρέφει Ἐκεῖνος θά εἶναι πρός φυχική μας ὡφέλεια. Ὅχι ὅμως, ἡμῶν προσευχομένων, ὑμῶν δέ κοιμωμένων.

Συχνά μέ κατηγοροῦν, ἀλλά ἐγώ «ώσει κωφὸς οὐκ ἔχουν καὶ ὠσεὶ ἄλλοις οὐκ ἀνοίγων τὸ στόμα αὐτοῦ»³⁶. Γι' αὐτούς πού σᾶς κατηγοροῦν νά κάνετε προσευχή. Νά λέτε, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», ὅχι «ἐλέησέ τον», καί θά εἶναι μέσι στὴν προσευχή αὐτή κι ἔκεινος πού σᾶς κατηγορεῖ. Σᾶς λέει ὁ ἄλλος κάτι στενόχωρο; Ὁ Θεός τό ξέρει. Ἐσεῖς ν' ἀνοίγετε τὰ χέρια σας στὸν Θεό λέγοντας, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Νά τὸν κάνετε ἔνα μέ τὸν ἑαυτό σας. Κι Ἐκεῖνος γνωρίζει τί τὸν βασανίζει βαθιά μέσα του καί βλέποντας τὴν ἀγάπη σας σπεύδει εἰς βοήθειαν. Ἐκεῖνος ἐρευνᾷ τούς πόθους τῆς καρδιᾶς. Τί λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος πρός τοὺς Ρωμαίους; «Ο δὲ ἐρευνῶν τὰς καρδίας οἶδε τί τὸ φρόνημα του Πνεύματος, ὅτι κατὰ Θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἀγίων»³⁷.

Νά προσεύχεσθε γιά τὴν κάθαρση κάθε ἀνθρώπου, γιά νά μιμηθεῖτε τὸν ἀγγελικό τρόπο στὴ ζωή σας. Ναί, οἱ ἀγγελοι δέν προσεύχονται γιά τὸν ἑαυτό τους. Ἐγώ ἔτσι προσεύχομαι γιά τούς ἀνθρώπους, γιά τὴν Ἐκκλησία, γιά τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Τὴν ὥρα πού προσεύχεσθε γιά τὴν Ἐκκλησία, ἀπαλλάσσεσθε κι ἀπ' τὰ πάθη. Τὴν ὥρα πού διοξογεῖτε, ἀπαλύνεται ἡ φυχούλα σας καί ἀγιάζεται ὑπό τῆς θείας χάριτος. Αὐτή τὴν τέχνη θέλω νά μάθετε.

36. Ψαλμ. 37, 14.

37. Ρωμ. 8, 27.

‘Ο Θεός θέλει νά όμοιωθοῦμε μέ τούς ἀγγέλους. Οἱ ἄγγελοι μόνο δοξολογοῦν τὸν Θεό. Αὐτή εἶναι ἡ προσευχὴ τους, μόνο ἡ δοξολογία. Εἶναι λεπτό πράγμα ἡ δοξολογία· ἔφεύγει ἀπ’ τά ἀνθρώπινα. ’Εμεῖς εἴμαστε ἀνθρωποι πολύ ὑλικοί καὶ χαμερπεῖς, γι’ αὐτό καὶ προσευχόμαστε στὸν Θεό ἴδιοτελῶς. Τὸν παρακαλοῦμε νά μᾶς τακτοποιήσει τά θέματά μας, νά πᾶνε καλά τά καταστήματά μας, οἱ ὑποθέσεις μας, ἡ ὑγεία μας, τά παιδιά μας. Προσευχόμαστε, ὅμως, ἀνθρώπινα καί μέ ἴδιοτέλεια. Ἡ δοξολογία εἶναι ἀνιδιοτελής προσευχὴ. Οἱ ἄγγελοι δέν προσεύχονται, γιά νά κερδίσουν κάτι, εἶναι ἀνιδιοτελεῖς. ’Ο Θεός ἔδωσε καί σ’ ἐμᾶς αὐτή τή δυνατότητα, νά εἶναι ἡ προσευχή μας μία διαρκής δοξολογία, προσευχή ἀγγελική. ’Εδῶ βρίσκεται τό μεγάλο μυστικό. “Οταν μποῦμε σ’ αὐτή τήν προσευχή, θά δοξάζομε τὸν Θεό συνεχῶς, ἀφήνοντάς τα ὅλα σ’ Αὐτόν, δπως εὔχεται ἡ Ἐκκλησία μας: «...πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα». Αὐτά εἶναι τά «ἀνώτερα μαθηματικά» τῆς θρησκείας μας!

Περί τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος

«Ἐκεῖνο πού κάνει ἄγιο τὸν ἀνθρωπὸν εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ λατρεία πρός τὸν Χριστό»

*"Οταν ἔλθει ὁ Χριστός στήν ψυχή μας,
θά μεταποιήσει τά πάντα μέσα μας*

Εἶναι ἔνα μυστήριο ὁ ἄνθρωπος. Φέρομε μέσα μας κληρονομιά αἰώνων, ὅλο τό καλό πού βιώθηκε ἀπό τούς προφῆτες, τούς ἀγίους, τούς μάρτυρες, τούς ἀποστόλους καὶ χυρίως ἀπό τὸν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό· ἀλλά ἐπίσης καὶ τό κακό πού ὑπάρχει στὸν κόσμο ἀπό τοῦ Ἀδάμ μέχρι σήμερα. "Ολα εἶναι μέσα μας, καὶ τά ἔνστικτα καὶ τά πάντα, καὶ ζητοῦν ἰκανοποίηση. "Αν δέν τά ἰκανοποιήσομε ἀλλοῦ, στό ἀνώτερο, στὸν Θεό.

Γι' αὐτό πρέπει ν' ἀποθάνομε κατά τὸν παλαιό ἄνθρωπο καὶ νά ἐνδυθοῦμε τὸν νέο. Αὐτό ὁμολογοῦμε μέ τό μυστήριο τοῦ βαπτίσματος. Μέ τό βάπτισμα μπαίνομε στή χάρα τοῦ Χριστοῦ. «Οσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε»¹. Δεύτερο βάπτισμα εἶναι ἡ ἐξομολόγηση, μέ τήν ὁποία γίνεται ἡ κάθαρση ἀπό τά πάθη, ἡ ἀπονέκρωση.

1. Γαλ. 2, 27.

”Ετσι ἔρχεται ἡ θεία χάρις μέσω τῶν μυστηρίων.

’Ο Κύριος ἔλεγε στούς μαθητές Του: «”Οταν θά ἔλθει τό Πνεῦμα τό Ἀγιον, θά σᾶς τά διδάξει ὅλα»². Τό Πνεῦμα τό Ἀγιον μᾶς τά διδάσκει ὅλα. Μᾶς ἀγιάζει. Μᾶς θεώνει. ”Οταν ἔχομε τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, γινόμαστε ἀνίκανοι πρός κάθε ἄμαρτία, καθιστάμεθα ἀνίκανοι πρός τό ἄμαρτάνειν. ”Οταν ἔχομε τό Ἀγιον Πνεῦμα, δέν μποροῦμε νά κάνομε τό κακό. Δέν μποροῦμε νά θυμώσομε, νά μισήσομε, νά κακολογήσομε, δέν, δέν, δέν...

Νά γίνομε γεμάτοι, ἔμπλεοι Ἀγίου Πνεύματος. ’Εδω ἔγκειται ἡ οὐσία τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Αὐτό εἶναι τέχνη. Τέχνη τεχνῶν. ”Ας ἀνοίξουμε τά χέρια κι ἀς ριχθοῦμε στήν ἀγκαλιά τοῦ Χριστοῦ. ”Οταν ἔλθει ὁ Χριστός, κερδίσαμε τό πᾶν. ’Ο Χριστός θά μεταποιήσει τά πάντα μέσα μας. Θά φέρει τήν εἰρήνη, τήν χαρά, τήν ταπείνωση, τήν ἀγάπη, τήν προσευχή, τήν ἀνάταση. ’Η χάρις τοῦ Χριστοῦ θά μᾶς ἀνακαινίσει. ”Αν στραφοῦμε σ’ Αὐτόν μέ πόθο, μέ λαχτάρα, μέ ἀφοσίωση, μέ ἔρωτα, ὁ Χριστός θά μᾶς τά δώσει ὅλα.

Χωρίς τόν Χριστό εἶναι ἀδύνατο νά διορθώσομε τόν ἐ-αυτό μας, δέν θά μπορέσομε ν’ ἀποδεσμευθοῦμε ἀπ’ τά πά-θη. Μόνοι μας δέν μποροῦμε νά γίνομε καλοί. «Χωρὶς ἐ-μοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν»³. ”Οσο κι ἂν προσπαθήσομε, τίποτα δέν θά ἐπιτύχομε. ”Ενα πρέπει νά κάνομε, νά στραφοῦμε σ’ Ἐκεῖνον καί νά Τόν ἀγαπήσομε «ἔξ ὅλης τῆς φυ-χῆς»⁴. ’Η ἀγάπη στόν Χριστό· μόνο αὐτή εἶναι ἡ καλύτερη θεραπεία τῶν παθῶν.

2. Πρβλ. Ἰωάν. 14, 26.

3. Ἰωάν. 15, 5.

4. Μάρκ. 12, 30.

’Ο Θεός ἔχει βάλει μία δύναμη μέσα στήν φυχή τοῦ ἀνθρώπου. ’Απ’ αὐτόν ἐξαρτᾶται πῶς τή διοχετεύει, γιά τό καλό ἢ γιά τό κακό. ”Αν τό καλό τό παρομοιάσομε μέ ἀν-θόκηπο γεμάτο λουλούδια, δέντρα καί φυτά, ἐνῶ τό κακό μέ ἀγκάθια καί τή δύναμη μέ νερό, τότε μπορεῖ νά συμβεῖ τό ἔξῆς: ὅταν τό νερό τό διοχετεύσομε πρός τόν ἀνθόκηπο, τότε ὅλα τά φυτά ἀναπτύσσονται, πρασινίζουν, ἀνθίζουν, ζωογονοῦνται· τήν ἴδια στιγμή τ’ ἀγκάθια, ἐπειδή δέν πο-τίζονται, μαραίνονται, χάνονται. Καί τό ἀντίθετο.

Δέν χρειάζεται, λοιπόν, νά ἀσχολεῖσθε μέ τ’ ἀγκάθια. Μήν καταπιάνεσθε μέ τήν ἐκδίωξη τοῦ κακοῦ. ”Ετσι μᾶς θέλει ὁ Χριστός, νά μήν ἀσχολούμαστε μέ τά πάθη καί μέ τόν ἀντίθετο. Κατευθύνετε τό νερό, δηλαδή ὅλη τή δύναμη τῆς φυχῆς σας, πρός τά λουλούδια καί θά χαίρεσθε τήν δ-μορφιά, τήν εύωδιά, τή δροσιά τους.

Δέν γίνεσθε ἄγιοι κυνηγώντας τό κακό. ’Αφῆστε τό κακό. Νά κοιτάζετε πρός τόν Χριστό κι Αὐτός θά σᾶς σώ-σει. ’Αντί νά στέκεσθε ἔξω ἀπ’ τήν πόρτα καί νά διώχνετε τόν ἔχθρο, περιφρονήστε τον. ”Ἐρχεται ἀπό δῶ τό κακό; Δο-θεῖτε μέ τρόπο ἀπαλό ἀπό κεῖ. Δηλαδή ἔρχεται νά σᾶς προσβάλει τό κακό, ἐσεῖς δῶστε τήν ἐσωτερική σας δύναμη στό καλό, στόν Χριστό. Παρακαλέστε: «Κύριε Ἰησοῦ Χρι-στέ, ἐλέησόν με». Ξέρει Ἐκεῖνος πῶς νά σᾶς ἐλεήσει, μέ τί τρόπο. Κι ὅταν γεμίζετε ἀπ’ τό καλό, δέν στρέφεσθε πιά πρός τό κακό. Γίνεσθε μόνοι σας, μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, καλοί. Ποῦ νά βρεῖτε τόπο τότε τό κακό; ’Εξαφανίζεται!

”Ολα σύν Χριστῷ εἶναι δυνατά. Ποῦ εἶναι ὁ κόπος καί ἡ προσπάθεια, γιά νά γίνεις καλός; Τά πράγματα εἶναι ἀ-

πλά. Θά καλεῖτε τόν Θεό κι Ἐκεῖνος θά μεταβάλλει τά πράγματα πρός τό καλό. "Ἄν δώσετε σ' Ἐκεῖνον τήν καρδιά σας, δέν θά μείνουν περιθώρια γιά τ' ἄλλα. "Οταν ἐνδυθεῖτε τόν Χριστό, δέν θά κάνετε καμία προσπάθεια γιά τήν ἀρετήν. Ἐκεῖνος θά σᾶς τήνε δώσει. Σᾶς πιάνει φοβία κι ἀπογοήτευση; Στραφεῖτε στόν Χριστό. Ἀγαπῆστε Τον ἀπλά, ταπεινά, χωρίς ἀπαίτηση καί θά σᾶς ἀπαλλάξει ὁ Ἰδιος. Νά στραφεῖτε πρός τόν Χριστό καί νά πεῖτε μέ ταπείνωση καί ἐλπίδα σάν τόν Ἀπόστολο Παῦλο: «Τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;»⁵. Θά κινηθεῖτε, λοιπόν, πρός τόν Χριστό κι Ἐκεῖνος ἀμέσως θά ἔλθει. Ἀμέσως θά ἐνεργήσει ἡ χάρις Του.

N' ἀγωνίζεσθε στήν πνευματική ζωή, ἀπλά, ἀπαλά, χωρίς βία

Τέλεια, βαθιά φιλοσοφημένη είναι ἡ θρησκεία μας. Τό ἀπλό είναι καί τό πιό πολύτιμο. "Ετσι ν' ἀγωνίζεσθε στήν πνευματική ζωή, ἀπλά, ἀπαλά, χωρίς βία. Ἡ φυχή ἀγιάζεται καί καθαίρεται μέ τή μελέτη τῶν λόγων τῶν Πατέρων, μέ τήν ἀποστήθιση φαλμῶν, ἀγιογραφιῶν χωρίων, μέ τήν φαλτική, μέ τήν εὐχή.

Δοθεῖτε, λοιπόν, σ' αὐτά τά πνευματικά κι ἀφῆστε τα ὅλα τ' ἄλλα. Στή λατρεία τοῦ Θεοῦ μποροῦμε νά φθάσομε εὔχολα, ἀναίμακτα. Είναι δύο δρόμοι πού μᾶς ὀδηγοῦν στόν

5. *Pwμ. 7, 24.*

Θεό, ὁ σκληρός καί κουραστικός μέ τίς ἄγριες ἐπιθέσεις κατά τοῦ κακοῦ καί ὁ εὔχολος μέ τήν ἀγάπην. Υπάρχουν πολλοί πού διάλεξαν τό σκληρό δρόμο καί «ἔχυσαν αἷμα, γιά νά λάβουν Πνεῦμα», ὃσπου ἔφθασαν σέ μεγάλη ἀρετήν. Ἔγω βρίσκω ὅτι πιό σύντομος καί σίγουρος δρόμος είναι αὐτός μέ τήν ἀγάπην. Αὐτόν ν' ἀκολουθήσετε κι ἐσεῖς.

Μπορεῖτε, δηλαδή, νά κάνετε ἄλλη προσπάθεια. Νά μελετᾶτε καί νά προσεύχεσθε καί νά ἔχετε ὡς στόχο νά προχωρήσετε στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας. Μήν πολεμᾶτε νά διώξετε τό σκοτάδι ἀπ' τό δωμάτιο τῆς φυχῆς σας. Ἀνοιξτε μιά τρυπίσα, γιά νά ἔλθει τό φῶς, καί τό σκοτάδι θά φύγει. Τό ἴδιο ἴσχυει καί γιά τά πάθη καί τίς ἀδυναμίες. Νά μήν τά πολεμᾶτε, ἀλλά νά τά μεταμορφώνετε σέ δυνάμεις περιφρονώντας τό κακό. Νά καταγίνεσθε μέ τά τροπάρια, τούς κανόνες, τή λατρεία τοῦ Θεοῦ, τό θεῖο ἔρωτα. "Ολα τ' ἄγια βιβλία τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ Παρακλητική, τό Ὡρολόγιο, τό Ψαλτήρι, τά Μηναῖα περιέχουν λόγια ἄγια, ἔρωτικά πρός τόν Χριστό μας. Νά τά διαβάζετε μέ χαρά καί ἀγάπη καί ἀγαλλίαση. "Οταν δοθεῖτε σ' αὐτή τήν προσπάθεια μέ λαχτάρα, ἡ φυχή σας θ' ἀγιάζεται μέ τρόπο ἀπαλό, μυστικό, χωρίς νά τό καταλαβαίνετε.

Οι βίοι τῶν ἀγίων, καί πιό πολύ ὁ βίος τοῦ Ἅγιου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου, μοῦ ἔκαναν ἐντύπωση. Οἱ ἄγιοι εἶναι φίλοι τοῦ Θεοῦ. "Ολη τήν ἡμέρα μπορεῖτε νά ἐντρυφάτε καί ν' ἀπολαμβάνετε τά κατορθώματά τους καί νά μιμεῖσθε τό βίο τους. Οἱ ἄγιοι εἶχαν δοθεῖ ἐξ ὀλοκλήρου στόν Χριστό.

Μέ αυτή τή μελέτη σιγά σιγά θά ἀποκτήσετε τήν πρα-
ότητα, τήν ταπείνωση, τήν ἀγάπη καί ἡ φυχή σας θά ἀγα-
θύνεται. Νά μή διαλέγετε ἀρνητικούς τρόπους γιά τή διόρ-
θωσή σας. Δέν χρειάζεται οὔτε τόν διάβολο νά φοβᾶσθε,
οὔτε τήν κόλαση, οὔτε τίποτα. Δημιουργοῦν ἀντίδραση. "Ε-
χω κι ἐγώ μιά μικρή πείρα σ' αὐτά. 'Ο σκοπός δέν εἶναι νά
κάθεσθε, νά πλήττετε καί νά σφίγγεσθε, γιά νά βελτιωθεῖτε.
'Ο σκοπός εἶναι νά ζεῖτε, νά μελετᾶτε, νά προσεύχεσθε, νά
προχωρᾶτε στήν ἀγάπη, στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, στήν ἀ-
γάπη τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτό εἶναι τό ἄγιο καί ὠραῖο, πού εὑφραίνει καί ἀ-
παλλάσσει τήν φυχή ἀπό κάθε κακό, ἡ προσπάθεια νά ἐνω-
θεῖ κανείς μέ τόν Χριστό. Ν' ἀγαπήσει τόν Χριστό, νά λα-
χταρήσει τόν Χριστό, νά ζεῖ ἐν τῷ Χριστῷ, σάν τόν Ἀπό-
στολο Παύλο πού ἔλεγε: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ
Χριστός»⁶. Αὐτό νά εἶναι ὁ στόχος σας. Οἱ ἄλλες προσπά-
θειες νά εἶναι μυστικές, κρυμμένες. Ἐκεῖνο πού θά πρέπει
νά κυριαρχεῖ εἶναι ἡ ἀγάπη στόν Χριστό. Αὐτό νά ὑπάρχει
μές στό μυαλό, στή σκέψη, στή φαντασία, στήν καρδιά, στή
βούληση. Αὐτή ἡ προσπάθεια νά εἶναι ἡ πιό ἔντονη, πῶς
θά συναντήσετε τόν Χριστό, πῶς θά ἐνωθεῖτε μαζί Του,
πῶς θά Τόν ἐνστερνισθεῖτε μέσα σας.

Τίς ἀδυναμίες ἀφῆστε τις ὅλες, γιά νά μήν παίρνει εἴ-
δηση τό ἀντίθετο πνεῦμα καί σᾶς βουτάει καί σᾶς καθηλώ-
νει καί σᾶς βάζει στή στενοχώρια. Νά μήν κάνετε καμιά
προσπάθεια ν' ἀπαλλαγεῖτε ἀπ' αὐτές. Ν' ἀγωνίζεσθε μέ

ἀπαλότητα καί ἀπλότητα, χωρίς σφίξιμο καί ἄγχος. Μή
λέτε: «Τώρα θά σφιχτῶ, θά κάνω προσευχή ν' ἀποκτήσω
ἀγάπη, νά γίνω καλός κ.λπ». Δέν εἶναι καλό νά σφίγγεσαι
καί νά πλήττεις, γιά νά γίνεις καλός. "Ετσι θ' ἀντιδράσετε
χειρότερα. "Ολα νά γίνονται μέ ἀπαλό τρόπο, ἀβίαστα κι
ἐλεύθερα. Οὔτε νά λέτε: «Θεέ μου, ἀπάλλαξέ με ἀπ' αὐ-
τό», παραδείγματος χάριν, τό θυμό, τή λύπη. Δέν εἶναι κα-
λό νά προσευχόμαστε ἡ καί νά σκεπτόμαστε τό συγκεκρι-
μένο πάθος· κάτι γίνεται στήν φυχή μας καί μπλεχόμαστε
ἀκόμη περισσότερο. Ρίξου μέ ὄρμή, γιά νά νικήσεις τό πά-
θος καί θά δεῖς τότε πῶς θά σ' ἀγκαλιάσει, θά σέ σφίξει καί
δέν θά μπορέσεις τίποτα νά κάνεις.

Μήν πολεματεί ἀπευθείας τόν πειρασμό, μήν παρακα-
λεῖτε νά φύγει, μή λέτε: «Πάρ' τον, Θεέ μου!». Τότε τοῦ δί-
νετε σημασία κι ὁ πειρασμός σφίγγει. Γιατί παρόλο πού λέ-
τε, «πάρ' τον, Θεέ μου», βασικά τόν θυμᾶστε καί τόν ὑπο-
θάλπετε περισσότερο. Ἡ διάθεση γιά ἀπαλλαγή, βέβαια,
θά ὑπάρχει, ἀλλά θά εἶναι πάρα πολύ μυστική καί λεπτή,
χωρίς νά φαίνεται. Θά γίνεται μυστικά. Θυμηθεῖτε ἐκεῖνο
πού λέγει ἡ Ἅγια Γραφή: «Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί
ποιεῖ ἡ δεξιά σου»⁷. "Ολη ἡ δύναμη σας νά στρέφεται στήν
ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, στή λατρεία Του, στήν προσκόλληση σ'
Αὐτόν. "Ετσι ἡ ἀπαλλαγή ἀπ' τό κακό καί τίς ἀδυναμίες θά
γίνεται μυστικά, χωρίς νά παίρνετε εἴδηση, χωρίς κόπο.

Αὐτή τήν προσπάθεια κάνω κι ἐγώ. Βρῆκα ὅτι εἶναι ὁ
καλύτερος τρόπος ἀγιασμοῦ, ἀναίμακτος. Καλύτερα, δη-

6. Γαλ. 2, 20.

7. Ματθ. 6, 3.

λαδή, νά ρίχνομαι στήν ἀγάπη, μελετώντας τούς κανόνες, τά τροπάρια, τούς φαλμούς. Αύτή ἡ μελέτη κι ἐντρύφηση, χωρίς νά τό καταλάβω, πηγαίνει τό νοῦ μου πρός τόν Χριστό καί γλυκαίνει τήν καρδιά μου. Συγχρόνως εύχομαι ἀνοίγοντας τά χέρια μέ λαχτάρα, μέ ἀγάπη, μέ χαρά καί ὁ Κύριος μέ ἀνεβάζει στήν ἀγάπη Του. Αύτός εἶναι ὁ σκοπός μας, νά φθάσομε ἔκετ. Τί λέτε, αὐτός ὁ δρόμος δέν εἶναι ἀναίμακτος;

Ὑπάρχουν καί πολλοί ἄλλοι τρόποι, ὅπως, γιά παραδειγμα, νά θυμᾶσαι τό θάνατο, τήν κόλαση, τόν διάβολο. "Ετσι ἀπό φόβο καί ὑπολογισμό ἀποφεύγεις τό κακό. 'Εγώ ὁ ἐλάχιστος δέν ἐφάρμοσα στή ζωή μου αὐτούς τούς τρόπους πού κουράζουν, φέρνουν ἀντίδραση καί πολλές φορές ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Ἡ ψυχή, κι ὅταν μάλιστα εἶναι εὐαίσθητη, εύφραίνεται στήν ἀγάπη κι ἐνθουσιάζεται, ἐνδυναμώνεται καί μετασχηματίζει καί μεταποιεῖ καί μεταστοιχειώνει ὅλα τά ἀρνητικά καί τά ἀσχημα.

Γι' αὐτό ἐγώ προτιμῶ τόν «εὔκολο δρόμο», δηλαδή αὐτό τόν τρόπο πού τόν πετυχαίνομε μέ τή μελέτη τῶν κανόνων τῶν ἀγίων. Στούς κανόνες θά βροῦμε τρόπους πού μεταχειρίσθηκαν οἱ ἀγιοι, οἱ ὄσιοι, οἱ ἀσκηταί, οἱ μάρτυρες. Καλό εἶναι νά κάνομε αὐτή τήν «κλοπή». Νά κάνομε κι ἐμεῖς ὅ, τι ἔκαναν ἔκεινοι. Αύτοί ρίχθηκαν στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. "Εδωσαν ὅλη τήν καρδιά τους. Νά κλέψουμε τόν τρόπο τους.

"Η πνευματική ἐργασία, πού κάνετε στά βάθη τῆς ψυχῆς σας, νά μή γίνεται ἀντιληπτή

"Η πνευματική ἐργασία, πού κάνετε στά βάθη τῆς ψυχῆς σας, νά γίνεται μυστικά, νά μή γίνεται ἀντιληπτή ὅχι μόνο ἀπ' τούς ἄλλους ἀλλά οὕτε κι ἀπό σᾶς τούς ἴδιους. "Ο, τι κάνει ὁ καλός ἑαυτός σας, νά μήν τό παίρνει εἰδηση ὁ κακός. «Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου».

«Ἀριστερά» εἶναι ὁ ἀντίθετος ἑαυτός μας, πού, ὅταν τό πάρει εἰδηση, θά τά χαλάσει ὅλα. 'Ο ἀντίθετος εἶναι ὁ κακός ἑαυτός μας — τό λέμε ἔτσι πιό ἔξευγενισμένα. Νέος εἶναι ὁ ἐν Χριστῷ ἑαυτός μας, ἐνῶ ὁ ἄλλος εἶναι ὁ παλαιός. Χρειάζεται τέχνη, γιά νά μήν παίρνει εἰδηση ὁ παλαιός. Χρειάζεται τέχνη καί κυρίως ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ.

Ὑπάρχουν μερικά μυστικά. Τό Εὐαγγέλιο καί ὁ ἴδιος ὁ Χριστός μᾶς προτρέπει πῶς πρέπει νά προλαμβάνομε ὁρισμένα πράγματα, πού θά μᾶς δυσκολεύσουν στόν ἀγώνα μας. Γι' αὐτό λέγει αὐτό τό: «Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου...». Γιά παράδειγμα, θέλετε νά γευθεῖτε μιά χαρά ἀπ' τόν Θεό; Ποιό εἶναι ἐδῶ τό μυστικό; "Ἐστω κι ἀν τήν πιστεύετε κι ἀν τή ζητᾶτε τή χαρά καί λέτε, «δέν μπορεῖ παρά νά μοῦ τήνε δώσει ὁ Θεός», 'Εκεῖνος δέν τή δίδει. Καί αἰτία είστε ἐσεῖς οἱ ἴδιοι. "Οχι ὅτι ὁ Θεός δέν θέλει νά τή δώσει αὐτή τή χαρά, ἀλλά ὅλο τό μυστικό εἶναι ἡ δική μας ἀπλότης καί ἀπαλότης. "Οταν λείπει ἡ ἀπλότης καί λέτε, «θά κάνω αὐτό κι ὁ Θεός θά μοῦ δώσει αὐτό πού ζητῶ, θά κάνω ἔκεινο, θά κάνω τό ἄλλο...», δέν γίνεται. Ναί, νά κάνω τοῦτο, τό ἄλλο, ἀλλά μέ τόση μυστικότητα, μέ τόση ἀπλό-

τητα, μέ τόση ἀπαλότητα, ὥστε κι ἐγώ δὲ ίδιος πού τό ζητῶ νά μήν τό παίρνω εἰδῆση.

Ἄπλα, ἀπαλά θά κάνετε τό καθετί. Δέν θά κάνετε τίποτα μέ σκοπιμότητα. Νά μή λέτε, «θά τό κάνω ἔτσι, γιά νά ἔλθει αὐτό τό ἀποτέλεσμα», ἀλλά θά τό κάνετε ἔτσι ἀπαλά, χωρίς νά τό ξέρετε. Δηλαδή προσεύχεσθε ἀπλά καὶ δέν σκέπτεσθε τί θά χαρίσει δὲ Θεός μές στήν φυχή σας. Δέν κάνετε ὑπολογισμούς. Ξέρετε, βέβαια, τί χαρίζει δὲ Θεός στήν ἐπαφή μαζί Του, ἀλλά εἶναι σάν νά μήν ξέρετε. Νά μήν τό συζητᾶτε οὔτε μέ τόν ἔαυτό σας. »Ετσι, ὅταν λέτε τήν εὐχήν, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», νά τή λέτε ἀπαλά, ἀπλά καὶ νά μή σκέπτεσθε τίποτ' ἄλλο παρά μόνο τήν εὐχήν. Αὐτά εἶναι πολύ λεπτά πράγματα καὶ χρειάζεται νά ἐπενεργήσει δὲ χάρις τοῦ Θεοῦ.

Ἡ καρδιά σας νά εἶναι ἀπλή, δὲ διπλή καὶ ἀνειλικρινής· ἀγαθή κι δὲ πονηρή καὶ ίδιοτελής. Τήν ἀπλή καὶ ἀγαθή φυχή δὲ τήν ἐπιζητοῦν, ἀναπαύονται σ' ἔκεινη, τήν πλησιάζουν χωρίς φόβο, χωρίς ὑποφία. Καὶ δὲ ίδια ζεῖ μέ εσωτερική εἰρήνη, ἔχει ἀγαθή σχέση μ' ὅλους τούς ἀνθρώπους καὶ μ' ὅλη τήν κτίση.

Ο ἀγαθός, δὲ καλοκάγαθος, αὐτός πού δέν ἔχει πονηρούς λογισμούς, ἐλκύει τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Κυρίως δὲ ἀγαθότητα καὶ δὲ ἀπλότητα ἐλκύουν τήν χάρι τοῦ Θεοῦ· εἶναι οἱ προϋποθέσεις, γιά νά ἔλθει δὲ Θεός καὶ «μονήν εύρήσει»⁸. Ἀλλά πρέπει νά γνωρίζει δὲ ἀγαθός καὶ τίς πονηρίες τοῦ διαβόλου καὶ τῶν ἀνθρώπων, διότι πολύ θά ταλαιπωρεῖται. Ἀλλιώς θά ἔπρεπε νά ζεῖ σέ κοινωνία ἀγγέλων.

8. Πρβλ. Ἰωάν. 10, 9·14, 23.

Στήν Ἅγία Γραφή δὲ λόγος τοῦ Θεοῦ μᾶς λέει καθαρά γιά τήν ἀπλότητα καὶ ἀπαλότητα: «Ἀγαπήσατε δικαιοσύνην οἱ χρίνοντες τήν γῆν, φρονήσατε περὶ τοῦ Κυρίου ἐν ἀγαθότητι καὶ δὲ ἀπλότητη καρδίας ζητήσατε Αὐτόν· ὅτι εὑρίσκεται τοῖς μὴ πειράζουσιν Αὐτόν, ἐμφανίζεται δὲ τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν Αὐτῷ· σκολιοὶ γὰρ λογισμοὶ χωρίζουσιν ἀπὸ Θεοῦ, δοκιμαζομένη τε δὲ δύναμις ἐλέγχει τοὺς ἀφρονας· ὅτι εἰς κακότεχνον φυχὴν οὐκ εἰσελεύσεται σοφία, οὐδὲ κατοικήσει δὲ σώματι καταχρέω ἀμαρτίας»⁹.

Ἀπλότητα καὶ ἀγαθότητα. Αὐτό εἶναι τό πᾶν, γιά ν' ἀποκτήσετε τήν θεία χάρι. Πόσα μυστικά ὑπάρχουν στήν Ἅγία Γραφή! «Κακότεχνος φυχή» εἶναι δὲ κακοφτιαγμένη, δὲ κακοχτισμένη φυχή, αὐτή πού κατασκευάζει τό κακό. Οὔτε εἰσέρχεται οὔτε, πολύ περισσότερο, κατοικεῖ δὲ θεία σοφία σέ μία τέτοια φυχή. «Οπου διαφθορά καὶ δολιότητα, δέν εἰσέρχεται δὲ χάρις τοῦ Θεοῦ.

«Ο λαὸς δὲ καθήμενος ἐν σκότῳ εἰδε φῶς μέγα»

Σᾶς τό εἶπα πολλές φορές. Νά δοθεῖτε στή μελέτη τῆς Ἅγιας Γραφῆς, τῶν φαλμῶν, τῶν πατερικῶν κειμένων. Νά

9. «Ἀγαπήστε τή δικαιοσύνη, ἐσεῖς οἱ κυβερνῆτες τῆς γῆς, σκεφθεῖτε μέ ἀγαθότητα τόν Κύριο καὶ ἀναζητήστε τον μέ ἀπλή καρδιά· διότι Τόν βρίσκουν αὐτοί πού δέν Τόν ἐκπειράζουν καὶ ἀποκαλύπτεται σ' αὐτούς πού Τόν πιστεύουν. Οἱ κακοί λογισμοί ἀπομακρύνουν ἀπό τόν Θεό καὶ οἱ ἀφρονες πού περιφρονοῦν τή δύναμη Του τιμωροῦνται· διότι σέ κακοχτισμένη φυχή δέν θά εἰσέλθει δὲ σοφία, οὔτε θά κατοικήσει σέ κάποιον πού εἶναι γεμάτος ἀμαρτία». Βλ. Σοφ. Σολ. 1, 1-4.

ἐπιδοθεῖτε στή μελέτη μέ ἔρωτα θεῖο. Νά φάχνετε νά βρεῖτε στό λεξικό τήν κάθε λέξη καί νά ἐπιδίδεσθε στή σωστή καί καθαρή καί μέ νόημα ἀνάγνωση μέ τό νί καί μέ τό σίγμα. Νά ἐρευνᾶτε πόσες φορές λέει ἡ Ἅγια Γραφή μία λέξη, γιά παράδειγμα τή λέξη «ἀπλότητα», καί πόσες τήν ἄλλη. Φῶς Χριστοῦ θά πλημμυρίσει τήν φυχή σας.” Ετσι θά πραγματοποιηθεῖ αύτό πού λέγει ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος: «Ο λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς»¹⁰.

Αύτό τό φῶς εἶναι τό ἀκτιστον φῶς τοῦ Χριστοῦ. “Αμα ἀποκτήσομε αύτό τό φῶς, θά γνωρίσομε τήν ἀλήθεια. Καὶ ἀλήθεια εἶναι ὁ Θεός. Ὁ Θεός τά γνωρίζει ὅλα. Γι’ Αύτόν εἶναι ὅλα γνωστά, φωτεινά. Ὁ κόσμος εἶναι ἔργο Θεοῦ. Αύτόν τόν κόσμο ὁ Θεός τόν φωτίζει μέ τό ἀκτιστον φῶς Του. Ὁ Θεός εἶναι φῶς ὁ ἴδιος. Εἶναι φῶς, διότι γνωρίζει τόν ἔαυτό Του. Ἐμεῖς δέν γνωρίζομε τόν ἔαυτό μας, γι’ αύτό εἴμαστε στό σκότος. “Οταν ἀφήσομε τό φῶς νά μᾶς διαποτίσει, τότε ἔχομε κοινωνία μέ τόν Θεό. ”Αν αύτό δέν γίνει, τότε ἔχομε ἄλλα φῶτα, χίλια φῶτα, ἀλλά δέν ἔχομε τό φῶς. ”Οταν εἴμαστε ἐνωμένοι μαζί Του, ὁ Χριστός μᾶς κάνει φωτεινούς. Τό φῶς τό μέγα τό προσφέρει στόν καθένα μας. Μακάρι νά τό δεχόμαστε. Τότε ἀποκτοῦμε καί πίστη πιό βαθιά καί συμβαίνει αύτό πού λέγει τό κείμενο τῆς Σοφίας Σολομῶντος: «...ἔμφανίζεται τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν Αὐτῷ».

Σ’ αύτούς πού δυσπιστοῦν, ἀμφιβάλλουν κι ἀμφισβητοῦν καί τά σκέπτονται μόνο μέ τή λογική καί δέν εἶναι ἀ-

10. *Ματθ.* 4, 16.

νοικτοί στόν Θεό, ὁ Θεός δέν ἔμφανίζεται. Σέ κλειδωμένες φυχές ὁ Θεός δέν εἰσέρχεται, δέν ἔκβιάζει, δέν παραβιάζει. ’Αντίθετα, σ’ αύτούς πού ἔχουν πίστη ἀπλή, χωρίς διακυμάνσεις, ὁ Θεός ἔμφανίζεται καί χαρίζει τό ἀκτιστον φῶς Του. Τό δίδει πλούσια καί στήν ἔδω ζωή καί, πολύ περισσότερο, στήν ἄλλη.

Μή νομίζετε, ὅμως, ὅτι ὅλοι ἔδω βλέπουν τό ἴδιο καθαρά τό φῶς τῆς ἀληθείας. Καθένας τό βλέπει ἀνάλογα μέ τήν φυχή του, μέ τό πνεῦμα του, μέ τή μόρφωσή του, μέ τήν φυχική του κατάσταση. Καταλάβατε; Βλέπουν, γιά παράδειγμα, πολλοί μία εἰκόνα, ὅμως δέν ἔχουν ὅλοι ὅσοι τή βλέπουν τά ἴδια συναισθήματα. ”Ετσι εἶναι καί τό θεῖον φῶς. Τό ἀληθινό φῶς δέν λάμπει σ’ ὅλες τίς ἀνθρώπινες καρδιές τό ἴδιο. Δηλαδή, τό ἴδιο λάμπει ὁ ἥλιος ὁ φυσικός, ἀλλά στό σπίτι πού εἶναι μαῦρα τά τζάμια του, λίγο περνᾶνε ἀπό κεῖ οἱ ἀκτίνες. Καταλάβατε; Γι’ αύτό λέω, τό ἴδιο γίνεται μέ τό ἀκτιστον φῶς· εἶναι μαῦρα τά τζάμια μας, δέν εἶναι καθαρή ἡ καρδιά μας, δέν τοῦ ἐπιτρέπει ἡ μαυρίλα νά περάσει.

”Ακόμη καί στούς ἀγίους μας καί στούς προφῆτες συνέβαινε αύτό τό πράγμα. Κι αύτοί ἀκόμη, ἀνάλογα μέ τήν καθαρότητά τους, αἰσθάνονταν τό φῶς τό θεῖον. Δέν εἶναι αύτά σωστά μέ τή Θεολογία;

Ἐγρήγορση εἶναι ὁ ἔρως γιά τόν Θεό

Νά ἔχετε συνέχεια τήν μνήμη τοῦ Θεοῦ. ”Ετσι ὁ νοῦς σας θ’ ἀποκτήσει εὐλυγισία. Ἡ εὐλυγισία τοῦ νοῦ ἔρχεται

ἀπ' τήν ἐγρήγορση. Ἐγρήγορση εἶναι δὲ ἕρως γιά τόν Θεό. Εἶναι νά ἔχεις πάντα στό νοῦ καὶ στήν καρδιά σου τόν Χριστό, ἵστω κι ἀν κάνεις ἄλλες δουλειές. Θέλει ἕρωτα πρός τόν Χριστό, λαχτάρα. Μνήμη Θεοῦ θ' ἀποκτήσετε μέ τήν εὐχή, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...», μέ τίς προσευχές τῆς Ἐκκλησίας, μέ τούς ὅμνους, μέ τό νά φέρνετε στό νοῦ σας τίς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ καὶ χωρία ἀπ' τήν Ἀγία Γραφή κι ἀπό ἄλλα πνευματικά βιβλία. Αὐτό, βέβαια, θέλει ἀγαθή προαίρεση· δέν γίνεται μέ ἔξαναγκασμό ἀλλά κυρίως διά τῆς θείας χάριτος. Ή θεία χάρις, ὅμως, θέλει τίς προϋποθέσεις, τήν ἀγάπη καὶ τήν ταπείνωση.

Ἄν ζεῖτε μέσα στή θεία χάρι, δέν θά σᾶς προσβάλλει τό κακό. Ἄν δέν ζεῖτε τό θεῖον, θά σᾶς κυκλώσει τό κακό, θά σᾶς πιάσει ἡ νωθρότης καὶ θά παιδεύεσθε. Ἄμα βλέπετε νωθρότητα, ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι καλά στήν ψυχή. Ἐμεῖς πολλές φορές, ὅταν δοῦμε ἐναν ἄνθρωπο ήσυχο, ἔχεμοθ, κάπως διακριτικό, λέμε: «Πολύ καλός ἄνθρωπος, ἀγιος ἄνθρωπος». Κι ὅμως, μπορεῖ νά εἶναι νωθρός. Οἱ νωθροί, οἱ ὀχνηροί καὶ οἱ τεμπέληδες δέν εἶναι ἐντάξει ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Ἡ τεμπελιά εἶναι πολύ κακό πράγμα. Ἡ νωθρότητα εἶναι ἀρρώστια, εἶναι ἀμαρτία. Ὁ Θεός δέν μᾶς θέλει νωθρούς. Ρέμπελα θά ζεῖτε; «Ἐξέχασα νά κάνω αὐτή τή δουλειά, παραδείγματος χάριν, νά κλείσω τήν πόρτα, ὅταν βγῆκα ἀπ' τό δωμάτιο». Τί θά πεῖ, «Ἐξέχασα»; Νά θυμηθεῖς! Νά προσέξεις! Ἐνῶ ή πολλή προσπάθεια, ή κίνηση, ὁ κόπος, ή δράση εἶναι ἀρετή. Ὁ σωματικός κόπος εἶναι ἀγώνας, ἀγώνας πνευματικός. Ὅσο ἀπερίσκεπτοι εἶστε, τόσο θά βασανίζεσθε. Ἀντίθετα, ὅσο εὐλαβεῖς καὶ προσεκτικοί, τόσο εὐτυχεῖς.

Στό Ἀγιον Ὄρος, στό κελλί πού ἔχω, ή πόρτα ἔχει μιά παλιά μπετούγια. Πρέπει νά τήν πιέσει κανείς γιά ν' ἀνοίξει καὶ τότε κάνει ἐναν πολύ δυνατό θόρυβο. Κάθε φορά πού ἐρχόταν κάποιος καὶ τήν πατοῦσε, ή μπετούγια ἔκανε «κράααακ!». Σέ ἑκατό μέτρα ἀκουγόταν ὁ θόρυβος. Δέν μποροῦσαν ν' ἀνοίξουν χωρίς νά κάνουν θόρυβο. Ἐνῶ ηταν εὔκολο καὶ τούς τό ἔδειξα καὶ δοκίμασαν, καὶ πάλι ἔκαναν θόρυβο.

Αὐτά τά πράγματα φαίνονται ἀπλά, ἀλλά ἔχουν σχέση μέ δηλη μας τή ζωή. «Οσο πλησιάζετε τόν Θεό, τόσο είστε πιό προσεκτικοί, χωρίς νά τό ἐπιδιώκετε, σέ ὅλα τά πράγματα ἀλλά καὶ στά πνευματικά. Προσέχοντας γιά τήν ψυχή σας, γίνεσθε μέ τή θεία χάρι πιό ἔξυπνοι. »Ἐχετε ἐργασθεῖ στή ζωή σας χωρίς λογισμούς; Δέν κάνετε λάθη. Η χάρις τοῦ Θεοῦ σᾶς σκεπάζει.

Ο χριστιανός δέν πρέπει νά εἶναι νωθρός, δέν πρέπει νά κοιμᾶται. Πρέπει, ὅπου κι ἀν πάει, καὶ μέ τήν προσευχή του καὶ μέ τή φαντασία του νά πετάει. Καί πράγματι, δύναται δὲ χριστιανός πού ἀγαπάει τόν Θεό νά πετάει μέ τή φαντασία του. Νά πετάει μές στ' ἀστρα, μές στ' ἀπειρο, μές στό μυστήριο, μές στήν αἰώνιότητα, μές στόν Θεό. Νά εἶναι ὑψηλέτης. Νά προσεύχεται καὶ νά αἰσθάνεται ὅτι γίνεται καὶ αὐτός Θεός κατά χάριν. Νά γίνεται πούπουλο καὶ νά πετάει μέ τή σκέψη του. Καί ή σκέψη του δέν εἶναι μία σκέτη φαντασία. Αὐτό πού λέμε «πετάει», δέν εἶναι φαντασία, εἶναι πραγματικότητα, ὅχι φαντασιοπληξία. Ο χριστιανός δέν ζεῖ στά σύννεφα, ὅπως λέμε συνήθως. Συλλαμβάνει τήν πραγματικότητα καὶ τήν ζεῖ. Αὐτά πού διαβά-

ζει στό Εὐαγγέλιο καί στούς Πατέρες, τά ἐνστερνίζεται, τά ζεῖ, μπαίνει στίς λεπτομέρειες, τά ἐμβαθύνει, τά κάνει βιώματα. Γίνεται λεπτός δέκτης τῶν μηνυμάτων τοῦ Θεοῦ.

*"Οταν γίνει κανείς αἰχμάλωτος τοῦ καλοῦ,
παύει ἡ ἀμαρτία καί ζεῖ ὁ Χριστός*

Μέσα μας ἔχουμε δύο κόσμους, τόν καλό καί τόν κακό. Καὶ οἱ δύο αὐτοί ἀντλοῦν τή δύναμη ἀπό μία πηγή. Ἡ δύναμη αὐτή εἶναι σάν τήν μπαταρία. "Ἄν βάλει τήν πρίζα στήν μπαταρία ὁ κακός, μᾶς ὀδηγεῖ στήν καταστροφή." Αν, δημως, τήνε βάλει ὁ καλός, τότε ὅλα εἶναι στή ζωή μας ὡραῖα, γαλήνια, θεῖα. Ἀλλά ἡ ἴδια δύναμη τροφοδοτεῖ τόν καλό ἢ τόν ἀντίθετο ἔαυτό μας. Κάθε φορά εἴμαστε αἰχμάλωτοι σ' ἓνα ἀπό τά δύο, ἢ στό καλό ἢ στό κακό. Νά ἐπιδιώκουμε, ἀντί νά εἴμαστε στό κακό, νά εἴμαστε στό καλό.

Νά σᾶς πῶ κι ἓνα ἄλλο παράδειγμα. Σέ ὅλα τά μέρη τοῦ κόσμου ὑπάρχουν τά ἔρτζιανά κύματα, ἀλλά δέν τά συλλαμβάνομε. Μόλις ἀνοίξουμε τό δέκτη μας, τότε τά συλλαμβάνομε, τ' ἀκοῦμε, τά αἰσθανόμαστε.

Τό ἴδιο γίνεται κι ὅταν μπαίνομε στόν πνευματικό κόσμο. Ζοῦμε τόν Χριστό, πετᾶμε! Τότε νιώθομε μεγάλες χαρές κι ἔχουμε ὥραῖα πνευματικά βιώματα. Τότε σιγά σιγά γινόμαστε αἰχμάλωτοι τοῦ ἀγαθοῦ, αἰχμάλωτοι τοῦ Χριστοῦ. Κι ὅταν γίνει κανείς αἰχμάλωτος τοῦ καλοῦ, τότε δέν μπορεῖ νά κακολογήσει, δέν μπορεῖ νά μισήσει, δέν μπορεῖ νά πεῖ φέματα. Δέν μπορεῖ, καί νά θέλει ἀκόμη.

Πῶς νά ἔλθει στήν ψυχή του ὁ πονηρός, νά τοῦ φέρει ἀπελπισία, ἀπογοήτευση, νωθρότητα καί τά τοιαῦτα; Ἡ θεία χάρις τόν γεμίζει κι ἔχεινα δέν ἔχουν τή δύναμη νά μπούνε μέσα. Δέν μποροῦν νά μποῦνε, ὅταν τό δωμάτιό του εἶναι γεμάτο ἀπό φίλους του πνευματικούς, πού εἶναι μέσα στόν αἰθέρα, μέσα στό ἄπειρο —ἐννοῶ τούς ἀγγέλους, τούς ἀγίους, τούς μάρτυρες καί χυρίως τόν Χριστό. Τό ἀντίθετο συμβαίνει, ὅταν γίνει κανείς αἰχμάλωτος τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου. Τότε κατέχεται ὑπό τοῦ κακοῦ πνεύματος καί δέν μπορεῖ νά κάνει τό καλό, γεμίζει κακίες, κατακρίσεις, θυμούς κ.λπ.

"Οταν σᾶς προσβάλλει τό κακό, νά ἔχετε εὔλυγισία καί νά στρέφεσθε στό καλό. Τό κάθε κακό νά τό μετατρέπετε, νά τό μεταστοιχειώνετε, νά τό μεταβάλλετε σέ καλό. Ἡ μεταστοιχείωσις αὐτή γίνεται μόνο μέ τήν χάρι. Τό νερό, παραδείγματος χάριν, γίνεται κρασί στό γάμο τῆς Κανά. Νά ἡ μεταστοιχείωσις. Εύδοκεῖ δύπερ φύσιν... Αύτό εἶναι ὑπερφυσικό. Βέβαια, μπορεῖ νά γίνει κρασί ἢ βούτυρο καί μέ χημικά στοιχεῖα καί νά γίνει ἀκριβῶς σάν τό γνήσιο. Ἄλλ' αὐτό δέν ἔχει μέσα του τή γνησιότητα. Τήν ἀληθινή μεταβολή τήν κάνει ἡ θεία χάρις. Γιά νά γίνει αὐτό, ὁ ἀνθρωπος πρέπει νά ἔχει δοθεῖ «ἔξ ὅλης ψυχῆς καὶ ἔξ ὅλης καρδίας»¹¹ στόν Χριστό.

Θυμηθεῖτε τόν πρωτομάρτυρα Στέφανο. Κατείχετο ὑπό τοῦ Θεοῦ καί, ἐνῷ ἐδιώκετο καί ἐλιθοβολεῖτο, ἔλεγε γιά τούς διῶκτες του: «Κύριε, μὴ στήσης αὐτοῖς τήν ἀμαρτίαν ταύτην...»¹². Γιατί φέρθηκε ἔτσι ὁ Ἅγιος Στέφανος;

11. Μάρκ. 12, 30.

12. Πράξ. 7, 60.

‘Απλούστατα, γιατί δέν μποροῦσε νά κάνει ἀλλιῶς. Ὡταν αἰχμάλωτος τοῦ καλοῦ. Νομίζετε, εἶναι εὔκολο νά ρίχνουν πάνω σας σωρό τίς πέτρες; Γιά νά σου ρίξουν καμιά πέτρα! Καλός, καλός, ἀλλά ἄμα σου ἔλθει ἡ πέτρα, «ἄ!» θ' ἀρχίσεις νά φωνάζεις, «παλιόπαιδο!» κ.λπ. Αὐτό δείχνει ὅτι παθαίνομε κατάληψη ἀπό τό κακό πνεῦμα. Καί τότε που νά μπει ὁ Χριστός, ποῦ νά σταθεῖ; Εἶναι ὅλα μέσα μας κατειλημένα. Μόλις, ὅμως, μποῦμε στήν πνευματική ζωή, μόλις μποῦμε στόν Χριστό, ἀλλάζουν ὅλα. Καί κλέπτης νά ἥταν κανείς, παύει νά κλέβει, καί φονιάς, παύει νά εἶναι φονιάς, καί αἴμοβόρος καί κακός καί μνησίκακος... Παύουν ὅλα. Παύει ἡ ἀμαρτία καί ζεῖ ὁ Χριστός. Ἐτσι καί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔλεγε: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός».

‘Η ἐλευθερία δέν κερδίζεται, ἀν δέν ἐλευθερώσομε τό ἐσωτερικό μας ἀπ’ τά μπερδέματα καί τά πάθη. Κι αὐτό, βέβαια, μόνο σύν Χριστῷ γίνεται. Στόν Χριστό εἶναι ἡ χαρά. Ὁ Χριστός τό πάθος τό μεταβάλλει σέ χαρά.

Αὐτή εἶναι ἡ Ἐκκλησία μας, αὐτή εἶναι ἡ χαρά μας, αὐτό εἶναι τό πᾶν γιά μᾶς. Καί ὁ ὄνθρωπος σήμερα αὐτό ζητάει. Καί παίρνει τά δηλητήρια καί τά ναρκωτικά, γιά νά ἔλθει σέ κόσμους χαρᾶς· ἀλλά φεύτικης χαρᾶς. Κάτι αἰσθάνεται ἐκείνη τή στιγμή καί αὔριο εἶναι τσακισμένος. Τό ἔνα τόν τρίβει, τόν τρώει, τόν τσακίζει, τόν φήνει. Ἐνῶ τό δόλο, δηλαδή τό δόσιμο στόν Χριστό, τόν ζωογονεῖ, τοῦ δίνει τή χαρά, τόν κάνει νά χαίρεται τή ζωή, νά νιώθει δύναμη, μεγαλεῖο.

Αὐτή εἶναι ἡ θρησκεία μας. ‘Ψύχος, μεγαλεῖο, χάρις,

χαρά, ἀγαλλίασις! Πόσο τά ζοῦσε αὐτά ὁ προφήτης Δαβίδ! Ἐλεγε: «Ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχή μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου»¹³. Τί ὠραῖα!

Παντοῦ μπορεῖ ν' ἀγιάσει κανείς

Εἶναι μεγάλη τέχνη νά τά καταφέρετε νά ἀγιασθεῖ ἡ ψυχή σας. Παντοῦ μπορεῖ ν' ἀγιάσει κανείς. Καί στήν ‘Ομόνοια μπορεῖ ν' ἀγιάσει, ἀν τό θέλει. Στήν ἐργασία σας, δποια κι ἀν εἶναι, μπορεῖτε νά γίνετε ἀγιοι. Μέ τήν πραότητα, τήν ὑπομονή, τήν ἀγάπη. Νά βάζετε κάθε μέρα νέα σειρά, νέα διάθεση, μέ ἐνθουσιασμό καί ἀγάπη, προσευχή καί σιωπή.” Οχι νά ἔχετε ἀγχος καί νά σᾶς πονάει τό στήθος.

Συμβαίνει, γιά παράδειγμα, νά σᾶς ἀναθέτουν ἐργασίες πέραν τῶν ὅριων τῶν καθηκόντων σας. Δέν εἶναι σωστό ν' ἀντιδράτε ἡ νά ἐκνευρίζεσθε καί νά διαμαρτύρεσθε. Αὐτές οι ταραχές φέρνουν κακό στόν ἄνθρωπο. Νά τά θεωρεῖτε ὅλα σάν εύκαιριες ἀγιασμοῦ. Καί κάτι ἀκόμη. ‘Ψάρχει κι ἔνα ἀλλο κέρδος· μέ τό νά σᾶς ἀναθέτουν πολλή ἐργασία μαθαίνετε τόν τρόπο ὅλης τῆς δουλειᾶς, ἐξυπηρετεῖτε σέ περισσότερες διακονίες, γίνεσθε πιό ὑπεύθυνοι. Παίρνετε γνώσεις, πού ἵσως χρειασθοῦν ἀργότερα. ‘Αν σᾶς ἀναθέτουν δουλειές πάνω ἀπό τίς δυνάμεις σας, μπορεῖτε ὠστόσο νά πεῖτε, μέ εὐγένεια βέβαια: «Συγχωρέστε με, δέν

13. Ψαλμ. 83, 3.

θά μπορέσω νά κάνω αύτή τήν ἐργασία». Ἀλλά μπορεῖτε καί νά μή μιλήσετε καί νά σᾶς βγεῖ σέ καλό ὅλος αύτός ὁ κόπος.

Ἐτσι κι ἔγώ, ὅπως σᾶς ἔχω πεῖ, ὅταν ἡμουνα μικρός, ὁ πατέρας μου πῆγε στήν Ἀμερική νά δουλέψει στή διώρυγα τοῦ Παναμᾶ. Μικρός ἔγώ, φτωχοί οἱ γονεῖς μου. Ἡ μητέρα μου μ' ἔστειλε σ' ἔνα κατάστημα στή Χαλκίδα. Ἡ-ταν ἔκει κι ἄλλα δυό παιδιά. Ὁλοι διατάξανε ἐμένανε κι ἔγώ ἔτρεχα παντοῦ. Ὁ, τι μοῦ λέγανε, ἔγώ το ἔκανα χωρίς νά πονηρεύομαι. Κι αὐτό μοῦ βγῆκε σέ καλό. Μιά μέρα πού σκούπιζα τό κατάστημα, εἶχαν χυθεῖ μερικά σπυριά καφέ ἄλεστα. Ἐγώ ἔσκυψα καί τά ἔβαλα στό χέρι, γιά νά τά ρίξω πίσω στό τσουβάλι. Τό ἀφεντικό ἥταν στό γραφεῖο του, μέ εἶδε, κατάλαβε τί πῆγα νά κάνω καί μέ φώναξε. Φώναξε καί τ' ἄλλα τά παιδιά καί τά δασκάλεψε. Γινόταν ἔκει μεγάλες σπατάλες κι ἔγώ τοῦ ἔκανα καλή ἐντύπωση. Ἀπό ἔκεινη τήν ἡμέρα εἶπε καί μοιραστήκαμε τίς δουλειές καί βάλαμε τάξη στό κατάστημα¹⁴. Δούλευα σ' ὅλα μέ ἐπιμέλεια καί χωρίς ὀντίρρηση. Ἐπαθα κανένα κακό;

Νά ἐργάζεσθε μέ ἐγρήγορση, ἀπλά, ἀπαλά, χωρίς ἀγωνία, μέ χαρά κι ἀγαλλίαση, μέ ἀγαθή διάθεση. Τότε ἔρχεται ἡ θεία χάρις.

14. *Βλ. παραπ., σ. 31-33.*

“Ολα νά τ' ἀντιμετωπίζετε μέ ἀγάπη, μέ καλοσύνη, μέ πραότητα, μέ ὑπομονή καί μέ ταπείνωση

Συμβαίνει πολλές φορές νά αἰσθάνεται κανείς ὑπερβολική στενοχώρια γιά τήν κατάσταση τοῦ κόσμου. Νά ὑποφέρει πού βλέπει ὅτι τό θέλημα τοῦ Θεοῦ δέν γίνεται σήμερα ἀπ' τούς ἀνθρώπους ἢ κι ἀπ' τόν ἴδιο. Νά πονάει μέ τόν πόνο τό σωματικό καί τόν ψυχικό τῶν ἄλλων. Ἡ εὐαίσθησία αύτή είναι ἔνα δῶρο τοῦ Θεοῦ. Στίς γυναῖκες τή συναντᾶμε συχνότερα. Οἱ ψυχές πού ἔχουν αύτή τή λεπτότητα είναι ίδιαίτερα δεκτικές στά μηνύματα καί στή θέληση τοῦ Θεοῦ. Αύτές οἱ εὐαίσθητες ψυχές ἔχουν τή δυνατότητα νά προχωρήσουν πολύ στήν ἐν Χριστῷ ζωή, διότι ἀγαπᾶνε τόν Θεό καί δέν θέλουν νά Τόν λυπήσουν. Διατρέχουν, ὅμως, ἔναν κίνδυνο. Ἄν δέν δώσουν στόν Χριστό μέ ἐμπιστούνη τή ζωή τους, είναι δυνατόν τό πονηρό πνεῦμα νά ἔκμεταλλευθεῖ τή λεπτότητά τους καί νά τίς διδηγήσει σέ λύπη καί σέ ἀπελπισία.

Ἡ εὐαίσθησία δέν ἔχει διόρθωση. Μπορεῖ μόνο νά μετασχηματισθεῖ, νά μεταποιηθεῖ, νά μετατραπεῖ, νά μεταμορφωθεῖ, νά μεταστοιχειωθεῖ, νά γίνει ἀγάπη, χαρά, θεία λατρεία. Πῶς; Μέ τή στροφή πρός τά ἄνω. Νά στρέψετε τήν κάθε θλίψη στή γνώση τοῦ Χριστοῦ, στήν ἀγάπη Του, στή λατρεία Του. Κι ὁ Χριστός, πού συνεχῶς περιμένει μέ λαχτάρα νά μᾶς βοηθήσει, θά σᾶς δώσει τήν χάρι Του καί τή δύναμή Του καί θά μετατρέψει τή θλίψη σέ χαρά, σέ ἀγάπη γιά τούς ἀδελφούς, σέ λατρεία πρός τόν ἴδιο. Ἐτσι θά φύγει τό σκοτάδι. Νά θυμᾶσθε τόν Ἀπόστολο Παῦλο.

Τί έλεγε; «Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου»¹⁵.

‘Η ψυχή σας νά δίδεται στήν εύχη, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», γιά ὅλες σας τίς ἔγνοιες, γιά ὅλα καί γιά ὅλους. Μήν κοιτάζετε αὐτό πού σᾶς συμβαίνει, ἀλλά νά κοιτάζετε τό φῶς, τόν Χριστό, ὅπως τό παιδί κοιτάζει τήν μητέρα του, δταν κάτι τοῦ συμβεῖ. “Ολα νά τά βλέπετε χωρίς ἄγχος, χωρίς στενοχώρια, χωρίς πίεση, χωρίς σφίξιμο. Δέν εἶναι ἀνάγκη νά προσπαθεῖτε καί νά σφίγγεσθε. “Ολη σας ἡ προσπάθεια νά εἶναι ν’ ἀτενίσετε πρός τό φῶς, νά κατακτήσετε τό φῶς.” Ετσι, ἀντί νά δίδεσθε στή στενοχώρια, πού δέν εἶναι τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, θά δίδεσθε στή δοξολογία τοῦ Θεοῦ.

“Ολα τά δυσάρεστα, πού μένουν μέσα στήν ψυχή σας καί φέρνουν ἄγχος, μποροῦν νά γίνουν ἀφορμή γιά τή λατρεία τοῦ Θεοῦ καί νά παύσουν νά σᾶς καταπονοῦν. Νά ἔχετε ἐμπιστοσύνη στόν Θεό. Τότε ξενοιάζετε καί γίνεσθε ὅργανά Του. ‘Η στενοχώρια δείχνει ὅτι δέν ἐμπιστεύμαστε τή ζωή μας στόν Χριστό. «Ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ἀλλ’ οὐ στενοχωρούμενοι»¹⁶, δέν λέει πάλι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος;

“Ολα νά τ’ ἀντιμετωπίζετε μέ ἀγάπη, μέ καλοσύνη, μέ πραότητα, μέ ὑπομονή καί μέ ταπείνωση. Νά εἶστε βράχοι. “Ολα νά ξεσπάνε πάνω σας καί σάν τά κύματα νά γυρίζουν πίσω· ἐσεῖς νά εἶστε ἀτάραχοι. Ἀλλά θά πεῖτε: «”Ε, γίνεται αὐτό;». Ναί, μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ γίνεται πάντοτε. “Αν τά παίρνομε ἀνθρώπινα, δέν γίνεται. Ἀντί, ὅμως,

νά σᾶς ἐπηρεάζουν δυσμενῶς, μποροῦν ὅλα νά σᾶς κάνουνε καλό, νά σᾶς στερεώνουνε στήν ὑπομονή, στήν πίστη. Διότι γυμναστική εἶναι γιά μᾶς ὅλες οἱ ἀντιδράσεις τοῦ περιβάλλοντος καί οἱ δυσκολίες γύρω μας. Γυμνάζομε τόν ἑαυτό μας πάνω στήν ὑπομονή, στήν καρτερία. Ἀκοῦστε ἔνα παράδειγμα.

Εἶχε ἔλθει ἔνας μιά φορά καί μοῦ ἔλεγε τά παράπονά του γιά τήν γυναίκα του. Τοῦ λέγω, λοιπόν:

- Τόσο κουτός ἄνθρωπος εἶσαι;
- Κουταμάρες εἶναι αὐτά πού λέω;
- Μεγάλες κουταμάρες, λέω. Ἐτούτη ἐδῶ, ἡ γυναίκα σου, σ’ ἀγαπάει πολύ.

— Ναί, ἀλλά μοῦ κάνει αὐτά...

- Σοῦ τά κάνει αὐτά, γιά νά σ’ ἀγιάσει, ἀλλά ἐσένα δέν κόβει τό μυαλό σου. Ἐξοργίζεσαι καί, ἀντί ν’ ἀγιάζεις, κολάζεσαι.

“Αν εἶχε, ὅμως, ὑπομονή καί ταπείνωση, δέν θά ἔχανε τίς εύκαιρίες τοῦ ἀγιασμοῦ.

Εἶναι μεγάλο πράγμα, μεγάλη ἀρετή ἡ ὑπομονή. Ὁ Χριστός εἶπε: «”Αμα δέν ἔχετε ὑπομονή, θά χάσετε τίς φυγές σας· γιά νά τίς κερδίσετε, πρέπει νά ἔχετε ὑπομονή»¹⁷. ‘Η ὑπομονή εἶναι ἀγάπη καί χωρίς ἀγάπη δέν μπορεῖς νά ἔχεις ὑπομονή. Εἶναι, ὅμως, καί θέμα πίστεως. Στήν πραγματικότητα, εἴμαστε ἀπιστοί, γιατί δέν ξέρομε πῶς τά φέρνει ὁ Θεός καί μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπ’ τίς δυσκολίες καί τίς στενοχώριες. Νά παρακαλεῖτε τήν Παναγία:

15. Κολ. 1, 24.

16. Κορ. Β' 4, 8.

17. Πρβλ. Λουκ. 21, 19.

«Στρέφον τὸν κοπετὸν εἰς χαράν,
εἰς εὐθυμίαν δὲ τὸ πένθος μετάβαλε,
τὸν θρῆνον εἰς εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν νῦν,
Θεοτόκε μόνη παντευλόγητε»¹⁸.

‘Η διάθεσην ἀγαπήσομε τὸν Θεόν ἔχει μέσα της καὶ κάποιον πόνον. ‘Οταν θέλομε νά ζήσομε πνευματικά, πονᾶμε, διότι πρέπει νά κόβομε κάθε δεσμό πού μᾶς ἐνώνει μέ τὴν ὥλη. ‘Οταν, ὅμως, θέλομε νά ίκανοποιήσομε τὸν ἑαυτό μας ἢ τοὺς ἄλλους, αὐτό πού δίνομε εἶναι μία ἀγάπη, μία ἐνέργεια: εἶναι μία δύναμη τῆς ψυχῆς μας, πού μέρος τοῦ «ξοδεύομε» κι ἐκεῖ. Θέλει προσοχή, τί τάξη καὶ σειρά θά βάλομε στή ζωή μας, γιά ποιόν θά γίνει τό «ἔξοδο».

‘Η θλίψη, ἡ κατά Θεόν, ᔁχει μέσα της χαρά. Προχωρεῖ κανείς ἐμπρός ἔξαιτίας της. Δέν ἀφήνει μέσα του τὴν κατάθλιψη, πού φθείρει τὴν ψυχή. ‘Οταν ὑπάρχει ταπείνωση, δέν ὑπάρχει κατάθλιψη. ‘Ο ἐγωιστής στενοχωριέται πολύ μέ τὸ καθετί. ‘Ο ταπεινός εἶναι ἐλεύθερος καὶ ὀνεξάρτητος ἀπ’ ὅλους κι ἀπ’ ὅλα. Αὐτό γίνεται μόνο μέ τὴν ἔνωση μέ τὸν Χριστό. ‘Ολες οἱ αἰσθήσεις νά λειτουργοῦν σύμφωνα μέ τό νόμο τοῦ Κυρίου. Νά είστε ἔτοιμοι νά κενωθεῖτε στὸν ὄποιονδήποτε. Αὐτό εἶναι ἐλευθερία. ‘Οπου ἀγάπη, ἐκεῖ ἐλευθερία. Ζώντας μέσα στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ζεῖτε μέσα στὴν ἐλευθερία.

18. Κανὼν εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκου, Θεοτοκάριον Ἀγίου Νικοδήμου, ἥχος πλ. α', τῇ Τρίτῃ ἐσπέρας.

Μέ τή λαχτάρα γιά τὸν Χριστό ἡ δύναμη τῆς ψυχῆς φεύγει ἀπ’ τίς παγίδες τοῦ ἀντιθέτου

Πολλοί ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα χριστιανοί, δέν δέχονται καθόλου τὴν ὑπαρξη τοῦ δαιμόνια. Τό δαιμόνιο, ὅμως, δέν μπορεῖς νά τό ἀρνηθεῖς. Πιστεύω ὅτι ὑπάρχει διάβολος καὶ λέω μάλιστα ὅτι, ἂν βγάλομε ἀπ’ τό Εὐαγγέλιο τὴν πίστη στὴν ὑπαρξη τοῦ διαβόλου, τί γίνεται; Πάει τό Εὐαγγέλιο. Γιατί «εἰς τοῦτο ἥλθεν ὁ Γίδης τοῦ Θεοῦ, ὃνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου»¹⁹. Στήν Ἄγια Γραφή, ἐπίσης, λέγει: «Καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι καὶ φρίσσουσι»²⁰. Καὶ ἀλλοῦ: «...ἴνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ’ ἔστι τὸν διάβολον»²¹. Αὐτά τά χωρία τί φανερώνουν; Δέν δμιλοῦν γιά τὴν κατάργηση τοῦ διαβόλου ἀπ’ τὸν ἴδιο τὸν Χριστό; Δέν μποροῦμε ν’ ἀγνοήσομε τὴν ὑπαρξη τοῦ διαβόλου, τοῦ ὅποιου τὰ ἔργα ἥλθεν νά καταργήσει ὁ Χριστός.

‘Εγώ ὅμως σᾶς λέγω, ἀντί ν’ ἀσχολεῖσθε μέ τὸν διάβολο καὶ τίς πονηρίες του, ἀντί ν’ ἀσχολεῖσθε μέ τὰ πάθη, νά στραφεῖτε στὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Νά δοῦμε πῶς τό λέει ὁ ποιητής στὸν κανόνα τοῦ Ἀγίου Ὁνησίμου:

«Ρωμαλαίω σου φρονήματι, Ὅνησιμε,
πλάνης τὰ μηχανήματα κατεπάτησας,
εὔσεβείας ταῦτα καθελὼν ὄργάνοις, Θεόσοφε...»²².

19. Α' Ἰωάν. 3, 8.

20. Ἰαχ. 2, 19.

21. Ἐβρ. 2, 14.

22. Κανὼν Ἀγίου Ὁνησίμου, β' τροπάριον ζ' ψδῆς.

Ἐδῶ θαυμάζει κανείς τό πνεῦμα τοῦ ποιητῆ. Βάζει τέχνη στή δομή τοῦ τροπαρίου, δηλαδή πλοκή, πλοκή λόγου. Εἰδατε τί λέει; Προσέχετε τήν κάθε λέξη. «Πλάνης τὰ μηχανήματα». Ὁ πονηρός ἔστηνε δόκανα καί παγίδες κι ὁ Ἅγιος Ὄνησιμος τόν κατετρόπωνε «ρώμαλαίω φρονήματι». Μέ ρωμαλαῖο φρόνημα νικοῦσε τούς πάντες. Λάτρευε, λαχταροῦσε τόν Χριστό. "Ετοι γίνεται.

Ο σατανάς φτιάχνει τό μηχανισμό τῆς πλάνης. Χωρίς νά τό καταλάβομε ἐμεῖς, ὁ πονηρός φτιάχνει παγίδες. Μέ τή λαχτάρα γιά τόν Χριστό ἡ δύναμη τῆς φυχῆς φεύγει ἀπ' τίς παγίδες καί πάει στόν Χριστό. Ἀλλο πράγμα αὐτό. Πιό εὐγενές. Τό νά μάχεσαι τόν ἔχθρό σου εἶναι μία προσπάθεια μέ σπρωξίματα καί πίεση. Στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ὅμως, δέν ὑπάρχουν σπρωξίματα. Ἐδῶ ἡ δύναμη τῆς φυχῆς μεταποιεῖται χωρίς κόπο. Δέν πρέπει ν' ἀντιδρᾶτε μέ τά ἴδια ὅργανα. Ἀδιαφορῆστε! Αύτή ἡ ἀδιαφορία πρός τόν ἔχθρό εἶναι μεγάλη τέχνη. Τέχνη τεχνῶν. Γίνεται μόνο μέ τή θεία χάρι. Ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ κακοῦ μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ γίνεται ἀναίμακτα καί ἀκοπίαστα. Χωρίς σπρωξίμο καί χωρίς σφίξιμο.

Τί εἴπαμε; Δέν εἴπαμε ὅτι ὁ διάβολος εἶναι πολυμήχανος; Οἱ μηχανισμοί τοῦ διαβόλου εἶναι πονηροί. Τρόμοι! Γι' αὐτό πρέπει κι ἐμεῖς νά φτιάχνομε εύσεβεῖς μηχανισμούς ἀμύνης, χωρίς πονηρία, γιά νά καταστρέψουμε τή δύναμη τῶν δικῶν του παγίδων. Κάτι τέτοιο δέν λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στούς Ἐφεσίους; «"Οτι οὐκ ἔστιν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καί σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἔξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰώ-

νος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις· διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τήν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ καὶ ἀπαντά κατεργασάμενοι στῆναι»²³. "Οταν ντυθοῦμε τήν πανοπλία τοῦ Θεοῦ, τά πάντα θά κατορθώσομε· καί μάλιστα πολύ εὔκολα. Εἶναι εὔκολα ὅλα, ὅταν μποῦμε στή θεία χάρι. Τότε εἴμαστε πιό ἐλεύθεροι, πιό δυνατοί. Μᾶς προστατεύει ἡ θεία χάρις. "Αν ἀγωνισθοῦμε, ἐρωτευθοῦμε τόν Χριστό, τότε ἀποκτοῦμε τή θεία χάρι. Ὁπλισμένοι μέ τή θεία χάρι, δέν διατρέχομε κίνδυνο κι ὁ διάβολος μᾶς βλέπει καί φεύγει.

Κι ἐγώ ὁ καημένος, ὁ ταπεινός, ἀπό μικρός ἔτσι ἐργαζόμουν κι ἔχω μιά μικρή πείρα. Δέν ἥθελα νά σκέπτομαι τίς παγίδες, ἀδιαφοροῦσα. Στήν ἀρχή, ὅμως, ξεκίνησα ἀλλιώς. Ξαπλωνόμουν κάτω κι ἔλεγα ὅτι εἴμαι πεθαμένος. Βίαζα τόν έαυτό μου μέ τή βία τοῦ θανάτου. Δαίμονες ἐρχονταν καί μές στό φόβο ἔλεγα: «"Εχε μνήμην θανάτου διὰ παντός, ἔχε μνήμην κολάσεως». Τά παράτησα. Τά εἶχα ζήσει κι ἐκεῖνα. Καλά εἶναι κι ἐκεῖνα γιά τούς ἀρχαρίους. Ἀλλά «ὁ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ»²⁴.

Γράφει ὁ ιερός Αύγουστηνος: «Διαλογισμοί μέ ἀπασχολοῦν καί μπλέκομαι σέ συζητήσεις»²⁵. Βλέπετε, ἐδῶ ὅμιλοῦσε ὁ παλαιός ἄνθρωπος μέ τόν νέο, μέ τόν κατά Χριστόν ἄνθρωπο. "Εκανε συζήτηση. Ἐμένα δέν μοῦ ἀρέσει

23. Ἐφ. 6, 12-13.

24. Α΄ Ιωάν. 4, 18.

25. Κεχραγάριον, κεφ. α', σ. 17.

νά συζητῶ μέ τόν παλαιό ἄνθρωπο. Δηλαδή μέ τραβάει ἀπό πίσω, ἀπ' τό ράσο, ἀλλ' ἀμέσως ἀνοίγω τά χέρια πρός τόν Χριστό κι ἔτσι τόν περιφρονῶ μέ τή θεία χάρι, δέν τόν σκέπτομαι. "Οπως τό μωρό παιδί ἀνοίγει τά χέρια καί πέφτει στήν ἀγκαλιά τῆς μάνας του, ἔτσι κάνω κι ἐγώ. Εἶναι μυστήριο, δέν ξέρω ἂν καταλαβαίνετε τή λεπτότητα τοῦ θεματος. "Οταν προσπαθεῖτε ν' ἀποφύγετε τόν παλαιό ἄνθρωπο χωρίς τήν χάρι, τόν ζεῖτε. Μέ τήν χάρι, ὅμως, δέν σᾶς ἀπασχολεῖ πιά. 'Υπάρχει στό βάθος. "Ολα μένουν μέσα μας, καί τά ἀσχημα· δέν χάνονται. Μέ τήν χάρι, ὅμως, μετουσιώνονται, μεταποιοῦνται, μεταστοιχειώνονται. «'Ινα τόν παλαιὸν ἀποθέμενοι ἄνθρωπον, τόν νέον ἐνδυσώμεθα καὶ Σοὶ ζήσωμεν, τῷ ήμετέρῳ Δεσπότῃ», δέν λέγει στήν εὐχή τῆς ἑνάτης ὥρας²⁶;

'Ο Χριστός θέλει νά ἐνωθοῦμε μαζί Του καί περιμένει ἔξω ἀπ' τήν πόρτα τῆς φυχῆς μας. 'Από μας ἔξαρταται νά δεχθοῦμε τή θεία χάρι. Μόνο ή θεία χάρις μπορεῖ νά μας ἀλλάξει. 'Εμεῖς τίποτα δέν μποροῦμε μάνοι μας. 'Η χάρις ὅλα θά μας τά δώσει. 'Εμεῖς νά προσπαθοῦμε νά μειώνομε τόν ἐγωισμό καί τή φιλαυτία μας. Νά εἴμαστε ταπεινοί. Νά δοθοῦμε στόν Χριστό κι ὅλα φεύγουν τά ἀντιδραστικά, σωματικά καί φυχικά.

Θυμηθεῖτε τόν Ἀπόστολο Παῦλο πού ἔλεγε: «Ταλαιπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;»²⁷. Τό ἔλεγε αὐτό γιατί, οταν βρισκόταν

ἀκόμη στήν ἀρχή, αἰσθανόταν τήν φυχή του ἀνίκανη νά κάνει τό καλό." Εκανε τό κακό, πού δέν τό ἥθελε, γι' αὐτό δυμολογοῦσε: «Ού γὰρ ὁ θέλω, τοῦτο πράσσω, ἀλλ' ὁ μισῶ, τοῦτο ποιῶ»²⁸. 'Ερχόταν τό πνεῦμα τοῦ κακοῦ νά τόν ἐκτρέψει ἀπ' τήν προσπάθειά του. 'Ερχόταν καί τόν φόβιζε; λέγοντας: «Θά ἀποθάνεις». "Οταν, ὅμως, ἐνέσκηψε ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ στήν φυχή του, τότε φύγανε ὅλες οἱ δυσκολίες καί φωναζε μέ ἐνθουσιασμό: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός... ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος»²⁹. Εἶδες, οὔτε θάνατος, οὔτε κόλασις, οὔτε διάβολος! 'Ενω πρῶτα ἦταν ἀνίκανος νά κάνει τό καλό, μετά ἔγινε ἀνίκανος νά κάνει τό κακό. Δέν μποροῦσε, δέν τό ἥθελε. "Εγινε ἡ φυχή του ἐνθεος, γέμισε ἀπ' τόν Χριστό καί δέν μποροῦσε νά σκεφθεῖ ἡ νά βαστάξει μέσα του τίποτ' ἄλλο.

Μέ τή θεία χάρι τά πάντα εἶναι κατορθωτά. Μέ τή θεία χάρι οἱ μάρτυρες τοῦ Χριστοῦ δέν καταλάβαιναν τούς πάνους, πού προξενοῦσαν τά μαρτύρια. Μέ τή θεία χάρι ὅλα γίνονται ἀνώδυνα. Αὐτόν τόν τρόπο τόν ἀπαλό νά χρησιμοποιεῖτε. Μήν ἀγωνίζεσθε νά διώξετε τό σκοτάδι, τό κακό. Δέν πετυχαίνετε τίποτα χτυπώντας τό σκοτάδι. Βρίσκεσθε στό σκοτάδι καί θέλετε νά ἀπαλλαγεῖτε; 'Εσεῖς τί κάνετε; Διώχνετε μέ δύναμη τό σκοτάδι, τό χτυπᾶτε, ἀλλ' αὐτό δέν φεύγει. Θέλετε φῶς; 'Ανοιξτε μιά τρυπίτσα καί θά ἔλθει μιά ἀκτίνα τοῦ ἥλιου, θά ἔλθει τό φῶς. 'Αντί νά διώχνετε τό σκοτάδι, ἀντί νά διώχνετε τόν ἐχθρό, νά μήν μπεῖ

26. "Ωρα Θ', εὐχὴ Μεγ. Βασιλείου.

27. Ρωμ. 7, 24.

28. Ρωμ. 7, 15.

29. Βλ. Γαλ. 2, 20· Φιλ. 1, 21.

μέσα σας, ἀνοῖξτε τά χέρια στήν ἀγκάλη του Χριστοῦ. Αὐτός εἶναι ὁ πιό τέλειος τρόπος, νά μήν πολεμᾶτε, δηλαδή, ἀπευθείας τό κακό, ἀλλά ν' ἀγαπήσετε τόν Χριστό, τό φῶς Του, καί τό κακό θά ὑποχωρήσει.

*Κάθε προσβολή τοῦ πονηροῦ
νά τήν ἀντιμετωπίζετε μέ τήν περιφρόνηση*

Τό σπουδαιότερο ὅπλο κατά τοῦ διαβόλου εἶναι ὁ Τίμιος Σταυρός, πού τόν τρέμει. Ὁ σταυρός, ὅμως, νά γίνεται σωστά. Δηλαδή τά τρία δάχτυλα τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ ἐνωμένα ν' ἀκουμποῦν στό μέτωπο, στήν κοιλιά, στόν δεξιό ὕμνο καί τέλος στόν ἀριστερό, σέ σχῆμα σταυροῦ. Ὁ σταυρός μπορεῖ νά γίνεται συμμετρικά μέ τίς μετάνοιες.

Ἡ ἐπικοινωνία μέ τόν Χριστό, ὅταν γίνεται ἀπλά, ἀπαλά, χωρίς πίεση, κάνει τόν διάβολο νά φεύγει. Ὁ σατανάς δέν φεύγει μέ πίεση, μέ σφίξιμο. Ἀπομακρύνεται μέ τήν πραότητα καί τήν προσευχή. Υποχωρεῖ, ὅταν δεῖ τήν ψυχή νά τόν περιφρονεῖ καί νά στρέφεται μέ ἀγάπη πρός τόν Χριστό. Τήν περιφρόνηση δέν μπορεῖ νά τήν ὑποφέρει, διότι εἶναι ὑπερόπτης. Ὁταν, ὅμως, πιέζεσθε, τό κακό πνεῦμα σᾶς παίρνει εἰδηση καί σᾶς πολεμάει. Μήν ἀσχολεῖσθε μέ τόν διάβολο, ούτε νά παρακαλεῖτε νά φύγει. Ὁσο παρακαλεῖτε νά φύγει, τόσο σᾶς ἀγκαλιάζει. Τόν διάβολο νά τόν περιφρονεῖτε. Νά μήν τόν πολεμᾶτε κατά μέτωπον. Ὁταν πολεμᾶς μέ πεῖσμα κατά τοῦ διαβόλου, ἐπιτίθεται κι ἐκεῖνος σάν τίγρις, σάν ἀγριόγατα. Ὁταν τοῦ ρίχνεις σφαι-

ρα, αὐτός σοῦ ρίχνει χειροβομβίδα. "Οταν τοῦ ρίχνεις βόμβα, σοῦ ρίχνει πύραυλο. Μήν κοιτάζετε τό κακό. Νά κοιτάζετε τήν ἀγκαλιά τοῦ Θεοῦ καί νά πέφτετε μέσ στήν ἀγκαλιά Του καί νά προχωρεῖτε. Νά Τοῦ δοθεῖτε, νά Τόν ἀγαπήσετε τόν Χριστό, νά ζεῖτε μέ ἐγρήγορση. Ἡ ἐγρήγορση στόν ἀνθρωπο πού ἀγαπάει τόν Θεό εἶναι ἀπαραίτητη.

Τά πράγματα εἶναι ἀπλά κι εὔκολα στήν πνευματική ζωή, στή ζωή ἐν Χριστῷ ἀρκεῖ νά ξέρετε νά διακρίνετε. "Οταν σᾶς ἐνοχλήσει κάτι, ἔνας λογισμός, ἔνας πειρασμός, μία ἐπίθεση, περιφρονώντας ὅλ' αὐτά, θά στρέφετε τήν προσοχή σας, τό βλέμμα σας στόν Χριστό. Ἐκεῖνος μετά θά ἀναλάβει νά σᾶς ἀνεβάσει. Ἐκεῖνος θά σᾶς πιάσει ἀπ' τό χέρι καί θά σᾶς δώσει πλούσια τή θεία Του χάρι. Ἐσεῖς λίγη προσπάθεια θά κάνετε. Παίρνομε ἔνα ἐκατομμύριο. Τό κόβομε κομματάκια. Παίρνομε τό ἔνα ἐκατομμυριοστό. Τό ἔνα ἐκατομμυριοστό τοῦ ἐκατομμυριοστοῦ εἶναι τοῦ ἀνθρώπου ἡ προσπάθεια, λίγη δηλαδή διάθεση. Κινεῖσθε πρός τόν Θεό καί στό δευτερόλεπτο τοῦ δευτερολέπτου ἔρχεται ἡ θεία χάρις. Τό σκέπτεσθε κι ἔρχεται τό "Ἄγιον Πνεῦμα. Δέν κάνετε τίποτα. Κινεῖσθε πρός τά ἐκεῖ κι ἔρχεται ἀμέσως ἡ θεία χάρις. Μόλις στενάζετε, ἔρχεται, ἐνεργεῖ. Τί λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «...ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις»³⁰. Μεγάλη σοφία! Αύτά δέν εἶναι ἀπλά λόγια, λέξεις, ἀλλά ὁ ζῶν Λόγος τοῦ Θεοῦ.

"Οταν δεῖτε τό ἀντίθετο πνεῦμα νά ἔρχεται νά σᾶς

30. *Pawm. 8, 26.*

βουτήξει, ἐσεῖς δέν τρομοκρατεῖσθε, οὕτε τό κοιτάζετε, οὕτε προσπαθεῖτε νά τό βγάλετε ἀπό μέσα σας. Τί κάνετε; 'Ο καλύτερος τρόπος εἶναι ἡ περιφρόνηση. Δηλαδή ἀνοίγετε τήν ἀγκαλιά σας, ἀνοίγετε τά χέρια σας στόν Χριστό, ὅπως τό παιδάκι πού βλέπει κάποιο θηρίο ἄγριο καί δέν φοβᾶται, γιατί εἶναι δίπλα ὁ πατέρας του καί πέφτει στήν ἀγκαλιά του. Αὐτό τόν τρόπο νά χρησιμοποιεῖτε σέ κάθε προσβολή τοῦ πονηροῦ καί σέ κάθε λογισμό, δηλαδή τήν περιφρόνηση.

'Εκείνη τή στιγμή, πού ἔχει ἀνάγκη ἡ ψυχή σας καί ἀγωνίζεσθε, νά φωνάζετε: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». "Ολα νά τά προλαμβάνετε μέ τήν προσευχή. Αὐτό εἶναι μεγάλο μυστικό. Τήν ὥρα τοῦ πειρασμοῦ, ἐκεῖ πού πάτε νά τόν περιφρονήσετε, ὁ πονηρός σᾶς βουτάει, σᾶς καθηλώνει καί σᾶς σφίγγει καί κάνει τό δικό του κι ὅχι αὐτό πού θέλετε ἐσεῖς. Πρέπει νά προλάβετε νά κάνετε τό ἀνοιγμα στόν Θεό. Γιά νά τό πετύχετε ὅμως αὐτό, πρέπει νά σᾶς φωτίσει ἡ θεία χάρις. "Αν αὐτό δέν γίνει ἀμέσως, τότε σᾶς ἀρπάζει ὁ πονηρός κι ἐνώ προσπαθεῖτε νά τόν διώξετε, σᾶς ἔχει ἥδη συλλάβει. 'Ακοῦστε με νά σᾶς πῶ ἐνα παράδειγμα.

'Εζήτησα ἀπό ἔναν ἀνθρωπο νά μοῦ κάνει κάτι. Αὐτός ἀρνιόταν, λέγοντας ὅτι ἡ ἐπιστήμη τά λέει ἀλλιώς. 'Επεινα ἐγώ, τίποτα ἐκεῖνος. Πῆγα ν' ἀγανακτήσω. Τό κατάλαβα. Τή στιγμή ἐκείνη, ἀμέσως στράφηκα στόν Χριστό καί πρόλαβα τό κακό.

Αὐτός θά εἶναι ὁ τρόπος μας. Θά ὑψώνομε τά χέρια στόν Χριστό κι Ἐκεῖνος θά μᾶς δίνει τήν χάρι Του.

'Ακοῦστε με ξανά.

Μιά φορά ἥμουνα σ' ἕνα δρόμο στά Τουρκοβούνια, ὅπου ἔμενα. 'Ο δρόμος εἶχε μεγάλη κατωφέρεια. Αὐτή ἡ κατωφέρεια θά ἦταν καμιά διακοσαριά μέτρα. Στήν κορυφή τοῦ δρόμου ἦταν πιο ἵσιωμα. 'Έκεī πάνω ἡ μητέρα τοῦ Νίκου συζητοῦσε μέ ἄλλες δυό γυναῖκες. Συζητούσανε, γειτονιά κάνανε. Κάτω, λοιπόν, στό βάθος τοῦ δρόμου τοῦ κατηφορικοῦ, ἦταν τό παιδί της, ὁ Νίκος, καί ἔπαιζε μέ κάτι ἄλλα παιδιά. 'Οπότε σέ μιά στιγμή βλέπω τόν Νίκο νά τρέχει ἀπό κάτω, ν' ἀνεβαίνει τήν ἀνωφέρεια καί, μόλις ἔφθασε πάνω, νά πέφτει στήν ποδιά της καί νά βάζει τά κλάματα.

— "Ε, τοῦ λέει, τί ἔχεις;

— "Ε, λέει, μέ χτυπησε ὁ γιός τοῦ Μανωλιᾶ!

Τό κλάμα σταμάτησε ἀμέσως, τήν ἴδια στιγμή πού κατέψυγε στήν μητέρα του.

Τί θέλω νά πῶ μ' αὐτό; Τήν ὥρα τοῦ πειρασμοῦ, ἡ εὔκολία εἶναι νά στραφεῖτε πρός τό ἀγαπώμενο πρόσωπο, νά στραφεῖτε πρός τόν Θεό καί πρός τά κεῖ νά κοιτάξετε ζωηρά καί καλά κι ἐπιθυμητά καί θά σᾶς ἔλθει ἀμέσως ἡ δύναμη, θά σᾶς ἔλθει τό καλό. Δηλαδή, ἐνώ βλέπετε ὅτι ἔρχεται τό κακό νά σᾶς καταλάβει, ἐσεῖς μόλις τό ἀντιληφθεῖτε ἀπό μακριά, τό περιφρονεῖτε καί τρέχετε στήν ἀγκαλιά τοῦ Θεοῦ. 'Αρκεῖ νά προλάβετε νά στραφεῖτε πρῶτα ἐκεῖ. 'Οπότε, ὅταν θά πάτε στό καλό, δέν θυμᾶστε τό κακό. 'Εδω εἶναι τό μυστικό, νά περιφρονήσετε τό κακό. 'Άλλα δέν μπορεῖτε νά τό κάνετε αὐτό, ἀν δέν στραφεῖτε στόν Χριστό. Λέμε καμιά φορά: «Περιφρόνησέ τό κακό!».

"Ε, αὐτό εἶναι εὔχολο νά τό λέμε, ἀλλά δέν εἶναι εὔχολο νά τό κάνομε. Αὐτή ἡ περιφρόνηση ἔχει μεγάλη τέχνη.

Ἡ περιφρόνηση τοῦ κακοῦ πνεύματος γίνεται μόνο μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Γυρίζετε πρός τόν Χριστό, τρέχετε πρός τόν Χριστό, ἀνοίγετε τά χέρια σας πρός τόν Χριστό, προσπαθεῖτε νά γνωρίσετε τόν Χριστό, ν' ἀγαπήσετε τόν Χριστό, νά αἰσθανθεῖτε τόν Χριστό καί σ' αὐτή σας τήν προσπάθεια, ὅταν τά ἐλατήριά σας εἶναι ἀγνά καί καθαρά καί εἰλικρινή, ἀνοίγει ἡ χάρις τήν ψυχή σας καί σᾶς λέει: «Ἐγειρε ὁ καθεύδων καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός»³¹. Ἐκεῖ, μέσα στό θεῖο φῶς, θά ζοῦμε πάντοτε, ἐφόσον θ' ἀγαπάει καί θά λαχταράει ἡ ψυχή μας τόν Θεό. Ἔτσι, μέ τήν χάρι τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ὅλα εὔχολα κι ὅλα ἀληθινά τά λόγια τοῦ Χριστοῦ, πού εἶπε: «Ο γὰρ ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν»³².

Μερικοί βλέπουν τόν διάβολο νά παρουσιάζεται μέ διάφορες μορφές, νά κάνει θιρύβους, νά τούς χτυπάει κ.ἄ. Αὐτά γίνονται, τίς πιό πολλές φορές, στούς μπερδεμένους. Οἱ μεγάλοι Πατέρες, ὅπως ὁ Ἱερός Χρυσόστομος, ὁ Μέγας Βασίλειος καί οἱ ἄλλοι δέν μᾶς λένε γιά τόν διάβολο, πῶς ἐμφανίζεται κ.λπ. Ἐκεῖνοι ἐπορεύθηκαν μ' αὐτό τόν τρόπο πού λέμε, μέ τήν ἀγάπη στόν Χριστό. Ὁ σατανάς, ἀνάλογα μέ τό ποιός εἶσαι, φανερώνεται. Ὅταν κανείς δέν ἀρχισε κανονικά τήν πνευματική ζωή ἢ τόν βαραίνει κάτι κληρονομικό, βλέπει τόν σατανά νά παρουσιάζεται μπρο-

31. Ἔφ. 5, 14.

32. Ματθ. 11, 30.

στά του, νά τοῦ κάνει φασαρίες κ.λπ. Καμιά φορά μπορεῖ νά πάθει καί σχιζοφρένεια ὁ ἄνθρωπος. Ὁ σχιζοφρενής ἐπηρεάζεται ἀπ' τά βιώματα τῆς παλιᾶς ζωῆς τῶν προγόνων.

Καί κάτι ἀκόμη. Νά μή δίνομε στόν διάβολο δικαιώματα. Δηλαδή ἐγώ δέν ἀφήνω οὕτε μία σκέψη μνησικαίας μέσα μου οὕτε μία σκέψη ἐγωισμοῦ, μή βρεῖ παράθυρο ὁ σατανάς. Τό παράθυρο εἶναι τό δικαίωμα. "Οταν ἀπομακρύνεσαι ἀπ' τόν Θεό, κινδυνεύεις, γιατί σέ βρίσκει «σκέτον» ὁ σατανάς καὶ κυριαρχεῖ ἐπάνω σου. Ἀκοῦστε κι ἐμένανε, πού ἔχω λίγη πείρα σ' αὐτά.

*Ἡ ἀγία ταπείνωση εἶναι
ἡ τελεία ἐμπιστοσύνη στόν Θεό*

Ἡ τελεία ἐμπιστοσύνη στά χέρια τοῦ Θεοῦ —αὐτή εἶναι ἡ ἀγία ταπείνωση. Ἡ τελεία ὑπακοή στόν Θεό χωρίς ἀντίρρηση, χωρίς ἀντίδραση, ἔστω κι ἀν ὅρισμένα πράγματα φαίνονται δύσκολα καὶ παράλογα. Τό ἀφημα στά χέρια τοῦ Θεοῦ. Αὐτό πού λέμε στήν Θεία Λειτουργία τά λέγει ὅλα: «πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα»³³. Τό ἴδιο καὶ ἡ εὐχή πού λέγεται μυστικά ἀπ' τόν ιερέα: «Σοὶ παρακατιθέμεθα τὴν ζωὴν ἡμῶν ἅπασαν καὶ τὴν ἐλπίδα, Δέσποτα φιλάνθρωπε, καὶ παρακαλοῦμέν Σε καὶ δεόμεθα καὶ ἰκετεύομεν...»³⁴. Σ' Ἐσένα, Κύριε, τά

33. Μικρὰ καὶ Μεγάλη Συναπτή, καταληκτήριος προτροπή.

34. Θεία Λειτουργία Ἅγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, εὐχὴ πρὸ τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς.

ἀφήνομε ὅλα. Αὐτή εἶναι ἡ ἐμπιστοσύνη στόν Θεό. Αὐτή εἶναι ἡ ἀγία ταπείνωση. Αὐτή μεταμορφώνει τόν ἄνθρωπο. Τόν καθιστᾶ θεάνθρωπο.

‘Ο ταπεινός ἔχει συνείδηση τῆς ἐσωτερικῆς του καταστάσεως καί, ὅσο κι ἀν εἶναι ἀσχημη, δέν χάνει τήν προσωπικότητά του. Γνωρίζει ὅτι εἶναι ἀμαρτωλός καί θλίβεται γι’ αὐτό, ἀλλά δέν ἀπελπίζεται, δέν ἔξουθενώνει τόν ἀστό του. ‘Ο ἔχων τήν ἀγία ταπείνωση δέν μιλάει καθόλου, δηλαδή δέν ἀντιδρᾷ. Δέχεται νά τόν παρατηροῦν, νά τόν ἐλέγχουν οἱ ἄλλοι, χωρίς νά ἔξοργίζεται καί νά δικαιολογεῖται. Δέν χάνει τήν ἰσορροπία του. Τό ἀντίθετο συμβαίνει μέ τόν ἐγωιστή, τόν ἔχοντα αἰσθήματα κατωτερότητος. Στήν ἀρχή μοιάζει μέ τόν ταπεινό. Λίγο, ὅμως, ἀν τόν πειράξει κανείς, ἀμέσως χάνει τήν εἰρήνη του, ἐκνευρίζεται, ταράζεται.

‘Ο ταπεινός πιστεύει ὅτι ὅλα ἔξαρτῶνται ἀπ’ τόν Χριστό κι ὅτι ὁ Χριστός τοῦ δίδει τήν χάρι Του κι ἔτσι προχωράει. “Οποιος ἔχει τήν ἀγία ταπείνωση, ζεῖ ἀπό τώρα στήν ἐπίγεια ἀκτιστή ’Εκκλησία.” Εχει πάντα τή χαρά τοῦ Χριστοῦ, καί στά δυσάρεστα. Τό βλέπομε αὐτό στή ζωή τῶν ἀγίων. ‘Ο Ἀπόστολος Παῦλος τί ήταν; “Ανθρωπος σάν κι ἐμας. ‘Αλλά τί ἔγινε; ”Εγινε ὅργανο τοῦ Θεοῦ, σκεῦος ἐλογῆς. Τά λόγια του τό μαρτυροῦν: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός... ἐμοὶ γάρ τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος». Φλεγόταν ἀπ’ τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Ή ταπείνωση τόν ἀνέβασε ἐκεῖ. Νά καίγεσαι γιά τόν Θεό· αὐτό εἶναι τό πᾶν.

“Αν ἔχετε ἀγάπη στόν πλησίον καί στόν Θεό, θά δώσει

ὁ Θεός τήν ταπείνωση, θά δώσει τόν ἀγιασμό. “Αν δέν ἔχετε ἀγάπη στόν Θεό καί στόν πλησίον, ἀν τεμπελιάζετε, θά σᾶς βασανίσει ὁ σατανάς, θά σᾶς ἐκδικηθεῖ ὁ παλαιός ἄνθρωπος, θά σᾶς φταῖνε ὅλοι κι ὅλα, θά γκρινιάζετε λέγοντας: «Γιατί τ’ ἀφησες αὐτό ἐδῶ, γιατί ἐκεῖ;». Καί θά νομίζετε ὅτι δῆθεν φταῖνε οἱ δουλειές, ὁ κόπος. Θά λέτε: «Τί θά γίνει μ’ αὐτή τήν κατάσταση πού ἐφθασα, πῶς φέρομαι ἔτσι;», χωρίς νά καταλαβαίνετε ἀπό ποῦ προέρχεται αὐτή ἡ κατάσταση. ‘Ενω αὐτό εἶναι ἡ ἐκδίκηση τῶν ἐνστίκτων.

“Οταν ὁ ἄνθρωπος ζεῖ χωρίς Θεό, χωρίς γαλήνη, χωρίς ἐμπιστοσύνη, ἀλλά μέ ἄγχος, ἀγωνία, κατάθλιψη, ἀπελπισία, ἀποκτάει ἀσθένειες σωματικές καί φυχικές. Ή φυχασθένεια, ή νευρασθένεια, ή διχασμός εἶναι δαιμονικές καταστάσεις. Δαιμόνιο εἶναι ἐπίσης καί ἡ ταπεινολογία. Τό λένε καί αἰσθημα κατωτερότητος. ‘Η ἀληθινή ταπείνωση δέν μιλάει, δέν λέει ταπεινολογίες, δηλαδή, «εἶμαι ἀμαρτωλός, ἀνάξιος, ἐλάχιστος πάντων...». Φοβᾶται ὁ ταπεινός μήπως μέ τίς ταπεινολογίες πέσει στήν κενοδοξία. ‘Η χάρις τοῦ Θεοῦ δέν πλησιάζει ἐδῶ. ‘Αντίθετα, ή χάρις τοῦ Θεοῦ βρίσκεται ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ἀληθινή ταπείνωση, ή θεία ταπείνωση, ή τελεία ἐμπιστοσύνη στόν Θεό. ‘Η ἐξαρτηση ἀπό ’Εκεῖνον.

Αὐτό ἔχει μεγάλη ἀξία, νά ὁδηγεῖσαι ἀπ’ τόν Θεό, νά μήν ἔχεις κανένα θέλημα. ‘Ο σκλάβος δέν ἔχει κανένα θέλημα· ὅτι θέλει ὁ κύριός του. “Ετσι κι ὁ πιστός δοῦλος τοῦ Θεοῦ. Γίνεσαι δοῦλος Του, ἀλλά στόν Θεό ἐλευθερώνεσαι. Αὐτή εἶναι ἡ πραγματική ἐλευθερία. Νά καίγεσαι γιά τόν Θεό. Αὐτό εἶναι τό πᾶν. Τό εἴπαμε πάλι. ‘Αν νικηθεῖς ἀπ’

τόν Θεό, ὑποδουλώνεσαι σ' Αὐτόν καί ζεῖς στήν ἐλευθερία τῶν τέχνων τοῦ Θεοῦ: «... φόγάρ τις ἡττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται»³⁵. Συμβαίνει, δύναται στήν περίπτωση τοῦ ὑποτακτικοῦ πού ἔχει τελεία ἐμπιστοσύνη στόν Γέροντά του κι ὁ Θεός τοῦ δίδει τήν χάρι. Θυμηθεῖτε τόν Προφήτη Ἐλισσαῖο. Πῆρε τήν μηλωτή καί χτύπησε τά νερά τοῦ ποταμοῦ καί δέν τά χώρισε στά δύο, δύπως τό ἔκανε ὁ Προφήτης Ἡλίας, γιατί ὅ, τι ἔκανε, τό ἔκανε μέ ἐγωισμό καί ὅχι μέ ταπείνωση. Μετά πού ταπεινώθηκε καί εἶδε ὅτι μόνος του δέν κάνει τίποτα, ἔζήτησε μέ ταπείνωση τή βοήθεια τοῦ Γέροντά του, τοῦ Προφήτη Ἡλία, καί πῆρε τήν χάρι. Τά νερά ἐσχίσθηκαν στά δύο κι ἔγινε δρόμος, γιά νά περάσει³⁶.

Χρειάζεται, βέβαια, καί λίγη προσπάθεια, ἀλλά ἡ ἄκρα ταπείνωση δέν ἀποκτιέται μέ τίς προσπάθειες καί τόν ἀγώνα μόνο. Εἶναι ἀποτέλεσμα χάριτος. Τό λέω ἐκ πείρας: ὅ, τι ἔχω, τό ἔχω ἀπ' τήν χάρι. »Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες«³⁷. «Ολα τά δίνει ὁ Χριστός.

Νά εἴμαστε σέ ὅλα ταπεινοί· στή σκέψη, στά λόγια, στή συμπεριφορά. Ποτέ νά μήν παρουσιαστοῦμε στόν Θεό καί νά ποῦμε: «”Ἐχω ἀρετές». Ὁ Θεός δέν θέλει τήν ἀρετή μας. Πάντα νά παρουσιάζεσαι στόν Θεό ώς ἀμαρτωλός· χωρίς, ὅμως, ἀπελπισία, ἀλλά «θαρρῶν εἰς τὸ ἔλεος τῆς εὐσπλαγχνίας Του»³⁸. Αρκεῖ νά βροῦμε τό μυστικό.

35. *B' Πέτρ. 2, 19.*

36. *Βλ. Δ' Βασ. 2, 8-15.*

37. *Ψαλμ. 126, 1.*

38. Πρβλ. *”Ορθρον Κυριακῶν Τριῳδίου, α' ίδιόμελον.*

Τό μυστικό εἶναι ἡ ἀγάπη στόν Χριστό καί ἡ ταπείνωση. Ὁ Χριστός θά μᾶς δώσει τήν ταπείνωση. Ἐμεῖς δέν μποροῦμε μέ τίς ἀδυναμίες μας νά Τόν ἀγαπήσομε.» Ας μᾶς ἀγαπήσει Αὐτός. »Ας Τόν παρακαλοῦμε πολύ νά μᾶς ἀγαπήσει *Ἐκεῖνος* καί νά μᾶς δώσει τό ζῆλο νά Τόν ἀγαπήσομε κι ἔμεῖς.

Ἄμα θέλεις νά φιλοσοφήσεις, ὅλα θά τά ρίχνεις στόν κακό ἔαυτό σου καί θά ταπεινώνεσαι πάντοτε. Εἶναι ταπείνωση νά πιστεύεις ὅτι ὅλοι εἶναι καλοί. Κι ἂν ἀκούεις γιά κάποιον κάτι ἀρνητικό, νά μήν τό πιστεύεις. »Ολους νά τούς ἀγαπάεις καί νά μή σκέπτεσαι γιά κανέναν κακό καί γιά ὅλους νά προσεύχεσαι. Δέν θέλεις ἄλλη φιλοσοφία. Ἡ καρδιά τοῦ κενόδοξου δέν μπορεῖ νά ταπεινωθεῖ. »Οταν τόν ἐλέγχουν ἡ νουθετοῦν, ἀντιλέγει ἐντονα, ἐνῶ, ὅταν τόν ἐπαινοῦν καί τόν κολακεύουν, φέρεται ἄπρεπα. »Ο, τι καί νά τοῦ πεῖς, ἐννοεῖ νά ὑπερηφανεύεται περισσότερο. Ἀσχολεῖται καί περιστρέφεται γύρω ἀπ' τόν ἔαυτό του. Ἀντίθετα, ὁ ἀμαρτωλός πού μετανοεῖ κι ἔξομολογεῖται βγαίνει ἀπ' τόν ἔαυτό του. »Οταν ἔξομολογηθεῖ, δέν γυρνάει πίσω.

»Ο κενόδοξος τήν ψυχή του τήν ἀποξενώνει ἀπ' τήν αἰώνια ζωή. Τελικά ὁ ἐγωισμός εἶναι σκέτη κουταμάρα! Ἡ κενόδοξία μᾶς κάνει κούφιους. »Οταν κάνομε κάτι γιά νά ἐπιδειχθοῦμε, καταντοῦμε ἀδειοι ψυχικά. »Ο, τι κάνομε, νά τό κάνομε γιά νά εὐχαριστήσομε τόν Θεό· ἀνιδιοτελῶς, χωρίς κενόδοξία, χωρίς ὑπερηφάνεια, χωρίς ἐγωισμό, χωρίς, χωρίς, χωρίς... Νά είσαι φάλτης στήν ἐκκλησία, στό μοναστήρι. Νά ἔχεις φωνή πολύ ἀγγελική καί νά φάλλεις στόν Θεό, χωρίς νά ξέρεις ὅτι τόσοι ἀνθρωποι σ' ἀκοῦνε,

δηλαδή χωρίς νά τό σκέπτεσαι. Γίνεται; Δέν γίνεται εύκολα. Είναι δύσκολο αύτό. Γι' αύτό πολλοί φάλτες ἐπλανήθησαν. Κατά κανόνα, ὅλοι οἱ καλοί φάλτες ἔχουν μεγάλο ἐγωισμό. "Οχι βέβαια ὅλοι, ἀλλά οἱ περισσότεροι. "Οταν ἔχεις ὅμως ταπείνωση, ἔστω κι ἂν φάλλεις ὥραῖα κι ἂν διαβάζεις ὥραῖα, δέν ἐπηρεάζεσαι ἀπό ἐκείνους πού σέ ἀκοῦνε. Θά μου πεῖς, κι ἂν φάλλεις ὥραῖα κι ἂν διαβάζεις ὥραῖα καὶ τ' ἀκούει ὁ γέροντάς σου; Τίποτα δέν είναι αὐτό, ἄμα ἔχεις ταπείνωση.

Πρέπει, πάση θυσίᾳ, νά γίναμε καλοί. Αύτό προσπαθῶ κι ἐγώ δικαιούμενος. Ἀλλά ἔρχεται δικόπος ἀπό δῶ, μέ πλακώνει ἡ ἀρρώστια μου ἀπό κεῖ καὶ τίποτα δέν μπορῶ νά κάνω. "Ομως ἀγωνίζομαι. Θέλω νά γίνω πιό καλός, θέλω νά λατρεύσω τόν Θεό μέ ἀγάπη, μέ λαχτάρα, καὶ κάνω ὅνειρα καὶ κάνω προσπάθεια, ἀλλά δέν γίνεται τίποτα. "Ομως αύτό μου δίνει χαρά καὶ μία ἴκανοποίηση ὅτι ἐπιτέλους προσπαθῶ ν' ἀγαπήσω τόν Χριστό. Δέν τό ἔχω κατορθώσει, ἀλλά τό ἐπιθυμῶ.

Oι «πειράζοντες» τόν Θεό είναι ὅσοι ἀμφιβάλλουν

Λέγει ὁ σοφός Σολομών ὅτι δι Χριστός «εύρισκεται τοῖς μὴ πειράζουσιν Αὐτόν»³⁹. Οἱ «πειράζοντες» τόν Θεό είναι ὅσοι ἀμφιβάλλουν, διστάζουν ἡ καὶ, χειρότερα ἀκόμη, ἀνθίστανται στήν παντοδύναμία Του καὶ πανσοφία Του. Δέν πρέπει ἡ φυχή μας ν' ἀντιστέκεται καὶ νά λέει, «γιατί τό

39. Σοφ. Σολ. 1, 2.

ἔκανε ἔτσι αύτό ὁ Θεός, γιατί τό ἄλλο ἀλλιῶς, δέν μποροῦσε νά κάνει διαφορετικά;. "Ολ' αύτά δείχνουν μία ἐσωτερική μικροφυχία καὶ ἀντίδραση. Δείχνουν τήν μεγάλη ἰδέα πού ἔχομε γιά τόν ἑαυτό μας, τήν ὑπερηφάνειά μας καὶ τό μεγάλο ἐγωισμό μας. Αύτά τά «γιατί» πολύ βασανίζουν τόν ἄνθρωπο, δημιουργοῦν αύτά πού λέει ὁ κόσμος «κόμπλεξ». παραδείγματος χάριν, «γιατί νά είμαι πολύ φηλός;» ἡ — καὶ τό ἀντίθετο — «πολύ κοντός;». Αύτό δέν φεύγει ἀπό μέσα. Καὶ προσεύχεται κανείς καὶ κάνει ἀγρυπνίες, ἀλλά γίνεται τό ἀντίθετο. Καὶ ὑποφέρει κι ἀγανακτεῖ χωρίς ἀποτέλεσμα. Ἐνῶ μέ τόν Χριστό, μέ τήν χάρι φεύγουν ὅλα. 'Υπάρχει αύτό τό «κάτι» στό βάθος, δηλαδή τό «γιατί», ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐπισκιάζει τόν ἄνθρωπο κι ἐνῶ ἡ ρίζα είναι τό κόμπλεξ, ἐκεῖ πάνω φυτρώνει τριανταφυλλά μέ ὥραῖα τριαντάφυλλα κι ὅσο ποτίζεται μέ τήν πίστη, μέ τήν ἀγάπη, μέ τήν ὑπομονή, μέ τήν ταπείνωση, τόσο παύει νά ἔχει δύναμη τό κακό, παύει νά ὑπάρχει· δηλαδή δέν ἔχαφανίζεται, ἀλλά μαραίνεται. "Οσο δέν ποτίζεται ἡ τριανταφυλλιά, τόσο μαραίνεται, ξηραίνεται, χάνεται κι ἀμέσως ξεπετάγεται τό ἀγκάθι.

Δέν είναι, ὅμως, μόνο ἡ ἀντίδραση καὶ τά «γιατί», πού δείχνουν ὅτι ἐκπειράζομε τόν Θεό. 'Εκπειράζομε τόν Θεό, ὅταν ζητοῦμε κάτι ἀπό 'Ἐκεῖνον, ἀλλά ἡ ζωή μας εἶναι μακράν τοῦ Θεοῦ. Τόν ἐκπειράζομε, ὅταν ζητοῦμε κάτι, ἀλλά ἡ ζωή μας δέν είναι σύμφωνη μέ τό θέλημά Του — πράγματα, δηλαδή, ἐνάντια στόν Θεό· ἄγχος, ἀγωνία, ἀπ' τό ἔνα μέρος, κι ἀπ' τό ἄλλο παρακαλοῦμε.

«Παχεῖα γαστήρ λεπτὸν οὐ τίκτει νόον»

Δέν γίνεσθε ἄγιοι κυνηγώντας τό κακό. "Αστε τό κακό. Νά κοιτάζετε πρός τόν Χριστό κι αύτό θά σᾶς σώσει. 'Εκεῖνο πού κάνει ἄγιο τόν ἀνθρωπο εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ λατρεία πρός τόν Χριστό, ἡ ὁποία δέν μπορεῖ νά ἔχφρασθεῖ, δέν μπορεῖ, δέν μπορεῖ... Καί προσπαθεῖ ὁ ἀνθρωπος νά κάνει ἀσκήσεις, νά κάνει τέτοια πράγματα καί νά καταπονεῖ τόν ἑαυτό του γιά τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Κανείς ἀσκητής δέν ἀγίασε χωρίς ἀσκήσεις. Κανείς δέν μπόρεσε ν' ἀνέλθει στήν πνευματικότητα χωρίς ν' ἀσκηθεῖ. Πρέπει νά γίνονται ἀσκήσεις. "Ασκηση εἶναι οί μετάνοιες, οί ἀγρυπνίες κ.λπ., ἀλλά ὅχι μέ βία. "Ολα νά γίνονται μέ χαρά. Δέν εἶναι οί μετάνοιες πού θά κάνομε, δέν εἶναι οί προσευχές, εἶναι τό δόσιμο, ὁ ἔρωτας γιά τόν Χριστό, γιά τά πνευματικά. 'Υπάρχουν πολλοί πού τά κάνουνε αύτά ὅχι γιά τόν Θεό ἀλλά γιά ἀσκηση, γιά ὡφέλεια σωματική. "Ομως οί πνευματικοί ἀνθρωποι τό κάνουνε γιά φυχική ὡφέλεια, γιά τόν Θεό. 'Αλλά καί τό σῶμα ὡφελεῖται πολύ, δέν ἀρρωσταίνει. Πολλά καλά ἔρχονται.

Μέσα στήν ἀσκηση, τίς μετάνοιες, τίς ἀγρυπνίες καί τίς ἄλλες κακουχίες εἶναι καί ἡ νηστεία. «Παχεῖα γαστήρ λεπτὸν οὐ τίκτει νόον». 'Εγώ τό γνωρίζω αύτό ἀπ' τούς Πατέρες⁴⁰. "Ολα τά πατερικά βιβλία ὁμιλοῦν γιά τή νηστεία. Οι Πατέρες τονίζουν νά μήν τρῶμε δυσκολοχώνευτα φαγητά ἢ λιπαρά καί παχιά, γιατί κάνουν κακό στό σῶμα ἀλλά

40. Βλ., γιά παράδειγμα, PG 37, 723· 62, 569.

καί στήν φυχή. Λένε ὅτι τό προβατάκι τρώει τά χορταράκια τῆς γῆς κι εἶναι τόσο ἥσυχο. Εἰδατε πού λένε, «σάν τό πρόβατο». 'Ενω ὁ σκύλος ἡ ἡ γάτα κι ὅλ' αὐτά τά σαρκοφάγα, εἶναι ὅλα τους ἄγρια ζῶα. Τό κρέας κάνει κακό στόν ἀνθρωπο. Κάνουν καλό τά χόρτα, τά φροῦτα κ.λπ. Γι' αὐτό οι Πατέρες ὁμιλοῦν γιά νηστεία καί κατακρίνουν τήν πολυφαγία καί τήν ἡδονή πού αἰσθάνεται κανείς μέ τά φαγητά τά πλούσια. Νά εἶναι πιό ἀπλά τά φαγητά μας. Νά μήν ἀσχολούμαστε τόσο πολύ μ' αὐτά.

Δέν εἶναι τό φαγητό, δέν εἶναι οί καλές συνθῆκες διαβιώσεως, πού ἔξασφαλίζουν τήν καλή ὑγεία. Εἶναι ἡ ἀγία ζωή, ἡ ζωή τοῦ Χριστοῦ. Ήρω γιά ἀσκητές πού νηστεύανε πολύ καί δέν εἴχανε καμιά ἀρρώστια. Δέν κινδυνεύει νά πάθει κανείς τίποτα ἀπ' τή νηστεία. Κανείς δέν ἔχει ἀρρωστήσει ἀπ' τή νηστεία. Πιό πολύ ἀρρωσταίνουν ἔκεινοι πού τρῶνε κρέατα κι αὐγά καί γάλατα, παρά ἔκεινοι πού εἶναι λιτοδίαιτοι. Εἶναι παρατηρημένο αὐτό. Νά τό πάρομε καί ἀπό τήν ιατρική ἐπιστήμη τώρα τό συνιστᾶ αύτό τό πράγμα. Οι νηστευταί νηστεύουν καί δέν παθαίνουν τίποτα: ὅχι ἀπλῶς δέν παθαίνουν, ἀλλά θεραπεύονται ἀπό ἀρρώστιες.

Γιά νά τά κάνετε ὅμως αύτά, πρέπει νά ἔχετε πίστη. 'Αλλιώς σᾶς πιάνει λιγούρα. 'Η νηστεία εἶναι καί ζήτημα πίστεως. Δέν παθαίνετε μ' αύτήν κακό, ὅταν τό χωνεύσετε καλά τό φαγητό σας. Οι ἀσκηταί μεταποιοῦν τόν ἀέρα σέ λεύκωμα καί δέν τούς πειράζει ἡ νηστεία. "Οταν ἔχετε τόν ἔρωτα στό θεῖον, μπορεῖτε νά νηστεύετε μέ εὐχαρίστηση κι ὅλα εἶναι εὔκολα: ἀλλιώς σᾶς φαίνονται ὅλα βουνό. "Οποιοι ἔδωσαν τήν καρδιά τους στόν Χριστό καί μέ θερμή ἀγά-

πη ἔλεγαν τήν εὐχή, κυριάρχησαν καί νίκησαν τή λαμπαργία καί τήν ἔλλειψη ἐγκρατείας.

Ὑπάρχουν σήμερα πολλοί ἀνθρωποι πού δέν μπορούσαν νά νηστεύσουν μιά μέρα καί τώρα ζοῦν μέ χορτοφαγία, ὅχι γιά λόγους θρησκευτικούς, ἀπλῶς γιατί ἐπίστευσαν ὅτι αὐτό θά κάνει καλό στήν ψυχή τους. Ἄλλα πρέπει νά τό πιστεύσεις, ὅτι δέν πρόκειται νά πάθεις τίποτα, πού δέν τρώγεις κρέας. "Οταν ὁ ἀνθρωπος βέβαια εἶναι ἀσθενής, δέν εἶναι ἀμαρτία νά φάει πρός στήριξιν τοῦ ὄργανισμοῦ καί φαγητά μή νηστήσιμα.

Τό ἀλάτι χρειάζεται στόν ὄργανισμό τοῦ ἀνθρώπου. Ὑπάρχει μία φήμη ὅτι τό ἀλάτι κάνει κακό. Δέν εἶναι σωστό αὐτό. Εἶναι στοιχεῖο πού χρειάζεται. Καί εἶναι ὀρισμένοι, μάλιστα, πού πολύ τό ἔχουν ἀνάγκη. Ἄλλοι δέν τό ἔχουν ἀνάγκη, ἐνῶ κάποιους τούς πειράζει. Εἶναι ζήτημα ιχνοστοιχείων τοῦ ὄργανισμοῦ. Χρειάζεται μικροβιολογική ἔξέταση.

Ἐγώ τί ὄνειρα ἔχω! Γιά τό "Άγιον" Ορος δηλαδή. Παρήγγειλα σιτάρι, γιά ν' ἀλέθομε, νά φτιάχνομε φωμί σταρίσιο. Καί σκέπτομαι νά πάρομε διάφορα ὅσπρια καί νά τ' ἀλέθομε καί νά τ' ἀνακατώνομε, σιτάρι μέ ρύζι, σόγια, σογιάλευρο μέ φακές κ.λπ. Κι ἔπειτα ἔχομε καί τά κολοκύθια καί τίς ντομάτες καί τίς πατάτες κι ὅλα τ' ἄλλα χορταρικά. Καί μέ τόν πατέρα Ήσύχιο είχαμε ἔνα ὄνειρο. Μιά φορά λέγαμε νά πᾶμε νά γίνομε ἑρημίτες κάπου καί νά σπείρομε σιτάρι καί νά τό μουσκεύομε καί νά τό τρῶμε. Μήπως ὁ Μέγας Βασίλειος ἔκει, στήν ἑρημο, ἔτσι δέν ἔκανε; Ἄλλα τώρα ἐμᾶς μᾶς κακοφαίνεται.

Περὶ τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος

«Στό μοναστήρι εἶναι ὅλα ἀγιασμένα·
τόσες φυχές πού προσεύχονται,
πού ἀσκοῦνται, πού ζοῦν τή ζωή τοῦ Θεοῦ»

Ἡ μοναχική ζωή εἶναι μιά ζωή ἐξαίσια

Μεγάλο πράγμα ἡ μοναχική ζωή! Πολύ μεγάλο. Μεγάλη, ὑψηλή ζωή, θεία ζωή, ποιητική ζωή. Εἶναι μία ζωή ἐξαίσια. Ὁ μοναχός μπορεῖ νά βρίσκεται στή γῆ, ἀλλά ταξιδεύει πάνω μέ τ' ἀστρα, μέσα στό ἀπειρο. Ζεῖ μέ τή φαντασία τόν Θεό, τόν οὐρανό. Ζεῖ μία ζωή ἐξαίσια. Αὐτή τή ζωή τή λένε ἀγγελική καί εἶναι ἀγγελική. Εἶναι ὅντως τέτοια.

Γιά νά τή ζεῖ, ὅμως, σωστά ὁ μοναχός, πρέπει νά ἔχει μοναχική συνείδηση. Κι αύτό θά τό πετύχει μέ τή στροφή του ἐξ ὀλοκλήρου στόν Θεό καί στό σκοπό πού ἔχει βάλει. Ζεῖ μέ τή σιωπή, τή νοερά προσευχή, τήν ἀσκηση, τήν ὑπακοή. Πρέπει νά ἀποθάνει γιά ὅλα, γιά νά ζεῖ ἐν Χριστῷ. Συπνάει μέ λαχτάρα, κάνει τόν κανόνα του, τρέχει στίς ἀκολουθίες, στά διακονήματα. Μία εἶναι ἡ ἔγνοια του, πῶς θ' ἀρέσει στόν Θεό, πῶς θά ὑπηρετήσει τόν Θεό, πῶς θά γίνει αἴτιος νά δοξάζεται τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Πάντα ἔχει στό νοῦ του τίς ὑποσχέσεις πού ἔδωσε, ὅταν ἔγινε μοναχός,

ένώπιον τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό συχνά διαβάζει τόν Κανόνα τῆς Μοναχικῆς Κουρᾶς μέ προσοχή. Δέν χαλάει τήν τάξη καί τή σειρά τοῦ μοναστηριοῦ. Τηρεῖ ὅλους τούς κανονισμούς.

Γιά νά προκόφει κανείς στό μοναστήρι, πρέπει ν' ἀγωνίζεται χωρίς νά πιέζεται ἀπό κανέναν. "Ολα μέ χαρά καί προθυμία, ὅχι ἀναγκαστικά. Ο μοναχός δέν εἶναι αὐτός πού πιέζεται νά κάνει κάτι μηχανικά κι ἀγχωμένα. "Ο, τι κάνει, τό κάνει μονάχα ἀπό ἀγάπη πρός τόν οὐράνιο Νυμφίο, ἀπό θεῖο ἔρωτα." Οχι νά βάζει στό νοῦ του τήν κόλαση ἡ τό θάνατο. Ο μοναχισμός δέν πρέπει νά εἶναι φυγή ἀρνητική, ἀλλά φυγή θείου ἔρωτος, θείας λατρείας.

"Ολο τό μυστικό εἶναι ἡ προσευχή, τό δόσιμο, ἡ ἀγάπη στόν Χριστό. Η μοναχική ζωή εἶναι ζωή χαρισάμενη. Πρέπει νά γλυκαθεῖ ὁ μοναχός στήν προσευχή, νά ἐλκυσθεῖ ὑπό τῆς θείας ἀγάπης. Δέν μπορεῖ νά σταθεῖ στό μοναχισμό, ἀν δέν γλυκαθεῖ στήν προσευχή. "Αμα αὐτό δέν γίνει, πάει, δέν μπορεῖ νά καθίσει στό μοναστήρι.

'Αλλ' αὐτό πού τόν χρατᾶ στό μοναστήρι μαζί μέ τήν προσευχή εἶναι καί ἡ ἐργασία καί τό ἐργόχειρο. Δέν εἶναι ἄλλο ἡ δουλειά καί ἄλλο ἡ προσευχή. Η ἐργασία δέν ἐμποδίζει τήν προσευχή, ἀντίθετα τήν ἐνισχύει καί τήν κάνει πιό καλή. Εἶναι θέμα ἀγάπης. Η ἐργασία, μάλιστα, εἶναι σάν νά προσεύχεται κανείς, σάν νά κάνει μετάνοιες. Η ἐργασία εἶναι εὐλογία. Γι' αὐτό βλέπομε ὅτι τούς μαθητές Του ἀλλά καί τούς προφῆτες Του ὁ Χριστός τούς καλοῦσε τήν ὥρα πού ἐργάζονταν, ἐπί παραδείγματι, τήν ὥρα πού κάποιος φάρευε ἡ ἔβοσκε τά πρόβατά του.

'Η χαρά τοῦ μοναχοῦ εἶναι νά μπει στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, στήν Ἐκκλησία, στήν Ἀγία Τριάδα, στόν Χριστό. 'Ενοῦται μέ τόν Χριστό, σκιρτάει ἡ χαρδιά του, πληροῦται χάριτος. Ο Χριστός εἶναι ἡ χαρά του, εἶναι ἐνθουσιασμός, εἶναι ἐλπίδα, εἶναι ἀγάπη. Τί νά σᾶς πῶ! 'Ἐγώ, μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, πού ἐπῆγα ἔκει πέρα, στό "Άγιον" Όρος... Τί ζωή, τί ἀγάπη, τί εὐλάβεια, τί λαχτάρα, τί ὑπακοή, τί προσευχή! Πῶς ζούσαμε ὁ ἔνας τόν ἄλλο μέ τό μειδίαμά του, μέ τήν ἀγάπη του! Πώ, πώ, οὐράνια πολιτεία!

'Ο ἀσκητής πού πάει στήν ἐρημιά ὅλα τά θυσιάζει, καί τήν ἀνάπταυσή του, ἀρκεῖ νά ἐπιτύχει τόν τρόπο ἔτσι νά αἰσθανθεῖ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, νά βρεθεῖ στή θαλπωρή τοῦ Χριστοῦ, στήν ἀγκάλη τοῦ Χριστοῦ· νά ἐνωθεῖ, νά αἰσθανθεῖ τή συντροφιά μέ τόν Θεό, τήν ἐνωσή του μέ τόν Θεό· νά γίνει ἔνα μέ τούς ἄλλους, ὅπως ἡ Ἀγία Τριάδα, ὅπως τά τρία πρόσωπα τῆς Ἀγίας Τριάδος πού εἶναι ἔνα. "Ετσι φεύγει ἀπ' τόν κόσμο αὐτόν ὅχι ἀπελπισμένος. Κάθεται ἔκει, βασανίζεται, ἀλλά δέν φεύγει ἀπελπισμένος. Φεύγει πολύ παρηγορημένος καί μέ μεγάλη συντροφιά. Καί συντροφιά του εἶναι ὅλη ἡ φύση, καί τά πουλιά καί τά ζῶα, ἀλλά καί ὅλοι οἱ ἄγιοι, οἱ μάρτυρες καί οἱ ἄγγελοι. Καί κυρίως ἡ συντροφιά του εἶναι ἡ Παναγία μας μέ τόν Υἱό της.

*Ἡ μοναχική ζωὴ
ἀπορρέει μέσα ἀπ’ τὴν Ἀγία Γραφή*

“Ολα ἔχουν τή βάση τους στό αἰώνιο βιβλίο, τήν Ἀγία Γραφή. Ἡ μοναχική ζωὴ ἀπορρέει μέσα ἀπ’ τήν Ἀγία Γραφή, μέσα ἀπ’ τό Εὐαγγέλιο. Τί λέει ἡ Παλαιά Διαθήκη; «Ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν, ἣν σοι δείξω»¹. Καί ὁ Χριστός δέν λέγει: «Ο φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὅς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὅπιστα μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος.»²;

Καί οἱ ἄγιοι Πατέρες, ὅσα λένε γιά τό μοναχισμό, ἀπ’ τήν Ἀγία Γραφή τά ἐνεπνεύσθησαν. Κανέναν Πατέρα δέν μπορεῖς ν’ ἀρνηθεῖς. “Ἄν ἀρνηθεῖς τόν Ἀγιο Συμεών τόν Νέο Θεολόγο, θ’ ἀρνηθεῖς καὶ τόν Ἀπόστολο Παῦλο· διότι αὐτά πού εἶπε κι ἔζησε ὁ Ἀγιος Συμεών, τά λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

*Ἐγει ἴδιαιτερη σημασία
ν’ ἀναγνωρίσει κάποιος τήν κλήση του*

“Οποιος θέλει νά προχωρήσει στό μοναχισμό, πρέπει νά είναι ὅλ’ ἀνοιχτά γι’ αὐτόν, ὅλες οἱ δυνατότητες, καὶ ν’ ἀποφασίσει ἐλεύθερα, κινούμενος μόνον ὑπό τοῦ θείου ἔ-

1. Γέν. 12, 1.

2. Ματθ. 10, 37-38.

ρωτος, χωρίς ἴδιοτέλεια. Δέν είναι καλό νά σφίγγεσαι καὶ νά πλήττεις, γιά νά γίνεις μοναχός. Ἄντ’ αὐτοῦ νά κάνεις ἄλλη προσπάθεια. Νά μελετᾶς καὶ νά προσεύχεσαι καὶ νά ἔχεις ὡς στόχο νά προχωρήσεις στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας.” Ετσι, ζώντας μέσα στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, θά ζεις μέσα στήν ἐλεύθερία, γιατί ὅπου ἀγάπη, ἔκει ἐλεύθερία. Νά κινεῖσαι μόνο ἐντός τοῦ θείου ἔρωτος.

Μπροστά στά μάτια τοῦ Θεοῦ είναι τό ἴδιο ὁ ἔγγαμος καὶ ὁ ἄγαμος, ἀρκεῖ νά ζοῦν τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ, ἀρκεῖ νά ζοῦν τή ζωὴ τοῦ Θεοῦ. Ἡ παρθενία, ἡ ἀκτημοσύνη, ἡ πτωχεία, πού είναι ἀρετές τοῦ μοναχοῦ, βρίσκονται μέσα στήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου. Μπορεῖ νά είναι κάποιος παρθένος κατά τό σῶμα καὶ στήν φυχή νά είναι σάν πόρη διεφθαρμένη ἀπ’ τίς κακίες καὶ τά πάθη. Μπορεῖ νά ἔχεις πολυκατοικίες, καὶ μέσα σου νά είσαι ἐλεύθερος ἀπ’ τήν ὕλη κι ἔτσι νά ζεις ὡς ἀκτήμων. Μπορεῖ, ὅμως, νά είσαι φτωχός, καὶ μέσα σου νά είσαι μή ἀκτήμων. Δέν είναι ἡ ποσότητα τῶν ἀγαθῶν πού κάνει τόν ἀνθρωπο ἀκτήμονα ἢ ὅχι, ἀλλά ἡ προσκόλληση τῆς καρδιᾶς.

“Ἐχει ἴδιαιτερη σημασία ν’ ἀναγνωρίσει κάποιος τήν κλήση του. Ορισμένοι θέλουν νά γίνουν μοναχοί ἀπό ἀντίδραση. Νά σᾶς πῶ κάτι σχετικό.

Μιά κοπέλα πῆγε κι ἔμενε σέ κάποιο μοναστήρι. Οι γονεῖς κλαίγανε καὶ φώναζαν, ἀλλά τίποτα ἡ κόρη. Ἐδραιώνόταν ἀπό ἀντίδραση. Κι ἥλθαν σ’ ἐμένα καὶ τούς ἐσυμβούλευσα νά μή φέρονται ἔτσι, ἀλλά νά τήν ἀφήσουν ἐλεύθερη. Νά πᾶνε νά λειτουργοῦνται στό μοναστήρι, νά λένε εὔχεις, καλά λόγια σ’ ὅλους, στήν Γερόντισσα κ.λπ. ‘Οπότε

μέ τόν καλό τρόπο ἔφυγε ἡ ἀντίδραση. Σέ λίγο ζήτησε ἀπ' τήν Γερόντισσα ἡ μικρή νά πάει νά γραφθεῖ στή Θεολογία. "Ετσι κι ἔγινε. "Εβγαινε κι ἔδινε τά μαθήματα, μέχρι πού ἔφθασε στό πτυχίο. Μόλις πῆρε τό πτυχίο, ἀφησε τό μοναστήρι.

Ξένη ζωή ἡ ζωή τοῦ μοναχοῦ

Ξένη ζωή ἡ ζωή τοῦ μοναχοῦ. Αὐτό εἶναι γραμμένο καί στό σχῆμα. "Ἐνα Ξ μεγάλο μέ ἐνα Ζ εἶναι ἐνωμένα στό σχῆμα πού φοράει ὁ μοναχός. Τό Ξ καί τό Ζ εἶναι τά ἀρχικά τῶν λέξεων «Ξένη Ζωή»³. Αὐτή τήν ξενιτεία τήν εἶχα ζήσει. Τί νά σᾶς πῶ! Μακριά ἀπ' ὅλους κι ἀπ' ὅλα. Νά δουλεύεις, νά προσεύχεσαι καί νά σέ βλέπει μονάχα ὁ Θεός. Μοῦ ἀρεσε πολύ ἡ ἔρημος. Καί τώρα μοῦ ἀρέσει ἡ ἔρημος. Τό καλό θά ἥταν νά μποροῦσα νά πήγαινα στά Καυσοκαλύβια. Μεγάλη χαρά παίρνω, ὅταν πηγαίνω στά Καυσοκαλύβια.

Πολύ ὠραῖο εἶναι ὁ ἀσκητής νά ζεῖ μ' ἔναν ἥ δύο ἥ τρεῖς ὁμοφύχους ὅμοιδεάτες, ὥστε ὅ, τι ὀρέγεται ὁ ἔνας, νά ὀρέγεται καί ὁ ἄλλος. "Ο ἔνας νά προχωρεῖ στά πνευματικά, νά προχωροῦν καί οἱ ἄλλοι. Ἀσκοῦνται ὅλοι μαζί καί χαίρονται τή χαρά τήν πνευματική πού δίδει ὁ Χριστός. "Εχουν νεκρωθεῖ γιά ὅλο τόν κόσμο. "Ετσι ὁ ἀσκητής δέν βλαπτεται. Τονοῦται.

3. 'Ο Γέροντας ἀναφέρεται στά ἀρχικά γράμματα ἐνός τύπου τοῦ μοναχικοῦ σχήματος.

Αὐτό πού διάλεξε ὁ ἀσκητής εἶναι τό πιό μεγάλο, τό πιό ἱερό, τό πιό ἄγιο. Ἄρκετ νά φροντίζει ν' ἀγαπήσει τόν Χριστό. "Αν Τόν ἀγαπήσει, τότε ὑπεύθυνα θά δοθεῖ στόν Χριστό, θά προχωρήσει, γιά νά Τοῦ δοθεῖ ὀλόψυχα. "Αν, ὅμως, δέν τό καταφέρει, τότε δέν εἶναι κακό νά ἐργασθεῖ διαφορετικά μέσα στήν 'Εκκλησία.

Τήν ὑπακοή στούς Γέροντές μου τήν αἰσθανόμονα σάν παράδεισο

Σ' ἐνα μοναστήρι μπορεῖ νά ὑπάρχει σειρά, ἀλλά ἡ μοναχική ζωή νά εἶναι ἀνύπαρκτη. Τό μοναστήρι πάνω ἀπ' ὅλα θά πρέπει νά βάλει τήν ὑπακοή καί τό ἐπιτραχήλι. Ἐγώ κάθε φορά πού ἔξομολογιόμουνα, μοῦ ἐρχόταν μεγάλη χαρά κι ἔδινα πολύ τόν ἑαυτό μου σέ προσευχή. "Οχι μόνο τότε ἀλλά καί τώρα, ὅταν ἔξομολογηθῶ, αἰσθάνομαι χαρά, ξαλαφρώνω ἀμέσως. Τό ἔχω πάρει ἔτσι μέ πίστη αὐτό τό μυστήριο. Ἀπό κετ νά δίδονται ὅλες οἱ κατευθύνσεις. "Ολα ἐν ὑπακοῇ, ἐν ἀγιασμῷ.

Μεγάλο κι ἔξυπνο πράγμα ἡ ὑπακοή. Εἶναι τό μυστικό τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Δέν μποροῦμε νά τήν καταλάβομε. Ἐγώ ὅμως, μέ τήν χάρι τοῦ Κυρίου, τήν ἔχω ζήσει. Ξέρω πόσο χαριτωμένο πράγμα εἶναι καί πόσο τέλειο κι ἀνέμελο. Νά ὑπακούεις στόν Θεό, νά δίδεσαι στή λατρεία τοῦ Θεοῦ καί νά ὑπακούεις καί στόν Γέροντα! 'Η ὑπακοή εἶναι πολύ σπουδαία. Εἶναι μία μεγάλη ἀρετή, εἶναι αὐτή ἡ ἵδια ἡ ταπείνωση. 'Υπακοή μέ χαρά, μ' εὐχαρίστηση. "Ας εἶναι

καί στραβά αὐτά πού ζητάει ὁ Γέροντας. Κι αὐτή ἡ ὑπακοή ἔχει μεγάλη ἀξία. Αὕτη ἡ ὑπακοή συγκινεῖ τὸν Θεό. »Ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ, οἱ δὲ ἐμὲ ζητοῦντες εὑρήσουσι χάριν»⁴.

Μέ τὴν ὑπακοή ἀλλάζεις σ' ὅλα. Γίνεσαι γρήγορος, ἔξυπνος, πιό γερός, γίνεσαι σ' ὅλα νέος. Μ' ἀγάπησε ὁ Χριστός καί μου ἔδωσε τὴν χάριν νά κάνω ὑπακοή. Κι ἐγώ ὁ ταπεινός λίγο τὴν αἰσθάνθηκα καί, δ, τι ἔχω, ἀπ' τὴν ὑπακοή τό ἔχω. Τὴν ὑπακοή στούς Γέροντές μου τὴν αἰσθανόμουνα σάν παράδεισο. Καί τό ζητοῦσα κιόλας, ὅτι θά ἔπρεπε νά μου εἶναι πιό αὐστηροί. Δέν ήμουνα εὐχαριστημένος. Τώρα, ὅμως, πού μεγάλωσα, βλέπω ὅτι ὅντως ηταν πολύ αὐστηροί. Τότε δέν τό καταλάβαινα.

Ἡ ὑπακοή, καί μάλιστα σέ πνευματικό γέροντα, εἶναι μεγάλο κεφάλαιο. «Οταν ζεῖτε μαζί μ' ἔναν ἄγιο, ἀγιοποιεῖσθε κι ἔσεῖς. Παίρνετε κάτι ἀπ' τίς ἄγιες συνήθειές του, ἀπ' τά λόγια του, τή σιωπή του. Ἡ προσευχή του σᾶς ἐπηρεάζει. Ἀκόμη κι ἀν δέν μιλάτε, γίνεται κάτι, μεταδίδεται χωρίς νά τό καταλάβετε καί σ' ἐσᾶς κάτι τό ἄγιο, τό θεῖο. Ναί, ὁ Ἀγιος Πρόχορος, ὁ Ἀγιος Πρόκλος κ.ἄ. ἔζησαν κοντά σέ δασκάλους ἀγίους, ἐνεπνεύσθησαν ἀπ' τούς ἀγίους κι ἔγιναν κι αὐτοί ἄγιοι. Τό ίδιο ἔγινε καί μέ τὸν Συμεών τὸν Νέο Θεολόγο, τὸν Γρηγόριο Παλαμᾶ κ.ἄ.

Ὁ Γέροντας παίζει πολύ σπουδαῖο ρόλο στή ζωή μας. Ὁ Γέροντας εἶναι ποδηγέτης. Δέν εἶναι ἀπλῶς ἔνας ἀνθρώπος μορφωμένος πού ἔγινε γέροντας, ἐπειδή εἶναι θεολόγος

καί κατηρτισμένος γραμματικά. Νά διακρίνομε τί εἶναι Γέροντας. Μπορεῖ ὁ Γέροντας νά εἶναι κι ἀγράμματος, μπορεῖ νά μήν ἔχει πολλές γνώσεις, νά μήν ἔχει εὐφράδεια λόγου, νά μήν ἔχει μελετήσει συγγράμματα, ἀλλά νά εἶναι ἀνώτερος ἀπ' τὸν μορφωμένο, ὅταν ἔχει ζῆσει ὡς ὑποτακτικός καί ἔχει ἀποκτήσει τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ. Αὕτος ὁ Γέροντας μπορεῖ νά ὠφελήσει τούς ὑποτακτικούς του πάρα πολύ, ἀν τοῦ κάνουν ὑπακοή.

Βέβαια, αὐτά πού λέει ὁ Γέροντας σοῦ τά λένε καί τά βιβλία. Δέν εἶναι, ὅμως, τό ίδιο. Ὁ Γέροντας πού θά ζεῖ αὐτά τά πνευματικά καί πού δέν θά σοῦ λέει: «Ο τάδε πατήρ λέγει αὐτό, τό τάδε βιβλίο γράφει αὐτό», ἀλλά πού θά βιώνει ὁ ίδιος τή ζωή τοῦ Χριστοῦ καί θά σοῦ μιλάει ἐκ πείρας, θά σοῦ τά μεταδίδει κιόλας, θά σοῦ τά βάζει στήν φυχή σου κι ἔσύ θά μάθεις κοντά του πῶς νά ἐλκύεις τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ.

«Οταν ἔχεις τὸν Γέροντα καί τὸν ζεῖς, τὸν ἀγαπάεις τὸν Γέροντα. Κι ὅταν ὁ Γέροντας σ' ἀγαπάει κι ἔκεινος κι εἶστε διμόψυχοι, τότε γίνεσθε ἔνα. «Οὐ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν»⁵. Ἐκεῖ εἶναι ὁ Χριστός. Σ' αὐτή τὴν κατάσταση δέν ὑπάρχουν ἀποστάσεις. «Οπου κι ἀν βρισκόμαστε, εἴμαστε ἐνωμένοι ἐν Χριστῷ καί προσευχόμαστε κι ἔτσι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μᾶς ἐπισκέπτεται καί μᾶς τονώνει διαρκῶς. »Ετσι ζοῦμε τήν ἐνότητα μέσα στήν Ἐκκλησία. »Έχομε τό αἰσθημα τοῦ «ἐνός», δηλαδή ὅτι εἴμαστε ἔνα. »Ετσι ζοῦσαν τά παλαιά τά χρόνια οἱ γέροντες καί οἱ ὑποτακτικοί.

4. Παροιμ. 8, 17.

5. Ματθ. 18, 20.

Αύτά δέν είναι παραμύθια. Τά ἔχω δεῖ ἐγώ αὐτά πολλές φορές. "Οταν ἐπῆγα στό "Άγιον" Όρος, πᾶνε ὅλα, καὶ κόσμος καὶ συγγενεῖς καὶ κοσμοκράτορες, ὅλα γίνανε ὑπακοή στόν Γέροντά μου, γίνανε προσευχή, γίνανε χαρά. Περπατώντας μές στά Καυσοκαλύβια γίνανε οὐρανός. "Οταν, ὅμως, ἀρχιζα λίγο νά κάνω πώς κουράζομαι, ἀμέσως πάλι μέ πλάκωνε ἡ ἐκτίμηση τῶν γονέων καὶ τοῦ κόσμου.

Είναι λοιπόν μεγάλη ἀρετή, μεγάλο προσόν ἡ ὑπακοή σέ γέροντα. Είναι τό πᾶν. Πρέπει νά ἔχεις περάσει ἀπό ὑπακοή, γιά νά είσαι πλήρης, ὥστε ν' ἀντιμετωπίσεις τίς δυσκολίες τῶν ἀνθρώπων. "Αν δέν ἔχεις ταπείνωση, δέν ἔχεις ὑπακοή, δέν ἔχεις τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. "Αν δέν περάσεις ἀπό ταπείνωση καὶ ἄρα ἀπό τήν ὑπακοή, τήν παθαίνεις πολύ ἀσχημα. Ἡ ἔλλειψη ὑπακοῆς ὀφείλεται στόν ἐγωισμό καὶ τή φιλαυτία. Μεγάλο πράγμα ἡ ταπείνωση! 'Ο ἐγωισμός, ἡ ὑπερηφάνεια ἐγέννησαν τήν παρακοή κι ἐφύγαμε ἀπ' τόν Παράδεισο. Ποτέ ἔνας ἐγωιστής δέν μπορεῖ νά κάνει ὑπακοή. Θέλει πάντα νά ἔξετάξει αὐτό πού τοῦ λένε, ἀν είναι καλό ἢ ὅχι, ἀν είναι ἔτοι ἢ ἀλλιῶς, κι ἀνάλογα τό κάνει. "Η τό κάνει μέν, ἀλλά μέ ἀντιρρήσεις καὶ ἀντιλογίες, νομίζοντας ὅτι μ' αὐτή τή στάση δείχνει τήν ἐλευθερία του. "Ομως στήν ὑπακοή βρίσκει ὁ ἀνθρωπος τήν ἐλευθερία τήν ἀληθινή, ἐνώ δουλεία είναι αὐτή πού τόν ἀναγκάζει νά μήν ὑπακούει. "Οταν ὑπακούει, ἐντάσσεται πιά στήν ἐλευθερία τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ.

Καί αὐτοί πού ζοῦν σέ μία σπηλιά, τά ζοῦν αὐτά. Είναι ἡ θέωσις, πού τά ἔχει ὅλα. 'Ενώνονται μέ τόν Θεό. Καλλιεργοῦν τό πνεῦμα καὶ αὐτή ἡ καλλιέργεια δέν ἔχει χορτα-

σμό. 'Ο Θεός είναι τῶν τελείων ἡ ἀκρότης, τό ἄκρον ἀγαθόν. Τά ἔχει ὅλ' αὐτά ἡ ἐνωση μέ τόν Θεό. Μιά πλήρης εὐχαρίστηση γίνεται μ' αὐτή τήν ἐνωση. Καμία ἄλλη ἡδονή δέν είναι πιό πάνω ἀπό ἐκείνη πού δίδει ἡ ἐνωση μέ τόν Θεό. Είναι ἡ ἡδονή τῶν δοσμένων στόν Θεό. Γίνονται ὅλ' αὐτά μέ τή θεία βοήθεια. 'Αμα ἐνεργεῖ ἡ χάρις, τά πράγματα είναι ὑπέρ τήν φύσιν.

Νά εὕχεσθε ὁ Θεός νά μᾶς ἀξιώσει νά αἰσθανόμαστε καὶ νά ζοῦμε αὐτά τά μεγαλεῖα, ἔστω καὶ λίγο.

Μέ τή μελέτη τῶν θείων λόγων
μπορεῖτε χωρίς πολύ κόπο νά γίνετε ἄγιοι

Νά ἐντρυφᾶτε στίς Γραφές. Ν' ἀγαπήσετε τή μελέτη. 'Εγώ, ὅσο ἀκούω τό Ψαλτήρι καὶ τούς κανόνες, τόσο δέν τά χορταίνω. Είναι τόσο πραγματικά κι ἐλκυστικά, πού δέν ἔχουν χορτασμό. Νά διαβάζετε καθαρά, μία μία τίς λέξεις. Νά τίς λέτε καὶ νά τίς ἀκοῦτε κιόλας· αὐτό πολύ βοηθάει. Κι ὅπου βλέπετε καὶ ὑπάρχει πολλή ούσια, νά τό ξαναδιαβάζετε, γιά νά τό καταλάβετε καλύτερα. 'Εγώ τί νά σᾶς πῶ! Τ' ἀκούω μέ δίφα ξανά καὶ ξανά. Γλυκαίνουν τήν ψυχή. Αὐτό ἔχει ἔννοια.

'Εφόσον λοιπόν θά δρέγεσθε, ἐφόσον θά διαβάζετε, ἐφόσον θ' ἀκούετε στήν ἐκκλησία τά λόγια τῶν Μηναίων, τοῦ Ψαλτηρίου κι ὅλων τῶν βιβλίων τῆς 'Ἐκκλησίας μας καὶ θά τά αἰσθάνεσθε, ὅταν χτυπάει τό σήμαντρο, ἀμέσως

θά τρέχετε ν' ἀκούσετε τό «'Εξεγερθέντες τοῦ ὑπου προσπίπτομέν Σοι, Ἀγαθέ»⁶ μέ ἀγάπη καὶ μέ λαχτάρα. "Ἐτσι ἐπετύχατε τοῦ ποθουμένου. Ἐπανέρχεται τότε ἡ φυχή στήν ἀρχική της λαμπρότητα, στήν ἀρχέγονη κατάσταση, στό ἀρχαῖον κάλλος. Τί λέει ὁ Θεός; «Πρὸς τίνα ἐπιβλέψω, εἰ μὴ πρὸς τὸν πρᾶον καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους;»⁷. Αὐτὸν πού ἀγαπάει τούς λόγους Του, δὲ Χριστός τόν χαριτώνει κι ὅλα τά καλά γι' αὐτόν γίνονται εὔκολα.

"Οπως βλέπετε, χωρίς πόλεμο καὶ χωρίς ἀγῶνες αἱ ματηρούς ἀγιαζόμαστε. Εύφραίνεται ἡ φυχούλα μας, ἥδυνεται ἡ ἀκοή μας ἀκούοντας τά τροπάρια καὶ κάτι γίνεται μέσα μας. Αὐτή ἡ εύχαριστηση φέρνει θεῖο ἐνθουσιασμό καὶ ἡ φυχή μας γίνεται ἄξια νά δεχθεῖ τήν χάρι του Θεοῦ καὶ τήν ἀγιάζει ὁ ἴδιος ὁ Θεός. 'Εμεῖς, χωρίς τή θεία χάρι, ὅσες προσπάθειες καὶ νά κάνομε, δέν μποροῦμε ν' ἀγιασθοῦμε. 'Ενω μέ τή μελέτη τῶν θείων λόγων, μποροῦμε ἀπλά, χωρίς πολύ κόπο νά γίνομε ἄγιοι.

'Εμένα, ἐπίσης, μοῦ ἀρεσαν καὶ μοῦ ἀρέσουν καὶ τά βιβλία τά γραμμένα ἀπ' τούς ἀγίους Πατέρες, Χρυσόστομο, Βασίλειο, Γρηγόριο Θεολόγο, Γρηγόριο Νύσσης, Γρηγόριο Παλαμᾶ κ.ἄ. Ἀλλά, εἰλικρινά σᾶς λέγω, δέν τούς ἔχω μελετήσει. Τούς ξέρω, ὅμως, τούς εὐλογημένους ὅλους...

Παλαιά στό "Αγιον" Ορος δέν ἀφηναν νά διαβάζεις τήν Φιλοκαλία καὶ τ' ἀλλα ἀσκητικά· μόνο 'Αγία Γραφή καὶ βίους ἀγίων. Μή μέ παρεξηγεῖτε πού σᾶς τό λέω. Αὐτά τά

πράγματα πρέπει νά ἔχετε καὶ πνευματικό πού νά τά ἔχει ζήσει, γιά νά τά διαβάζετε, ἀλλιώτικα ἐνδέχεται νά μπερδευθεῖτε. Κι αὐτό γιατί πρέπει νά συνοδεύονται ἀπό ὑπακοή. Χωρίς ὑπακοή, παθαίνεις κακό. Τά βιβλία αὐτά γράφουν πολύ ὑφηλά πράγματα, θεῖες ἐλλάμψεις, πού μπορεῖ νά τά ἐκμεταλλευθεῖ τό κακό πνεῦμα χωρίς ὑπακοή στόν Γέροντα. Ἀλλά ὑπακοή καθαρή, ὅχι ἐγωιστική, ούτε μόνο γιά νά εὐχαριστήσεις τόν Γέροντα, ἀλλά ἀπλή, χωρίς ἴδιοτέλεια.

Γι' αὐτό θέλω πιό πολύ νά δοθεῖτε στή μελέτη τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀλλά καὶ στά φαλτήρια καὶ στούς κανόνες. Μέ τήν ἴδια ὅρεξη πού θά διαβάζετε τά τροπάρια καὶ τούς κανόνες, νά διαβάζετε καὶ τούς Πατέρες τῆς 'Εκκλησίας· ἀλλά πρῶτα τήν 'Αγία Γραφή. Διαβάστε τό Εὐαγγέλιο, τήν Παλαιά Διαθήκη. Εἶναι πλοῦτος, ἀφοῦ ἔκει στηρίχθηκαν ὅλοι τους. Εἶναι ἡ πηγή, εἶναι ἡ βάσις. Ποτέ δέν χορταίνεται. 'Ασφαλῶς θά νιώσετε κι ἐσεῖς τά λόγια τοῦ Ψαλμωδοῦ: «...τὰ λόγιά Σου ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου»⁸. Δέν λέγει «σάν μέλι», ἀλλά «ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου», γιά νά δείξει τήν ἐξαιρετικά μεγάλη γλυκύτητα πού ἔχουν τά λόγια του Θεοῦ.

6. Τριαδικὸν τροπάριον προοιμιακῆς προσευχῆς.

7. Πρβλ. Ἡσ. 66, 2.

8. Ψαλμ. 118, 108.

*Οἱ ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας
νά γίνονται πάντα μέ ερωτα*

Οἱ ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας εἰναι λόγια πού συζητᾶμε, πού μιλᾶμε στὸν Θεό με τή λατρεία μας, μέ τήν ἀγάπη μας. Μέσα στήν ἐκκλησία μέ ὅλους τούς ἀδελφούς, πού παρακολουθοῦμε τή θεία μυσταγωγία, πού φάλλομε, πού μεταλαμβάνομε —αὐτές εἶναι οἱ πιό παραδεισιακές μας ὥρες. “Οταν ὅλοι μαζί παρακολουθοῦμε τίς Ἱερές ἀκολουθίες, τά λόγια τοῦ Κυρίου μέ τά Εὐαγγέλια, τόν Ἀπόστολο, τούς κανόνες καί τά τροπάρια τῆς Παρακλητικῆς, τοῦ Τριωδίου, τῶν Μηναίων ἐπιτυγχάνομε τήν ἔνωσή μας μέ τόν Χριστό.

’Αλλά οἱ παγίδες τοῦ σατανᾶ εἶναι πολλές γιά τούς ἀνθρώπους πού λατρεύουν τόν Θεό. ’Ο πειρασμός μᾶς κανονίζει σ’ αὐτό τό σημεῖο νά μή δίνομε καθόλου προσοχή. Πᾶμε στήν ἐκκλησία συχνά, γιά νά συνεχίσομε τόν ὑπνο μας. Καί μόλις ἀκούσομε τά λόγια, τά φάλματα, κλείνουν τά μάτια μας. ’Ερχόμαστε σέ μία κατάσταση χαυνότητος καί δέν μποροῦμε νά παρακολουθήσομε τά γράμματα, τά τροπάρια, τούς ὄμνους· ἔνα σατανικό πράγμα. Τό βλέπει κανείς ὀλοφάνερο μ’ αὐτή τήν ὑπνηλία.

Τί χάνομε εὑρισκόμενοι ἀπερίσκεπτα μέσα στήν ἐκκλησία! ’Ἐνῶ ἀπ’ ἔξω λέεις, «θά προσέχω, δέν θά τό ξανακάνω, θά προσπαθήσω», δέν τά καταφέρνεις. Αὐτά τά «θά προσέχω» κ.λπ. εἶναι ὅλα πιεστικά πράγματα, πού ἔξοργίζουν τόν ἑαυτό μας, δηλαδή τόν κάνουν ν’ ἀντιδρᾶ. Δέν γίνεται τίποτα μέ τήν πίεση. ’Αντίθετα, μᾶς βουτάει ή κα-

κή κατάσταση καί μᾶς ἔξευτελίζει. «Σφίξου, συγκεντρώσου, κάνε ὅ, τι νομίζεις· ἐγώ, ὁ παλαιός ἀνθρωπος, σ’ ἔχω στό χέρι μου, θά σέ σφίγγω, κι ἀν μπορεῖς, προχώρα».

”Ο, τι κάνεις ἀγγάρια καί κλωτσάει ή φυχή σου μέσα σου, βλάπτεσαι. Τό ἔχω πεῖ πολλές φορές αὐτό. ”Έχω δεῖ καί μοναχούς κι ἀνθρώπους κάθε ἡλικίας νά φεύγουν ἐντελῶς ἀπ’ τήν Ἐκκλησία κι ἀπ’ τόν Θεό, μήν ἀντέχοντας τήν ἐσωτερική πίεση ἀλλά καί τήν πίεση ἀπό ἀλλα πρόσωπα. ’Απ’ τήν πίεση, ὅχι μόνον ἀντιδρᾶ κανείς ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά δέν τή θέλει κάν. Δέν τόν ἐπηρεάζει θετικά. Δέν καρποῦται. Τό κάνει, πιεστικά βέβαια, γιατί τό εἶπε ὁ γέροντας, τό εἶπε ὁ πνευματικός. Καί λέει: «Τώρα πρέπει νά πάω, παραδείγματος χάριν, στ’ ἀπόδειπνο». Ναί, ὅλα γίνονται, ἀλλά ὅταν γίνονται τυπικά, βλάπτουν, δέν ὠφελοῦν.

’Αγαγκάζεσαι πολλές φορές νά κάνεις τό καλό. ’Άλλα δέν πρέπει νά γίνεται μέ σφίξιμο, δέν ὠφελεῖ, δέν οίκοδομεῖ. Παράδειγμα, αὐτό πού λέμε γιά τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...». ”Αν βιάσεις τόν ἑαυτό σου νά τό κάνει, σέ λίγο θά στενοχωρεθεῖς, θά τό πετάξεις μακριά κι ὕστερα τί γίνεται; ”Αν τό κάνεις ἀγγάρια, πιέζεσαι, πιέζεσαι καί σου ξεσπάει σέ κακό. Μπορεῖ, κιόλας, μία τέτοια πίεση νά σέ κάνει νά μή θέλεις νά πάεις οὕτε στήν ἐκκλησία. Μέ ἀλλο τρόπο νά πάεις στήν ἐκκλησία, ὅχι μέ σφιξίματα καί μέ σπρωξίματα κ.λπ., ἀλλά μ’ εὐχαρίστηση. Γιά νά γίνει αὐτό, πρέπει νά προσέχεις καί ν’ ἀπολαμβάνεις καί νά χαίρεσαι τίς ἀκολουθίες, τά τροπάρια, τά ἀναγνώσματα, τίς εὐχές. Νά προσέχεις τήν κάθε λέξη, νά παρακολουθεῖς τά νοήματα. Κα-

ταλάβατε; Άπο κεῖ ξεκινάει ἡ εὐφροσύνη.

Ὑπάρχει, ὅμως, κι ἔνας ἄλλος μεγάλος κίνδυνος. "Αν δέν προσέξουμε, μπορεῖ ὅλ' αὐτά νά τ' ἀκοῦμε καί νά τά φάλλομε τυπικά. Νά τά λέμε καί νά τ' ἀκοῦμε, ἐπειδή πρέπει. 'Ο μοναχός πηγαίνει, παραδείγματος χάριν, στόν ἑσπερινό καὶ ἀκούει: «‘Ως ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά Σου, Κύριε τῶν δυνάμεων· ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ φυχή μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου...»⁹. Τ' ἀκούσει σήμερα, τ' ἀκούσει αὔριο, τ' ἀκούσει μεθαύριο, ὅλο τό χρόνο. Τώρα τί ἄλλο, τά ἴδια καί τά ἴδια; "Οταν τ' ἀκούει χωρίς νά συμμετέχει, κουράζεται, κοιμᾶται, δέν ἐμβαθύνει, παθαίνει κορεσμό καί μετά ἔρχεται ἡ ἀντίδραση. Μετά καμία ὡφέλεια, καμία χαρά. Ἀρχίζει ἡ ἀπελπισία κι ὁ διάβολος δέν χάνει τήν εὐχαριστία νά κάνει τό κακό.

Οι ἀκολουθίες εἶναι μεγάλη ὑπόθεση. Οι ἀκολουθίες εἶναι τό πᾶν. Τό ἔχω ζήσει αὐτό. Ἀρκεῖ πάντα νά γίνονται μέ ἔρωτα, μέ ἐνδιαφέρον, μέ ἀκραιφνή λατρευτική διάθεση πρός τόν Χριστό. "Οχι ἀγγάρια καὶ μηχανικά. Θέλει ἔρωτα, θεῖο ἐνθουσιασμό. "Αν δέν αἰσθανόμαστε ἔτσι, δέν ἔχουνε ἀξία. "Οχι μόνο δέν ἔχουνε ἀξία, ἀλλά κάνουνε καί κακό. Θά μοῦ πεῖτε, «τότε νά μήν τίς κάνομε;». "Οχι, βέβαια. "Ομως, ὅσο μπορεῖ κανείς νά φεύγει ἀπ' τόν τύπο καί νά κοιτάζει τήν ούσια. Δηλαδή νά τό θέλει, νά τό ὀρέγεται, νά εὐχαριστεῖται μέ τήν προσευχή, μέ τήν συνομιλία μετά τοῦ Θεοῦ. Εἶναι καταστροφή γιά τόν μοναχό ὁ κορεσμός.

9. "Ωρα Θ', Ψαλμ. 83.

Ἐγώ, τί νά σᾶς πῶ, αὐτό δέν τό ξέρω. Τίς ἀκολουθίες τίς ἔχω ἀπολαύσει. Δέν πίεζα τόν ἑαυτό μου, δέν ἥξερα νά κάνω κάτι ἀγγάρια. Ἀντίθετα, ἂν εἶναι δυνατόν κάθε μέρα ν ἀκούω τά ἴδια, σήμερα καὶ αὔριο καὶ μεθαύριο. "Ολο τά ἴδια· ἀλλ' αὐτό ἔχει ἀξία. Δέν χορταίνω νά τά λέω ὅλη τήν ήμέρα. Καί πιστεύω ὅτι πολύ μᾶς ὡφελοῦν ὅλ' αὐτά. "Εχουν τόσους χυμούς, πού δροσίζουν τήν φυχή καὶ τήν τρέφουν. Κι ἐσεῖς ἔτσι νά δίνεσθε μέ τήν καρδιά σας στόν Χριστό.

"Οταν στήν Πολυκλινική τή Μεγάλη Παρασκευή ἔλεγα τήν εὐχή, «Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ μακροθυμήσας...»¹⁰ μπροστά στόν Ἐσταυρωμένο, τή διάβαζα καὶ τή ζοῦσα. Τήν ἄλλη μέρα στό χειρουργεῖο ὁ καθηγητής μπροστά στά παιδιά, δηλαδή στούς φοιτητές, μοῦ λέει:

— Πάτερ, τί ὥραία ἦταν ἡ εὐχή! 'Εσύ πρέπει νά εἶσαι ἄγιος.

— Δέν εἶμαι ἄγιος, τοῦ λέω, ἀλλ' ἐπειδή θέλω νά γίνω ἄγιος, ζητοῦσα τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ νά μέ κάνει ἄγιο κι ἡ φυχή μου συγκινήθηκε. 'Εγώ εἶμαι πολύ ἀμαρτωλός κι αὐτό ἦταν μία νεύση τοῦ Χριστοῦ.

Αὐτή ἡ εὐχή εἶναι καλλιτέχνημα, δέν εἶναι; Γι' αὐτό σᾶς λέω νά τή διαβάζετε πάλι καὶ πάλι.

Οι λειτουργικές προσευχές, οἱ ὅποιες φαίνονται τυπικές, ὅταν λέγονται μέ νόημα καὶ προσοχή, γίνονται δικές σας. Τήν Ἀκολουθία τῆς Θείας Μεταλήφεως, ὅταν τή διαβάσει καὶ ὁ πιό ἀμαρτωλός, ἀγιάζεται πολύ.

10. "Ωρα Θ', εὐχὴ Μεγ. Βασιλείου.

"Ετσι γίνεται ή καλλιέργεια χωρίς νά τό καταλαβαίνομε. Ἀναίμακτα. Δηλαδή ἀχρηστεύει δ ἄνθρωπος τόν παλαιό έσυντο του. Τόν ἀχρηστεύει χωρίς πόλεμο. Δέν τόν ἔξιοργίζει, ἀλλά τόν ἀχρηστεύει καί ἀναπτύσσει τόν καινό ἄνθρωπο μέσα του.

Ἡ προσευχή τῆς νύκτας εἶναι καλύτερη

Νά διαλέγετε τήν κούραση τή σωματική. Νά τό ἐπιδιώκετε, γιά νά γυμνάζετε σῶμα καί φυχή. Ἡ ζωή μας ἔξαρταται ἀπ' τό θέλημά μας. "Ο, τι θέλομε κι ὅπως τό θέλομε μποροῦμε νά τό ζήσομε. Αὐτός πού κάνει κόπο γιά τόν Χριστό μεγαλύτερο — κι αὐτό γίνεται βέβαια ἀπό θεῖο ἔρωτα — προσελκύει περισσότερη χάρι. Κι ὅταν λέμε κόπο, ἐννοοῦμε, ἐκτός τῶν ἀλλων, καί τήν προσευχή τῆς νύκτας. Πολύ ὡφελεῖ νά σηκώνεσθε τή νύκτα γιά προσευχή. Καλύτερη εἶναι ή προσευχή τῆς νύκτας. Ἀκοῦμε καί τόν Ἡσαΐα νά λέγει: «Ἐκ νυκτὸς ὁρθρίζει τό πνεῦμά μου πρὸς Σὲ δ Θεός»¹¹. Καί τόν Δαβίδ: «Ἡγρύπνησα καί ἐγενόμην ὡς στρουθίον μονάζον ἐπὶ δώματος»¹²... «Τὸ πρωὶ εἰσάκουσον τῆς φωνῆς μου»¹³... «Τὸ πρωὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς μου, τὸ πρωὶ παραστήσομαί Σοι καί ἐπόφει με»¹⁴... «Ο Θεός, δ Θεός μου, πρὸς Σὲ ὁρθρίζω»¹⁵. Πόσο ὠραῖα

11. Ἡσ. 26, 9.

12. Ψαλμ. 101, 8.

13. Τροπάριον "Ωρας Α'".

14. Ψαλμ. 5, 4.

15. Ψαλμ. 62, 2.

τά λέει δ Δαβίδ! Δέν τά λέει, τά ζεῖ, τά χαίρεται. "Εχει τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Τό Ἅγιον Πνεῦμα.

Πολλοί στό Ἅγιον Ὁρος προσεύχονται μέρα-νύκτα. Συμβαίνει νά προσεύχεται κανείς ἀπ' τό βράδυ ὡς τό πρωί καί νά μήν καταλαβαίνει τό χρόνο πού περνάει. Στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ οἱ ὥρες φεύγουν μ' ἀλλη ταχύτητα."Ω, τί γίνεται στό Ἅγιον Ὁρος τή νύκτα! Εὔωδία, λιβάνι, ἄγγελοι, προσευχές... Οι ἄγγελοι παίρνουν τίς προσευχές τῶν ἀγίων καί τίς πηγαίνουν στόν Θεό. Μυστήριο!

'Εμεῖς στό Ἅγιον Ὁρος ξυπνούσαμε χωρίς ρολόι. "Οταν ἐρχόταν ή ὥρα, ἀμέσως σηκωνόμασταν. Καί κουρασμένος νά ἥσουνα ἀπ' τό βράδυ κι ἀμα ἀργοῦσες νά κοιμηθεῖς, ὅταν ἐρχόταν ή ὥρα, πεταγόσουνα πάνω. Εἶναι μία συνήθεια, μόλις ξυπνήσεις, νά πεταχθεῖς ἀμέσως ὅρθιος. Μπορεῖ, βέβαια, νά γυρίσεις ἀπ' τήν ἀλλη μεριά καί νά σέ πάρει δ ὅπνος μέχρι τό μεσημέρι. Πολύ κακό! Γι' αὐτό μόλις ξυπνήσεις, ἀμέσως νά σηκωθεῖς. Νά διαλέγεις τίς ὥρες τῆς νύκτας. Μπαίνεις εύκολότερα στήν προσευχή. Ἀκόμη καί τυχαῖα νά ξυπνήσεις τή νύκτα, μήν ξανακοιμηθεῖς ἀμέσως· εἶναι μία εύκαιριά πού σοῦ δίνει δ Θεός νά προσευχηθεῖς, ὅσο μπορεῖς, μές στήν ἥσυχία.

'Εκτός ἀπ' τήν ἥσυχία συμβαίνει τή νύκτα καί κάτι ἄλλο. "Εχω ἔξακριβώσει ἔνα περίεργο πράγμα. Μές στό εἰκοσιτετράωρο ὑπάρχει διαφορά στίς ὥρες καί στήν ἐπίδραση πού ἔχουν στόν ἀνθρώπινο ὄργανισμό. Βλέπετε, γιά παράδειγμα, ἐνῶ ἔνα τραῦμα παραμένει στήν ἴδια κατάσταση, δ πυρετός κυμαίνεται. Τό πρωὶ πέφτει, τό μεσημέρι ἀνεβαίνει, τό ἀπόγευμα καί τό βράδυ ἀνεβαίνει πιό πολύ, τά

μεσάνυκτα ἀλλάζει. Αύτό ἔξαρταται ἀπό τήν κίνηση τῆς γῆς. "Οπως ἐπηρεάζεται τό σῶμα ἀπό τίς ὥρες, ἔτσι ἐπηρεάζεται καὶ ἡ ψυχή.

Αὐτός πού ἀγρυπνεῖ τήν νύκτα στήν προσευχή, τήν ἀλλη μέρα μπορεῖ νά ἐργασθεῖ πιό χαλά, διότι τόν χαριτώνει ὁ Θεός κι ἀνανεώνεται ψυχικά. Ἀντίθετα, ὅποιος δέν ἔχει διάθεση νά κάνει θυσίες γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἕδιος ἀποκλείει τόν έαυτό του ἀπ' τήν χάρι.

Σῶμα καὶ ψυχὴ συμμετέχουν στή λατρεία τοῦ Θεοῦ

"Ο σωματικός κόπος κάνει τό σῶμα νά παραπονιέται καί νά γκρινιάζει καί ν' ἀντιδρᾶ, δέν μπορεῖ, ὅμως, νά κάνει ράθυμη τήν ψυχή στήν προσευχή. Ἀπλά βάζεις τό ραδιόφωνο πιό δυνατά, ἀκούεις τή μουσική, τήν ἀπολαμβάνεις καί δέν ἀκούεις πιά τίς γκρίνιες. Ἔννοω ὅτι δυναμώνοντας ἡ προσευχή ἔξουδετερώνει τόν κόπο. Πρίν γκρινιάξεις γιά τό σωματικό κόπο, ἀρχισε τήν εύχη, γιατί, ὅταν γκρινιάξεις, φεύγει ἡ χάρις καί μένεις μέ τή δύναμή σου. "Αν πεῖς τρεῖς φορές τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», προχωράεις μέ χαρά. Σέ βλέπει ὁ Θεός κι ἀπλώνει τό χέρι καί σέ πιάνει. Ἀπό κεῖ καί πέρα θ' ἀρχίσει ἡ ἀληθινή κοινωνία μ'. Ἐκεῖνον.

"Οταν ὁ σωματικός κόπος —μετάνοιες, ἀγρυπνίες, θυσίες— γίνεται μέ ἀγάπη, μέ ἔρωτα, δέν βλάπτει τό σῶμα. "Οταν γίνεται ἐλεύθερα καί μέ ἀγάπη πρός τό ἀγαπώμενο

πρόσωπο, τόν Χριστό, δείχνει πόσο κανείς Τόν ἀγαπάει. Κανείς δέν λογαριάζει κόπο γι' αὐτόν πού ἀγαπάει. Ἀνεβαίνει, παραδείγματος χάριν, ἐνας τό βουνό, κοπιάζει, μοχθεῖ, ἰδρώνει. «Γιατί τό ἔκανες;», τόν ρωτοῦν. «Γι' αὐτόν πού ἀγαπάω, ἀπαντάει, γιατί καταλάβαινα πώς θά τόν εὐχαριστήσω». Ὁ ἄνθρωπος, ὁ πιστός, δείχνει καί μέ αἰσθητά μέσα τήν ἀγάπη του, τήν ἀφοσίωσή του, τή λατρεία του στόν Χριστό. Νά γιατί ὁ σωματικός κόπος, νά γιατί οι μετάνοιες. "Οχι γιά νά κερδίσεις κάτι, ἀλλά γιατί δέν σ' ἀφήνει ἡ ἀγάπη, ὁ ἔρωτας πρός τόν Χριστό νά κάνεις ἀλιῶς.

Θά πεῖ ἵσως κάποιος: «Τήν ἀγάπη τήν ἔχω στήν καρδιά μου». Ναί, ἀλλά οι μετάνοιες κι ὅλες οι ἀσκήσεις χρειάζονται, διότι εἶναι μέν τύποι, ἀλλά μέσω αὐτῶν τών τύπων κατορθώνομε νά μπαίνομε στήν ούσια. "Αν δέν μπούμε ἔκει, ὅλ' αὐτά εἶναι μηδέν. "Ετσι εἶναι. Νά κάνω τώρα τοῦμπες, νά βλέπει ὁ Θεός, νά εὐχαριστηθεῖ; Δέν εὐχαριστιέται ὁ Θεός ἀπ' αὐτά. Οὕτε προσθέτομε τίποτα στόν Χριστό μέ τή λατρεία πού Τοῦ κάνομε. 'Εμεῖς καρπούμεθα, ἐμεῖς ἔχομε αὐτή τήν ἀνάγκη. Τώρα ἔχουν βγεῖ ἐδῶ χίλιες δυό αἱρέσεις. Κι εἴδατε τί παιδεμό κάνουνε; Φθάνουνε σέ γυμναστικές ἀσκήσεις, πού τά πόδια νά στέκουν ὅρθια κατά πάνω καί τό κεφάλι κάτω. Κατορθώνουνε φοβερές σωματικές ἀσκήσεις καί προσπαθοῦν μ' αὐτές νά ἐπιβληθοῦν καί νά ἐπιδράσουν στήν ψυχή. 'Εμεῖς δέν λέμε ἔτσι, ἀλλ' ὅταν οι μετάνοιες γίνονται γιά τόν Χριστό, ἀπευθείας ἐπιδρᾶ στήν ψυχή ἡ χάρις καί φέρνει τή μετάνοια καί φέρνει τή γαλήνη καί τήν εἰρήνη καί τή χαρά. 'Αλλ' αὐτά

ζέρχονται μέ τή θεία χάρι καί μετά ὡφελεῖται καί τό σῶμα.

Κάποτε ὑπῆρχαν ἀρχοντες καί δοῦλοι. Γιά νά δείξουν τήν ὑποταγή τους καί τό σεβασμό τους ἀπέναντί τους, οἱ δοῦλοι γονάτιζαν μπροστά στούς ἀρχοντες. "Ετοι κι ἐμεῖς μέ τίς μετάνοιες δείχνομε ὅτι εἴμαστε ταπεινοί δοῦλοι τοῦ Θεοῦ. Δείχνομε τή μικρότητά μας καί τό σεβασμό μας μ' ἔναν αἰσθητό τρόπο. Μέ τίς μετάνοιες κάτι γίνεται· ταπεινώνεται ὁ χριστιανός κι αὐτό βοηθάει, ὥστε νά ἔλθει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μέσα του. "Οταν ἔλθει ἡ χάρις, τότε ἡ καρδιά του γίνεται φωτιά. Ἡ φωτιά τῆς ἀγάπης κάνει θυσίες. Θυσία καί προσφορά εἶναι οἱ μετάνοιες· θυσία ἀγάπης, λατρεία. Καί στή λατρεία συμμετέχει ὅλος ὁ ἄνθρωπος, φυχή καί σῶμα.

Νά μή λυπᾶσθε τό σῶμα. Νά τό παιδεύετε. Δέν μπορεῖτε νά καταλάβετε τί εἶναι ἡ φωτιά τῆς ἀγάπης. Πρέπει νά κάνετε θυσία, ἀσκηση. "Ασκηση πνευματική καί σωματική. Χωρίς ἀσκηση δέν γίνεται τίποτα. Νά κάνετε ὑπακοή στό πνευματικό πρόγραμμα, ἐπί παραδείγματι, κανόνα, ἀκολουθίες κ.λπ., καί νά μήν τό ἀμελεῖτε. Νά μήν ἀναβάλλετε γιά αὔριο. Οὕτε ἀρρώστια νά τό χαλάει, μόνο ἀρρώστια πρός θάνατο. Ἔγώ μικρός ἔκανα τρεῖς χιλιάδες μετάνοιες τήν ήμέρα καί δέν κουραζόμουνα, ημουνα πολύ σκληραγωγημένος. Παίδευα τόν ἑαυτό μου, περιφρονοῦσα τόν κόπο. Ἐνῶ γύριζα κατάκοπος ἀπ' τό βουνό, πού κουβαλοῦσα τά ξύλα, στό "Άγιον" Όρος, οἱ Γέροντες μ' ἔβαζαν νά σκάψω τόν κῆπο. Παίδευα καί περιφρονοῦσα τό σῶμα κι ὅμως ημουνα πολύ γερός. Ἀλλά εἶχα καί τόση φωτιά μέσα μου! Τόση φωτιά!

Νά σᾶς δείξω πῶς τίς ἔκανα τίς μετάνοιες. Τίς ἔκανα στρωτές καί γρήγορα, χωρίς ν' ἀκουμπῶ τά γόνατα στό ἔδαφος. Πρῶτα ἔκανα τό σταυρό χτυπώντας τά δάχτυλα μέ δύναμη στό μέτωπο, ἔπειτα στό γόνατο καί μετά φηλά στούς ὥμους, συμμετρικά. Μετά ἀκουμποῦσα τά χέρια στό ἔδαφος καί σηκωνόμουνα γρήγορα. Τότε πατοῦσα λίγο τά γόνατα. Εἶδατε πῶς συμμετέχουν σῶμα καί φυχή στή λατρεία τοῦ Θεοῦ; 'Ο νοῦς, ἡ καρδιά στόν Χριστό· καί τό σῶμα στόν Χριστό. Νά κάνετε τίς μετάνοιες μ' εὐλάβεια κι ἀγάπη καί νά μήν τίς μετράτε. Καλύτερα νά κάνετε δέκα καί καλές παρά πολλές καί χωρίς ζῆλο, χωρίς λατρεία καί θεῖο ἔρωτα. Κάνετε ὅσες μπορεῖτε, ἀνάλογα μέ τή διάθεση, ἀλλά ὅχι φευτομετάνοιες καί φευτοπροσευχές. "Οχι τυπικά πράγματα στόν Θεό. 'Ο Θεός ζητάει δ, τι κάνομε γιά 'Εκεῖνον, νά γίνεται «ἔξ ὅλης τῆς φυχῆς καί ἔξ ὅλης τῆς καρδίας»¹⁶.

"Η προσευχή νά γίνεται ὅλη τήν ήμέρα μέ ἀγάπη — εύχη, τροπάρια, μετάνοιες ἐναλλάξ. Καί οἱ μετάνοιες πού κάνομε στήν Παναγία ἀπευθύνονται στόν Χριστό, γιατί ἡ Παναγία μας τόν Χριστό φέρει μέσα της. 'Ο Χριστός εἶναι ὁ Σωτήρ τῶν φυχῶν μας καί ἡ Παναγία ἡ μητέρα μας, ἡ μεγάλη μεσίτριά μας.

Οι μετάνοιες εἶναι καί γυμναστική. Καί —ἄν κι αὐτό δέν πρέπει καθόλου νά τό σκεπτόμαστε— δέν ὑπάρχει καλύτερη γυμναστική ἀπ' αὐτή γιά τό στομάχι, τά ἔντερα, τό στῆθος, τήν καρδιά, τή σπονδυλική στήλη. Εἶναι πάρα πο-

16. Πρβλ. Μάρκ. 12, 30, 33· Λουκ. 10, 27.

λύ ώφελιμη, γιατί νά μήν τήν κάνομε; "Οταν αύτή ή ἀσκηση γίνεται στή λατρεία του Θεοῦ καί κατορθώνει ή ψυχή αύτή τή λατρεία, γεμίζει χαρά, γαληνεύει καί είρηνεύει. Αύτό εἶναι τό πᾶν. Ὁπότε βέβαια καί τό ἄλλο, τό σῶμα, τό ώφελεῖ. Ἔπειται καί ἀκολουθεῖ καί ώφελεῖται κι αὐτό. Καταλάβατε; Στήν ψυχή ἔρχεται είρήνη καί γαλήνη καί στό σῶμα ή καλή λειτουργία δλων τῶν συστημάτων του ὄργανισμού μας, ὅπως εἶναι τό κυκλοφορικό, τό πεπτικό, τό ἀναπνευστικό, τό ἐνδοκρινολογικό, τά δόποια ἀμεση ἔχουν σχέση μέ τήν ψυχή μας.

"Η ἐπίδραση τῆς προσευχῆς εἶναι θαυματουργός

"Οταν μπαίνετε μέσα στό μοναστήρι, νά ἀνοίγει ή ψυχούλα σας στήν ἀγάπη του Θεοῦ. Ἐκεῖ εἶναι ὅλα ἀγιασμένα· τόσες φυχές πού προσεύχονται, πού ἀσκοῦνται, πού ζοῦν τή ζωή του Θεοῦ. Οι ἀγιασμένες φυχές εἶναι τό μεγαλεῖτο τοῦ μοναστηριοῦ. Ἡ φυχή ἔχει φοβερές δυνάμεις, πού τίς ἀντανακλᾶ στό περιβάλλον." Ετσι κι οἱ ἀγιασμένοι τόποι μᾶς ἐπηρεάζουν καί μᾶς ἀνεβάζουν. "Οταν βρίσκομαι σέ τέτοιους τόπους, πρίν προλάβω νά προσευχηθῶ, ἀμέσως δ' ἀγιασμένος τόπος μ' ἀνεβάζει στά σύράνια, ὅπως, γιά παράδειγμα, ή Πάτμος, τό "Αγιον" Όρος κ.ἄ.

'Ο μοναχός φαίνεται ἀπόκοσμος καί ἀκοινώνητος γιά πολλούς. Φαίνεται ὅτι κοιτάζει μόνο τήν φυχή του, ὅτι δέν προσφέρει τίποτα στήν Ἐκκλησία, στόν κόσμο. Αύτό δέν εἶναι ἔτσι. Τόσα χρόνια ἂν διατηρήθηκε ή Ἐκκλησία, ὀφείλεται στό μοναχισμό. Αύτος πού μπαίνει στό μοναστήρι

καί τά δίνει ὅλα στόν Χριστό μπαίνει στήν Ἐκκλησία. "Ισως νά πεῖ κάποιος: «Αὔτοί πού ζοῦν μόνοι τους σέ μιά σπηλιά βοηθοῦν τήν Ἐκκλησία;». Ναί. Οι σπηλαιῶτες βοηθοῦν τήν Ἐκκλησία μυστικά. "Ἐνας πού ζεῖ στή σπηλιά μπορεῖ νά μή φτιάχνει δέντρα καί κήπους, συγγράμματά κι ἄλλα πού βοηθοῦν στή ζωή ή στήν πρόοδο, ἀλλά ἐκεῖ μέσα δημιουργεῖ κι ἔξελίσσεται καί θεοῦται. Οι ἀσκητές μένουν στή σπηλιά, γιά νά μήν τούς ἀποσπά κανείς ἀπ' τήν πνευματική ζωή. Μέ τή θερμή καί καθαρή ζωή τους καί κυρίως μέ τήν προσευχή τους βοηθοῦν τήν Ἐκκλησία. Θά σᾶς πῶ κάτι, πού θά σᾶς φανεῖ ὑπερβολικό. Ἄλλα, παιδιά μου, θέλω νά μέ πιστεύσετε. Πρόκειται γιά τήν προσφορά τῆς προσευχῆς τοῦ μοναχοῦ. Ἀκοῦστε με μέ προσοχή.

"Ἄς ύποθέσομε ὅτι ἔχομε ἐπτά Ἱεροκήρυκες θεολόγους, οἱ δόποιοι εἶναι ἄγιοι στή ζωή τους. Ἡ ρητορεία τους ἀφθαστη. Ὁ καθένας ἔχει τήν ἐνορία του, πού ἀποτελεῖται ἀπό δέκα χιλιάδες ἐνορίτες. Κάθε μέρα ἀκοῦνε τό λόγο τους ἐβδομήντα χιλιάδες ἀνθρώποι. Συγκλονίζονται χιλιάδες πού τούς ἀκοῦνε, μετανοοῦν, ἐπιστρέφουν στόν Χριστό, σώζονται ὀλόκληρες οἰκογένειες. "Ἐνας, ὅμως, μοναχός, πού δέν τόν βλέπει κανείς, καθισμένος σέ κάποια σπηλιά, μέ τήν ταπεινή του προσευχή ἐπιδρᾶ πολύ περισσότερο. "Ἐνας ἔναντι ἐπτά ἔχει μεγαλύτερα ἀποτελέσματα. Αύτο βλέπω. Εἶμαι σίγουρος. Νά ποιά εἶναι ή σημασία τῆς προσευχῆς τοῦ μοναχοῦ. Εἶναι στό κελλί του μόνος, ἀλλά τά κύματα τῆς προσευχῆς του φθάνουν σ' ὅλους τούς ἀνθρώπους, ἔστω κι ἂν εἶναι μακριά. Μέ τήν προσευχή δ μοναχός συμμετέχει σ' ὅλα τά προβλήματα τῶν ἀνθρώπων καί κάνει θαύμα-

τα. Ἡ προσφορά του, ἐπομένως, εἶναι πιό μεγάλη κι ἀπ' τοῦ πιό ἄξιου ἱεροκήρυκα.

*«Ἄγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου
εξ ὅλης τῆς καρδίας σου...»*

Νά προσεύχεσθε γιά τούς συγγενεῖς σας χωρίς νά ἀγχώνεσθε γιά τή σωτηρία τους, γιατί ἔτσι χάνετε τήν ἐπικοινωνία σας μέ τόν Χριστό καί δείχνετε δλιγοπιστία. Νά τ' ἀναθέτετε ὅλα μέ ἐμπιστοσύνη στήν ἀγάπη καί τήν προνοια τοῦ Θεοῦ. Τό καλύτερο εἶναι νά δοθεῖτε στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί ν' ἀποκοπεῖτε ἀπ' τόν κόσμο καί ἀπ' τούς συγγενεῖς καί ἀπ' τούς γονεῖς καί ἀπ' τ' ἀδέλφια. "Ολ' αὐτά πού ζοῦν οἱ ἀσκηταί εἶναι γραμμένα στόν Κανόνα τῆς Μοναχικῆς Κουρᾶς. Λέγει:

«Οι θέλοντες ἔρχεσθαι, φησίν, ὀπίσω μου,
προθύμως ἀρνήσασθε τὰς κοσμικὰς ἀφορμάς,
γονεῖς τοὺς γεννήσαντας,
τέκνα τε καὶ γυναῖκας, ἀδελφούς τε καὶ φίλους,
χρήματα καὶ οἰκίας, συγγενεῖς τε καὶ δούλους,
καὶ δέξασθε ἀξίωμα τῶν Ἀποστόλων μου»¹⁷.

Ἀκοῦστε τί ἔγινε μ' ἔναν ἀσκητή στό Γεροντικό.

Ἐνας μοναχογιός καί πολύ πλούσιος ἐπῆγε στήν ἔρημο τῆς Νιτρίας. Ἐκεῖ πολύ προόδευσε. Πέρασαν χρόνια. Οι γονεῖς του πέθαναν. Δέν ὑπῆρχε κληρονόμος κι ἦλθαν νά

17. Ἀκολουθία τῆς Κουρᾶς, μεσώδιον κάθισμα.

τόν βροῦν κάποιοι συμπολίτες του. Ἡ περιουσία ἦταν πολύ μεγάλη. Τοῦ λένε:

— "Ηλθαμε νά σοῦ ποῦμε νά ἔλθεις, ἀν θέλεις, νά πάρεις τήν περιουσία τῶν γονέων σου πού πέθαναν.

Τότε ἐκεῖνος ἔσκυψε κάτω τό κεφάλι του καί σέ λίγο εἶπε:

— «Ἐγὼ πρὸ αὐτῶν ἀπέθανον τῷ κόσμῳ καὶ πῶς δύναται νεκρὸς νεκρὸν κληρονομῆσαι»¹⁸;

Ἄν δέν νεκρωθοῦμε, δέν γίνεται τίποτα. Ν' ἀγαπήσομε τόν Χριστό καί θά μᾶς ἀγαπήσει κι Ἐκεῖνος. "Ολοι οἱ πόνοι θά περάσουν, θά νικηθοῦν, θά μεταποιηθοῦν. Μεταξύ τῶν ἄλλων, καί ὁ Ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος ἔχει πεῖ κάτι πολύ ὡραῖο:

«... τέκνα Θεοῦ, ὡς γέγραπται,
θεοί τε κατὰ χάριν... τέκνα φωτός...
ὅσοι κόσμον ἀρνήσονται τὸν μάταιον καὶ πλάνον,
ὅσοι γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς μισήσουσιν ἀμίσως...»¹⁹.

Τί ὡραῖο πράγμα εἶναι αὐτό! Τό μεγάλο μυστικό εἶναι τό «ἔξοδο». Ὑπάρχει τό μητρικό, τό πατρικό φίλτρο καί γιά τόν μοναχό, ἀν δέν προσέξει, γίνεται ἔνα «ἔξοδο» ἐκεῖ. "Αν, τρόπον τινά, ἔχεις μέσα σου πέντε βαθμούς ἀγάπης καὶ ξοδεύεις τούς δύο στούς γονεῖς, τούς ἄλλους δύο στ' ἀδέλφια, τί μένει γιά τόν Θεό; Ἐνῶ ἐν τῷ Θεῷ ὑπάρχουν ὅλες οἱ ἀγάπεις τοῦ κόσμου. "Αν ἀγαπήσεις τόν Θεό, τά

18. Πρβλ. Τὸ Μέγα Γεροντικόν, τόμ. Β', ἐκδ. Ἰ. Ἡσυχ. «Τὸ Γενέσιον τῆς Θεοτόκου», Θεσσαλονίκη 1995, κεφ. στ', 21, σ. 253.

19. Πρβλ. Συμεών Νέου Θεολόγου, "Ὑμνον 8, στ. 12-15, SC 156, 214.

πάντα ἀγαπάεις, διότι μέσα στὸν Θεό ὑπάρχουν ὅλα κι ὁ Θεός ἔτσι θέλει νά Τὸν ἀγαπάεις. Αὐτός ὁ ἴδιος λέγει: «Ἀ-γαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς φυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου»²⁰.

Αὐτά εἶναι τὰ «ἀνώτερα μαθηματικά» τῆς χριστιανι-κῆς θρησκείας. Καμία ἄλλη θρησκεία δέν τά ἔχει συλλόβει αὐτά τά νοήματα, διότι δέν εἶναι ἀνθρώπινα ἐπινοήματα. 'Ο Θεός μᾶς τά φανέρωσε.

Περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς μετανοίας

«Ἡ μετάνοια ἡ ἀληθινή
θά φέρει τὸν ἀγιασμό»

20. Μάρκ. 12, 30.

Ἡ μετάνοια ἡ ἀληθινή θά φέρει τὸν ἄγιασμό

Δέν ὑπάρχει ἀνώτερο πράγμα ἀπ' αὐτό πού λέγεται μετάνοια καί ἔξομολόγηση. Αὐτό τό μυστήριο εἶναι ἡ προσφορά τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ στὸν ἀνθρωπο. Μ' αὐτό τόν τέλειο τρόπο ἀπαλλάσσεται ὁ ἀνθρωπος ἀπ' τό κακό. Πηγαίνομε, ἔξομολογούμαστε, αἰσθανόμαστε τή συνδιαλλαγή μετά τοῦ Θεοῦ, ἔρχεται ἡ χαρά μέσα μας, φεύγει ἡ ἐνοχή. Στήν Ὁρθοδοξίᾳ δέν ὑπάρχει ἀδιέξοδο. Δέν ὑπάρχει ἀδιέξοδο, γιατί ὑπάρχει ὁ ἔξομολόγος, πού ἔχει τήν χάρι νά συγχωρεῖ. Μεγάλο πράγμα ὁ πνευματικός!

Ἐγώ ἀπό μικρός τό εἶχα —καί τώρα ἀκόμη. "Οταν συνέβαινε νά ἀμαρτήσω, τό ἔξομολογιόμουνα καί μοῦ ἔφευγαν ὅλα. Πετοῦσα ἀπ' τή χαρά μου. Είμαι ἀμαρτωλός, ἀδύνατος· καταφεύγω στήν εύσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ, σώζομαι, γαληνεύω, τάξιεχνάω ὅλα. Κάθε μέρα σκέπτομαι ὅτι ἀμαρτάνω, ἀλλά ἐπιθυμῶ ὅτι μοῦ συμβαίνει νά τό κάνω προσευχή καί νά μήν τό κλείνω μέσα μου.

‘Η ἀμαρτία κάνει τόν ἄνθρωπο πολύ μπερδεμένο φυχικά. Τό μπέρδεμα δέν φεύγει μέ τίποτα. Μόνο μέ τό φῶς τοῦ Χριστοῦ γίνεται τό ξεμπέρδεμα. Τήν πρώτη κίνηση τήν κάνει δὲ Χριστός. «Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες...»¹. Μετά ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἀποδεχόμαστε αὐτό τό φῶς μέ τήν ἀγαθή μας προαιρεση, πού τήν ἐκφράζομε μέ τήν ἀγάπη μας ἀπέναντί Του, μέ τήν προσευχή, μέ τά μυστήρια.

Γιά νά μετανοήσει ἡ ψυχή, πρέπει νά ξυπνήσει. Ἐκεῖ, στό ξύπνημα αὐτό, γίνεται τό θαῦμα τῆς μετανοίας. Κι ἐδῶ βρίσκεται ἡ προαιρεση τοῦ ἄνθρωπου. Τό ξύπνημα, ὅμως, δέν ἔγκειται μόνο στόν ἄνθρωπο. Ὁ ἄνθρωπος μόνος δέν μπορεῖ. Ἐπεμβαίνει δὲ Θεός. Τότε ἔρχεται ἡ θεία χάρις. Χωρίς τήν χάρι δέν μπορεῖ νά μετανοήσει δὲ ἄνθρωπος. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ θά κάνει τό πᾶν. Μπορεῖ νά μεταχειρισθεῖ κάτι —μία ἀσθένεια ἢ κάτι ἄλλο, ἔξαρταται— γιά νά φέρει τόν ἄνθρωπο σέ μετάνοια. Ἀρα ἡ μετάνοια διά τῆς θείας χάριτος κατορθοῦται. Ἀπλά καὶ ἀπαλά ἐμεῖς θά κόνομε μία κίνηση πρός τόν Θεό κι ἀπό κεῖ καὶ πέρα ἔρχεται ἡ χάρις.

Μπορεῖ νά μοῦ πεῖτε: «Τότε μέ τήν χάρι γίνονται ὄλα». Αὐτό εἶναι ἔνα λεπτό σημεῖο. Γίνεται κι ἐδῶ ἔκεινο ἀκριβῶς πού λέω. Δέν μποροῦμε ν' ἀγαπήσομε τόν Θεό, ἀν δὲ Θεός δέν μᾶς ἀγαπήσει. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τό λέγει πολύ ὥρατα: «Νῦν δὲ γνόντες Θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ...»². Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τή μετάνοια. Δέν μποροῦμε νά μετανοήσομε, ἀν δὲ Κύριος δέν μᾶς δώσει

μετάνοια. Καί αὐτό ἰσχύει γιά τά πάντα. Δηλαδή ἰσχύει τό Γραφικό: «Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν»³. Ἀν δέν ὑπάρχουν προϋποθέσεις γιά νά ἐγκύψει μέσα μας δὲ Χριστός, μετάνοια δέν ἔρχεται. Οἱ προϋποθέσεις εἶναι ἡ ταπείνωση, ἡ ἀγάπη, ἡ προσευχή, οἱ μετάνοιες, ὁ κόπος γιά τόν Χριστό. Ἀν δέν εἶναι τό συναίσθημα ἀγνό, ἀν δέν ὑπάρχει ἀπλότητα, ἀν ἡ ψυχή ἔχει ἴδιοτέλεια, δέν ἔρχεται ἡ θεία χάρις. Συμβαίνει τότε νά πηγαίνομε νά ἔξομολογούμαστε, ἀλλά νά μήν αἰσθανόμαστε ἀνακούφιση.

Ἡ μετάνοια εἶναι πολύ λεπτό πράγμα. ቩ μετάνοια ἡ ἀληθινή θά φέρει τόν ἀγιασμό. ቩ μετάνοια μᾶς ἀγάπει.

“Οταν ἔξομολογεῖται ὁ ἄνθρωπος,
ἡ χάρις τόν ἐλευθερώνει ἀπό τά ψυχικά τραύματα

Δέν εύθύνεται μονάχα δὲ ἄνθρωπος γιά τά παραπτώματά του. Τά λάθη, οἱ ἀμαρτίες καὶ τά πάθη δέν εἶναι μόνο προσωπικά βιώματα τοῦ ἔξομολογουμένου. Ὁ κάθε ἄνθρωπος ἔχει πάρει μέσα του καὶ τά βιώματα τῶν γονέων του καὶ εἰδικά τῆς μητέρας, δηλαδή τό πῶς ζοῦσε ἡ μητέρα του, δταν τόν κυοφοροῦσε, ἀν στενοχωριόταν, τί ἔκανε, ἀν κουραζόταν τό νευρικό της σύστημα, ἀν εἶχε χαρά, ἀν εἶχε θλίψη, ἀν εἶχε μελαγχολία. Ἔ, δλο τό νευρικό σύστημα τό δικό της ἐπηρέασε τό νευρικό σύστημα τοῦ ἐμβρύου της. Ὁπότε, ὅταν γεννηθεῖ τό παιδί καὶ μεγαλώσει, παίρνει μέ-

1. *Ματθ. 11, 28.*

2. *Γαλ. 4, 9.*

3. *Ιωάν. 15, 5.*

σα του καί τά βιώματα τῆς μητέρας του, δηλαδή ἄλλου ἀνθρώπου. Δημιουργεῖται μία κατάστασις στήν φυχή του ἀνθρώπου ἔξαιτίας τῶν γονέων του, πού τήν παίρνει μαζί του σ' ὅλη τη ζωή, ἀφήνει ἵχνη μέσα του καί πολλά πράγματα πού συμβαίνουν στή ζωή του εἶναι ἀπόρροια τῆς κατάστασεως αὐτῆς. Τά φερσίματά του ἔχουν ἀμεση σχέση μέτην κατάσταση τῶν γονέων του. Μεγαλώνει, μορφώνεται, ἄλλα δέν διορθώνεται. Ἐδῶ βρίσκεται μεγάλο μέρος ἀπό τήν εὐθύνη γιά τήν πνευματική κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου.

Ὑπάρχει, δῆμως, ἔνα μυστικό. Ὑπάρχει κάποιος τρόπος ν' ἀπαλλαγεῖ ὁ ἀνθρωπος ἀπ' αὐτό τό κακό. Ὁ τρόπος αὐτός εἶναι ἡ γενική ἔξομολόγηση, ἡ ὅποια γίνεται μέτην χάρι τοῦ Θεοῦ. Μπορεῖ, δηλαδή, νά σου πεῖ ὁ πνευματικός:

— Πῶς θά ήθελα νά ἥμασταν σ' ἔνα ἥσυχο μέρος, νά μήν εἶχα ἀσχολίες καί νά μοῦ ἔλεγες τή ζωή σου ἀπ' τήν ἀρχή, ἀπό τότε πού αἰσθάνθηκες τόν ἑαυτό σου· ὅλα τά γεγονότα πού θυμᾶσαι καί ποιά ἦταν ἡ ἀντιμετώπισή τους ἀπό σένα, ὅχι μόνο τά δυσάρεστα ἄλλα καί τά εὐχάριστα, ὅχι μόνο τίς ἀμαρτίες ἄλλα καί τά καλά. Καί τίς ἐπιτυχίες καί τίς ἀποτυχίες. "Ολα." Ολα δσα ἀπαρτίζουν τή ζωή σου.

Πολλές φορές ἔχω μεταχειρισθεῖ αὐτή τή γενική ἔξομολόγηση καί εἶδα θαύματα πάνω σ' αὐτό. Τήν ὥρα πού τά λέεις στόν ἔξομολόγο, ἔρχεται ἡ θεία χάρις καί σέ ἀπαλλάσσει ἀπ' ὅλα τά ἀσχημα βιώματα καί τίς πληγές καί τά φυχικά τραύματα καί τίς ἐνοχές· διότι, τήν ὥρα πού τά λέεις, ὁ ἔξομολόγος εὔχεται θερμά στόν Κύριο γιά τήν ἀπαλλαγή σου.

Εἶχε ἔλθει σ' ἐμένα πρό καιροῦ μία χυρία, πού ἔκανε αὐτοῦ τοῦ εἰδους τήν ἔξομολόγηση καί βρῆκε μεγάλη ὡφέλεια. Βελτιώθηκε ἡ φυχολογική της κατάσταση, διότι τήν ἐβασάνιζε κάτι. "Εστειλε, λοιπόν, αὐτή μία φίλη της καί πήγαμε ἔξω στό βράχο, στά Καλλίσια. Καθίσαμε καί ἀρχισε κι ἔκεινη νά μοῦ μιλάει. Τής λέγω:

— Νά μοῦ πεῖς ὅ, τι αἰσθάνεσαι. "Αν σέ ρωτήσω ἐγώ γιά κάτι, νά μοῦ πεῖς. "Αν δέν σέ ρωτήσω, νά συνεχίσεις νά τά λέεις, ὅπως τά αἰσθάνεσαι.

"Ολ' αὐτά πού μοῦ ἔλεγε τά παρακολουθοῦσα ὅχι ἀπλῶς μέ προσοχή, ἀλλά «ἔβλεπα» μέσα στόν φυχικό της κόσμο τήν ἐπίδραση τῆς προσευχῆς. Τήν παρακολουθοῦσα μέσα στήν φυχή της κι «ἔβλεπα» ὅτι πήγαινε χάρις μέσα της, ὅπως τήν ἐκοίταξα ἐγώ. Διότι στόν πνευματικό ὑπάρχει χάρις καί στόν παπά ὑπάρχει χάρις. Τό καταλαβαίνετε; Δηλαδή, ἐνῶ ἔξομολογεῖται ὁ ἀνθρωπος, ὁ ιερέας προσεύχεται γι' αὐτόν. Συγχρόνως, ἔρχεται ἡ χάρις καί τόν ἐλευθερώνει ἀπ' τά φυχικά τραύματα, πού γιά χρόνια τόν βασανίζουν, χωρίς νά γνωρίζει τήν αἰτία τους. "Ω, αὐτά τά πιστεύω πολύ!

Στόν ἔξομολόγο μπορεῖς νά μιλήσεις ὅπως αἰσθάνεσαι, ἀλλά δέν εἶναι αὐτό τόσο σημαντικό, ὅσο εἶναι τό ὅτι κοιτάζει μέσα στήν φυχή σου προσευχόμενος ὁ παπάς καί βλέπει πῶς εἶσαι καί σου μεταδίδει τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. "Εχει ἀποδειχθεῖ ὅτι αὐτό τό κοίταγμα εἶναι πνευματικές ἀκτίνες πού σέ ξαλαφρώνουν καί σέ θεραπεύουν. Μή νομίσετε ὅτι εἶναι ἀκτίνες φυσικές. Εἶναι ἀλήθεια αὐτά τά πράγματα. Καί μέ τόν Χριστό τί ἔγινε; "Επιασε τό χέρι τῆς αἰ-

μορροούσης καί εἶπε: «Ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἀπ' ἐμοῦ»⁴. Θά πεῖς: «Ναί, μά ἡταν Θεός!». Ὁ Χριστός, βέβαια, ἡταν Θεός, ἀλλά μήπως καί οἱ ἀπόστολοι δέν κάνανε τό ίδιο;

“Ολοὶ οἱ πνευματικοί, οἱ ἔξομολόγοι ἔχουν αὐτή τὴν χάριν κι ὅταν εὕχονται, τὴν ἐκπέμπουν ὡς ἀγωγοί. Γιά παράδειγμα, θέλομε ν' ἀνάφομε ἐδῶ πέρα μία θερμάστρα καί βάζομε ἔνα καλώδιο, ἀλλά δέν μπορεῖ νά κάνει ἐπαφή, διότι τό καλώδιο δέν εἶναι στήν πρίζα. Ἀν, δύμως, τό καλώδιο μπεῖ στήν πρίζα, μόλις κάνει τήν ἐπαφή, ἔρχεται τό ρεῦμα μέσω αὐτοῦ τοῦ ἀγωγοῦ. Εἶναι πνευματικά πράγματα τῆς θρησκείας μας αὐτά. Μπορεῖ νά λέμε γιά καλώδιο, ἀλλά στήν πραγματικότητα αὐτή εἶναι ἡ «θεία φυχανάλυση».

‘Ο Θεός ὅλα τά συγχωρεῖ μέ τήν ἔξομολόγηση

“Ἄς μή γυρίζομε πίσω στίς ἀμαρτίες πού ἔχομε ἔξομολογηθεῖ. Ἡ ἀνάμνηση τῶν ἀμαρτιῶν κάνει κακό. Ζητήσατε συγγνώμη; Τελείωσε. Ὁ Θεός ὅλα τά συγχωρεῖ μέ τήν ἔξομολόγηση. Δέν πρέπει νά γυρίζομε πίσω καί νά κλεινόμαστε σέ ἀπελπισία. Νά εἴμαστε δοῦλοι ταπεινοί μπροστά στόν Θεό. Νά αἰσθανόμαστε χαρά καί εὐγνωμοσύνη γιά τήν ἄφεση τῶν ἀμαρτιῶν μας.

Δέν εἶναι ὑγιές νά λυπᾶται κανείς ὑπερβολικά γιά τίς ἀμαρτίες του καί νά ἐπαναστατεῖ ἐναντίον τοῦ κακοῦ ἔχατοῦ του φθάνοντας μέχρι τήν ἀπελπισία. Ἡ ἀπελπισία καί

4. Λουκ. 8, 46.

ἡ ἀπογοήτευση εἶναι τό χειρότερο πράγμα. Εἶναι παγίδα τοῦ σατανᾶ, γιά νά κάνει τόν ἄνθρωπο νά χάσει τήν προθυμία του στά πνευματικά καί νά τόν φέρει σέ ἀπελπισία, σέ ἀδράνεια καί ἀκηδία. Ὁ ἄνθρωπος τότε δέν μπορεῖ νά κάνει τίποτα· ἀχρηστεύεται. Λέει: «Εἶμαι ἀμαρτωλός, ἀθλητός, εἴμαι τοῦτο, εἴμαι κεῖνο, δέν ἔχανα τοῦτο, δέν ἔχανα κεῖνο...» Επρεπε τότε, δέν ἔχανα τότε, τώρα τίποτα... Πᾶντε τά χρόνια μου χαμένα, δέν εἴμαι ἀξιος». Τοῦ δημιουργεῖται ἔνα αἰσθημα κατωτερότητος, ἔνας ἀκαρπος αὐτοεξευτελισμός, ὅλα γι' αὐτόνε εἶναι ρημάδια. Ξέρετε τί βαρύ πράγμα εἶναι αὐτό; Εἶναι φευτοταπείνωση.

“Ολ’ αὐτά εἶναι σημάδια ἀπελπισμένου ἄνθρωπου, πού τόν ἔχει χυριεύσει ὁ σατανάς. Ὁ ἄνθρωπος φθάνει στό σημεῖο νά μή θέλει οὔτε νά μεταλάβει, νομίζει ὅτι εἶναι ἀνάξιος γιά τά πάντα. Προσπαθεῖ νά ἔξουθενώσει τή δράση του, τόν ἔαυτό του, γίνεται ἀχρηστος. Αὐτή εἶναι παγίδα πού στήνει ὁ σατανάς, γιά νά χάσει ὁ ἄνθρωπος τήν ἐλπίδα του στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Αὐτά εἶναι φοβερά, ἀντίθετα πρός τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

Κι ἐγώ σκέπτομαι ὅτι ἀμαρτάνω. Δέν βαδίζω καλά. “Ο, τι δύμως μέ στενοχωρεῖ, τό κάνω προσευχή, δέν τό κλείνω μέσα μου, πάω στόν πνευματικό, τό ἔξομολογοῦμαι, τελείωσε! Νά μή γυρίζομε πίσω καί νά λέμε τί δέν κάναμε. Σημασία ἔχει τί θά κάνομε τώρα, ἀπ' αὐτή τή στιγμή κι ἐπειτα. ”Οπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Τὰ μὲν ὅπισω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος»⁵.

5. Φιλ. 3, 14.

Στόν Ἀπόστολο Παῦλο πήγαινε τό πνεῦμα τῆς δειλίας νά τόν ἐκκόφει ἀπό τήν προσπάθειά του πρός τόν Χριστό, ἀλλά ἔλαβε τό θάρρος καί εἶπε: «Ζῶ δὲ οὐχέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός»⁶. Καί τό ἄλλο: «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θλῖψις ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμός, ἢ λιμός, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; Καθὼς γέγραπται ὅτι ἔνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν· ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς»⁷. Καί ὁ προφητάναξ Δαβίδ: «Οὐκ ἀποθανοῦμαι, ἀλλὰ ζήσομαι καὶ διηγήσομαι τὰ ἔργα Κυρίου»⁸. Νά ἐντρυφᾶτε στίς Γραφές. Θυμηθεῖτε ἐκεῖνο τό ὡραῖο: «Ἐγώ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ, οἱ δὲ ἐμὲ ζητοῦντες εὑρήσουσι χάριν»⁹.

Στόν Χριστό ὑπάρχουν ὅλα τά ὥραία, τά ὑγιή

“Αν ἀγαπήσομε τόν Χριστό, ὅλα εἶναι εὔκολα. Ἐγώ δέν τό κατάφερα ἀκόμη. Τώρα προσπαθῶ νά Τόν ἀγαπήσω. Στόν Χριστό ὑπάρχουν ὅλα. “Ολα τά ὥραία, τά ὑγιή. Ἡ ὑγιής φυχή ζεῖ τά χαρίσματα τοῦ Ἅγιου Πνεύματος, πού εἶναι «ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια»¹⁰. Ο ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ ζεῖ ἀκόμη καί ὅσα λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στόν ὑμνο τῆς ἀγάπης: «Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται... οὐ λογίζεται τό κακόν... πάντα στέγει, πάντα πιστεύει... ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει»¹¹.

6. Γαλ. 2, 20.

7. Ρωμ. 8, 35-36.

8. Ψαλμ. 117, 17.

9. Παροιμ. 8, 17.

10. Γαλ. 5, 22-23.

11. Α' Κορ. 13, 4-8.

”Εχετε αὐτά; “Εχετε τήν εύτυχία, τόν Χριστό, τόν Παράδεισο. Κι ὁ σωματικός ἀκόμη ὄργανισμός λειτουργεῖ θαυμάσια, χωρίς ἀνωμαλίες. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἀλλάζει τόν ἄνθρωπο, τόν μεταμορφώνει φυχικά καί σωματικά. Πᾶντε τότε ὅλες οἱ ἀρρώστιες. Οὕτε κολίτις, οὕτε θυρεοειδής, οὕτε στομάχι, οὕτε τίποτα. “Ολα λειτουργοῦν κανονικά. Εἶναι ὠραῖο νά περπατᾶς, νά ἐργάζεσαι, νά κινεῖσαι καί νά ἔχεις ὑγεία. Ἀλλά πρῶτα νά ἔχεις φυχική ὑγεία. Ἡ βάσις εἶναι ἡ φυχική ὑγεία· ἀκολουθεῖ ἡ σωματική. “Ολες σχεδόν οἱ ἀρρώστιες προέρχονται ἀπό τήν ἐλλειψη ἐμπιστοσύνης στόν Θεό καί αὐτό δημιουργεῖ τό ἄγχος. Τό ἄγχος τό δημιουργεῖ ἡ κατάργηση τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος. ”Αν δέν ἔχετε ἔρωτα γιά τόν Χριστό, ἀν δέν ἀσχολεῖσθε μέ ἄγια πράγματα, σίγουρα θά γεμίσετε μέ μελαγχολία, μέ τό κακό. Τί γίνεται, ὅμως, στόν κόσμο; Ἀκοῦστε με νά σᾶς πῶ ἔνα παράδειγμα.

Μιά κοπελίτσα πήγε σ' ἔνα γιατρό καί τῆς ἔδωσε ὄρμόνες. Τῆς λέω:

— Παιδί μου, μήν τίς πάρεις! Δέν εἶμαι γιατρός, δέν θέλω ὑπ’ εὐθύνη μου νά ἐνεργήσεις, ὅμως καταλαβαίνω ὅτι δέν πρέπει νά τίς πάρεις. Καλό εἶναι νά πάεις τουλάχιστον σ’ ἔναν ἐνδοκρινολόγο. Τό πρόβλημά σου εἶναι περισσότερο ζήτημα ἐνδοκρινολόγου. Εἶναι ἀπ’ τίς στενοχώριες.

— Πράγματι, ἔχω περάσει στενοχώριες.

— ”Ε, αὐτό εἶναι! Εἰρήνευσε, γαλήνευσε, ἔξομολογήσου, μετάλαβε καί θά τακτοποιηθοῦν ὅλα.

Πήγε, λοιπόν, σ’ ἔναν ἐνδοκρινολόγο καί τοῦ εἶπε ὅτι τῆς συνέβαινε.

— Πά, πά, πά! τῆς λέει ό γιατρός. Νά μήν τά πάρεις καθόλου αύτά τά φάρμακα! Πέταξέ τα! Θά σου κάνουνε μεγάλο κακό.

Καί μετά μοῦ τηλεφωνεῖ:

— “Ο, τι μοῦ εἶπες ἐσύ, μοῦ εἶπε καί ό γιατρός.

Βλέπετε, λοιπόν, τί γίνεται; ’Ενω μέ τήν ’Εξομολόγηση καί τήν Θεία Κοινωνία ἔχουν θεραπευθεῖ πολλοί ἄνθρωποι.

“Οταν εἶναι κανείς ἀδειος ἀπό τόν Χριστό, τότε ἔρχονται χίλια δυό ἄλλα καί τόν γεμίζουν: ζήλειες, μίση, ἀνία, μελαγχολία, ἀντίδραση, κοσμικό φρόνημα, κοσμικές χαρές. Προσπαθήστε νά γεμίσετε τήν ψυχή σας μέ τόν Χριστό, γιά νά μήν τήν ἔχετε ἀδεια. Ἡ ψυχή μας μοιάζει μέ μία δεξαμενή γεμάτη νερό. ’Αν τό νερό τό ρίξεις πρός τά λουλούδια, δηλαδή τίς ἀρετές, τό δρόμο του καλοῦ, θά ζεῖς τήν ἀληθινή χαρά καί θ’ ἀτροφήσουν οἱ κακίες, τ’ ἀγκάθια. ”Αν, ὅμως, ρίξεις τό νερό πρός τά ἀγκάθια, αύτά θ’ ἀναπτυχθοῦν καί θά σέ πνίξουν καί θά μαραθοῦν ὅλα τά λουλούδια.

“Ολα νά τά μεταρσιώνετε. ”Ετσι θά ζεῖτε τή χαρά, μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. «Πάντα ίσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ...»¹². Μήν πεῖτε ὅτι θά κατορθώσετε κάτι. Μήν τό φαντασθεῖτε αύτό ποτέ. Τό εἶπε ὁ Κύριος: «Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν». Δέν γίνεται ἀλλιῶς. Ποτέ δέ τοι ο ἄνθρωπος δέν πρέπει νά ἐμπιστεύεται τίς δυνάμεις του ἀλλά τό ἔλεος καί τήν εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ. Ό ἄνθρωπος θά

12. Φιλ. 4, 13.

κάνει μιά μικρή προσπάθεια, ἀλλά ό Χριστός θά τή στεφανώσει. Εἶναι πλάνη νά πιστεύσετε ὅτι πετύχατε κάτι μόνοι σας. ”Οσο προχωράει ό ἄνθρωπος καί πλησιάζει πρός τόν Χριστό, τόσο αἰσθάνεται περισσότερο ὅτι εἶναι ἀτελής. ’Ενω ό φαρισαῖος πού λέει: «’Ἐγώ! ’Ἐγώ εἶμαι καλός, κάνω τοῦτο, ἔκεινο, τό ἄλλο...», βρίσκεται σέ πλάνη.

Η προσευχή, ή λατρεία τοῦ Θεοῦ μεταβάλλει τήν κατάθλιψη καί τή γυρίζει σέ χαρά

Συμβαίνει πολλές φορές σήμερα ό ἄνθρωπος νά αἰσθάνεται θλίψη, ἀπελπισία, νωθρότητα, τεμπελιά, ἀκηδία κι ὅλα τά σατανικά. Νά εἶναι θλιμένος, νά κλαίει, νά μελαγχολεῖ, νά μή δίνει σημασία στήν οίκογένειά του, νά ξοδεύει ἔνα σωρό χρήματα στούς ψυχαναλυτές, γιά νά πάρει φάρμακα. Αύτά οι ἄνθρωποι τά λένε «ἀνασφάλεια». Ή θρησκεία μας πιστεύει ὅτι αύτά εἶναι πειρασμικά πράγματα.

‘Ο πόνος εἶναι μία ψυχική δύναμη πού ό Θεός τήν ἔβαλε μέσα μας, μέ προορισμό νά κάνει τό καλό, τήν ἀγάπη, τή χαρά, τήν προσευχή. ’Αντ’ αύτοῦ, ό διάβολος καταφέρνει καί παίρνει τήν ψυχική αύτή δύναμη ἀπό τήν μπαταρία τῆς ψυχῆς μας καί τή μεταχειρίζεται γιά τό κακό, τήν κάνει κατάθλιψη καί φέρνει τήν ψυχή στή νωθρότητα καί στήν ἀκηδία. Βασανίζει τόν ἄνθρωπο, τόν κάνει αἰχμάλωτό του, τόν ἀρρωσταίνει ψυχικά.

‘Υπάρχει ἔνα μυστικό· νά μεταβάλετε τή σατανική ἐνέργεια σέ καλή. Εἶναι δύσκολο καί χρειάζεται καί κάποια

προετοιμασία. Προετοιμασία εἶναι ἡ ταπείνωση. Μέ τίν ταπείνωση ἀποσπάτε τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Δίνεσθε στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, στή λατρεία Του, στήν προσευχή. Ἀλλά κι ὅλα ἂν τά κάνετε, τίποτα δέν ἔχετε καταφέρει, ἂν δέν ἔχετε ἀποκτήσει ταπείνωση. "Ολα τά κακά αἰσθήματα, ἡ ἀνασφάλεια, ἡ ἀπελπισία, ἡ ἀπογοήτευση, πού πᾶνε νά κυριεύσουν τήν φυχή, φεύγουν μέ τήν ταπείνωση. Αὐτός πού δέν ἔχει ταπείνωση, δέ γωιστής, δέν θέλει νά τοῦ κόφεις τό θέλημα, νά τόν θίξεις, νά τοῦ κάνεις ὑποδείξεις. Στενοχωριέται, νευριάζει, ἐπαναστατεῖ, ἀντιδρᾶ, τόν κυριεύει ἡ κατάθλιψη.

"Η κατάστασις αὐτή θεραπεύεται μέ τήν χάρι. Πρέπει ἡ φυχή νά στραφεῖ στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Η θεραπεία θά γίνει μέ τόν ἀγαπήσει τόν Θεό μέ λαχτάρα. Πολλοί ἄγιοί μας μετέτρεψαν τήν κατάθλιψη σέ χαρά μέ τήν ἀγάπη πρός τόν Χριστό. Παίρνανε δηλαδή αὐτή τήν φυχική δύναμη, πού ἦθελε νά τή συντρίψει ὁ διάβολος, καί τή δίνανε στόν Θεό καί τή μεταβάλλανε σέ χαρά καί ἀγαλλίαση. Η προσευχή, ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ μεταβάλλει σιγά σιγά τήν κατάθλιψη καί τή γυρίζει σέ χαρά, διότι ἐπιδρᾶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. Ἐδῶ χρειάζεται νά ἔχεις τή δύναμη, ὥστε ν' ἀποσπάσεις τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, πού θά σέ βοηθάει νά ἐνωθεῖς μαζί Του. Χρειάζεται τέχνη. "Οταν δοθεῖς στόν Θεό καί γίνεις ἔνα μαζί Του, θά ἔχασεις τό κακό πνεῦμα, πού σέ τραβοῦσε ἀπό πίσω, κι ἐκεῖνο ἔτσι περιφρονημένο θά φύγει. Στή συνέχεια, ὅσο θ' ἀφοσιώνεσαι στό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τόσο δέν θά κοιτάζεις πίσω σου, γιά νά δεῖς αὐτόν πού σέ τραβάει. "Οταν σ' ἐλκύσει ἡ χάρις, ἐνώνεσαι μέ τόν

Θεό. Κι ὅταν ἐνωθεῖς μέ τόν Θεό καί δοθεῖς σ' Ἐκεῖνον, πᾶνε ὅλα τ' ἄλλα, τά ξεχνάεις καί σώζεσαι. Ή μεγάλη τέχνη, λοιπόν, τό μεγάλο μυστικό, γιά ν' ἀπαλλαγεῖς ἀπ' τήν κατάθλιψη καί ὅλα τ' ἀρνητικά, εἶναι νά δοθεῖς στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

"Ἐνα πράγμα πού μπορεῖ νά βοηθήσει τόν καταθλιπτικό εἶναι καί ἡ ἔργασία, τό ἐνδιαφέρον γιά τή ζωή. Ο κηπος, τά φυτά, τά λουλούδια, τά δέντρα, ἡ ἔξοχή, ὁ περίπατος στήν ὕπαιθρο, ἡ πορεία, ὅλ' αὐτά βγάζουν τόν ἀνθρωπο ἀπ' τήν ἀδράνεια καί τοῦ δημιουργοῦ ἄλλα ἐνδιαφέροντα. Ἐπιδροῦν σάν φάρμακα. Ή ἀσχολία μέ τήν τέχνη, τή μουσική κ.λπ. κάνει πολύ καλό. Σ' ἐκεῖνο, ὅμως, πού δίδω τή μεγαλύτερη σημασία εἶναι τό ἐνδιαφέρον γιά τήν Ἐκκλησία, γιά τή μελέτη τής Ἅγιας Γραφῆς, γιά τίς ἀκολουθίες. Μελετώντας τά λόγια τοῦ Θεοῦ, θεραπεύεται κανείς χωρίς νά τό καταλάβει.

Νά σᾶς διηγηθῶ γιά μιά κοπέλα, πού ἦλθε σ' ἐμένανε τόν ταπεινό. "Επασχε ἀπό φοβερή κατάθλιψη. Δέν κατάφερε κάτι μέ τά φάρμακα. Παράτησε τά πάντα, τή δουλειά της, τό σπίτι της, τίς ἀπασχολήσεις της. Κι ἐγώ τής εἶπα αὐτά πού ξέρω. Τής εἶπα γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, πού αἰχμαλωτίζει τήν φυχή, διότι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ γεμίζει τήν φυχή καί τήν ἀλλάζει. Τής ἔξήγησα ὅτι εἶναι δαιμονική αὐτή ἡ δύναμη πού καταλαμβάνει τήν φυχή καί μεταβάλλει τήν φυχική δύναμη σέ κατάθλιψη, τή ρίχνει κάτω, τή βασανίζει καί τήν ἀχρηστεύει. Τήν συμβούλευσα ν' ἀσχολεῖται μέ διάφορες ἀπασχολήσεις, ὅπως, γιά παράδειγμα, μέ τή μουσική, πού τής ἄρεσε πρῶτα, κ.λπ. Τόνισα, ὅμως, πε-

ρισσότερο τή στροφή καί τήν ἀγάπη της πρός τόν Χριστό.
Τῆς εἶπα ἀκόμη ὅτι μέσα στήν Ἐκκλησία μας ὑπάρχει θε-
ραπεία μέ τήν ἀγάπη πρός τόν Θεό καί τήν προσευχή, ἀλ-
λά πού θά γίνεται μέ λαχτάρα.

Αὐτό εἶναι τό μυστικό τῆς θεραπείας. Αὐτά δέχεται ἡ
Ἐκκλησία μας.

Περὶ τῆς ἀγάπης πρός τόν πλησίον

«Ἀγάπη στόν Θεό καί στόν πλησίον·
αὐτό εἶναι ζευγάρι, δέν χωρίζει»

Ἡ ἀγάπη πρός τὸν ἀδελφό¹
καλλιεργεῖ τὴν ἀγάπην πρός τὸν Θεόν

Ενα εἶναι τό ζητούμενο στή ζωή μας, ἡ ἀγάπη, ἡ λατρεία στὸν Χριστό καὶ ἡ ἀγάπη στοὺς συνανθρώπους μας. Νά εἴμαστε ὅλοι ἔνα μέ κεφαλή τὸν Χριστό. "Ἐτσι μόνο θ' ἀποκτήσομε τὴν χάριν, τὸν οὐρανόν, τὴν αἰώνια ζωήν.

Ἡ ἀγάπη πρός τὸν ἀδελφό καλλιεργεῖ τὴν ἀγάπην πρός τὸν Θεόν. Εἴμαστε εύτυχισμένοι, ὅταν ἀγαπήσομε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους μυστικά. Θά νιώθομε τότε ὅτι μᾶς ἀγαποῦν. Κανείς δέν μπορεῖ νά φθάσει στὸν Θεόν, ἢν δέν περάσει ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους. Γιατί, «ὅ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃν ἐώρακε, τὸν Θεόν, ὃν οὐχ ἐώρακε, πῶς δύναται ἀγαπᾶν;»¹. Ν' ἀγαπᾶμε, νά θυσιαζόμαστε γιά ὅλους ἀνιδιοτελῶς, χωρίς νά ζητᾶμε ἀνταπόδοση. Τότε ίσορροπεῖ ὁ ἀνθρωπος. Μιά ἀγάπη πού ζητάει ἀνταπόδοση εἶναι ιδιοτελής. Δέν εἶναι γνήσια, καθαρή, ἀκραιφνής.

1. Α' Ιωάν. 4, 20.

Νά τούς ἀγαπᾶτε καί νά τούς συμπονᾶτε ὅλους. «Καὶ εἴτε πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη· ὑμεῖς δέ ἔστε μέλη Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους»². Αὐτό εἶναι Ἐκκλησία· ἐγώ, ἐσύ, αὐτός, ὁ ἄλλος νά αἰσθανόμαστε ὅτι εἴμαστε μέλη Χριστοῦ, ὅτι εἴμαστε ἐν αὐτῷ. Ἡ φιλαυτία εἶναι ἐγωισμός. Νά μή ζητᾶμε, «ἐγώ νά σταθῶ, ἐγώ νά πάω στόν Παράδεισο», ἀλλά νά νιώθομε γιά ὅλους αὐτή τήν ἀγάπη. Καταλάβατε; Αὐτό εἶναι ταπείνωση.

Ἐτσι, ἂν ζοῦμε ἐνωμένοι, θά εἴμαστε μακάριοι, θά ζοῦμε στόν Παράδεισο. Ὁ κάθε διπλανός μας, ὁ κάθε πλησίον μας εἶναι «σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μας»³. Μπορῶ ν' ἀδιαφορήσω γι' αὐτόν, μπορῶ νά τόν πικράνω, μπορῶ νά τόν μισήσω; Αὐτό εἶναι τό μεγαλύτερο μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας μας. Νά γίνομε ὅλοι ἐν Θεῷ. Ἄν αὐτό κάνομε, γινόμαστε δικοί Του. Τίποτα καλύτερο δέν ὑπάρχει ἀπ' αὐτή τήν ἐνότητα. Αὐτό εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Αὐτό εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία. Αὐτό εἶναι ὁ Παράδεισος. Ἅζ διαβάσομε ἀπ' τόν Εὐαγγελιστή Ἰωάννη τήν Ἀρχιερατική Προσευχή. Προσέξτε τούς στίχους: «ἴνα ὥσιν ἔν, καθὼς ἡμεῖς... ίνα πάντες ἔν ὥσι, καθὼς σύ, Πάτερ, ἐν ἐμοὶ κἀγώ ἐν σοί... ίνα ὥσιν ἔν, καθὼς ἡμεῖς ἔν ἐσμέν... ίνα ὥσι τετελειωμένοι εἰς ἔν... ίνα ὅπου εἰμὶ ἐγώ κἀκεῖνοι ὥσι μετ' ἐμοῦ»⁴.

Βλέπετε; Τό λέει καί τό ξαναλέει. Τονίζει τήν ἐνότητα. Νά εἴμαστε ὅλοι ἐνα, ἐνα μέ κεφαλή τόν Χριστό! Ὁπως εἶναι ὁ Χριστός μέ τόν Πατέρα καί τόν Γιό. Ἐδῶ κρύ-

2. *A' Korf.* 12, 26-27.

3. Πρβλ. *Eph.* 5, 30.

4. *Iωάν.* 17, 11·21·22·23·24.

βεται τό μεγαλύτερο βάθος τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας μας. Καμία θρησκεία δέν λέγει κάτι τέτοιο. Κανείς δέν ζητάει αὐτή τή λεπτότητα πού ζητάει ὁ Χριστός, νά γίνομε ὅλοι ἐνα σύν Χριστῷ. Ἐκεῖ βρίσκεται τό πλήρωμα. Σ' αὐτή τήν ἐνότητα, σ' αὐτή τήν ἀγάπη, τήν ἐν Χριστῷ. Καμία διάσπαση ἔκει δέν χωράει, κανείς φόβος. Οὔτε θάνατος, οὔτε διάβολος, οὔτε κόλαση. Μόνο ἀγάπη, χαρά, ειρήνη, λατρεία Θεοῦ. Μπορεῖς νά φθάσεις νά λέεις τότε μέ τόν Ἀπόστολο Παῦλο: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός»⁵.

Μποροῦμε πολύ εὔκολα νά φθάσομε σ' αὐτό τό σημεῖο. Ἀγαθή προαίρεση χρειάζεται κι ὁ Θεός εἶναι ἔτοιμος νά ἔλθει μέσα μας. «Κρούει τήν θύραν» καὶ «καὶνὰ ποιεῖ πάντα», ὅπως λέγει στήν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου⁶. Μεταβάλλεται ἡ σκέψη μας, ἀπαλλάσσεται ἀπό τήν κακία, γίνεται πιό καλή, πιό ἀγία, πιό εὔστροφος. Ἄν, δημως, δέν ἀνοίξομε τοῦ κρούοντος τήν θύραν, ἀν δέν ἔχομε ἔκεινα πού θέλει Αὐτός, ἀν δέν εἴμαστε ἄξιοί Του, τότε δέν μπαίνει στήν καρδιά μας. Γιά νά γίνομε δημως ἄξιοί Του, πρέπει ν' ἀποθάνομε κατά τόν παλαιό ἄνθρωπο, γιά νά μήν ἀποθάνομε ποτέ πλέον. Τότε θά ζοῦμε ἐν Χριστῷ ἐνσωματωμένοι μέ δόλο τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἐτσι θά ἔλθει ἡ θεία χάρις. Καί ἄμα θά ἔλθει ἡ χάρις, θά μᾶς τά δώσει ὅλα.

Στό Ἀγιον Ὁρος εἶδα κάποτε κάτι πού μοῦ ἄρεσε πολύ. Μέσα σέ μία βάρκα στή θάλασσα μοναχοί κρατοῦσαν διάφορα ἱερά ἀντικείμενα. Καταγόταν ὁ καθένας ἀπό δια-

5. *Gal.* 2, 20.

6. Πρβλ. *Apok.* 3, 20·21, 5.

φορετικό τόπο, ἐν τούτοις ἔλεγαν, «αὐτό εἶναι δικό μας» καί ὅχι «δικό μου».

*”Ας σκορπίζομε σέ ὅλους
τήν ἀγάπην μας ἀνιδιοτελῶς*

Ύπεράνω ὅλων ἡ ἀγάπη. Ἐκεῖνο πού πρέπει νά μᾶς ἀπασχολεῖ, παιδιά μου, εἶναι ἡ ἀγάπη γιά τόν ἄλλο, ἡ φυχή του. “Ο, τι κάνομε, προσευχή, συμβουλή, ὑπόδειξη, νά τό κάνομε μέ ἀγάπη. Χωρίς τήν ἀγάπη ἡ προσευχή δέν ὠφελεῖ, ἡ συμβουλή πληγώνει, ἡ ὑπόδειξη βλάπτει καί καταστρέφει τόν ἄλλον, πού αἰσθάνεται ἀν τόν ὀγαπᾶμε ἢ δέν τόν ὀγαπᾶμε καί ὀντιδρᾶ ἀναλόγως. Ἀγάπη, ἀγάπη, ἀγάπη! Ἡ ἀγάπη στόν ἀδελφό μᾶς προετοιμάζει ν' ἀγαπήσομε περισσότερο τόν Χριστό. Όρατο δέν εἶναι;

”Ας σκορπίζομε σέ ὅλους τήν ἀγάπην μας ἀνιδιοτελῶς, ἀδιαφορώντας γιά τή στάση τους. ”Οταν ἔλθει μέσα μας ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, δέν θά ἐνδιαφερόμαστε ἀν μᾶς ἀγαπᾶνε ἢ ὅχι, ἀν μᾶς μιλᾶνε μέ καλοσύνη. Θά νιώθομε τήν ἀνάγκη ἐμεῖς νά τούς ὀγαπᾶμε ὅλους. Εἶναι ἐγωισμός νά θέλομε οί ὄλλοι νά μᾶς μιλᾶνε μέ καλοσύνη. ”Ας μή μᾶς στενοχωρεῖ τό ἀντίθετο. ”Ας ἀφήσομε τούς ἄλλους νά μᾶς μιλᾶνε ὅπως αἰσθάνονται. ”Ας μή ζητιανεύομε τήν ἀγάπη. ”Επιδίωξή μας νά εἶναι ν' ὀγαπᾶμε καί νά προσευχόμαστε μέ ὅλη μας τήν φυχή γιά κείνους. Τότε θά προσέξομε ὅτι ὅλοι θά μᾶς ἀγαπᾶνε χωρίς νά τό ἐπιδιώκομε, χωρίς καθόλου νά ζητιανεύομε τήν ἀγάπη τους. Θά μᾶς ἀγαπᾶνε ἐλεύθερα καί εἰλι-

χρινά ἀπό τά βάθη τῆς καρδιᾶς τους χωρίς νά τούς ἐκβιάζομε. ”Οταν ἀγαπᾶμε χωρίς νά ἐπιδιώκομε νά μᾶς ἀγαπᾶνε, θά μαζεύονται ὅλοι κοντά μας σάν τίς μέλισσες. Αύτό ἴσχύει γιά ὅλους μας.

”Αν δ' ἀδελφός σου σ' ἐνοχλεῖ, σέ κουράζει, νά σκέπτεσαι: «Τώρα μέ πονάει τό μάτι μου, τό χέρι μου, τό πόδι μου· πρέπει νά τό περιθάλφω μ' ὅλη μου τήν ἀγάπη»⁷. Νά μή σκεπτόμαστε, ὅμως, οὕτε ὅτι θά ἀμειφθοῦμε γιά τά δῆθεν καλά, οὕτε ὅτι θά τιμωρηθοῦμε γιά τά κακά πού διαπράξαμε. ”Ερχεσαι εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, ὅταν ἀγαπάεις μέ τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Τότε δέν ζητάεις νά σ' ἀγαπᾶνε· αὐτό εἶναι κακό. ”Εσύ ἀγαπάεις, ἐσύ δίνεις τήν ἀγάπη σου· αὐτό εἶναι τό σωστό. ”Από μᾶς ἔξαρταται νά σωθοῦμε. ”Ο Θεός τό θέλει. ”Οπως λέει ἡ Ἅγια Γραφή: «... πάντας θέλει σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν»⁸.

*«...μηδενὶ μηδὲν ὀφείλομεν,
εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους»*

”Οταν κάποιος μᾶς ὀδικήσει μ' ὅποιονδήποτε τρόπο, μέ συκοφαντίες, μέ προσβολές, νά σκεπτόμαστε ὅτι εἶναι ὀδελφός μας πού τόν κατέλαβε ὁ ἀντίθετος. ”Επεσε θύμα τοῦ ἀντιθέτου. Γι' αὐτό πρέπει νά τόν συμπονέσομε καί νά παρακαλέσομε τόν Θεό νά ἐλεήσει κι ἐμᾶς κι αὐτόν· κι ὁ Θεός θά βοηθήσει καί τούς δύο. ”Αν, ὅμως, ὀργισθοῦμε ἐ-

7. Πρβλ. Α' Κορ. 12, 21.

8. Α' Τιμ. 2, 4.

ναντίον του, τότε δὲ ἀντίθετος ἀπό κεῖνον θά πηδήσει σ' ἐμᾶς καὶ θά μᾶς παίζει καὶ τούς δύο. "Οποιος κατακρίνει τούς ἄλλους, δέν ἀγαπάει τὸν Χριστό. Ὁ ἐγωισμός φταιει. Ἀπό κεῖ ξεκινάει ἡ κατάκριση. Θά σᾶς πῶ ἔνα μικρό παράδειγμα.

"Ἄς ὑποθέσομε ὅτι ἔνας ἀνθρωπος βρίσκεται μόνος του στήν ἔρημο. Δέν ὑπάρχει κανείς. Ξαφνικά ἀκούει κάποιον ἀπό μακριά νά κλαίει καὶ νά φωνάξει. Πλησιάζει κι ἀντικρίζει ἔνα φοβερό θέαμα: μία τίγρις ἔχει ἀρπάξει ἔναν ἀνθρωπο καὶ τὸν καταξεσχίζει μέ μανία. Ἔκεινος ἀπελπισμένος ζητάει βοήθεια. Σέ λίγα λεπτά θά τὸν κατασπαράξει. Τί νά κάνει, γιά νά τὸν βοηθήσει; Νά τρέξει κοντά του; Πῶς; Αὐτό εἶναι ἀδύνατον. Νά φωνάξει; Ποιόν; Κανείς ἄλλος δέν ὑπάρχει. Μήπως θά πάρει καμιά πέτρα νά τήνει ρίξει στὸν ἀνθρωπο καὶ νά τὸν ἀποτελείώσει; «"Οχι, βέβαια!",» θά ποῦμε. Κι ὅμως αὐτό εἶναι δυνατόν νά γίνει, ὅταν δέν καταλαβαίνομε ὅτι ὁ ἄλλος πού μᾶς φέρεται ἀσχημα κατέχεται ἀπό τὸν διάβολο, τήν τίγρη. Μᾶς διαφεύγει ὅτι, ὅταν κι ἔμεις τὸν ἀντιμετωπίζομε χωρίς ἀγάπη, εἶναι σάν νά τοῦ ρίχνομε πέτρες πάνω στίς πληγές του, ὅπότε τοῦ κάνομε πολύ κακό καὶ ἡ «τίγρις» μεταπηδάει σ' ἐμᾶς καὶ κάνομε κι ἔμεις δι, τι ἔκεινος καὶ χειρότερα. Τότε, λοιπόν, ποιά εἶναι ἡ ἀγάπη πού ἔχομε γιά τὸν πλησίον μας καὶ, πολύ περισσότερο, γιά τὸν Θεό;

Νά αἰσθανόμαστε τήν κακία τοῦ ἄλλου σάν ἀρρώστια πού τὸν βασανίζει καὶ ὑποφέρει καὶ δέν μπορεῖ νά ἀπαλλαγεῖ. Γι' αὐτό νά βλέπομε τοὺς ἀδελφούς μας μέ συμπάθεια καὶ νά τούς φερόμαστε μέ εὐγένεια λέγοντας μέσα μας μέ

ἀπλότητα τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ», γιά νά δυναμώσει μέ τή θεία χάρι ἡ φυχή μας καὶ νά μήν κατακρίνομε κανένα. "Ολους γιά ἀγίους νά τούς βλέπομε. "Ολοι μας μέσα φέρομε τὸν ἴδιο παλαιό ἀνθρωπο. Ὁ πλησίον, ὅποιος κι ἀν εἶναι, εἶναι «σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μας», εἶναι ἀδελφός μας καὶ «μηδενὶ μηδὲν ὀφείλομεν, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους», σύμφωνα μέ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο⁹. Δέν μποροῦμε ποτέ νά κατηγορήσομε τοὺς ἄλλους, γιατί «οὐδεὶς τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν»¹⁰.

"Οταν κάποιος ἔχει ἔνα πάθος, νά προσπαθοῦμε νά τοῦ ρίχνομε ἀκτίνες ἀγάπης κι εὔσπλαγχνίας, γιά νά θεραπεύεται καὶ νά ἐλευθερώνεται. Μόνο μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ γίνονται αὐτά. Νά σκέπτεσθε ὅτι αὐτός ὑποφέρει περισσότερο ἀπό ἐσας. Στό κοινόβιο, ὅταν κάποιος φταιει, νά μήν τοῦ ποῦμε ὅτι φταιει. Νά στεκόμαστε μέ προσοχή, σεβασμό καὶ προσευχή. Ἐμεῖς νά προσπαθοῦμε νά μήν τό κάνομε τό κακό. "Οταν ὑπομένομε τήν ἀντιλογία τοῦ ἀδελφοῦ, λογίζεται μαρτύριο. Νά τό κάνομε μέ χαρά.

"Ο χριστιανός εἶναι εὐγενής. Νά προτιμᾶμε ν' ἀδικούμαστε. "Αμα ἔλθει μέσα μας τό καλό, ἡ ἀγάπη, ξεχνᾶμε τό κακό πού μᾶς κάνανε. Ἐδῶ κρύβεται τό μυστικό. "Οταν τό κακό ἔρχεται ἀπό μακριά, δέν μπορεῖτε νά τό ἀποφύγετε. "Η μεγάλη τέχνη εἶναι, ὅμως, νά τό περιφρονήσετε. Μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ θά τό βλέπετε, δέν θά σᾶς ἐπηρεάζει, διότι θά εἶστε πλήρεις χάριτος.

Στό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ὅλα εἶναι ἀλλιώτικα. Ἔκει κα-

9. *Pawl.* 13, 8.

10. *Ef.* 5, 29.

νείς τά δικαιολογεῖ στους ἄλλους ὅλα. "Ολα! Τί εἴπαμε; «Ο Χριστὸς βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους»¹¹. Ἐγώ ἐσένα βγάζω φταίχτη, ἔστω κι ἂν μοῦ λέεις ὅτι φταίει ὁ τάδε ἥτις τάδε. Τελικά σέ κάτι φταίεις καὶ τό βρίσκεις, ὅταν σου τό πᾶ. Αὕτη τή διάκριση ν' ἀποκτήσετε στή ζωή σας. Νά έμβαθύνετε στό καθετί καὶ νά μήν τά βλέπετε ἐπιφανειακά. Ἀν δέν πᾶμε στόν Χριστό, ἂν δέν ὑπομένομε, ὅταν πάσχομε ἀδίκως, θά βασανίζομαστε συνέχεια. Τό μυστικό εἶναι ν' ἀντιμετωπίζει κανείς τίς καταστάσεις μέ πνευματικό τρόπο. Κάτι παρόμοιο γράφει ὁ Ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος:

«“Ολους τους πιστούς ὄφείλομε νά τους βλέπομε σάν ενα καὶ νά σκεπτόμαστε ὅτι στόν καθένα ἀπό αὐτούς εἶναι ὁ Χριστός. Καὶ νά ἔχομε γιά τόν καθένα τέτοια ἀγάπη, ὥστε νά εἴμαστε ἔτοιμοι νά θυσιάσομε γιά χάρη του καὶ τή ζωή μας. Γιατί ὄφείλομε νά μή λέμε, οὔτε νά θεωροῦμε κανένα ἄνθρωπο κακό, ἀλλά ὅλους νά τους βλέπομε ὡς καλούς. Κι ἂν δεῖς ἔναν ἀδελφό νά ἐνοχλεῖται ἀπό πάθη, νά μήν τόν μισήσεις αὐτόν· μίσησε τά πάθη πού τόν πολεμοῦν. Κι ἂν τόν δεῖς νά τυραννεῖται ἀπό ἐπιθυμίες καὶ συνήθειες προηγουμένων ἀμαρτιῶν, περισσότερο σπλαγχνίσου τον, μήν τυχόν δοκιμάσεις καὶ σύ πειρασμό, ἀφοῦ εἶσαι ἀπό ὄλικό πού εὔκολα γυρίζει ἀπό τό καλό στό κακό”. Ἡ ἀγάπη πρός τόν ἀδελφό σέ προετοιμάζει ν' ἀγαπήσεις περισσότερο τόν Θεό. Τό μυστικό, λοιπόν, τῆς ἀγάπης πρός τόν Θεό εἶναι ἡ ἀγάπη πρός τόν ἀδελφό. Γιατί, ἂν δέν ἀγαπάεις

11. Ματθ. 5, 45.

τόν ἀδελφό σου πού τόν βλέπεις, πῶς εἶναι δυνατόν ν' ἀγαπάεις τόν Θεό πού δέν Τόν βλέπεις; “Ο γὰρ μὴ ἀγαπῶν τόν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃν ἐώραχε, τόν Θεόν, ὃν οὐχ ἐώραχε, πῶς δύναται ἀγαπᾶν;”¹².

N' ἀγωνιζόμαστε νά στέλνομε τήν ἀγαθή μας διάθεση

Νά ἔχομε ἀγάπη, πραότητα, εἰρήνη. "Ετσι βοηθᾶμε τόν συνάνθρωπό μας, ὅταν κυριεύεται ἀπ' τό κακό. Μυστικά ἀκτινοβολεῖ τό παράδειγμα, ὅχι μόνον ὅταν ὁ ἄλλος εἶναι παρών, ἀλλά κι ὅταν δέν εἶναι. N' ἀγωνιζόμαστε νά στέλνομε τήν ἀγαθή μας διάθεση. Ἀκόμη καὶ λόγια ὅταν λέμε γιά τή ζωή τοῦ ἄλλου, πού δέν τήν ἐγκρίνομε, αὐτός τό καταλαβαίνει καὶ τόν ἀπωθοῦμε. Ἐνῶ ἂν εἴμαστε ἐλεήμονες καὶ τόν συγχωροῦμε, τόν ἐπηρεάζομε —ὅπως τόν ἐπηρεάζει καὶ τό κακό— κι ἀς μή μᾶς βλέπει.

Νά μήν ἀγανακτοῦμε μ' ἔκείνους πού εἶναι βλάσφημοι, ἀντίθεοι, διῶκτες κ.λπ. Ἡ ἀγανάκτηση κάνει κακό. Τά λόγια τους, τήν κακία τους νά μισήσομε, τόν ἄνθρωπο, δομῶς, πού τά εἶπε νά μήν τόν μισήσομε, οὔτε ν' ἀγανακτή-

12. Ὁ Γέροντας, σχετικά μέ τό παραπάνω κείμενο, τό ὅποιο περιέχει ἀπόσπασμα ἀπό τόν Ἅγιο Συμεών καὶ λόγια δικά του, παρακάλεσε: «Νά τό γράψετε μέ ὡραῖα, εὐανάγνωστα γράμματα, νά τό βάλετε σέ κορνίζα καὶ νά τό κρεμάσετε στό κελλί μου. Νά βγάλετε πολλά φωτοαντίγραφα καὶ νά τά δίνετε στόν κόσμο ὅλο, πρός ὡφέλειαν». Περβλ. Συμεών Νέου Θεολόγου, Κεφάλαια Θεολογικὰ καὶ Πρακτικὰ ρ', SC 51·A' Ιωάν. 4, 20.

σομε ἐναντίον του. Νά προσευχηθοῦμε γι' αὐτόν. 'Ο χριστιανός ἔχει ἀγάπη καὶ εὐγένεια καὶ φέρεται ἀνάλογα.

"Οπως ἔνας ἀσκητής, χωρίς νά τόν βλέπει κανείς, ὡφελεῖ τόν κόσμο, διότι τό κύμα τῆς προσευχῆς του ἐπηρεάζει τόν ἄλλο, μεταφέρει τό Πνεῦμα τό "Ἄγιον στόν κόσμο, ἔτσι κι ἐσεῖς νά σκορπάτε τήν ἀγάπη σας, χωρίς νά περιμένετε ἀνταπόδοση· μέ τήν ἀγάπη, τήν ὑπομονή, τό μειδίαμα..."

'Η ἀγάπη πρέπει νά εἶναι ἀκραιφνής. Καί μόνον ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἀκραιφνής ἀγάπη. Στό πρόσωπο πού μᾶς κουράζει καὶ μᾶς δυσκολεύει ἡ ἀγάπη πρέπει νά προσφέρεται μέ ἀπαλό τρόπο, χωρίς δὲ ἄλλος νά καταλαβαίνει ὅτι κάνομε προσπάθεια γιά νά τόν ἀγαπήσομε. Καί νά μήν πολυεκδηλωνόμαστε ἔξωτερικά, γιατί τότε τόν κάνομε ν' ἀντιδρᾶ. 'Η σιωπή σώζει ἀπ' ὅλα τά κακά. 'Έγκρατεια τῆς γλώσσης —μέγα πράγμα! Κατά ἔνα μυστικό τρόπο, ἡ σιωπή ἀκτινοβολεῖ στόν πλησίον. Νά σᾶς διηγηθῶ μιά ἴστορία.

Μιά μοναχή, πού ἥθελε πολύ τήν τάξη, εἶπε στόν Γέροντά της ἀγανακτισμένη:

— 'Η τάδε ἀδελφή μᾶς ἀναστατώνει στό μοναστήρι μέ τίς δυσκολίες της καὶ τό χαρακτήρα της. Δέν μποροῦμε νά τήν ὑποφέρομε.

Κι δέ Γέροντας ἀπάντησε:

— 'Εσύ εἶσαι χειρότερη ἀπ' αὐτήν.

'Η μοναχή στήν ἀρχή ἀντέδρασε καὶ ἔξεπλάγη, ἀλλά μετά τίς ἔξηγήσεις τοῦ Γέροντα τό κατάλαβε καὶ εὐχαριστήθηκε πολύ. Τῆς εἶπε, δηλαδή, δέ Γέροντας:

— 'Ἐνῶ ἔκείνη τήν κυριεύει τό κακό πνεῦμα καὶ φέρεται ἀσχημα, κυριεύει κι ἐσένα, πού εἶσαι τάχα σέ καλύτερη κατάσταση, καὶ σᾶς παίζει καὶ τίς δύο. 'Η ἀδελφή ἔρχεται σ' αὐτή τήν κατάσταση χωρίς νά τό θέλει, ἀλλά κι ἐσύ μέ τήν ἀντιδρασή σου καὶ τήν ἔλειψη τῆς ἀγάπης σου κάνεις τό ἴδιο. "Ετσι ούτε κι αὐτήν ὡφελεῖς κι ἐσύ βλάπτεσαι.

Μέ τή σιωπή, τήν ἀνοχή καὶ τήν προσευχή ὡφελοῦμε τόν ἄλλον μυστικά

"Οταν βλέπομε τούς συνανθρώπους μας νά μήν ἀγαποῦν τόν Θεό, στενοχωρούμαστε. Μέ τή στενοχώρια δέν κάνομε ἀπολύτως τίποτα. Ούτε καὶ μέ τίς ὑποδείξεις. Ούτε αὐτό εἶναι σωστό. 'Υπάρχει ἔνα μυστικό· ἀν τό καταλάβομε, θά βοηθήσομε. Τό μυστικό εἶναι ἡ προσευχή μας, ἡ ἀφοσίωσή μας στόν Θεό, ὡστε νά ἐνεργήσει ἡ χάρις Του. 'Εμεῖς, μέ τήν ἀγάπη μας, μέ τή λαχτάρα μας στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, θά προσελκύσομε τήν χάρι, ὡστε νά περιλούσει τούς ἄλλους, πού εἶναι πλησίον μας, νά τούς ξυπνήσει, νά τούς διεγείρει πρός τό θεῖο ἔρωτα. "Η, μάλλον, ὁ Θεός θά στείλει τήν ἀγάπη Του νά τούς ξυπνήσει ὅλους. "Ο, τι ἐμεῖς δέν μποροῦμε, θά τό κάνει ἡ χάρις Του. Μέ τίς προσευχές μας θά κάνομε ὅλους ἀξίους τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

Νά γνωρίζετε καὶ τό ἄλλο. Οι φυχές οἱ πεπονημένες, οἱ ταλαιπωρημένες, πού ταλαιπωροῦνται ἀπό τά πάθη τους, αὐτές κερδίζουν πολύ τήν ἀγάπη καὶ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Κάτι τέτοιοι γίνονται ἀγιοι καὶ πολλές φορές ἐμεῖς

τούς κατηγοροῦμε. Θυμηθεῖτε τόν Ἀπόστολο Παῦλο, τί λέγει: «Οὐδὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἀμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις»¹³. Ὁταν τό θυμᾶστε αὐτό, θά αἰσθάνεσθε ὅτι αὐτοί εἶναι πιο ἄξιοι κι ἀπό σᾶς κι ἀπό μένα. Τούς βλέπομε ἀδύνατους, ἀλλά ὅταν ἀνοίξουνε στόν Θεό, γίνονται πλέον ὅλο ἀγάπη κι ὅλο θεῖο ἔρωτα. Ἐνῶ εἴχανε συνηθίσει ἀλλιῶς, τή δύναμη τῆς φυχῆς τους τή δίδουν μετά ὅλη στόν Χριστό καί γίνονται φωτιά ἀπό ἀγάπη Χριστοῦ. Ἔτσι λειτουργεῖ τό θαῦμα τοῦ Θεοῦ μέσα σέ τέτοιες φυχές, πού λέμε «πεταμένες».

Νά μήν ἀποθαρρυνόμαστε, οὕτε νά βιαζόμαστε, οὕτε νά κρίνομε ἀπό πράγματα ἐπιφανειακά κι ἔξωτερικά. Ἄν, γιά παράδειγμα, βλέπετε μία γυναίκα γυμνή ἢ ἀσεμνα ντυμένη, νά μή μένετε στό ἔξωτερικό, ἀλλά νά μπαίνετε στό βάθος, στήν φυχή της. Ἰσως εἶναι πολύ καλή φυχή κι ἔχει ὑπαρξιακές ἀναζητήσεις, πού τίς ἔκδηλώνει μέ τήν ἔξαλλη ἐμφάνιση. Ἐχει μέσα της δυναμισμό, ἔχει τή δύναμη τῆς προβολῆς, θέλει νά ἐλκύσει τά βλέμματα τῶν ἄλλων. Ἀπό ἄγνοια, ὅμως, ἔχει διαστρέψει τά πράγματα. Σκεφθεῖτε αὐτή νά γνωρίσει τόν Χριστό. Θά πιστέψει, κι ὅλη αὐτή τήν ὁρμή θά τή στρέψει στόν Χριστό. Θά κάνει τό πᾶν, γιά νά ἐλκύσει τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Θά γίνει ἀγία.

Εἶναι ἔνα εἶδος προβολῆς τοῦ ἑαυτοῦ μας νά ἐπιμένομε νά γίνουν οἱ ἄλλοι καλοί. Στήν πραγματικότητα, θέλομε ἐμεῖς νά γίνομε καλοί κι ἐπειδή δέν μποροῦμε, τό ἀπαιτοῦμε ἀπ' τούς ἄλλους κι ἐπιμένομε σ' αὐτό. Κι ἐνῶ ὅλα διορ-

θώνονται μέ τήν προσευχή, ἐμεῖς πολλές φορές στενοχωρούμεθα κι ἀγανακτοῦμε καί κατακρίνομε.

Πολλές φορές μέ τήν ἀγωνία μας καί τούς φόβους μας καί τήν ἀσχημη φυχική μας κατάσταση, χωρίς νά τό θέλομε καί χωρίς νά τό καταλαβαίνομε, κάνομε κακό στόν ἄλλον, ἔστω κι ἀν τόν ἀγαπᾶμε πάρα πολύ, ὅπως, παραδείγματος χάριν, ἡ μάνα τό παιδί της. Ἡ μάνα μεταδίδει στό παιδί ὅλο τό ἀγχος της γιά τή ζωή του, γιά τήν ύγεια του, γιά τήν πρόοδό του, ἔστω κι ἀν δέν τοῦ μιλάει, ἔστω κι ἀν δέν ἐκδηλώνει αὐτό πού ἔχει μέσα της. Αύτή ἡ ἀγάπη, ἡ φυσική ἀγάπη δηλαδή, μπορεῖ κάποτε νά βλάφει. Δέν συμβαίνει, ὅμως, τό ἵδιο μέ τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, πού συνδυάζεται μέ τήν προσευχή καί μέ τήν ἀγιότητα τοῦ βίου. Ἡ ἀγάπη αὐτή κάνει ἀγιο τόν ἄνθρωπο, τόν είρηνεύει, διότι ἀγάπη εἶναι ὁ Θεός.

Ἡ ἀγάπη νά εἶναι μόνον ἐν Χριστῷ. Γιά νά ὡφελήσεις τούς ἄλλους, πρέπει νά ζεῖς μέσα στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἀλλιῶς δέν μπορεῖς νά ὡφελήσεις τόν συνάνθρωπό σου. Δέν πρέπει νά βιαζεις τόν ἄλλο. Θά ἔλθει ἡ ὥρα του, θά ἔλθει ἡ στιγμή, ἀρκεῖ νά προσεύχεσαι γι' αὐτόν. Μέ τή σιωπή, τήν ἀνοχή καί κυρίως μέ τήν προσευχή ὡφελοῦμε τόν ἄλλον μυστικά. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καθαρίζει τόν ὁρίζοντα τοῦ νοῦ του καί τόν βεβαιώνει γιά τήν ἀγάπη Του. Ἐδῶ εἶναι τό λεπτό σημεῖο. Ἀμα δεχθεῖ ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἀγάπη, τότε ἔνα ἄπλετο φῶς θά ἔλθει πάνω του, πού δέν τό ἔχει δεῖ ποτέ. Θά βρεῖ ἔτσι τή σωτηρία.

13. Ρωμ. 5, 20.

Ἡ καλύτερη ἱεραποστολή γίνεται μέ τό καλό παράδειγμα, τήν ἀγάπη μας, τήν πραότητά μας

Νά εἴμαστε ζηλωταί. Ζηλωτής εἶναι ἐκεῖνος πού ἀγαπάει ὄλόφυχα τὸν Χριστό καὶ στὸ ὄνομά Του διακονεῖ τὸν ἀνθρώπο. Ἀγάπη στὸν Θεό καὶ στοὺς ἀνθρώπους· αὐτό εἶναι ζευγάρι, δὲν χωρίζει. Πάθος, πόθος, δάκρυα, μέ κατανυξη, ὅχι σκόπιμα. "Ολα ἀπό καρδιά!

Ο φανατισμός δέν ἔχει σχέση μέ τὸν Χριστό. Νά εἶσαι χριστιανός ἀληθινός. Τότε κανένα δέν θά παρεξηγεῖς, ἀλλά «ἡ ἀγάπη σου πάντα θά στέγει»¹⁴. Καὶ στὸν ἀλλόθρησκο, χριστιανός. Δηλαδή νά τὸν τιμάεις ἀσχετα μέ τή θρησκεία του μέ ἐναν εὐγενικό τρόπο. Μπορεῖς νά περιποιητεῖς ἐναν ὁθωμανό, ὅταν ἔχει ἀνάγκη, νά τοῦ μιλήσεις, ν' ἀναστραφεῖς μαζί του. Νά ὑπάρχει σεβασμός τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀλλού. "Οπως ὁ Χριστός «ἴσταται ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούει», χωρίς νά τήν παραβιάζει, ἀλλά περιμένει τήν φυχή μόνη της κι ἐλεύθερα νά Τόν δεχθεῖ, ἔτσι κι ἐμεῖς νά στεκόμαστε μπροστά στήν κάθε φυχή.

Στήν ἱεραποστολική προσπάθεια νά ὑπάρχει λεπτός τρόπος, ὡστε οἱ φυχές νά δέχονται ὅτι προσφέρομε, λόγια, βιβλία, χωρίς ν' ἀντιδροῦν. Καί κάτι ἀκόμη. Λίγα λόγια. Τά λόγια ἡχοῦν στ' αὐτιά καὶ ἐκνευρίζουν πολλές φορές. Ἡ προσευχή καὶ ἡ ζωή ἔχουν ἀπήχηση. Ἡ ζωή συγκινεῖ, ἀναγεννᾷ καὶ ἀλλοιώνει, ἐνῶ τά λόγια μένουν ἀκαρπα. Ἡ καλύτερη ἱεραποστολή γίνεται μέ τό καλό μας πα-

14. Πρβλ. Α' Κορ. 13, 7.

ράδειγμα, τήν ἀγάπη μας, τήν πραότητά μας. Ἀκοῦστε ἔνα σχετικό παράδειγμα.

Κάποτε ἔνας παπάς εἶχε πάει σέ μία ὁμιλία μέ μορφωμένους· τὸν εἶχε πάρει μαζί του ἔνας ἐξάδελφός του. Ὁ ὁμιλητής εἶπε πολλά πάνω σ' ἔνα θέμα μαρξιστικό. Οι ἀκροατές του ἐνθουσιάσθηκαν καὶ τὸν ἔχειροκρότησαν στὸ τέλος. Ἄλλα, ὅπως ήταν ἀκόμη πάνω στήν ἔδρα, εἶδε τὸν παπά καὶ εἶπε:

— "Ἐχομε κι ἔναν παπά στήν ὁμιλία μας. Ἀν μπορεῖ, νά μας ἔλεγε τό θέμα ἀπό θρησκευτικῆς καὶ φιλοσοφικῆς πλευρᾶς.

Τό εἶπε εἰρωνικά νομίζοντας ὅτι θά τὸν ταπεινώσει καὶ θά ἔξευτελίσει τήν Ἐκκλησία. Ὁ παπάς σηκώθηκε καὶ εἶπε:

— Τί νά σοῦ πῶ ἐγώ, παιδί μου, δέν ξέρω, ἀλλά ἔχω ἀκούσει· ὁ τάδε σοφός λέει ἔτσι κι ἔτσι στήν τάδε σελίδα, ὁ τάδε λέει ἔτσι κι ἔτσι στήν τάδε σελίδα, ὁ τάδε λέει ἔτσι κι ἔτσι στήν τάδε σελίδα, ὁ τάδε... κ.λπ., κ.λπ. Ὁ Μωυσῆς λέει ἔτσι κι ἔτσι στήν τάδε σελίδα, ὁ Ἡσαΐας, ὁ Δαβίδ, ὁ Χριστός. Συνέχισε λέγοντας αὐτό τό χωρίο ἀπό τὸν Ἀπόστολο Παῦλο: «...ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεύς; ποῦ συζητητής τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου;... τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ... ὅπως μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ»¹⁵.

"Εκλεισε τό στόμα ὁ «σοφός», ὁ ὁμιλητής. Τό σπουδαῖο

15. Α' Κορ. 1, 20·27·29.

εῖναι ὅτι ὁ παπάς τά εἶπε μέ πραότητα καί χωρίς ἐγωισμό.
· Ήταν δεσπότης τοῦ Πατριαρχείου. "Οταν τελείωσε, εἶπε:

— 'Εγώ δέν ξέρω τίποτα. 'Εσεῖς χρίνετε ποιό εἶναι τό σωστό.

Εἶπε στό τέλος ὁ ὁμιλητής ντροπιασμένος:

— Πολύ καλά μᾶς τά εἶπε ὁ παπάς! Τ' ἀναίρεσε ὅλα τά δικά μου.

Εἶναι σπουδαῖο πράγμα ἡ κατάρτιση, ὅταν συνδυάζεται μέ τὴν πραότητα, τὴν καλοσύνη καί τὴν ἀγάπη. Αὐτά ἴσχυουν γιά δλες τίς περιπτώσεις. Νά μιλᾶτε, ὅταν ἔχετε σχετική κατάρτιση στό θέμα. "Αν δέν ἔχετε, νά μιλᾶτε μέ τό παράδειγμά σας.

Στίς συζητήσεις λίγα λόγια γιά τή θρησκεία καί θά νικήσετε. 'Αφῆστε ἐκεῖνον πού ἔχει ἀλληγράμη νά ξεσπάσει, νά πεῖ, νά πεῖ... Νά αἰσθανθεῖ ὅτι ἔχει νά κάνει μ' ἔναν ἥρεμο ἄνθρωπο. Νά ἐπιδράσετε μέ τὴν καλοσύνη σας καί τὴν προσευχή σας κι ἔπειτα τοῦ μιλᾶτε λίγο. Δέν κάνετε τίποτα, ἀν τά πεῖτε ἔντονα, ἀν τοῦ πεῖτε, παραδείγματος χάριν, «εἶπες φέμα!». Καί τί θά βγεῖ; Είστε «ώς πρόβατα ἐν μέσω λύκων»¹⁶. Τί νά κάνετε; Ν' ἀδιαφορεῖτε ἔξωτερικά, ἀλλά νά προσεύχεσθε μέσα σας. Νά είστε ἔτοιμοι, καταρτισμένοι, μέ παρρησία, ἀλλά καί μέ ἀγιότητα, πραότητα, προσευχή. Γιά νά κάνετε αὐτό ὅμως, πρέπει νά γίνετε ἄγιοι.

16. *Ματθ.* 10, 16.

'Η ἀγάπη εἶναι πάνω ἀπ' ὅλα

'Η ἀγάπη πρός τὸν Χριστό δέν ἔχει ὅρια, τό ἕδιο καί ἡ ἀγάπη πρός τὸν πλησίον. Νά ἐκτείνεται παντοῦ, στὰ πέρατα τῆς γῆς. Παντοῦ, σέ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. 'Εγώ ἦθελα νά πάω νά ζήσω μαζί μέ τοὺς χίπηδες στά Μάταλα χωρίς, βέβαια, ὀμαρτίες, γιά νά τούς δείξω τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, πόσο εἶναι μεγάλη καί πῶς μπορεῖ νά τούς ἀλλάξει, νά τούς μεταμορφώσει. 'Η ἀγάπη εἶναι πάνω ἀπ' ὅλα. Θά σᾶς τό πῶ μ' ἔνα παράδειγμα.

'Ηταν ἔνας ἀσκητής κι εἶχε δύο ὑποτακτικούς. Προσπαθοῦσε πολύ νά τούς ὡφελήσει καί νά τούς κάνει καλούς. Εἶχε, ὅμως, τήν ἀνησυχία ἀν ὄντως προχωροῦν στήν πνευματική ζωή, ἀν προοδεύουν κι ἀν εἶναι ἔτοιμοι γιά τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Περίμενε ἔνα σημάδι γι' αὐτό ἀπ' τὸν Θεό, ἀλλά δέν ἔπαιρνε καμία ἀπάντηση. Κάποια ήμέρα θά γινόταν ἀγρυπνία στήν ἐκκλησία μιᾶς ἀλληγράμης σκήτης, πού ἀπεῖχε πολλές ὥρες ἀπ' τή δική τους. "Επρεπε νά γίνει πορεία μέσι στήν ἔρημο. "Εστειλε τούς ὑποτακτικούς του ἀπ' τό πρωί, ὡστε νά φθάσουν νωρίς, γιά νά τακτοποιήσουν τήν ἐκκλησία, κι δέ ο Γέροντας θά πήγαινε τ' ἀπόγευμα. Οἱ ὑποτακτικοί εἶχαν προχωρήσει ἀρκετά, ὅταν ξαφνικά ἀκουσαν βογγητά. 'Ηταν ἔνας ἄνθρωπος βαριά τραυματισμένος καί ζητοῦσε βοήθεια:

— Πάρτε με, σᾶς παρακαλῶ, τούς ἔλεγε, γιατί ἐδῶ εἶναι ἔρημιά, κανείς δέν περνάει, ποιός θά μπορέσει νά μέ βοηθήσει; 'Εσεῖς είστε δύο. Σηκώστε με καί ὀδηγήστε με στό πρώτο χωριό.

— Δέν μποροῦμε! τοῦ εἶπαν. Βιαζόμαστε νά πᾶμε γιά τήν ἀγρυπνία, ἔχομε πάρει ἐντολή νά ἑτοιμάσομε.

— Πάρτε με, σᾶς παρακαλῶ! Ἐν μ' ἀφήσετε, θά πεθάνω, θά μέ φᾶνε τά θηρία.

— Δέν μποροῦμε! Τί νά κάνομε, πρέπει νά πᾶμε στό καθῆκον μας.

Κι ἔφυγαν. Τ' ἀπόγευμα ξεκίνησε ὁ Γέροντας γιά τήν ἀγρυπνία. Πέρασε ἀπ' τὸν ἴδιο δρόμο. Ἐφθασε καί στό μέρος πού ἦταν ὁ τραυματισμένος. Τόν βλέπει, τόν πλησιάζει καί τοῦ λέει:

— Τί ἔπαθες, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ; Τί ἔχεις; Ἀπό πότε εἶσαι ἐδῶ; Δέν σέ εἶδε κανείς;

— Πέρασαν τό πρωί δύο μοναχοί καί τούς παρακάλεσα νά μέ βοηθήσουν, ἀλλά βιαζόντουσαν νά πᾶνε στήν ἀγρυπνία.

— Θά σέ πάρω ἐγώ. Μήν ἀνησυχεῖς! τοῦ λέει.

— Δέν μπορεῖς ἐσύ, εἶσαι γέροντας, δέν μπορεῖς νά μέ σηκώσεις, ἀδύνατον!

— "Οχι, θά σέ πάρω! Δέν μπορῶ νά σ' ἀφήσω!"

— Μά δέν μπορεῖς νά μέ σηκώσεις.

— Θά σκύψω, καί σύ πιάσου ἀπό πάνω μου καί λίγο λίγο θά σέ πάω σέ κανένα κοντινό χωριό. Λίγο σήμερα, λίγο αὔριο, θά σέ φθάσω.

Καί τόν πῆρε μέ μεγάλη δυσκολία κι ἀρχισε νά βαδίζει μέ τό βάρος ἐκεῖνο μέσι στήν ἄμμο πάρα πολύ δύσκολα. Ὁ ίδρωτας ἔτρεχε ποτάμι καί σκεπτόταν: «"Ἐστω καί σέ τρεῖς ἡμέρες θά φθάσω". Καθώς ὅμως προχωροῦσε, ἀρχισε νά νιώθει τό φορτίο του πιό ἐλαφρό, πιό ἐλαφρό καί σέ

κάποια στιγμή αἰσθάνθηκε σάν νά μήν κρατάει τίποτα. Τότε γυρίζει πίσω νά δεῖ τί συμβαίνει καί βλέπει μέ ἔκπληξη πάνω του ἔναν ἄγγελο. Ὁ ἄγγελος τοῦ εἶπε:

— Μ' ἔστειλε ὁ Θεός νά σέ πληροφορήσω ὅτι οἱ δύο ὑποτακτικοί σου δέν εἶναι ἄξιοι τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, γιατί δέν ἔχουν ἀγάπη¹⁷.

17. Πρβλ. Εὐεργετινοῦ, τόμ. δ', 'Ὑπόθεσιν ιγ', Αθῆναι 1988, σ. 281-286.

‘Ο Γέρων Πορφύριος στά Καλλίσια (1971).

Περί τῆς θείας προνοίας

«Ο Θεός εἶναι ἀγάπη·
δέν εἶναι ἀπλός θεατής τῆς ζωῆς μας.
Προνοεῖ καὶ ἐνδιαφέρεται ως Πατέρας μας πού εἶναι,
ἀλλά σέβεται καὶ τὴν ἐλευθερία μας»

Μονοπάτι στήν Κερασιά του Άγίου Όρους.

‘Ο Θεός προγνωρίζει, ἀλλά δέν προορίζει

Εἶναι ἀσύλληπτη ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ ἀπ' τό δικό μας νοῦ. Εἶναι ἄπειρη, περιλαμβάνει ὅλα τά ὄντα, δρατά καὶ ἀδρατά, ἔσχατα καὶ ἀρχαῖα. Τά γνωρίζει ὁ Θεός ὅλα μέ ἀκρίβεια, σέ ὅλο τό βάθος καὶ τό πλάτος τους. Ὁ Κύριος γνωρίζει ἐμᾶς, πρὸν γνωρίσομε ἐμεῖς τόν ἑαυτό μας. Γνωρίζει τίς διαθέσεις μας καὶ τὴν παραμικρή μας σκέψη, τοὺς λογισμούς, τίς ἀποφάσεις μας, πρὸν νά τίς πάρομε. Ἀλλά καὶ πρό τῆς συλλήφεώς μας καὶ πρό καταβολῆς κόσμου μᾶς γνώριζε καλά. Γι' αὐτό ὁ Δαβίδ θαυμάζει καὶ φωνάζει:

«Κύριε, ἐδοκίμασάς με καὶ ἔγνως με... σὺ συνῆκας τοὺς διαλογισμούς μου ἀπὸ μακρόθεν... τὴν τρίβον μου... ἔξιχνίασας καὶ πάσας τὰς ὁδούς μου προεῖδες... σὺ ἔγνως πάντα τὰ ἔσχατα καὶ τὰ ἀρχαῖα... ἴδού, Κύριε, σὺ ἔγνως πάντα· σὺ ἐπλασάς με καὶ ἔθηκας ἐπ' ἐμὲ τὴν χειρά Σου»¹.

1. Ψαλμ. 138, 1-5.

Τό Πνεῦμα τό Ἅγιον εἰσχωρεῖ παντοῦ. Γι' αὐτό ἐκεῖνος πού ἐμφορεῖται ὑπό τοῦ Ἅγιου Πνεύματος ἔχει καὶ αὐτός τῇ γνώσῃ τοῦ Θεοῦ. Γνωρίζει τό παρελθόν, τό παρόν, τό μέλλον. Τοῦ τά φανερώνει τό Ἅγιον Πνεῦμα. Τίποτα δέν εἶναι ἄγνωστο στόν Θεό ἀπ' τίς πράξεις μας, ἀλλά γράφονται ὅλα. Γράφονται κι ὅμως δέν γράφονται. Γεννιοῦνται καὶ ὑπάρχουν, ἀλλά καὶ δέν γεννιοῦνται. Αὐτό πού ξέρετε ἐσεῖς τώρα, τό ξέρει ὁ Θεός πρό καταβολῆς κόσμου. Σᾶς θυμίζω αὐτό πού λέει ὁ Ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος στήν Εὐχῇ πρό τῆς Θείας Μεταλήψεως. Ἀκοῦστε: «Τὸ μὲν ἀκατέργαστόν μου ἔγνωσαν οἱ ὄφθαλμοί Σου· ἐπὶ τὸ βιβλίον δέ Σου καὶ τὰ μήπω πεπραγμένα γεγραμμένα Σοι τυγχάνει»².

Αὐτά τά λόγια κάποιοι τά παρεξηγοῦν καὶ τά μπερδεύουν. «Ἄφοῦ ὁ Θεός τά ἔχει ὅλα γραμμένα, ἔχομε μοίρα, λένε, ἔχομε τύχη, ἔχομε πεπρωμένο.» Άρα ἦταν γραμμένο καὶ πεπρωμένο νά κάνεις, γιά παράδειγμα, φόνο· σέ εἶχε προορίσει γι' αὐτό ὁ Θεός». Θά μοῦ πεῖς: «Ἀν εἶναι γραμμένο ὅτι ἐγώ ἐπρόκειτο νά σκοτώσω ἐσένα, εἶμαι ἐγώ ὑπεύθυνος ἡ ἀνεύθυνος; Ἅφοῦ καὶ τά "μήπω πεπραγμένα γεγραμμένα Σοι τυγχάνει", γιατί νά εἴμαστε ὑπεύθυνοι οἱ ἀνθρωποι; Τώρα πές μου ἐσύ, πού λέεις ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἀγαθός, γιατί τό ἔγραφε καὶ δέν μέ ἀπέτρεπε νά τό κάνω;».

Ἐδῶ εἶναι τό μυστήριο. Ὁ Θεός ἐν τῇ παντοδυνάμιᾳ Του καὶ παγγνωσίᾳ Του γνωρίζει τά πάντα, καὶ τά μέλλοντα νά συμβοῦν, ἀλλά δέν εἶναι Ἐκεῖνος ὑπαίτιος γιά τό

κακό. Ὁ Θεός προγνωρίζει, ἀλλά δέν προορίζει. Γιά τόν Θεό δέν ὑπάρχει παρελθόν, παρόν καὶ μέλλον. «Ολα εἶναι γυμνά καὶ τετραχηλισμένα ἐνώπιόν Του. Πῶς τό λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος; «Πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὄφθαλμοῖς Αὐτοῦ»³. Ὡς παντογνώστης γνωρίζει καὶ τό ἀγαθό καὶ τό κακό. Συνεργάζεται μέ τό ἀγαθό ὡς φύσει ἀγαθός καὶ εἶναι ξένος τοῦ κακοῦ. Ἄφοῦ εἶναι ξένος τοῦ κακοῦ, πῶς εἶναι δυνατόν νά μᾶς προορίζει γι' αὐτό; Ὁ Θεός ἐδημιούργησε τά πάντα καλά λίαν καὶ ἔδωσε σέ ὅλα ἀγαθό, ἄγιο προορισμό.

Τό κακό εἶναι πρόβλημα, τό δποτο ἡ θρησκεία μας τό ἔξηγεται μ' ἔνα θαυμάσιο τρόπο, πού καλύτερος δέν ὑπάρχει. Ἡ ἔξήγηση πού τοῦ δίνει εἶναι ἡ ἔξῆς: Τό κακό ὑπάρχει καὶ προέρχεται ἀπ' τόν διάβολο. Μέσα μας ἔχομε καὶ τό κακό πνεῦμα καὶ τό ἀγαθό πνεῦμα καὶ μάχονται ἀλλήλοις. «Ἡ γάρ τὸν ἔνα μισήσει καὶ τὸν ἔτερον ἀγαπήσει ἡ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἔτερου καταφρονήσει· οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαρωνᾶ»⁴. Μέσα μας, δηλαδή, γίνεται πάλη μεταξύ καλοῦ καὶ κακοῦ. Σ' αὐτήν, ὅμως, τήν πάλη ὁ ἀνθρώπος εἶναι ἐλεύθερος ν' ἀποφασίσει τί θά διαλέξει. Άρα δέν εἶναι ὁ Θεός πού προορίζει κι ἀποφασίζει ἀλλά ἡ ἐλεύθερη βούληση τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Θεός ἐν τῇ παντογνωσίᾳ Του γνωρίζει μ' ὅλη τήν ἀκρίβεια ὅχι ἀπλῶς ἀπό πρίν ἀλλά πρό καταβολῆς κόσμου ὅτι ὁ τάδε θά κάνει, παραδείγματος χάριν, φόνο, ὅταν γίνει τριάντα τριῶν ἐτῶν. Άλλα ὁ ἀνθρώπος ἐν τῇ ἐλεύθερίᾳ

2. Ἀκολουθία Θείας Μεταλήψεως, ᷂ εὐχή, Συμεών Νέου Θεολόγου.

3. Ἐβρ. 4, 13.

4. Ματθ. 6, 24.

τῆς βουλήσεώς του —δῶρο πού τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός καὶ τό διαστρέβλωσε— ἐνεργεῖ αὐτοβούλως. Δέν εἶναι ὁ Θεός ὁ αἴτιος, οὔτε μᾶς προορίζει γι' αὐτό τό σκοπό. Ἡ παγγνωσία Του δέν μᾶς ὑποχρεώνει. Σέβεται τήν ἐλευθερία μας, δέν τήν καταργεῖ. Μᾶς ἀγαπάει, δέν μᾶς κάνει δούλους, μᾶς δίνει ἀξία. Ὁ Θεός δέν ἐπεμβαίνει στήν ἐλευθερία μας, τή σέβεται, μᾶς δίνει τό ἐλεύθερο. Ἀρα είμαστε ὑπεύθυνοι, διότι κάνομε αὐτό πού θέλομε ἐμεῖς. Δέν μᾶς ἀναγκάζει ὁ Θεός. Εἶναι προδιαγεγραμμένο καὶ γνωστό στόν Θεό ὅτι θά σκοτώσεις ἐσύ αὐτόν τόν ἄνθρωπο, ἀλλά δέν εἶναι κανονισμένο ὑπό τοῦ Θεοῦ νά τό κάνεις. Πῶς εἶναι δυνατό ὁ Θεός, πού μᾶς ἐδημιούργησε ἀπό ἀπειρη ἀγάπη κι ὁ ἵδιος εἶναι ἀπόλυτη ἀγάπη καὶ θέλει μόνο τήν ἀγάπη, νά θελήσει νά σέ δόηγήσει στήν κακία καὶ στό φόνο; Σοῦ δίνει τήν ἐλευθερία καὶ μετά σοῦ τήν παίρνει; Ἐσύ ἐνεργεῖς ἐλεύθερα, ἐσύ ἀποφασίζεις αὐτό πού ὁ Θεός γνωρίζει ἐκ τῶν προτέρων, χωρίς νά σέ ἀναγκάζει, γι' αὐτό καὶ εἶσαι ἐσύ ὑπεύθυνος.

Αὐτά τά θέματα εἶναι πολύ λεπτά, θέλουν θεῖο φωτισμό, γιά νά τά κατανοήσει ὁ ἄνθρωπος. Εἶναι μυστήρια. Τό ἀγαθό στή φύση εἶναι μυστήριο. Δέν εἶναι ὥραῖο ἔνα λουλουδάκι μέ ποικίλα χρώματα, πού σέ τραβάει καὶ σέ κάνει νά τό ἀγαπήσεις; Τό πλησιάζεις κι ἔχει ἄρωμα τόσο εύγενικό, τόσο λεπτό, πού σέ κάνει νά τό ἀγαπάεις πιό πολύ. Αὐτό εἶναι τό ἀγαθό. Ἔ ναί, ἀλλά δέν εἶναι ὅμως κι αὐτό μυστήριο; Πῶς ἔγιναν αὐτά τά χρώματα, πῶς ἔγινε αὐτό τό ἄρωμα; Τό ἴδιο μποροῦμε νά ποῦμε γιά τά πουλιά, γιά τά ζῶα, γιά τά ὑδρόβια. Ὁλα ἔκφράζουν τήν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ.

Λένε μερικοί: «Γιατί ὁ Θεός νά μέ κάνει νά πονάω, γιατί νά μέ κάνει νά ἀμαρτάνω εὔκολα, γιατί νά μοῦ δώσει αὐτό τό χαρακτήρα;...» κ.ἄ. Καὶ πάλι σᾶς λέγω. Ὁ Θεός μᾶς ἔχει πλάσει καλούς. Ὁ Θεός ἔδωσε στόν ἄνθρωπο ὅ,τι πιό ὥραῖο καὶ καλό. Τόν προόρισε νά γίνει τέλειος. Τοῦ ἔδωσε, ὅμως, καὶ τήν ἐλευθερία κι ἔτσι ἔγκειται καὶ σ' ἔκεινον ν' ὀκολουθήσει τό ἀγαθό ἢ τό κακό. Ἀπό τό ἔνα μέρος ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ κι ἀπό τό ἄλλο ἡ ἐλευθερία τοῦ ἄνθρωπου. Ἀγάπη καὶ ἐλευθερία μπλέκουν. Ἐνώνεται τό πνεῦμα μέ τό Πνεῦμα. Αὐτή εἶναι ἡ μυστική ζωή. Ὁταν τό πνεῦμα μας ἐνώνεται μέ τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τότε κάνομε τό ἀγαθό, γινόμαστε ἀγαθοί.

Γιά τά πάθη μας εύθυνεται ἄλλος, ἡ βούλησή μας. Ὁ Θεός δέν θέλει νά περιορίσει τή βούλησή μας, δέν θέλει νά μᾶς πιέσει, δέν θέλει νά ἐπιβάλει τή βία. Ἀπό μᾶς ἔξαρταται τί θά κάνομε καὶ πῶς θά ζήσομε. Ἡ θά ζοῦμε τόν Χριστό καὶ θά ἔχομε τά θεῖα βιώματα καὶ τήν εὐτυχία ἢ θά ζοῦμε στή μελαγχολία καὶ στή λύπη. Μέση κατάστασις, μέσος ὅρος δέν ὑπάρχει. Ἡ θά εἶσαι ἢ δέν θά εἶσαι. Ἡ τό ἔνα ἢ τό ἄλλο. Ἡ φύση ἐκδικεῖται, μισεῖ τό κενό. Τό καθετί μπορεῖ νά εἶναι ἔτσι, ἀλλά μπορεῖ καὶ νά μήν εἶναι. Τό φίλημα, ἐπί παραδείγματι, μπορεῖ νά εἶναι ἄγιο καὶ μπορεῖ νά εἶναι πονηρό. Ἄλλ' αὐτό ἔχει ἀξία, νά ἐνεργεῖ ὁ ἄνθρωπος ἐλεύθερα. Ἐνῶ, ἃν μᾶς ἔκανε ἄβουλους καὶ κάναμε μόνο ὅ,τι θέλει ὁ Θεός, δέν θά ὑπῆρχε ἐλευθερία. Ὁ Θεός ἔκανε τόν ἄνθρωπο νά ζητάει μόνος του νά γίνει καλός, νά τό ἐπιθυμεῖ μόνος του καὶ νά γίνεται, τρόπον τινα, σάν δικό του τό κατόρθωμα, ἐνῶ στήν πραγματικότητα

προέρχεται ἀπ' τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἔρχεται πρῶτα στό σημεῖο νά τό θέλει, νά τό ἀγαπάει, νά τό ἐπιθυμεῖ καὶ κατόπιν ἔρχεται ἡ θεία χάρις καὶ τό κατορθώνει.

**Ο Θεός προνοεῖ καὶ ἐνδιαφέρεται ὡς Πατέρας,
ἀλλά σέβεται καὶ τὴν ἐλευθερία μας**

‘Ο Θεός εἶναι ἀγάπη: δέν εἶναι ἀπλός θεατής τῆς ζωῆς μας. Προνοεῖ καὶ ἐνδιαφέρεται ὡς Πατέρας μας πού εἶναι, ἀλλά σέβεται καὶ τὴν ἐλευθερία μας. Δέν μᾶς πιέζει. Ἐμεῖς νά ἔχομε τὴν ἐλπίδα μας στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ καὶ, ἐφόσον πιστεύομε ὅτι ὁ Θεός μᾶς παρακολουθεῖ, νά ἔχομε θάρρος, νά ριχνόμαστε στήν ἀγάπη Του καὶ τότε θά Τόν βλέπομε διαρκῶς κοντά μας. Δέν θά φοβόμαστε μήπως παραπατήσομε.

Τό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, τόσο τέλειο! Μεγάλο ἐργοστάσιο· πίνει νερό, πηγαίνει στό στομάχι, στά νεφρά, καθαρίζει τό αἷμα. Ἡ λειτουργία τῆς καρδιᾶς, δλόκληρη ἀντλία, οἱ πνεύμονες, τό συκώτι, ἡ χολή, τό πάγκρεας, ὁ ἐγκέφαλος, τό νευρικό σύστημα, οἱ αἰσθήσεις, ἡ ὅραση, ἡ ἀκοή... Τί νά ποῦμε γιά τίς πνευματικές δυνάμεις καὶ πῶς συλλειτουργοῦν ὅλ' αὐτά συγχρόνως ἀρμονικά κάτω ἀπό τὴν προστασία καὶ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ!

“Ολα εἶναι στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Βλέπετε τά πεῦκα; Πόσες βελόνες ἔχει τό κάθε πεῦκο; Μπορεῖτε νά τίς μετρήσετε; Ὁ Θεός, ὅμως, τίς γνωρίζει καὶ χωρίς τή δική Του θέληση οὔτε μία δέν πέφτει κάτω. “Οπως καὶ οἱ τρίχες

τῆς κεφαλῆς μας καὶ αὐτές ὅλες εἶναι ἡριθμημέναι. Ἐκεῖνος φροντίζει καὶ γιά τίς πιό μικρές λεπτομέρειες τῆς ζωῆς μας, μᾶς ἀγαπάει, μᾶς προστατεύει.

‘Εμεῖς ζοῦμε σάν νά μήν αἰσθανόμαστε τό μεγαλεῖο τῆς θείας προνοίας. Ὁ Θεός εἶναι πολύ μυστικός. Δέν μποροῦμε νά καταλάβομε τίς ἐνέργειές Του. Μή νομίζετε ὅτι ὁ Θεός τό ἔκανε ἔτσι καὶ μετά τό διόρθωσε. Ὁ Θεός εἶναι ἀλάθητος. Δέν διορθώνει τίποτα. Ποιός εἶναι, ὅμως, στό βάθος ὁ Θεός, στήν ούσια, ἐμεῖς δέν τό γνωρίζομε. Τίς βουλές τοῦ Θεοῦ δέν μποροῦμε νά τίς ἔξιχνιάσομε.

«Ού γάρ εἰσὶν αἱ βουλαί μου, ὥσπερ αἱ βουλαὶ ὑμῶν, οὐδὲ ὥσπερ αἱ ὄδοι ὑμῶν αἱ ὄδοι μου, λέγει Κύριος· ἀλλ’ ὡς ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, οὕτως ἀπέχει ἡ ὄδός μου ἀπὸ τῶν ὄδων ὑμῶν καὶ τὰ διανοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς διανοίας μου»⁵.

“Οταν ὁ Θεός μᾶς δωρίσει τό χάρισμα τῆς ταπεινώσεως, τότε ὅλα τά βλέπομε, ὅλα τά αἰσθανόμαστε, τότε Τόν ζοῦμε τόν Θεό πολύ φανερά. “Οταν δέν ἔχομε τήν ταπεινωση, δέν βλέπομε τίποτα. Τό ἀντίθετο, ὅταν ἀξιωθοῦμε τῆς ἀγίας ταπεινώσεως, τά βλέπομε ὅλα, τά χαιρόμαστε ὅλα. Ζοῦμε τόν Θεό, ζοῦμε τόν Παράδεισο μέσα μας, πού εἶναι ὁ Ἰδιος ὁ Χριστός. Θά σᾶς διηγηθῶ κάτι —δέν ξέρω ἂν τό ἔχετε διαβάσει στό Γεροντικό— πού δείχνει τήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ καὶ τή δύναμη τῆς προσευχῆς τοῦ γέροντα. “Ἐνας Γέροντας ἔστειλε τόν ὑποτακτικό του, τόν Παΐσιο, νά πάει σέ μιά δουλειά κάπου μακριά ἀπ' τήν ἀσκητική του

5. Ἡσ. 55, 8-9.

καλύβα. Ἐκεῖνος βάδιζε, βάδιζε ὥρες. Ἡταν μεσημέρι. Ό νήλιος ἔκαιγε. Εἶδε ἔνα μεγάλο βράχο πού εἶχε σκιά καί πῆγε καί ξαπλώθηκε κάτω ἀπ' τή σκιά τοῦ βράχου νά ξεκουρασθεῖ κι ἐκεῖ ἀποκοιμήθηκε. Ἐκεῖ πού κοιμόταν — ἡ κοιμόταν ἡ ἡταν ἔτσι σέ μία κατάσταση χαλαρώσεως — βλέπει τόν Γέροντά του νά τοῦ λέει:

— Παΐσιε, Παΐσιε, σήκω πάνω καί φεύγα ἀπ' αὐτοῦ!

Κι ὅπως τόν ἄκουσε τόν Γέροντά του νά τοῦ φωνάζει δυνατά, σηκώθηκε πάνω κι ἔκανε πέρα. Μόλις πῆγε λίγο πέρα, πέντε-έξι βῆματα, «γουώωπ!», εἶδε τό βράχο πού ἐπεφτε. Θά τόν πλάκωνε σάν τό πουλί στήν παγίδα. Δέν θά τοῦ ἄφηνε οὔτε κοκκαλάκι, δηλαδή. Ἡταν πολύ μακριά δ Γέροντας ἀπ' τόν Παΐσιο κι δύμως τόν εἶδε⁶.

Αὐτή εἶναι ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Τά λόγια τοῦ Κυρίου ἐπαληθεύονται: «Σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι· γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς· ὅφεις ἀροῦσι· καν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψει· ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι καὶ καλῶς ἔξουσιν»⁷.

Μποροῦμε νά σκεπτόμαστε καί νά λέμε:

— Θεέ μου, εἶσαι πανταχοῦ παρών καί τά βλέπεις ὅλα, ὅπου κι ἄν εἰμαι. Παρακολουθεῖς μέ στοργή τό κάθε μου βῆμα.

Νά ἐπαναλαμβάνομε μέ τόν Δαβίδ: «Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός Σου καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου Σου ποῦ

6. Πρβλ. Ἰω. Σιναϊτου, *Κλῆμαξ*, Βίος τοῦ Ὁσ. Ἰωάννου τοῦ Σιναϊτου, PG 88.

7. Μάρκ. 16, 17-18.

φύγω; Ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, Σὺ ἐκεῖ εἶ· ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν Ἀδην, πάρει· ἐὰν ἀναλάβοιμι τὰς πτέρυγάς μου καὶ ὅρθρον καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης, καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χείρ Σου ὁδηγήσει με καὶ καθέξει με ἡ δεξιά Σου»⁸.

Αὐτό βέβαια δέν ἀρκεῖ πού τό γνωρίζομε, ἀλλά εἶναι μεγάλη ἐνίσχυση καί παρηγοριά, ὅταν τό πιστεύομε, ὅταν τό ζοῦμε, ὅταν τό ἐνστερνιζόμαστε.

8. Ψαλμ. 138, 7-10.

Περί τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν

«Στὴν οἰκογένεια βρίσκεται
μεγάλο μέρος ἀπό τὴν εὐθύνη
γιά τὴν πνευματική κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου»

Ἡ ἀγωγή τῶν παιδιῶν ἀρχίζει
ἀπ' τὴν ὥρα τῆς συλλήψεώς τους

Η ἀγωγή τῶν παιδιῶν ἀρχίζει ἀπ' τὴν ὥρα τῆς συλλήψεώς τους. Τό ἔμβρυο ἀκούει κι αἰσθάνεται μέσα στὴν κοιλιά τῆς μητέρας του. Ναί, ἀκούει καί βλέπει μέ τὰ μάτια τῆς μητέρας. Ἀντιλαμβάνεται τίς κινήσεις καί τά συναισθήματά της, παρόλο πού δ νοῦς του δέν ἔχει ἀναπτυχθεῖ. Σκοτεινιάζει τό πρόσωπο τῆς μάνας, σκοτεινιάζει κι αὐτό. Νευριάζει ἡ μάνα, νευριάζει κι αὐτό. "Ο, τι αἰσθάνεται ἡ μητέρα, λύπη, πόνο, φόβο, ἄγχος κ.λπ., τά ζεῖ κι αὐτό." Αν ἡ μάνα δέν τό θέλει τό ἔμβρυο, ἀν δέν τό ἀγαπάει, αὐτό τό αἰσθάνεται καί δημιουργοῦνται τραύματα στὴν φυχούλα του, πού τό συνοδεύουν σ' ὅλη του τῇ ζωῇ. Τό ἀντίθετο συμβαίνει μέ τ' ἄγια συναισθήματα τῆς μάνας. "Οταν ἔχει χαρά, εἰρήνη, ἀγάπη στό ἔμβρυο, τά μεταδίδει σ' αὐτό μυστικά, ὅπως συμβαίνει μέ τά γεννημένα παιδιά.

Γι' αὐτό πρέπει ἡ μητέρα νά προσεύχεται πολύ κατά τὴν περίοδο τῆς κυήσεως καί ν' ἀγαπάει τό ἔμβρυο, νά χαϊ-

δεύει τήν κοιλιά της, νά διαβάζει φαλμούς, νά φάλλει τροπάρια, νά ζει ζωή ἀγία. Αύτο εἶναι καί δική της ὡφέλεια: ἀλλά κάνει θυσίες καί γιά χάρη τοῦ ἐμβρύου, γιά νά γίνει καί τό παιδί πιο ἄγιο, ν' ἀποκτήσει ἀπ' τήν ἀρχή ἄγιες καταβολές. Εἰδατε πόσο λεπτό πράγμα εἶναι γιά τήν γυναίκα νά χυνοφορεῖ παιδί; Πόση εὐθύνη καί πόση τιμή!

Θά σᾶς πῶ κάτι σχετικό καί γι' ἀλλα ἔμφυχα καί μή λογικά ὅντα καί θά τό καταλάβετε λίγο. Στήν Ἀμερική ἐφαρμόζουν πειραματικά τό ἔξῆς: Σέ δύο ἴδιες αἴθουσες, μέ ἴδιες θερμοκρασίες, ἵδιο πότισμα καί ἵδιο χῶμα, φυτεύουν λουλούδια. Ὑπάρχει, ὅμως, μιά διαφορά. Στήν μιά αἴθουσα, βάζουν ἀπαλή κι εὐχάριστη μουσική. Τό ἀποτέλεσμα; Τί νά σᾶς πῶ! Τά λουλούδια αὐτῆς τῆς αἴθουσας παρουσιάζουν τεράστια διαφορά σέ σχέση μέ τ' ἀλλα. "Έχουν ἀλλη ζωηράδα, τό χρῶμα τους εἶναι πιό ώρατο κι ή ἀνάπτυξή τους εἶναι ἀσύγκριτα μεγαλύτερη.

'Εκεῖνο πού σώζει καί φτιάχνει καλά παιδιά εἶναι ή ζωή τῶν γονέων μέσα στό σπίτι

'Εκεῖνο πού σώζει καί φτιάχνει καλά παιδιά εἶναι ή ζωή τῶν γονέων μέσα στό σπίτι. Οι γονεῖς πρέπει νά δοθοῦνε στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Πρέπει νά γίνουνε ἄγιοι κοντά στά παιδιά μέ τήν πραότητά τους, τήν ὑπομονή τους, τήν ἀγάπη τους. Νά βάζουνε κάθε μέρα νέα σειρά, νέα διάθεση, ἐνθουσιασμό κι ἀγάπη στά παιδιά. Καί ή χαρά πού θά τούς ἔλθει, ή ἀγιοσύνη πού θά τούς ἔχει ἐπισκεφθεῖ, θά

ἔξακοντίσει στά παιδιά τήν χάρι. Γιά τήν κακή συμπεριφορά τῶν παιδιῶν φταῖνε γενικά οἱ γονεῖς. Δέν τά σώζουν οὔτε οἱ συμβουλές, οὔτε ή πειθαρχία, οὔτε ή αὔστηρότητα. "Αν δέν ἀγιάζονται οἱ γονεῖς, ἀν δέν ἀγωνίζονται, κάνουν μεγάλα λάθη καί μεταδίδουν τό κακό πού ἔχουν μέσα τους: "Αν οἱ γονεῖς δέν ζοῦν ζωή ἀγία, ἀν δέν μιλοῦν μέ ἀγάπη, ὁ διάβολος ταλαιπωρεῖ τούς γονεῖς μέ τίς ἀντιδράσεις τῶν παιδιῶν. Ἡ ἀγάπη, ή ὅμοφυχία, ή καλή συνεννόηση τῶν γονέων εἶναι ὅ, τι πρέπει γιά τά παιδιά. Μεγάλη ἀσφάλεια καί σιγουριά.

Τά φερσίματα τῶν παιδιῶν ἔχουν ἀμεση σχέση μέ τήν κατάσταση τῶν γονέων. "Οταν τά παιδιά πληγώνονται ἀπ' τήν κακή μεταξύ τῶν γονέων τους συμπεριφορά, χάνουν δυνάμεις καί διάθεση νά προχωρήσουν στήν πρόοδο. Κακοχτίζονται καί τό οίκοδόμημα τῆς ψυχῆς τους κινδυνεύει ἀπό στιγμή σέ στιγμή νά γκρεμισθεῖ. Νά σᾶς πῶ καί δύο παραδείγματα.

Εἶχαν ἔλθει δυό κοπελίτσες σ' ἐμέναιε κι ή μιά εἶχε κάτι πολύ ἀσχημα βιώματα καί μέ ρωτοῦσαν ποῦ ὀφείλονται. Καί τούς εἶπα:

— Εἶναι ἀπ' τό σπίτι, ἀπ' τούς γονεῖς σας.

Κι ὅπως τήν «ἔβλεπα» τήν μιά, λέω:

— 'Εσύ ἀπ' τήν μητέρα σου τά ἔχεις κληρονομήσει αύτά.

— Κι ὅμως, λέει, οἱ γονεῖς μας εἶναι τόσο τέλειοι ἀνθρωποι. Εἶναι χριστιανοί, ἔξομολογοῦνται, μεταλαμβάνουν, πού μπορεῖ νά πεῖ κανείς, ζήσαμε μέσα στή θρησκεία. 'Εκτός... ἀν φταίει ή θρησκεία, ἀπαντάει ἐκείνη.

Τούς λέω:

— Τίποτα δέν πιστεύω ἀπ' αὐτά πού μοῦ λέτε. 'Εγώ ἔνα μόνο βλέπω, οἱ γονεῖς σας δέν τήνε ζοῦν τῇ χαρά του Χριστοῦ.

Πάνω σ' αὐτό ἡ ἄλλη εἶπε:

— "Ακουσε, Μαρία, καλά λέει ὁ παππούλης, ἔχει δίκιο. Οἱ γονεῖς μας πᾶνε στὸν πνευματικό, στήν 'Ἐξομολόγηση, στήν Θεία Μετάληψη, ναι... Ἀλλά εἴχαμε ποτέ εἰρήνη στὸ σπίτι; 'Ο πατέρας συνεχῶς γκρίνιαζε μέ τήν μητέρα μας. Διαρκῶς πότε ὁ ἔνας δέν ἔτρωγε, πότε ὁ ἄλλος δέν ἥθελε νά πᾶνε κάπου μαζί." Εχει δίκιο, λοιπόν, ὁ παππούλης.

— Πῶς τόν λένε τόν πατέρα σου; τήν ρωτάω.

Μοῦ εἶπε.

— Πῶς τήν λένε τήν μητέρα σου;

Μοῦ εἶπε.

— "Ε, λέω, μέ τήν μητέρα σου δέν τά ἔχεις καθόλου καλά μέσα σου.

'Ακοῦστε με τώρα. Τή στιγμή πού μοῦ ἔλεγαν τό ὄνομα, ἔβλεπα τόν πατέρα, ἔβλεπα τήν φυχή του. Τή στιγμή πού μοῦ ἔλεγαν τό ὄνομα τής μητέρας, ἔβλεπα τήν μητέρα κι ἔβλεπα πῶς κοίταζε ἡ κόρη τήν μητέρα της.

Κάποια ἄλλη μέρα ἦλθε μιά μητέρα μέ τήν μιά της κόρη καί μ' ἐπισκέφθηκαν. "Ηταν στενοχωρημένη." Έχλαιγε μέ λυγμούς. "Ενιωθε πολύ δυστυχισμένη.

— Τί ἔχεις; τήν ρωτάω.

— Εἶμαι ἀπελπισμένη μέ τήν μεγάλη μου κόρη, ἡ ὁποία εἶδιωξε τόν ἄνδρα της ἀπ' τό σπίτι καί μᾶς παραπλανοῦσε λέγοντας πολλά φέματα.

— Τί φέματα; τῆς λέω.

— "Εδιωξε πρό πολλοῦ τόν ἄνδρα της ἀπ' τό σπίτι καί δέν μᾶς εἶπε τίποτα. Τήν ἐρωτούσαμε ἀπό τηλεφώνου, «τί κάνει ὁ Στέλιος?». «Καλά, μᾶς ἀπαντοῦσε, αὐτή τή στιγμή πῆγε νά πάρει ἐφημερίδα». Κάθε φορά ἔβρισκε κάποια πρόφαση, ὡστε νά μήν ύποψιασθοῦμε τίποτα. Αὐτό κράτησε δυό χρόνια. Μᾶς τό ἔκρυβε, πού τόν εἶχε διώξει. Πρό ἡμερῶν τό μάθαμε ἀπ' τόν ἴδιο, πού τυχαῖα τόν ἐσυναντήσαμε.

Τῆς λέω, λοιπόν:

— 'Εσύ φταίεις. 'Εσύ κι ὁ ἄνδρας σου. Καί πιό πολύ ἐσύ.

— 'Εγώ! πού ἀγαποῦσα τόσο τά παιδιά μου, πού δέν ἔβγαινα ἀπ' τήν κουζίνα, πού δέν εἶχα προσωπική ζωή, πού τά ὅδηγοῦσα στόν Θεό καί στήν 'Ἐκκλησία, πού τά συμβούλευα στό καλό. Πῶς φταίω ἐγώ;

Απευθύνθηκα στήν ἄλλη κόρη, πού ἦταν παρούσα:

— 'Εσύ τί λέεις;

— Ναι, μαμά, ἔχει δίκιο ὁ παππούλης, ποτέ μά ποτέ δέν φάγαμε γλυκό φωμί ἀπ' τά μαλώματα πού κάνατε μιά ζωή μέ τόν μπαμπά.

— Βλέπεις, πού ἔχω δίκιο; 'Εσεῖς φταῖτε, ἐσεῖς τά τραυματίζετε τά παιδιά. Δέν φταῖνε ἐκεῖνα, ύφίστανται, ὄμως, τίς συνέπειες.

Δημιουργεῖται μία κατάστασις στήν φυχή τῶν παιδιῶν ἔξαιτίας τῶν γονέων τους, πού ἀφήνει ἵχνη μέσα τους γιά ὅλη τους τή ζωή. 'Η συμπεριφορά τους στή συνέχεια τῆς ζωῆς τους, ἡ σχέση μέ τούς ἄλλους ἔχουν ἀμεση ἔξαρτηση

ἀπ' τά βιώματα πού φέρουν ἀπ' τά παιδικά τους χρόνια. Μεγαλώνουν, μορφώνονται, ἀλλά κατά βάθος δέν ἀλλάζουν. Αὕτο φαίνεται καὶ στίς πιό μικρές ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς. Ἐπί παραδείγματι, σοῦ συμβαίνει μιά λαιμαργία, νά θέλεις νά τρώεις. Πήρες, ἔφαγες, βλέπεις κάτι ἄλλο, τό θέλεις κι ἔκεινο, τό θέλεις καὶ τ' ἄλλο. Αἰσθάνεσαι ὅτι πεινάεις, ὅτι ἄμα δέν φάεις, σέ πιάνει μιά λιγούρα, μιά τρεμούλα. Φοβᾶσαι ὅτι θ' ἀδυνατίσεις. Εἶναι κάτι φυχολογικό, πού ἔχει ἐξήγηση. Μπορεῖ, ἃς ποῦμε, νά μήν ἐγνώρισες πατέρα, νά μήν ἐγνώρισες μητέρα, νά εἶσαι ὑστερημένος καὶ πεινασμένος, φτωχός κι ἀδύνατος. Κι αὐτό ἀπό πνευματικό γεγονός ἐκδηλώνεται ἀντανακλαστικῶς ὡς ἀδυναμία τοῦ σώματος.

Στήν οίκογένεια βρίσκεται μεγάλο μέρος ἀπ' τήν εύθυνη γιά τήν πνευματική κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου. Γιά ν' ἀπαλλαγοῦν τά παιδιά ἀπό διάφορα ἐσωτερικά προβλήματα, δέν εἶναι ἀρκετές οἱ συμβουλές, οἱ ἔξαναγκασμοί, ἡ λογική κι οἱ ἀπειλές. Μάλλον γίνονται χειρότερα. Ἡ διόρθωση γίνεται μέ τόν ἐξαγιασμό τῶν γονέων. Γίνετε ἄγιοι καὶ δέν θά ἔχετε κανένα πρόβλημα μέ τά παιδιά σας. Ἡ ἀγιότητα τῶν γονέων ἀπαλλάσσει τά παιδιά ἀπ' τά προβλήματα. Τά παιδιά θέλουν κοντά τους ἀνθρώπους ἀγίους, μέ πολλή ἀγάπη, πού δέν θά τά φοβερίζουν, οὔτε θά περιορίζονται στή διδασκαλία, ἀλλά θά δίδουν ἄγιο παράδειγμα καὶ προσευχή. Νά προσεύχεσθε οἱ γονεῖς σιωπηλά καὶ μέ τά χέρια φηλά πρός τόν Χριστό καὶ ν' ἀγκαλιάζετε τά παιδιά σας μυστικά. Κι ὅταν κάνουν ἀταξίες, νά παίρνετε κάποια παιδαγωγικά μέτρα, ἀλλά νά μήν τά πιέζετε. Κυρίως νά προσεύχεσθε.

Πολλές φορές οἱ γονεῖς, καὶ κυρίως ἡ μητέρα, πληγώνουν τό παιδί γι' ἀταξία πού ἔκανε καὶ τό μαλώνουν ὑπερβολικά. Τότε αὐτό πληγώνεται. Ἀκόμη κι ἀν δέν τό μαλώσεις ἔξωτερικά καὶ μέσα σου τό μαλώσεις κι ἀγανακτήσεις ἢ τό κοιτάξεις ἄγρια, τό παιδί τό καταλαβαίνει. Νομίζει ὅτι ἡ μητέρα δέν τό ἀγαπάει. Ρωτάει τήν μάνα:

- Μ' ἀγαπάεις, μαμά;
- Ναί, παιδί μου.

'Αλλ' αὐτό δέν πείθεται. Ἐχει πληγωθεῖ. Ἡ μητέρα τό ἀγαπάει, θά τό χαϊδέψει μετά, ἀλλ' αὐτό θά κάνει τό κεφάλι πίσω. Δέν δέχεται τό χάδι, τό νομίζει ὑποχρισία, γιατί ἔχει πληγωθεῖ.

Ἡ ὑπερπροστασία ἀφήνει ἀνώριμα τά παιδιά

"Ενα ἄλλο πάλι, πού βλάπτει τά παιδιά, εἶναι ἡ ὑπερπροστασία, δηλαδή ἡ ὑπερβολική φροντίδα, ἡ ὑπερβολική ἀγωνία καὶ τό ἄγχος τῶν γονέων. Ἀκοῦστε ἔνα περιστατικό.

Μιά μητέρα μοῦ παραπονιόταν ὅτι τό παιδί της, πέντε χρονῶ, δέν ὑπάκουε. Τής ἔλεγα, «ἐσύ φταίεις», ἀλλά δέν τό καταλάβαινε. Κάποια φορά ἐπήγαμε μέ τήν μητέρα αὐτήν ἔναν περίπατο στή θάλασσα μέ τ' αὐτοκίνητό της. Εἶχε μαζί της καὶ τό παιδί. Σέ λίγο ὁ μικρός ξέφυγε ἀπ' τό χέρι της κι ἔτρεξε πρός τή θάλασσα. Ὑπῆρχε, μάλιστα, ἔνας σωρός ἀπό ἄμμο κι ἀπ' τήν πίσω πλευρά του ἀπότομα ἀπλωνόταν ἡ θάλασσα. Ἡ μητέρα ἀγχώθηκε, ἥταν ἔτοιμη

νά φωνάξει, νά τρέξει, διότι είδε τόν μικρό στήν κορυφή τοῦ σωροῦ μ' ἀπλωμένα τά χέρια νά κάνει ἵσορροπία. Ἐγώ τήν καθησύχασα, τῆς εἶπα καί γύρισε τήν πλάτη πρός τό παιδί καί λίγο λοξά παρακολουθοῦσα. "Οταν ὁ μικρός ἀπελπίσθηκε νά προκαλεῖ τήν μητέρα του, γιά νά τήν τρομάξει καί νά φωνάξει, ὅπως συνήθωσα, σιγά σιγά κατέβηκε ἥσυχος καί μᾶς ἐπλησίασε. Αὐτό ἦταν! Τότε πῆρε ἡ μητέρα τό μάθημα τῆς σωστῆς ἀγωγῆς.

Μιά ἄλλη μητέρα παραπονιόταν γιά τόν μοναχογιό της δτι δέν ἔτρωγε ὅλα τά φαγητά καί κυρίως τό γιαούρτι. Ὁ μικρός θά ἤταν περίπου τριῶν χρονῶν καί τήν ἐπαίδευε τήν μάνα καθημερινά. Τῆς λέγω:

«Θά κάνεις τό ἔξης. Θ' ἀδειάσεις τό φυγεῖο ἀπ' ὅλα τά τρόφιμα. Θά τό γεμίσεις μέ δρισμένη ποσότητα γιαούρτι. Θά ταλαιπωρηθεῖτε καί οἱ γονεῖς γιά μερικές ἡμέρες. Ἡλθε ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ; Θά δώσεις στόν Πέτρο γιαούρτι. Δέν θά τό φάει. Τό βράδυ τό ἴδιο, τήν ἄλλη μέρα τό ἴδιο. "Ε, μετά θά πεινάσει, κάτι θά δοκιμάσει. Θά κλάψει, θά φωνάξει. Θά τά ὑποστεῖτε. Μετά θά τό φάει εὐχαρίστως».

"Ἐτσι συνέβηκε κι ἔγινε τό γιαούρτι τό καλύτερο φαγητό γιά τόν Πέτρο.

Δέν είναι δύσκολα αὐτά. Κι ὅμως πολλές μητέρες δέν τά καταφέρουν καί δίδουν πολύ ἀρνητική ἀγωγή στά παιδιά τους. Μητέρες πού κάθονται πάνω ἀπ' τά παιδιά τους συνεχῶς καί τά καταπίέζουν, δηλαδή τά ὑπερπροστατεύουν, ἀπέτυχαν στό ἔργο τους. Ἐνώ πρέπει ν' ἀφήνεις τό παιδί μόνο του νά ἐνδιαφερθεῖ γιά τήν πρόοδό του. Τότε θά πετύχεις. "Οταν κάθεσαι συνεχῶς ἀπό πάνω τους, τά παι-

διά ἀντιδροῦν. Ἀποκτοῦν νωθρότητα, μαλθακότητα καί συνήθως ἀποτυγχάνουν στή ζωή. Εἰναι ἔνα εἶδος ὑπερπροστασίας, πού ἀφήνει ἀνώριμα τά παιδιά.

Πρίν ἀπό λίγες ἡμέρες ἦλθε ἀπελπισμένη μιά μητέρα γιά τίς συνεχεῖς ἀποτυχίες τοῦ γιοῦ της στίς εἰσιτήριες ἔξετάσεις γιά τό Πανεπιστήμιο. Ἀριστος μαθητής στό δημοτικό, ἄριστος στό γυμνάσιο, ἄριστος στό λύκειο. Στή συνέχεια ἀποτυχίες, ἀδιαφορία τοῦ παιδιοῦ, ἀντιδράσεις περίεργες.

«Ἐσύ φταίεις, τῆς λέω τῆς μάνας, κι εἶσαι καί μορφωμένη! Τί θά ἔκανε τό παιδί; Πίεση, πίεση, πίεση ὅλα τά χρόνια, "νά εἶσαι πρῶτος, νά μή μᾶς ντροπιάσεις, νά γίνεις μεγάλος στήν καιωνωνία...". Τώρα ἐκλώτσησε, δέν θέλει τίποτα. Νά σταματήσεις αὐτή τήν καταπίεση καί τήν ὑπερπροστασία καί θά δεῖς πού τό παιδί τότε θά ἵσορροπήσει. Τότε θά προχωρήσει, ὅταν τ' ἀφήσεις ἐλεύθερο».

Τό παιδί θέλει κοντά του ἀνθρώπους θερμῆς προσευχῆς

Τό παιδί θέλει κοντά του ἀνθρώπους θερμῆς προσευχῆς. "Οχι ν' ἀρκεῖται ή μητέρα στό αἰσθητό χάδι γιά τό παιδί της, ἀλλά νά προσφέρει συγχρόνως καί τό χάδι τῆς προσευχῆς. Τό παιδί αἰσθάνεται στό βάθος τῆς φυχῆς του τό πνευματικό χάδι, πού μυστικά στέλνει ή μητέρα του, καί ἔλκεται πρός αὐτήν. Νιώθει ἀσφάλεια, σιγουριά, ὅταν ή μητέρα μέ τή συνεχή, τήν ἐπίμονη καί θερμή προσευχή

της ἀγκαλιάζει τό παιδί της μυστικά καί τό ἐλευθερώνει ἀπ' ὅ, τι τό σφίγγει.

Οἱ μητέρες ξέρουν νά ἀγχώνονται, νά συμβουλεύουν, νά λένε πολλά, ἀλλά δέν ἔμαθαν νά προσεύχονται. Οἱ πολλές συμβουλές καί ὑποδείξεις κάνουν πολύ κακό. "Οχι πολλά λόγια στά παιδιά. Τά λόγια χτυπάνε στ' αὐτιά, ἐνῶ ἡ προσευχή πηγαίνει στήν καρδιά. Προσευχή χρειάζεται, μέ πίστη δίχως ἄγχος, ἀλλά καί καλό παράδειγμα.

Κάποια μέρα ἥλθε ἐδῶ στό μοναστήρι μιά μητέρα ἀπελπισμένη γιά τόν γιό της, τόν Γιωργο. Ἡταν πολύ μπερδεμένος. Γύριζε ἀργά τή νύκτα μέ παρέες ὅχι καλές. Ἡ κατάστασή του κάθε μέρα χειροτέρευε. Ἀγωνία, κλάματα ἡ μητέρα.

Τῆς λέω:

— Τίποτα, μιλιά ἐσύ, μόνο προσευχή.

Βάλαμε στίς δέκα μέ δέκα καί τέταρτο τό βράδυ κοινή ὥρα προσευχῆς. Τῆς εἶπα νά μή μιλάει καί ν' ἀφήσει τόν γιό της νά βγαίνει ὅ, τι ὥρα θέλει, νά μή ρωτάει, «τί ὥρα ἥταν πού ἥλθες» κ.λπ., ἀλλά νά τοῦ λέει ἔτσι, μέ πολλή ἀγάπη: «Φάε, Γιωργο μου, στό φυγεῖο σοῦ ἔχομε ἀφήσει φαγητό». Καί νά μήν τοῦ λέει τίποτ' ἄλλο. Γενικῶς νά τοῦ φέρεται μέ ἀγάπη καί νά μήν ἀφήνει τήν προσευχή.

Ἡ μητέρα ἀρχισε νά τά ἐφαρμόζει, δόποτε περάσανε καμιά εἰκοσαριά ἡμέρες καί τῆς λέει:

- Μάνα, γιατί δέν μοῦ μιλάεις;
- Γιωργο μου, ἐγώ δέν σοῦ μιλάω;
- Μάνα, κάτι ἔχεις μαζί μου. Δέν μοῦ μιλάεις.
- Περίεργο πράγμα εἶναι αὐτό πού μοῦ λές, Γιωργο

μου. Πῶς δέν σοῦ μιλάω; Νά, τώρα δέν σοῦ μιλάω; Τί θέλεις νά σοῦ πῶ;

Κι ὁ Γιωργος δέν τῆς ἀπάντησε. Μετά ἥλθε στό μοναστήρι ἡ μητέρα καί μοῦ λέει:

- Γέροντα, τί ἥταν αὐτό πού μοῦ εἶπε τό παιδί;
- Ἐπέτυχε ἡ μέθοδός μας!
- Ποιά μέθοδος;
- Πού σᾶς εἶπα νά μήν τοῦ μιλᾶτε, νά κάνετε μόνο προσευχή μυστικά καί τό παιδί θά συνέλθει.
- Λέεις νά εἶναι αὐτό;
- Αὐτό εἶναι, τῆς λέω. Θέλει νά τοῦ κάνεις τήν πρατήρηση, «ποῦ ἥσουνα, τί ἔκανες;». Καί αὐτός νά φωνάζει, ν' ἀντιδρᾶ καί νά ἔρχεται ἀκόμη πιό ἀργά.
- Πώ, πώ! λέει. Τί μυστήρια κρύβονται!

— Τό κατάλαβες; Ἐφόσον σοῦ μιλάει ἡ κατάστασις. Αὐτός σέ βασάνιζε, γιατί ἥθελε νά τόν μαλώνεις, γιά νά κάνει τά σκέρτσα του. Δέν τόν μαλώνεις, στενοχωριέται. Ἄντι νά στενοχωριέσαι ἐσύ, ὅταν κάνει αὐτός τά δικά του, τώρα, πού δέν στενοχωριέσαι ἐσύ καί δείχνεις ἀπάθεια, στενοχωριέται αὐτός.

Μιά μέρα ὁ Γιωργος τούς ἀνακοίνωσε στό σπίτι ὅτι φεύγει, ἀφήνει τή δουλειά του καί πάει γιά τόν Καναδά. Είχε πεῖ καί στ' ἀφεντικό του: «Φεύγω, βρές ἄλλον νά μ' ἀντικαταστήσει στή δουλειά». Ἐγώ, ἐν τῷ μεταξύ, εἶπα στούς γονεῖς:

- Ἐμεῖς θά κάνομε προσευχή.
- Μά εἶναι ἔτοιμος... Θά τόν βουτήξω! λέει ὁ πατέρας του.

— "Οχι, μήν τόνε πειράξεις, τοῦ λέω.

— Μά φεύγει τό παιδί, Γέροντα!

Λέω:

— "Ἄς φεύγει. Ἐσεῖς νά ἐπιδοθεῖτε στήν προσευχή κι ἔγω μαζί σας.

Μετά δυό-τρεῖς μέρες ἦταν Κυριακή. Πρωί πρωί ὁ Γιώργος τούς λέει:

— 'Εγώ φεύγω, θά πάω μέ τούς φίλους μου.

— Καλά, ὅπως θέλεις, τοῦ λένε.

"Ἐφυγε. Πήρε τούς φίλους του, δυό χοπέλες καί δυό ἀγόρια, νοικιάσανε ἔνα αὐτοκίνητο καί ἔκεινήσανε γιά τή Χαλκίδα. Πήγανε ἀπό δῶ, ἀπό κεῖ... Μετά πήγανε στόν "Άγιο Ιωάννη τόν Ρῶσο κι ἀπό κεῖ τραβήξανε Μαντούδι, Άγια Αννα, πέρα στά Βασιλικά. Πήγανε, κόνανε μπάνιο στό Αἰγατον Πέλαγος, φάγανε, ἥπιανε, γλεντήσανε. Μετά ἐπήρανε τό δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς. Εἶχε σουρουπώσει. 'Ο Γιώργος ὀδηγοῦσε. Ἐκεῖ, στήν Άγια Αννα, χτυπάει τ' αὐτοκίνητο στό ἀγκωνάρι ἐνός σπιτιοῦ. Τό στραπατσάρισαν. Τί νά κάνουνε τώρα; Τό πήρανε σιγά σιγά καί τό φέρανε στήν Αθήνα.

"Ἐφθασε πρωί πρωί, νύκτα, στό σπίτι. Δέν τοῦ εἶπαν τίποτα οἱ γονεῖς. Αὐτός ἔπεσε καί κοιμήθηκε. Μετά τόν ὅπνο ἐστηκώθηκε καί λέει:

— Πατέρα, αὐτό κι αὐτό... Τώρα πρέπει νά φτιάξομε τ' αὐτοκίνητο κι ἔχει πολλά λεφτά.

Τοῦ λέει:

— Παιδί μου, ἐσύ ξέρεις. 'Εγώ ἔχω χρέη, ἔχω τίς ἀδελφές σου... Τί θά γίνομε;

— Τί νά κάνω, πατέρα;

— "Ο, τι θέλεις, κάνε. Μεγάλος εἶσαι, μυαλό ἔχεις.

Σύρε στόν Καναδά νά κάνεις λεφτά, νά...

— Δέν μπορῶ, τοῦ λέει. Πρέπει νά τό φτιάξομε τώρα.

— Δέν ξέρω, τοῦ λέει. Κανόνισε.

Λοιπόν, βλέποντας ἔτσι τόν πατέρα, ἔφυγε. Πάει, βρίσκει τ' ἀφεντικό του. Λέει:

— Αφεντικό, αὐτό κι αὐτό ἔπαθα. Δέν θά φύγω. Μήν παίρνεις ἄλλονε.

Τοῦ λέει ἐκεῖνος:

— Καλά, καλά, παιδί μου.

— Ναί, ἀλλά θέλω λεφτά.

— Ναί, ἀλλά ἐσύ θέλεις νά φύγεις. Πρέπει νά μοῦ ὑπογράψει ὁ πατέρας σου.

— 'Εγώ θά σοῦ ὑπογράψω. 'Ο πατέρας μου δέν ἀνακατεύεται. Μοῦ τό εἶπε. 'Εγώ θά δουλέψω καί θά στά δώσω.

Δέν εἶναι θαῦμα τοῦ Θεοῦ αὐτό; "Οταν ξαναῆλθε ἡ μητέρα, τῆς εἶπα:

— 'Επέτυχε ὁ τρόπος πού μεταχειρισθήκαμε καί ἡ προσευχή μας εἰσακούσθηκε στόν Θεό. Καί τό δυστύχημα ἦταν ἀπ' τόν Θεό καί τώρα τό παιδί θά μείνει στό σπίτι καί θά σωφρονισθεῖ.

"Ετσι ἔγινε μέ τήν προσευχή μας. "Έγινε θαῦμα. 'Εκάνανε νηστεία καί προσευχή καί σιωπή οἱ γονεῖς κι ἐπέτυχαν. "Επειτα ἀπό καιρό ἥλθε τό παιδί καί μέ ηὗρε χωρίς νά τοῦ πεῖ γιά μένα κανείς ἀπ' τούς δικούς του. 'Ο Γιώργος

ζγινε πολύ καλός καί εἶναι τώρα στήν Ἀεροπορία. Καί ζ-
κανε καί ώραιά οίχογένεια.

Πολλή προσευχή καί λίγα λόγια στά παιδιά

“Ολα ἀπ’ τήν προσευχήν, τή σιωπή καί τήν ἀγάπην γί-
νονται. Καταλάβατε τά ἀποτελέσματα τῆς προσευχῆς; Ἄ-
γάπη ἐν προσευχῇ, ἐν Χριστῷ ἀγάπη. Αὐτή ὡφελεῖ πραγ-
ματικά. “Οσο θ’ ἀγαπᾶτε τά παιδιά μέ τήν ἀνθρώπινη ἀ-
γάπη —πού εἶναι συχνά παθολογική— τόσο θά μπερδεύ-
ονται, τόσο ἡ συμπεριφορά τους θά εἶναι ἀρνητική. “Οταν,
ὅμως, ἡ ἀγάπη σας θά εἶναι μεταξύ σας καί πρός τά παιδιά
χριστιανική καί ἀγία, τότε δέν θά ἔχετε κανένα πρόβλημα.
‘Η ἀγιότητα τῶν γονέων σώζει τά παιδιά. Γιά νά γίνει αὐ-
τό, πρέπει νά ἐπιδράσει ἡ θεία χάρις στίς φυχές τῶν γο-
νέων. Κανείς δέν ἀγιάζεται μόνος του. ‘Η ἴδια ἡ θεία χάρις
μετά θά φωτίσει, θά θερμάνει καί θά ζωογονήσει τίς φυχές
τῶν παιδιών.

Πολλές φορές μοῦ τηλεφωνοῦν κι ἀπό τό ἔξωτερικό
καί μέ ρωτοῦν γιά τά παιδιά τους καί γι’ ἄλλα θέματα. Μέ
πηρε, λοιπόν, σήμερα ἀπ’ τό Μιλάνο μιά μητέρα καί μέ ρώ-
τησε πῶς νά φέρεται στά παιδιά της. Τῆς εἶπα τά ἔξης:

«Νά προσεύχεσαι καί, ὅταν πρέπει, νά μιλάεις στά
παιδιά μέ ἀγάπη. Πιό πολύ νά κάνεις προσευχή καί λίγα
λόγια νά τούς λέεις. Πολλή προσευχή καί λίγα λόγια σέ ὅ-
λους. Νά μή γινόμαστε ἐνοχλητικοί, ἀλλά νά προσευχόμα-
στε μυστικά καί μετά νά μιλᾶμε κι ὁ Θεός θά μᾶς βεβαιώ-

νει μέσα μας ἀνήδημά μας εἶναι δεκτή στούς ἄλλους. “Αν
δέν εἶναι πάλι, δέν θά μιλᾶμε. Θά προσευχόμαστε μυστικά
μόνο. Διότι καί μέ τό νά μιλᾶμε, γινόμαστε ἐνοχλητικοί
καί κάνομε τούς ἄλλους ν’ ἀντιδροῦν καί καμιά φορά ν’ ἀ-
γανακτοῦν. Γι’ αὐτό πιό καλά εἶναι νά τά λέει κανείς μυ-
στικά στήν καρδιά τῶν ἄλλων παρά στ’ αὐτί τους, μέσω
τῆς μυστικῆς προσευχῆς.

»“Ακου νά σοῦ πῶ: νά προσεύχεσαι καί μετά νά μιλά-
εις. ”Ετσι νά κάνεις στά παιδιά σου. “Αμα διαρκῶς τούς δι-
δεις συμβουλές, θά γίνεις βαρετή κι ὅταν θά μεγαλώσουν,
θά αἰσθάνονται ἔνα εἶδος καταπιέσεως. Νά προτιμᾶς, λοι-
πόν, τήν προσευχήν. Νά τούς μιλάεις μέ τήν προσευχήν. Νά
τά λέεις στόν Θεό κι ὁ Θεός θά τά λέει μέσα τους. Δηλα-
δή, δέν πρέπει νά συμβουλεύεις τά παιδιά σου ἔτσι, μέ φω-
νή πού νά τήν ἀκοῦνε τ’ αὐτιά τους. Μπορεῖς νά τό κάνεις
κι αὐτό, ἀλλά προπάντων πρέπει νά μιλάεις γιά τά παιδιά
σου στόν Θεό. Νά λέεις: “Κύριε Ιησοῦ Χριστέ, φώτισε τά
παιδάκια μου. ’Εγώ σ’ ἐσένανε τά ἀναθέτω. ’Εσύ μοῦ τά
ἔδωσες, μά κι ἐγώ εἶμαι ἀδύναμη, δέν μπορῶ νά τά κατα-
τοπίσω· γι’ αὐτό, Σέ παρακαλῶ, φώτισέ τα”. Κι ὁ Θεός θά
τούς μιλάει καί θά λένε: “Ωχ, δέν ἐπρεπε νά στενοχωρή-
σω τήν μαμά μ’ αὐτό πού ἔκανα!”. Κι αὐτό θά βγαίνει ἀ-
πό μέσα τους μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ».

Αὐτό εἶναι τό τέλειο. Νά μιλάει ἡ μητέρα στόν Θεό κι
ὁ Θεός νά μιλάει στό παιδί. “Αν δέν γίνει ἔτσι, πές, πές
πές... ὅλο «ἀπ’ τ’ αὐτί», στό τέλος γίνεται ἔνα εἶδος κατα-
πιέσεως. Κι ὅταν τό παιδί μεγαλώσει, ἀρχίζει πλέον νά
ἀντιδράει, δηλαδή νά ἐκδικεῖται, τρόπον τινα, τόν πατέρα

του, τήν μητέρα του, πού τό καταπίεσαν. Ἐνῶ ἔνα εἶναι τό τέλειο· νά μιλάει ή ἐν Χριστῷ ἀγάπη καί ή ἀγιοσύνη τοῦ πατέρα καί τῆς μητέρας. Ἡ ἀκτινοβολία τῆς ἀγιοσύνης καί ὅχι τῆς ἀνθρώπινης προσπάθειας κάνει τά παιδιά καλά.

“Οταν τά παιδιά εἶναι τραυματισμένα καί πληγωμένα ἀπό κάποιο σοβαρό ζήτημα, νά μήν ἐπηρεάζεσθε πού ἀντιδροῦν καί μιλοῦν ἀσχημα. Στήν πραγματικότητα δέν τό θέλουν, ἀλλά δέν μποροῦν νά κάνουν ἀλλιῶς στίς δύσκολες στιγμές. Μετά μετανιώνουν. “Αν, ὅμως, ἐσεῖς ἐκνευρισθεῖτε καί θυμώσετε, γίνεσθε ἔνα μέ τόν πονηρό καί σᾶς παίζει ὅλους.

*Ἡ ἀγιότητα τῶν γονέων
εἶναι ἡ καλύτερη ἐν Κυρίῳ ἀγωγή*

Νά βλέπομε τόν Θεό στό πρόσωπο τῶν παιδιῶν καί νά δώσομε τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ στά παιδιά. Νά μάθουν καί τά παιδιά νά προσεύχονται. Γιά νά προσεύχονται τά παιδιά, πρέπει νά ἔχουν αἷμα προσευχομένων γονέων. Ἐδῶ πέφτουν ἔξω μερικοί καί λένε: «Ἐφόσον οἱ γονεῖς προσεύχονται, εἶναι εὐσεβεῖς, μελετοῦν τήν Ἀγία Γραφή καί τά παιδιά τά ἀνέθρεψαν “ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου”¹, ἐπόμενο εἶναι νά γίνουν καλά παιδιά». Ορίστε, ὅμως, πού βλέπομε ἀντίθετα ἀποτελέσματα λόγω τῆς καταπίέσεως.

Δέν εἶναι ἀρκετό νά εἶναι οἱ γονεῖς εὐσεβεῖς. Πρέπει

1. Ἐφ. 6, 4.

νά μήν καταπιέζουν τά παιδιά, γιά νά τά κάνουν καλά μέ τή βία. Εἶναι δυνατό νά διώξουμε τά παιδιά ἀπ’ τόν Χριστό, ὅταν ἀκολουθοῦμε τά τῆς Θρησκείας μέ ἐγωισμό. Τά παιδιά δέν θέλουν καταπίεση. Μήν τά ἔξαναγκάζετε νά σᾶς ἀκολουθήσουν στήν ἐκκλησία. Μπορεῖτε νά πεῖτε: «Ο-ποιος θέλει, μπορεῖ νά ἔλθει τώρα μαζί μου ἢ ἀργότερα». Ἄφηστε νά μιλήσει στίς φυχές τους ὁ Θεός. Ἡ αἰτία πού μερικῶν εὐσεβῶν γονέων τά παιδιά, ὅταν μεγαλώσουν, γίνονται ἀτίθασα κι ἀφήνουν καί τήν Ἐκκλησία κι ὅλα καί τρέχουν ἀλλοῦ νά ίκανοποιηθοῦν εἶναι αὐτή ἡ καταπίεση πού τούς ἀσκοῦν οἱ «καλοί» γονεῖς. Οἱ τάχα «εὐσεβεῖς» γονεῖς, πού εἶχαν τή φροντίδα νά κάνουν τά παιδιά τους «καλούς χριστιανούς», μ’ αὐτή τήν ἀγάπη τους, τήν ἀνθρώπινη, τά καταπίεσαν κι ἔγινε τό ἀντίθετο. Πιέζονται, δηλαδή, ὅταν εἶναι μικρά τά παιδιά κι ὅταν γίνουν δεκαέξι χρονῶ, δεκαεφτά ἢ δεκαοχτώ, φθάνουν στό ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Ἀρχίζουν ἀπό ἀντίδραση νά πηγαίνουν μέ παλιοπαρέες καί νά λένε παλιόλογα.

Ἐνῶ, ὅταν ἀναπτύσσονται μέσα στήν ἐλευθερία, βλέποντας συγχρόνως τό καλό παράδειγμα τῶν μεγάλων, χαιρόμαστε νά τά βλέπομε. Αύτό εἶναι τό μυστικό, νά εἶσαι καλός, νά εἶσαι ἀγιος, γιά νά ἐμπνέεις, νά ἀκτινοβολεῖς. Ἡ ζωή τῶν παιδιῶν φαίνεται νά ἐπηρεάζεται ἀπ’ τήν ἀκτινοβολία τῶν γονέων. Ἐπιμένουν οἱ γονεῖς: «Ἀντε νά ἔξομολογηθεῖς, ἀντε νά μεταλάβεις, ἀντε νά κάνεις ἐκεῖνο...». Τίποτα δέν γίνεται. Ἐνῶ βλέπει ἐσένανε; Αύτό πού ζεῖς, αὐτό καί ἀκτινοβολεῖς. Ἀκτινοβολεῖς ὁ Χριστός μέσα σου; Αύτό πηγαίνει στό παιδί σου. Ἐκεῖ βρίσκεται τό μυστικό.

Κι ἂν γίνει αὐτό, ὅταν τό παιδί εἶναι μικρό στήν ἡλικία, δέν θά χρειασθεῖ νά κοπιάσει πολύ, ὅταν μεγαλώσει. Πάνω σ' αὐτό τό θέμα ἀκριβῶς ὁ σοφός Σολομών χρησιμοποιεῖ μιά ὡραιότατη εἰκόνα, τονίζοντας τή σημασία πού ἔχει τό καλό ξεκίνημα, ἡ καλή ἀρχή, τό καλό θεμέλιο. Λέγει σ' ἔνα σημεῖο: «Ο ὁρθρίσας πρὸς αὐτὴν (τὴν σοφίαν) οὐ κοπιάσει πάρεδρον γὰρ εὑρήσει τῶν πυλῶν αὐτοῦ»². Ο «ὅρθρος πρὸς αὐτὴν» εἶναι ἡ ἀπό νεαρά ἡλικία ἀπασχόλησις μέ αὐτή, τή σοφία. Σοφία εἶναι ὁ Χριστός. Ἡ λέξη «πάρεδρος» σημαίνει «βρίσκεται πλησίον».

“Οταν οἱ γονεῖς εἶναι ἄγιοι καί τό μεταδώσουν αὐτό στό παιδί καί τοῦ δώσουν ἀγωγή ἐν Κυρίῳ, τότε τό παιδί, ὅ, τι ἐπιδράσεις κακές κι ἂν ἔχει ἀπ' τό περιβάλλον του, δέν ἐπηρεάζεται, διότι ἔξω ἀπ' τήν πόρτα του θά βρίσκεται ἡ Σοφία, ὁ Χριστός. Δέν θά κοπιάσει, γιά νά τήν ἀποκτήσει. Φαίνεται πολύ δύσκολο νά γίνεις καλός, ἀλλά στήν πραγματικότητα εἶναι πολύ εὔκολο, ὅταν ἀπό μικρός ξεκινήσεις μέ καλά βιώματα. Μεγαλώνοντας δέν χρειάζεται κόπος, τό ἔχεις μέσα σου τό καλό, τό ζεῖς. Δέν κοπιάζεις, τό ἔχεις ζήσει, εἶναι περιουσία σου, πού τή διατηρεῖς, ἃν προσέξεις, σέ ὅλη σου τή ζωή.

2. Σοφ. Σολ. 6, 14.

Μέ τήν προσευχή καί τήν ἀγιοσύνη μπορεῖτε νά βοηθήσετε καί τά παιδιά στό σχολεῖο

Αὐτό πού γίνεται μέ τούς γονεῖς, μπορεῖ νά γίνει καί μέ τούς ἐκπαιδευτικούς. Μέ τήν προσευχή καί τήν ἀγιοσύνη μπορεῖτε νά βοηθήσετε καί τά παιδιά στό σχολεῖο. Μπορεῖ νά τά ἐπισκιάσει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καί νά γίνουν καλά. Μήν προσπαθεῖτε μέ ἀνθρώπινους τρόπους νά διορθώσετε κακές καταστάσεις. Δέν ἔρχεται κανένα καλό ἀποτέλεσμα. Μόνο μέ τήν προσευχή θά φέρετε ἀποτέλεσμα. Νά ἐπικαλεῖσθε τή θεία χάρι γιά ὅλους. Νά πάει ἡ θεία χάρις μέσα στήν φυχή τους καί νά τούς ἀλλοιώσει. Αὐτό θά πεῖ χριστιανός.

Ἐσεῖς οἱ ἐκπαιδευτικοί μυστικά, χωρίς νά τό καταλαβαίνετε, μεταδίδετε στά παιδιά τό ἄγχος καί τά ἐπηρεάζετε. Μέ τήν πίστη φεύγει τό ἄγχος. Τί λέμε; «Καὶ πᾶσαν τήν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα»³.

Ν' ἀνταποκρίνεσθε στήν ἀγάπη τῶν παιδιῶν μέ διάκριση. Ἔτσι ἄμα σᾶς ἀγαπήσουν, θά μπορέσετε νά τά δοδηγήσετε κοντά στόν Χριστό. Θά γίνετε ἐσεῖς τό μέσον. Ἡ ἀγάπη σας νά εἶναι ἀληθινή. Νά μήν τ' ἀγαπᾶτε ἀνθρώπινα, ὅπως κάνουν συνήθως οἱ γονεῖς· δέν τά βοηθᾶτε. Ἀγάπη ἐν προσευχῇ, ἐν Χριστῷ ἀγάπη. Αὐτή ὡφελεῖ πραγματικά. Κάθε παιδί πού βλέπετε, νά προσεύχεσθε γι' αὐτό κι ὁ Θεός θά στέλνει τήν χάρι Του καί θά τό ἐνώνει μαζί Του. Προτοῦ μπεῖτε στήν τάξη, καί εἰδικά σέ δύσκολα τμήματα, νά λέτε τήν εὐχή. «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...». Μπαίνοντας

3. Μικρὰ καὶ Μεγάλη Συναπτή, καταληκτήριος προτροπή.

ν' ἀγκαλιάζετε μέ τό βλέμμα σας ὅλα τά παιδιά, νά προσεύχεσθε καί μετά νά μιλᾶτε προσφέροντας ὅλο σας τόν έαυτό. Κάνοντας αὐτή τήν προσφορά ἐν Χριστῷ, θά χαίρεσθε. "Ετσι θ' ἀγιάζεσθε κι ἐσεῖς καί τά παιδιά. Θά ζεῖτε μέσα στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καί στήν Ἐκκλησία, διότι θά γίνεσθε καλοί μέσα στήν ἔργασία.

"Αν κάποιος μαθητής δημιουργήσει πρόβλημα, κάνετε πρῶτα μιά γενική παρατήρηση λέγοντας:

— Παιδιά, ἐδῶ ἥλθαμε γιά μάθημα, γιά σοβαρή δουλειά. Βρίσκομαι κοντά σας, γιά νά σᾶς βοηθήσω. Κι ἐσεῖς κουράζεσθε, γιά νά πετύχετε στήν ζωή. Κι ἐγώ, πού σᾶς ἀγαπάω πάρα πολύ, κοπιάζω. Γι' αὐτό, σᾶς παρακαλῶ, νά κάνετε ἡσυχία, γιά νά πετύχομε τό σκοπό μας.

Δέν θά κοιτάζετε αὐτόν πού παραφέρθηκε. "Αν συνεχίσει, ἀπευθύνεσθε στόν ἵδιο ὅχι μέ θυμό ἀλλά σοβαρά καί σταθερά. Θά προσέχετε νά ἐπιβάλλεσθε στήν τάξη, γιά νά μπορεῖτε νά ἐπιδράσετε καί στίς φυχές τους. Δέν φταίνε τά παιδιά πού εἶναι δύσκολα. Αὐτό ὀφείλεται στούς μεγάλους.

Στά παιδιά νά μή λέτε πολλά γιά τόν Χριστό, γιά τόν Θεό, ἀλλά νά προσεύχεσθε στόν Θεό γιά τά παιδιά. Τά λόγια χτυποῦν στ' αὐτιά, ἐνῶ ή προσευχή πηγαίνει στήν καρδιά. Ἀκοῦστε ἐνα μυστικό. Τήν πρώτη ἡμέρα πού θά μπεῖτε στήν τάξη, νά μήν κάνετε μάθημα. Νά τούς μιλήσετε ωραῖα. Μία μία τίς λέξεις. Νά φερθεῖτε μέ ἀγάπη στά παιδιά. Στήν ἀρχή νά μήν τούς μιλήσετε καθόλου περί Θεοῦ οὕτε περί φυχῆς. "Αλλη φορά αὐτά, ἀργότερα. Τήν ἡμέρα, ὅμως, πού θά τούς μιλήσετε γιά τόν Θεό, θά προετοιμασθεῖτε καλά καί θά τούς πεῖτε:

— "Τιπάρχει ἔνα θέμα, γιά τό ὅποιο πολλοί ἀμφιβάλλουν. Εἶναι τό θέμα «Θεός». Τί γνώμη ἔχετε;

"Επειτα συζήτηση. "Άλλη ἡμέρα τό θέμα «ψυχή»:

— "Τιπάρχει φυχή;

"Επειτα νά μιλήσετε γιά τό κακό ἀπό πλευρᾶς φιλοσοφικῆς. Νά τούς πεῖτε ὅτι ἔχομε δύο ἔαυτούς, τόν καλό καί τόν κακό. Πρέπει νά καλλιεργήσομε τόν καλό. Αὐτός θέλει τήν πρόοδο, τήν καλοσύνη, τήν ἀγάπη. Αὐτόν πρέπει νά ξυπνήσομε, γιά νά γίνομε ἄνθρωποι σωστοί στήν κοινωνία. Νά θυμηθεῖτε ἐκεῖνο: «Ψυχή μου, ψυχή μου, ἀνάστα, τί καθεύδεις»⁴. Νά μήν τούς τά πεῖτε, ὅμως, ἔτσι ἀλλά μέ ἀλλα λόγια, περίπου ἔτσι: «Παιδιά, νά είστε ξύπνιοι γιά τή μόρφωση, γιά τό καλό, γιά τήν ἀγάπη. Μόνο ή ἀγάπη τά κάνει ὅλα ὅμορφα καί γεμίζει ή ζωή μας κι ἀποκτάει νόημα. Ό κακός ἔαυτός θέλει τήν τεμπελιά, τήν ἀδιαφορία. Άλλ' αὐτό κάνει ἄνοστη τή ζωή, χωρίς νόημα κι ὅμορφιά».

"Ολα, ὅμως, αὐτά θέλουν προετοιμασία. "Η ἀγάπη ἀπαιτεῖ θυσίες καί πολύ συχνά καί θυσία χρόνου. Νά δίδετε τήν πρώτη θέση στήν κατάρτιση, γιά νά είστε ἔτοιμοι νά προσφέρετε στά παιδιά. Νά είστε ἔτοιμοι κι ὅλα νά τά λέτε μέ ἀγάπη καί προπάντων μέ χαρά. Νά τούς δείχνετε ὅλη σας τήν ἀγάπη καί νά ξέρετε τί θέλετε καί τί λέτε. Άλλα θέλει καί τέχνη πῶς θά φερθεῖτε στά παιδιά. Πάνω σ' αὐτό εἶχα ἀκούσει κάτι χαριτωμένο. Προσέξτε το.

Κάποιος δάσκαλος, εὐχαριστημένος ἀπ' ὅλα τά παι-

4. Κοντάκιον Μεγάλου Κανόνος Αγ. Ἀνδρέου Κρήτης.

διά, ὑπέφερε ἀπ' τίς ἀταξίες κάποιου μαθητῆ κι ἥθελε νά τόν ἀποβάλει ἀπ' τό σχολεῖο. Ἐν τῷ μεταξύ ἦλθε νέος δάσκαλος κι ἀνέλαβε τήν τάξην. Γιά τόν συγκεκριμένο μαθητή πῆρε τίς σχετικές πληροφορίες. Ὁ καιωνύργιος, μαθαίνοντας γιά τόν μαθητή ὅτι εἶχε πάθος γιά τό ποδήλατο, τή δεύτερη ἡμέρα, ὅταν μπῆκε στήν τάξη, εἶπε:

— Παιδιά, ἔχω μιά στενοχώρια. Κάθομαι μακριά καί τά πόδια μου μέ πονοῦν νά περπατῶ καί θέλω νά χρησιμοποιήσω ποδήλατο, ἀλλά δέν ξέρω νά τό κινῶ. Ξέρει κανείς νά μέ μάθει;

Πετάγεται, λοιπόν, ὁ ἄτακτος.

— Ἔγω, λέει, θά σέ μάθω!

— Ξέρεις;

— Ναί, ξέρω.

Κι ἀπό τότε ἐγίνανε πολύ καλοί φίλοι, μέχρι πού στενοχωρέθηκε ὁ παλιός δάσκαλος, πού τό ἔβλεπε. Ἐνιωσε ὅτι δέν ἦταν ἄξιος ὁ ἴδιος νά ἐπιβληθεῖ στόν μαθητή.

Συμβαίνει πολλές φορές νά ὑπάρχουν στό σχολεῖο ὄρφανά παιδιά. Δύσκολο πράγμα ἡ ὄρφανια. “Οποιος στερήθηκε τούς γονεῖς του, καί μάλιστα σέ μικρή ἡλικία, ἔγινε δυστυχισμένος στή ζωή.” Ἀν, ὅμως, ἀπέκτησε πνευματικούς γονεῖς τόν Χριστό καί τήν Παναγία μας, ἔγινε ἄγιος. Νά φέρεσθε στά ὄρφανά παιδιά μέ ἀγάπη καί κατανόηση, ἀλλά κυρίως νά τά συνδέετε μέ τόν Χριστό καί μέ τήν Ἐκκλησία.

Μάθετε τά παιδιά νά ζητοῦν τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ

Τό φάρμακο καί τό μεγάλο μυστικό γιά τήν πρόοδο τῶν παιδιῶν εἶναι ἡ ταπείνωση. Ἡ ἐμπιστοσύνη στόν Θεό δίδει ἀπόλυτη ἀσφάλεια. Ὁ Θεός εἶναι τό πᾶν. Δέν μπορεῖ κανείς νά πεῖ ὅτι ἐγώ εἶμαι τό πᾶν. Αὐτό ἐνισχύει τόν ἐγωισμό. Ὁ Θεός θέλει νά ὀδηγοῦμε τά παιδιά στήν ταπείνωση. Τίποτα δέν θά κάνομε κι ἐμεῖς καί τά παιδιά χωρίς τήν ταπείνωση. Θέλει προσοχή, ὅταν ἐνθαρρύνετε τά παιδιά. Στό παιδί δέν πρέπει νά λέτε: «Ἐσύ θά τά καταφέρεις, ἐσύ εἶσαι σπουδαῖος, εἶσαι νέος, εἶσαι ἀνδρεῖος, εἶσαι τέλειος!...». Δέν τό ὡφελεῖτε ἔτσι τό παιδί. Μπορεῖτε, ὅμως, νά τοῦ πεῖτε νά κάνει προσευχή. Νά τοῦ πεῖτε: «Παιδί μου, τά χαρίσματα πού ἔχεις, ὁ Θεός σοῦ τά ἔδωσε. Προσευχήσου νά σοῦ δώσει ὁ Θεός δυνάμεις, γιά νά τά καλλιεργήσεις καί νά πετύχεις. Νά σοῦ δώσει ὁ Θεός τήν χάρι Του». Τοῦτο δῶ εἶναι τό τέλειο. Σ' ὅλα τά θέματα νά μάθουν τά παιδιά νά ζητᾶνε τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ.

Στά παιδιά ὁ ἔπαινος κάνει κακό. Τί λέει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ: «Λαός μου, οἱ μακαρίζοντες ὑμᾶς πλανῶσιν ὑμᾶς καί τήν τρίβον τῶν ποδῶν ὑμῶν ταράσσουσιν»⁵. “Οποιος μᾶς ἔπαινε, μᾶς πλανάει καί μᾶς χαλάει τούς δρόμους τῆς ζωῆς μας. Πόσο σοφά εἶναι τά λόγια τοῦ Θεοῦ! Ὁ ἔπαινος δέν προετοιμάζει τά παιδιά γιά καμιά δυσκολία στή ζωή καί βγαίνουν ἀπροσάρμοστα καί τά χάνουν καί τελικά ἀποτυγχάνουν. Τώρα ὁ κόσμος χάλασε. Στό μικρό παιδάκι λέ-

5. Ἡσ. 3, 12.

νε ὅλο ἐπαινετικά λόγια. Μήν τό μαλώσομε, μήν τοῦ ἐναντιωθοῦμε, μήν τό πιέσομε τό παιδί. Μαθαίνει, ὅμως, ἔτσι καί δέν μπορεῖ ν' ἀντιδράσει σωστά καί στήν πιό μικρή δύσκολία. Μόλις κάποιος τοῦ ἐναντιωθεῖ, τσακίζεται, δέν ἔχει σθένος.

Οἱ γονεῖς εὐθύνονται πρῶτοι γιά τήν ἀποτυχία τῶν παιδιῶν στή ζωή καί οἱ δάσκαλοι καί καθηγητές μετά. Τά ἐπαινοῦν διαρκῶς. Τούς λένε ἐγωιστικά λόγια. Δέν τά φέρνουν στό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τ' ἀποξενώνουν ἀπ' τήν Ἐκκλησία. "Οταν μεγαλώσουν λίγο τά παιδιά καί πᾶνε στό σχολεῖο μ' αὐτό τόν ἐγωισμό, φεύγουν ἀπ' τήν θρησκεία καί τήν περιφρονοῦν, χάνουν τό σεβασμό πρός τόν Θεό, πρός τούς γονεῖς, πρός ὅλους. Γίνονται ἀτίθασα καί σκληρά καί ἀπονα, χωρίς νά σέβονται οὔτε τή θρησκεία οὔτε τόν Θεό. Βγάλαμε στή ζωή ἐγωιστές καί ὅχι χριστιανούς.

Τά παιδιά μέ τούς συνεχεῖς ἐπαίνους δέν οίκοδομούνται

Τά παιδιά μέ τούς συνεχεῖς ἐπαίνους δέν οίκοδομούνται. Γίνονται ἐγωιστές καί κενόδοξοι. Θά θέλουν σ' ὅλη τους τή ζωή νά τούς ἐπαινοῦν ὅλοι διαρκῶς, ἔστω κι ἄν τούς λένε καί φέματα. Δυστυχῶς, σήμερα μάθανε ὅλοι νά λένε καί φέματα καί τά δέχονται οἱ κενόδοξοι, εἶναι ή τροφή τους. «Πές το, κι ἄς εἶναι φέμα, κι ἄς εἶναι εἰρωνεία», λένε. 'Ο Θεός αὐτό δέν τό θέλει. 'Ο Θεός θέλει τήν ἀλήθεια. Δυστυχῶς, αὐτό δέν τό καταλαβαίνουν ὅλοι καί κάνουν τό ἐντελῶς ἀντίθετο.

Τά παιδιά, ὅταν τά ἐπαινεῖς συνεχῶς, χωρίς διάκριση, τά πειράζει ὁ ἀντίθετος. Τούς ξεσηκώνει τό μύλο τοῦ ἐγωισμοῦ καί, συνηθισμένα ἀπό μικρά στούς ἐπαίνους ἀπό γονεῖς καί δάσκαλους, προχωροῦν ίσως στά γράμματα, ἀλλά τί τό διφελος; Στή ζωή θά βγοῦν ἐγωιστές καί ὅχι χριστιανοί. Οἱ ἐγωιστές δέν μποροῦν νά εἶναι ποτέ χριστιανοί. Οἱ ἐγωιστές θέλουν διαρκῶς ὅλοι νά τούς ἐπαινοῦν, ὅλοι νά τούς ἀγαπῶνται, ὅλοι νά λένε καλά γι' αὐτούς, πράγμα πού δὲ Θεός μας, ή Ἐκκλησία μας, ή Χριστός μας δέν τό θέλει.

'Η θρησκεία μας δέν θέλει αὐτό τόν τρόπο, αὐτή τήν ἀγωγή. Ἀντίθετα, θέλει τά παιδιά ἀπό μικρά νά μαθαίνουν στήν ἀλήθεια. 'Η ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ τονίζει ὅτι, ἀμα ἐπαινεῖς ἔναν ἄνθρωπο, τόν κάνεις ἐγωιστή. 'Ο ἐγωιστής εἶναι ὁ μπερδεμένος, ὁ ὀδηγούμενος ὑπό τοῦ διαβόλου καί τοῦ κακοῦ πνεύματος. "Ετσι, μεγαλώνοντας μέσα στόν ἐγωισμό, ή πρώτη του δουλειά εἶναι ν' ἀρνεῖται τόν Θεό καί νά εἶναι ἔνας ἐγωιστής ἀπροσάρμοστος μέσα στήν κοινωνία.

Πρέπει νά πεῖς τήν ἀλήθεια, νά τή μάθει ὁ ἄνθρωπος. 'Αλλιῶς τόν ὑποστηρίζεις στήν ἀμορφωσιά του. "Οταν πεῖς στόν ἄλλο τήν ἀλήθεια, αὐτός κατατοπίζεται, προσέχει, ἀκούει καί τούς ἄλλους, ἐγκρατεύεται. "Ετσι καί στό παιδί θά πεῖς τήν ἀλήθεια, θά τό μαλώσεις, γιά νά κατατοπισθεῖ ὅτι αὐτό πού κάνει δέν εἶναι καλό. Τί λέγει ὁ σοφάς Σολομών; «Ος φείδεται τῆς βακτηρίας, μισεῖ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὁ δὲ ἀγαπῶν, ἐπιμελῶς παιδεύει»⁶. "Οχι, ὅμως, νά τό δέρ-

6. Παρ. 13, 24.

νεις μέ τή μαγκούρα. Τότε φεύγομε ἀπ' τά δρια καί γίνεται τό ἀντίθετο.

Μέ τόν ἔπαινο ἀπό μικρά τά παιδιά μας τά ὁδηγοῦμε στόν ἐγωισμό. Καί τόν ἐγωιστή μπορεῖ καί νά τόν χοροῦδεύεις, ἀρχεῖ νά τοῦ λέεις ὅτι εἶναι καλός, νά τοῦ φουσκώνεις τό ἐγώ του. Κι ἔτσι σου λέει: «Ἄ, αὐτός πού μ' ἔπαινε, αὐτός εἶναι καλός». Αύτά δέν εἶναι σωστά πράγματα. Ἐπειδή ὁ ἄνθρωπος μεγαλώνει μέ τόν ἐγωισμό, ἀρχίζουν τά μπερδέματα μέσα του, ὑποφέρει, δέν ξέρει τί νά κάνει. Αἰτία τῆς φυχικῆς ἀκαταστασίας εἶναι ὁ ἐγωισμός. Αύτό τό πράγμα καί οἱ ἴδιοι οἱ φυχίατροι, ἀμα τό μελετήσουν, θά τό βροῦν, ὅτι ὁ ἐγωιστής εἶναι ἀρρωστος.

Ποτέ δέν πρέπει νά ἔπαινοῦμε τούς συνανθρώπους μας καί νά τούς κολακεύομε, ἀλλά νά τούς ὁδηγοῦμε στήν ταπείνωση καί στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Κι οὕτε νά ἐπιζητοῦμε ἐμεῖς νά μᾶς ἀγαπᾶνε, λέγοντας ἔπαινους στούς ἄλλους. Νά μαθαίνομε ν' ἀγαπᾶμε κι ὅχι νά ζητοῦμε νά μᾶς ἀγαπᾶνε. Ν' ἀγαπᾶμε δλους καί νά κάνομε θυσίες, δσο μποροῦμε μεγάλες, γιά δλους τούς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς ἀνιδιοτελῶς, χωρίς νά περιμένομε ἔπαινους κι ἀγάπη ἀπ' αὐτούς. Αύτοί θά κάνουνε γιά μᾶς ὅ,τι ὁ Θεός τούς λέει. Ἄν εἶναι κι ἔκεινοι χριστιανοί, θά δώσουνε δόξα στόν Θεό, πού βρεθήκαμε καί τούς βοηθήσαμε ἢ τούς εἴπαμε ἔναν καλό λόγο.

Ἐτσι νά ὁδηγεῖτε καί τά παιδιά τοῦ σχολείου. Αύτή εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ἀλλιῶς γίνονται ἀπροσάρμοστα. Δέν ξέρουνε τί κάνουν καί ποῦ βαδίζουν καί αἰτία εἴμαστε ἐμεῖς, πού τά κάναμε ἔτσι. Δέν τά ὁδηγήσαμε στήν ἀλήθεια, στήν

ταπείνωση, στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Τά κάναμε ἐγωιστές καί νά τό ἀποτέλεσμα τώρα!

Ὑπάρχουν, ὅμως, καί παιδιά πού προέρχονται ἀπό γονεῖς ταπεινούς κι ἀπό μικρά ὅταν εἶναι, τούς μιλᾶνε γιά τόν Θεό καί γιά τήν ἀγία ταπείνωση. Αύτά τά παιδιά δέν δημιουργοῦν προβλήματα στούς συνανθρώπους τους. Δέν θυμώνουν, ὅταν τούς ὑποδεικνύεις τό λάθος τους, ἀλλά προσπαθοῦν νά τό διορθώσουν, καί προσεύχονται ὁ Θεός νά τούς βοηθήσει νά μή γίνουν ἐγωιστές.

Ἐγώ, τί νά σᾶς πῶ, ὅταν εἶχα πάει στό "Άγιον" Ορος, πῆγα σέ κάτι γέροντες ἀγιότατους. Αύτοί ποτέ δέν μοῦ εἴπανε «μπράβο». Πάντα μέ συμβουλεύανε πῶς ν' ἀγαπάω τόν Θεό καί πῶς νά είμαι πάντα ταπεινός. Νά ἐπικαλοῦμαι τόν Θεό νά μ' ἐνισχύει στήν φυχή μου καί νά Τόν ἀγαπάω πολύ. Οὕτε τό ἥξερα αὐτό τό «μπράβο», οὕτε ποτέ τό ἐξήτησα. Ἀντίθετα στενοχωριόμουνα, ἀμα οἱ Γέροντές μου δέν μέ μαλώνανε. Ἔλεγα: «Νά πάρει ἡ εύχή, δέν ηῦρα γέροντες καλούς!». Ἡθελα νά μέ παιδεύουνε, νά μέ μαλώνουνε, νά μοῦ φέρονται σκληρά. Αύτά πού σᾶς λέω τώρα, νά τ' ἀκούσει ἔνας χριστιανός, τί θά πεῖ; Θά τά χάσει καί θά τ' ἀπορρίψει. Κι ὅμως, αὐτό εἶναι τό σωστό, τό ταπεινό, τό ἀκραίφνες.

Οὕτε οἱ γονεῖς μου μοῦ εἴπανε ποτέ «μπράβο». Οὕτε τό ἥθελα τό «μπράβο». Γι' αὐτό ὅ,τι ἔκανα, τό ἔκανα ἀνιδιοτελῶς. Τώρα πού μ' ἔπαινοῦν οἱ ἄνθρωποι, αἰσθάνομαι πολύ ἀσχημα. Τί νά σᾶς πῶ... Κλωτσάω μέσα μου, ὅταν οἱ ἄλλοι μοῦ λένε «μπράβο». Ἀλλά δέν μ' ἔβλαψε πού ἐμαθα τήν ταπείνωση. Καί τώρα γιατί δέν θέλω νά μ' ἔπαι-

νοῦν; Διότι ξέρω ὅτι δὲ παινος τὸν κάνει κούφιο τὸν ἄνθρωπο καὶ διώχνει τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ. Καί ἡ χάρι τοῦ Θεοῦ ἔρχεται μόνο μέ τὴν ἀγία ταπείνωση. Ὁ ἄνθρωπος δὲ ταπεινός εἶναι δὲ τέλειος ἄνθρωπος. Δέν εἶναι ὥραῖα αὐτά; Δέν εἶναι ἀληθινά;

Σ' ὅποιον τά πεῖς αὐτά, θά πεῖ: «Τί λές, καλέ, ἂμα δέν ἐπαινέσεις τό παιδί οὔτε νά διαβάσει μπορεῖ, οὔτε, οὔτε...». Μά συμβαίνει αὐτό, γιατί ἔτσι εἴμαστε ἐμεῖς καὶ κάνομε καί τό παιδί μας ἔτσι. Δηλαδή ἔχομε ξεφύγει ἀπ' τὴν ἀλήθεια. Ὁ ἐγωισμός ἔβγαλε τόν ἄνθρωπο ἀπ' τόν Παράδεισο, εἶναι μεγάλο κακό. Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, δὲ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὕα, ἦταν ἀπλοί καὶ ταπεινοί, γι' αὐτό ζοῦσαν στόν Παράδεισο. Δέν εἶχαν ἐγωισμό. Εἶχαν, ὅπως λένε στή θεολογική γλώσσα, τό ἀρχέγονον. «Οταν λέμε «ἀρχέγονον», ἐννοοῦμε τά χαρίσματα πού ἔδωσε ὁ Θεός ἀρχικά, ὅταν ἐδημιούργησε τόν ἄνθρωπο, δηλαδή τή ζωή, τήν ἀθανασία, τή συνείδηση, τό αὐτεξούσιο, τήν ἀγάπη, τήν ταπείνωση κ.ἄ. Μετά δὲ διάβολος κατόρθωσε μέ τόν ἐπαινο καὶ τούς ἐπλάνησε. Γεμίσανε ἐγωισμό. Τό φυσικό, ὅμως, τοῦ ἄνθρωπου, ἔτσι ὅπως τόν ἐπλασε δὲ Θεός, εἶναι ἡ ταπείνωση. Ἐνῶ δὲ ἐγωισμός εἶναι κάτι τό ἀφύσικο, εἶναι ἀρρώστια, εἶναι παρά φύσιν.

«Οταν, λοιπόν, ἐμεῖς στό παιδί μέ τούς ἐπαίνους δημιουργοῦμε αὐτό τό «ύπερεγώ», τοῦ φουσκώνομε τόν ἐγωισμό, τοῦ κάνομε μεγάλο κακό. Τό κάνομε νά γίνεται πιό ἐπιρρεπές στά διαβολικά πράγματα. »Ετσι μεγαλώνοντάς το, τό ἀπομακρύνομε ἀπ' ὅλες τίς ἀξίες τῆς ζωῆς. Δέν νομίζετε ὅτι αὐτά εἶναι ἡ αἰτία πού τά παιδιά χάνονται, πού

οἱ ἄνθρωποι ἀνταρτεύουν; Εἶναι δὲ ἐγωισμός, πού τούς ἔχουν ἀπ' τή μικρή ἡλικία ἐμφυτεύσει οἱ γονεῖς. Ὁ διάβολος εἶναι δὲ μέγας ἐγωιστής, δὲ μέγας ἐωσφόρος. Δηλαδή ζοῦμε τόν ἐωσφόρο μέσα μας, ζοῦμε τόν διάβολο. Δέν ζοῦμε τήν ταπείνωση. Ἡ ταπείνωση εἶναι τοῦ Θεοῦ, εἶναι κάτι τό ἀπαραίτητο γιά τήν φυχή τοῦ ἄνθρωπου. Εἶναι κάτι τό ὀργανικό. Κι ὅταν λείπει, εἶναι σάν νά λείπει ἀπ' τόν ὀργανισμό ἡ καρδιά. Ἡ καρδιά δίνει ζωή στόν ὀργανισμό καὶ ἡ ταπείνωση δίνει ζωή στήν φυχή. Μέ τόν ἐγωισμό δὲ ἄνθρωπος εἶναι πλέον μέ τό μέρος τοῦ κακοῦ πνεύματος, δηλαδή ἀναπτύσσεται μέ τό κακό πνεῦμα καὶ ὅχι μέ τό ἀγαθό.

Αὐτό κατόρθωσε δὲ διάβολος νά κάνει. «Ἐκανε τή γῆ λαβύρινθο, γιά νά μήν μποροῦμε νά συνεννοηθοῦμε μεταξύ μας. Τί εἶναι αὐτό πού πάθαμε καὶ δέν τό καταλάβαμε; Βλέπετε πῶς πλανηθήκαμε; Καταντήσαμε τή γῆ μας καὶ τήν ἐποχή μας σωστό φυχιατρεῖο! Καί δέν καταλαβαίνομε τί μᾶς φταίει. »Ολοι ἀποροῦμε: «Τί γίναμε, ποῦ πᾶμε, γιατί τά παιδιά μας πήρανε τούς δρόμους, γιατί φύγανε ἀπ' τά σπίτια τους, γιατί παρατήσανε τή ζωή, γιατί παρατήσανε τή μόρφωσή τους; Γιατί γίνεται αὐτό;». Ὁ διάβολος κατόρθωσε νά ἔξαφανίσει τόν ἑαυτό του καὶ νά κάνει τούς ἄνθρωπους νά χρησιμοποιοῦν ἄλλα ὀνόματα. Οἱ γιατροί, οἱ φυχολόγοι λένε συχνά, ὅταν ἔνας ἄνθρωπος πάσχει: «Ἄ, νεύρωση ἔχεις! Ά, ἄγχος ἔχεις!» καὶ τά τοιαῦτα. Δέν παραδέχονται ὅτι διάβολος ὑποκινεῖ καὶ διεγείρει στόν ἄνθρωπο τόν ἐγωισμό. Κι ὅμως δὲ διάβολος ὑπάρχει, εἶναι τό πνεῦμα τοῦ κακοῦ. »Ἀν ποῦμε ὅτι δέν ὑπάρχει, εἶναι σάν νά

ἀρνούμαστε τό Εὐαγγέλιο πού μιλάει γι' αὐτόν. Αύτός εἶ-
ναι ὁ ἔχθρος μας, ὁ πολέμιος μας στή ζωή, ὁ ἀντίθετος τοῦ
Χριστοῦ καὶ λέγεται ἀντίχριστος. Ὁ Χριστός ἥλθε στή γῆ,
γιά νά μᾶς ἀπαλλάξει ἀπό τόν διάβολο καὶ νά μᾶς χαρίσει
τή σωτηρία.

Τό συμπέρασμα πού βγαίνει εἶναι ὅτι πρέπει νά μάθο-
με στά παιδιά νά ζοῦν ταπεινά καὶ ὀπλά καὶ νά μή ζητοῦν
τόν ἔπαινο καὶ τό «μπράβο». Νά τά μάθομε ὅτι ὑπάρχει ἡ
ταπείνωση, πού εἶναι ἡ ὑγεία τῆς ζωῆς.

Ἡ νοοτροπία τῆς σημερινῆς κοινωνίας κάνει κακό στά
παιδιά. Ἔχει ἄλλη φυχολογία, ἄλλη παιδαγωγική, πού ἀ-
πευθύνονται σέ παιδιά ἀθέων. ቩ νοοτροπία αὐτή ὁδηγεῖ
στήν ἀσυδοσία. Καὶ βλέπετε τ' ἀποτελέσματα στά παιδιά
καὶ στούς νέους. Φωνάζουν σήμερα οἱ νέοι. Λένε: «Πρέπει
νά μᾶς καταλάβετε!». Δέν πρέπει, ὅμως, νά πᾶμε ἐμεῖς σ'
αὐτούς. Ἀντίθετα, θά προσευχόμαστε γι' αὐτούς, θά λέμε
τό σωστό, θά τό ζοῦμε, θά τό κηρύττομε, ἄλλα δέν θά προσ-
αρμοσθοῦμε μέ τό πνεῦμα τους. Νά μή χαλάσσομε τό μεγα-
λεῖο τῆς πίστεώς μας. Δέν γίνεται, γιά νά τούς βοηθήσομε,
ν' ἀποκτήσομε τή δική τους νοοτροπία. Πρέπει νά εἴμαστε
αὐτοί πού εἴμαστε καὶ νά κηρύττομε τήν ἀλήθεια, τό φῶς.

Ἄπό τους Πατέρες θά μάθουν τά παιδιά. ቩ διδασκα-
λία τῶν Πατέρων θά μάθει στά παιδιά μας γιά τήν ἔξομο-
λόγηση, γιά τά πάθη, γιά τίς κακίες, πῶς νικοῦσαν οἱ ἄγιοι
τόν κακό ἑαυτό τους. Κι ἐμεῖς θά εύχόμαστε ὁ Θεός νά ἐγ-
κύψει μέσα τους.

Περί λογισμῶν τῆς καρδίας

«Πάντοτε νά εύχόμαστε ἀγαπητικά
γιά τούς ἀδελφούς μας»

Ανθρωπός είναι ο πλέον σημαντικός ένθυμος

Νά εχομε μέσα στήν φυχή μας
ἀγαθότητα καί ἀγάπη

Ο ἄνθρωπος ἔχει τέτοιες δυνάμεις, ὥστε νά μπορεῖ νά μεταδώσει τό καλό ἢ τό κακό στό περιβάλλον του. Αύτά τά θέματα εἶναι πολύ λεπτά. Χρειάζεται μεγάλη προσοχή. Πρέπει νά βλέπομε τό καθετί μέ ἀγαθό τρόπο. Τίποτα τό κακό νά μή σκεπτόμαστε γιά τούς ἄλλους. Κι ἔνα βλέμμα κι ἔνας στεναγμός ἐπιδρᾶ στούς συνανθρώπους μας. Καί ἡ ἐλάχιστη ἀγανάκτηση κάνει κακό. Νά ἔχομε μέσα στήν φυχή μας ἀγαθότητα κι ἀγάπη· αύτά νά μεταδίδομε.

Νά προσέχομε νά μήν ἀγανακτοῦμε γιά τούς ἀνθρώπους πού μᾶς βλάπτουν· μόνο νά προσευχόμαστε γι' αὐτούς μέ ἀγάπη. "Ο, τι κι ἂν κάνει ὁ συνάνθρωπός μας, ποτέ νά μή σκεπτόμαστε κακό γι' αὐτόν. Πάντοτε νά εύχόμαστε ἀγαπητικά. Πάντοτε νά σκεπτόμαστε τό καλό. Βλέπετε τόν πρωτομάρτυρα Στέφανο. Εύχόταν: «Κύριε, μή στήσῃς

αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν ταύτην¹. Τό ίδιο πρέπει νά κάνομε κι ἐμεῖς.

Δέν πρέπει ποτέ νά σκεπτόμαστε γιά τόν ἄλλο ὅτι θά τοῦ δώσει ὁ Θεός κάποιο κακό ἢ ὅτι θά τόν τιμωρήσει γιά τό ἀμάρτημά του. Αὐτός ὁ λογισμός φέρνει πολύ μεγάλο κακό, χωρίς ἐμεῖς νά τό ἀντιλαμβανόμαστε. Πολλές φορές ἀγανακτοῦμε καί λέμε στόν ἄλλο: «Δέν φοβᾶσαι τή δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, δέν φοβᾶσαι μή σέ τιμωρήσει;». "Αλλη φορά πάλι λέμε: «Ο Θεός, δέν μπορεῖ, θά σέ τιμωρήσει γι' αὐτό πού ἔκανες» ἢ «Θεέ μου, μήν κάνεις κακό σ' αὐτόν τόν ἀνθρώπο γι' αὐτό πού μοῦ ἔκανε» ἢ «Νά μήν πάθει αὐτό τό πράγμα ὁ τάδε».

Σέ ὅλες αὐτές τίς περιπτώσεις, ἔχομε βαθιά μέσα μας τήν ἐπιθυμία νά τιμωρηθεῖ ὁ ἄλλος. Ἀντί, ὅμως, νά ὀμολογήσομε τό θυμό μας γιά τό σφάλμα του, παρουσιάζομε μέ ἄλλον τρόπο τήν ἀγανάκτησή μας καί, δῆθεν, παρακαλοῦμε τόν Θεό γι' αὐτόν. "Ετσι, ὅμως, στήν πραγματικότητα καταριόμαστε τόν ἀδελφό.

Κι ἄν, ἀντί νά προσευχόμαστε, λέμε, «νά τό βρεῖς ἀπ' τόν Θεό, νά σέ πληρώσει ὁ Θεός γιά τό κακό πού μοῦ ἔκανες», καί τότε πάλι εύχόμαστε νά τόν τιμωρήσει ὁ Θεός. Ἀκόμη καί ὅταν λέμε, «ἄς εἶναι, βλέπει ὁ Θεός», ἢ διάθεση τής φυχῆς μας ἐνεργεῖ κατά ἔνα μυστηριώδη τρόπο, ἐπηρεάζει τήν φυχή τοῦ συνανθρώπου μας καί αὐτός παθαίνει κακό.

"Οταν κακομελετᾶμε, κάποια κακή δύναμη βγαίνει ἀπό μέσα μας καί μεταδίδεται στόν ἄλλο, ὅπως μεταφέρε-

ται ἡ φωνή μέ τά ἡχητικά κύματα, καί ὅντως ὁ ἄλλος παθαίνει κακό. Γίνεται κάτι σάν βασκανία, ὅταν ὁ ἀνθρωπος ἔχει γιά τούς ἄλλους κακούς λογισμούς. Αὐτό γίνεται ἀπ' τή δική μας ἀγανάκτηση. Ἐμεῖς μεταδίδομε μυστικῷ τῷ τρόπῳ τήν κακία μας. Δέν προκαλεῖ ὁ Θεός τό κακό ἀλλά ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων. Δέν τιμωρεῖ ὁ Θεός, ἀλλά ἡ δική μας κακή διάθεση μεταδίδεται στήν φυχή τοῦ ἄλλου μυστηριώδως καί κάνει τό κακό. 'Ο Χριστός ποτέ δέν θέλει τό κακό. Ἀντίθετα παραγγέλλει: «Ἐύλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς...»².

'Η βασκανία εἶναι πολύ ἄσχημο πράγμα. Εἶναι ἡ κακή ἐπίδραση πού γίνεται, ὅταν κανείς ζηλέψει κι ὄρεχθεῖ κάτι ἡ κάποιον. Θέλει μεγάλη προσοχή. 'Η ζήλεια κάνει πολύ κακό στόν ἄλλο. Αὐτός πού βασκαίνει δέν τό βάζει κάν στό νοῦ του ὅτι κάνει κακό. Εἰδατε τί λέει καί ἡ Παλαιά Διαθήκη: «Βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλά»³.

"Οταν, ὅμως, ὁ ἄλλος εἶναι ἀνθρώπος τοῦ Θεοῦ καί ἔξομολογεῖται καί μεταλαμβάνει καί ἔχει πάνω του τόν Σταυρό, δέν τόν πιάνει τίποτα. "Ολοι οἱ δαίμονες νά πέσουν πάνω του, δέν καταφέρουν τίποτα.

«Θροῦς γογγυσμῶν οὐκ ἀποκριθήσεται»

Μέσα μας ὑπάρχει ἔνα μέρος τῆς φυχῆς πού λέγεται «ἡθικολόγος». Αὐτός ὁ «ἡθικολόγος», ὅταν βλέπει κάποιον νά παρεκτρέπεται, ἐπαναστατεῖ, ἐνῶ πολλές φορές

1. Πράξ. 7, 60.

2. Ματθ. 5, 44.

3. Σοφ. Σολ. 4, 12.

αὐτός πού κρίνει ἔχει κάνει τήν ἴδια παρεκτροπή. Δέν τά βάζει, ὅμως, μέ τόν ἑαυτό του ἀλλά μέ τόν ἄλλο. Κι αὐτό δέν τό θέλει ὁ Θεός. Λέει ὁ Χριστός στό Εὐαγγέλιο: «'Ο οὖν διδάσκων ἔτερον σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; 'Ο κηρύσσων μὴ κλέπτειν, κλέπτεις;»⁴. Μπορεῖ νά μήν κλέπτομε, ὅμως φονεύομε κακίζομε τόν ἄλλο κι ὅχι τόν ἑαυτό μας. Λέμε, παραδείγματος χάριν: «'Ἐπρεπε νά κάνεις αὐτό· δέν τό ἔκανες, νά τί ἐπαθεῖς!». Στήν πραγματικότητα, ἐπιθυμοῦμε νά πάθει ὁ ἄλλος κακό. "Οταν σκεπτόμαστε τό κακό, τότε μπορεῖ πράγματι νά συμβεῖ. Κατά ἔνα μυστηριώδη καί ἀφανή τρόπο μειώνομε στόν ἄλλο τή δύναμη νά πάει στό ἀγαθό, τοῦ κάνομε κακό. Μπορεῖ νά γίνομε αἰτία ν' ἀρρωστήσει, νά χάσει τή δουλειά του, τήν περιουσία του κ.λπ. Μ' αὐτό τόν τρόπο δέν κάνομε κακό μόνο στόν πλησίον μας ἀλλά καί στόν ἑαυτό μας, γιατί ἀπομακρυνόμαστε ἀπ' τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Καί τότε προσευχόμεθα καί δέν εἰσακουόμεθα. «Αἴτοῦμεν καὶ οὐ λαμβάνομεν»⁵. Γιατί; Τό σκεψθήκαμε ποτέ αὐτό; «Διότι κακῶς αἴτούμεθα»⁶. Πρέπει νά βροῦμε τρόπο νά θεραπεύσομε τήν τάση πού υπάρχει μέσα μας νά αἰσθανόμαστε καί νά σκεπτόμαστε μέ κακία γιά τόν ἄλλο.

Εἶναι δυνατόν νά πεῖ κάποιος, «ἔτσι πού φέρεται ὁ τάδε θά τιμωρθεῖ ἀπ' τόν Θεό», καί νά νομίζει ὅτι τό λέει χωρίς κακία. Εἶναι, ὅμως, πολύ λεπτό πράγμα νά διακρίνει κανείς ἀν ἔχει ἡ δέν ἔχει κακία. Δέν φαίνεται καθαρά. Εἶναι πολύ μυστικό πράγμα τί κρύβει ἡ ψυχή μας καί πῶς αὐτό μπορεῖ νά ἐπιδράσει σέ πρόσωπα καί πράγματα.

4. Ρωμ. 2, 21.

5. Πρβλ. Ἰαχ. 4, 3.

6. ὥ.π.

Δέν συμβαίνει τό ἴδιο, ἀν ποῦμε μετά φόβου ὅτι ὁ ἄλλος δέν ζεῖ καλά καί νά προσευχόμαστε νά τόν βοηθήσει ὁ Θεός καί νά τοῦ δώσει μετάνοια· δηλαδή οὔτε λέμε, οὔτε κατά βάθος ἐπιθυμοῦμε νά τόν τιμωρήσει ὁ Θεός γι' αὐτό πού κάνει. Τότε ὅχι μόνο δέν κάνομε στόν πλησίον κακό, ἀλλά τοῦ κάνομε καί καλό. "Οταν εὕχεται κανείς γιά τόν πλησίον του, μιά καλή δύναμη βγαίνει ἀπ' αὐτόν καί πηγαίνει στόν ἀδελφό καί τόν θεραπεύει καί τόν δυναμώνει καί τόν ζωογονεῖ. Μυστήριο πῶς φεύγει ἀπό μᾶς αὐτή ἡ δύναμη. "Ομως, πράγματι, αὐτός πού ἔχει μέσα του τό καλό στέλνει τήν καλή αὐτή δύναμη στούς ἄλλους μυστικά καί ἀπαλά. Στέλνει στόν πλησίον του φῶς, πού δημιουργεῖ ἔναν κύκλο προστασίας γύρω του καί τόν προφυλάσσει ἀπ' τό κακό. "Οταν ἔχομε γιά τόν ἄλλο ἀγαθή διάθεση καί προσευχόμαστε, θεραπεύομε τόν ἀδελφό καί τόν βοηθᾶμε νά πάει πρός τόν Θεό.

"Υπάρχει μιά ζωή ἀόρατη, ἡ ζωή τῆς φυχῆς. Αὐτή είναι πολύ ἰσχυρή καί μπορεῖ νά ἐπιδράσει στόν ἄλλον, ἔστω κι ἀν μᾶς χωρίζουν χιλιόμετρα. Αὐτό γίνεται καί μέ τήν κατάρα, ἡ ὅποια εἶναι δύναμη πού ἐνεργεῖ τό κακό. "Αν, ὅμως, πάλι μέ ἀγάπη προσευχήθοῦμε γιά κάποιον, ὅση ἀπόσταση κι ἀν μᾶς χωρίζει, μεταδίδεται τό καλό. "Αρα καί τό καλό καί τό κακό δέν τά ἐπηρεάζουν οἱ ἀποστάσεις. Μποροῦμε νά τά στείλομε σέ ἀποστάσεις ἀπέραντες. Τό λέει ὁ σοφός Σολομών: «Θροῦς γογγυσμῶν ούκ ἀποκρυβήσεται»⁷. Ο θροῦς τῆς φυχῆς μας φθάνει μυστηριωδῶς κι ἐ-

7. Πρβλ. Σοφ. Σολ. 1, 10.

πηρεάζει τόν ἄλλον, ἔστω κι ἀν δέν ἐκφράσομε οὗτε μιά λέξη. Καί χωρίς νά μιλήσομε, μπορετ νά μεταδώσομε τό καλό ἡ τό κακό, ὅση κι ἀν εῖναι ἡ ἀπόσταση πού μᾶς χωρίζει ἀπ' τόν πλησίον. Αύτό πού δέν ἐκφράζεται ἔχει συνήθως περισσότερη δύναμη ἀπ' τά λόγια.

«Παναγίτσα μου,
κάνε τον νά δοξάζει τ' ὄνομά σου!»

Ακοῦστε κάτι δικό μου πού θά σᾶς πῶ. Μιά φορά πήγαινα στό χωριό μου μέσω Χαλκίδος. Πρός τό σταθμό τοῦ τραίνου στή Χαλκίδα βλέπω ἔνα παιδί πού ἥταν ἀνεβασμένο σ' ἔνα ἀμάξι καί προσπαθοῦσε νά περάσει τίς γραμμές τοῦ τραίνου. Δέν τόν ὑπάκουε τό ἄλογό του κι ἄρχισε νά βλασφημάει τήν Παναγία. Λυπήθηκα πολύ ἐκείνη τή στιγμή καί αὐθόρμητα εἶπα: «Παναγίτσα μου, κάνε τον νά δοξάζει τ' ὄνομά σου, σέ παρακαλῶ!». Σέ πέντε λεπτά τό ἀμάξι τοῦ παιδιοῦ ἀναποδογυρίστηκε καί τόν πλάκωσε. Ανοιξε τό βαρέλι πού ἥταν στή σούστα κι ὁ μοῦστος πού εἶχε μέσα τόν περιέλουσε. Τό παιδί, πιάνοντας τό κεφάλι του καί τρέμοντας, ἄρχισε νά φωνάζει: «Παναγίτσα μουσου, Παναγίτσα μουσου, Παναγίτσα μουσου!!!». Έγώ πιό πάνω, βλέποντάς τον, ἔχλαιγα κι ἔλεγα στήν Παναγία μᾶς: «Παναγίτσα μου, γιατί τό ἔκανες ἔτσι; Έγώ εἶπα νά δοξάζει τ' ὄνομά σου, ἀλλά ὅχι μ' αὐτό τόν τρόπο». Λυπήθηκα γιά τό παιδί. Μετάνιωσα, πού ἔγινα αἰτία νά πάθει ὅ,τι ἔπαθε. Νόμιζα ὅτι μέ ἀγαθότητα εἶχα πεῖ ἐκείνη τήν εὐχή

στήν Παναγία, ὅταν τόν ἄκουσα νά βλασφημάει τ' ὄνομά της, ὅμως μέσα στήν ψυχή μου ἵσως νά εἶχε δημιουργηθεῖ μυστικά κάποια ἀγανάκτηση.

Θά σᾶς διηγηθῶ ἔνα ἀκόμη περιστατικό καί θά θαυμάστε. Δέν εῖναι τίποτα τῆς φαντασίας μου. "Ο, τι σᾶς λέγω εἶναι ἀληθινό. Άκοῦστε.

Κάποτε κάποια κυρία ἐπισκέφθηκε ἔνα ἀπόγευμα μιά φίλη της. Στό σαλόνι διέκρινε ἔνα ώρατο βάζο γιαπωνέζικο, ἀξίας, γεμάτο λουλούδια.

— Τί ώρατο βάζο! Πότε τό ἀγόρασες;

— Μοῦ τό ἔφερε ὁ ἄνδρας μου, εἶπε ἐκείνη.

Τήν ἄλλη μέρα, τό πρωί στίς ὁχτώ, ἡ κυρία πού εἶχε κάνει τήν ἐπίσκεψη, ἐνῶ ἔπινε καφέ μέ τόν ἄνδρα της, θυμήθηκε τό βάζο. Τής εἶχε κάνει πολλή ἐντύπωση. Λέει, λοιπόν, στόν ἄνδρα της μέ θαυμασμό:

— Τί νά σου πῶ γιά τήν φίλη μου! Τής ἔφερε ὁ ἄνδρας της ἔνα πολύ ώρατο βάζο γιαπωνέζικο, πολύχρωμο, μέ ώρατες παραστάσεις καί στόλιζε ὅλο τό σαλόνι.

Τήν ἴδια μέρα ἔσαναπήγε στήν φίλη της γιά κάποια δουλειά. Κοιτάζει, τό βάζο ἔλειπε. Τής λέει:

— Τί τό ἔκανες τό βάζο;

— Τί νά σου πῶ, τής ἀπάντησε. Σήμερα πρωί πρωί, στίς ὁχτώ ἡ ώρα, ὅπως ἥμουνα στό δωμάτιο ἥσυχα, ἀκούω ἔνα δυνατό «κράκ!» καί τό ἀνθοδοχεῖο ἔγινε κομμάτια. "Ετσι μόνο του, χωρίς νά τό πειράξει κανείς, χωρίς νά φυσήξει ἀέρας, χωρίς κανείς νά τό κουνήσει!

Έκείνη δέν μιλησε καθόλου στήν ἀρχή. Μετά τής λέγει:

— Τί νά σοῦ πῶ... Στίς δόχτω πίναμε μέ τόν ἄνδρα μου καφέ καί μέ θαυμασμό καί χαρά τοῦ περιέγραφα τό βάζο σου. Μέ πολλή λαχτάρα ἔκανα τήν περιγραφή. Τί νά πῶ, λές καμιά κακή δύναμη νά ἐνήργησε; Αὐτό θά συνέβαινε, μόνο ἂν δέν σ' ἀγαποῦσα.

Κι ὅμως, αὐτό ἥτανε. Δέν κατάλαβε ὅτι μέσα της εἶχε κακία. Αὐτό ἥταν φθόνος, ζήλεια, βασκανία. Ἡ κακή δύναμη μεταδίδεται, ὅσο μακριά κι ἂν βρισκόμαστε. Αὐτό εἶναι μυστήριο. Δέν ὑπάρχει ἀπόσταση. Γι' αὐτό ἔσπασε τό ἀνθοδοχεῖο. Θυμᾶμαι καί κάτι ἄλλο, πού συνέβηκε ἐπίσης ἀπό ζήλεια.

Μιά πεθερά ζήλευε πολύ τήν νύφη της. Δέν ἥθελε νά βλέπει κανένα καλό πάνω της. Μιά μέρα ἡ νύφη ἀγόρασε ἔνα ὠραῖο ἐμπρικέ ὑφασμα γιά φόρεμα. Τό εἶδε ἡ πεθερά, τό ζήλεψε. Ἡ νύφη κλείδωσε τό ὑφασμα σ' ἔνα σεντούκι, στό κάτω μέρος, κάτω ἀπ' ὅλα τά ροῦχα, μέχρι νά ἔλθει νά τῆς τό ράφει ἡ μοδίστρα. Ἦλθε ἡ μέρα τῆς μοδίστρας. Πάει ἡ νύφη νά βγάλει τό ὑφασμα, τί νά ἰδεῖ! "Ολο τό ὑφασμα ἥταν κοντά κοντά φαλιδισμένο, ἄχρηστο. Κι ὅμως, ἥταν κλειδωμένο τό σεντούκι!

Ἡ κακή δύναμη δέν ἔχει φραγμούς, δέν ἐμποδίζεται οὔτε ἀπό κλειδαριές οὔτε ἀπό ἀποστάσεις. Ἡ κακή δύναμη μπορεῖ καί τό αὐτοκίνητο νά τό γκρεμίσει χωρίς νά ὑπάρχει καμιά βλάβη.

*Μέ τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ
γινόμαστε ἀνίκανοι πρός κάθε ἀμαρτία*

Καταλάβατε, λοιπόν, πῶς οἱ κακές μας σκέψεις, ἡ κακή μας διάθεση ἐπηρεάζουν τούς ἄλλους; Γι' αὐτό πρέπει νά βροῦμε καί τόν τρόπο νά καθαρίσομε τό βάθος τοῦ ἔσωτού μας ἀπό κάθε κακία. "Οταν ἡ ψυχή μας εἶναι ἀγιασμένη, ἀκτινοβολεῖ τό καλό. Στέλνομε τότε σιωπηλά τήν ἀγάπη μας χωρίς νά λέμε λόγια.

Βέβαια, αὐτό στήν ἀρχή εἶναι λίγο δύσκολο. Θυμηθεῖτε τόν Ἀπόστολο Παῦλο. "Ετσι ἥταν ἡ ἀρχή καί γι' αὐτόν. "Ἐλεγε μέ πόνο: «Οὐ γὰρ ὃ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ' ὃ οὐ θέλω κακόν, τοῦτο πράσσω»⁸. Καί στή συνέχεια: «Βλέπω ἔτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου ἀντιστρατεύμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καί αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἀμαρτίας τῷ ὅντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. Ταλαίπωρος ἐγώ ἀνθρωπος· τίς με ᾔρεται ἐξ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;»⁹. Ἡταν πολύ ἀδύνατος τότε καί δέν μποροῦσε νά κάνει τό καλό, ἐνῶ τό ἐπιθυμοῦσε καί τό ὄρεγότανε.

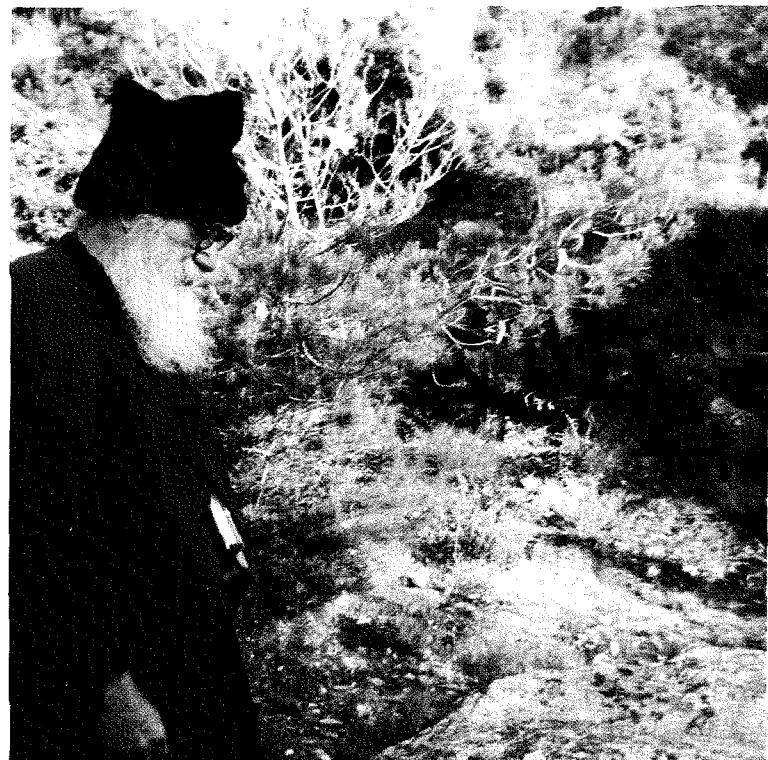
Αὐτά τά ἔλεγε στήν ἀρχή. Κι ὅταν, λοιπόν, ἔτσι σιγά σιγά δόθηκε στήν ἀγάπη καί στή λατρεία τοῦ Θεοῦ, βλέποντας τίς διαθέσεις του ὁ Θεός εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν καί ἐσκήνωσεν ἐν αὐτῷ ἡ θεία χάρις. "Ετσι κατόρθωσε νά ζεῖ τόν Χριστό. Μπῆκε ὁ Ἰδιος ὁ Χριστός μέσα του κι αὐτός πού ἔλεγε, «δέν μπορῶ νά κάνω τό καλό, ἐνῶ τό ἐπιθυμῶ», κατόρθωσε, μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, νά γίνει ἀνίκανος γιά τό

8. *Pawm. 7, 19.*

9. *Pawm. 7, 23-24.*

χακό. Πρῶτα ἥταν ἀνίκανος νά κάνει τό καλό, μετά πού ἥλθε ὁ Χριστός μέσα του ἔγινε ἀνίκανος νά κάνει τό κακό. Καί φώναζε μάλιστα: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός»¹⁰. Τό ἔλεγε, τό κήρυττε μέ καύχηση, ὅτι «ἔχω τόν Χριστό μέσα μου», ἐνῶ πρωτύτερα ἔλεγε: «”Ηθελα νά κάνω τό καλό, ἀλλά δέν μποροῦσα». Ποῦ πῆγε τό «ταλαιπωρος ἐγώ ὁ ἄνθρωπος...»; Πάει! Ἡ χάρις μέσα του ἐτελείωσε τό ἔργο της. Ἀπό ταλαιπωρος ἔγινε χαριτωμένος. Τόν ἐπλήρωσε ἡ χάρις, ἀφοῦ πρίν ταπεινώθηκε.

Καταλάβατε; «Ολοι μέ τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ γινόμαστε ἀνίκανοι πρός κάθε ἀμαρτία. Καθιστάμεθα ἀνίκανοι, διότι μέσα μας ζεῖ ὁ Χριστός. Εἴμαστε πλέον ἰκανοί μόνο γιά τό καλό. »Ετσι θ' ἀποσπάσομε τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, θά καταστοῦμε ἔνθεοι. Ἄμα δοθοῦμε κατά κεῖ, Ἄμα δοθοῦμε στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, τότε δλα θά μεταβληθοῦν, δλα θά μεταστοιχειωθοῦν, δλα θά μεταποιηθοῦν, δλα θά μετουσιωθοῦν. ‘Ο θυμός, ἡ ὄργη, ἡ ζήλεια, ὁ φθόνος, ἡ ἀγανάκτηση, ἡ κατάκριση, ἡ ἀχαριστία, ἡ μελαγχολία, ἡ κατάθλιψη, δλα θά γίνουν ἀγάπη, χαρά, λαχτάρα, θεῖος ἔρως. Παράδεισος!

‘Ο Γέρων Πορφύριος στά Καλλίσια (1971).

‘Ο Γέρων Πορφύριος στά Καλλίσια (1971).

Περί τῆς απίσεως

«"Ολα γύρω μας εἶναι
σταλαγματιές τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ»

Οι όμορφιές της φύσεως είναι οι μικρές ἀγάπες που μᾶς ὁδηγοῦν στή μεγάλη Ἀγάπη, τόν Χριστό

Nά χαίρεσθε ὅσα μᾶς περιβάλλουν. "Ολα μᾶς διδάσκουν καί μᾶς ὁδηγοῦν στόν Θεό. "Ολα γύρω μας είναι σταλαγματιές τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Καί τά ἔμψυχα καί τά ἄψυχα καί τά φυτά καί τά ζῶα καί τά πουλιά καί τά βουνά καί ἡ θάλασσα καί τό ῥλιοβασίλεμα καί ὁ ἔναστρος οὐρανός. Είναι οι μικρές ἀγάπες, μέσα ἀπ' τίς ὁποῖες φθάνομε στή μεγάλη Ἀγάπη, τόν Χριστό. Τά λουλούδια, γιά παράδειγμα, ἔχουν τή χάρη τους, μᾶς διδάσκουν μέ τό ἄρωμά τους, μέ τό μεγαλεῖο τους. Μᾶς μιλοῦν γιά τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Σκορποῦν τό ἄρωμά τους, τήν ὄμορφιά τους σέ ἀμαρτωλούς καί δικαίους.

Γιά νά γίνει κανείς χριστιανός, πρέπει νά ἔχει ποιητική φυχή, πρέπει νά γίνει ποιητής. «Χοντρές» φυχές κοντά Του ὁ Χριστός δέν θέλει. 'Ο χριστιανός, ἔστω καί μόνο ὅταν ἀγαπάει, είναι ποιητής, είναι μές στήν ποίηση. Τήν ἀγάπη ποιητικές καρδιές τήν ἐνστερνίζονται, τή βάζουν μέσα στήν καρδιά τους, τήν ἀγκαλιάζουν, τή νιώθουν βαθιά.

Νά έκμεταλλεύεσθε τίς ώραίες στιγμές. Οι ώραίες στιγμές προδιαθέτουν τήν φυχή σέ προσευχή, τήν καθιστοῦν λεπτή, εύγενική, ποιητική. Ξυπνήστε τό πρωί, νά δεῖτε τό βασιλιά ήλιο νά βγαίνει όλοπόρφυρος ἀπ' τό πέλαγος. "Οταν σᾶς ἐνθουσιάζει ἔνα ώραΐο τοπίο, ἔνα ἐκκλησάκι, κάτι ώραΐο, νά μή μένετε ἐκεῖ, νά πηγαίνετε πέραν αὐτοῦ, νά προχωρεῖτε σέ δοξολογία γιά ὅλα τά ώραία, γιά νά ζεῖτε τόν μόνον Ὁραΐον. "Ολα εἶναι ἄγια, καί ἡ θάλασσα καί τό μπάνιο καί τό φαγητό. "Ολα νά τά χαίρεσθε. "Ολα μᾶς πλουτίζουν, ὅλα μᾶς ὁδηγοῦν στή μεγάλη Ἀγάπη, ὅλα μᾶς ὁδηγοῦν στόν Χριστό.

Νά παρατηρεῖτε ὅσα ἔφτιαξε ὁ ἀνθρώπος, τά σπίτια, τά κτίρια, μεγάλα ἡ μικρά, τίς πόλεις, τά χωριά, τούς ἀνθρώπους, τόν πολιτισμό τους. Νά ρωτᾶτε, νά ὀλοκληρώνετε τίς γνώσεις σας γιά τό καθετί, νά μή στέκεστε ἀδιάφοροι. Αὐτό σᾶς βοηθάει σέ βαθύτερη μελέτη τῶν θαυμασίων τοῦ Θεοῦ. Γίνονται ὅλα εὔκαιριές νά συνδεόμαστε μέ ὅλα καί μέ ὅλους. Γίνονται αἰτίες εύχαριστίας καί δεήσεως στόν Κύριο τοῦ παντός. Νά ζεῖτε μέσα σέ ὅλα, στή φύση, στά πάντα. Ἡ φύση εἶναι τό μυστικό Εύαγγέλιο. "Οταν, ὅμως, δέν ἔχει κανείς ἐσωτερική χάρι, δέν τόν ὡφελεῖ ἡ φύση. Ἡ φύση μᾶς ξυπνάει, ἀλλά δέν μπορεῖ νά μᾶς πάει στόν Παράδεισο.

Ο πνευματέμφορος, αὐτός πού ἔχει τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, προσέχει ὅπου περνάει, εἶναι ὅλο μάτια, ὅλο ὅσφρηση. "Ολες του οι αἰσθήσεις ζοῦνε, ἀλλά ζοῦνε μέ τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἀλλιώτικος. "Ολα τά βλέπει κι ὅλα τ' ἀκούει· βλέπει τά πουλιά, τήν πέτρα, τήν πεταλούδα...

Περνάει ἀπό κάπου, αἰσθάνεται τό καθετί, ἔνα ἄρωμα, γιά παράδειγμα. Ζεῖ μέσα σέ ὅλα· στίς πεταλούδες, στίς μέλισσες κ.λπ. Ἡ χάρις τόν κάνει νά εἶναι προσεκτικός. Θέλει νά εἶναι μαζί μέ ὅλα.

"Α, τί νά σᾶς πῶ! Αὐτό τό ἔζησα, ὅταν μέ ἐπισκέφθηκε ἡ θεία χάρις στό "Ἄγιον" Όρος. Θυμᾶμαι τ' ἀηδόνι νά ξελαρυγγιάζεται μέσα στά δέντρα μέ τά φτερά του κατά πίσω, γιά νά ἔχει δύναμη. Πώ, πώ, πώ! Νά εἶχα ἔνα ποτηράκι μέ νερό, νά τοῦ ἔδινα νά πίνει κάθε τόσο, νά ξεδιψάει... Γιατί νά ξελαρυγγιάζεται τ' ἀηδόνι, γιατί; "Ομως κι αὐτό τό χαίρεται τό κελάηδημά του, τό αἰσθάνεται, γι' αὐτό ξελαρυγγιάζεται.

Μ' ἐνέπνεαν πολύ τά πουλάκια στό δάσος. Νά πάτε καμία μέρα στά Καλλίσια ν' ἀκούσετε τ' ἀηδόνια. Πέτρινη καρδιά νά ἔχεις, θά συγκινηθεῖς. Πῶς νά μήν αἰσθανθεῖς ὅτι εἶσαι μαζί μέ ὅλα; Νά ἐμβαθύνετε στό σκοπό τους. Ό σκοπός εἶναι βαλμένος ἀπ' τόν Πλάστη τους. Ἡ σκοπιμότητα τῆς δημιουργίας δείχνει τό μεγαλεῖτο τοῦ Θεοῦ καί τήν πρόνοιά Του. Σ' ἐμᾶς τούς ἀνθρώπους ἐκφράζεται διαφορετικά ἡ σκοπιμότητα τοῦ Θεοῦ. "Εχομε τήν ἐλευθερία, τή λογική.

"Ἐκανα μιά μέρα ἔνα σχέδιο γιά ἐδῶ. Νά κάνω μιά δεξιαμενή ἀνάμεσα στά πεῦκα καί νά βάλω ἔνα ντεπόζιτο μέ δύο κυβικά νερό μέσα καί νά εἶναι αὐτόματη, γιά νά δίνει νερό. Τότε θά ἔλθουν τ' ἀηδόνια, πού θέλουν πολύ τό νερό καί τίς σκνίπες καί τίς μύγες...

Κάποτε, τότε πού ζοῦσα στά Καλλίσια, γύριζα στό μοναστήρι μετά ἀπό ἀρρώστια κι ἡ κυρα-Μαρία, ἡ τσοπάνισ-

σα, ήλθε νά μέ πάρει μέ τό γαϊδουράκι. Στό δρόμο τήν ρώτησα:

— Κυρα-Μαρία, πῶς πᾶνε οι ὄμορφιές, τά λιβάδια, τά χρώματα, οι πεταλοῦδες, τ' ἀρώματα, τ' ἀηδόνια;

— Τίποτα, μοῦ λέει, δέν υπάρχει τίποτα.

— Ναι; τῆς λέω. Μάιος μήνας καί δέν υπάρχει τίποτα;

— Τίποτα! μοῦ ἀπαντάει.

Σέ λίγο τά συναντᾶμε ὅλ' αὐτά, λουλούδια, εὐωδιές, πεταλοῦδες.

— Ἐ, κυρα-Μαρία, τώρα τί λέεις;

— Α, δέν τά εἶχα προσέξει!

Προχωρώντας ἐφθάσαμε στά Πλατάνια. Τ' ἀηδόνια χαλοῦσαν τόν κόσμο.

— Κυρα-Μαρία, μοῦ εἶπες φέματα!

— Οχι, μοῦ λέει. Δέν τά εἶχα προσέξει καθόλου!

Κι ἐγώ στήν ἀρχή ἥμουν «χοντρός», δέν καταλάβαινα. Μετά δὲ Θεός μοῦ ἔδωσε τήν χάρι. Τότε ὅλα ἀλλαξαν. Αὐτό ἔγινε, ἀφοῦ ἀρχισα τήν υπακοή.

Θυμᾶμαι τ' ἀπολιθωμένα δέντρα, τούς κορμούς, πού εἶδαμε στήν Μυτιλήνη. Ὑπάρχουν ἀπό δεκαπέντε ἑκατομμύρια χρόνια. Μ' ἐντυπωσιάσανε τόσο πολύ! Κι αὐτό εἶναι προσευχή, νά βλέπεις τ' ἀπολιθώματα καί νά δοξάζεις τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ.

Προσευχή εἶναι νά πλησιάζεις τό κάθε πλάσμα τοῦ Θεοῦ μέ ἀγάπη

Προσευχή εἶναι νά πλησιάζεις τό κάθε πλάσμα τοῦ Θεοῦ μέ ἀγάπη καί νά ζεῖς μέ ὅλα, καί μέ τ' ἄγρια ἀκόμη, ἐν ἀρμονίᾳ. Αὐτό ἐπιθυμῶ καί προσπαθῶ νά τό ἐφαρμόζω. Ἀκοῦστε νά σᾶς πῶ κάτι πού ἔχει σχέση μ' αὐτό.

Κάποιος, πρίν ἀπό καιρό, μοῦ χάρισε ἔναν παπαγάλο. Τίς πρωτες μέρες ἦταν πολύ ἀτίθασος καί ἄγριος. Δέν μποροῦσες νά τόν πλησιάσεις· ἦταν ἔτοιμος μέ τό ράμφος του νά σοῦ κόψει τό χέρι. Θέλησα, λοιπόν, νά τόν ἡμερεύσω μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ καί μέ τήν εὐχή. Ἔλεγα τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με» ἀπό μέσα μου ἢ καί ἀπ' ἔξω καί μέ μιά βεργίτσα ἀκουμποῦσα πάνω στή ράχη του, ἐνώ ὁ παπαγάλος βρισκόταν μέσες στό κλουβί. Αὐτή τήν κίνηση τήν ἔκανα τρεῖς φορές καί μέ προσοχή. Τό ἀπόγευμα τῆς Ἣδιας μέρας ἐπανέλαβα τό ἕδιο. Τήν ἄλλη μέρα ἐπίσης τό ἕδιο. Μετά ἀπό λίγες μέρες ἀκουμποῦσα τή βέργα πάνω ἀπ' τό κεφάλι του ἀπαλά λέγοντας πάλι τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Πάντα μέ προσοχή, μή θυμώσει τό πουλί. Αὐτή τήν κίνηση δέν τήν ἔκανα πολλή ὥρα. Μετά πάλι ἀπό λίγες μέρες τόν ἀκουμποῦσα ἀπό πάνω ἀπ' τό κεφάλι, συνέχιζα στή ράχη καί τόν ἔφθανα μέχρι τήν ούρα. Ἀφοῦ δέν ἔβλεπα καμιά ἀντίδραση, ἀρχισα νά βάζω τή βέργα κάτω ἀπ' τό λαιμό του σ' ὅλο τό στήθος μέχρι κάτω μ' ἔναν τρόπο ἀπαλό, γιά νά μήν τόν ἐκνευρίσω, καί λέγοντας πάντα τήν εὐχή. Μετά πῆρα θάρρος, ἀφησα τή βέργα, πῆρα ἔνα μολύβι κι ἔκανα τίς ἕδιες κινήσεις. Τέλος, ἀφησα

τό μολύβι κι ἀρχισα νά χρησιμοποιῶ τό χέρι μου. Εἶχε ἐ-πέλθει πλέον ἡ ἔξοικείωσις, δόποτε τόν ἔβγαζα ἔξω ἀπ' τό κλουβί κι ἀνέβαινε πάνω στόν ὄμο μου. Κάναμε περίπατο μαζί στό διάδρομο. Ἀλλά κι ὅταν καθόμουνα νά φάω, ἐρχότανε και τρώγαμε μαζί. Τοῦ ἔδινα λίγο μῆλο κι ἐρχόταν δίπλα μου και τό ἔτρωγε. "Ουμως τόν ἔχασαμε. Κάποια μέρα εἶχε ἔλθει ἔνας παπάς μέ πολλά παιδιά και τά παπαδό-πουλα ἀνοιξαν τό κλουβί κι ὁ παπαγάλος ἔφυγε.

"Ἐπειτα ἀπό καιρό μᾶς ἐφέρανε ἄλλον παπαγάλο, αὐτόν πού ἔχομε τώρα. "Αγριος κι αὐτός, ὅπως και ὁ πρῶτος. Μέ τόν ἴδιο τρόπο, ἀπαλά και μέ τήν εὐχή, τόν ἡμέρεφα κι αὐτόνε. "Αρχισε σιγά σιγά νά λέει διάφορες λέξεις, νά φωνάζει ὄνόματα, νά βγαίνει ἔξω ἀπ' τό κλουβί του, νά στέκεται πάνω μου, νά τρώει μαζί μου. Τό κλουβί του ἔχει σύρτη. "Οταν βγαίνει ἔξω, ἐγώ τοῦ ἀμπαρώνω τό σύρτη και στέκεται πάνω ἀπ' τό κλουβί. "Οταν θέλω νά ξαναμπεῖ πάλι μέσα, μ' ἔνα νεῦμα μου τοῦ δείχνω νά κατεβεῖ και νά μπει μέσα. Τότε πηγαίνει, ἀνοίγει τό σύρτη και μπαίνει μές στό κλουβί. Εἶναι ἐγωιστής, ὅμως, και θέλει νά τόν προσέχεις, νά τοῦ μιλάεις μέ γλυκύτητα, νά μήν τόν περιφρονεῖς. Ζηλεύει ἰδιαίτερως, γι' αὐτό δέν θέλει νά μιλάεις σ' ἄλλον, οὔτε ν' ἀγαπάεις ἄλλον. Ἀλλιῶς θυμώνει πολύ. Τώρα πού ἔχομε ἀποκτήσει μεγάλη φιλία, ἔμαθε ὅχι μόνο λέξεις και ὄνόματα, ἀλλά λέει και τήν εὐχή: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Λέει ἐπίσης: «Θεοτόκε Παρθένε, χαῖρε Κεχαριτωμένη Μαρία, δ Κύριος μετὰ Σοῦ», «Ο Θεός εἶναι καλός», «Ο Θεός εἶναι πολύ καλός», ἀλλά και φάλλει τό «Κύριε ἐλέησον» κ.ἄ.

Τώρα θέλω νά ἔξημερώσω κι ἔναν ἀετό. Τόν ἔχω βρεῖ στή βόρειο Εύβοια. Ἐκεῖ πού πηγαίνω και ξεκουράζομαι, λίγο πιο πάνω, βρῆκα ἔνα μέρος, πού τό δύνομασα «ἀετοφωλιά». Αύτό τό ὄνομα δέν τό ἔδωσα τυχαῖα. Εἶναι πολύ δύσκολο νά φθάσεις ἔκει. Κατσάβραχα εἶναι και κάτω ἀπλώνεται τό Αἰγατο. "Οταν ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι καλή, ἀπό κεῖ φαίνονται τά Καυσοκαλύβια τοῦ Ἄγιου Όρους.

Μιά μέρα εἶδαμε ἔκει ἔναν ἀετό μέ ἀνοικτά τά φτερά του δυόμισι μέτρα. Θηρίο! Περιεφέρετο πάνω μας μέ ησυχο τρόπο, χωρίς νά παίζει καθόλου τά φτερά του. Κατέστρωσα ἔνα σχέδιο: ὅπως ἔξημέρωσα τόν παπαγάλο, νά ἔξημερώσω και τόν ἀετό. Καί τό πιστεύω ὅτι μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ θά γίνομε φίλοι μέ τόν ἀετό. Θά τό κάνομε μ' ἔναν ἄγιο τρόπο. Θέλουν και τά πουλάκια τρόπους τοῦ Θεοῦ, γιά νά προσεύχονται. Τούς ἀρέσει τό διάβασμα. Στόν ἀετό ἀρέσει και τό κρέας.

Σκέπτομαι, λοιπόν, νά πᾶμε μέ δύο ἀκόμη στό βράχο πρωί πρωί. Στήν ἀρχή θά κάνομε νοερά προσευχή. Στή συνέχεια, θά διαβάσομε δυνατά δρισμένους φαλμούς τοῦ ὄρθρου. Μετά θά φάλομε μερικούς ὅμνους, αἴνους κ.ἄ. Τήν ἴδια ὥρα θά βάλομε και λίγο θυμίαμα. Πολύ σπουδαῖο ρόλο θά παίξουνε και οἱ φαλμωδίες ἀλλά και ἡ μυρωδιά ἀπ' τό λιβάνι. Τό λιβάνι εἶναι ἄρωμα σεμνό, πού ἡμερεύει. Θά πάρω κι ἔνα ξύλο ξερό, μακρύ, ἐνάμισι μέτρο κι ἔνα ἄλλο μικρό και θά χτυπάω τό τάλαντο, ὅπως τό χτυπᾶνε στά μοναστήρια: τό τά-λα-ντο, τό τά-λα-ντο, τό τά-λα-ντο, τό τά-, τό τά-, τό τά-λα-ντο κ.λπ. Κάθε τόσο θά φωνάξω: «Ιωάννηη!!... Ιωάννηη!!...». Αύτό τό ὄνομα θά τοῦ

δώσω.' Εν τῷ μετοξύ θά ἔχομε μαζί μας κρέας φητό. Κομματάκια κομματάκια θά τ' ἀφήσομε στό βράχο καί θ' ἀπομακρυνθοῦμε περίπου διακόσια μέτρα. 'Απ' αὐτῇ τήν ἀπόσταση θά τόν ἀντικρίζω καί θά λέω τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με» καί σέ λίγο ὁπωσδήποτε ὁ ἀετός θά κατεβεῖ καί θά φάει τό κρέας.

Τήν ἄλλη μέρα θά κάνομε τό ἵδιο. 'Ο ἀετός θά περιφέρεται πάνω μας καί, μόλις τελειώσομε τό πρόγραμμα, αὐτός θά κατεβεῖ κάτω καί θά φάει τό κρέας. Μιά, δυό, τρεῖς, πάει! Δικός μας ὁ ἀετός!' Οποια ὥρα θά χτυπᾶμε τό τάλαντο, θά ἔρχεται νά τρώει τό κρέας. Θά τόν κατεβάζω κάτω, ὅποια ὥρα θέλω. Σιγά σιγά θά ήμερέψει καί θά μπορέσω νά πάω νά τόν πιάσω. Δηλαδή μπορεῖ νά μέ κάνει κομμάτια. Αύτός εἶναι θηρίο! Τά πόδια του τεράστια. "Ετσι καί καθίσει στόν ὄμο σου, θά σου τόν καταφάει, ἔστω κι ἀν δέν ἔχει κακία. 'Αλλά ὑπάρχει τρόπος. Θά πάρω τό μπαστούνι τοῦ Ἀγίου Γερασίμου καί θά τοῦ τό βάλω πάνω στή ράχη του δύο φορές καί θά φωνάξω συγχρόνως: «'Ιωάννηη!!... 'Ιωάννηη!!...». Τοῦ ἔδωσα ὡραῖο ὄνομα. Εἶναι τό σύμβολο τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Τήν ἄλλη μέρα πού θά ξανάρθει, μόλις φάει τό κρέας, θά περάσω τό μπαστούνι στή ράχη του τρεῖς φορές. Τήν ἄλλη μέρα τέσσερις. Τήν ἄλλη πέντε φορές. Τήν ἄλλη μέρα θά προχωρήσω στό λαιμό του. Τήν ἄλλη θ' ἀρχίσω ἀπ' τό κεφάλι μέχρι τήν οὐρά. Καί τήν ἄλλη ἀπ' τό στόμα του καί τό λαιμό του μέχρι καί πιο κάτω. Τό ἵδιο καί τήν ἄλλη καί τήν ἄλλη, ὡσπου νά πιάσομε φιλία. 'Οπότε μετά θ' ἀπλώσω τό χέρι μου στό κεφάλι του, στά φτερά του, στή ράχη του

καί θά κάνω ὅ,τι ἔκανα πρῶτα μέ τό μπαστούνι. 'Αλλά χρειάζεται προσοχή, γιατί εἶναι ἐπικίνδυνο. 'Αν κάτι θελήσει νά πιάσει, θά σέ φάει μέ τά φοβερά του νύχια. Σιδερένια εἶναι τά νύχια του. Μπορεῖ νά σέ καρφώσει, καί μόνο ἀν μυρίζεις ἀπό κρέας. 'Αλλά ὁ ἀετός εἶναι πολύ ἔξυπνος, βασιλιάς, δραστήριος. "Αμα τό κάνομε αὐτό, θά δοῦμε πραγματικά τήν χάρι καί τήν ἐπίσκεψη τοῦ Θεοῦ.

Νά σᾶς πῶ καί κάτι ἄλλο.

"Ηλθε κάποια φορά μιά γυναίκα, ή κυρα-Λένη, ἔκει στήν ἔρημο πού πηγαίνω, στήν βόρειο Εὖβοια, καί μοῦ ἔφερε τά γίδια της. Μοῦ εἶπε ἔκει πού ἥμουν, στό τσιμέντο:

— Μπορεῖς νά κάνεις μιά προσευχή γιά τά γίδια μου, γιατί δέν πᾶνε καλά;

Σηκώθηκα πάνω. "Ηλθαν μόνα τους, δέν μοῦ τά ἔφερε. "Απλωσα τά χέρια μου καί διάβαζα εύχή. "Ηταν ὅλα κοντά μου, σηκώσανε τά κεφαλάκια τους καί μέ κοιτάζανε. "Ενας τράγος ζύγωσε κοντύτερα. "Εσκυφε, μοῦ φίλησε τό χέρι. "Ηθελε νά τόν χαϊδέψω. Τόν χαϊδέψα, εύχαριστήθηκε. Μέ τριγυρίσανε ὅλα καί κοιτάγανε κατά πάνω. Μέ κοιτάγανε στό πρόσωπο. Τά εύλογοῦσα. 'Εγώ μιλοῦσα, ἔκανα προσευχή.

Κάποτε εἶχαμε ἔνα σκυλί. "Αμα μ' ἔβλεπε ἔξω, ἐρχόταν, πάπ!, μοῦ φιλοῦσε τό χέρι, μέ γέμιζε σάλια κι ἔφευγε, γιά νά μήν τό μαλώσω.

‘Ο ἔχων τή θεία σοφία τά βλέπει ὅλα μέ ἀγάπη

Αὐτά ὅλα πού ἀφοροῦν τή φύση πολύ μᾶς βοηθᾶνε στήν πνευματική μας ζωή, ὅταν εἶναι μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἐγώ ὅταν νιώθω τήν ἀρμονία τῆς φύσεως, ὅλο κλαίω. Γιατί νά βαρεθοῦμε τή ζωή; Νά τή ζήσομε μέ τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τό Πνεῦμα τῆς ἀληθείας. ‘Ο ἔχων τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, δ ἔχων τή θεία σοφία τά βλέπει ὅλα μέ ἀγάπη Θεοῦ κι ὅλα τά προσέχει. Ή σοφία τοῦ Θεοῦ τόν κάνει ὅλα νά τά κατέχει καί μέ ὅλα νά χαίρεται.

’Ακοῦστε νά σᾶς πῶ τό ποιήμα μου. Εἶναι τοῦ Λάμπρου Πορφύρα. Αύτό ζῶ ἐγώ τώρα, τό ἔχω συνεχῶς μπροστά μου. Ταιριάζει μέ τή ζωή μου.

«Νά ’ταν τά πεῦκα τῆς πλαγιᾶς, νά μοῦ ’διναν
ἀπ’ τά κλαδιά τους τ’ ἄμετρα μιά στοίβα,
νά ’φτιανα σέ μιάν ἄκρη δίπλα τους
τή φτωχική μου κι ἔρημη καλύβα.

»Νά ’ταν τό καλοκαίρι νά μοῦ δίνανε
τά φύλλα νά πλαγιάσω τά ξερά τους,
μαζί τους νά τό λέω τό τραγούδι τους,
μαζί τους τ’ αύγινό τό σφύριγμά τους.

»Κι ೢστερα τίποτ’ ἄλλο.

Κι ὅταν θά ’σβηνε ἔτσι ή ζωή μου ἀπό χαρά γεμάτη,
λίγα κλαδιά τους πάλι νά μοῦ δίνανε,
νά γίνουν τό στερνό μου τό χρεββάτι...»¹.

Περί ἀσθενείας

«Αἰσθάνομαι τήν ἀσθένεια
ώς ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ»

1. «Πεῦκα»: Λάμπρου Πορφύρα, *Τά ποιήματα*, Αθήνα 1993, σ. 248.

Xριστέ μου, ή ἀγάπη Σου δέν ἔχει ὄρια

Εύχαριστῶ τόν Θεό, πού μοῦ ἔδωσε πολλές ἀρρώστιες¹. Πολλές φορές τοῦ λέω: «Χριστέ μου, ή ἀγάπη Σου δέν ἔχει ὄρια!». Τό πῶς ζῶ εἶναι ἐνα θαῦμα. Μέσα στίς ἄλλες μου ἀρρώστιες ἔχω καί καρκίνο στήν υπόφυση. Δημιουργήθηκε ἐκεῖ ὅγκος πού μεγαλώνει καί πιέζει τό ὅπτικό νεῦρο. Γι' αὐτό τώρα πιά δέν βλέπω. Πονάω φοβερά. Προσεύχομαι, ὅμως, σηκώνοντας τό Σταυρό τοῦ Χριστοῦ μέ οπομονή. Εἴδατε τή γλώσσα μου πῶς εἶναι; "Ἐχει μεγαλώσει, δέν εἶναι ὅπως ἦταν. Εἶναι κι αὐτό ἀπό τόν

1. Ό δοις Γέροντας ὑπέφερε ἀπό τίς παρακάτω ἀσθένειες: ἔμφραγμα μυοκαρδίου (προσθιοδιαφραγματικό μέ πλαγία ἰσχαιμία), χρονία νεφρική ἀνεπάρκεια, ἔλκος δωδεκαδακτύλου (μέ ἐπανειλημμένες γαστρορραγίες), χειρουργηθέντα καταρράκτη (μέ ἀποβολή τοῦ φακοῦ καί τύφλωση), ἔρπητα ζωστῆρα στό πρόσωπο, σταφυλοκοκκική δερματίτιδα στό χέρι, βουβωνοκήλη (μέ συχνή περίσφιγξη), χρονία βρογχίτιδα, ὀδένωμα τῆς ὑποφύσεως στό κρανίο. Βλ. Γεωργίου Παπαζάχου (+ 2001), Σύναξη 41, Ἱανουάριος-Μάρτιος 1992, σ. 93.

καρκίνο πουύ ἔχω στό κεφάλι. Κι ὅσο πάω, θά γίνομαι χειρότερα. Θά μεγαλώσει κι ἄλλο, θά δυσκολεύομαι νά μιλήσω. Πονάω πολύ, ύποφέρω, ἀλλά εἶναι πολύ ὡραία ἡ ἀρρώστια μου. Τήν αἰσθάνομαι ώς ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Κατανύγομαι κι εὐχαριστῶ τὸν Θεό. Εἶναι γιά τίς ἀμαρτίες μου. Εἶμαι ἀμαρτωλός καί προσπαθεῖ ὁ Θεός νά μέ ἔξαγνίσει.

"Οταν ἥμουν δεκαέξι χρονῶ, παρακαλοῦσα τὸν Θεό νά μοῦ δώσει μιά βαριά ἀρρώστια, ἔναν καρκίνο, γιά νά πονάω γιά τήν ἀγάπη Του καί νά Τόν δοξάζω μέσα ἀπ' τὸν πόνο. Γιά μεγάλο διάστημα ἔκανα αὐτή τήν προσευχήν. Ἀλλά δὲ Γέροντάς μου μοῦ εἶπε ὅτι αὐτό εἶναι ἐγωισμός κι ὅτι ἔτσι ἐκβιάζω τὸν Θεό. Ὁ Θεός ξέρει τί θά κάνει." Ετσι δέν τή συνέχισα. Δεῖτε, ὅμως, πού ὁ Θεός δέν λησμόνησε τό αἴτημά μου καί μοῦ ἔδωσε αὐτή τήν εὐεργεσία μετά ἀπό τόσα χρόνια!

Τώρα δέν παρακαλῶ τὸν Θεό νά μοῦ πάρει αὐτό πού Τοῦ ζήτησα. Χαίρομαι πού τό ἔχω, γιά νά γίνω κι ἐγώ συμμέτοχος στά πάθη Του ἀπ' τήν πολλή μου ἀγάπη. "Ἐχω τήν παιδεία τοῦ Θεοῦ. «'Ον γὰρ ἀγαπᾶ Κύριος, παιδεύει»². Ἡ ἀρρώστια μου εἶναι μιά ἴδιαίτερη εὔνοια τοῦ Θεοῦ, πού μέ καλεῖ νά μπῶ στό μυστήριο τῆς ἀγάπης Του καί μέ τή δική Του τήν χάρι νά προσπαθήσω ν' ἀνταποκριθῶ. Ἀλλά ἐγώ δέν εἶμαι ἄξιος. Θά μοῦ πεῖτε: «'Ολ' αὐτά πού σου ἀποκαλύπτει ὁ Θεός δέν σέ κάνουν ἄξιο;». Αὐτά μέ κατακρίνουν. Γιατί αὐτά εἶναι τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Δέν εἶναι

2. Ἔβρ. 12, 6.

τίποτα δικό μου. Ὁ Θεός μοῦ ἔδωσε πολλά χαρίσματα, ἀλλά ἐγώ δέν ἀνταποκρίθηκα, φάνηκα ἀνάξιος. Τήν προσπάθεια, ὅμως, οὔτε μιά στιγμή δέν τήν ἀφησα. "Ισως ὁ Θεός μοῦ δώσει τή βοήθειά Του, γιά νά δοθῶ στήν ἀγάπη Του.

Γι' αὐτό δέν προσεύχομαι νά μέ κάνει ὁ Θεός καλά. Προσεύχομαι νά μέ κάνει καλό. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ Θεός τό ξέρει ὅτι πονάω. Προσεύχομαι, ὅμως, γιά τήν ψυχή μου, νά μοῦ συγχωρέσει τά παραπτώματά μου. Φάρμακα δέν παίρνω, οὔτε πηγα γιά ἐγχείρηση, οὔτε γιά ἔξετάσεις, οὔτε θά δεχθῶ ἐγχείρηση. Θ' ἀφήσω τὸν Θεό νά κανονίσει. Τό μόνο πού κάνω εἶναι νά προσπαθῶ νά γίνω καλός. Αὐτό νά εὔχεσθε γιά μένα. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μέ κρατάει. Προσπαθῶ νά δίνομαι στόν Χριστό, νά πλησιάζω τόν Χριστό, νά ἐνώνομαι μέ τόν Χριστό. Αὐτό ἐπιθυμῶ, δέν τό ἔχω ὅμως κατορθώσει —δέν τό λέω αὐτό ἀπό ταπείνωση. Ἀλλά δέν κάνω τό θάρρος μου. Ἐπιμένω. Προσεύχομαι νά μοῦ συγχωρέσει ὁ Θεός τίς ἀμαρτίες μου. "Ἐχω ἀκούσει ἀπό πολλούς νά λένε: «Δέν μπορῶ νά προσευχῆθω». Ἐγώ δέν τό ἔχω πάθει αὐτό. Μόνο τήν ἡμέρα τῆς παρακοῆς μου στό Ἀγιον "Ορος τό εἶχα πάθει αὐτό.

Δέν μέ ἀπασχολεῖ πόσο θά ζήσω κι ἀν θά ζήσω. Αὐτό τό ἔχω ἀφήσει στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Συμβαίνει πολλές φορές νά μή θέλει κανείς νά θυμᾶται τό θάνατο. Εἶναι γιατί ἐπιθυμεῖ τή ζωή. Αὐτό εἶναι, ἀπό μία ἀποφή, ἔνδειξη τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. "Ομως, «έάν τε ζῶμεν, έάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ Κυρίου ἐσμέν»³. Ὁ θάνατος εἶναι μία

3. Ρωμ. 14, 8.

γέφυρα πού θά μᾶς πάει στόν Χριστό. Μόλις κλείσομε τά μάτια μας, θά τ' ἀνοίξομε στήν αἰώνιότητα. Θά παρουσιασθοῦμε μπροστά στόν Χριστό. Στήν ἄλλη ζωή θά ζοῦμε «ἐκτυπώτερον» τήν χάρι τοῦ Θεοῦ.

*Ἐνιωθα μεγάλη χαρά στή σκέψη
ὅτι θά συναντοῦσα τόν Κύριο*

Κάποτε εἶχα φθάσει στό θάνατο⁴. Εἶχα πάθει σοβαρή γαστρορραγία ἀπ' τήν κορτιζόνη πού μοῦ βάλανε στό νοσοκομεῖο, ὅταν ἔκανα ἐγχείρηση στό μάτι, τό διποτο τελικά ἔχασα. Τότε ἔμενα σ' ἔνα καλυβάκι· δέν εἶχε ἀκόμη χτιστεῖ τό μοναστήρι. Ἀπ' τήν ἑξάντληση δέν καταλάβαινα ἀν εἶναι μέρα ἡ νύκτα. "Εφθασα στό θάνατο κι ὅμως ἔζησα. Ἀδυνάτισα πολύ. Μοῦ κόπηκε ἡ ὄρεξη. Ἐπί τρεῖς μῆνες ζούσα μέ τρεῖς κουταλιές γάλα τήν ήμέρα. Σώθηκα ἀπό μιά κατίκα!"

Ζοῦσα μέ τή σκέψη τῆς ἀναχωρήσεως. "Ἐνιωθα μεγάλη χαρά μέ τή σκέψη ὅτι θά συναντοῦσα τόν Κύριο. Εἶχα βαθιά μέσα μου τό αἰσθημα τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ. Κι ὁ Θεός θέλησε τότε νά μ' ἐνισχύσει καί νά μέ παρηγορήσει μέ κάτι πολύ εὐλογημένο. Κάθε τόσο πού αἰσθανόμουνα ὅτι θά βγετ ἡ ψυχή μου, ἔβλεπα στόν οὐρανό ἔνα ἄστρο πού ἔκανε λαμπυρισμούς, ἔριχνε γύρω γύρω γλυκύτατες ἀκτίνες. Ἡταν λαμπρό καί πολύ γλυκό. Ἡταν πολύ ὠραῖο! Τό

4. Τό γεγονός συνέβη τό έτος 1983.

φῶς του εἶχε πολύ γλυκύτητα. Εἶχε χρῶμα μαρινέ, ἀνοικτό σιέλ, σάν διαμάντι, σάν πολύτιμος λίθος. "Οσες φορές τό ἔβλεπα, μέ γέμιζε παρηγοριά καί χαρά, γιατί μέσα σ' αὐτό τό ἄστρο ἔνιωθα ὅτι ἥταν ὅλη ἡ Ἐκκλησία, ὁ Τριαδικός Θεός, ἡ Παναγία, οἱ ἄγγελοι, οἱ ἄγιοι. Εἶχα τό συναίσθημα ὅτι ἔκει ἥταν ὅλοι οἱ δικοί μου, οἱ φυχές ὅλων τῶν ἀγαπητῶν μου, τῶν Γεροντάδων μου. Πίστευα ὅτι, ὅταν θά ἔφευγα ἀπ' αὐτή τή ζωή, ἔκει στό ἄστρο αὐτό θά πήγαινα κι ἐγώ ἀπ' τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὅχι ἀπ' τίς ἀρετές μου. "Ηθελα νά πιστεύω ὅτι ὁ Θεός, πού μ' ἀγαπάει, μοῦ τό ἐμφανίζει, γιά νά μοῦ πεῖ: «Σέ περιμένω!».

Δέν ἥθελα νά σκέπτομαι τήν κόλαση, τά τελώνια. Δέν θυμόμουν τίς ἀμαρτίες μου, ἐνῶ εἶχα πολλές. Τίς ἀφησα. Θυμόμουν μόνο τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί χαιρόμουν. Καί παρακαλοῦσα: «Γιά τήν ἀγάπη Σου, Θεέ μου, νά είμαι κι ἐγώ ἔκει. "Αν, ὅμως, γιά τίς ἀμαρτίες μου πρέπει νά πάω στήν κόλαση, ἡ ἀγάπη Σου ἀς μέ βάλει ὅπου θέλει. Ἀρκετ νά είμαι μαζί Σου». Τόσα χρόνια ἔζησα στήν ἔρημο μέ ἀγάπες στόν Χριστό." Ελεγκα στόν ἔαυτό μου: «"Αν πάεις πάνω στόν οὐρανό κι ὁ Θεός σοῦ πεῖ: "Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὦδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου;⁵ Τί θέλεις ἐσύ ἔδω; ", θά Τοῦ πῶ: ""Ο, τι θέλεις, Κύριέ μου, ὅ, τι θέλεις ἡ ἀγάπη Σου, ὅπου θέλεις ἡ ἀγάπη Σου ἀς μέ βάλει. Παραδίδομαι στήν ἀγάπη Σου. "Αν θέλεις καί στήν κόλαση νά μέ βάλεις, βάλε με, ἀρκετ νά μή χάσω τήν ἀγάπη Σου!"».

Εἶχα συναίσθηση τῆς ἀμαρτωλότητός μου· γι' αὐτό συ-

5. Ματθ. 22, 12.

νέχεια ἔλεγα μέσα μου τήν προσευχή τοῦ Ἅγίου Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου:

«Οἶδα, Σῶτερ, δτι ἀλλοις ὡς ἐγὼ οὐκ ἔπταισέ Σοι, οὐδὲ ἔπραξε τὰς πράξεις, ἃς ἐγὼ κατειργασάμην. Ἀλλὰ τοῦτο πάλιν οἶδα, ὡς οὐ μέγεθος πταισμάτων οὐχ ἀμαρτημάτων πλῆθος ὑπερβαίνει τοῦ Θεοῦ μου τὴν πολλὴν μακροθυμίαν καὶ φιλανθρωπίαν ἄκραν»⁶.

Αὐτά πού λέει ἡ εὐχή δέν εἶναι λόγια δικά μας. Ἐμεῖς δέν μποροῦμε νά σκεφθοῦμε καί νά ἔχφράσομε τέτοια λόγια. Τά ἔγραφαν ἄγιοι. Ἀλλ' αὐτά πού ἔγραφαν οἱ ἄγιοι, νά τά ἐνστερνίζεται ἡ φυχή μας καί νά τά αἰσθάνεται καί νά τά ζει. Μοῦ ἀρέσει καί ἡ συνέχεια τῆς εὐχῆς.

«Οὐ λανθάνει Σε, Θεέ μου, ποιητά μου, λυτρωτά μου, οὐδὲ σταλαγμὸς δακρύων, οὐδὲ σταλαγμοῦ τι μέρος. Τὸ μὲν ἀκατέργαστόν μου ἔγνωσαν οἱ ὄφθαλμοί Σου, ἐπὶ τὸ βιβλίον δέ Σου καὶ τὰ μήπω πεπραγμένα γεγραμμένα Σοι τυγχάνει. Ἰδε τὴν ταπείνωσή μου, ἵδε μου τὸν κόπον ὅσος! Καὶ τὰς ἀμαρτίας πάσας ἄφες μοι, Θεέ τῶν ὅλων...».

Αὐτή τήν προσευχή ἐπαναλάμβανα συνεχῶς μέ λαχτάρα, γιά νά φύγω μ' αὐτούς τούς λογισμούς. «Οσο τήν ἐπαναλάμβανα, τόσο ἀπό κεῖ πάνω ἐμφανιζόταν στό ἄπειρο τό ἄστρο, ἡ παρηγοριά μου. Ἐρχόταν δλες αὐτές τίς ήμέρες πού πονοῦσα. Κι ὅταν ἐρχόταν, πετοῦσε ἡ φυχή μου κι ἔλεγα μέσα μου: «Ἡλθε τό ἄστρο μου!». Αἰσθανόμουν νά μέ τραβάει νά πάω σ' αὐτό φεύγοντας ἀπ' τή γῆ. Ἐνιωθα μεγάλη χαρά, ὅταν τό ἔβλεπα. Δέν ἥθελα νά σκέπτομαι τίς

6. Ἀκολουθία Θείας Μεταλήψεως, ζ' εὐχή, Συμεών Νέου Θεολόγου.

ἀμαρτίες μου, σᾶς εἶπα, γιατί αὐτές θά μ' ἔργαζαν ἀπ' αὐτό τό μυστήριο. Μόνο μιά φορά, μόνο μιά φορά τό αἰσθάνθηκα ἀδειο, δέν λαμπύριζε, δέν ἦταν γεμάτο. Κατάλαβα. Ἡταν ἀπ' τόν ἀντίθετο. Τό περιφρόνησα, στράφηκα ἀλλοῦ, μίλησα στήν ἀδελφή μου γιά δουλειές. Μετά ἀπό λίγο τό εἶδα πάλι νά λαμπυρίζει πολύ. Ἡ χαρά πάλι ἥλθε πιό ζωηρά μέσα μου.

«Ολο αὐτό τόν καιρό εἶχα φρικτούς πόνους σ' ὅλο μου τό σῶμα. Οι ἀλλοι ἔβλεπαν νά πεθαίνω. Ἐγώ εἶχα παραδοθεῖ στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Δέν προσευχόμουνα νά μέ ἀπαλλάξει ἀπ' τούς πόνους. Ό πόθος μου ἦταν νά μ' ἐλεήσει. Εἶχα ἀκουμπήσει σ' Αὔτον, περίμενα νά ἐνεργήσει ἡ χάρις Του. Δέν φοβόμουνα τό θάνατο. Στόν Χριστό θά πήγαινα. «Οπως σᾶς εἶπα, ἔλεγα συνεχῶς αὐτή τήν προσευχή τοῦ Ἅγιου Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου, ἀλλά ὅχι μέ ίδιοτέλεια, ὅχι γιά νά μοῦ δώσει τήν θεραπεία μου. Τήν αἰσθανόμουνα μία μία λέξη.

Tό μυστικό στήν ἀσθένεια εἶναι ν' ἀγωνισθεῖς ν' ἀποκτήσεις τήν χάρι τοῦ Θεοῦ

Πολλή ὡφέλεια ἔχομε ἀπ' τίς ἀσθένειες, ἀρκεῖ νά τίς ὑπομένομε χωρίς γογγυσμό καί νά δοξάζομε τόν Θεό, ζητώντας τό ἔλεός Του. «Οταν ἀρρωστήσομε, τό θέμα δέν εἶναι νά μήν πάρομε φάρμακα ἡ νά πάμε νά προσευχηθοῦμε στόν Ἅγιο Νεκτάριο. Πρέπει νά ξέρομε καί τό ἀλλο μυστικό· ν' ἀγωνισθοῦμε ν' ἀποκτήσομε τήν χάρι τοῦ Θεοῦ.

Αύτό εἶναι τό μυστικό. Τά ἄλλα θά μᾶς τά διδάξει ἡ χάρις, δηλαδή τό πῶς θ' ἀφεθοῦμε στόν Χριστό. Ἐμεῖς, δηλαδή, περιφρονοῦμε τήν ἀσθένεια, δέν τή σκεπτόμαστε, σκεπτόμαστε τόν Χριστό ἀπαλά, ἀνεπαίσθητα, ἀνιδιοτελῶς κι ὁ Θεός κάνει τό θαῦμα Του πρός τό συμφέρον τῆς ψυχῆς μας. "Οπως λέμε στήν Θεία Λειτουργία, «πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα»⁷.

Ἄλλα πρέπει νά θέλομε νά περιφρονήσομε τήν ἀσθένεια. "Αν δέν θέλομε, εἶναι δύσκολο, δέν μποροῦμε νά πούμε, «τήν περιφρονῶ». Κι ἔτσι, ἐνῶ νομίζομε ὅτι τήν περιφρονοῦμε κι ὅτι δέν τῆς δίνομε σημασία, ἐμεῖς τῆς δίνομε, τήν ἔχομε στό μυαλό μας συνέχεια καί δέν μποροῦμε νά ἔχομε μέσα μας μιά ἡρεμη κατάσταση. Καί αὐτό θά σᾶς τό ἀποδεῖξω. Λέμε: «Πιστεύω ὅτι θά μέ θεραπεύσει ὁ Θεός. Δέν παίρνω φάρμακα. »Ετσι θά τό κάνω· θά μείνω ὅλη νύκτα ἀγρυπνος καί θά Τόν παρακαλέσω γι' αὐτό τό θέμα. Θά μ' ἀκούσει ὁ Θεός». Προσευχόμαστε ὅλη τή νύκτα, παρακαλοῦμε, δεόμαστε, ζητᾶμε, φωνάζομε, ἔκβιάζομε τόν Θεό κι ὅλους τούς ἀγίους νά μᾶς κάνουνε καλά. Ἐκβιάζομε μέρα καί νύκτα. Τρέχομε ἀπό δῶ κι ἀπό κετ. "Ε, δέν δείχνομε μέ δλ' αὐτά ὅτι δέν τήν ἔχομε περιφρονήσει τήν ἀρρώστια; "Οσο ἐπιμένομε καί ἔκβιάζομε τούς ἀγίους καί τόν Θεό νά γίνομε καλά, τόσο ζοῦμε τήν ἀρρώστια μας. "Οσο ἐνδιαφερόμαστε νά τή διώξομε, τόσο τή ζοῦμε. Γι' αὐτό δέν γίνεται τίποτα. Κι ἐμεῖς ἔχομε τήν ἐντύπωση ὅτι θά γίνει ὁπωσδήποτε ἔνα θαῦμα· κι ὅμως, στήν πραγ-

7. Μικρὰ καὶ Μεγάλη Συναπτή, καταληκτήριος προτροπή.

ματικότητα δέν τό πιστεύομε κι ἔτσι δέν γινόμαστε καλά.

Προσευχές κάνομε, δέν παίρνομε φάρμακα· ὅμως δέν ἥρεμοῦμε καί τό θαῦμα δέν γίνεται. Μά θά πεῖς: «Δέν πηρα τό φάρμακο, πῶς δέν πιστεύω;». Κι ὅμως, στό βάθος ὑπάρχει μέσα μας ἀμφιβολία καί φόβος καί σκεπτόμαστε: «'Αραγε θά γίνει αὐτό;». Ἐδῶ ίσχύει τό Γραφικό: «'Εὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ τῷ ὅρει τούτῳ εἰπῆτε ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται»⁸. "Οταν ἡ πίστη εἶναι πραγματική, εἴτε παίρνεις φάρμακο εἴτε δέν παίρνεις, θά ἐνεργήσει. Καὶ μέ τούς γιατρούς καὶ τά φάρμακα ὁ Θεός ἐνεργεῖ. Λέγει ἡ Σοφία Σειράχ: «Τίμα Ιατρὸν πρὸς τὰς χρείας αὐτοῦ τιμαῖς αὐτοῦ· καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισε Κύριος. Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς φάρμακα καὶ ἀνὴρ φρόνιμος οὐ προσοχθεῖ αὐτοῖς. Καὶ Ιατρῷ δὸς τόπον· καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισε Κύριος. Καὶ μὴ ἀποστήτω σου· καὶ γὰρ αὐτοῦ χρεία»⁹.

"Ολο τό μυστικό εἶναι ἡ πίστη· ἀδιάκριτη, ἀπαλή, ἀπλή καί ἀφελής. «'Ἐν ἀπλότητι καὶ ἀφελότητι καρδίας»¹⁰. Δέν εἶναι θέμα ἐπιβολῆς. Τήν «ἐπιβολή» μπορεῖ νά τήν ἔχει ἔνας φακίρης —αὐτή ἡ λέξη δέν ἀκούγεται καλά. Νά ἔχομε πίστη ὅτι ὁ Θεός μᾶς ὑπεραγαπᾷ κι ὅτι θέλει νά γίνομε δικοί Του. Γι' αὐτό ἐπιτρέπει τίς ἀσθένειες, μέχρι νά παραδοθοῦμε μ' ἐμπιστοσύνη σ' Αὐτόν.

Νά ἀγαπήσομε τόν Χριστό καί ὅλα θ' ἀλλάξουν στή ζωή μας. Νά μήν Τόν ἀγαπᾶμε, γιά νά πάρομε ἀνταπό-

8. Ματθ. 21, 21.

9. Σοφ. Σειρ. 38, 1·4·12.

10. Σοφ. Σολ. 1, 1.

δομα, παραδείγματος χάριν, τήν ύγεια. Ἀλλά νά Τόν ἀγαπᾶμε μέ λαχτάρα, ἀπό εύγνωμοσύνη, χωρίς νά σκεπτόμαστε τίποτα, μόνο τή θεία ἀγάπη. Οὕτε νά προσευχόμαστε μέ σκοπιμότητα καί νά λέμε στόν Θεό: «Κάνε τόν τάδε καλά στήν ύγεια του, γιά νά ἔλθει κοντά Σου». Αὐτό δέν είναι σωστό, νά ύποδεικνύομε τρόπους στόν Θεό. Πῶς νά ποῦμε στόν Θεό: «Κάνε με καλά»; Σ' Αὐτόν πού τά πάντα γνωρίζει τί νά γνωστοποιήσομε; Ἐμεῖς θά προσευχήθοῦμε, ἀλλά ὁ Θεός μπορεῖ νά μή θέλει νά μᾶς ἀκούσει.

Ἐνας ἄνθρωπος μέ ρώτησε πρίν ἀπό καιρό:

— Πότε θά γίνω καλά;

— "Α! τοῦ λέω. Ἄμα λέεις, «πότε θά γίνω καλά;», ποτέ δέν θά γίνεις καλά. Δέν είναι σωστό νά παρακαλεῖς τόν Θεό γιά τέτοια πράγματα. Παρακαλεῖς μέ ἀγωνία τόν Θεό νά σου πάρει τήν ἀσθένεια, ἀλλ' αὐτή τότε σέ ἀγκαλιάζει καί σέ σφίγγει πιό πολύ. Δέν πρέπει νά παρακαλοῦμε γι' αὐτό. Οὕτε προσευχή νά κάνεις γι' αὐτό.

Φοβήθηκε καί εἶπε:

— Νά μήν κάνω προσευχή!;

— Ἀλίμονο! τοῦ λέω. Νά κάνεις καί πολλή προσευχή μάλιστα, ἀλλά γιά νά συγχωρέσει ὁ Θεός τίς ἀμαρτίες σου καί νά σου δώσει τήν δύναμη νά Τόν ἀγαπήσεις καί νά Τοῦ δοθεῖς. Διότι ὅσο παρακαλεῖς νά φύγει ἡ ἀσθένεια, τόσο αὐτή κολλάει πάνω σου, σέ ἀγκαλιάζει, σέ σφίγγει καί δέν χωρίζεται ἀπό κοντά σου. "Αν, βέβαια, σάν ἄνθρωπος αἰσθανθεῖς ἐσωτερική δυσκολία καί ἀδυναμία, τότε ἀς παρακαλέσεις ταπεινά τόν Κύριο νά σου ἀφαιρέσει τήν ἀσθένεια.

N' ἀφηνόμαστε μέ ἐμπιστοσύνη στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ

"Οταν παραδοθοῦμε στόν Χριστό, είρηνεύει ὁ πνευματικός μας ὄργανισμός, μέ ἀποτέλεσμα τή φυσιολογική λειτουργία ὅλων τῶν ὄργάνων καί τῶν ἀδένων. "Ολα ἐπηρεάζονται. Γιωμάστε καλά, παύομε νά ύποφέρομε. Καί καρκίνο νά ἔχομε, ἢν τ' ἀφήσομε στόν Θεό καί γαληνεύσει ἡ φυχή μας, μπορεῖ ἡ θεία χάρις μέ τή γαλήνη αὐτή νά ἐνεργήσει νά φύγει καί ὁ καρκίνος καί ὅλα.

Κι ἢν θέλετε νά μάθετε, καί τό ἔλκος στομάχου ἀπό τή νεύρωση δημιουργεῖται. Τό συμπαθητικό σύστημα, ἐνῶ πιέζεται, σφίγγεται καί παθαίνει καί ἔτσι δημιουργεῖται τό ἔλκος. Μιά, δυό, τρεῖς, σφίξιμο, σφίξιμο, σφίξιμο, στενοχώρια, στενοχώρια, στενοχώρια, ἄγχος, ἄγχος, πώπ! ἔλκος. "Ελκος ἡ καρκίνος, ἔξαρταται. "Οταν στήν φυχή μας ὑπάρχουν μπερδέματα, ἐπιδροῦν στό σῶμα καί ἡ ύγεια δέν πηγαίνει καλά.

Τό τέλειο είναι νά μήν προσευχόμαστε γιά τήν ύγεια μας. Νά μήν εύχόμαστε νά γίνομε καλά, ἀλλά νά γίνομε καλοί. Κι ἐγώ γιά τόν ἑαυτό μου αὐτό εύχομαι, σᾶς λέω. Ἀκούσατε; "Οχι καλοί, δηλαδή ἐνάρετοι, «νά γίνομε αὐτό, αὐτό, αὐτό...», ἀλλά ν' ἀποκτήσομε θεῖο ζῆλο· ν' ἀφηνόμαστε μέ ἐμπιστοσύνη στήν ἀγάπη Του· νά προσευχόμαστε μάλλον γιά τήν φυχή μας. Καί τήν φυχή μας θά τήν ἐννοοῦμε ἐνσωματωμένη μέσα στήν Ἐκκλησία, πού κεφαλή της είναι ὁ Χριστός, μαζί μέ ὅλους τούς συνανθρώπους μας καί μέ ὅλους τούς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς.

Κι ἐγώ ἀνοίγω τά χέρια καί προσεύχομαι γιά ὅλους. Μπροστά στό Ἀγιον Ποτήριον, ὅταν κοινωνῶ, ἀνοίγω τήν φυχή μου νά δεχθεῖ τόν Κύριο καί γέρνω τό κεφάλι μου καί εὔχομαι γιά σᾶς, γιά τόν ἄλλο, γιά τόν ἄλλο, γιά ὅλη τήν Ἐκκλησία. Αὐτό νά κάνετε κι ἐσεῖς. Καταλάβατε; Νά μήν προσεύχεσθε γιά τήν ὑγεία σας. Νά μή λέτε: «Κύριε, κάνε με καλά». Ὁχι! Ἄλλα, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με», μέ ἀνιδιοτέλεια, μέ ἀγάπη, χωρίς νά περιμένετε τίποτα. «Κύριε, ὅτι θέλεις ἡ ἀγάπη Σου...»· μόνον ἔτσι θά ἐργασθεῖτε ἀπό δῶ καί πέρα, ἀγαπώντας τόν Χριστό καί τούς ἀδελφούς μας. Ἀγαπῆστε τόν Χριστό. Γίνετε ἄγιοι. Ριχθεῖτε μόνο στή φιλία μέ τόν Χριστό, μόνο στήν ἀγάπη Του, μόνο στό θεῖο ἔρωτα.

Μήπως καί γιά μένα, πού νιώθω αὐτό τό ζῆλο, αὐτή τή λατρεία, δέν συμβαίνει αὐτό, τό νά μήν ὑποκύπτω στήν ἀρρώστια οὕτε στόν καρκίνο, ἃν καί αἰσθάνομαι τό σῶμα μου νά εἶναι σάπιο; Δέν πρέπει νά μιλάω, ἀλλά ἡ ἀγάπη μου γιά σᾶς καί γιά ὅλο τόν κόσμο δέν μ' ἀφήνει νά σιωπήσω. Μιλώντας, οἱ πνεύμονές μου μένουν χωρίς ὁξυγόνο καί εἶναι μεγάλο κακό, γιατί παθαίνει ἡ καρδιά. Ἐπαθα κάτι πολύ χειρότερο ἀπό ἔμφραγμα. «Ομως ζῶ. Δέν εἶναι αὐτό τοῦ Θεοῦ ἐπέμβαση; Ναί, καί ἐγώ κάνω ὑπακοή στό θέλημα τοῦ Θεοῦ, στήν ἀρρώστια. Ὑπομένω ἀγόγγυστα καί... μέ ἀγανάκτηση γιά τόν ἑαυτό μου, διότι «οὐδεὶς καθαρὸς ἀπὸ ῥύπου»¹¹. Εἶμαι ἀσχημα, νοσεῖ καί τό πνεῦμα μου.

11. Πρβλ. Ἰωβ 14, 4.

Λέω σ' ἔναν ἐρημίτη, πού ἐπικοινωνῶ:

— Προσευχήσου γιά μένα. Ἐγώ σ' ἀγαπάω! Ἀγάπησέ με κι ἐσύ καί λυπήσου με καί προσευχήσου γιά μένα, ὁ Θεός νά μ' ἐλεήσει.

— Ἔ, ἐσύ, μοῦ λέει, νά προσεύχεσαι.

— Ἐγώ, τοῦ λέω, ἀρχίζω νά ὑστερῶ τώρα σέ ὅλα αὐτά πού ἔκανα τόσα χρόνια. Πῶς τό λέει ἔνα τροπάριο;

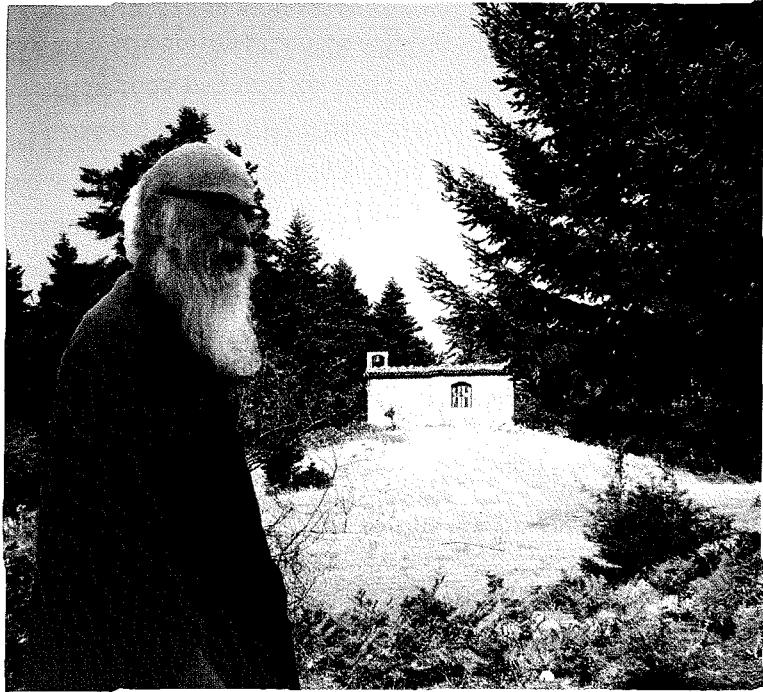
«Ο νοῦς τετραυμάτισται, τὸ σῶμα μεμαλάκισται, νοσεῖ τὸ πνεῦμα· ὁ λόγος ἡσθένησεν, ὁ βίος νενέκρωται, τὸ τέλος ἐπὶ θύραις· διό μοι, τάλαινα φυχή, τί ποιήσεις, ὅταν ἔλθῃ ὁ Κριτής ἀνερευνῆσαι τὰ σά»¹².

Γιά μένα ἴσχύει αὐτό τό τροπάριο, σ' αὐτό βλέπω τόν ἑαυτό μου. Σκέπτομαι ὅτι, ἃν δέν ἔκανα ἔκεινο κι ἔκεινο, δέν θά πονοῦσα τώρα, θά ἦμουνα πιό κοντά στόν Χριστό. Τό λέω γιά τόν ἑαυτό μου, πού εἶμαι ἀπερίσκεπτος...

«Ἄν θέλετε νά ἔχετε ὑγεία καί νά ζήσετε πολλά χρόνια, ἀκοῦστε τί λέγει ὁ σοφός Σολομών: «Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου καὶ βουλὴ ἀγίων σύνεσις· τὸ δὲ γνῶναι νόμον διανοίας ἐστὶν ἀγαθῆς· τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ πολὺν ζήσεις χρόνον καὶ προστεθῆσεται σοι ἔτη ζωῆς»¹³. Νά τό μυστικό· ν' ἀποκτήσομε αὐτή τή σοφία, αὐτή τή γνώση καί τότε ὅλα θά λειτουργοῦν καλά, τά πάντα θά τακτοποιοῦνται καί θά ζοῦμε μέ χαρά καί ὑγεία.

12. Μέγας Κανὼν Ἀγ. Ἀνδρέου Κρήτης, α' τροπάριον θ' ὁδῆς.

13. Παροιμ. 9, 10-11.

‘Ο Γέρων Πορφύριος στό έξωκκλήσι της Αγίας Τριάδος
στήν Άγοριανη στόν Παρνασσό (καλοκαίρι 1972).

Περί τοῦ διορατικοῦ χαρίσματος

«Μόνον αὐτός πού ἔχει ταπείνωση
λαμβάνει δῶρα ἀπ’ τὸν Θεό,
τὰ ἀποδίδει στὸν Θεό
καὶ τὰ χρησιμοποιεῖ πρός δόξαν Του»

Στόν ἄνθρωπο πού ἔχει ὑγιή ψυχή
ἀποκαλύπτονται τά μυστήρια τοῦ Θεοῦ

Ο ἄνθρωπος πού εἶναι ἀξιος τοῦ Θεοῦ γίνεται ἔμπλεος τοῦ Ἅγιου Πνεύματος. Ἔχει τή θεία χάρι. Ὁ Θεός ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ τοῦ δίδει τή χαρά, τήν εἰρήνη, τήν πραότητα, τήν ἀγάπη. Τοῦ δίδει ἄλλα γνωρίσματα, αὐτά πού λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Ο δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια...»¹. Ὁ Θεός δέν γνωρίζει παρελθόν, παρόν καὶ μέλλον. «Οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανῆς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ...»². Ἔτσι καὶ στόν ἄνθρωπο πού ἔχει ὑγιή ψυχή ἀποκαλύπτονται τά μυστήρια τοῦ Θεοῦ καὶ γνωρίζονται οἱ βουλές Του, στό βαθμό πού ὁ Θεός τό ἐπιτρέπει.

Χρειάζονται ὅμως προϋποθέσεις, προκειμένου νά ἔλθει καὶ νά μείνει ἡ θεία χάρις μέσα στόν ἄνθρωπο. Μόνον αὐ-

1. Γαλ. 5, 22-23.

2. Ἔβρ. 4, 13.

τός πού ἔχει ταπείνωση λαμβάνει τά δῶρα αὐτά ἀπ' τόν Θεό, τά ἀποδίδει στόν Θεό καί τά χρησιμοποιεῖ πρός δόξαν Του. 'Ο καλός, δ ταπεινός, δ εὐσεβής, δ ἀγαπῶν τόν Θεό, αὐτός πού ἔχει ἀρετή μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ δέν πλανᾶται. Αἰσθάνεται μέσα του ὅτι εἶναι πραγματικά ἀνάξιος κι ὅτι ὅλα αὐτά τοῦ δίνονται, γιά νά γίνει καλός, καί γι' αὐτό ἀγωνίζεται.

'Αντίθετα, ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ δέν πηγαίνει στούς ἐγωιστές, στούς ἀνθρώπους πού δέν ἔχουν συνείδηση τί τούς γίνεται. 'Ο ἀνθρωπος πού ἔχει ἑωσφορικό ἐγωισμό νομίζει ὅτι εἶναι ἔμπλεος θείας χάριτος, ἀλλά βρίσκεται σέ πλάνη εἶναι ἀνθρωπος τοῦ διαβόλου. 'Η πλάνη εἶναι μία φυχολογική κατάσταση, μία ἐσφαλμένη κρίση· στήν ούσια ἡ πλάνη ἔρχεται ἀπ' τόν ἐγωισμό. Στόν ἀνθρωπο πού βρίσκεται σέ πλάνη δημιουργοῦνται φευδαισθήσεις, πειρασμικές φαντασίες καί βασανίζεται. 'Η πλάνη εἶναι πολύ δύσκολο νά διορθωθεῖ. Διορθώνεται μόνο μέ τή θεία χάρι. Μπορεῖ νά προσευχηθεῖ κάποιος ἀλλος καί ὁ Θεός νά ἐλεήσει τόν ἀνθρωπο πού πλανᾶται. 'Αν προσπαθήσει κι αὐτός, ἀν πάει σέ «καθρέπτη», πού εἶναι ὁ καλός πνευματικός, κι ἔξομολογηθεῖ εἰλικρινά, ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ θά τόν θεραπεύσει.

Η Αγία Γραφή μᾶς φωτίζει νά κάνομε τή διάκριση τῶν πνευμάτων

Σήμερα συμβαίνει πολύ συχνά νά βλέπομε ἀνθρώπους ἀγίους ἀλλά κι ἀνθρώπους πεπλανημένους. Μπορεῖ νά

πάεις σ' ἔναν ἐρημίτη, σ' ἔναν ἀσκητή καί μόλις σέ δεῖ, νά σοῦ πεῖ: «Καλῶς τόν τάδε! Πῶς δέν πρόσεξες κι ἔμπλεξες σ' ἔκεινη τήν ὑπόθεση;». Εἶπε τ' ὄνομά σου χωρίς νά σέ γνωρίζει καί μίλησε γιά μία ὑπόθεση κρυφή. Καί λέεις: «Ἄγιος εἶναι αὐτός! Εἶπε τ' ὄνομά μου, μοῦ εἶπε τά μυστικά μου». Πηγαίνεις, δύως, καί σ' ἔνα μάγο —πρέπει νά ξέρετε ὅτι ἔχει γεμίσει ὁ κόσμος μέ μάγους, ἀπατεῶνες πού θησαυρίζουν— καί σοῦ λέει κι αὐτός πόθεν ἔρχεσαι καί που ὑπάγεις. Τότε πελαγώνεις, τά χάνεις. Σκέπτεσαι: «Τί γίνεται ἐδῶ, ποῦ εἶναι ἡ ἀλήθεια; Τήν ἀλήθεια μοῦ εἶπε ὁ ἄγιος, τήν ἀλήθεια κι ὁ μάγος. Εἶπε καί τ' ὄνομά μου... Εἶναι κι αὐτός ἄγιος;». Νά πῶς τά μπερδεύομε.

'Η Αγία Γραφή μᾶς φωτίζει νά κάνομε τή διάκριση τῶν πνευμάτων, γι' αὐτό πρέπει νά τήν κατέχομε καί νά τή λεπτολογοῦμε. 'Άλλο εἶναι τό μεθύσι τῶν ἀποστόλων διά τῆς θείας χάριτος καί τοῦ Αγίου Πνεύματος κι ἀλλο πράγμα γίνεται μέ τούς κορυβαντιῶντες³, πού βλέπει κανείς καθαρά τό πνεῦμα τοῦ σατανᾶ. Αύτό πού γίνεται μέ τόν μάγο εἶναι πλάνη, σολοικισμός⁴. Παρουσιάζεται ὁ ἀντίθετος ὡς «ἄγγελος φωτός»⁵. 'Αν δέν ξέρεις τά καμώματά του, δέν θά μπορεῖς νά πεῖς ὅτι αὐτό δέν εἶναι ἀπ' τό θεῖο Πνεῦμα καί ίσως παρασυρθεῖς καί νομίσεις ὅτι εἶναι καλός ἐνθουσιασμός. Πολλοί τήν παθαίνουν ἔτσι.

3. Κορυβαντιῶντες: αὐτοί πού βρίσκονται σέ κατάσταση μανιώδους καί ἔξαλλου ἐνθουσιασμοῦ. 'Η λέξη προέρχεται ἀπό τούς λάτρεις τῶν κορυβάντων, δαιμονικῶν θεοτήτων τῆς ἀρχαιότητας.

4. Σολοικισμός: ἀνάρμοστη, ἀνόητη συμπεριφορά.

5. *B' Kōr. 11, 14.*

Σ' αὐτές τίς καταστάσεις δύο πράγματα ὑπάρχουν, τό καλό καὶ τό κακό. Ὁ καλός ἄγγελος καὶ ὁ κακός ἄγγελος, ὁ δαιμόνας, τό κακό πνεῦμα. Τό ἴδιο καὶ μέσα μας ὑπάρχει καὶ τό καλό καὶ τό κακό, δηλαδή ὁ παλαιός ἀνθρωπος καὶ ὁ κατά Χριστόν ἀνθρωπος. Ὁ παλαιός ἀνθρωπος εἶναι αὐτός πού ὑποκύπτει στόν παλαιό ἔαυτό του. Σ' αὐτόν ἐπιδρᾶ πολύ τό κακό πνεῦμα καὶ γίνεται κακός. "Ολον τόν κόσμο τόν βλέπει μέ κακό μάτι, θέλει τό κακό ὅλων καὶ καταριέται συνέχεια. Εἶναι σάν τήν Φραγκογιαννοῦ τοῦ Παπαδιαμάντη, πού εἶχε περάσει πολλά βάσανα στή ζωή της καὶ τήν εἶχαν χιλιοτραυματίσει φυχικά.

"Ἐτσι, ἔνας ἀνθρωπος πού δέχεται τήν ἐπίδραση τοῦ κακοῦ πνεύματος, ἔνας μάγος ἃς ποῦμε, συνεχῶς βλασφημάει." Ισως προφητεύει, λέει τά μέλλοντα, ἀλλά ὅλο πρός τό κακό. Εἶναι στραμμένος πρός τά κάτω, κάνει ἀπό κακία ταπεινά πράγματα τοῦ παλαιοῦ ἔαυτοῦ του. "Ἐρχεται σέ δαιμονική κατάσταση, ὅχι σέ μεταρσίωση. Καί ἐκεῖ δέν ὑπάρχει Θεός. Αὐτός, ὅμως, ὑποστηρίζει ὅτι εἶναι τοῦ Χριστοῦ. Καί πράγματι, ἵσως ν' ἀνήκει φαινομενικά στήν Ἐκκλησία, νά εἶναι βαπτισμένος, νά γνωρίζει τό Εὐαγγέλιο. Ἀλλά εἶναι μπερδεμένος μέ τό κακό κι ἔχει ἀρρωστημένη τή σκέψη του, τή φαντασία του, τήν φυχή του. Αὐτός δ ἀνθρωπος μπορεῖ νά πλανήσει καὶ ἄλλους. Λέει: «Εἶδα τόν Χριστό, εἶδα τήν Παναγία. Μοῦ εἶπε ὅτι θά γίνει πόλεμος, ὅτι θά γίνει φονικό ἥ κάτι ἄλλο...». Καί ὅντως αὐτό γίνεται. Γίνεται, διότι τό κακό τό σχεδίασε ὁ διάβολος καὶ γι' αὐτό τό γνωρίζει. Καταλάβατε; Ἀλλά ὅλ' αὐτά εἶναι μπερδεμένα πράγματα. Ἐνῶ σοῦ λέει ὅτι εἶδε τήν Παναγία

ἥ τήν Ἄγια Τριάδα ἥ τόν Ἅγιο Σεραφείμ καὶ τοῦ εἶπε, «ἔτσι... κι ἔτσι... κι ἔτσι...», μπορεῖ στήν πραγματικότητα νά πρόκειται γιά ἔνα μέντιουμ. Καταλάβατε; Καί πέφτει κάτω, χάνει τίς αἰσθήσεις του κι ἀφρίζει καὶ κλαίει. Τότε φαίνεται ὅτι αὐτός δ ἀνθρωπος δέν εἶναι τοῦ Χριστοῦ. Μπορεῖ νά νομίζει ὅτι ἐμπνέεται ὑπό τοῦ Χριστοῦ, ὑπό τῆς Παναγίας καὶ τῶν ἀγίων, ἀλλ' αὐτό δέν εἶναι ἀληθινό.

"Ἐνας ἀνθρωπος πού ἐμφορεῖται ὑπό τοῦ κακοῦ πνεύματος, ἀν καμιά φορά κάποιος τόν πλησιάσει καὶ τοῦ πεῖ, «εἶσαι ὀπατεώνας», τοῦ δώσει κανένα ράπισμα καὶ τοῦ πεῖ μιά κακή κουβέντα, θά βλασφημάει καὶ τά θεῖα ἀκόμη. Βρίσκεται σέ μία δαιμονική κατάσταση, ἥ ὅποια σιγά σιγά θά τόν πάει στό τρελοκομεῖο. Δηλαδή, ὅλες αὐτές οἱ καταστάσεις, οἱ πνευματισμοί καὶ τά ὅμοια, εἶναι ἀρρωστημένες.

Ο Θεός στούς ἀξίους Του κάνει μεγάλες ἀποκαλύψεις

Θά σᾶς διηγηθῶ μερικά παραδείγματα, γιά νά καταλάβετε ὅτι δ Ἐθέός στούς ἀξίους Του μέ τρόπο ἀπλό καὶ φυσικό κάνει μεγάλες ἀποκαλύψεις. Ἀποκαλύπτει γεγονότα τοῦ παρελθόντος, τοῦ παρόντος καὶ τί θά γίνει στό μέλλον. Τούς ἀποκαλύπτει τό βάθος τῆς φυχῆς τῶν ἀνθρώπων, τούς πόνους καὶ τίς χαρές τους, τίς ὄμαρτίες καὶ τά χαρίσματά τους, τίς σωματικές καὶ φυχικές ἀσθένειές τους, τό χρόνο καὶ τόν τρόπο τοῦ θανάτου τους. Ἀκοῦστε με.

Πάνω, φηλά στό Σινᾶ, είναι πολλά ἀσκητήρια. Ἐκεῖ, λοιπόν, κατοικοῦσε κάποτε ἔνας γέροντας μέ τόν ὑποτακτικό του. Ὁ γέροντας ἦταν ἐκατό χρονῶν. Εἶχε πληροφορία ὅτι θ' ἀποθάνει. Πιό κάτω, σέ μία κατωφέρεια, ὑπῆρχε λίγο χῶμα. Λέγει, λοιπόν, στόν ὑποτακτικό του:

— Νά μου σκάψεις τό λάκκο μου, γιατί θ' ἀποθάνω. Σέ λίγο θά σέ φωνάξω.

‘Ο ὑποτακτικός ὑπάκουσε ἀμέσως κι ἔσκαψε τό λάκκο. Ὁ γέροντας ἔκανε προσευχή. Σέ λίγο τόν φωνάζει:

— “Ἐλα, Παφνούτιε παιδί μου, πιάσε με ἀπ' τό χέρι νά μέ πάεις στόν τάφο, γιατί, ὅταν πεθάνω, πῶς θά μέ κατεβάσεις μόνος σου ἐκεῖ κάτω;” Ἐλα, πιάσε με ἀπ' τό χέρι.

Καί σιγά σιγά μέ τό μπαστουνάκι καί μέ τή βοήθεια τού ὑποτακτικοῦ κατεβήκανε τήν κατηφόρα. Ἐφθάσανε στόν τάφο καί τοῦ λέγει:

— Κράτα με, κράτα με!

Καί μέ τή βοήθειά του μπῆκε στόν τάφο, ἀφοῦ προηγουμένως χαιρετιστήκανε, φιληθήκανε. Μπῆκε μές στόν τάφο, ξαπλώθηκε, ἔκλεισε τά μάτια του καί προσευχόμενος παρέδωσε τό πνεῦμα⁶.

Εἶδατε; Φαίνονται ἀπίστευτα. Κι ὅμως, ἔτσι γίνανε!

Πολλοί ἄγιοι ἀξιώθηκαν ἀπ' τόν Θεόν νά μεταφέρονται σ' ἄλλους τόπους κατά τήν ἐπιθυμία τους καί νά πηγαίνουν ἐκεῖ «εἴτε ἐν σώματι, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος»⁷ καί νά γίνονται ὄρατοί καί ἀπό ἄλλους.

6. Πρβλ. Ἀββᾶς Μιχαήλ: Γεροντικὸν τοῦ Σινᾶ, ἐκδ. ὑπὸ Δ. Τσάμη, «Ιερὰ Μονὴ Σινᾶ», Θεσσαλονίκη 1991², σ. 280.

7. B' Kor. 12, 2.

Κάποια φορά ὁ ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Σινᾶ, πατήρ Γεώργιος, ἦταν ἀρρωστος. Εἶχε, ὅμως, τήν ἐπιθυμία νά πάει νά μεταλάβει ἀπ' τόν Πατριάρχη στά Ἱεροσόλυμα. Ἐκείνη τή στιγμή στό κελλί του στό Σινᾶ πήγανε οἱ ὑποτακτικοί του καί τόν ρώτησαν ἂν θά μπορέσει νά ἔλθει στήν ἐκκλησία.

— “Οχι, τούς λέει, δέν θά ἔλθω.

Μόλις ἐφύγανε, ὁ Γέροντας ἔμεινε μόνος σωματικῶς, ἐνῶ πνευματικῶς, μέ τό νοῦ του, πῆγε στόν Ἱερό Ναό τῆς Ἀναστάσεως τῶν Ἱεροσολύμων καί παρακολουθοῦσε ἐκεῖ τήν Λειτουργία. Εἶδε τόν Πατριάρχη νά μπαίνει στό Ιερό. Ἄλλα καί ὅλοι ἐκεῖ οἱ ἵερεῖς, οἱ διάκονοι, οἱ ἀρχιερεῖς εἶδαν τόν ἡγούμενο τήν ὥρα τῆς Θείας Λειτουργίας καί τήν ὥρα τῆς Θείας Μεταλήψεως τοῦ ἐφόρεσαν ἐπιτραχήλιο. Προσῆλθε στήν Ἅγια Τράπεζα καί ἀπό τά χέρια τοῦ Πατριάρχου ἐπῆρε τά ἄχραντα Μυστήρια. “Οταν τελείωσε ἡ Θεία Μετάληψη, ἐπήγανε ὅλοι οἱ ἵερεῖς στόν ἱερό νιπτήρα καί πλύνανε τά χέρια τους.” Επέρασε καί ὁ πατήρ Γεώργιος δίπλα στόν Πατριάρχη, ὁ ὅποῖς τοῦ λέει:

— Τό μεσημέρι σέ περιμένω στό τραπέζι.

‘Ο πατήρ Γεώργιος δέν μίλησε, ἀλλά τοῦ ἔκανε μία ὑπόκλιση.

‘Ἐν τῷ μεταξύ στό Σινᾶ, μετά τήν ᐃκεῖ Θεία Λειτουργία, μπῆκαν στό κελλί του ὁ διάκονος κι ὁ παπάς μ' ἔνα μοναχό, πού κρατοῦσε τή λαμπάδα καί τό θυμιατό, καί τόν μεταλάβανε.

Στά Ἱεροσόλυμα, ὅταν ἦλθε ἡ ὥρα νά φᾶνε, ὁ Πατριάρχης περίμενε τόν πατέρα Γεώργιο. Πέρασε ἡ ὥρα, δέν

μπόρεσαν νά περιμένουν ἄλλο καί βάλανε νά φᾶνε. Ὁ Πατριάρχης στενοχωρέθηκε πολύ κι ἔστειλε στό Σινᾶ τρεῖς ἀδελφούς ἀπ' τά Ἱεροσόλυμα, γιά νά δοῦνε γιατί τόν παράκουσε κι ἔψυγε, ἐνῶ ἦταν τόσο γνωστός γιά τήν ὑπακοή του. Ἔφθασαν, λοιπόν, οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Πατριάρχη καί μόλις μπήκανε μέσα στό μοναστήρι, λένε:

— Εἶχε ἔλθει ὁ Γέροντάς σας κάτω στά Ἱεροσόλυμα καί μετέλαβε στό ναό τῆς Ἀναστάσεως. Τόν εἰδαμε ὅλοι ἔκει κι ὁ Πατριάρχης τοῦ εἶπε νά καθίσει στήν τράπεζα. Ἐκεῖνος ὅμως ἔψυγε. Αὐτό στενοχώρησε πολύ τόν Πατριάρχη· τόν παρεξήγησε καί μᾶς ἀνέθεσε νά τόν μαλώσομε γι' αὐτή του τήν παρακοή.

Οἱ ἀδελφοί τῆς μονῆς τά χάσανε.

— Τί λέτε; τούς λένε. Ὁ Γέροντάς μας ἔχει νά βγετ ἀπ' τό μοναστήρι πενήντα χρόνια! Λάθος κάνετε.

— "Οχι, τούς λένε, τόν εἰδαμε ὅλοι.

— Γιά νά σᾶς ἀποδείξομε τήν ἀλήθεια, ἐλάτε, λοιπόν, νά σᾶς πάμε στόν Γέροντα.

Τούς ἐπήγανε καί, μόλις τόν ἀντίκρισαν, τοῦ κάνανε τά παράπονα τοῦ Πατριάρχη. Ἐκεῖνος δέν μίλησε, σέ λίγο, ὅμως, τούς εἶπε:

— Νά πεῖτε στόν Μακαριώτατο νά μέ συγχωρέσει κι ἀκόμη νά τοῦ δώσετε ἔνα χαρμόσυνο μήνυμα: ὁ Θεός μοῦ ἀπεκάλυψε πώς σέ ἔξι μῆνες θά σμίξομε· γι' αὐτό νά ἔτοιμασθεῖ.

Βλέπετε, ὁ ἡγούμενος τοῦ Σινᾶ πῆγε στά Ἱεροσόλυμα, χωρίς ὁ ἵδιος νά ἔρει ἀνήταν ἐν σώματι εἴτε ἔκτός τοῦ σώματος, ἀλλά πάντως τόν εἶδανε πού πῆγε⁸.

Πολλοί ἄγιοι μας, ἐπίσης, συνεννοοῦντο ἀπό μακριά καί συμπροσηγόντο. "Ολα γίνονται μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ. Μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ δέν ὑπάρχουν ἀποστάσεις. Νά μέ συγχωρέσει ὁ Θεός πού θά τό πῶ, ἀλλά παλιά μ' ἔναν ἴερομόναχο ἀπ' τό Μοναστήρι τοῦ Ἅγιου Χαραλάμπους στήν Εὔβοια, τόν πατέρα Παῦλο, συνεννοούμεθα πολλές φορές ἀπό μακριά. Θά σᾶς πῶ ἔνα χαρακτηριστικό παράδειγμα.

"Οταν εἶχα πάει ἐκεῖ, μετά τό Ἅγιον Ὀρος, εἶχα ἔνα σοβαρό πρόβλημα. Λόγω τῆς ὑγείας μου —εἶχα γυρίσει, ὅπως σᾶς ἔχω πεῖ, ἀπ' τό Ἅγιον Ὀρος πολύ ἄρρωστος— ἔπρεπε νά τρώω κανένα αὐγό, λίγο γάλα. Δέν ἔπρεπε νά φάω τότε φασόλια, φακές κ.λπ. Ἐκεῖ κυρίως ἐτρώγανε φασόλια, κουκιά, ρεβίθια. Ἐμένα ἡ ὑγεία μου δέν μοῦ ἐπέτρεπε νά μένω μέ ἄλλους ἀδελφούς καί νά τούς σκανδαλίζω. "Ετσι τό αἰσθανόμουνα ἐγώ. Ντρεπόμουνα, ὅμως, νά τό πῶ καί σκεπτόμουνα νά φύγω ἀπ' τό μοναστήρι. Μιά μέρα ἐκάθισα κάτω ἀπό ἔνα μεγάλο δέντρο, πού τό ὄνομάζουνε ἀλεό. Μέ εἶχαν συνεπάρει αὐτές οἱ σκέψεις τῆς φυγῆς, ὅπότε ἔπροβάλλει μπροστά μου ὁ πατήρ Παῦλος, κρατώντας ἔνα μεγάλο βιβλίο. Ἡταν ἡ Ἅγια Γραφή, Παλαιά καί Καινή Διαθήκη. Εἶχε πάει βαθιά στά δέντρα, στό δάσος, καί διάβαζε. Ξαφνικά σηκώνεται, ἔρχεται σ' ἐμένα, πλησιάζει καί μοῦ λέγει:

— Τί κάνεις, πάτερ Πορφύριε; Εέρεις τί σκέφθηκα; Γνωρίζω τό πρόβλημά σου, ὅτι εἶσαι ἄρρωστος καί ὑποφέ-

8. Πρβλ. Γεώργιος, Ἡγούμενος Σινᾶ: Ἰωάννου Μόσχου, Λειμών, 127, PG 87, 2988C-2989C.

ρεις ἀπ' τό στομάχι σου, γιατί δέν χωνεύει τά φαγητά πού τρῶμε στό μοναστήρι. Λοιπόν, σκέφθηκα νά σου δίνομε καί γάλα κι αύγα. Δικαιολογεῖσαι, ἐφόσον εἶσαι ἄρρωστος, νά κάνεις κάποια δίαιτα.

Τόν ρωτάω:

- Πῶς τό σκέφθηκες αύτό;
- Νά, λέει, τώρα πού ἐρχόμουν πρός τά δῶ...

Βλέπετε, ὅλα τά κάνει ή χάρις τοῦ Θεοῦ.

Πολλές φορές παλιότερα, ἀλλά καί τώρα, «πετάω» στό «Ἄγιον» Όρος πάνω ἀπ' τόν Ἀθωνα καί προσεύχομαι μαζί μέ τούς ἀγιορεῖτες πατέρες. Αἰσθάνομαι πολύ τήν χάρι τῶν ἀσκητῶν καί τά θυμιάματα πού εὐωδιάζουν, καθώς ἀνεβαίνουν στόν οὐρανό. Σύννεφα γύρω ἀπ' τόν Ἀθωνα τά μοσχολίβανα! Αύτά τά μέρη ἀλλοτε τά βάδιζαν ἄγιοι μέ μεγάλη ἀφοσίωση καί προσευχή στόν Θεό. Καί οι πέτρες, καί αύτές ἔχουν ἐμποτισθεῖ μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, πού προσείλκυαν οἱ ἄγιοι στόν ἑαυτό τους. Αύτά τά πρόσωπα ἐκεῖ ἥταν ἀγγελοι τοῦ Θεοῦ σταλμένοι ἐδῶ στή γῆ. «Ἐξησαν ζωὴ ἀγγελική.» Εξησαν μέ ἔρωτα πρός τόν Θεό, μέ ἀγάπη, μέ ἀφοσίωση.

Καθώς ξυπνάω τή νύκτα ἐδῶ στό μοναστήρι, «βλέπω» τό «Ἄγιον» Όρος νά ἔχει πλημμυρίσει ἀπ' τήν χάρι ἐξαιτίας τῶν ἑωθινῶν προσευχῶν τῶν πατέρων. Μόλις χτυπάει τό τάλαντο, τρέχουνε ν' ἀκούσουνε «Ἐξεγερθέντες τοῦ ὄπνου»⁹ κι ἀρχίζουνε μέ λαχτάρα, μέ ἀγάπη, μέ χαρά τίς προσευχές. Τί νά σᾶς πῶ! Ἀνοίγει ὁ Παράδεισος. «Ἐτσι τά

9. Τριαδικὸν τροπάριον προοιμιακῆς προσευχῆς.

αἰσθάνομαι μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ καί τά λέω. Ἐφῆστε νά τά λέω. Θέλω νά τά λέω. Ἐπ' τήν ἀγάπη μου γιά σᾶς τό κάνω!

«Ἐνα ὄλλο μυστικό τώρα θά σᾶς πῶ. Τίς νύκτες ἐπικοινωνῶ τηλεφωνικῶς μ' ἐναν ἀγιορείτη ἀσκητή. Αύτός μελετάει πολύ τούς Πατέρες καί μοῦ ἐξηγεῖ πολλά πράγματα. Συζητοῦμε πνευματικά ζητήματα. Τρέλα, τί νά σᾶς πῶ!... Αύτό ἔγινε καί σήμερα πρωί πρωί, δηλαδή νύκτα στίς τρεῖς. Οι καμπάνες χτυποῦσαν ἐκείνη τήν ὥρα πού συνομιλούσαμε. Ἐπί μισή ὥρα κουβεντιάζαμε πάρα πολύ ὥρατα πράγματα. Εἰλικρινά, μεγάλη χαρά αἰσθάνθηκα, μεγαλύτερη ἀπ' ὅ, τι μπορῶ νά σᾶς ἐκφράσω. Δόξα Σοι ὁ Θεός! Ἐνῶ λέγαμε αύτά τά πνευματικά, μοῦ λέει:

— Χτυπάει ή καμπάνα γιά τήν ἐκκλησία καί τρέχω νά προλάβω.

Τοῦ λέω:

— Γέροντα, μή μ' ἀφήνεις!

— Μετά χαρᾶς, μοῦ λέει. «Ελα νά πάμε στήν ἐκκλησία, νά εἴμαστε μαζί, νά βλέπομε τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, τήν Θεία Λειτουργία, τήν χάρι τοῦ Χριστοῦ.» Ελα, δέν ὑπάρχει ἀπόσταση ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Καμία ἀπόσταση!

Καί «πῆγα» μαζί του στήν ἐκκλησία. «Ολες τίς ὥρες μαζί του προσευχόμουνα.» Εβλεπα ὅλες τίς ιερές καί ἄγιες εἰκόνες, τίς λαμπάδες, τά κεράκια, τά καντηλάκια νά τοιτσιρίζουν. Εβλεπα τούς ιερεῖς νά λειτουργοῦν μεταρσιωμένοι. Ήταν γεμάτη ή ἐκκλησία ἀπό ἀσκητές κι ὅλοι εἶχαν μεγάλη χαρά μέσα τους καί φάλλανε: «Δεῦτε ἵδωμεν πι-

στοὶ ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστός... ή Γέννησίς σου... ή Παρθένος σήμερον... Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε....». Στό «Μετὰ φόβου Θεοῦ» πῆγε νά μεταλάβει. Δίπλα του κι ἐγώ, μέ τήν χάρι τοῦ Κυρίου μας, συγκινημένος. Συγχωρᾶτε με, πού τά λέγω. »Ἐβλεπα ὅλους τούς ἀδελφούς νά δέονται. Αἰσθάνθηκα μεγάλη ἀγαλλίαση.«Ο, τι ἔβλεπαν ἐκεῖνοι, ἔβλεπα κι ἐγώ. Μά ἡταν πνευματική πανδαισία αὐτή ή Λειτουργία μέ τούς ἀγίους ἀσκητές, τίς χαρούμενες φυχοῦλες πού τά αἰσθανόντουσαν ὅλα, πού ἐζούσανε τήν ἐστρή τῶν Χριστουγέννων! Τήν ἐζούσανε! Πῶς θά ἥθελα νά ἥσασταν κι ἐσεῖς, ν' ἀκούγατε τά λόγια πού λέγανε!

Ἡ χαρά μου γίνεται πολύ μεγάλη, ὅταν ὁ ἄλλος μοῦ βεβαιώνει ὅτι αὐτό πού «βλέπω» εἶναι πράγματι ἔτσι, γιατί καταλαβαίνω πώς αὐτή ἡ γνώση δέν προέρχεται παρά μόνον ἐκ Θεοῦ. Νά σᾶς πῶ τί ἐννοῶ. Σᾶς ζητάω πολλές φορές νά μοῦ διαβάσετε μία παράγραφο, παραδείγματος χάριν, ἀπό κάποιον Πατέρα, καί σᾶς λέγω: «Κοιτάξτε στή σελίδα δέκα, στήν παράγραφο δύο, στό μέσον τῆς σελίδας καί θά τό βρεῖτε αὐτό πού σᾶς εἶπα». Ἀνοίγετε, πράγματι, στή συγκεκριμένη σελίδα, τό βρίσκετε, μοῦ τό διαβάζετε. Εἶναι γραμμένο ἀκριβῶς ὅπως σᾶς τό ἔχω πεῖ. Παρακενεύεσθε ἐσεῖς, γιατί μοῦ ἔρχεται μεγάλη χαρά καί λέω, «ἄ, δέν τό ἥξερα, πρώτη φορά τ' ἀκούω!», ἐνῶ σᾶς τό ἔχω πεῖ πιό πρίν ἀπ' ἔξω. Κι ὅμως, ἀλήθεια σᾶς λέγω, δέν λέγω φέματα. »Οντως δέν τό ἥξερα, διότι ποτέ δέν τό εἶχα διαβάσει πιό πρίν. Τή στιγμή πού σᾶς εἶπα τήν παράγραφο, ἐκείνη τή στιγμή μοῦ τό ἐφανέρωσε μέσα μου ἡ θεία χάρις, τό Ἄγιον Πνεῦμα. »Ἐγώ, ὅμως, τ' ἀκουσα γιά

πρώτη φορά τήν ὥρα πού τό διαβάσατε, γιατί ποτέ δέν τό εἶχα διαβάσει καί μοῦ ἔκανε ἐντύπωση καί χάρηκα, πού ἐπιβεβαιώσατε αὐτό πού μοῦ ἐφανέρωσε ἡ θεία χάρις. Νά σᾶς πῶ κι ἔνα ὄλλο παράδειγμα.

Κάποια μέρα, ὁ ἡγούμενος τῆς Μεγίστης Λαύρας ὅμιλησε στήν Ἀρχαιολογική Ἐταιρεία στίς ἐφτά τό ἀπόγευμα. «Πῆγα» μέ τήν προσευχή καί τόν «εἶδα». Παρακολούθησα σχεδόν μισή ὥρα. Ἡ αἱθουσα ἡταν γεμάτη κόσμο, πού ἡταν πολύ ἀφοσιωμένος καί συγκινημένος. Καί τί βλέπω! Τόν ἡγούμενο, πού ὁ ἰδρώτας εἶχε βγεῖ ἔξω ἀπ' τά ράσα του. Ποτάμι τόν ἰδρώτα ἔχυνε αὐτός ὁ ἀνθρωπος τή στιγμή αὐτή πού διμιούσε! Πράγματι, ὅταν σᾶς πῆρα στό τηλέφωνο νά μοῦ πεῖτε πῶς πῆγε ἡ διμιλία, μοῦ εἴπατε:

— Πολύ ὥραῖα πράγματα, συγκινήθηκε ὅλος ὁ κόσμος. Τί νά σᾶς ποῦμε, ὅμως, ποτάμι πήγαινε ὁ ἰδρώτας!

Μυστήριο! Ὁ πανταχοῦ παρών καί τά πάντα πληρῶν...

Μιά ὄλλη φορά πηγαίναμε ἐκδρομή πρός τή βόρειο Εὔβοια τέσσερις-πέντε ἀνθρωποι. Τ' αὐτοκίνητο κυλούσε μές στήν πανέμορφη φύση. Φυτά, δέντρα, ἀνθη ἀπό ἀριστερά· δεξιά ἡ ἀπέραντη θάλασσα. »Ολα ὥραῖα, καθαρά, διλοφώτεινα. Κανείς δέν μιλοῦσε. Ξαφνικά ρώτησα τούς συνοδούς μους:

— Τί βλέπετε ἔξω; »Ο, τι βλέπετε, τό «βλέπω» κι ἐγώ, ὁ τυφλός, αὐτή τή στιγμή μέσω τῶν δικῶν σας ματιῶν.

»Αρχισα νά τραγουδάω:

«Τά μάτια σου εἶναι μάτια μου,
τά φρύδια σου δικά μου,

τά δυό σου χέρια εῖν' αλειδιά,
π' ἀνοίγουν τήν καρδιά μου».

Αὐτό τό τραγούδι εἶναι κοσμικό, ἀλλά τό παίρνομε μεταφορικά. Καταλάβατε; Ὑπάρχουν κι ἄλλα μάτια, τά μάτια τῆς φυχῆς. Μέ τά μάτια τά σαρκικά μπορεῖ νά βλέπεις περιορισμένα, ἐνῶ μ' ἔκεινα τῆς φυχῆς μπορεῖ νά βλέπεις καί πίσω ἀπ' τό φεγγάρι. Ἐσεῖς βλέπετε μέ τά μάτια τοῦ σώματος. Τά ἴδια πράγματα βλέπω κι ἐγώ μέ τήν χάρι ἀκόμη πιό καλά, πιό καθαρά. Μέ τά μάτια τά σαρκικά βλέπεις τά πράγματα ἔξωτερικά. Μέ τά μάτια τῆς φυχῆς βλέπεις πιό βαθιά. Ἐσεῖς βλέπετε ἔξωτερικά, ἐγώ βλέπω καί πῶς εἶναι ἔσωτερικά. Βλέπω καί διαβάζω τήν φυχή τοῦ ἄλλου.

“Οσοι ἀγάπησαν καὶ προσκολλήθηκαν στόν Γέροντά τους πῆραν τό χάρισμα που εἶχε

“Ο Θεός μοῦ ἔδωσε αὐτή τήν χάρι ἀπ' τήν ὑπακοή μου στούς Γέροντές μου.” Οσοι ἀγάπησαν καὶ προσκολλήθηκαν στόν Γέροντά τους πῆραν τό χάρισμα που εἶχε ὁ Ἰδιος. ‘Ο “Ἄγιος Πρόχορος ἀπό τόν “Ἄγιο Ιωάννη τόν Θεολόγο, ὁ “Ἄγιος Πρόκλος ἀπό τόν “Ἄγιο Χρυσόστομο, ὁ “Ἄγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος ἀπό τόν Γέροντά του. Καί στήν Παλαιά Διαθήκη βλέπομε ὅτι ὁ Προφήτης Ὁλίας ἔδωσε τό χάρισμα τῆς προφητείας στόν μαθητή του, Προφήτη Ἐλισσαῖο.

«Καὶ ἔλαβεν Ὁλίας τήν μηλωτὴν αὐτοῦ καὶ εἰλησε
καὶ ἐπάταξε τὸ ὄδωρο καὶ διηρέθη τὸ ὄδωρο ἐνθα καὶ ἐνθα

καὶ διέβησαν ἀμφότεροι ἐν ἐρήμῳ. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαβῆναι αὐτοὺς καὶ Ὁλίας εἶπε πρὸς Ἐλισσαῖον· αἴτησαι τί ποιήσω σοι, πρὸν ἡ ἀναληφθῆναι με ἀπὸ σοῦ· καὶ εἶπεν ὘λισσαῖον· γεννηθήτω δὴ διπλᾶ ἐν πνεύματί σου ἐπ' ἐμέ· καὶ εἶπεν Ὁλίας· ἐσκλήρυνας τοῦ αἰτήσασθαι· ἐὰν ἵδης με ἀναλαμβανόμενον ἀπὸ σοῦ, καὶ ἔσται σοι οὕτως· καὶ ἐὰν μή, οὐ μὴ γένηται. Καὶ ἐγένετο αὐτῶν πορευομένων, ἐπορεύοντο καὶ ἐλάλουν· καὶ ἵδον ἄρμα πυρὸς καὶ ἵπποι πυρὸς καὶ διέστειλαν ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων καὶ ἀνελήφθη Ὁλίας ἐν συσσειμῷ, ὡς εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ Ἐλισσαῖος ἐώρα καὶ ἐβόα· πάτερ, πάτερ, ἄρμα Ἰσραὴλ καὶ ἵππεὺς αὐτοῦ· καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν ἔτι καὶ ἐπελάβετο τῶν ἴματίων αὐτοῦ καὶ διέρρηξεν αὐτὰ εἰς δύο ῥήγματα· καὶ ὕψωσε τήν μηλωτὴν Ὁλίας, ἡ ἔπεσεν ἐπάνωθεν Ἐλισσαῖος καὶ ἐπέστρεψεν ὘λισσαῖος καὶ ἔστη ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἔλαβεν τήν μηλωτὴν Ὁλίας, ἡ ἔπεσεν ἐπάνωθεν αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξε τὸ ὄδωρο καὶ οὐ διέστη· καὶ εἶπε· ποῦ ὁ Θεός Ὁλίας ἀφφώ; Καὶ ἐπάταξε τὰ ὄδατα καὶ διερράγησαν ἐνθα καὶ ἐνθα καὶ διέβη Ἐλισσαῖον. Καὶ εἶδον αὐτὸν οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν οἱ ἐν Ἱεριχῷ ἔξι ἐναντίας καὶ εἶπον· ἐπαναπέπαυται τὸ πνεῦμα Ὁλίας ἐπὶ Ἐλισσαῖον· καὶ ἥλθον εἰς συναντὴν αὐτοῦ καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ τήν γῆν»¹⁰.

10. «Τότε ὁ Ὁλίας πήρε τό μανδύα του, τόν δίπλωσε καὶ χτύπησε μ' αὐτόν τά νερά· αὐτά ἀνοίξαν στά δύο καὶ πέρασαν ἀνάμεσα οἱ δύο ἄνδρες πατώντας σε ἔηρά. “Οταν πέρασαν, εἶπε ὁ Ὁλίας στόν Ἐλισσαῖον· “Ζήτησέ μου τί θέλεις νά κάνω γιά σένα, πρίν με πάρει ὁ Κύριος ἀπό κοντά σου”. Ο Ἐλισσαῖος ἀπάντησε· “Ἄς ἔλθει σέ μένα διπλάσιο τό προφητικό σου πνεῦ-

‘Ο Προφήτης Ἡλίας χτύπησε μέ τή μηλωτή του τά νερά τοῦ Ἰορδάνου καὶ χωρίσθηκαν καὶ παραμέρισαν ἀπό δῶ κι ἀπό κεῖ. Ἔτσι ἐβάδισαν κι οἱ δύο μέσα ἀπ’ τό στεγνό πέρασμα πού σχηματίσθηκε καὶ πέρασαν στήν ἄλλη ὅχθη. Καὶ μετά εἶδατε τί ἐξῆτησε ὁ Ἐλισσαῖος ἀπ’ τὸν Προφήτη Ἡλία; Ζήτησε διπλή τήν χάρι τὴν πῆρε μέ τήν εὐχή του. Ἀφοῦ ἀνελήφθη ὁ Προφήτης Ἡλίας στούς οὐρανούς, ὁ Ἐλισσαῖος ὑψώσε τήν μηλωτή, πού τοῦ εἶχε ρίξει πάνω του ὁ Γέροντάς του, καὶ χτύπησε μ’ αὐτή τά νερά τοῦ ποταμοῦ. Αὐτά, ὅμως, δέν χωρίσθηκαν καὶ δέν παραμέρισαν, διότι δέν εἶχε πάρει τήν εὐλογία τοῦ Προφήτου Ἡλία. Τότε ὁ Ἐλισσαῖος εἶπε: «Ποῦ ὁ Θεὸς Ἡλιοὺ ἀφφώ;». Ποῦ εἶναι ὁ Θεός τοῦ Ἡλία, τοῦ Γέροντά μου, τώρα; Τί λέγει ἡ Παλαιά Διαθήκη στή συνέχεια, στό στίχο δεκατέσσερα; «Καὶ

μα». Τότε ἔκεινος εἶπε: “Δύσκολο πράγμα ἐξῆτησες. Ὡστόσο, ἂν μέ δεῖς τή στιγμή πού θά φεύγω ἀπό κοντά σου, τότε θά γίνει αὐτό πού ἐξῆτησες· ἂν δύνας δέν μέ δεῖς, δέν θά γίνει”. Καθώς προχωροῦσαν συζητώντας, φάνηκε ἔνα ἄρμα ἀπό φωτιά κι ὀλογα πύρινα τούς χωρίσαν τόν ἔναν ἀπό τόν ἄλλον. Κι ἀνέβηκε ὁ Ἡλίας μέσα σέ ἀνεμοστρόβιλο στόν οὐρανό. Βλέποντάς το αὐτό ὁ Ἐλισσαῖος φώναξε: “Πατέρα μου, πατέρα μου! Ἐσύ εἶσαι τό ἄρμα καὶ ὁ ἀρματηλάτης τοῦ Ἰσραὴλ!”. “Οταν πιά ἔχασε ἀπό τά μάτια του τόν Ἡλία, ἔσχισε τά ροῦχα του στά δύο. Ἐπειτα μάζεψε τό μανδύα, πού εἶχε ἀφήσει ὁ Ἡλίας νά πέσει ἀπό πάνω του, γύρισε πίσω καὶ στάθηκε στήν ὅχθη τοῦ Ἰορδάνη. Πήρε τό μανδύα τοῦ Ἡλία, πού εἶχε πέσει ἀπό πάνω του, χτύπησε μ’ αὐτόν τά νερά κι αὐτά δέν χωρίσαν. Καί εἶπε: “Ποῦ εἶναι ὁ Κύριος, ὁ Θεός τοῦ Ἡλία;”. Καὶ χτύπησε τά νερά καὶ τότε αὐτά ἄνοιξαν στά δύο καὶ πέρασε ὁ Ἐλισσαῖος. “Οταν τόν εἶδαν ἀπό μακριά οἱ υἱοί τῶν προφητῶν τῆς Ἱεριχώ, εἶπαν: “Τό πνεῦμα τοῦ Ἡλία ἔμεινε στόν Ἐλισσαῖο”. Ἡλθαν, λοιπόν, νά τόν συναντήσουν καὶ τόν προσκύνησαν ὡς τό ἔδαφος». Βλ. Δ’Βασ. 2, 8-15.

ἐπάταξε τὰ ὕδατα καὶ διεράγησαν ἔνθα καὶ ἔνθα καὶ διέβη Ἐλισσαῖο. Αὐτή τή φορά διεράγησαν τά ὕδατα, διότι ὁ Ἐλισσαῖος κατάλαβε τό λάθος του καὶ ζήτησε τήν εὐλογία τοῦ Προφήτου Ἡλία.

Τίποτα δέν γίνεται χωρίς τήν εὐλογία τοῦ Γέροντα. Τίποτα δέν κατορθώνεται χωρίς τήν χάρι. Αὐτά θά τά ἐννοήσετε πραγματικά, ὅταν ἔλθει ἡ χάρις. “Οταν ἔλθει τό Πνεῦμα τό Ἀγιον, θά σᾶς διδάξει καὶ θά σᾶς ὑπομνήσει τά πάντα. “Οπως τό λέγει ὁ Ἰωάννης, ὁ ἀγαπημένος μαθητής τοῦ Κυρίου: «‘Ο δὲ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἀγιον, ὃ πέμψει ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, Ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, ἢ εἶπον ὑμῖν»¹¹.

*Τό χάρισμα μοῦ τό ἔδωσε ὁ Θεός,
γιά νά γίνω καλός*

Σᾶς τό ἔχω πεῖ πολλές φορές, τό χάρισμα οὔτε τό περίμενα, οὔτε τό ἥθελα, οὔτε τό ἐξῆτησα. Οι Γέροντές μου δέν μοῦ λέγανε τίποτα. Αὐτή τήν παράδοση εἶχαν. Δέν μέ διδάσκανε μέ λόγια, μόνο μέ τή στάση τους. “Ολα τά μάθαινα ἀπ’ τούς βίους τῶν ἀγίων καὶ τά πατερικά. Οι Πατέρες δέν ἔκαναν ἐκβιασμούς, δέν ζητοῦσαν σημεῖα, δέν ζητοῦσαν χαρίσματα. Κι ἐγώ δέν ἐπεδίωξα ποτέ χαρίσματα, μόνο τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ· τίποτ’ ἄλλο. Τό χάρισμα μοῦ τό ἔδωσε ὁ Θεός, γιά νά γίνω καλός.

“Οταν «βλέπω» κάτι μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, τό χαίρομαι πολύ κατά βάθος· μέ τήν ἐν Κυρίῳ χαρά. Ἐκεῖ πού μέ ἐπισκέπτεται ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ πού κοιτάζω καὶ διαβάζω τήν ψυχή τοῦ ἄλλου διά τῆς θείας χάριτος, τή στιγμή ἐκείνη ἡ θεία χάρις φέρνει μέσα μου ἔναν ἐνθουσιασμό. Μέ τόν ἐνθουσιασμό ἐκδηλώνεται ἡ θεία χάρις, πού φέρνει ἔνα εἶδος φιλικότητος, οἰκειότητος, ἀδελφικότητος, ἐνώσεως. Μετά ἀπ’ αὐτή τήν ἐνωσην ἔρχεται μεγάλη χαρά, τόση χαρά πού πάει νά σπάσει ἡ καρδιά μου. Φοβᾶμαι, ὅμως, νά ἐκδηλωθῶ. Βλέπω, ἀλλά δέν μιλάω, ἔστω κι ἄν μοῦ τό βεβαιώνει ἡ χάρις ὅτι αὐτά εἶναι ἀληθινά. “Οταν, ὅμως, μέ πληροφορήσει ἡ χάρις νά μιλήσω, τότε μιλάω. Λέω μερικά πράγματα πού ὁ Θεός φωτίζει νά πῶ ἀπ’ τήν ἀγάπη μου γιά ὅλους. Γιά νά αἰσθανθεῖ ὁ κόσμος τό ἀγκάλιασμα πού κάνει ὁ Χριστός σέ ὅλους μας. Σκοπός μου εἶναι νά βοηθηθοῦν οἱ χριστιανοί καὶ νά σωθοῦν εύρισκόμενοι σέ κοινωνία ἀγάπης μέ τόν Χριστό.

Συγχωράτε με, πού τά λέγω ἔτσι. Δέν ζητῶ ποτέ ἀπ’ τόν Θεό νά μοῦ φανερώσει κάτι, γιατί δέν μ’ ἀρέσει νά Τόν ρωτάω. Νομίζω ὅτι αὐτό εἶναι ἀντίθετο πρός τό θέλημά Του, ὅτι δέν εἶναι εὐγενικό καὶ ὅτι —τό χειρότερο— Τόν ἐκβιάζω. Λέω, ὅμως, τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με» μέ παρακλητικό τρόπο κι ἔπειτα ἀφήνομαι στόν Χριστό. “Ο, τι θέλει Ἐκεῖνος. “Ο, τι φανερώσει ὁ ἴδιος.

‘Ο Θεός κρύβει τόσα μυστήρια, πού δέν μᾶς τά ἔχει ἀποκαλύψει. Σ’ ἐκεῖνον πού Τόν ἀγαπάει, κι ἄν ζει στήν ἔρημο, ὁ Θεός τοῦ ἀποκαλύπτει δρισμένα ἀπ’ αὐτά. Τά βλέπει, ἀλλά δέν τά λέει ὅλα· μόνον ὅσα ὁ Θεός τοῦ ἐπιτρέ-

πει. ’Ενω ἔνας ἄλλος πού εἶναι στόν κόσμο καὶ μέσα στά πράγματα καὶ σ’ ὅλα τά μέσα ἐπικοινωνίας μπορεῖ νά μήν καταλαβαίνει καὶ νά μήν ξέρει τίποτα.

Τώρα πού τά βλέπω ὅλα, αἰσθάνομαι πάρα πολύ ταπεινός. Δηλαδή πῶς νά σᾶς τό ἐξηγήσω... ‘Ο Θεός μέ προστατεύει. Στέλνει τήν χάρι Του σ’ ἐμένανε. Καὶ λέω: «Ἐγώ, τόσο ταπεινός καὶ τόσο ἀνάξιος! Τί θέλει ὁ Θεός ἀπό ἐμένα;». Κι ὅμως, ὁ Θεός καὶ τούς ἀμαρτωλούς, ὅπως ἐμένα, τούς ἀγαπάει καὶ θέλει νά γίνουνε καλοί. Κάνει καὶ τέτοια ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ.

Αύτό τό χάρισμα εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ, εἶναι τῆς θείας χάριτος, ἀλλ’ ἔξαρταται κι ἀπ’ τόν ἀνθρωπο νά τό διατηρήσει. Τά χαρίσματα τά πνευματικά τά κάνει ὁ ἀνθρωπος, δέν δέν προσέξει. Χρειάζεται προσοχή σ’ αὐτά τά πνευματικά πράγματα. Νά μή λέτε σ’ ἄλλους τίς μυστικές πνευματικές ἐμπειρίες πού ἔχετε. Δέν κάνει. Χάνομε ἔτσι τή θεία χάρι. Εἴδατε ἡ Παναγία; Τηροῦσε σιγήν. Στόν Ἰωσήφ δέν εἶπε τό μυστικό τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Αύτό τοῦ τό εἶπε ὁ Ἀγγελος. Κοιμόταν ὁ Ἰωσήφ καὶ ἄκουσε τή φωνή τοῦ Ἀγγέλου. Ἡλθε μυστικά, ἀθόρυβα, μέ ἔχεμύθεια. «Ούδεις τῶν ἀμυήτων ἀφητᾷ»¹². Προσοχή! ‘Ο Θεός κρύβεται πολύ· τόσο πού νομίζουμε δτι δέν θάρχει. Παρουσιάζεται σ’ αὐτούς πού ἔχουν ἀξιωθεῖ τοῦ δώρου τῆς ταπεινώσεως.

‘Εγώ ὅλα τά ἀποδίδω στόν Θεό γιά τή δόξα Του. Πιστεύω γιά τόν ἀσυτό μου ὅτι εἶμαι μιά παλιοσωλήνα σκουριασμένη, πού ὅμως διοχετεύεται τό ὄδωρ τό ζῶν τό πεν-

12. Πρβλ. Εἰρμὸν θ΄ ὡδῆς Κανόνος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

τακάθαρο, γιατί πηγάζει ἀπ' τό Πνεῦμα τό "Άγιον. "Οταν διψάεις πολύ, δέν σκέπτεσαι ἃν ή σωλήνα, πού τό νερό περνάει, εἶναι πλαστική, μεταλλική, σκουριασμένη. Σ' ἐνδιαφέρει τό νερό. 'Ενω ἔγώ εἶμαι μέ τήν φυχή στά χείλη, ὁ κόσμος ἔρχεται σ' ἐμένα τόν ταπεινό. Δέν ἔχει τίποτα νά πάρει ἀπό μένα. 'Εγώ δέν ἔχω τίποτα, ὁ Χριστός μόνο ἔχει τό πᾶν.

"Οταν ὁ ἄνθρωπος πληρωθεῖ ὑπό τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, γίνεται ἀλλιώτικος, πηδάει ἡ φυχή του! 'Ακούει τή φωνή του καὶ χαίρεται ἡ φυχή του. 'Η χάρις μέ ὥθεται νά τό παθαίνω κι ἔγώ αὐτό. 'Άλλάζει ἡ φωνή μου, τό πρόσωπό μου, ἀλλάζουν ὅλα. "Έχω μάθει νά καυχῶμαι ὅχι γιά τά κατορθώματα τά δικά μου ἀλλά γιά τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, ἡ ὅποια ἐπίμονα καὶ ὀλοφάνερα θέλει νά μέ τραβήξει κοντά της μέ ὅλα ὅσα μοῦ παρουσιάζει στή ζωή μου, ἀπό τότε πού μικρός ἐπῆγα στό "Άγιον" Ορος. 'Εγώ, ὅμως, ἔχω πάντα τό ἴδιο συναίσθημα, ὅτι δέν κατόρθωσα νά ζήσω μέ λαχτάρα τόν Χριστό. Πόσο εἶμαι πίσω! Πόσο εἶμαι μακριά! Γιά ὅλα, ὅσα μοῦ ἔδωσε ὁ Θεός μέσα μου, ἡ φυχή μου πολύ μέ κατακρίνει. "Έχω μέσα μου ἔνα φόβο. Σκέπτομαι κι ἔκεινο πού λέγει ἡ Άγια Γραφή: «Κύριε, Κύριε, ού τῷ σῷ ὄνόματι προεφτεύσαμεν καὶ τῷ σῷ ὄνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν καὶ τῷ σῷ ὄνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; Καὶ τότε ὅμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τήν ἀνομίαν»¹³. Τό σκέπτομαι αὐτό, ἀλλά δέν ἀπελπίζομαι. 'Αφήνομαι στήν

13. Ματθ. 7, 22-23.

ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ στό ἔλεός Του καὶ λέω τά χρυσά ἐκεῖνα λόγια ἀπ' τήν εὔχή τῆς Θείας Μεταλήφεως:

«Οἶδα, Σωτερ, ὅτι ἀλλοις, ὡς ἔγώ, οὐκ ἔπταισέ Σοι, οὐδὲ ἔπραξε τάς πράξεις, ἃς ἔγὼ κατειργασάμην· ἀλλὰ τοῦτο πάλιν οἶδα, ὡς οὐ μέγεθος πταισμάτων, οὐχ ἀμαρτημάτων πλῆθος ὑπερβαίνει τοῦ Θεοῦ μου τὴν πολλὴν μακροθυμίαν καὶ φιλανθρωπίαν ἄκρων»¹⁴.

Τά χρυσά αὐτά λόγια, πού ἔγραψαν οἱ Πατέρες, ὅταν τά λέμε μέ πίστη κι εὐλόγεια, εἶναι σάν νά τά ζοῦμε κι ἐμεῖς.

*'Απ' τήν ἀγάπη μου σᾶς λέω μερικά
ἀπ' ὅσα μοῦ ἀποκαλύπτει ὁ Θεός*

Σᾶς λέω πολλά πού εἶναι βαθιά, ἐσωτερικά, δικά μου. "Ισως κάποιος θά μέ παρεξηγοῦσε, πού δέν κρατάω μυστικά τά βιώματά μου, αὐτά πού μοῦ ἀποκαλύπτει ὁ Θεός, καὶ λέω τόσα πολλά. Θά πετι κανείς ὅτι εἶμαι ἔγωιστής, πού λέω κι ἔγώ τά βιώματά μου. Τό κάνω ἀπ' τήν πολλή μου ἀγάπη γιά σᾶς, τά παιδιά μου. Γιά νά σᾶς ὠφελήσω, νά πάρετε κι ἐσεῖς αὐτό τό δρόμο. Τί λέει ὁ σοφός Σολομών; Κάπως τό λέει αὐτό... Λέει: «...οὗτε μὴν φθόνῳ τετηκότι συνοδεύσω, ὅτι οὗτος οὐ κοινωνήσει σοφίᾳ»¹⁵. Κι ἀκόμη κάτι: «Οὐκ ἀποκρύψω ὑμῖν μυστήρια»¹⁶. Δέν θέλει ὁ

14. Ἀκολουθία Θείας Μεταλήφεως, ζ' εὔχή, Συμεὼν Νέου Θεολόγου.

15. Σοφ. Σολ. 6, 23.

16. Σοφ. Σολ. 6, 22.

σοφός Σολομών νά κρύπτει τή σοφία του Θεοῦ. Ὁ Θεός τόν παρακινεῖ νά φανερώσει τά μυστήρια τῆς σοφίας.

Αὐτό πού κάνω καί σᾶς λέω τί μοῦ ἔδωσε ὁ Θεός εἶναι καί ἀποστολικό. Τό λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στήν πρός Ρωμαίους ἐπιστολή του: «Ἐπιποθῶ γὰρ ἵδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τὶ μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικόν, εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς, τοῦτο δὲ ἐστὶ συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ»¹⁷. «Μετάδοση» σημαίνει: Πήρες κάτι; Νά το μεταδώσεις ἀπό ἀγάπη. Δέν πιστεύεις ὅτι ἔχεις κάτι δικό σου. Εἶναι τοῦ Θεοῦ καί τό μεταδίδεις. Αὐτό εἶναι ἀληθινή ταπείνωση. Ἐνῶ ἔνας φανατικός, ἔνας παλαιομερολογίτης, λέει: «Πώ, πώ! Μιλάει γιά τόν ἑαυτό του· αὐτό εἶναι ἐγωισμός!». Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τό κάνει αὐτό «εἰς τὸ στηριχθῆναι». Σάν τό δέντρο, πού, ὅταν φυσάει πολύ, λυγίζει, ἔτσι συμβαίνει καί στόν ἄνθρωπο. Γι' αὐτό χρειάζεται νά βάλει ἔνα στήριγμα, γιά νά μή λυγίσει καί στραβώσει. Ἀν στραβώσεις, ἀναπτύσσεσαι στραβά κι ἔτσι «χοντραίνεις», δέν είσαι ἄξιος τοῦ Θεοῦ.

Βέβαια, γιά τά μυστήρια πού ὁ Θεός ἀποκαλύπτει μέσα μας καλύτερη εἶναι ἡ σιωπή. Νά, ὅμως, πού μπορεῖ νά μᾶς συμβεῖ, ὅπως στόν Ἀπόστολο Παῦλο, πού λέγει: «Παραφέρθηκα· ἐσεῖς μέ ἀναγκάσατε νά τά πῶ λόγῳ τῆς ἀγάπης»¹⁸. Τό ἴδιο στενοχωριέται καί ὁ Ἀββᾶς Ἰσαάκ, πού ἀναγκάζεται νά πεῖ τά μυστήρια καί τά βαθιά βιώματα τῆς καρδιᾶς του, δρμώμενος ἀπό ἀγάπη καί μόνο. Νά πῶς τό

17. *Ρωμ. 1, 11-12.*

18. *Πρβλ. Β' Κορ. 12, 11.*

λέει: «Ἐγινα μωρός· δὲν ὑποφέρω νὰ φυλάξω τὸ μυστήριον ἐν σιωπῇ, ἀλλὰ γίνομαι ἀνόητος διὰ τὴν ὥφελειαν τῶν ἀδελφῶν...»¹⁹. Τά δικά μου ἔκανε κι ἐκεῖνος πρίν ἀπό τόσα χρόνια!

Κι ἐγώ ὁ καημένος ἀπ' τήν ἀγάπη μου σᾶς λέω μερικά ἀπ' ὅσα μοῦ ἀποκαλύπτει ὁ Θεός. Ἐχω, ὅμως, πολύ βαθιά τή συναίσθηση στήν καρδιά μου ὅτι ἀλλος τά λέει. Αὐτό τό πιστεύω πολύ, γιατί βλέπω κάτι κι ἀμέσως μετά αἰσθάνομαι τίς ἀδυναμίες μου πάρα πολύ, διότι δέν εἶναι οὔτε ἀπό ἀγιοσύνη, οὔτε ἀπό τίποτ' ἄλλο, ἀλλά ἀπ' τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρός ἐμένα, πού μέ θέλει νά γίνω καλός. Αὐτά, ὅμως, πού μοῦ ἀποκαλύπτει ὁ Θεός σέ λίγους τά λέω, γιατί πρέπει δ ἄνθρωπος νά εἶναι πνευματικός, γιά νά τά καταλάβει. Μπορεῖ ἔνας ἐπιστήμονας νά δεῖ, ν' ἀκούσει κάτι καί νά τό διηγηθεῖ καί νά τό γράφει καί τελικά νά πεῖ: «Νά, τά ἴδια λέει κι ὁ Πλάτωνας». Δέν συμβαίνει ὅμως ἔδω αὐτό, γιατί μπορεῖ νά χρησιμοποιοῦμε τίς ἴδιες λέξεις ἀλλά μέ διαφορετικό νόημα.

“Οταν δέν θέλω νά πῶ κάτι ἀπ' αὐτά πού βλέπω, δέν πρέπει κανείς νά μέ βιάζει, γιατί ἔχω συνηθίσει νά κάνω ὑπακοή. Είμαι πολύ μαλακός καί ἀπλός κι ὅταν δέν θέλω κάτι νά δώσω καί μέ πίεση τό δίνω, μετά μετανοῶ. Αὐτό εἶναι ἀδυναμία μου, ἡ ὅποια ἔχει προέλθει ἀπό τήν ἄκρα ὑπακοή πού ἔκανα στούς Γέροντές μου στό “Ἄγιον” Όρος.

Κι ὅταν καμιά φορά βλέπω ὅτι κάποιος πάει γιά καταστροφή στή ζωή του, δέν μπορῶ νά κάνω τίποτα. Τοῦ

19. Ἰσαάκ Σύρου, ‘Ασκητικά, Λόγος ΛΗ’, σ. 200.

τό δείχνω λίγο, δέν καταλαβαίνει. Δέν πρέπει νά ἐπέμβω ἵσχυρά καί νά περιορίσω τήν ἐλευθερία του. Δέν εἶναι ἀπλό τό πράγμα.

*Εἰδαμε ἐκεῖ, μές στά πεῦκα,
τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ*

Πολλές φορές, μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, ἔχω μπεῖ σέ μία ἄλλη κατάσταση. Ἀλλαξε ἡ φωνή μου, τό πρόσωπό μου μπῆκε σέ ἀτμόσφαιρα θείου φωτός. Αύτό τό ἔχω πάθει στό "Άγιον" Όρος ἀλλά καί ἀλλοῦ. Μοῦ συνέβηκε καί στό χωριό Ἀγόριανη, στόν Παρνασσό, στό ἐκκλησάκι τῆς Ἅγιας Τριάδος, καί μέ εἶδαν δύο κοπέλες, ἡ Βασιλική Κ. καί ἡ Παναγιώτα Κ., πού βρισκόντουσαν μαζί μου. Μέ ἐνέπνευσε ἡ ἐκκλησία· ἥταν ἔνα ἐρημοκκλήσι. Νά σᾶς πῶ τί ἔγινε ἔκει²⁰.

Περπατώντας στό δάσος τοῦ Παρνασσοῦ βρεθήκαμε μπροστά σ' ἔνα ἐκκλησάκι. Ἦταν τῆς Ἅγιας Τριάδος. Μπήκαμε μέσα. Ἐπροχώρησα στήν Ωραία Πύλη. Οἱ δύο κοπέλες ἔμειναν στήν εἴσοδο τῆς ἐκκλησίας. Ἐγώ ἀπό τήν πρώτη στιγμή ἐνθουσιάσθηκα ἔκει μέσα. Εἶδα τή ζωή τῆς ἐκκλησίας. Εἶδα πολλά παλαιά ἔκει. Ιερεῖς πού λειτουργοῦσαν σέ πανηγύρεις πρίν χρόνια, τίς προσευχές ἀγίων ἀνθρώπων, τό ξεχείλισμα τοῦ πόνου τόσων πονεμένων, σέ μία Λειτουργία ἔναν πολύ ἄγιο δεσπότη... Ἀρχισα μ' ἐνθουσιασμό νά φάλλω ἀπ' ἔξω κανόνες, τροπάρια κι ἄλλους

20. Τό γεγονός συνέβη τό έτος 1972.

ὕμνους καί πιό πολύ τά τριαδικά μεγαλυνάρια. Αἰσθάνθηκα χαρά ἀνεκλάλητη, ἡ φωνή μου ἔγινε πρωτόγνωρη, σάν ἀπό ἑκατό ἀνθρώπους, γλυκιά, δυνατή, ἀρμονική, οὐράνια, «ώς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴ βροντῶν ἴσχυρῶν»²¹. "Γψωσα τά χέρια, ἔλαμψε τό πρόσωπό μου, ἡ ἔχφρασή μου ἔγινε ἀλλιώτικη. Εἶχα ἔλθει σέ κατάσταση πνευματική. Κι ἔγινε μέ μιᾶς θόλος δ οὐρανός καί μανάλια²² ἐγίνανε τά πεῦκα μέ τά κλαδιά τους..."

Ἐκεῖνες στέκονταν τρία μέτρα πίσω. Προσπάθησαν νά γράψουν στό μαγνητόφωνο ἔκεινη τή φωνή, ἀλλά δέν τίς ἀφησα. Τίς «εἶδα» καί τίς ἐμπόδισα. "Ἐχω μάθει ἀπό μικρός στό "Άγιον" Όρος νά είμαι μυστικός..." "Ἐπειτα ὅμως ἀπό μέρες γυρίζοντας στήν Αθήνα, ἀναζητοῦσα ἔκεινα τά φάλματα. Ἐπιθυμοῦσα νά ξανακούσω ἔκεινη τή φωνή. Στενοχωρέθηκα πού δέν τά γράφαμε. Τούς εἶπα:

— Νά είχαμε τώρα αύτά τά φάλματα... Ἦταν τόσο ωραῖα! Πόσο θά χαιρόμασταν νά τ' ἀκούγαμε! Δέν ἥταν ἀνθρώπινη ἔκεινη ἡ φωνή, δέν ἥταν δική μου, ἥταν τῆς χαριτού τοῦ Θεοῦ. Θά ἦθελα νά τ' ἀκούω καί νά ξαναγυρίζω σ' ἔκεινη τήν ήμέρα. Εἶδαμε ἔκει, μές στά πεῦκα, τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. Δέν τά εἶδαμε; Τί ωραῖα! Πού βάλαμε καί «φωτιά» ἔκει καί «κάφαμε» τό δάσος! Συνηθισμένος, ὅμως, νά είμαι μυστικός, δέν ἦθελα νά μέ μαγνητοφωνήσετε. Αύτό ἥταν αἰσθημα ταπεινώσεως.

21. Ἀποκ. 19, 6.

22. Μανάλι: τό μανουάλι.

Ἐλατε, φέρτε μου τήν Παρακλητική, τό Ὡρολόγιο.
Ἐλατε τώρα νά φάλομε μαζί αὐτά πού εἶπα τότε μέ τήν
χάρι τοῦ Θεοῦ. Νά κάνομε τώρα ὅτι δέν ἔγινε τότε:

«Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς
τὴν ὑπέρθεον ὑμνεῖν Τριάδα,
ἀναρχον Πατέρα καὶ παντουργόν,
συνάναρχον Λόγον
πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀρρένστως τεχθέντα,
καὶ τὸ Ἀγιον Πνεῦμα,
τὸ ἐκ Πατρὸς ἀχρόνως ἐκπορευόμενον.

»Γυνήσωμεν πάντες θεοπρεπῶς
ἄσμασιν ἐνθέοις τὸν Πατέρα καὶ τὸν Γίὸν
καὶ Πνεῦμα τὸ θεῖον, τρισυπόστατον κράτος,
τὴν μίαν Βασιλείαν καὶ χυριότητα».

Πῶς τίς λέγω τίς λέξεις μία μία! Οντως σάν νά εἴμαι
μπροστά στήν Ἀγία Τριάδα! Πόσο τά ἔχω ἐνστερνισθεῖ!

«Ἐκ νεκρῶν ἴδοῦσα τὸν σὸν Γίόν,
ἀχραντε Παρθένε, ἀναστάντα θεοπρεπῶς,
χαρᾶς ἀνεκφράστου ἡ κτίσις ἐπληροῦτο,
Αὐτὸν δοξολογοῦσα καὶ σὲ γεραίρουσα»²³.

«Πᾶσαι τῶν Ἀγγέλων αἱ στρατιαί,
Πρόδρομε Κυρίου, Ἀποστόλων ἡ δωδεκάς,
οἱ Ἀγιοι Πάντες, μετὰ τῆς Θεοτόκου,
ποιήσατε πρεσβείαν εἰς τὸ σωθῆναι ἡμᾶς»²⁴.

23. Μεσονυκτικὸν Κυριακῆς, τριαδικὰ μεγαλυνάρια.

24. Μικρὸς Παρακλητικὸς Κανὼν, μεγαλυνάριον.

«Τρεῖς ὑποστάσεις ὑμνοῦμεν θεαρχικάς,
ἐνιαίας φύσεως ἀπαράλλακτον μορφήν,
ἀγαθὸν φιλάνθρωπον Θεόν,
τῶν πταισμάτων ἰλασμὸν ἡμῖν δωρούμενον»²⁵.

Εἰδότε πῶς ἀνεβαίνει ἡ φυχὴ μας φάλλοντας; Πεῖτε
μου, πῶς τά ξέρω; «Ἐχω τρέλα, μέθη, θεία μέθη. Δέν τά
χορταίνω! Θυμάμαι τά ὥρατα μου χρόνια στό Ἀγιον Ὁ-
ρος. Οἱ Γέροντές μου ἐμένα δέν μ' ἔβγαζαν ἔξω· ἦμουν μι-
κρός καὶ δέν μ' ἔπαιρναν σέ πανηγύρεις κ.λπ. «Οταν, λοι-
πόν, ἐμενα μόνος μου, πήγαινα ἐκεῖ στό ἐκκλησάκι μας,
τὸν Ἀγιο Γεώργιο, καί ἔφαλλα ὅλο τέτοια κατανυκτικά
τροπάρια. Ἀνοιγα τήν Παρακλητική τοῦ Σαββάτου, πού ἔ-
χει πιό πολλά, κι ἔφαλλα. »Ελεγα, ἐπίσης, πολύ τήν παρά-
κληση τῆς Παναγίας. Μέ μεγάλη κατάνυξη κι ἀγάπη ἔ-
φαλλα τόν Κανόνα τοῦ Ἰησοῦ. Οἱ Γέροντές μου δέν μ' εἰ-
χαν μάθει φαλτικά. Ἀκούγοντας τά ἔμαθα.

«Ιησοῦ γλυκύτατε, φυχῆς ἐμῆς θυμηδία,
Ιησοῦ ἡ κάθαρσις τοῦ νοός μου, Δέσποτα πολυέλεε,
Ιησοῦ σῶσόν με, Ιησοῦ Σωτήρ μου,
Ιησοῦ μου παντοδύναμε, μὴ καταλίπης με,
Σῶτερ Ιησοῦ, με ἐλέησον
καὶ λύτρωσαι κολάσεως πάσης, Ιησοῦ, καὶ ἀξίωσον
τῆς τῶν σωζομένων μερίδος, Ιησοῦ μου, τῷ χορῷ
τῶν ἐκλεκτῶν σου με σύνταξον, Ιησοῦ φιλάνθρωπε.
»Ιησοῦ γλυκύτατε, τῶν Ἀποστόλων ἡ δόξα,
Ιησοῦ μου καύχημα τῶν μαρτύρων, Δέσποτα παντο-
δύναμε.

25. Τριαδικὸς Κανὼν ἦχου πλ. β', α' τροπάριον α' ψδῆς.

’Ιησοῦ, σῶσόν με, ’Ιησοῦ Σωτήρ μου,
 ’Ιησοῦ μου δώραιότατε, τὸν Σοὶ προστρέχοντα,
 Σῶτερ ’Ιησοῦ, με ἐλέησον, πρεσβείαις τῆς τεκούσης σε,
 πάντων, ’Ιησοῦ, τῶν Ἅγίων Σου, Προφητῶν τε
 πάντων,

Σωτήρ μου ’Ιησοῦ, καὶ τῆς τρυφῆς
 τοῦ Παραδείσου ἀξίωσον, ’Ιησοῦ φιλάνθρωπε.

»’Ιησοῦ γλυκύτατε, τῶν μοναζόντων τὸ κλέος,
 ’Ιησοῦ μακρόθυμε, ἀσκητῶν ἐντρύφημα καὶ ἐγκαλλώ-
 πισμα·

’Ιησοῦ, σῶσόν με, ’Ιησοῦ Σωτήρ μου,
 ’Ιησοῦ μου ὑπεράγαθε, χειρὸς ἔξάρπασον,
 Σῶτερ ’Ιησοῦ μου, τοῦ δράκοντος
 καὶ τούτου τῶν παγίδων νῦν, Σῶτερ ’Ιησοῦ, ἐλευθέ-
 ρωσον,

λάκκου κατωτάτου, Σωτήρ μου ’Ιησοῦ, ἀναγαγὼν
 καὶ δεξιοῖς συναριθμησον, ’Ιησοῦ, προβάτοις με».

Εἴδατε πόσο ὡραῖος εἶναι ὁ κανόνας τοῦ ’Ιησοῦ; Νά
 μάθετε νά τὸν φάλλετε μέ ἀγάπη, μέ λαχτάρα, μέ πόθο.
 ’Ελατε τώρα νά φάλομε κι ἄλλα!

«Σωτήρ μου ’Ιησοῦ, ὁ τὸν "Ασωτὸν σώσας,
 Σωτήρ μου ’Ιησοῦ, ὁ δεξάμενος πόρνην,
 κάμε νῦν ἐλέησον, ’Ιησοῦ πολυέλεε·
 σῶσον, οἴκτειρον, ὥ ’Ιησοῦ εὐεργέτα,
 ὥσπερ φόκτειρας τὸν Μανασσῆν, ’Ιησοῦ μου,
 ὡς μόνος φιλάνθρωπος»²⁶.

26. Ἰκετήριος Κανὼν εἰς τὸν ’Ιησοῦν Χριστόν, τροπάρια.

«Οἵμοι, τῷ παροργήσαντί σε,
 τὸν ἐλεήμονα Θεόν μου καὶ Κύριον·
 ποσάκις ἐπηγγειλάμην μετανοῆσαι, Χριστέ,
 καὶ φευδὴς εὑρέθην ὁ ἀνόητος·

τὸ πρὸν τοῦ βαπτίσματος κατερρύπωσα ἐνδυμα,
 τῶν συνθηκῶν τε τῶν πρὸς Σέ μου ἡλόγησα
 καὶ τὸ δεύτερον πάλιν τοῦτο ἐπάγγελμα,
 ὃ Σοὶ καθωμολόγησα Ἀγγέλων ἐνώπιον,
 καὶ τῶν ἀνθρώπων τὸ σχῆμα τὸ πένθιμον ἐνδυόμενος
 εἰμὶ ἀθετήσας· λοιπόν, Σῶτερ, μὴ εἰς τέλος
 ἀφῆς ὀλέσθαι με.

»Ποίαν ἀπολογίαν, φυχή,
 ἔχεις, ἀθλία, ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως;
 ἦ τίς σε τῆς καταδίκης τοῦ αἰώνιου πυρὸς
 καὶ πασῶν βασάνων ἔξαιρήσεται;
 Οὐδείς, εὶ μὴ σὺ σαύτῃ ἵλεώσῃ τὸν εὔσπλαγχνον,
 τὰς ἀθεμίτους καταλείφασα πράξεις σου
 καὶ θεάρεστον κτησαμένη βιότευσιν,
 κλαίουσα καθ' ἔκαστην σου τὰ ἀπειρα σφάλματα,
 ἀπερ καθ' ὥραν προσπταίεις ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐννοίᾳ τε,
 Χριστὸν αἰτουμένη παράσχειν σοι
 τὴν τελείαν τούτων συγχώρησιν».

«Ολο τέτοια ἔλεγα. Τέτοια μ' ἀρέσανε. Σ' αὐτά κατα-
 γινόμουνα, γιά νά κλαίω. Δηλαδή αὐτά τά δάκρυα δέν ἦ-
 ταν ἀπελπισίας οὔτε ἀπογοητεύσεως. Ἡταν δάκρυα χαρᾶς.

«Λύμη με τῶν παθῶν τυραννεῖ
 καὶ τῆς καρδίας μου τὰς κόρας ἐζόφωσε
 καὶ βλέπειν οὐ σθένω ὅλως τὰς σωτηρίους ὁδοὺς

προϊών πλανῶμαι καὶ κρημνίζομαι δεινῶς
εἰς τὰ βάραθρα τὰ τοῦ Ἀδου, Ἀρχάγγελοι·
τῶν δὲ θαυμάτων τῶν ὑμῶν μιμησκόμενος,
θεραπεύομαι ἀπὸ πάσης τῆς νόσου μου·
ἴδοιμι τὴν εὐμένειαν ὑμῶν νῦν ταχύτατα·
σπεύσατε σβέσαι τὴν φλόγα τὴν τῶκπαθῶν μου, παν-
σέβαστοι,

πρὸς φῶς ὁδηγοῦντες σωτηρίας με
καὶ λύσιν κακῶν μοι νέμοντες»²⁷.

Μά τι νά σᾶς πῶ, τί νά σᾶς πῶ! Τώρα δέν μπορῶ νά
τά πῶ. Ἄλλα μέσα στ' αὐτιά μου ἡχοῦν, τά ζῶ δηλαδή. Ἀ-
κοῦστε τώρα καί ἔνα τοῦ δευτέρου ἥχου:

«Δός μοι μετανοίας λογισμόν,
δὸς καὶ κατανύξεως πόθον τῇ ταπεινῇ μου ψυχῇ,
ἔγειρον ἐξ ὕπνου με δεινῆς πορώσεως
καὶ τὸ σκότος ἀπέλασον τὸ τῆς ῥαθυμίας
καὶ τῆς ἀπογνώσεως λῦσον τὴν ζόφωσιν,
ὅπως ἀνανεύσας, ὁ τάλας,
σοὶ προσκολληθήσομαι, Λόγε,
καὶ Σοῦ τοῖς θελήμασι πορεύσομαι».

Αὐτά κυνηγοῦσα. Τό «Σύ», τό «Σοῦ» δηλώνει τόν Πα-
τέρα, τόν Χριστό, τόν Νυμφίο. Καταλάβατε; Ἔ, αὐτά τά
λόγια εἶναι ἔρωτικά. Μέ τήν ἔννοια τοῦ θείου ἔρωτος. Τά
ἔλεγα καλύτερα τότε. Ἡταν πιό ώραία ἡ φωνή μου καί πιό
εὐλύγιστη. Τά ἐτόνιζα πιό καλά. Τώρα δέν μπορῶ... Ἐλα-
τε, βοηθῆστε νά φάλομε.

27. Κυριακὴ ἑσπέρας, στιχηρά, ἥχος πλ. α'.

«Μόνε εὔδιάλλαχτε Χριστέ,
μόνε ὑπεράγαθε Λόγε καὶ ἀνεξίχακε,
Σοὶ προσπίπτω, εὔσπλαγχνε, Σὲ ἵκετεύω θερμῶς,
Σοὶ κραυγάζω δεόμενος· ἡμάρτηκα, σῶσον,
σῶσόν με τὸν ἄσωτον τῇ εὔσπλαγχνίᾳ Σου,
ὅπως εὐχαρίστως κραυγάζω·
Κύριε, συγχώρησιν δός μοι,
καὶ Σοῦ τῇ χρηστότητι πορεύσομαι.

»Πάντα, ἀπερ ἡμαρτον εἰς Σὲ
λόγοις τε καὶ ἔργοις, Θεέ μου, καὶ ἐνθυμήμασι,
πάντα ἔξαγγέλλω Σοι, πάντα νῦν λέγω Σοι·
τὴν ἡμέραν παρῆλθον γάρ καὶ πάντα τὸν χρόνον,
νύκτα δὲ κατέλαβον, πλήρης ὑπάρχων κακῶν.
ὅθεν Σοι προσπίπτω κραυγάζων·
Δέσποτά μου, Δέσποτα Σῶτερ,
ἡμαρτον, συγχώρησον καὶ σῶσόν με»²⁸.

Δέν τά λέω καλά τώρα, ὅπως παλιά. Ἔτσι ἥταν ἡ
ζωή μου. Τί ώραία πράγματα!

«Ἡμαρτον εἰς Σέ, Σωτήρ, ὡς ὁ ἄσωτος υἱός,
δέξαι με, πάτερ, μετανοοῦντα καὶ ἐλέησόν με, ὁ Θεός»²⁹.

Μέ τί δέος καὶ εὐλάβεια ἔφαλα! Δέν τά χορταίνω, ὅλα
μ' ἀρέσουν νά τά θυμᾶμαι, νά τά ἀπαγγέλλω, νά τά φάλ-
λω. Εὔχομαι νά τ' ἀγαπήσετε κι ἔσεις, ὅπως κι ἔγω. Στήν
κηδεία μου νά βάλετε αὐτή τήν κασέτα. Δέν εἶναι ὑποκρι-
τική ἡ εὐλάβειά μου. Ὁ Θεός νά μ' ἔλεήσει! Συγκινοῦμαι
τώρα πού τ' ἀκούω αὐτά. Τώρα πού ὁ λόγος ἡσθένησεν...

28. Κυριακὴ ἑσπέρας, στιχηρά, ἥχος β'.

29. Κυριακὴ ἑσπέρας, στιχηρὸν ἀπόστιχον, ἥχος β'.

*"Εζησα στήν Πάτμο
τό γεγονός τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως*

Πήγαμε κάποτε γιά προσκύνημα μαζί μέ τόν κύριο Γιώργο καί τήν χυρία Καίτη Π. στόν "Άγιο Ιωάννη τόν Θεολόγο, στήν Πάτμο³⁰. "Ηταν πρωί." Ενιωθα νά μέ πνίγει ḥι χάρις τοῦ Ἅγιου Ιωάννου. Εἶχε κόσμο τό σπήλαιο τῆς Ἀποκαλύψεως. Φοβήθηκα μήπως προδώσω τά αἰσθήματά μου. "Αν ἄφηνα τόν ἑαυτό μου νά ἐκδηλωθεῖ, θά μέ περνοῦσαν γιά τρελό. Αύτοσυγχρατήθηκα. Βγῆκα ἔξω ἀπ' τήν ἐκκλησία. Δέν εἶναι καλό νά βλέπουν οἱ ἄλλοι τά βιώματα τῆς μυστικῆς ἐπαφῆς μας μέ τόν Θεό. Γι' αὐτό τούς εἶπα κι ἐφύγαμε. Τό ἀπόγευμα τῆς Ἰδιας ἡμέρας ἡταν ἡσυχία. "Ημασταν οἱ τρεῖς μας. Δέν ὑπῆρχε ἄλλος στήν ἐκκλησία. Πρίν μποῦμε μέσα, τούς προετοίμασα. Τούς λέω:

— "Ο, τι κι ἀν δεῖτε, δέν θά κουνηθεῖτε, οὔτε θά μιλήσετε.

Μπήκαμε μέσα μέ εὐλάβεια, χωρίς θόρυβο, μέ σιωπή, ἀπλά, ταπεινά. Σταθήκαμε μπροστά στή Θεία Ἀποκάλυψη. Γονατίσαμε καί οἱ τρεῖς, ἐγώ στή μέση. Πέσαμε πρηνεῖς. Λέγαμε τό «Κύριε Ιησοῦ...» περίπου ἔνα τέταρτο. Ἐγώ αἰσθανόμουν ἀδειος. Καμιά συγκίνηση, τίποτα. Έρημιά. Κατάλαβε ὁ ἀντίθετος, ὁ διάβολος, καί θέλησε νά μ' ἐμποδίσει. «Αύτά δέν γίνονται μέ πρόγραμμα», σκέψηθηκα. Τήν ἔλεγα, τήν ἥθελα τήν εύχή — ἥ μάλλον οὔτε τήν ἔλεγα, οὔτε τήν ἥθελα, διότι, ὅταν τή λέεις, ὅταν τή

30. Τό γεγονός συνέβη τό ἔτος 1964.

θέλεις, καμιά φορά τό παίρνει εἰδηση ὁ ἀντίθετος. Εἶναι ἔνα πάρα πολύ λεπτό σημεῖο. Δέν μπορεῖς μόνος νά περιφρονήσεις τόν ἀντίθετο. Καί νά τόν περιφρονήσεις, πρέπει πάλι μέ τήν θεία χάρι, ἔνα ἀνεξήγητο πράγμα.

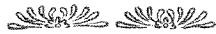
Δῶστε πολλή προσοχή. Δέν σφίχθηκα, δέν ἐπίεσα τήν κατάσταση. Δέν πρέπει σ' αὐτά τά πνευματικά νά πηγαίνομε μέ τή βία. Βγῆκα ἔξω. Περιεργάσθηκα τά λουλούδια, σάν νά ἥθελα ν' ἀδιαφορήσω γιά τό δτι δέν γινόταν τό ἀνοιγμα τῆς φυχῆς μου. Κοίταξα λίγο τή θάλασσα. Μπῆκα μέσα πάλι στό ἐκκλησάκι, ἔβαλα στό θυμιατό λίγα κάρβουνα, τ' ἄναφα, ἔβαλα λίγο λιβάνι, θύμιασα καί τότε ἀνοιξε ἡ καρδιά μου. Τότε ἥλθε ἡ θεία χάρις. Στό πρόσωπό μου ἥλθε μία λάμψη, ἔγινα ἔνθεος, ψφώσα τά χέρια κι ἀρχισα νά κλαίω. Συνεχῶς ἔτρεχαν δάκρυα τά μάτια μου. Σέ μιά στιγμή ἔπεσα κάτω. "Οπως μοῦ εἶπαν οἱ συνοδοί μου, ἔμεινα κάτω εἴκοσι λεπτά...

Αύτό τό θαῦμα, πού μοῦ ἔγινε στήν Πάτμο, εἶναι ἔνα μεγάλο μυστήριο. "Εχει μεγάλη ἔννοια. Εἶδα τό γεγονός τῆς Ἀποκαλύψεως. Εἶδα τόν "Άγιο Ιωάννη τόν Θεολόγο, τόν μαθητή του, τόν Πρόχορο, ἔζησα τό γεγονός τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως, ὅπως ἀκριβῶς εἶχε συμβεῖ. "Ακουσα τή φωνή τοῦ Χριστοῦ ἀπ' τή σχισμή τοῦ βράχου...

Αύτά νά μήν τά πεῖτε πουθενά. Κύριε Ιησοῦ Χριστέ... Νά μ' ἐλεήσει ὁ Θεός. Γιατί σᾶς τά εἶπα; Πέστε μου... Σᾶς τά εἶπα, γιά νά μάθετε νά ἐγκαταλείπετε τόν ἑαυτό σας ἀπαλά, χωρίς πίεση στά χέρια τοῦ Θεοῦ. Τότε Ἐκεῖνος θά ἔρχεται στίς φυχές σας καί θά τίς χαριτώνει. "Αν ὁ πονηρός σᾶς θέτει ἐμπόδια, νά τόν περιφρονεῖτε. Καταλά-

βατε; "Ετσι ἔκανα κι ἐγώ. Ἀπασχολήθηκα μέ κάτι ἄλλο,
ὅταν συνειδητοποίησα ὅτι κάτι παρεμβαίνει. Αὐτό ἔχει
πολύ βάθος.

Τά λέω αὐτά, ἀλλά δέν μοῦ ῥχεται καί καλό πού τά
λέω. Αἰσθάνομαι ὅτι δέν πρέπει νά τά λέω... Αὐτά εἶναι
μυστήρια, δέν μπορῶ νά τά ἔξηγήσω. Τό μόνο πού λέω εἴ-
ναι νά γίνονται ὅλα ἀπλά, ταπεινά, ἀπαλά. "Οταν τό θέλεις
καί περιμένεις νά ἐνωθεῖς μέ τόν Θεό, ὅταν ἐκβιάζεις τόν
Θεό, δέν ἔρχεται. Ἀλλά ἔρχεται «ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾶς
καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκεις»³¹. Εἶναι ἔνας ἀγιότατος τρόπος,
ἀλλά δέν μπορεῖς νά τόν μάθεις ἀπ' ἔξω. Πρέπει νά μπεῖ
μέσα στήν ψυχή σου μυστικά, ὥστε νά τόν ἐνστερνισθεῖς μέ
τήν χάρι τοῦ Θεοῦ.

31. Πρβλ. *Ματθ.* 24, 50.

ΤΟ ΒΙΒΑΙΟ:

«ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΟΥ
ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ»

ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΕ Β' ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ ΤΟΥ 2003

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ - ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΧΡΥΣΟΠΗΓΗΣ ΧΑΝΙΩΝ

MONTAZ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ «ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ»

Γ. ΚΑΖΑΝΑΚΗΣ Δ/ΧΟΙ Α.Β.Ε., ΗΡΑΚΛΕΙΟ

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ: ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΜΑΛΙΧΟΥΤΗΣ